

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA
TEZİ**

**BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELE VE TOPLUMSAL
DUYARLILIK OLUŞTURMADA SOSYAL MEDYA
FAKTÖRÜ: İZMİR POLİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

HÜSEYİN AŞKIN

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

HAZİRAN 2019

**BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELE VE TOPLUMSAL DUYARLILIK
OLUŞTURMADA SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ:
İZMİR POLİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Hüseyin AŞKIN

**DOKTORA TEZİ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

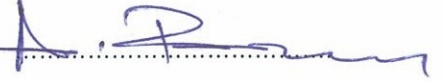
TEMMUZ 2019

Hüseyin AŞKIN tarafından hazırlanan “Bölücü Terörle Mücadele ve Toplumsal Duyarlılık Oluşturmada Sosyal Medya Faktörü: İzmir Polisi Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Ayhan BİBER

Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Kastamonu Üniversitesi

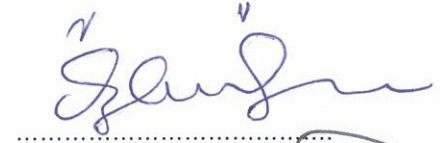
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Prof. Dr. Özlen ÖZGEN

Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Atılım Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. Cem YAŞIN

Gazetecilik, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. Yüksel AKKAYA

Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sirel GÜLÖNÜ

Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 04/07/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hüseyin AŞKIN
06.2019

**BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELE VE TOPLUMSAL DUYARLILIK OLUŞTURMADA
SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ: İZMİR POLİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(Doktora Tezi)**

Hüseyin AŞKIN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2019

ÖZET

Terör kavramının kökeni milattan önceki döneme uzanacak kadar eski olsa da uluslararası boyuta taşınması ve tüm dünyanın karşı karşıya kaldığı küresel bir sorun olarak algılanması II. Dünya Savaşı'ndan sonra gittikçe artan bir eğilim göstermiş ve ABD'deki 11 Eylül 2001 eylemleri sonrasında da en üst seviyeye çıkmıştır. Terör tarihsel, dinsel, etnik, politik, psikolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel çeşitli nedenlerden kaynaklanan çok boyutlu ve karmaşık doğası gereği halen 21. yüzyılın çözüm bekleyen öncelikli problemleri arasında yer almaktadır. 21. yüzyıl ile terör tehdidinin asimetrik bir hale gelmesi ve ulusal sınırların ötesine uzanması dolayısıyla ülkelerin terörle mücadele yöntemleri de klasik yöntemleri ve anlayışları yetersiz bırakmaktadır. Bu nedenle günümüzün terörle mücadele anlayışında salt sonuçlara odaklanmak yerine terörü ortaya çıkaran nedenleri de dikkate alarak bu nedenleri gidermeye yönelik bütüncül bir anlayış geçerlilik kazanmakta ve giderek kabul görmektedir.

Günümüzün çağdaş çoğulcu demokratik yönetimleri tarafından kabul gören bütüncül yaklaşım, terörle mücadelede askeri kuvvetlerin ve kolluk güçlerinin silahlı mücadelesine ek olarak bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarından yararlanmayı da öncelemektedir. Terörle mücadelenin uzun soluklu ve toplumsal desteği gerektiren bir süreç olduğuna atıfta bulunan bütüncül yaklaşım içerisinde stratejik iletişim çalışmaları ile terör örgütlerinin ulusal ve uluslararası kamuoyunda meşruiyetini sorgulanır hale getirmek ve bu örgütlerin özellikle sosyal medyadaki propaganda faaliyetlerinin önlenmesi hedeflenmektedir. Türkiye, bölücü PKK, aşırı sol örgütler, dini istismar eden radikal örgütlerle uzun yıllardan beri mücadelesini sürdürürken son yıllarda ortaya çıkan FETÖ'nün eylemlerine karşı da mücadele etmektedir. Bütün bu terör örgütleriyle mücadelede bütüncül yaklaşım ile daha başarılı ve kalıcı sonuçlara ulaşılması muhakkaktır.

Bu tezin temel amacı, çalışmaya kuramsal bir çerçeve oluşturup terörle mücadele sürecini inceleyerek bu süreçte stratejik iletişimin rolünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaç kapsamında terörle mücadelede bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarının başarılı ve kalıcı sonuçlara ulaşmaya katkı sağlayacağı öngörülmüştür. Bu doğrultuda fenomenolojik desenden hareketle İzmir Polisi örneğinde nitel bir araştırma izlenmiş ve elde edilen bulgular betimsel analize tabi tutularak çözümlenmiştir. Araştırmanın yorumlanmasının ardından genel bir değerlendirmeye ulaşılmış ve sonuçlar tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : 115506

Anahtar Kelimeler : Terör, Terörle Mücadele, İletişim, Sosyal Medya

Sayfa Adedi : 533

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ayhan BİBER

SOCIAL MEDIA FACTOR ON SEPERATIST TERRORISM and BUILDING SOCIAL
SENSIVITY:

A RESEARCH ON IZMIR POLICE
(Ph. D. Thesis)

Hüseyin AŞKIN

GAZİ UNIVERSITY
THE GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
July 2019

ABSTRACT

Although the origin of the concept of terror was old enough to extend to the era before Christ, its move to the international dimension and its perception as a global problem facing the entire world showed an increasing tendency after World War II and reached its highest level after September 11, 2001. Terrorism is one of the priority problems of the 21st century due to its multidimensional and complex nature and various reasons such as historical, religious, ethnic, political, psychological, economic, social and cultural. In the 21st century, the threat of terrorism has become asymmetric and extends beyond national borders, the methods of counterterrorism of countries leave the classical methods and understandings inadequate. For this reason, instead of focusing solely on the results of today in the fight against terrorism, taking into account the causes of terrorism, a holistic understanding of these reasons is becoming more valid and increasingly accepted.

The holistic approach adopted by today's contemporary and participatory democratic governments prioritise the use of conscious, planned and strategic communication efforts in addition to the armed struggle of military forces and law enforcement forces in the fighting against terrorism. In the holistic approach that refers to the fight against terrorism as a long-term and socially supportive process, it is aimed to question the legitimacy of the terrorist organizations in national and international public opinion and to prevent the propaganda activities of these organizations especially in social media. Turkey, which has been struggling with PKK terrorist organization for many years, is also fighting against the actions of terrorist organizations such as FETO and ISIS which have emerged in recent years and it is surely that the struggle against these terrorist organizations will be achieved more successful and permanent results with a holistic approach.

The main aim of this dissertation is to examine the process of combating terrorism by creating a theoretical framework and revealing the role of strategic communication in this process. Within the scope of this aim, it is foreseen that conscious, planned and strategic communication studies in struggling terrorism will contribute to achieving successful and lasting results. In this direction, a qualitative research was followed in the case of İzmir Police by using phenomenological design and the findings were analyzed by descriptive analysis. After the interpretation of the research, a general evaluation was reached and the results were discussed and suggestions were presented.

Science Code : 115506
Key Words : Terror, Counterterrorism, Communication, Social Media
Page Number : 533
Supervisor : Prof. Dr. Ayhan BİBER

TEŞEKKÜR

Terör, dünyanın bir numaralı gündem maddesi olmaya devam etmekte ve halen birçok değişik coğrafyada masum insanların hayatına kastetmektedir. Bu çalışma uzun yıllar boyunca birçok terör örgütünün eylemlerine maruz kalan ve binlerce vatandaşı ile birlikte çok büyük maddi kaynaklarını kaybeden bir ülke olan Türkiye'nin terör mücadelesine katkı sağlamak temel amacıyla yapılmıştır. Terörle mücadeleyi geçmişten günümüze geniş bir perspektifle ele alan bu bilimsel çalışmanın sonucunda elde edilmesi planlanan çıktılar, bundan sonraki terör mücadelesine ışık tutması ve bu mücadelenin kalıcı başarıya ulaşması en büyük mutluluk olacaktır.

Uzun yıllardır Türk güvenlik güçleri terörle mücadelede büyük kahramanlık örnekleri göstermektedir. İlk teşekkürü bu mücadelede şehadete ulaşmış kahraman güvenlik güçlerimize ve gazilerimize etmek istiyorum.

Çalışmanın yapılmasında bana her zaman yol gösterici olan kıymetli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Ayhan Biber'e, Prof. Dr. Özlen Özgen'e, Prof. Dr. Yüksel Akkaya'ya, Prof. Dr. Recep Tayfun'a, tez çalışması süresince en büyük desteği aldığım Dr. Öğr. Üyesi Selin Bitirim Okmeydan'a, Dr. Cudi Kaan Okmeydan'a, Uzman Psikolog Fatma Birgi'ye, İzmir Terörle Mücadele Şube Müdürü Akın Tan'a, Komiser Yardımcısı Firdevs Betül As'a, Terörle Mücadele Daire Başkanı Hasan Yiğit'e ve Dr. Osman Şen'e yürekten teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan ve beni her zaman olduğu gibi bu çalışmada da destekleyen kıymetli eşim Nüket Aşkın'a, oğlum Onur Alp'e ve kızım İpek'e varlıkları için sonsuz teşekkür ediyorum.

Hüseyin AŞKIN
İzmir, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
RESİMLER LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE SÜRECİ

1.1. Terör Kavramı ve Kavramın Tarihçesi	4
1.1.1. Terör ve Benzeri Kavramlar Arasındaki Farklar	6
1.1.2. Terör ve Kalkışma-Darbe	16
1.1.3. Terör ve Anarşizm (Kargaşa)	18
1.1.4. Terör ve Yaygın Toplumsal Hareketler	22
1.1.5. Terör ve Savaş	26
1.2. Terör Çeşitleri	29
1.2.1. Ulusal Terör	29
1.2.2. Uluslararası Terör	30
1.2.3. İdeolojik Terör	32
1.2.4. İnanç İstismarına Dayanan Terör.....	34
1.2.5. Kamu Gücünü Kullanarak Devlet İçinde Yapılanan Terör	36
1.2.6. Etnik Terör.....	39
1.2.6.1. Etnik Terör İçindeki Ayrılcı/Bölücü Terör	41
1.3. Terörün Amaçları	45
1.3.1. Seküler Amaçlar	45
1.3.1.1. Siyasal Rejimi Ortadan Kaldırmak/Değiştirmek	45
1.3.1.2. Mevcut Yönetimi Değiştirmek ve Ele Geçirmek	47
1.3.1.3. Yönetimsel ve Coğrafi Bağımsızlık Elde Etmek	49

1.3.2. İnanç İstismarına Yönelik/Kozmik Amaçlar	50
1.3.2.1. Tanrıyı Kıyamete Zorlamak	51
1.3.2.2. Dinsel Bir Rejim Kurmak	53
1.3.2.3. Kozmik Bir Güce İbadet Etmek	55
1.4. Terör Örgütlerinin Kullandıkları Yöntemler	56
1.4.1. Algı Oluşturma	57
1.4.2. Propaganda	62
1.4.3. Narko-Terör ve Terörün Diğer Finans Yöntemleri	65
1.4.4. Toplumda Korku ve Baskı Oluşturmak	69
1.4.5. Kamu Düzenini Bozmak	71
1.4.6. Mevcut Yönetimi İtibarsızlaştırmak	73
1.5. Türkiye’de Bölücü Terörün Yıllara Göre Değişen Amaçları	76
1.5.1. Cumhuriyet Öncesi Bölücü Terör Hareketleri	78
1.5.2. 1923-1978 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	82
1.5.3. 1978-1984 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	91
1.5.4. 1984-1991 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	93
1.5.5. 1991-1995 (Çekiç Güç) Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları ...	98
1.5.6. 1995-1999 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	102
1.5.7. 1999-2015 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	104
1.5.8. 2015 Sonrası Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları	113

2. BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUMSAL DUYARLILIK VE FARKINDALIK YARATMADA İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA117

2.1. Terörle Mücadelede İletişim Süreci	117
2.1.1. Terörle Mücadelede Stratejik İletişimin Rolü ve Önemi	122
2.1.2. Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Aşamaları	127
2.1.3. Türkiye’de Bölücü Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Çalışmaları	132
2.1.4. Dünyada Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Örnekleri	138
2.1.4.1. ABD ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri	139
2.1.4.2. İngiltere ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri	144
2.1.4.3. İspanya ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri	148
2.1.4.4. Fransa ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri	150

2.1.4.5. Almanya ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri	153
2.2. Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık	155
2.2.1. Terörle Mücadelede Toplumsal Bilincin Önemi	160
2.2.2. Terörle Mücadelede Kamu Diplomasisinin Rolü	164
2.2.3. Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık Oluşturma Yolları	168
2.3. Terörle Mücadelede Kitle İletişim Araçları	172
2.3.1. Basılı Kitle İletişim Araçları ve Terörle Mücadele	174
2.3.2. Elektronik Kitle İletişim Araçları ve Terörle Mücadele	177
2.3.3. İnternet Teknolojileri ve Terörle Mücadele	179
2.4. Sosyal Medya ve Terörle Mücadelede Sosyal Medyanın Önemi	182
2.4.1. Terörle Mücadelede Geleneksel Medyadan Sosyal Medyaya	183
2.4.2. Terörle Mücadelede Sosyal Medya Ortam ve Araçları	187
2.5. Terörle Mücadelede Sosyal Medyanın Sorumluluğu	193
2.5.1. Sosyal Medya ve Siber Suçlar Kapsamında Terörle Mücadele	195
2.5.2. Terörle Mücadele ve Sosyal Medyada Sorumlu İçerik Oluşturma	200
2.5.3. Terörle Mücadele Kapsamında Bilinçli Sosyal Medya Kullanımı	203
2.5.3.1. Terörle Mücadelede Kamu Kuruluşlarının Sosyal Medya Kullanımı	204
2.5.3.2. Terörle Mücadelede Kanaat Önderlerinin Sosyal Medya Kullanımı	206
2.5.4. Sosyal Medyada Terör Yanlısı İçerik Unsurlarının Yayılımı	209
2.5.4.1. Sosyal Medyada Terör Örgütlerinin Hesapları	213
2.6. Sosyal Medyada Terör Propagandasının Önlenmesi	216
2.6.1. Terörizmde Kullanılan Propaganda Yöntemleri	222
2.6.1.1. Terörizmde Beyaz Propaganda ve Sosyal Medya	223
2.6.1.2. Terörizmde Gri Propaganda ve Sosyal Medya	225
2.6.1.3. Terörizmde Kara Propaganda ve Sosyal Medya	228
2.6.2. Sosyal Medyada Terör Propagandasına Karşı Hukuki Önlemler	230
2.6.3. Sosyal Medyada Terörle Mücadelede Dijital Medya Okuryazarlığı	233

3. BÖLÜM

BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUMSAL DUYARLILIK VE FARKINDALIK BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYA: İZMİR POLİSİ'NİN TERÖRLE MÜCADELEDE SOSYAL MEDYAYA YÖNELİK BAKIŞ AÇISININ İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Ön Değerlendirmesi	236
3.2. Araştırmanın Konusu ve Sorunu.....	238
3.3. Araştırmanın Amacı ve İşlevi	241
3.4. Araştırmanın Varsayımları (Denenceleri)	243
3.5. Araştırmanın Önemi, Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	244
3.6. Araştırmanın Yöntemi.....	247
3.6.1.Evren ve Örneklem	248
3.6.2.Araştırma Modeli/Deseni.....	250
3.6.3.Veriler Toplama Aracı, Yöntemi ve Süreci	253
3.7. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	258
3.8.1.Terörle Mücadelenin Kapsamı Temasının Analizi.....	260
3.8.2.Terörle Mücadele Sürecinde Stratejik İletişim Temasının Analizi	267
3.8.3.Terörle Mücadelede Toplumsal Destek ve Sürdürülebilirlik Temasının Analizi..	280
3.8.4.Terörle Mücadelede Geleneksel ve Sosyal Medya Temasının Analizi	290
3.9. Araştırmanın Genel Değerlendirmesi	302
SONUÇ VE ÖNERİLER	311
KAYNAKÇA	315
ÖZGEÇMİŞ	349
EKLER.....	350
AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU.....	352

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1.1. Hürriyet Gazetesi Manşeti	94
Görsel 1.2. Cizre Serhildan Eyleminden Bir Kare	95
Görsel 1.3. 1992 Şırnak Baskını ve Cumhuriyet Gazetesi Manşeti	100
Görsel 1.4. Erzincan Başbağlar Katliamının Sabah Gazetesi Manşetine Yansıması	101
Görsel 2.1. NPCC Anti Terör Afiş Uygulaması	175
Görsel 2.2. Terörle Mücadele Polisliği	181

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Kitle İletişim Modeli	173
Şekil 2.2. Terörizm, Siyasal İletişim Üçgenleri ve İnternet	183
Şekil 3.1. Türkiye’de Terör Eylemlerinin Yıllara Göre Dağılımı	236

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. 1984-1995 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri	237
Tablo 3.2. 1996-2010 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri	237
Tablo 3.3. 2011-2017 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri	237

GİRİŞ

Toplum üzerinde baskı, korku, panik ve yıldırma gibi amaçlara sahip olan terör ile sözü edilen amaçlara ulaşmak için organize eylemleri ve saldırıları tanımlayan terörizm kavramı, binlerce yıldır tüm toplumların ve devletlerin tarihin bir döneminde bir şekilde maruz kaldıkları tehlike olarak varlığını sürdürmüş ve günümüzün modern iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak çeşitli dönüşümler geçirerek küresel bir sorun haline gelmiştir. İlk başlarda ulusal düzeyde yaşanan terör eylemlerinin, II. Dünya Savaşı'nın ardından ve özellikle de 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra küresel bir niteliğe büründüğü ve dünya genelinde neredeyse tüm toplumlar için çözülmesi gereken öncelikli sorunlar arasında yer aldığı söylenebilmektedir. Türkiye'de terör eylemleri PKK terör örgütünün kurulmasının ardından 1980'lerin başlarından itibaren yoğunlaşmıştır. Günümüzde ise PKK, aşırı sol örgütler, DAESH ve FETÖ/PDY gibi terör örgütlerinin eylemleri yalnızca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile sınırlı değildir ve terör eylemleri artık ülke geneline yayılmış durumdadır.

Ancak böylesine büyük ve kapsamlı bir küresel sorun karşısında devletlerin ve ilgili uluslararası kuruluşların iş birliği sergilemek için bir araya gelmemesi ve terörle mücadele konusunda ortak paydada buluşamaması da önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Öyle ki, bugün terörün tanımlanmasından terörle mücadeleye kadar uzanan geniş alanda muğlaklık söz konusudur ve devletler nezdinde de ortak bir mutabakata varılamamıştır. Terörün tek bir nedeni yoktur ve bu yüzden terörle mücadelede de tek bir çözüm yolundan söz etmek mümkün değildir. Buna karşın, geçmişte olduğu gibi günümüzde de terörle mücadelede en etkili yöntem istihbarata dayalı koruyucu tedbirler ile ülkelerin orduları ve kolluk kuvvetleri tarafından silahlı güce dayalı savunucu yöntemdir. Terör örgütlerine karşı dönemsel olarak başarılı olan bu yöntemlerin halen geçerliliğini korumasına rağmen terörle mücadele sürecinde silahlı mücadelenin yanı sıra bütüncül yöntemlerin de geliştirilmesi ve terörle mücadele sürecine dâhil edilmesi zorunluluk olmuştur. Günümüzün modern dünyasında terörle mücadele artık bütünsel bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu uzamda terörle mücadele sürecindeki koruyucu ve savunucu yöntemler, önleyici yöntemler ile birleştirilmektedir.

Bilgi ve iletişim çağı olarak tanımlanan günümüzde terörle mücadele kapsamında geliştirilen önleyici yöntemler arasında stratejik iletişim çalışmalarının ayrıcalıklı bir yere ve öneme sahip olduğu söylenebilmektedir. İletişimin insanlar ve kurumlar arasında vazgeçilmez bir yaşamsal

unsur olduğu düşünöldüğünde, stratejik iletişim çalışmalarının terörle mücadele sürecine entegre edilmesinin önemi de açıkça anlaşılabilmektedir. Terörle mücadelede atılması gereken ilk adım, terör örgütlerinin ulusal ve uluslararası desteğini azaltıp yok etmek için kendi yaptıkları propaganda çalışmalarını etkisiz hale getirmek ve bu örgütleri hem ulusal hem de uluslararası kamuoyunda itibarsızlaştırmaktır. Bu noktada terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmalarından yararlanılmasının büyük katkı sağlayacağı ileri sürölebilmektedir.

Terörün önde gelen destekçilerinin, terör örgütlerine gizli ve açık destek veren ölkeler ve bazı uluslararası kuruluşlar olduğu bilinmektedir. Terörle mücadele sürecinin kesintisiz bir şekilde yürütölebilmesi için diğör ölkelerden ve uluslararası kuruluşlardan terör örgütlerine sunulan maddi ve manevi desteğin kesilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda terörle mücadele sürecinde yapılması gereken ilk faaliyet, tüm terör örgütlerinin ulusal ve uluslararası kamuoyunda terörist sıfatıyla anılmasını sağlamak, terör eylemlerinin hangi örgüt tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin meşru olmadığı konusunda ulusal ve uluslararası kamuoyunda benimsenen ortak bir görüş elde etmektir. Terör örgütlerinin uluslararası desteğini ortadan kaldırmak kadar ulusal desteğini yok etmek de mücadele sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Terör örgütlerinin iç ve dış desteğini kesmek amacıyla özellikle terörün yoğun yaşandığı bölgelerde ekonomik ve sosyal refahı artırmak için devlet eliyle atılan iyi niyetli adımların ve gerçekleştirilen çalışmaların ulusal ve uluslararası kamuoyuna doğru bir şekilde aktarılması, gerek ulusal gerekse uluslararası kamuoyunda bu mücadeleye farkındalık ve duyarlılık geliştirilip istenen geniş çaplı toplumsal desteğin sağlanması ve terör örgütleri tarafından yapılan propagandanın önlenmesi noktasında stratejik iletişim çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Koruyucu ve savunucu yöntemlere ek olarak önleyici yöntemler kapsamında bütünsel bir bakış açısı ile uygulanacak bilinçli ve planlı stratejik iletişim çalışmaları, terör örgütlerinin destek aldığı tüm argümanları ortadan kaldıracağı için terörle mücadelenin kalıcı bir başarıya ulaşmasına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

“Bölücü Terörle Mücadele ve Toplumsal Duyarlılık Oluşturmada Sosyal Medya Faktörü: İzmir Polisi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı tez çalışmasının temel amacı da terörle mücadelede stratejik iletişimin katkısını ortaya çıkarmaktır. Buradan hareketle tez çalışmasının temel araştırma sorusu, “terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmalarının önemi” üzerine odaklanmıştır. Bu araştırma odağı doğrultusunda yer verilen stratejik iletişim çalışmalarının terörle mücadelede başarılı ve kalıcı sonuçlar elde edilmesine katkı sağlayacağı

öngörülmektedir. Bu bağlamda tez çalışması, ilk iki kuramsal bölümden sonra gelen araştırma bölümüyle birlikte toplam üç bölümden oluşmaktadır.

Tez çalışmasının “Terör ve Terörle Mücadele Süreci” başlıklı ilk bölümünde öncelikle teröre yönelik kavramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılmış, terör kavramının değişik tanımları üzerinde durulmuş, yeni bir terör tanımı yapılmış ve bu kapsamda terör ile karıştırılan diğer kavramlara yer verilmiştir. Terör ve terörle mücadelenin kuramsal alt yapısını oluşturabilmek için terör çeşitleri ile terörün amaçları üzerinde durulmuş ve bu konularla bütünsellik sağlayacak şekilde tarihsel süreç içerisinde terörün Türkiye’de yıllara göre değişen amaçlarına yer verilmiştir.

Tezin ikinci bölümü olan “Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık Yaratmada İletişim ve Sosyal Medya” başlığında da çalışma ve ilgili kuramsal bir kimlik oluşturulmaya devam edilerek terörle mücadele sürecinde toplumsal duyarlılık ve farkındalığın önemine değinilmiştir. Terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmaları ile başarıya ulaşan ülkelere yer verilmiş ve bu ülkelerin çalışmaları örnekler ile açıklanmıştır. Sonrasında ise terörle mücadelede sosyal medyanın önemi konu edilerek bu kapsamda sosyal medyanın sorumluluğu değerlendirilmiş ve sosyal medyada propaganda türleri örnekler çerçevesinde ele alınarak tezin kuramsal çerçevesi tamamlanmıştır.

Tezin araştırma konusunu içeren “Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık Bağlamında Sosyal Medya: İzmir Polisinin Terörle Mücadelede Sosyal Medyaya Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi” başlıklı üçüncü ve son bölümünde ise fenomenolojik araştırma tasarımına uygun olacak şekilde Menemen İlçe Emniyet Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Özel Harekât Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, İstihbarat Şube Müdürlüğü ile Medya-Halkla İlişkiler ve Protokol Şube Müdürlüğünden alanında uzman birer katılımcı olmak üzere toplam yedi katılımcı ile yüz yüze derinlemesine görüşme gerçekleştirilerek görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş ve araştırmanın genel değerlendirmesi başlığı altında yorumlanmıştır. Sonuç bölümünde ise tez çalışmasının konusunu oluşturan terörle mücadelede stratejik iletişimin rolü ve önemi tartışılarak öneriler aktarılmıştır.

1. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE SÜRECİ

1.1. Terör Kavramı ve Kavramın Tarihçesi

İnsanlık tarihi kadar eski olan terör olgusu, tüm dünyada devletleri ve insanları etkileyen en önemli sorunların başında gelmektedir. Bilinen tarihin başlangıcından günümüze kadar hemen hemen her toplumda terör olgusu, devletlerin ve uluslararası örgütlerin kuruluşlarından sonra da önemli gündemlerinden olagelmıştır. Maalesef öyle görünüyor ki, insanlık var olduğu sürece bu sorunla uğraşmaya devam edecektir. Böylesine önemli bir kavramın tanımı konusunda da çok farklı yaklaşımlarla karşılaşmaktadır. Her toplum, her devlet ve uluslararası her örgüt kendi bakış açılarına göre kendi terör tanımını geliştirmiştir. Elbette her toplum, her devlet ve bazı uluslararası örgütler kendi siyasal ve ideolojik kaygılarıyla terör kavramına farklı anlamlar yüklemektedirler. Bu durum literatürde birçok terör tanımının karşımıza çıkmasına neden olmaktadır. Bir eylemin terör eylemi olduğunu ortaya koymak bu eylemle mücadele etmek için yasal zemin oluşturma açısından son derece önemlidir. Çünkü terörle mücadele eden ülkeler ve örgütler, öncelikle karşılarındaki eylemin ya da grubun terör eylemi ya da terörist olduğunu ortaya koymak durumundadırlar. Bu gereklilik yapılan mücadelenin meşruiyeti açısından olmazsa olmazdır.

Terörizm kavramının literatürdeki ilk örneği, Filistin'deki Zelotesler'e ya da bilinen ismiyle Sicariler'e kadar uzanmaktadır. Musevi din adamları tarafından kurulan Sicariler'in, Sica denilen küçük bir kılıçla düşmanlarına saldırımları, bilinen terör eylemlerinin ilk taktiklerini oluşturmaktaydı¹. Sicariler'in gerçekleştirdikleri terör eylemleri Roma'da büyük bir korku uyandırmıştır. Romalılar tarafından yakalanan Sicariler işkenceye maruz kalmışlardır. Roma kuvvetleri Sicariler'i, M.S. 70 yılında Masada Kalesi'nde kuşatmış ve kurtulamayacaklarını anlayan Sicariler toplu şekilde intihar etmişlerdir².

¹ Caşın, M. H. (2008). *Uluslararası Terörizm*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 229.

² Chaliand, G. and Blin A. (2007). "Zealots and Assassins", Schneider, E., Kathryn, P. And Browner, J (Eds.), *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, California. University of California Press, 58.

Sicari'lerden sonra bilinen önemli bir terör örgütü olarak Haşhaşiler tarih sahnesine çıkmışlardır. Selçuklulara ve Haçlılara karşı terör eylemleri düzenleyen Haşhaşiler, Selçuklular için büyük sorun yaratmıştır. 13. yüzyılda Moğollar Haşhaşileri yenilgiye uğratmış ve birçoğu Moğollar tarafından öldürülmüştür³.

Örgütün ismi içerisinde geçen Haşhaşi kelimesi, örgüt elemanlarının uyuşturucu bağımlısı olmalarından dolayı verilmiştir. Haşhaş, eroin diye tabir edilen uyuşturucunun ham maddesidir. Haşhaşi örgütünün kurucusu Hasan Sabbah, vurkaç yöntemini ve kurtarılmış bölgeler oluşturmayı terörizm tarihine kazandıran kişi olarak bilinmektedir. “Hasan Sabbah, kendi başlattığı terörü sürdürebilmek ve ona taban kazandırabilmek için, devleti de halka karşı benzer yöntemler kullanmak zorunda bırakmaya çalışmıştır. Amacı ise; devleti halkın gözünde zalim konumuna iterek, kendi yaptıklarını yasallaştırmaktır ve bu amaçla Haçlı Ordusu'na dahi yardım etmiştir”⁴. Günümüzde Haşhaşilere büyük benzerlik gösteren Fettullahçı Terör Örgütü (FETÖ) de Haşhaşiler gibi kendilerini kamufle etme yöntemleri göstermektedirler. Her ne kadar Haşhaşiler gibi uyuşturucu madde etkisiyle eylem yapmasalar da 15 Temmuz kalkışmasında görüldüğü üzere örgütü yönetenler tarafından sanki hipnotize edilerek şizofrenik hezeyanlar gösteren terör örgütü liderinin hastalıklı emirleri doğrultusunda eylem yapma konusunda talimatlandırılmışlardır. Bu yönüyle FETÖ, Haşhaşilerde olduğu gibi örgüt üyelerini inanç istismarıyla terör eylemleri yapma konusunda ikna edebilmiştir.

“XIII. asır Moğol istilasına dek varlığını devam ettiren Haşhaşiler de tıpkı Sicariler gibi din temellidir. Haşhaşiler, Müslüman Şii mezhebine mensup olup, gerçek İslam'ı dejenere ettikleri gerekçesi ile suçlu buldukları Müslüman devlet yöneticileri ve liderlere karşı suikast saldırıları düzenleyen, din adına terör faaliyetlerinin meşru olduğunu savunan, dinsel içerikli terörün temsilcileri olarak tanımlanabilir”⁵. Bugün İngilizce’de kullanılan ve ‘suikastçi’ anlamına gelen ‘assassin’ kelimesi, Haşhaşilere atfen kullanılmaktadır.

‘Terörizm terimi ilk kez 1789 Fransız İhtilali esnasında kullanılmış, ihtilalin ulvi değerlerinin korunması ve yaşatılması açısından ihtilal düşmanlarına karşı uygulanan baskı ve

³ Hodgson, M. G. S. (1955). *The Order of Assassins: The Struggle of the early Nizari Ismailis Against the Islamic World*, Chicago, Moutan&Co., 269-270.

⁴ Kışlalı, A. T. (2006). *Siyasal Sistemler*. Ankara: İmge Kitabevi, 41.

⁵ Caşın, a.g.e., 232.

korku rejimi “terör dönemi” olarak belirtilmiştir⁶. Kıbrıs’ta Yunanistan’ın desteğiyle Rumların Türk toplumuna karşı yapmış oldukları eylemler, IRA’nın İngiltere’deki eylemleri, ETA’nın İspanya’daki eylemleri ile PKK’nın Türkiye’deki eylemleri buna örnek olarak gösterilebilmektedir.

Terörle mücadele çok geniş bir alanı kapsasa da en önemli konularından biri aktüel teröristle ve terörist örgütlerle mücadeledir. Ancak terörle mücadele kavramı teröristle ve terörist olaylarla mücadelenin ötesinde bilinçli, planlı, stratejik, sürekli, ulusal ve uluslararası alanda kamuoyu desteği ve doğru algı oluşturma gerektiren çok yönlü bir faaliyettir.

1.1.1. Terör ve Benzeri Kavramlar Arasındaki Farklar

Terör kelimesinin kökeni, Latince ‘terre’ kelimesinden gelmektedir. Terre’nin, Latince dahi olarak aşırı korkmak ve korkudan titremek anlamındadır. Red House Sözlüğü, terör kelimesini; dehşet, korkunç şey ve dehşet saçan şey olarak tanımlamaktadır. Petit Robert Sözlüğü ise terörü bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için yarattığı ortak korku şeklinde tanımlamaktadır. Bu kavram; Türkçede tedhiş, korkutma, yıldırma gibi anlamlar taşımaktadır. Terörün farklı disiplinler açısından farklı görünmesi doğaldır. Sosyolojik disiplin açısından Kongar’a göre terör, toplum bilimi açısından siyasal yapıda yani egemenlik ilişkisi içinde yer alan bir etkinliktir. Esas olarak hedeflediği kişinin, grubun ya da toplumun ardındaki yönetim felsefesine yani meşru ya da gayri meşru olarak belirlenmiş olan egemenlik ilişkisine saldırır. Otoriter rejimlerde kimi zaman haklı bir tepkiymiş gibi algılanan terörist eylemlerin, demokrasilerde lanetlenmiş olarak algılanmasının nedeni, demokratik rejimlerde egemenlik ilişkisinin, yani yönetim felsefesinin halkın iradesine ve onayına bağlı olması dolayısıyladır⁷.

Terörle mücadelede üyeler arasında tekdüzeliği sağlamak ve terörle mücadelede etkinliği sağlamak için bir ‘Çerçeve Karar’ alan Avrupa Birliği ise terörizmi şu şekilde tanımlamıştır⁸:

“Her üye devlet, kendi ulusal hukukuna göre tanımlanmış olan doğaları ve bağlamları gereği; halkı ciddi şekilde sindirme veya bir devleti veya uluslararası örgütü bir eylemi işlemeye veya işlemekten kaçınmaya gayri meşru olarak zorlama veya bir ülkenin veya uluslararası örgütün temel

⁶ Bien, D. D. (1990). “François Furet, the Terror, and 1789”, *French Historical Studies*, 16(4), 779.

⁷ Kongar, E. (2016). *Küresel Terör ve Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 73-74.

⁸ Kaya, İ. (2005). *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*. Ankara: USAK Yayınları, 12-13.

siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırma veya yıkma amacıyla işlenen bir ülkeye veya uluslararası örgüte ciddi şekilde zarar verebilecek olan aşağıda (a) dan (i) ye kadarki fıkralarda belirtilen kasti eylemlerin terörist suçlar olarak sayılmasının sağlanması için gereken önlemleri alacaktır:

- (a) Ölüme sebebiyet verebilecek şekilde bir kişinin yaşamına saldırılar,
- (b) Bir kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırılar,
- (c) Adam kaçırma ya da rehin alma,
- (d) Devlet ya da kamu imkânlarını, taşıma sistemlerini, bilgi sistemi de dâhil olmak üzere altyapı imkânlarını, kıta sahanlığı üzerindeki sabit platformları, insan yaşamını tehlikeye atma veya büyük ekonomik kayba yol açma ihtimalinde kamusal mekânı veya özel mülkiyeti geniş çaplı yok etmeye neden olma,
- (e) Uçaklar, gemiler ya da başka insan ve mal nakil araçlarını kaçırma,
- (f) Nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahları ya da silah ve patlayıcıları üretme, bulundurma, edinme, nakil, sağlama ya da kullanma ile biyolojik ve kimyasal silahlara yönelik araştırma ve geliştirme,
- (g) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde tehlikeli maddeleri ortama salma ya da yangın, sel baskını veya patlamalara neden olma,
- (h) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, enerji veya diğer temel doğal kaynakların sunulmasına müdahale etme ya da bunu engelleme,
- (i) (a)'dan (h)'ye kadarki fıkralarda sıralanan eylemlerden birini işleme tehdidinde bulunmak”.

Bu yaklaşımlar kapsamında, AB’de çeşitli kurumlar tarafından yürütülen terörizmle mücadele çalışmaları; radikalleşmenin önlenmesi, terör örgütlerine verilen insan kaynağının ve desteğinin ortadan kaldırılması ve terör eylemlerinin engellenip olası eylemlerde meydana gelebilecek zararların minimum seviyeye indirgenmesi gibi kapsayıcı ve bütüncül bir anlayışa dayanmaktadır⁹. Bağımsız Devletler Topluluğu da terörizmi şöyle tanımlamıştır¹⁰:

“Kamu güvenliğine zarar veren, otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek ya da halkı terörize etmek amacıyla işlenen ceza hukukuna göre cezalandırılan ve aşağıdaki şekillerde gerçekleşen hukuka aykırı fiiller:

- Gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi,
- Kişilerin hayatını tehlikeye atacak şekilde mülk ve diğer maddi nesneleri yok etme ve bunları yok etme tehdidinde bulunma,
- Mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma,
- Bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan kaçmaya yönelik tehditte bulunma,
- Bir yabancı devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırma,

⁹ Tangör, B. ve Sayın, S. (2012). “Avrupa Birliği’nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı?”. *Ankara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 87.

¹⁰ Kaya, a.g.e., 10-11.

- Taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyi amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuki enstrümanlarda terör olarak nitelenen diğer eylemler”.

“İngiltere’de 1976 ve 1984 tarihli kanunlarda benimsenen tanıma göre, terörizm, siyasi amaçlarla şiddet uygulanması ve halka ya da halkın bir bölümüne korku salmak amacıyla herhangi bir şiddet uygulamasını içerir. Burada şiddet terimi, sadece fiziksel şiddeti değil, diğer şiddet biçimlerini de içermektedir. İngiliz tanımının ilginç tarafı şudur ki, siyasi amaç belirleyicidir. Yani, başka amaç güden şiddet eylemleri terörizm kapsamına girmez ancak terör yaratma amacı gütmeyen siyasi şiddet eylemleri terörizm kapsamına girebilir”¹¹.

ABD’ye göre, ABD Federal Ceza Kanunu 18.başlık/113. bölüm/2331.maddesi ise terörizmi bazı suçlar ile ilişkilendirerek tanımlamaktadır. Söz konusu maddeye göre terörizm, “şiddet içeren aktiviteler... yaşamı tehdit eden eylemler... Birleşik Devletler ya da herhangi bir eyaletin ceza yasalarının ihlal edilmesi... Sivil halkın tehdit edilmesi ve korkutulması, baskı ve tehdit ile hükümet politikalarını etkileme, kitle imha, adam kaçırma ve suikast yolu ile yönetimi etkileme... maksatları ile ortaya çıkma olarak tanımlamıştır”¹².

Edward S. Herman’a göre terör, ‘ideolojik propaganda, kültür endüstrisi ve denetim aracı olarak öne çıkmaktadır. Terör, bir denetim ve propaganda aracı olarak Batı tarafından kullanılmaktadır’¹³.

Terör kavramı, dehşet ve korku halini tanımlarken terörizm, bu kavramın siyasal amaçlar uğruna bilinçli ve sürekli eylemlerini ifade etmektedir. Silva’ya (2015) göre terörizm sistematik girişimlerden ve eylemlerden oluşmaktadır. Terörist girişim planlı, hesaplanmış ve bu nedenle sistematik bir eylemdir. Dolayısıyla terörizm, bir dizi düşmandan ya da takip ettikleri bir amaçtan daha ziyade bir yöntemdir¹⁴.

¹¹ Saraçlı, M. (2007). “Uluslararası Hukukta Terörizm”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 1064.

¹² İnternet: <https://www.fbi.gov/aboutus/investigate/terrorism/terrorism-definition>, Erişim Tarihi: 26.11.2018.

¹³ Herman, Edward. S. and O’Sullivan, G. (1999). *İdeoloji ve Kültür Endüstrisi Olarak Terörizm, Terörizm Efsanesi*. (Çev. B. S. Şener). Ankara: Ayraç Yayınları, 50.

¹⁴ Silva, E. (2015). “Terror as Theater: Unraveling Spectacle in Post 9/11 Literatures, Liminatics”, *A Journal of Performance Studies*, 11(5), 2.

Wilkinson'a (2010) göre terörizm, bir felsefe ya da siyasi bir hareket değil, siyasal şiddetin özel bir formudur. Terörizm, tarih boyunca hem devletler hem de devlet dışı aktörler tarafından çok çeşitli siyasi nedenlerle ya da amaçlarla kullanılmış bir silah ve bir yöntemdir¹⁵.

Terörizm devlet otoritesinin sınırları dışında kendi egemenlik alanını oluşturmak istemektedir. Terörizm genellikle örgütlenmiş bir grup, devletsiz bir kuruluş ya da etnik bir grup ideolojik amaçları olan bir yapı olarak görülebilmektedir. Günümüzde terörizmin görüntüsü tamamen değişmektedir. Terörizmin devletin dışında görülmesine rağmen bazen devletler de gizli ya da açık olarak ya bizzat kendileri terör eylemlerine girişmekte ya da var olan terörist örgütlerle iş birliği içine girebilmektedirler.

Bir tehditte bulunmak terör suçudur ancak bu eylemleri yapan örgütleri övmek de terör suçudur. Siyaset kurumu da sivil örgütlenme de terör eylemlerini legalize edip sevimli göstermek maksadıyla terör suçu işlemektedir. “Terörün, bir insanlık suçu olarak kabulüyle kınanması, terör kavramının evrensel anlamda geçerli bir tanımının yapılabilmesine bağlıdır. Aksi halde, genel kabul gören bir anlayışla; ‘birisinin teröristi, diğerinin özgürlük savaşçısı’ olmaktadır”¹⁶. ABD, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde DAES’ı destekleyen bir STK, sendika, dernek ya da siyasi parti kurulması veya 11 Eylül saldırıları ile ilgili grupları ve eylemleri övmek düşünülemez. Ancak Türkiye gibi demokrasi konusunda eleştirilen ülkelerde terör örgütlerini desteklediği toplumun tümü tarafından bilinen STK’lar, dernekler ya da siyasi partiler kurulabilmektedir.

Burada aslında üzerinde durulması gereken çok önemli bir nokta da düşünce ve ifade özgürlüğü ve terörün ne olduğu ve ne olmadığı tartışılmasıdır. Elbette insanlar başkalarının özgürlüklerine, güvenliklerine ve kişilik haklarına zarar vermeyecek her konuda düşünce ve ifade özgürlüğüne sahip olmalıdırlar. Bu ifade özgürlüğünün bir sınırının olması mutlaka gereklidir. Buradaki sınırlama, terör suçları ile ilgili olabileceği gibi terör dışındaki diğer suçlarla da ilgili olabilir. Örneğin, pedofiliyi savunmak ve bu konuda iletişim yöntemlerini kullanarak toplumu etkilemeye çalışmak ifade özgürlüğü olarak değerlendirilmemelidir. İnsanların hayatına kastedilmesi, toplumda büyük bir korku ve infial yaratılması gibi eylemler,

¹⁵ Wilkinson, P. (2000). “The Strategic Implications of Terrorism”, (M. L. Sondhi, Ed.), *Terrorism & Political Violence*, India: A Sourcebook Indian Council of Social Science Research, Har-Anand Publications, 1.

¹⁶ Akgün, B. (2001). “Türkiye ve Terörizm Raporu” *Türkiye Barolar Birliği* (2006). Ankara: TBB Yayınları 107, 4.

dünyada bütün hukuk sistemleri tarafından suç kabul edilmektedir. Bu eylemleri övmek, bu eylemleri yapanları desteklemek, bu eylemleri medya ve sosyal medya, toplantı, gösteri yürüyüşü vb. yöntemlerle kamuoyuna iyi göstermeye çalışmak, terör eylemlerini ve terör eylemlerini yapan kişileri övmek, meşru göstermek ve taraftar toplamak terör suçu olarak değerlendirilmelidir. Bu asla ifade özgürlüğü değildir. Çünkü terör örgütleri yaptıkları eylemlerle toplumda korku ve kaos yaratmak isterler. Terör örgütlerini, örgüt mensuplarını övmek, eylemlerini meşru göstermek için medyayı ve sosyal medyayı kullanarak ifade özgürlüğü adı altında teröristlerin ve terör örgütlerini desteklemek onların amaçlarına en büyük katkıyı sağlamaktadır.

Terör ve siyaset de adları hiçbir zaman yan yana anılmaması gereken iki kavramdır. Terör baskısının olduğu ortamda özgür bir siyasal ortamdan da bahsedilemez. Siyaset terörle ilişkili olmamalıdır. Terör örgütlerinin övülmesi veya meşrulaştırılmaya çalışılması suçtur. Siyaset ve terör birbirinden çok farklıdır. Geçmiş dönemde Türkiye’de siyaset ve terörün benzer anlamda kullanılmasına rastlanır. Ancak siyaset kavramı ve siyasi partiler çağdaş demokrasilerin en önemli ögesidir. Terör ise bunun tam tersine demokrasi ile asla bağdaşmayan ve demokrasinin düşmanı olan bir olgudur. Terör kavramı yerine, geçmişte Türkiye’de siyaset denilerek büyük bir yanlışlık yapılmıştır. Hatta emniyet teşkilatının terörle mücadele eden birimlerinin ismi bile 26 Ağustos 1986 tarihine kadar ‘Siyasi Şube’ olarak adlandırılmaktaydı.

Tüm toplumu yakından ilgilendiren bir kavram olarak terör, toplumbilim açısından “siyasal yapıda yani egemenlik ilişkisi içinde yer alan bir etkinliktir. Esas olarak hedeflediği kişinin, grubun ya da toplumun ardındaki yönetim felsefesine, yani meşru ya da gayri meşru olarak belirlenmiş olan egemenlik ilişkisine saldırır. Otoriter rejimlerde, kimi zaman haklı bir tepki imiş gibi algılanan terörist eylemlerin, demokrasilerde lanetlenmiş olmasının nedeni, demokratik rejimlerdeki egemenlik ilişkisinin yani yönetim felsefesinin halkın iradesine ve onayına bağlı olmasından dolayıdır¹⁷. Wilkonson’a göre terörizm, teröristlerin siyasal hedeflerine yönelik otoritenin zayıflatılması ve buna bağlı olarak kazanımlar elde etmek amacıyla sistematik olarak eylem ve yıkımların ya da tehditlerin kullanılmasıdır¹⁸. Garrison’a

¹⁷ Kongar, E. (2016). *Küresel Terör ve Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 73-74.

¹⁸ Wilkinson, P. (1986). *Terrorism and the Liberal State*. (2.Baskı). Hong Kong: Macmillan Press, 56-57.

göre, “bir eylemin terör olarak değerlendirilmesindeki en önemli ölçüt, ‘teröristin amacı’ değil, amacına ulaşmaya yönelik olarak seçtiği yol ve uyguladığı taktiklerdir”¹⁹.

Ortak bir tanımı yapılamamış olsa da fiziksel, sosyal, siyasi koşullara göre şekli, amacı, yöntemleri ve etkileri değişse de terörün insan hayatına olan etkisi çoğunlukla travmatik olmakta, teröre doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan bireylerin ve toplumların günlük yaşantılarında, birtakım zorluklara, işlevsellikte bozulmaya yol açabilmekte hatta geleceğe yönelik beklentilerinde daha karamsar olmalarına yol açabilmektedir. Bu nedenle terörün psikolojik yönünün incelenmesi de zorunlu hale gelmektedir.

Psikolojinin terörizm alanındaki çalışmaları, 1960 sonrasında insanlar neden terörist oluyorlar ve teröristlerin motivasyon kaynakları neler, gibi sorularla başlamıştır²⁰. Teröristlerin psikolojik özelliklerini değerlendiren ve araştıran çalışmaların yanında diğer psikolojik çalışmalar terörün psikolojik sonuçları üzerinde durmuştur. Burada da daha çok bu konu üzerinde durulacaktır. Çünkü yapılan araştırmalar göstermektedir ki terörün psikolojik sonuçları aynı zamanda terörün amacına hizmet eden ve onu besleyen faktörlerdir²¹. Terörizm her ne kadar şiddet üzerine kurulu olsa da bu şiddet amaçsız ve rastgele değildir. Ayrıca olumlu bir benlik algısına sahip olmak ve kendilerini güvende hissetmek için kendilerini toplumsal bir grup içinde tanımlayarak bir kimlik edinen bireyler toplumsal bir doku meydana getirirler, terörizmin amacı da bu toplumsal dokuyu aşındırmak, grup kimliğini ve güven duygusunu hedef alıp kırmaktır. Oluşturulan güvensizlik ve belirsizlik ortamında birey sahipsizlik duygusuna kapılır ve her türlü etkiye açık hale gelir. Bu aşamada toplumu bir arada tutan bağlar da çözülmeye başlar²². Böylece halkın iktidara yönelik bakış açısını değiştirme ve muhalif seslerin artmasını sağlama amacını gerçekleştirmiş olur. Terör örgütleri eylemleriyle güvensizlik algısı yaratmaya çalışarak devlete ve onun en önemli yansıması olan kolluk güçlerine olan güveni azaltır. Terör eylemleri yaparken bu algıya oynarlar ve bunu yaparken medya ve sosyal medyadan yararlanırlar.

¹⁹ Garrison, A. (2003). “Terrorism: The Nature of its History”, *Criminal Justice Studies*. 16(1), 39-52.

²⁰ Demirli, A. (2011). “Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4 (35), 66-67.

²¹ Demirli, a.g.m. 66-78.

²² Günay, T. (2001). *Siyasi-Adli-Kriminal ve Psikolojik Yönleriyle; Türkiye’de Terör ve Terörizm*. Ankara: Berikan Yayınları, 53.

Terör alanında yapılan psikolojik çalışmalar, terörün Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), depresyon, anksiyete, alkol ve madde kullanımı gibi ruhsal bozukluklara yol açabildiğini göstermektedir. TSSB, herkes için ağır stres sayılabilecek, olağandışı fiziksel ya da ruhsal travmayla karşılaştıktan sonra, olayların tekrar tekrar yaşanması, tepkilerde yavaşlama, dış dünyaya ilginin azalması, artmış fiziksel aktivite otonomik disforik ve kognitif belirtilerin değişik derecelerde bulunması ile birlikte ruhsal bozukluktur. Bu bozukluğun gelişmesinde olmazsa olmaz koşul bir travmatik olayın yaşanmış olmasıdır²³. Depresyon ise üzüntü ve mutsuzluk ile birlikte seyreden bir duygudurum bozukluğudur. Genellikle kişisel ve toplumsal uyumu bozan ve anksiyete bozukluklarına göre daha çok işgücü kaybına neden olan bir ruhsal problemdir. Ağır depresyon tablolarında intihar riski de gelişebilmektedir. İstatistiklere göre, yaşam boyu görülme sıklığı her insanda iki kez olarak belirtilmektedir. DSM-4-TR’de depresyonda ortaya çıkan belirtiler üzüntü, ağlama isteği ya da ağlama, dikkati toplamada güçlük, kararsızlık, bedensel şikâyetler, cinsel isteksizlik, uyku ve yemek yeme alışkanlığının bozulması, suçluluk ve pişmanlık duyguları, başkalarını suçlama, alınganlık ve hassasiyette artma olarak sıralanmaktadır²⁴.

Bu konuda Türkiye’de yapılan bazı araştırmalardan söz etmek gerekirse; Güloğlu ve Kararmak, Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nde askerlik görevini yaparken terör örgütü ile girdiği çatışmada yaralanarak gazi olan bireylerde TSSB ile TSSB’ye eşlik eden (komorbite) depresyon gelişiminin yaygınlığını araştırdıkları çalışmalarında, çatışmanın içinde yer almak ve mayına basmak gibi doğrudan ölüm tehditi içeren travmatik durumlarla sıklıkla karşılaşan Güneydoğu gazilerinde aradan uzun zaman geçmiş olmasına rağmen yoğun bir şekilde TSSB ve TSSB’ye eşlik eden depresyon belirtilerine rastlamışlardır. TSSB’ye eşlik eden diğer psikiyatrik bozuklukların da sık görüldüğü, ayrıca çevreyle ilişkilerinin olumsuz yönde değiştiğini belirten gazilerde, çevreyle ilişkilerinin olumsuz yönde değişmediğini belirten gazilere göre TSSB ve TSSB’ye eşlik eden depresyon belirtilerinin daha yüksek oranda bulunduğu görülmüştür²⁵. Terörden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen herkeste bu tür psikolojik etkilerin görülmesi son derece doğaldır. Yayla’ya göre bir cinayette esas amaç

²³ Hacıoğlu, M., Gönüllü, O. ve Kameryan, K. (2002), “Travma Sonrası Stres Bozukluğu Tanısının Gelişimi Üzerine Bir Gözden Geçirme”, *Düşünen Adam*, 15(4), 210-214.

²⁴ “DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı” (2004). *Amerikan Psikiyatri Birliği*. (Çev. Prof. Dr. Ertuğrul Köroğlu). Hyb Yayıncılık, 152-202.

²⁵ Güloğlu, B. ve Kararmak, Ö. (2013). “Güneydoğu Gazilerinde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Gelişimi”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 237-244.

öldürmek iken, teröristin insan öldürme eyleminde amaç, birini öldürmekten çok belirli mesajlar vermek, kitlelere korku salmak, insanları terörize etmektir. Bu, terörizmin çok önemli bir unsurudur. Terörizm sadece bir grup militanın şiddet eylemleriyle oluşmaz, bu eylemler sonucunda doğan panik, belirsizlik, korku atmosferi de terörizmin parçalarındandır²⁶. Terör eylemlerinin medyada ve sosyal medyada sıklıkla konu edilmesi sonucunda doğrudan etkilenmese bile bir karamsarlık, çekinme, toplu yerlerde bulunmama, kolay irkilme, çevrelerinde gördükleri her olaya ya da her kişiye şüpheyile bakma gibi psikolojik tepkiler görülmektedir. Bu da aslında terörün ve terör örgütlerinin tam da amaçladıkları şeydir.

Türk hukuk sistemi açısından baktığımızda ise terör; 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununda terör tanımının yapıldığı görülmektedir. Kanunun 1. maddesine göre “terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti’nin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir”²⁷ şeklinde tanımlanmıştır.

İletişim açısından ise terör, alana yönelik spesifik bir tanımlamadan ziyade iletişim disiplini çerçevesinde dikkat çekilmesi gereken bir olgudur. Zira disiplinlerarası bir bilim dalı olan iletişime göre terör, tüm toplumu yakından ve doğrudan ilgilendiren bir kavram veya olgu olarak teröre ve terör eylemlerine yönelik toplumda ortak bir tepki inşa ederek kamusal vicdanı harekete geçirmek ve toplumsal arenada terörün meşruiyetini kesin bir biçimde reddeden ortak akılla, terörü önlemek için mücadele eden tüm aktörlere destek vermek üzere bilinçli stratejilerle ele alınıp farkındalık yaratılması gereken en önemli ve öncelikli ulusal ve uluslararası sorunlardan ve en önemlilerinden biridir.

Her egemen güç, kendisine göre terörizm tanımı yapmaktadır ve bu nedenle her egemen gücün teröristi diğerinden farklı olabilmektedir. Bir egemen güç için bir eylem ve örgüt, terör örgütü ve terör eylemi olarak görülürken başka biri için o örgüt, özgürlük savaşçısı olarak

²⁶ Yayla, A. (1990). *Terörizm Üzerine Yazılar*. Ankara: Gündem Yayınları, 2.

²⁷ İnternet: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>, Erişim Tarihi: 17.11.2018.

adlandırılabilir. Terörün tanımlanmasındaki asıl sorun budur. Bizim için şiddetle, baskıyla, tehditle amaçlara yönelmenin her türlü terör eylemidir, ancak meşru müdafaa durumu ayrı tutulmalıdır. Türk İstiklal Harbi'nin temelindeki örgütlenmenin adı da çok anlamlı bir şekilde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti olarak konulmuştur.

Yüzyıllardan beri Osmanlı toprağı ve Türk yurdu olan İzmir, 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri'nin desteğinde Yunan gemilerinden kordona çıkan askerler tarafından işgal edilmiştir. Dönemin Osmanlı hükümeti bu işgali Mondros Mütarekesi'nin doğal bir sonucu olarak görmüştür. “İngilizlerin Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynayacağına inanan Osmanlı Padişahı Vahidettin, onların sempatisini kazanmak ve onları memnun edecek bir siyaset izleme yolunu seçmiş ve Damat Ferit Paşa'yı bu siyasete yardımcı yapmıştır”²⁸. Açıkça İngiliz himayesi taraftarı olduğu bilinen Damat Ferit Paşa'nın böyle bir dönemde sadrazam olması, Osmanlı yönetiminin bakış açısını göstermesi bakımından anlamlıdır. “Damat Ferit Paşa hükümetinin Harbiye Nazırı Şakir Paşa, verdiği talimatla İtilaf Devletleri askeri kuvvetlerine karşı konulmamasını emretmiştir”²⁹. “O dönemde İzmir'deki bütün askeri ve sivil üst yöneticiler hükümetin bu temel görüşüne uygun kişilerin eline geçmiştir. İzmir'de vali olarak Kambur İzzet Bey, Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa ve daha sonra Yunan idaresinde yaklaşık 3 yıl görevde kalıp sonra kurtuluş günü arefesinde Yunanistan'a kaçacak olan Belediye Başkanı Hacı Hasan Paşa aynı görüşleri eksiksiz uygulamışlardır. Hükümet işgale karşı isyanı değil, boyun eğmeyi sert biçimde önermiştir”³⁰. Dönemin Babıali'si Osmanlı İmparatorluğu'nun hukukunu korumak, Misak-ı Milli sınırları içerisinde yaşayan tebaanın geleceğini kurtarmakla ilgili bağımsız kararlar alma gücünden ve iradesinden yoksundu. Hatta bazı etkin yöneticiler işgal devletleri ile iş birliği içindelerdi. Amerikan mandası ya da İngiliz himayesi altına girmeyi tek çare olarak görüyorlardı. Milli ve meşru bir hükümetin, vatan topraklarının işgaline göz yumması, hatta işgal kuvvetleriyle iş birliği halinde olması kabul edilebilir bir durum değildir. Bu durumda tamamiyle meşru ve haklı Türk İstiklal mücadelesini başlatmak ve yönetmek, Mustafa Kemal Paşa önderliğinde vatansever Türk subayları ve aydınlarına düşmüştür.

²⁸ Aytepe, O. (2003). “Milli Mücadelede Manda Sorunu ve Mustafa Kemal'in Yaklaşımı”. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 24, 478.

²⁹ Aksoy, Y. (2019). *Hasan Tahsin “Yürekler Selanik”*. İzmir: Kırmızı Kedi Yayınevi, 218.

³⁰ Aksoy, *a.g.e.*, 210.

Amasya Genelgesi ile ortaya konulan milli mücadele iradesi, Erzurum Kongresi ile pekiştirilmiştir. Daha sonra Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri Sivas Kongresi'nde tek bir çatı altında toplanmış ve Türk istiklal mücadelesinin temel taşını oluşturmuştur. Son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından alınan ve halkın gerçek iradesinin tezahürü olan Misak-ı Milli kararlarına rağmen işgal devletleri ve onlarla iş birliği yapan Osmanlı yönetimine karşı Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri tarafından başlatılan haklı ve büyük mücadele tam anlamıyla bir meşru müdafaa durumudur.

Yukarıda birçok yazar, düşünür ve akademisyen tarafından yapılan tanım ve değerlendirmelerin ötesinde terör şu şekilde tanımlanmalıdır: İdeolojik fikirleri, etnik farklılıkları ve her türlü inanç birlikteliğini istismar eden; çağdaş çoğulcu demokrasilerde güvence altına alınan kişi hak ve hürriyetleri, can ve mal güvenliği ilkeleriyle bağdaşmayan hedeflerine ulaşmak için şiddet, baskı, tehdit, yıldırma ve korku yaratma yöntemlerini kullanan, kendi içlerinde bir yönetim hiyerarşisi bulunan örgütlerin eylemleri ile örgüt yöneticileri ve mensuplarını övmeye, taraftar toplamaya ve meşru göstermeye yönelik örgüte mensup kişilerin ve grupların faaliyetleri terör eylemi olarak adlandırılmalıdır. Bu tanımın dışında kalan her türlü düşünceyi, fikri yaymak ve benimsetmek için bireysel ve toplu olarak yürütülen faaliyetler, terör eylemi olarak değerlendirilmemelidir. Başka kanunlar bu tür faaliyetleri suç olarak öngörebilir ancak terör suçu sadece yukarıda yapılan tanım çerçevesinde ele alınmalıdır. Bir kişinin ya da grubun terör tanımı dışında kalan fikir ve düşüncelerini çeşitli geleneksel ve teknolojik iletişim yöntemleri kullanarak açıklamaları da terör eylemi olarak görülmemelidir.

Bu savı daha iyi anlayabilmek için 05 Ocak 2017 tarihinde PKK tarafından İzmir'de gerçekleştirilen bir polis memurunun ve adliye çalışanı bir sivilin şehit edildiği ve iki teröristin ölü olarak ele geçirildiği terör saldırısı sonrasında Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) resmî internet sitesi üzerinden yapmış olduğu açıklama örnek olarak verilebilir. HDP Genel Merkezi, 05 Ocak 2017 tarihinde İzmir'de gerçekleşen terör saldırısına yönelik Adliye önünde yapılan saldırıyı en sert biçimde kınadıklarını belirterek saldırıda yaşamını yitirenlere Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı, yaralananlara acil şifalar dilemişlerdir³¹. Örgütün legal görünümlü uzantısı olan siyasi partinin resmî internet siteleri üzerinden yapmış olduğu

³¹ İnternet: "HDP'den İzmir Açıklaması" (2017, Ocak). <https://www.cnnturk.com/turkiye/son-dakika-hdpden-izmir-aciklamasi>, Erişim Tarihi: 25.02.2019.

açıklamada bile satır arasında terör örgütünün propagandası yaptığı görülmektedir. Birçok insanın hayatını korumak için kahramanca kendisini feda eden şehit polis memuru Fethi Sekin ve şehit adliye çalışanı Musa Can ile güvenlik güçleri tarafından etkisiz hale getirilen ağır silahlar kullanan ve masum insanları katletme amacındaki terör örgütü mensupları aynı kefeye konularak ‘yaşamını yitirenler’ olarak nitelendirilmişlerdir. Bu da bölücü terör örgütünün yasal görünümlü uzantısı olan siyasi partinin amacının örgütün propagandasını yapmak olduğunu açıkça göstermektedir.

1.1.2. Terör ve Kalkışma-Darbe

Literatürde ve güncel hayatta terör kavramı ile karıştırılan en önemli kavramlardan biri de kalkışmadır. Kamuda özellikle de silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri içerisinde örgütlenmiş siyasal, etnik ya da inanç referanslı grupların meşru yönetimlere karşı ya yönetimi ele geçirmek ya da yönetim şeklini değiştirmek maksadıyla işgal ettikleri pozisyonları ve kendilerine tevdi edilen kamu imkân ve silahlarını kullanarak cebir, baskı ve şiddet unsurlarından biri ya da birkaçıyla giriştikleri eylemler, kalkışma olarak tanımlanabilir. Eğer kalkışma eylemi başarıya ulaşırsa bu; yönetime el koyma, yönetimi değiştirme, askeri ihtilal ve darbe gibi toplumda nispeten daha kabul edilebilir kavramlarla anılmaktadır. Türk Dil Kurumuna göre darbe kelimesi, ‘bir ülkede baskı kurarak, zor kullanarak veya demokratik yollardan yararlanarak hükümeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi’ olarak tanımlanmakta ve seçilmiş meşru hükümetin, silah zoruyla yönetimden ve görevden alınması anlamını taşımaktadır. “Askerin siyasete müdahale etmesi demokratik veya demokratik olmayan devletlerde her zaman görülmüştür”³². Oysa çağdaş çoğulcu demokrasilerde halkın iradesi dışında yönetimin el değiştirmesi ve özellikle de silahla, cebirle, şiddetle ve baskıyla el değiştirmesi asla kabul edilebilir bir durum değildir ve bu kesinlikle bir terör faaliyeti olarak değerlendirilmelidir. Çünkü burada asıl olan demokrasi ve onun en önemli unsuru olan halkın iradesidir. İktidarların değişimi demokrasilerde ancak şeffaf seçimler ile olur. Demokrasi ve hukuk dışında yönetimin el değiştirmesi asla kabul edilebilir bir yöntem değildir. Egemen güçlerin demokrasi dışı bu yöntemleri kimi zaman desteklemesi bu el değiştirmeyi meşru kılmaz.

³² Yıldırım, S. G. ve Yürüdü, E. (2017). “Öngöründen Gerçeğe: 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminde Gençlik”. *Turkish Studies*, 12(16), 500.

Türkiye çok partili sisteme geçilmesiyle birlikte çok sayıda darbeye ve kalkışmaya tanıklık etse de esasında Cumhuriyetten önce de birçok darbe ve kalkışmadan söz edilebilir ve buna ilişkin en önemli örnek de Yeniçeri Ocağı tarafından yapılan kalkışmalardır. Temelleri Sultan Murad tarafından atılan Yeniçeri Ocağı'nın ilk darbe girişimi, 1618'de Sultan I. Mustafa'nın tahttan indirilerek yerine II. Osman'ın geçirilmesine dayanır. Bu tarihten sonra Ocağın darbe girişimleri süreklilik kazanmış ve 1826 yılında kapatılmasına kadar devam etmiştir. Bunun ardından 1908'de II. Abdülhamid'in devrilmesi ile sonuçlanan darbe girişimi sonrasında, 1960 yılına kadar herhangi bir darbe ya da darbe girişimine rastlanmamıştır³³. 1960-1980 yılları arasında hükümetleri deviren üç darbe yaşanmıştır. 1980'den sonra 28 Şubat 1997'de postmodern bir darbe girişimi, 08 Ocak 2003'te dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök tarafından bazı medya kuruluşlarının sahipleri ve yöneticileri ile yapılan toplantıda hükümete yönelik sert beyanlar ve 27 Nisan 2007'de ise e-muhtıra ile sonuçlanan bir süreç yaşanmıştır.

Dünyada da birçok kalkışma ve yönetime el koyma örnekleri mevcuttur. Örneğin, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinde birçok darbe yaşanmıştır. “Afrika ülkelerinde bütçeden en fazla pay alanlar askerlerdir. Batı ve Orta Afrika ülkelerinde yerli şirketlerin birçoğu askerlerin hâkimiyetinde ve denetiminde olduğu için ekonomik krizlerin oluşmasında ve çözülmesinde askerler her zaman belirleyici olmuştur. Askerlerin ekonomideki gücü azaltılmadan darbelerin önlenmesi söz konusu değildir. Afrika ülkelerinde yer altı ve yer üstü kaynaklarının ekonomik değer ifade etmesi ABD, Fransa ve Çin'i bölgeye çekmekte, bu ülkeler tercihlerini istikrarsız sivil yönetimler yerine istikrarlı askeri yönetimlerden yana kullanmaktadırlar”³⁴.

Darbe ve kalkışmanın hiçbir amaç için meşru sayılamayacağı ve insanlara hiçbir zaman mutluluk ve iyilik getirmeyeceği, sadece darbe ve kalkışmayı yapanlarla onların üst akıllarına hizmet ettiği ve edeceği aşikârdır. Hiçbir darbe ve kalkışma ne meşrudur ne de iyidir. Darbeler başarılı olsalar bile bu, darbeyi ve darbeyi yapanları meşrulaştırmaz. Halkın ve toplumun gözünde yapılan eylemin başarıya ulaşması, bu eylemin demokratik ve haklı olduğunu

³³ Tatlıhoğlu, K., Gözütok, A. ve Uysal, M. (2018). “*Türkiye’de Askeri Darbelerin Psiko-Sosyal, Ekonomik ve Politik Sonuçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme*”. Uluslararası 15 Temmuz ve Darbeler Sempozyumu Tebliğler Kitabı, (3. Cilt), 283.

³⁴ İnternet: Tıgılı, İ. (Nisan, 2012). “Afrika’da Neden Askeri Darbeler Oluyor?,” <https://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/afrikada-neden-askeri-darbeler-oluyor-h205012.html>, Erişim Tarihi: 19.11.2018.

göstermez. Çağdaş, çoğulcu demokrasilerde yeri olmayan darbe ve kalkışmalar, tam anlamıyla birer terör eylemidir.

1.1.3. Terör ve Anarşizm (Kargaşa)

Anarşizm ve terör aslında birbirinden çok farklı iki kavram olmasına rağmen medya ve sosyal hayatta çoğu zaman aynı anlamda kullanılmaktadır. Literatürde bu kadar farklı iki kavram olmasına rağmen, güncel kullanımda anarşizm ve terörizm birbiri ile çok karışan iki kavramdır. Çoğunlukla terör örgütü üyeleri, terörist yerine anarşist diyerek adlandırılmaktadır. Ancak bu iki kavramın çok önemli farkları vardır. Garrison’a (2003, 2004) göre, “bir eylemin terör olarak değerlendirilmesindeki en önemli ölçüt, ‘teröristin amacı’ değil, amacına ulaşmaya yönelik seçtiği yol ve uyguladığı taktiklerdir”³⁵. Bazen bu yol ve taktikler bomba ya da silahlı saldırı değildir, teröristlerin ya da terör örgütlerinin ihtiyaç duydukları medya desteğidir, mesajlarını yaymaktır.

Latince kökenli bir kelime olan anarşi Duclos’a göre “Her türlü devlet kurulmasına, kapitalist devlete olduğu kadar sosyalist devlete de karşı ferdiyetçi bir dünya görüşü olarak ifade edilmiştir”³⁶. Anarşizmin genellikle ideolojik amaçları yoktur. Düzen ve kurallara tümüyle karşı olan anarşizm, bu nedenle terör eylemlerinden tamamen ayrılmaktadır.

Anarşist düşünce akımı, Fransız İhtilali ile birlikte ortaya çıkmış ve daha sonra Avrupa ve Amerika’da etkili olmuştur³⁷. Anarşizmi bir siyasal sistem ve eylem olarak tarif eden kişi Michail Bakunin’dir. “Bakunin, bütün otorite fikrinin ortadan kaldırılmasını, insanlar arasında kesin eşitliği, arazi mülkiyetinin ortaklığını ve üretim vasıtalarının kişiler arasında eşit surette taksimini müdafaa etmektedir”³⁸. Devleti ve devlet iradesini düzenleyip yönlendirecek bir güce her zaman ihtiyaç vardır ancak anarşizm buna hiçbir zaman yanıt vermez. “Anarşizm, sorumlu bireylerin gönüllü iş birliğinin sırf daha adil ve eşitlikçi olmayıp aynı zamanda sonuçları

³⁵ Demirli, A. (2011). “Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 67.

³⁶ Duclos, J. (1976). *Anarşizm*. (Çev. Babür Kuzucu). İstanbul: Yöntem Yayınları, 7.

³⁷ Laqueur, W. (2002). *A History of Terrorism*. (3.baskı). Transaction Publishers, New Brunswick, 14.

³⁸ Songar, A. (1984). *Türkiye’de Terör Olaylarının Arkasında Yatan Gerçekler, Ülkemizi 12 Eylül’e Getiren Sebepler ve Türkiye Üzerindeki Oyunlar*, Aydınlar Ocağı, İstanbul, 312.

açısından uzun vadede otoriteye dayanan yönetimden daha ahenkli ve düzenli olduğu inancıyla sosyal hayatla uyumlu azami özgürlüğü hedefler”³⁹.

Anarşizm kişilere ve topluma zarar verecek şiddet eylemlerini asla haklı görmemektedir. Anarşizmde herhangi bir düzen arayışı olmadığından millete yönelik faaliyetlerde bulunmaz ve şiddet eylemlerini reddedip haklı bulmadığı için terörizmden ayırır. Her zaman bir kaos ortamı yaratan anarşizm, herhangi bir amaç için kişilere zarar vermeyi doğru bulmamaktadır. Bir felsefe olan anarşizm, tüm siyasal sistemlerde var olan ve kendilerince dayatılmış gördükleri sosyal kurumlara da karşı çıkılır. Hatta aileye, eğitime, toplumsal kurallara ve yaşam şekillerine de karşı çıkarlar. ‘Her kim ki otoriteyi yadsır ve ona karşı savaşırsa o bir anarşisttir’⁴⁰.

1968 ile 1970’li yıllarda toplum içerisinde özellikle gençler tarafından iktidara yönelik başlatılıp savunulan kitlesel hareketler, Avrupa’dan Amerika’ya geniş coğrafyalara yayılmış ve gençliğin toplumsal ve siyasal açmazlara yönelik talepleri tüm dünyayı etkilemiştir. Toplumsal düzene bir başkaldırı ve isyan özelliği taşıyan 68 Olayları, literatürde Hippi Hareketleri ya da Çiçek Çocuklar olarak da anılmaktadır. 68 Dönemi’ndeki Vietnam Savaşı ve iki kutuplu dünya gerçeği, ABD’de gençler arasında yeşeren bir alt kültürün doğumuna sahne olmuştur. Bu alt kültürü oluşturan ve benimseyen gençler, kendilerini solcu kabul etmekte ve 68 Kuşağı’nın tabanını oluşturmaktaydı. Ancak bu gençler, sadece sol görüşlü değildi, barışı savunan ve savaşa karşı söylemleri vardı. Bu alt kültüre ‘Hippy kültürü, çiçek çocuklar kültürü ya da Woodstock kültürü’ denmekteydi⁴¹. Bu alt kültür, mevcut düzene karşı bir kültürdü ve ‘karşı kültür’ olarak da adlandırılmaktaydı. Karşı kültür, var olan değerlerin karşısında bir alternatif olarak ortaya çıkan ve özgürlükçü yaşamı savunan gençliğin kültürüydü. Karşı kültürü benimseyen bu gençler, toplumsal yaşamın belirli değerlerinde değişim istedikleri için mevcut değerlere yönelik başkaldırı hareketlerinin temsilcisiydiler ve 1960’ların ortalarından itibaren yer alan bu oluşum ‘Hippi Kültürü’ olarak da tanımlanmaktaydı⁴².

³⁹ Woodcock, G. (1967). “The Encyclopedia of Philosophy”. (Ed. Paul Edwards). Cilt. 1, New York, 1967, 111.

⁴⁰ Woodcock, G. (2001). *Anarşizm: Bir Düşünce ve Hareketin Tarihi*. (Çev. A. Türker). İstanbul: Kaos Yayınları, 13.

⁴¹ Doğan E ve Dönmez B. M. (2016). “Türkiye’de Altmış Sekiz Kuşağı Dünya Algısının Popüler Müziğe Yansıması”. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 2(1), 48.

⁴² Aydın İ. (1971). *Kültür Kavramı ve Gençlik*. İstanbul: Gün Matbaası, 17.

Hippi Kültürü, daha çok hak ve özgürlük söylemi ile mevcut toplumsal düzene bir eleştiri ve başkaldırı içermekteydi. Gen li in Vietnam Savaşı'na karşı gösterdiği büyük tepki ile Amerika'da doğan karşı kültür hareketi, kısa sürede Batı  lkeleri başta olmak üzere tüm dünyaya yayılmakta ve dev gösterilere yol açmaktaydı. 'Hippiler' ismiyle tanımlanan gençler daha  zg r ve demokratik bir toplum arzu ettiklerini beyan etmekte ve devlet başta olmak üzere her türlü sosyal yapıya ve otoriteye karşı eleştirel bir tavır sergilemekteydiler⁴³. Her toplumun kendi ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel değerleri içerisinden türeyen ve kendine özgü sorunları çerçevesinde şekillenen toplumsal hareketlerin, ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturmaya ve mevcut düzeni değiştirmeye yönelik ortaya çıktığı söylenebilmektedir.

1960'ların savaşa karşı çıkan   renci eylemleri ile şekillenen bu kültür değişimi aynı zamanda eski kuşaklara ve onların eksikliklerine bir isyan niteliği de taşıymaktaydı. Bu yaşanan olayları, 1950'lerden itibaren yaşanan sosyo-psikolojik bunalım zamanlarında filizlenen muhalif tavrın ve protesto birikiminin bir bakıma patlamaya dönüşüp tüm dünyayı etkilemesi olarak değerlendirmek m mk nd r⁴⁴. 1968 yılında neredeyse tüm dünyada kitlesel bir isyan özelliğiyle karakterize olan ve mevcut düzene karşı belirli değişikliklerin yapılması gerektiğine yönelik gelişen güçlü inanç, özellikle siyasal ve kültürel alanlar başta olmak üzere toplumsal yaşamı düzenleyen konularda köklü değişimlerin talep edilmesini içermekteydi ve bunun ilk kıvılcımını başlatanlar ise büyük kısmı öğrencilerden oluşan gen likti. Kılınç'a göre, 1968 Olayları'nın kırılma noktası ve öğrencileri harekete geçiren nedenler; Vietnam Savaşı, ırk ayrımcılığı, kadın haklarının yetersizliği ve bunlara karşı konulan 'Konuşma  zg rl   Hareketi' olmuřtur⁴⁵. Avrupa'dan Amerika'ya ve oradan tüm dünyaya hızla yayılan bu hareketler, tüm dünya gençliğinin iktidarlara yönelik eleştirilerine siyasal bir zemin kazandırma çabası içerisinde yeni ideolojilerin, fikirlerin ve akımların oluşmasını sağlamıştır. Türkiye'de de 68 Olayları, o dönemin ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal şartlarının bir sonucu olarak dünya ile eş zamanlı olarak ortaya  ıkmıřtır⁴⁶. Bu dönemde Türkiye'de yaşanan olaylar kısaca aşağıdaki gibi  zetlenebilir⁴⁷:

⁴³ Brownell R. (2011). *American Counterculture of the 1960s*, Lucent Books, 44.

⁴⁴  alık M. (1995). *MHP Hareketi Kaynakları ve Gelişimi*. Ankara: Cedit Yayınları, 82.

⁴⁵ Kılınç E. (2008). * htilal,  htiras ve  deal: 68 Kuşağı Hakkında*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 16-17.

⁴⁶ Bulut F. (2011). "68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye'de 68 Kuşa ına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı". * a daş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*. 11(23), 134.

⁴⁷ Bulut, a.g.m., 135-137.

60'lı yıllarda tüm dünyada esen özgürlük akımı, mevcut düzene eleştiri ve savaş karşıtlığı düşünceleri kısa zamanda Türkiye'ye de sıçramıştır. Türkiye'de bu yıllarda ortaya çıkan gençlik olaylarının da diğer ülkelerdeki gibi üniversitelerde başladığı söylenebilir. Üniversitelerde yönetime katılmak ve yönetimde söz sahibi olmak gençlerin en büyük isteği olmuştur. Üniversitelerdeki gençler bu isteklerini boykot ve işgallerle dile getirmişlerdir... Ancak bu dönemdeki üniversite gençliği kısa bir süre sonra kendi sorunlarının ülke sorunlarından bağımsız ele alınamayacağını ve yükseköğrenim gençliğinin sorunlarının da aslında ülke sorunlarının içerisinde bir bütünün parçası olduğunu fark ettikleri için eylemlerini kısa zamanda bütünsel olarak ülke sorunlarına ve halka dönük gerçekleştirmişlerdir. Örneğin, Amerikan 6. Filo'sunun ziyaretine karşı yapılan gösteriler, üniversite gençliğinin yapmış olduğu bu protestolar arasında yer almıştır.

Türkiye'deki üniversitelerde yeşeren bu hareketler o zamana kadar çok etkin olmayan sol ideolojinin gelişmesinde en önemli etkiyi yapmıştır. I. Dünya Savaşı ve sonrasındaki Türk İstiklal Savaşı, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve yeni kurulan devlet sistemi ve devrimlerin benimsenmesindeki sancılı süreç bütün dünyada olanın aksine Türkiye'de sol, işçi ve öğrenci hareketlerinin daha geç ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1930'lu yılların sonundan itibaren II. Dünya Savaşı'nın neden olduğu etkiler savaşa girmemesine rağmen genç Türkiye Cumhuriyeti'nde de sosyo-ekonomik ve siyasal açıdan önemli sorunlar yaratmıştır. 1950 yılında tek partili yönetimin değişmesi ve Demokrat Parti'nin (DP) iktidara gelmesiyle nispeten bir değişimden söz edilebilir. Ancak Türkiye'nin 1952 yılında NATO'ya üye olması ve Vietnam Savaşı'na birlik göndermesi ile bütün dünyada özellikle öğrenciler arasında gelişen antiemperyalist, anti-militarist ve anti-Amerikan düşünceler Türkiye'de de hızla gelişmiştir. 68 Olayları, Batı ülkelerinin aksine Türkiye'de münferit birkaç olay dışında büyük bir etki göstermemiştir. Her ne kadar 68 Olayları Türkiye'de aşırı sol örgütlerin temelinde önemli bir etken olsa da en başında bütün dünyada olduğu gibi anarşist eylemler olarak değerlendirilemez. Çünkü Batı'daki örneklerinde olduğu gibi şiddet içeren eylemlerin topluma yayılması pek fazla gözlenmemiştir.

Bu nedenle yukarıda özellikle Amerika ve Avrupa'da görülen anarşizm hareketleri terör eylemlerinden farklılık arz etmektedir. Türkiye'de 68 Olayları anarşizm oluşturmaya da 1970'lerden itibaren önemli bir sorun haline gelen aşırı sol terör örgütlerinin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir.

1.1.4. Terör ve Yaygın Toplumsal Hareketler

‘Yaygın toplumsal hareketler’, çoğunlukla terör eylemlerinde olduğu gibi ölümlere, baskıya, korkuya neden olmazlar. Bu kavram, terör eylemi olmayan ve herhangi bir terör unsuru içermeyen ancak toplumda kimi zaman yarattığı gerilim nedeniyle terör olayları ile karıştırılan kavramlardan biridir. Genel bir bakış açısıyla toplumsal hareketler, toplumsal düzenin sağlanmasında ikiliğin ve zıtlıkların ortaya çıkmasıyla birlikte birbirinden çeşitli açılardan farklılık gösteren amaç ve isteklerin karşıtlıklar içinde var olma mücadelesi anlamına gelmektedir. Toplumsal dönüşümün en önemli belirleyicileri ve dinamikleri arasında yer alan toplumsal hareketler; halkın bir kısmı tarafından yönetici erke karşı isyanlarını, umutlarını, isteklerini, değişim veya değişim karşıtı taleplerini iletmek için oluşturulan kolektif bir davranış biçimidir⁴⁸. Geçmişten günümüze uzanan toplumsal olaylar; savaş karşıtı gösterilerden çevre hareketlerine, hayvan hakları savunuculuğundan kadın hareketlerine kadar evrensel değerler ekseninde ortaya çıkan çeşitli toplumsal ve sosyo-kültürel konuları odak noktasına taşımıştır. 1960’lardan itibaren dünyayı etkisi altına alan derin ve köklü değişimlerin ardından sistem karşıtı toplumsal hareketlerin de dönüşüme uğradığı söylenebilmektedir. 1960’lar öğrenci, yeni sol ve sivil haklar hareketlerine sahne olurken; 1970 ve 1980’ler LGBT, çevre, kadın, barış ve insan hakları hareketlerine öncülük etmiş ve nihayetinde 1990’lar ve 2000’ler ise dünyada çeşitli sebeplerce art arda ortaya çıkan ve giderek genişleyerek tüm dünyada yayılmaya başlayan ‘küresel adalet hareketleri’ne ev sahipliği yapmıştır⁴⁹. Bu çerçevede Kadın Hareketleri, İran’daki Yeşil Hareket, siyahilerin sivil hak kazanma mücadeleleri, Greenpeace örgütünün eylemleri ve farklı cinsel yönelim hareketleri, yaygın toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmekte ve bu çalışma kapsamında terör eylemlerinden ayrılan yönleri ile ortaya konulmaktadır.

Kadın Hareketleri de her zaman toplumsal olaylar içerisinde değinilen konular arasında yer almıştır. Kadın Hareketleri 19. yüzyılda başlayıp günümüze kadar sürekli gelişen bir trend izlemiştir. “20. yüzyılın ilk yarısına kadar Amerika’da ve Avrupa’daki erkeklerle eşit haklar talep etme ve eşit haklara sahip olma çabalarıyla ifade edilmiştir. Bu hareket 1960’lı ve 1970’li yılların Batı’da refah içerisinde yaşayan toplumlarında, mazlum ve mağdur olan kitleler ve yeni

⁴⁸ Çaycı, B. (2015). “Yeni Dijital Çağda Toplumsal Hareketlerde Meydana Gelen Dönüşüm”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC*, 5(1), 28.

⁴⁹ Demiroğlu, E. T. (2014). “Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması”. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(1), 134.

solcu gruplar arasında başlayarak kadınların radikal çıkışlarıyla 1980’li ve 1990’lı yıllara kadar sürmüştür. 1990’ların ortasından itibaren ise yeni postkoloniyal ve postsosyalist dünya düzenini şekillendiren bilgi toplumu ile neo-liberal ve küresel siyaset ekseninde ortaya çıkmıştır”⁵⁰.

Kadın hakları ile ilgili gelişmelerin temeli, sözü edilen bu gelişmelere dayansa da 8 Mart’ın kadın hareketleri içerisinde dünya çapında önemi vardır. “8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, 1857 yılında Amerika Birleşik Devleti’nin New York kentinde yaklaşık 40 bin kadın işçi tarafından ‘eşit işe eşit ücret’ ve ‘çalışma saatlerinin kısaltılması’ gibi iş yaşamında cinsiyet eşitliği sağlayacak taleplerde bulundukları için işten atılmalarına dayanır. 8 Mart 1857’de protesto amaçlı yürüyüşe geçen kadın işçilere, polisin şiddetle karşılık vermesi sonucunda kadınlardan 129’u ölür. Bu tarihin yıldönümüne denk gelen ve 8 Mart 1910’da yapılan ‘II. Enternasyonale Bağlı Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı’nda Alman siyasetçi Clara Zetkin tarafından kadın işçilerin haklarına sahip çıkmak için gösterdikleri mücadelenin simgesi olarak 8 Mart’ın ‘Dünya Emekçi Kadınlar Günü’ olması önerilmiş”⁵¹ ve önerinin kabul edilmesiyle bu tarihten sonra 8 Mart dünyanın her yerinde kutlanmaya başlanmıştır. İlk kadın hareketleri ile seçme ve seçilme hakkı, çalışma şartlarının düzenlenmesi ve eşit koşullar sağlanması hedefleri gerçekleştirildi. “Kadın hareketlerinin yaygın etkisi, kadınların siyasal hakları ile birlikte çalışma yaşamındaki emeğine sahip çıkmayı öncelese de bu dönemde çocuk işçiler, çocuk emeğinin sömürüsü, savaş, çevrenin korunması, şiddet karşıtı hareketler, eşit eğitim, boşanma hakkı, oy kullanma, sağlık ve kürtaj gibi hakların talep edilmesinin yanı sıra kadının kendi bedeni üzerinde söz sahibi olması, kadına yönelik şiddete itiraz, hayat pahalılığı ve enflasyon gibi acil çözüm bekleyen sosyal ve siyasi konulara da dikkat çekilip yer veriliyordu”⁵².

2009 yılında İran’da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrasında sosyal medyada örgütlenen ve kendilerini Yeşil Hareket diye adlandıran grup cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Ahmedinejad’ın usulsüz olarak seçildiğini iddia ederek büyük çaplı protestolar ve sokak eylemleri gerçekleştirmiştir. Ancak sokaklardaki protestocular Devrim Muhafızları, paramilitar güçler ve polis tarafından kısa bir süre içerisinde oldukça kanlı bir şekilde bastırılmış ve bozulan

⁵⁰ Örnek S. (2015). “ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi”, *KOSBED*, 29, 106.

⁵¹ Sallan S. (1993). “8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve Kamu Hayatında Türk Kadınının Konumu”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 159-168.

⁵² Kurtoğlu A. (2015). “8 Mart Dünya Kadınlar Günü Hakkında Kısa Bir Hikâye”. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 7(1), 79- 85.

asayiş yeniden sağlanmıştır⁵³. Seçim kampanyası sürecinde kullandıkları yeşil renk dolayısıyla bu olaylar ‘Yeşil Hareketi’ adıyla kamuoyuna mal olmuş ve tüm dünyanın gündemine oturmuştur.

Çevre sorunları konusunda, uluslararası kuruluşların yanı sıra faaliyetlerini bağımsız olarak sürdüren gönüllü çevre örgütleri de bulunmaktadır. Bu örgütlerden biri olan Greenpeace ekolojik duyarlılık ve sürdürülebilirlik temelinde hareket ederek tüm dünyada ses getiren eylemler aracılığı ile nükleer enerji, sanayi kirliliği, asit yağmurları, küresel ısınma gibi çevre sorunları üzerinden temel bir toplumsal değişim ihtiyacını dile getirmektedir⁵⁴. Greenpeace, ilk kez 1971 yılında nükleer bir denemeye karşı çıkarak başlattığı eylemlerini daha sonra genişletmiş ve birçok konuya el atmıştır. Toksik atıklar, asit yağmuru, kanguru kıyımı, denizlerde nükleer silahlar, balina avcılığı, hayvanlara yönelik işkence, okyanuslarda kirlenme ve doğal çevreye yönelik tehditlerin çoğalmasıyla birlikte çeşitlenen daha nice sorunlar Greenpeace’in ilgi alanındadır⁵⁵. Ekolojik dengeye zarar veren, kanunları çiğneyen, sağlığı tehdit eden bir işlemin varlığını ispatlayan Greenpeace gönüllüleri, olay yerinde farklı yöntemlerle bir gösteri düzenleyerek şiddet kullanmadan, barışçıl bir yöntemle işlenen çevre suçuna basın ve dolayısıyla kamuoyu önünde tanıklık ederek suçun önlenmesi için kamuoyu baskısı oluşturmayı hedefler⁵⁶. Greenpeace’in ekosistem sorunlarına barışçıl protestolarla dikkat çektiği ve bu yönüyle toplumsal olaylar içerisinde yer aldığı söylenebilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve siyahilerin sivil haklar elde etmek için verdiği mücadeleler, bilinen en yaygın toplumsal hareketler içerisinde yer almaktadır. Demokrasi uğruna verilen her demokratik mücadele gibi, köleliğin kaldırılmasından sonra mevcut durumun iyileştirilmesi için ciddi mücadeleler verilmiş ve siyahilerin sivil haklarını kazanmakla sonuçlanan uzun tarihsel süreçte birçok sancılı dönem yaşanmıştır. ABD başkanlarından Abraham Lincoln’ün kölelik karşıtı tutumu, Harward Üniversitesi’nden doktora derecesi alan ilk Afro-Amerikan W.Dubois’in Amerikan toplumunda yarattığı etki, bütün dünyaca tanınan ve ‘I Have A Dream’ sloganıyla tarihe geçen Martin Luther King’in

⁵³ Gürakar H. T. (2012). “Bir Toplumsal Hareketin Anatomisi: İran Yeşil Hareketi”. (Ed. B. Adıbelli). *Doğu- Batı Yol Ayrımında İran içinde*, (1-24), 17-18.

⁵⁴ Arslan H. (2011). “Bir Doğrudan Eylem Hareketi Olarak Greenpeace (Yeşil Barış)”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 23, 250.

⁵⁵ Brown M. ve May J. (1992). *Greenpeace Yeşilbarış’ın Öyküsü*. (Çev. S. Yücesoy). İstanbul: Metis Yayınları, 8.

⁵⁶ İnternet: (2010,Haziran), <http://www.greenpeace.org/turkey/tr/about/faq>, Erişim Tarihi: 29.01.2019.

ırkçılığa karşı mücadeleleri en bilinen örnekler olmuştur. “Rosa McCauley Parks, ABD’de de sivil haklar konusunda öncülük edenlerden biridir. 1955 yılında beyazlar tarafından otobüste oturduğu koltuktan zorla kaldırılması, buna direnmesi sonucunda hapse atılması ve arkasından gelen büyük boykot siyahilerin ABD’deki eşitlik mücadelesinde en önemli mihenk taşlarından birisi olmuştur. Bu eylemler sonucunda ABD Yüksek Mahkemesi Siyahilerin mücadelesini haklı bulmuş, Siyahiler ilk kazanım olarak otobüslerde eşit yerlerde oturma hakkını elde etmişlerdir”⁵⁷. Rosa Park’ın başlattığı bu otobüs direnişinden sonra ABD’de Martin Luther King öncülüğünde yürütülen eşitlik mücadelesi 1964 yılında çıkan Sivil Haklar Yasası’ndan elde edilen kazanımlar ve ardından 1965 yılında Siyahilerin oy kullanma hakkını elde etmeleri ile en azından yasalar çerçevesinde başarı ile sonuçlanmıştır⁵⁸.

ABD ve birçok Batı ülkesi kendi topraklarında meydana gelen ve egemen gücün hoşuna gitmeyen tarzdaki toplumsal hareketlere çok sert hatta bazen insan hayatına mal olacak müdahalelerde bulunmuşlardır. Son yıllarda görülen Afro-Amerikalılara karşı güvenlik güçlerinin sert tutumu da her türlü eleştiriye rağmen artarak devam etmiştir. 1960’lardan itibaren Amerika’nın bazı bölgelerinde ortaya çıkan siyahilerin toplumsal hareketlerinde karşılaşılan durumdan bile daha sert müdahaleler olması ve bazı siyasetçilerin bu müdahaleleri meşru göstermesi siyasilerin başka ülkelerdeki toplumsal olaylara yönelik müdahaleleri eleştirirken kendi topraklarındaki bu sert müdahalelere destek vermesi büyük bir çelişkidir.

Yaygın toplumsal hareketlere örnek olacak diğer bir oluşum da farklı cinsel eğilimleri olan bireylerin taraf oldukları toplumsal etkinliklerdir. “Toplumda genel kabul gören toplumsal cinsiyet rolleri, geleneksel erkek ve kadınlık rollerinin dışında kalanlar, başta dışlanma, aşağılanma ve izole edilme olmak üzere her türlü şiddete maruz kalabilmektedir. Toplumsal kurgu üzerinden şekillenen ‘cinsiyet rejimleri’, evlilik ve aile ilişkilerini normalleştirip doğallaştırmakta; bunların dışında kalanları da marjinalize etmektedir”⁵⁹. “Oysa Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile vurgulandığı üzere ‘bütün insanlar onur ve haklar bakımından özgür ve eşit doğar’ ilkesinden hareket eden modern Batı düşüncesi ile gelişmiş

⁵⁷ Hare, K. M. (2005). *“They Walked to Freedom 1955-1956: The Story of the Montgomery Bus Boycott”*. A.B.D.’de Sivil Haklar Hareketi, 46.

⁵⁸ Lelandais G. E. (2009). “Sosyal Hareketler Teorileri ve Küreselleşme”. B. Çoban (Ed.). *Yeni Toplumsal Hareketler* (63-90). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, 68.

⁵⁹ Manalansan M. F. (2006). “Queer Intersections: Sexuality and Gender in Migration Studies”. *International Migration Review*, 40(1), 225.

toplumlarda yürütülen uluslararası çalışmalar ve sosyopolitik hareketler, bu bireyleri birer azınlık grubu olmanın ötesine taşırken; Türkiye gibi daha geleneksel kalıpların hüküm sürdüğü muhafazakâr toplumlarda bu mücadele çok daha zorlu süreçlerden geçmektedir”⁶⁰. Bu zorlu süreçler, farklı cinsel yönelimlere sahip bireylere karşı olumsuz tavırlar, onların günahkâr, zihinsel hasta ya da ‘anormal’ olduğuna ilişkin önyargılarla meşrulaştırılmakta⁶¹ ve bu yaygın önyargılar bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde medya ve gündelik söylemler aracılığıyla da pekiştirilmektedir.

Farklı cinsel yönelim hareketleri yurtdışında ABD ve Avrupa’nın birçok yerinde Türkiye’den çok önce başlamıştır. Dünyanın birçok yerinde meydana gelen bu ayrımcılığa karşı demokratik hakları için hukuksal zeminde mücadele eden farklı cinsel yönelime sahip bireylerin başlatıp toplumda bir miktar başka kesimlerin de desteğiyle gelişen eylemleri de yaygın toplumsal hareketler içerisinde yer almaktadır. Farklı cinsel yönelimi olan kişilerin toplum tarafından dışlanması, baskı altında tutulması, saldırılara maruz kalması ve ötekileştirilmesi elbette kabul edilebilir bir durum değildir. Ancak kendilerini cinsel yönelimleri noktasında farklı tarif eden kişilerin de kanunlara ve genel kamu düzenine karşı gelmeyi kendilerinde hak görmeleri kabul edilemez. Günümüzde Türkiye’de bu grupların eylemlerinin özellikle aşırı sol ve bölücü terör örgütleri tarafından desteklendiği de bilinen bir gerçektir. Bu tür toplumsal hareketler terör olarak kabul edilemez, ancak terör örgütleri tarafından manipüle edilip tüm şehirleri kapsayacak şekilde marjinal grupların ve FETÖ gibi gizli örgütlerin, ellerindeki kamu gücünü de kullanarak terör maksatlı manipüle edilmesi işine yarayabilir.

1.1.5. Terör ve Savaş

Genel anlamda savaş, iki ülke ve onların silahlı kuvvetleri arasında sivil hedeflerin güvenliği gözetilerek yapılan silahlı mücadeledir. Ancak sivil hedeflerin güvenliği konusunda hemen hemen dünyadaki bütün savaşlarda yeterince tedbir alınmadığı ve her savaşta sivillerin de büyük zarar gördüğü aşîkârdır. “Savaşta iki düzenli ordu arasında, savaş hukuku kuralları çerçevesinde, sivil dışı hedeflere yönelik silahlı çatışmalar söz konusudur. Oysa terör kural

⁶⁰ Ekitli G. B ve Çam M. O. (2017). “Bakım Sürecinde Zorlandığımız Alan LGBTİ’ye Yönelik Bir Gözden Geçirme”. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(3), 179.

⁶¹ Levine M. and L. Robin (1984). “Discrimination Against Lesbians in the Work Force”. *Journal of Women in Culture and Society*, 9(4), 706.

tanımaz ve en önemli hedefi sivillerdir”⁶². Savaşta, genel kabul gören bir kural olarak savaş hukuku çerçevesinde belirli bir coğrafi alandaki askeri hedeflere veya güvenlik güçlerine karşı eylemlerde bulunulması söz konusudur. Ancak terörizmin yöneldiği hedefler, temelde sivillere yöneliktir ve herhangi bir coğrafi alan veya kuralla da sınırlı değildir. “Savaşta sivilleri öldürmek savaşın bir neticesi iken teröristler için sivilleri öldürmek bir gerekliliktir ve bu nedenle terörizm öncelikle sivilleri hedef almaktadır. Askeri eylemlerde tesislerin, silahların, insanların imhası gibi mutlak fiziksel sonuçlar hedeflenirken, terör faaliyetlerinde psikolojik sonuçlar, ortaya çıkacak fiziksel zararlardan çok daha önemlidir”⁶³. Çünkü terör eylemleri ve dolayısıyla terör örgütleri eylemleri şiddet, korku, baskı ve yıldırma hedeflemektedir.

Zaman içerisinde savaşa kadar büyümeyen çok sayıda olaylara da başvurulabildiği görülmektedir: “1798-1800 ABD’nin Fransa’ya yönelik donanma operasyonları, 1900-1901 Boxer Savaşı, 1915-1916 Almanya’nın İtalya’ya karşı askeri operasyonları, 1827 Navarin Savaşı, 1931-1933 Mançurya olayları, 1937-1941 Çin-Japon çatışmaları vb”⁶⁴. Bunların bazılarına ‘savaş’ adının verilmesi bizi yanıltmamalıdır. Çünkü hiçbirisi zamanında hukuksal anlamda savaş kabul edilmemiştir.

Carl von Clausewitz ‘Savaş Üzerine’ adlı eserinde savaşı şu şekilde tanımlamaktadır: “Savaş çok genişletilmiş bir düellodan başka bir şey değildir... Düello yapan iki kişiden her biri, fiziksel gücüyle diğerine kendi iradesini kabul ettirmeye çalışır. Onun ilk amacı düşmanı mağlup etmek ve böylece daha sonra bir direnç gösteremeyeceği bir duruma sokmaktır. O halde savaş, düşmanı irademizi kabule zorlamak için girişilen bir kuvvet kullanma eylemidir”⁶⁵. Genel kabul gören bir tanıma göre savaş, iki ya da daha fazla sayıdaki devletin birbirine güç kullanarak boyun eğdirme ve kazanan tarafın isteklerine veya çıkarlarına uygun olan barış şartlarını dayatması amacıyla gerçekleşen silahlı mücadele⁶⁶ olarak kavramsallaştırılabilmektedir.

⁶² Öktem, E. (2004). “Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(5), 217.

⁶³ Yayla, A. (1990). “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 45(1/4), 341.

⁶⁴ Grob, F. (1949). “The Relativity of War and Peace. New Haven”. *Yale University Press*.

⁶⁵ Clausewitz, C. V. (2007). *Savaş Üzerine*. (Çev. S. Koçak). Doruk Yayınları, 29-30.

⁶⁶ Lawrence O. (2004). *International Law*, II, 202 (H. Lauterpacht Ed., 7th Ed. 1952) (akt.) Yoram Dinstein, *War: Aggression and Self-defense*, 3rd Edition, Cambridge: Cambridge University Press, 4.

Mehmet Ali Bal ise terörü, siyasi ideolojiden ayrı tutarak bir strateji olarak tanımlamakta ve ‘yeni savaş’ içinde amaca ulaşmak için kullanılan bir araç olarak görmektedir. Yazar, ‘Savaş Stratejilerinde Terör’ (2005) adlı eserinde, “terör, ilan edilmemiş ancak yürürlüğe konmuş bir savaştır” ifadesini kullanmaktadır⁶⁷.

“Soğuk Savaş sonrası dönemde, Ortadoğu’da İsrail ile Filistin, Avrupa’da İngiltere ile IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) ve İspanya ile ETA (Bask Yurdu ve Özgürlüğü) arasında ayrılıkçı çatışmalar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde uluslararası terörizm, Batıya yönelik ve Batılı toplumların demokratik yapısı ve ekonomik istikrarını bozacak düşünceleri hedef alan eylemleri ifade etmiştir. Öte yandan Kapitalist blok, terörizmi Sovyet menşeli bir araç olarak tanımlıyordu”⁶⁸. Dünyada özellikle teknoloji alanında yaşanan gelişmeler terörizmin niteliğini de değiştirmeye başlamış ve küresel çapta kolaylıkla yayılmasına yol açmıştır. Terörizmin giderek küresel bir hal kazanmasında teröristlerin ve terörist grupların da gelişen yeni teknolojilerden yararlanmasının önemi ve rolü büyüktür⁶⁹.

Terörizme yönelik pek çok yaklaşım söz konusudur ancak bu yaklaşımlar içinde en çok propagandacı yaklaşım dikkat çekmektedir. Chomsky’e göre propagandacı yaklaşım şöyle ifade edilmektedir⁷⁰:

“Propagandacı yaklaşıma göre terörizm, içinde bulunulan çağın vebası olarak tanımlanmaktadır. ABD ve Batı için; İran, Libya, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Küba, Kuzey Kore gibi haydut devletler ve örgütler, terörizmin uygulayıcıları ve destekleyicileri olarak görülmektedir. Terörist eylemler ABD ve Batılı müttefikleri tarafından yapıldığında, durum insan hakları ve demokrasi adına yürütülen bir savunma hareketi haline dönüşmektedir. Bu algının altında propagandacı yaklaşım yatmaktadır. Günümüzde ‘haklı savaş’ teorilerinin yeniden üretilmesi, dünyanın süper gücü konumuna ulaşan ABD’nin, sisteme yönelik eğilim ve uygulamalarını meşru kılan terörizm doktrin ve teorileri, propagandacı yaklaşımdan beslenmektedir. Walter Laqueur’ya göre, ‘uluslararası terörizme karşı’ mücadelenin açık yolu, ‘teröristlere kendi dilleriyle’ cevap vermektir ve bu haklı bir tepkidir”.

Soğuk Savaş sonrasında dile getirilen ‘Yeni Dünya Düzeni’ içinde karşımıza çıkan ilk aktörler terör ve etnik çatışmalar olmaktadır. Bu aktörler aslında 19. yüzyılda artan milliyetçilik

⁶⁷ Bal, M. A. (2005). *Savaş Stratejilerinde Terör*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 40.

⁶⁸ Chomsky, N. (1999). *Terör Ne? Terörist Kim?*. Ankara: Ütopya Yayınları, 44-58.

⁶⁹ Crenshaw, M. (1991). *How Terrorism Declines, Terrorism and Political Violence*, Vol:3, No: 1, 7075.

⁷⁰ Chomsky, a.g.e., 45.

anlayışına koştur olarak ortaya çıksa da yeni dünya düzeni kapsamında daha karmaşık ve sonu olmayan bir niteliğe bürünmektedir. Bu konuya verilebilecek en uygun örneklerden biri de Suriye’de 2011 yılından beri sürmekte olan çatışmalardır⁷¹. Bu çatışmaların çoğu zaman etnik temelli olduğu ve başka devletler tarafından desteklendiği bilinmektedir. Bu süreçlerde genellikle zayıf devletler üzerinde büyük devletlerin mücadeleleri ve etkileri söz konusu olmaktadır. “Büyük devletler etnik çatışmalar yaşayan devletler de ‘bu çatışmaların sonlandırılması’ konusunda uzlaşa içinde olmadıklarından savaşın bitmesi de söz konusu olmamaktadır. Rusya’nın Gürcistan’ın batıya yaklaşması ile birlikte Abhazları, Azerbaycan’a karşı Ermenileri desteklemesi, Suriye’de Esad’ı desteklemesi örnek olarak verilebilir. 1980-1988 İran-Irak savaşında ve Soğuk Savaş sonrasında İran ve Irak’ın rakip tarafın topraklarında yaşayan Kürt azınlığı merkezi yönetime karşı kışkırtmaları da ayrı bir örnektir”⁷².

1.2. Terör Çeşitleri

Akademik literatür incelendiğinde terörün birçok çeşidinin olduğu görülmektedir. Tez kapsamında bütüncül bir bakış elde edebilmek için terör çeşitleri açıklanmakta ve ayrıntılı bir kavrayışa ulaşabilmek amacıyla her biri örneklendirilmektedir. Ancak bir terör örgütü birden fazla kategoride bulunabilmektedir. Ulusal alanda faaliyet gösteren bir inanç istismarı kullanan terör örgütü, iki kategoride de değerlendirilebilir.

1.2.1. Ulusal Terör

Her ne kadar gelinen süreçte terör örgütleri ve terör eylemleri uluslararası bir sorun haline gelmiş olsa da dünyada ulusal anlamda sadece bir toplumun sorunu olan çok sayıda terör örgütü örneği görülmüştür. Dünyada ulusal teröre birçok örnek verilebilir ancak en bilinenleri İngiltere ve Kuzey İrlanda’da IRA, İspanya’da ETA ve Fransa’da Korsika Ulusal Kurtuluş Ordusu (FLNC) ve Türkiye’de FETÖ olarak gösterilebilir. PKK, DHKP/C gibi örgütler her ne kadar ulusal terör örgütleri gibi görünseler de aslında bu örgütler uluslararası terör örgütleri arasında değerlendirilmelidir. Çünkü anılan bu örgütler Türkiye’de kurulmuş ve eylemlerinin birçoğunu Türkiye’de yapmış olmalarına rağmen hem DHKP/C hem de PKK Avrupa’nın birçok yerinde terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir.

⁷¹ Gurr, T. R. and Davies, J. (2002). “Dynamics and Management of Ethnopolitical Conflicts”, 31.

⁷² Yılmaz M. E. (2007). *Etnik Çatışmalar*. Ankara: Nobel Yayınları, 37-40.

Çağdaş anlamda demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlemediği ülkelerde yönetimi bir şekilde ele geçiren egemen güç, kendi varlığını her şeye rağmen sürdürebilmek amacıyla hegemonya uygular ve sürekli olarak devam ettirir. Burada egemen güç ideolojik aygıtları kullanır. Bazen hegemonya profesyonelce gizlenerek bazen de açık bir şekilde şiddet, baskı, öldürme, korkutma ve hapse atma gibi yöntemlerle uygulanır. Suriye ve Irak'taki iki farklı BAAS örneğine bakıldığında her iki partinin yönetimlerinin de mezhepsel olarak azınlık durumunda olanlar arasında olmalarına rağmen halkın geri kalanı üzerinde tahakküm oluşturdukları görülmektedir. Arap Baharı olarak bilinen olayların ortaya çıkmasında en çok manipüle edilen durum budur. Yönetime demokratik yollarla, seçimle gelen hükümetlerin ve kişilerin egemen güç konumuna geçip hegemonya uygulamaları sık görülen bir durumdur.

Geçmişte Suriye ve Irak'ta yönetimi ellerinde bulunduran BAAS partilerinin yöneticileri, muhaliflerin tamamını yok etmişlerdir. Polisi, orduyu ve istihbarat birimlerini hiçbir sınır olmadan kendi inisiyatiflerince kullanmaları alışılmış bir durumdur. Yönetim erkini elinde bulunduranların, muhaliflerine yönelik antidemokratik tutumları, işkence, kötü muamele, haksız yere özgürlüklerinin kısıtlanması hatta infaz etme yaygın olarak görülmekteydi. Bu uygulamalar halkın genelinde ciddi bir korku ve sindirme ortamının oluşmasına neden olmuştur. İktidar sahiplerinin bu ülkelerde kendilerini eleştirenlere ve muhalif olanlara asla tahammülleri yoktu⁷³. BAAS partilerinin Suriye ve Irak'ta gerçekleştirdikleri eylemler ulusal teröre örnek olarak verilebilir.

1.2.2. Uluslararası Terör

Sadece ulusal sınırlar içerisinde değil birçok ülkeyi etkileyen ve uluslararası çapta etkili olan eylemlere uluslararası terör denilmelidir. Küresel terör kavramı, 11 Eylül 2001 ABD'de meydana gelen terör eylemlerinden sonra daha sık kullanılmaya başlanmıştır. 11 Eylül saldırıları öncesinde, Türkiye'de olduğu gibi pek çok ülkede hem yerel, hem de küresel düzeyde terör eylemleri görülmüştür. "Küresel terör tabirinin kullanılmasında, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması etkili olmuştur. Televizyon yayıncılığının 1960'lı yıllardan itibaren başlaması terörizmin uluslararası boyut kazanmasında rol oynamıştır"⁷⁴.

⁷³ Asaf, H. (1990). *Ortadoğu'da Devlet ve Terör*. İstanbul: Pınar Yayınevi, 45.

⁷⁴ Ündücü C. A. (2011). "Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki". *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı:1, 13.

Chomsky terörizmi, genellikle siyasal amaç güden korku ve baskı oluşturmak veya bir şeyi yaptırmaya zorlamak için şiddet ve tehdit unsurlarının kullanılması⁷⁵ anlamında kullanmaktadır. Bu durum bize ABD tarafından gerçekleşen Irak müdahalelerini anımsatmaktadır. Chomsky olayların göründüklerinin dışında gerçek amaçlarının analiz edilmesi ve doğru bir değerlendirmeye ulaşılması konusunda öncülük eden düşünürlerden birisi olmuştur. Dünyada meydana gelen birçok terör olayı görünen amaçları dışında doğru olarak analiz edilirse altında yatan gizli amaçlar ya da elde edilmek istenen başka sonuçlar olduğu görülebilecektir.

Uluslararası terör eylemlerinin boyutlarına baktığımız zaman, terör örgütlerinin kendilerini profesyonelleştirdikleri anlaşılmaktadır. Terörist eylemler 1990'lı yıllarda bazı Avrupa ülkelerinde görüldü. Batı ülkelerinde meydana gelen terör eylemleri uluslararası kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. 1995'te Paris Metrosunda gerçekleşen terörist saldırılarda 8 kişi hayatını kaybetmiş, birçok kişi yaralanmıştır. 2001 yılı 11 Eylül'ünde tarihte görülen en kanlı terör eylemleri ABD'de gerçekleşti. Mart 2004'te Madrid'de bombalı saldırıda 190'dan fazla kişi hayatını kaybetti. Londra'da 7 Temmuz 2005'te meydana gelen terör saldırısında 50'den fazla kişi yaşamını yitirdi. 7 Ocak 2015 tarihinde dünya kamuoyunda Fransa'da Charlie Hebdo dergisine yapılan saldırı büyük yankı uyandırmıştır. Bu saldırıların yanısıra Paris, Berlin, Brüksel, Münih, Manchester gibi önemli Avrupa kentlerinde ve ABD'nin birçok eyaletinde çok büyük terör saldırıları meydana geldi. Dünya kamuoyunda çok fazla yer bulamasa da Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Tunus, Cezayir, Libya, İran, Irak, Suriye gibi Müslüman ülkelerde ve Türkiye'de de binlerce masum insanın hayatını kaybettiği, yaralandığı onlarca büyük terör saldırısı gerçekleşti.

Bu saldırılar sonrasında her zaman ilk akla gelen şey İslam ile terörizmin yan yana getirilmesidir. Ne zaman böyle bir saldırı gerçekleşse İslamofobi tekrar ve tekrar gündeme gelmiştir. Dünyada şöyle bir terör gerçeği vardır: Terörizmin dininin olmadığı halklarının çoğunluğu Müslüman olan Türkiye, Pakistan, Afganistan, Irak, İran, Cezayir, Tunus ve Fas da yapılan saldırılar ile bir kez daha görülmüştür. Son yıllarda dünyanın çeşitli yerlerinde meydana gelen onlarca terör saldırısında binlerce insan hayatını kaybetmiş ya da yaralanmıştır. Bu eylemlere bakıldığında önemli bir kısmının radikal İslami motifli terör örgütleri tarafından yapılmış olduğu görülse de birçok eylemin diğer inançlara mensup terör örgütleri ve teröristler tarafından gerçekleştirildiği de görülecektir. Buna en iyi örnek olarak da 15 Mart 2019 tarihinde

⁷⁵ Chomsky, N. (2004). *Korsanlar ve İmparatorlar*. (2. Baskı). Yeni Zaman Yayınları, 8.

Yeni Zelanda’da Müslümanlar camilerde ibadet ederken meydana gelen ve 50 kişinin hayatını kaybettiği, çok sayıda kişinin yaralandığı saldırılar gösterilebilir.

1.2.3. İdeolojik Terör

Terörizm stratejisinde nihai hedef ne olursa olsun, devamlılığı sağlayacak, bir insanın yaşam ömründen daha uzun soluklu olan, örgütün meşruiyetini sağlayacak, bireylere kanlı eylemleri mazur gösterecek ve hedef kitlenin eylemlere rağmen örgütü meşru görmesini temin edecek ve örgütün hedefleri doğrultusunda hedef kitleyi harekete geçirebilecek ideolojiye ihtiyaç duyulmaktadır. Terörizm stratejisinin lokomotif özelliği ideolojidir⁷⁶. İdeoloji, çok geniş bir düşünce sistematliğini ifade eder ve bunun mutlaka terörist bir amaca yönelik olması gerekmez. Doğru bir amaca yönelik ideoloji birlikteliği de elbette mümkündür. Örneğin, çevrenin korunması ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılması idolü, doğru bir ideolojiyi yansıtmaktadır. Bunun gibi çocukların sağlığına yönelik, hayvan hakları konusunda, dünya kültür mirasının korunması amacıyla oluşturulan birliktelikler, insan hakları alanındaki çalışmalar yapıcı fikir birlikteliklerine örnektir.

İdeoloji, sıradan insanları harekete geçiren ve motive eden güçlü bir mesajdır. Dinamik bir sistem olan ideoloji, olayların ideologlar tarafından yorumlanmasıyla yaratılır. İdeoloji, yoksulluk ya da cehalet değil, politik olarak motive olmuş şiddetin temel itici gücüdür. İdeoloji organizasyonel yapıyı, liderliği ve üyelik motivasyonunu, üyeliğe alım ve üyelere desteği çerçeveler ve grup tarafından benimsenen stratejileri ve taktikleri şekillendirir. İdeoloji, konferanslar, konuşmalar, duyurular, yazılar vb. kullanılarak bilgi ya da propaganda şeklinde yayılarak aşılanır⁷⁷. Van Dijk, ideolojiyi; bir grubun toplumda nasıl temsil edildiğini ve toplumsal bellekte inşa edilen inançlar doğrultusunda bu grupların kimliğini ifade eden bir çeşit ‘grup şeması’ şeklinde açıklar⁷⁸. Bu nedenle terörizm, amaçlarına uygun olan her çeşit ideolojiyi kullanabilir.

⁷⁶ Bal, a.g.e., 84.

⁷⁷ Gunaratna, R. (2005). “Ideology in Terrorism and Counter Terrorism: Lessons from combating Al Qaeda and Al Jemaah Al Islamiyah in Southeast Asia”. *CSRC Discussion Paper*, 2.

⁷⁸ Van Dijk, T. A. (2003). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”. (Çev. B. Çoban, Z. Özarslan ve N. Ateş). Söylem ve İdeoloji, Mitoloji, Din, İdeoloji, B. Çoban (Ed.). İstanbul: Su Yayınları, 109.

Terörizmin felsefi, ideolojik ve dini köklerden güç aldığı izlenmektedir. Terörizmin nedenleri üzerinde etkisi olabilecek ideolojileri, kültürü ve dini inançları keşfetmek önemlidir⁷⁹. Kullberg ve Jokinen'e (2004) göre terörizm, olduğu gibi bir ideoloji değildir ve terörizmin birleşik bir siyasi gündemi yoktur. Prensip olarak, hemen hemen her ideoloji bir terörist tarafından talep edilebilir⁸⁰. Terörizm, bir ideolojiyi, bu ideolojiye inanan hedef kitlelerle ilişki kurmak ve daha geniş düzeyde halkı etkilemek için bir araç olarak kullanır. Terörizm, şiddeti meşrulaştırmak, yeni üyeler kazanıp onları bir eylem doğrultusunda harekete geçirmek için her şeyi kapsayan bir felsefeye, dini ya da laik ideolojiye ihtiyaç duyar⁸¹. Genel anlayışa göre ideoloji denince akla siyasi bir fikir ve düşünce birlikteliği gelmektedir ancak siyasi düşünce etrafında toplanmak her zaman ideolojinin tek göstergesi değildir. Literatürde inanç ve mezhep birliktelikleri ya da etnik birliktelikler etrafında toplanmak da ideoloji kapsamında değerlendirilebilmektedir.

İnsanlar yaptıklarını haklı çıkarmaya çalışırlar. Gerekçeler ise ideolojik ve dini öğretiye dayanabilir. Toplumdaki farklı gruplara mensup insanlar kendilerini iki karşıt kutup ile ilişkilerinde konumlandırmak zorundadırlar. Diğerlerinin karşıt kavramları, diğer çatışmaların yerini almaya ve bu çatışmaların nasıl yorumlanacağına, nasıl harekete geçirileceğine ve nasıl savaştığına karar verme eğiliminde oldukları kadar güçlü anlamlara sahiptir. Çoğu durumda terörizm, ideolojik gruplar ve etnik azınlıklar arasındaki çeşitli çatışma türlerinin bir uzantısı ve radikalleşmesidir. İdeolojilerin rolü, olayların gerçekte nasıl olduklarını açıklamak ve bireyler ile grupları harekete geçmeye ikna etmektir⁸². Bu ikna süreci bazen terör örgütleri tarafından manipüle edilebilmekte ve bir düşünceyi, ideolojiyi benimseyen insanlar, terör örgütlerinin hedefleri doğrultusunda şiddete yöneltilebilmektedir.

Sol kanat terör örgütleri, Marksist, Leninist ve Maoist ideolojik yaklaşımları benimsemektedir. Bu yaklaşımlarda temel amaç komünist devrimin gerçekleştirilmesi ve komünist bir rejimin kurulması için devrimci şiddete başvurulmasıdır⁸³. Leninist yaklaşımda

⁷⁹ Çınar, B. (2009). *METU Studies in Development*, 36, 94.

⁸⁰ Kullberg, A. and Jokinen, C. (2004). "From Terror to Terrorism: the Logic on the Roots of Selective Political Violence", *Research Unit for Conflicts and Terrorism, University of Turku*, Finland, The Eurasian Politician, 2.

⁸¹ Richardson, L. (2006), *What Terrorists Want: Understanding the Terrorists Threat*, John Murray: Great Britain.

⁸² Bjørgo, T. (2005). "Introduction to Terrorism", (Ed. Tore Bjørgo), *Root Causes of Terrorism Myths, Reality and Ways Forward*, (ss. 1-16). UK: London, Routhledge, 4.

⁸³ Türkiye Barolar Birliği, (2006). *Türkiye ve Terörizm Raporu*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 230-231.

ise Marx'tan farklı olarak işçi sınıfının sosyalist ideolojiyi kendiliğinden kazanması zor olduğu için devrimin gerçekleştirilmesinde öncülük edecek ve ezilen sınıflarda sosyalist bilinci oluşturacak partiye ihtiyaç olduğu ileri sürülmektedir⁸⁴. 1917 Bolşevik Devrimi sonrasında dünyanın birçok yerinde Marksist ideoloji etkin olmaya başlamıştır. Dünyanın birçok ülkesinde Marksist ideolojiyi benimseyen legal ya da illegal siyasi oluşumlar ve partiler ortaya çıkmıştır. Türkiye'de de genç Cumhuriyetin ilk yıllarında ve sonrasında sol hareketler kendisini göstermiştir. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de 1968 Hareketlerinden etkilenecek hem legal hem de illegal Marksist, Leninist ve Maoist siyasi partiler ve oluşumlar ortaya çıkmıştır. Her ne kadar dünyada sol ideolojiye bağlı terör örgütleri çoğunlukla görülse de sağ ideolojiyi benimseyen az sayıda terör örgütü de bulunmaktadır.

1.2.4. İnanç İstismarına Dayanan Terör

İnsanların bağlı oldukları inançlarının istismar edilmesi bilinen insanlık tarihi boyunca en çok rastlanan terör yöntemlerinden biridir. İnsanoğlu doğası gereği inanmak ve inancına bağlanmak eğilimindedir. Aslında bu, insan psikolojisi açısından oldukça faydalı bir durumdur. İnançla ilgili itibar edilen bir kişinin yönlendirmesiyle insanlar kolaylıkla manipüle edilip kandırılabilir ve terör eylemlerinin failleri haline getirilebilirler. Bu, her inanç sisteminde karşılaşılabilen bir durumdur. Günümüzde inanç istismarına dayanan terörün failleri olarak sadece Müslümanlar gösterilmektedir ancak bu doğru değildir. 15 Mart 2019'da gerçekleşen Yeni Zelanda saldırılarının faili Tarrant, radikal bir Hristiyan'dır. Tarihten günümüze kadar Musevi inancına mensup, Hristiyan, Budist ya da Hinduizm düşüncesini benimseyenler tarafından girilen yüzlerce terör eylemi meydana gelmiştir. Terörün inançla birlikte anılması doğru değildir. Burada doğru tespit, inancın istismar edilmesi ve insanların bu yolla manipüle edilmesi ve bu şekilde terör eylemlerine yönlendirilmeleri olacaktır. Dini istismar eden örgütlerin bazılarına örnek olarak⁸⁵;

- Musevilik inancını benimseyenler: Sicariler, Haganah, Irgun, Lohmei, Sternist, Yahudi savunma Ligi ve Kach,

⁸⁴ Kaynar, M. K. (2000). "Marksist- Leninist- İdeoloji Eksenli Örgütler", *1.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 945.

⁸⁵ Şen, O. (2017). *21.Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele*, Alfa Yayınları,123.

- Hristiyanlık inancını benimseyenler: The Aryan Nation, The Order, The Sword, The Arm of The Lord ve Davidianlar,
- Tanrıça Kali'ye tapınmaya dair öğretiyi kullananlar: Thuglar,
- Sihliğe ait öğretiyi kullananlar: Jarnail Singh Bhindrawale'nin takipçileri,
- Budizm'e ait öğretiyi kullananlar: Aum Shinrinkyou olarak sıralanabilir.

İslam inancını benimseyen: IŞİD/DAİŞ/DEAŞ, Hizbullah, Hizb-ut Tahrir ve El Kaide bağlantılı örgütler sayılabilir. Dini motifli ideolojiye sahip örgütler görüldüğü üzere geniş bir yelpazede dünya dinlerini amaçları doğrultusunda çarpıtmaktadır. “Teröristler, eylemlerini dinle meşrulaştırma yoluna gitmektedir. Buradaki nüans ise insanların terörü meşrulaştırmasının, dinin terörü meşrulaştırdığı anlamına gelmediğidir. Meşruiyetini dine dayandıran terörizm olabilir. Ancak dinlerin işlevleri farklıdır ve “dini terör” kavramının kullanılması yanlıştır. Günümüzde dinci terör olarak İslam'ın, terörizm öğelerini içerdiği yaklaşımı Batılı çevrelerce kabul görmektedir. Bu konu, İslam'daki şehitlik mertebesi ve cihad gibi unsurlarla açıklanmaktadır”⁸⁶. Oysa suçsuz bir insanı öldürmeyi, insanlığı katletmek kadar kötü gören İslam dini, masum insanlara zarar vermeyi kesin bir dille yasaklamıştır. İslam dinine mensup olduğunu söyleyen kişilerin masum insanları katletmeleri, kendileri müslüman olarak adlandırmaları ve bu teröristlerden dolayı İslam'ın şiddetle birlikte anılması kabul edilebilir bir durum değildir.

Sadece İslami referanslı din temelli terör örgütlerinden bahsetmek doğru olmaz. Örneğin, İsrail Devleti terör yöntemini sürekli kullanmaktadır. Uzun yıllar süren Arap-İsrail Savaşı'nın ardından İsrail yönetimi, sürekli savaşmak yerine kısa süreli operasyonları ve bölgede faaliyet gösteren etnik ve mezhepsel grupları kullanma yöntemini benimsemiştir. Bunun gibi Hristiyan inancını benimseyen Afrika'daki Tanrının Direniş Ordusu, Mynamar'daki 969 Budist örgüt ve Japonya'daki Aum Shinrikyo (Yüce Gerçek) çok bilinen, diğer inançları benimseyen terör örgütlerine örnek verilebilmektedir.

İnanç istismarı yapan örgütler, kişilerin inançlarını manipüle ederek toplumun bir kısmına ya da kendileri gibi düşünmeyenlere başka dine ya da mezhebe tabi olanlara karşı

⁸⁶ Esposito, J. L. (2002). *Kutsal Olmayan Savaş/ İslamcı Terör*. (Çev. N. Yılmaz ve E. Yılmaz). Oğlak Yayıncılık, 45.

baskı, tehdit ve şiddet uygulayarak yıldırma, bazen de egemenliği ele geçirip ülkede veya ülkelerde yönetime gelme veya başka hedeflere ulaşma amacıyla olabilmektedirler.

1.2.5.Kamu Gücünü Kullanarak Devlet İçinde Yapılanan Terör

Kamu gücünü bir siyasi düşünce, bir grup, bir ırk ya da inanç temelli bir örgütlenme bazen demokratik bazen de demokrasi dışı yöntemlerle ele geçirebilir. Bu iktidar sahipleri demokratik yönetimlerde olduğu gibi yasalar çerçevesinde yönetsel işlevlerine devam edebilirler. İdeal olan budur. Ancak bazen yönetimi elinde tutan egemen güçler, iktidarlarını devam ettirmek, muhaliflerini ekarte etmek ya da sindirmek için demokrasi dışı yöntemlere başvurabilmektedirler. Bu yöntemler de çoğunlukla baskı, cebir ve şiddet gibi terörün içinde yer alan yöntemler olabilmektedir. Kamu gücünü elinde bulunduranlar çoğunlukla hükümet edenlerdir ancak bazen hükümete rağmen hükümet dışı grup ya da örgütlenmeler, kamu gücünü kullanabilmektedirler. Dünyada ve Türkiye’de örnekleri sık görülen askeri kalkışma ve darbeler bunun en iyi örnekleridir. 1960 darbesinde hükümet eden bir siyasi parti ve hükümet üyeleri mevcuttu ve teoride mevzuat gereği bu hükümetten emir alması gereken TSK içindeki egemen güç, silahlı bir terör eylemiyle seçilmiş meşru hükümeti görevden uzaklaştırmış ve yönetime el koymuştur. Egemen gücün temsilcisi olan Milli Birlik Komitesi Yüksek Adalet Divanı isimli yeni bir mahkeme iktidar etmiş, çoğu hükümet üyesi olan kişileri yargılamış ve 15 kişi bu olağanüstü yetkilerle donatılmış demokrasi dışı mahkeme tarafından suçlu bulunmuş ve haklarında idam kararı verilmiştir. Uluslararası baskılara rağmen dönemin başbakanı Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan infaz edilmiş, diğerleri ise müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.

12 Mart 1971’de dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyiceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur tarafından ülkenin içinde bulunduğu anarşi ve terör olayları ile sosyal ve ekonomik huzursuzluklar nedeniyle bir muhtıra imzalanmıştır. Bu muhtıra sonrasında dönemin Başbakanı Süleyman Demirel istifa etmek zorunda kalmıştır.

12 Eylül 1980’de yine 1960 yılında olduğu gibi TSK içindeki bir grup egemen güç tarafından darbe yapılmış ve yönetime el konulmuştur. Bütün siyasi partiler, dernekler ve sendikalar kapatılmış, siyasi partilerin genel başkanları ve birçok yöneticisi darbe sonrası

oluşturulan Milli Güvenlik Konseyi (MGK) ve olağanüstü yetkilere sahip demokrasi dışı sıkıyönetim savcılıkları ve sıkıyönetim mahkemeleri tarafından gözaltına alınmış ve tutuklanmışlardır. Kritik kamu kurumlarının hemen hepsine egemen gücün taraftarı olan emekli ya da faal askerler atanmış, Milli Güvenli Konseyi tarafından keyfi uygulamalarla dolu bir yönetim uygulanmıştır. Hatta dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından 03 Ekim 1984'te Muş'taki bir konuşmasında 'bir Sağ'dan bir Sol'dan astık', 'asmayalım da besleyelim mi' gibi demokrasi içerisinde kabul edilemez ve absürt açıklamalar yapılmıştır. Bu ve benzeri birçok açıklama utanç vesikası olarak tarihe geçmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi'nce oluşturulan kurucu meclis tarafından 1982 Anayasası hazırlanmış, halk oylamasına sunulmuş ve 7 Kasım 1982'de çok şaibeli bir halk oylaması ile %91.27 oranında kabul edilmiştir. MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren aynı halk oylaması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

Türkiye'nin darbeler tarihi bununla bitmemiş, sonrasında 28 Şubat 1997 tarihinde yine TSK içindeki egemen güç MGK'da dönemin Refahyol hükümetine laiklik karşıtı faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle sert bir bildiriye imzalatmıştır. Hemen ardından da dönemin Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Çevik Bir'in talimatıyla Ankara'nın Sincan ilçesinde sokaklardan tanklar geçirilmiş ve 'demokrasiye balans ayarı çektik' gibi bir sokak ağzı söylemi ile 'postmodern darbe' olarak isimlendirilen bir süreç yaşanmıştır. Bunun sonrasında da hükümet istifa etmek zorunda kalmıştır.

8 Ocak 2003 tarihinde dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök tarafından kendilerince siyasi İslama yakın görünenler dışında bazı medya gruplarının sahip, yönetici ve yazarlarının katıldığı toplantıda dönemin hükümetine Yüksek Askerî Şura (YAŞ) kararlarına şerh konulması ve türban konusundaki tutumları gerekçesiyle eleştiriler getirilmiş ve Okay Gönensin'in 10 Ocak 2003 tarihli köşe yazısında⁸⁷ bu söylem, açıkça bir 'muhtıra' olarak değerlendirilmiştir.

⁸⁷ İnternet: Gönensin, O. (2003). "8 Ocak Muhtırası", m.gazetevatan.com/okay-gonensin-3136-yazar-yazisi-8-ocak-muhtirasi/, (Yayın Tarihi: 10 Ocak 2003), (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Yine 27 Nisan 2007 tarihinde Genelkurmay Başkanlığının internet sitesi aracılığıyla dönemin hükümetine yönelik olarak laiklik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle ‘e-muhtıra’ tabir edilen bir açıklama yapılmıştır.

7 Şubat 2012’de İstanbul Başsavcılığı Özel Yetkili, Fettullahçı Terör Örgütü (FETÖ) üyesi olmaktan hakkında hüküm kurulan savcısı Sadrettin Sarıkaya, dönemin Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarı Hakan Fidan’ı, iki yardımcısını ve bazı MİT mensuplarını kamuoyuna yansıdığı şekliyle ‘Oslo Görüşmeleri’ ile ilgili ifade vermeye çağırdı. FETÖ’nün bunu bilinçli yaptığı, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın bir operasyon için İstanbul’da hastanede bulunduğu zamana denk gelmesinden anlaşılabilecektir. Aynı gün MİT Müsteşarı Hakan Fidan’ı gözaltına almak için evinin civarına polisler gelmeye başlamış ancak MİT görevlilerinin direniş göstermesiyle bu gözaltı gerçekleşmemiştir. Hükümet hemen bir kanun değişikliği yaparak MİT mensuplarının yargılanmasını ve gözaltına alınmasını Başbakanın iznine tabi tutmuş ve bu yasanın 17 Şubat 2012’de yürürlüğe girmesiyle Fettullahçı Terör Örgütü (FETÖ) amacına ulaşamamıştır.

17 Aralık 2013’te Emniyet Teşkilatı ve yargı organları içine yerleşmiş FETÖ mensupları tarafından bazı bakanların yakınları ve hükümete yakın iş insanlarına yönelik yolsuzluk iddialarıyla gözaltılar yapılmış ve bu kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. Ardından özellikle Emniyet Teşkilatının yönetici kademesinde önemli değişiklikler yapılmış ancak Fettullah Gülen’ci örgüt mensubu Cumhuriyet savcılarının ve hâkimlerin bazıları kanundan kaynaklanan imkânsızlıklar gerekçesiyle görevden uzaklaştırılamamışlardır. 25 Aralık 2013’te yine bazı iş insanları ve dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın önce yakınları sonra da kendisine yönelik bir operasyon planlandığı ortaya çıkmıştır. Ancak o dönemde hükümetin ve yeni atanan emniyet yöneticilerinin kararlı tutumları neticesinde bu girişim başarıya ulaşamamıştır. 17-25 Aralık sürecinin sonrasında dönemin hükümeti, Fettullah Gülen’ci terör örgütüyle mücadeleye öncelikle kamu yönetimi alanında başlamıştır. İlk etapta Emniyet Teşkilatı yöneticileri ve yargı alanında önemli tasfiyeler olmuş ancak TSK içerisinde etkin bir mücadele yapılmamıştır. Bu mücadelenin TSK içinde yapılamamış olmasının sonuçları çok ağır olmuş ve TSK içerisine yerleşen FETÖ mensupları 15 Temmuz 2016 tarihinde kanlı bir kalkışmada bulunmuşlardır.

15 Temmuz 2016 Türk siyasi tarihinde çok önemli bir dönüm noktasıdır. TSK içindeki egemen güç yaptıkları hain kalkışma karşısında halkın direnişiyle karşılaşmıştır. Türk halkı meydanları doldurup teröristlerin ellerindeki savaş uçağı, tank, zırhlı araçlar vb. güçlü silahların önünde canı pahasına direnerek demokrasisine sahip çıkmış ve bu hain kalkışma teröristler açısından hezimetle sonuçlanmıştır. Ancak resmî kaynaklara göre önemli bir kısmı Emniyet Teşkilatı mensubu olan 251 kişi şehit olmuş, iki binden fazla kişi de yaralanmıştır. 15 Temmuz 2016 sonrasında kolluk kuvvetleri ve adli makamlar tarafından FETÖ'cülere karşı yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar neticesinde on binlerce terör örgütü üyesi yakalanmış olup çoğunun hakkında soruşturmalar ve kovuşturmalar hala devam etmektedir. Aynı zamanda terör örgütü ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle yine çoğu adliye, mülkiye, TSK, kolluk ve diğer kamu kurumlarına mensup on binlerce kamu görevlisi görevlerinden ihraç edilmiştir.

1933'te Alman faşist Adolf Hitler'in iktidara gelmesi ve arî ırk yaratma çabalarıyla Almanya'da yaşayan arî ırk dışında değerlendirilen herkes özellikle de Yahudiler büyük bir zulme maruz kalmışlardır. Hitler yönetimi tarafından oluşturulan toplama kamplarında yüz binlerce Yahudi hunharca katledilmiştir. 1948 yılında o dönemde Filistin toprakları olan bölgede Yahudiler bazı Batı ülkelerinin desteğiyle İsrail Devleti'ni kurmuşlardır. 1948 yılından günümüze kadar İsrail, bölgede sürekli bir gerilim ve çatışma ortamı yaratmış ve bu ortamdan sürekli kazanımlar elde etmeye çalışmıştır. Bu gerilim ve çatışma sürecinde bütün dünyanın gözü önünde binlerce Filistinli haksız yere katledilmiştir. Hitler döneminde Almanya'da akıl almaz bir zulme ve soykırıma maruz kalan Yahudilerin torunlarının bugün benzer şeyleri kural tanımaz bir şekilde vahşetle başkalarına yapmaları anlaşılabilir bir durum değildir. Hatta bu vahşetin devlet eliyle bizzat yürütülüyor olması daha da vahimdir. İsrail'in bölgede uyguladığı bu yöntemler kamu gücünü kullanarak terör uygulamasına örnek olarak gösterilebilir.

1.2.6. Etnik Terör

Etnik terörizm, etnik farklılığı olan grupların giriştikleri eylemler ve bu eylemlerin sonuçlarıdır. Bu etnik terör, mevcut otoriteden ayrılmayı ya da bir gruba diğerlerinden farklı statü kazandırmayı amaçlayabilir. Çoğunlukla etnik terörizm sol kanat ideoloji içerisinde yer alır⁸⁸. Ancak bazı durumlarda aşırı milliyetçi ideolojilerle de hareket eden etnik terör örgütleri bulunmaktadır. Etnik terör genellikle ayrılıkçı/bölücü, federatif ya da konfederatif hedefler

⁸⁸ Byman, D. (1998). *The Logic of Ethnic Terrorism*. Studies in Conflict & Terrorism, 21(2), 151.

taşısa da etnik terörde Ku Klux Klan ve ASALA gibi ayrılıkçı olmayan örneklere de rastlanmaktadır.

Ku Klux Klan, ABD’de Afro-Amerikalılara karşı eylem yapmak amacıyla 1950’lerde kurulan ırkçı bir örgüttür. “Eski bir Nazi taraftarı olan David Duke tarafından da yönetilen Ku Klux Klan örgütü, 1800’lerin sonlarında ve özellikle 20. yüzyılın ilk çeyreğinde siyahilere yönelik birçok saldırıda bulunmuştur. Örgütün faaliyetleri ABD’nin Texas, Mississippi, Alabama, Arkansas, Florida, Louisiana ve Güney Carolina gibi eyaletlerde gerçekleşmiş, 1950 ve 1960 yıllarında tekrar güç toplamış ve günümüze dek faaliyetlerini sürdürmüştür”⁸⁹.

Ermeni Gizli Ordusu (ASALA), aşırı Ermeni milliyetçisi Agop Agopyan tarafından kurulmuştur. 1970’lerden sonra Türkiye ve birçok farklı ülkede kamu görevlilerine ve diplomatlara karşı terör eylemlerinde gerçekleştirmiştir. ASALA, Türk olmayanların da hayatlarını kaybettiği ya da yaralandığı terör saldırıları gerçekleştirmiştir. Bu örgütün amacı, Ermeni diasporasında milliyetçi duyguları yükseltmek, Ermeni soykırımı iddialarını Türkiye’ye kabul ettirmek olmuştur. ASALA’nın Türkiye’deki ilk eylemi 7 Ağustos 1982 tarihinde Ankara Esenboğa Havalimanı’nda gerçekleştirdiği bombalı saldırıdır. Bu saldırıda, 9 kişi hayatını kaybetmiş, onlarca kişi de yaralanmıştır. Ayrıca bu örgütün yurtdışı eylemlerinde Türkiye’nin 42 diplomatı şehit edilmiş ve bu saldırılarda bazı yabancılar hayatını kaybederken, birçok Türk ve yabancı uyruklu kişi de yaralanmıştır. Örgüt içi çekişmeler, Türkiye’nin ciddi baskısı ve mücadelesi sonucunda örgüt zayıflamış ve 1994 yılından bu yana eylem yapamamıştır.

İsrail Devleti’nin uluslararası hukuka ve insan hakları konusundaki sözleşme hükümlerine açıkça aykırı olarak silahlı güçlerini kullanarak yapmış olduğu operasyonlar, hem kamu gücünü kullanan hem etnik hem de inanç istismarına dayanan teröre örnek olarak gösterilebilir.

Mavi Marmara isimli insani yardım gemisine uluslararası sularda hukuk kuralları açıkça çiğnenerek 30 Mayıs 2010 tarihinde yapılan operasyonda 9’u Türk, 1’i ABD vatandaşı olmak

⁸⁹ İnternet: Kutluay, H. (2016). “Ku Klux Klan Nedir?” <https://www.makaleler.com/ku-klux-klan>, (Yayın Tarihi: 25 Kasım 2016), (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2019).

üzere 10 kişi hayatını kaybetmiş, 30 kişi de yaralanmıştır⁹⁰. Uzun bir süreç ve diplomatik temaslar sonrasında İsrail Devleti de Mavi Marmara saldırısının hukuka aykırı olduğunu onaylayarak bu baskında zarar görenlere tazminat ödemeyi kabul etmiştir.

BM İnsan Hakları Komisyonu’nun Mavi Marmara Baskını ile ilgili raporunda, İsrail kuvvetlerinin Mavi Marmara saldırısında yaygın ve keyfi bir biçimde öldürücü bir güç kullandığı ve çok sayıda insanın ölümüne ya da ağır yaralanmasına neden olduğu ifade edilmiştir. BM, yapılan bu saldırının uluslararası sularda gerçekleştiğini doğrulamış ve İsrail’in gemiye müdahale gerekçesi olarak gemide silah olduğu iddiası ortaya atılmıştır. Ancak ortaya atılan bu iddia da BM tarafından yalanlanmıştır⁹¹.

“Etnik terörizm geniş bir coğrafyada uygulama alanı bulmuştur ve halen etkilerini devam ettirmektedir. Marksist-Leninist ideolojiye sahip PKK/KCK da IRA, ETA VE LTTE gibi aynı zamanda ayrılıkçıdır”⁹².

1.2.6.1. Etnik Terör İçindeki Ayrılıkçı/Bölücü Terör

Dünyanın birçok yerinde hem gelişmiş Batı demokrasilerinde hem de Doğu’da birçok yerde ayrılıkçı etnik terör örgütlerine ve bunların neden olduğu önemli eylemlere rastlanmaktadır. Hâlihazırda da bu örgütlerin birçoğu eylemlerine devam etmektedir. Aslında dünyadaki terör eylemleri ayrıntılarıyla incelendiğinde; hem terör örgütü sayısı itibariyle hem de yapılan eylemlerin ve vahşetin büyüklükleri itibariyle en fazla terör örgütü çeşitlerinden biri ayrılıkçı etnik terör örgütleri ile karşılaşmaktadır.

Sri Lanka; çok çeşitli etnik yapısı, dinleri ve dilleri ile çok kültürlü bir ülkedir⁹³. Ülkede yaşayan Sinhalalar nüfusun büyük çoğunluğunu oluştururken Tamiller ise yaklaşık %20’sini oluşturmaktadır. Ülkedeki en önemli etnik azınlık olan ve farklı bir dil konuşan Tamiller, Hindistan’ın güney bölgelerinden kuzey ve doğu bölgelere göç etmişlerdir. Güç politikaları

⁹⁰ İnternet: “5 Yıl Önce Ne Oldu?”, (2010). <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/5-yil-once-ne-oldu>, (Yayın Tarihi: 31.05.2015), (Erişim Tarihi: 12.02.2019).

⁹¹ BM Raporu (2011). **Report of the Secretary-General’s Panel of Inquiry on the 31 May 2010 Flotilla Incident**, (Sir Geoffrey Palmer et al.), 60-61.

⁹² Şen, a.g.e., 122.

⁹³ Domrös, M. (1998). “Sri Lanka, Past and Present: Archaeology, Geography”. *Economics: Selected Papers on German Research*.

etrafında etnisite sürecinde liderlik rolünü üstlenen Sri Lanka'daki Tamil Elam Kurtuluş Kaplanları bölgeyi şekillendirmeye başlamıştır. Sri Lanka'da iki etnik grup arasında çatışma yaşanmasına sebep olan en önemli unsur ise İngiliz mirası olarak adaya entegre edilmeye çalışılan demokrasidir⁹⁴. Toplum içinde ayrışma unsurlarından en önemlisi de karşı etnik unsurun aşagılanmasıdır. Tamillerin, Sinhalalara karşı, intikam duygusuna kapılmalarının diğer bir sebebi ise, annelerine veya kız kardeşlerine Sinhala askerleri tarafından gözlerinin önünde tecavüz edilmiş olmasıdır⁹⁵. Bu nedenlerden Tamil Kaplanları yaşadıkları bölgede bağımsızlık elde etmek amacıyla hükûmete karşı mücadeleye girişmiştir.

Tamil Kaplanları yürüttükleri bağımsızlık savaşı için halkın desteğini de kazanmışlardır. Bunda etkili olan ise Sinhala ağırlıklı hükûmetlerin Tamillere yönelik istenilen reformu hiçbir zaman hayata geçirmemesi olmuştur. Asya ve Avrupa'daki birçok uzmana göre Güney Asya'nın en büyük problemlerinden biri Tamil Kaplanları'nın, 1983-2009 yılları arasında, kimine göre hasar bırakan, kimine göre özgürlük mücadelesi olarak görülen Sri Lanka'nın kuzeybatısında bağımsız bir devlet kurmak için hükûmete karşı yürüttüğü kanlı mücadeledir⁹⁶. Yıllardır süren iç savaş boyunca Tamil Kaplanları, çocukları terörist olarak kullanmak da dâhil, sivillere yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle eleştirilmiştir. Savaş ve yaşanan çatışmalarda 70.000'den fazla kişi hayatını kaybederken 100 binin üzerinde insan yaralanmış ve yüz binlerce kişi evlerini terk etmek zorunda kalmıştır⁹⁷.

Ayrıılıkçı etnik terör örgütlerine verilebilecek diğer bir örnek ise IRA'dır ve IRA'nın faaliyetleri şu şekilde özetlenebilir⁹⁸:

IRA, İrlanda Cumhuriyetçiliği görüşünü temel alan, arka planı ve çoğunluk kurucu kadrosunun 'İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği' teşkilatının üyeleri olan ve tüm İrlanda adasının bağımsız bir Cumhuriyet olması için silahlı mücadeleye giren teşkilattır. İrlanda Cumhuriyet Ordusu ya da İngilizce orijinal adı olan Irish Republican Army'nin baş harflerinin kısaltmasıyla IRA Kuzey İrlanda'nın Birleşik Krallık'tan bağımsızlığını savunan, 1969 yılında

⁹⁴ Yalçın, E. (2016). "Terör ve Terörizmle Mücadelede Bir İç Savaşın Analizi: Sri Lanka ve Tamil Kaplanları Örneği", *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:3 Sayı:5,153

⁹⁵ Yalçın, a.g.m., 154.

⁹⁶ İnternet: Karaağaçlı, A. (Aralık, 2009). "Sri Lanka ve Tamil Kaplanları", Bilgesam, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=528:srilanka-ve-tamil-kaplanlar-&catid=110:analizler-hindistan&Itemid=138 (Erişim Tarihi: 15.02.2016).

⁹⁷ Vigari, M. (2004). *Asya Buhranları*, Tahran: Ebrar Uluslararası Araştırmalar Merkezi Yayınları.

⁹⁸ İnternet: "IRA örgütü nedir?", (2017). <https://www.timeturk.com/ira-orgutu-nedir/haber-800587>, (Yayın Tarihi: 10 Aralık 2017), (Erişim Tarihi: 26.02.2019).

aynı adı taşıyan yapının parçalanmasıyla ortaya çıkan ayrılıkçı örgüttür. İlk başlarda bağımsızlığın ancak silahlı mücadele ile mümkün olduğunu savunan organizasyon, 2005 yılında mücadelelerini sadece politik alanda sürdüreceklerini açıklayarak şiddet eylemlerine son vermiştir. Fakat IRA'dan ayrılan R-IRA, 9 Mart 2009 tarihinde, 2 İngiliz askerini vurarak, 'silahlı mücadeleye devam' edeceğini bildirmiştir. 1921'de İngiliz-İrlanda barış antlaşması imzalandı. Ancak antlaşmadan sonra IRA içinde ayrışma sonucunda İkinci IRA 1969 yılında ikiye bölündü. Resmi IRA, geleneksel muhafazakâr değerlerden çok Marksist bir yapıya sahipti. Ayrıca silahlı mücadeleye yer vermekle birlikte siyasi zeminde hareket yanılsıydı. Fakat Kuzey İrlanda'da şiddetin yükselmesi ve Resmi IRA'nın daha pasif kalmasıyla hızla güç kaybetti. Resmi IRA'nın 1972 yılından itibaren etkinliği azaldı ve son eylemini 1975 yılında gerçekleştirdi. Bu ordudaki bir grup Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'na geçiş yaparken, büyük çoğunluk İrlanda Milli Kurtuluş Ordusu'nu kurdu. Bu ordu Kuzey İrlanda'da, İrlanda taraftarı 2. güç oldu. Sonuç olarak başlangıçta İrlanda Gönüllüleri olarak başlayan hareket IRA oldu. İrlandalıların bağımsızlık savaşı, sonunda İngiltere hükümeti ile anlaşmaları üzerine sona erdi. Fakat savaşta IRA terörü, özellikle 1919'dan 1922'ye kadar çok can aldı.

Halen İrlanda Kurtuluş Ordusu fikirlerini benimseyen geniş kitleler olmasına rağmen terör eylemlerine tevessül eden bir yapı bulunmamaktadır.

Bask Yurdu ve Özgürlük ya da bilinen adıyla ETA, ayrılıkçı etnik terör örgütlerine bir diğer örnektir. İspanya ve Fransa'da bulunan Bask Bölgesi topraklarında ayrı bir devlet kurmayı amaçlayan bu örgüt, 2011'de silahlı mücadeleye son verdiğini açıklamıştır. "ETA, 1962'de EKİN grubundan ayrılan militanlar tarafından kurulmuştur. İspanya'nın Bask Bölgesi'nin bağımsızlığı için mücadele etmiştir. Gerilla hücreleri oluşturmuşlar, bütün İspanya'da amaçları doğrultusunda terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir. Bu terörist hareketlerinin ardında yatan amaç ise; mevcut rejimi devirip yerine Marksist-Leninist doğrultuda solcu bir rejim kurmak ve Bask Bölgesi'ni İspanya'dan ayırıp bağımsız bir devlet teşkil etmektir"⁹⁹. ETA, faşist Franco rejimine karşı organize edilen ilk örgütlü mücadele olarak önemlidir¹⁰⁰. Düzenlediği kanlı eylemlerle yüzlerce kişinin ölümüne neden olan ETA, Avrupa Birliği ve ABD tarafından hazırlanan terör örgütleri listesindedir.

Korsika Ulusal Kurtuluş Cephesi ise Avrupa'da faaliyet gösteren ayrılıkçı yasadışı terör örgütlerinden bir diğeridir. Korsika'nın bağımsızlığı için mücadele eden örgüt

⁹⁹ Karataş, H. (2008). *Kelimelerle Terör*. İstanbul: Kilim Matbaası, 170.

¹⁰⁰ Gürses, E. (1997). *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/IRA-ETA-PKK*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 50.

kısaca FLNC olarak da tanınmaktadır. Korsika Bölgesi 1876 yılında Fransa'ya bağlanmıştır. Korsika'da 1960'lı yıllardan itibaren görülmeye başlanan ayrılıkçı hareketler, zamanla FLNC altında toplanmıştır. FLNC, kamu kurumlarına ve düşman addettikleri kişilerin bulundukları bölgelere terör saldırılarında bulunmuştur. Örgüt, halen az sayıda eylemi olmakla birlikte bu süreçte siyasallaşma çabaları bulunmaktadır. FLNC'nin amacı tam bağımsız Korsika'dır.

Dünyada bugüne kadar çeşitli yerlerde faaliyet göstermiş daha birçok ayrılıkçı terör örgütü örneği bulunmaktadır. Ayrılıkçı terörün amacı, belirli bir bölgeyi bağlı olduğu ülkeden kopararak bağımsız bir hale getirmektir¹⁰¹. Ergil, bu tür terörün kaynağının “azınlıklar” olduğu görüşündedir ve ‘azınlıkların teröre başvurusunu’ iki temel sebebe bağlar¹⁰²:

- İçinde yer aldıkları ulusun/ toplumun eşit bir üyesi olmak için verdikleri mücadelede şiddet etkin bir araçtır.
- Azınlıklar içinde giderek artan ekonomik olanaklar sağlayan girişimciler doğar ve gelişir. Bunlar, çoğunluk girişimcileri karşısında, ayrıcalıklarını güvenceye almak için ayrılıkçı-milliyetçi akımları besleyebilirler. Bu akımlar, azınlıkları saran toplumsal bütünleşmeyi değil, ondan ayrılıp yeni bir ulus devlet yaratmak amacındadır.

Türkiye’de Osmanlı’nın son döneminden 1940’lara kadar ayrılıkçı Kürt hareketleri ve ayaklanmaları sıklıkla görülmüştür. Cumhuriyet döneminde ilk Kürtçü-bölücü örgüt Irak’ın Kuzeyinde Hoybun adı altında İngilizlerin kışkırtmasıyla kurulmuştur. 1931-1937 yılları Ağrı İsyanı’nda Hoybun Cemiyeti etkisi büyük olmuştur.

Bölücü Kürtler 1950’lerden sonra, Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde aşiret ileri gelenleri, Molla Mustafa Barzani taraftarı Kürt milliyetçileri Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (T-KDP) çatısı altında bir araya gelmişlerdir. Genellikle üniversitelerde okuyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu gençlik kesimi de Türkiye İşçi Partisi (TİP), Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), Dev-Genç gibi Marksist-Leninist örgütler içerisinde yerini almıştır. Bu süreçte bölücü Kürt hareketleri bölücülük faaliyetleri sol örgütlerin içerisinde bulunmuşlardır. 1961 Anayasası’nın getirdiği özgürlükçü ortam, Türkiye’de aşırı sol

¹⁰¹ Yayla, **a.g.e.**, 365.

¹⁰² Ergil, **a.g.e.**, 1.

örgütlenmeye ve bununla da paralel olarak bölücü örgütlerin doğmasına ve gelişmesine uygun iklimi sağlamıştır. Yaşanan bu süreç, bölücü terör örgütü PKK'nın da kuruluşunda ve etkisini artırmasında önemli bir rol oynamıştır. Türkiye'de bölücü terörün yıllara göre değişen amaçları tezin ilgili başlığında ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

1.3. Terörün Amaçları

Dünyadaki değişik ülkelerde bulunan terörist örgütlerin; ideolojik, etnik ya da inanç istismarına yönelik farklı motiflerle kuruldukları ve hareket ettikleri bilinmektedir. Terör kavramı, bu alanda çalışan birçok uzmana göre çok farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Şen'e göre terörizm; siyasal bir amaç, toplumun dikkatini çekebileceği ve bu şekilde yıldırıp desteğini sağlayabileceği şiddet eylemi, şiddet eylemi tehdidi, istismar edilebilecek toplumsal bir huzursuzluk, destekleyici amaçla işlenen suçlar, toplumda beklenen korku hali, güvenlik güçlerini, devlet kurumlarını ve toplumu karşı karşıya getirme arayışının harmanlanmasıyla oluşturulan stratejinin sistematik olarak uygulanmasıdır¹⁰³. Tanım kapsamında düşünüldüğünde stratejinin uygulanmasıyla oluşacak kaotik ortamın önemli amaçlara hizmet edeceği değerlendirilmektedir. Zaten terör toplumda korku ve kaos ortamı oluşturarak amaçlarına ulaşmayı hedefler. Bu amaçlar terörizm stratejisinin uygulamaları çerçevesinde seküler ve inanç istismarına yönelik/kozmik amaçlar başlıkları altında incelenecektir.

1.3.1. Seküler Amaçlar

Terörizm stratejisinin modern dönemde uygulamaları olan anarşist, post-kolonyal, sol kanat ideolojilere sahip uygulamaların ve etnik ayrımcılık maksatlarına hizmet eden grupların faaliyetlerinin dünyevi hedeflere yöneldiği görülmektedir. Kötülüğün simgesi olarak betimlenen egemen güce karşı mücadele, anarşizmden itibaren tüm seküler ideolojileri motivasyon aracı olarak kullanan örgütlerde terör eylemlerinin meşrulaştırılması için kullanılmıştır. Seküler amaçların; siyasal rejimi ortadan kaldırmak ya da değiştirmek, mevcut yönetimi değiştirmek ve ele geçirmek, yönetsel ve coğrafi bağımsızlık elde etmek alt başlıkları şeklinde tasnif edilebileceği değerlendirilmektedir.

1.3.1.1. Siyasal Rejimi Ortadan Kaldırmak/Değiştirmek

Siyasal rejimin tamamen ortadan kaldırılması, insanların her türlü yönetsel ve sosyal baskıdan kurtularak kendi tabiatını yaşamasını savunan anarşizmden esinlenen terör dalgasıyla

¹⁰³ Şen, a.g.e., 97-98.

ortaya çıkmıştır. Anarşistler Fransa Cumhurbaşkanı Camot, Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth, İspanya Başbakanı Anterio Canovas del Castillo, ABD Başkanı McKinley¹⁰⁴ ve Çar II. Aleksandr'ın¹⁰⁵ da aralarında bulunduğu çok sayıda yöneticiye suikastlar düzenlemişlerdir.

Fransız İhtilali'nin oluşturduğu atmosferde formüle edilen anarşizm; merkezi bir yönetimi ve özel mülkiyetin köylü ve işçi sınıfının ezilmesine neden olduğunu ileri sürmüş, “Fransız anarşist Pierre-Joseph Proudhon, ‘Mülkiyet hırsızlıktır!’ sloganını ortaya atmıştır. Devletin ve yönetimin terör eylemleriyle yıkılması gerektiğini ileri süren anarşistler devrim sonrası toplumsal yapının kurgulanmasına dair bir fikir ortaya koymamışlardır. Okumaya zamanı olmayan işçi sınıfının dikkatinin eylemle, propagandayla çekilebileceğinin ön kabulüyle yöneticilere yönelik eylemlere yönelmişlerdir”¹⁰⁶.

1917 Ekim’inde Rusya’da gerçekleştirilen Bolşevik Devrimi sonrasında dünyada büyük değişiklikler meydana gelmiştir. “Komünist ideoloji, Rusya’da gerçekleşen Ekim Devrimi ile gösterdiği başarı akabinde dünya genelinde terör grupları için cazip bir ideoloji haline gelmiştir. Komünizmin savunduğu mevcut rejimlere karşı devrimcilik, isyan ve silahlı mücadele, 1900’lü yıllarda terörizm stratejisinin ideolojisi olarak kullanımına neden olmuştur”¹⁰⁷.

“Soğuk Savaş döneminde kapitalist yönetim benimseyen rejimler, Komünist-Marksist devrimci ideolojiyi takip eden terör örgütleri tarafından değiştirilmeye çalışılmıştır. Bu örgütler en büyük desteği Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nden (SSCB) almıştır. Demokratik yönetimler terör eylemleri ve toplumsal olaylarla yıpratılarak devrilmeye çalışılmıştır”¹⁰⁸.

“Komünizmin çeşitli yorumlarını ideoloji olarak kullanan terör örgütleri, mevcut düzeni, ideolojinin bir parçası olarak gördükleri şiddet eylemleriyle sınırsız, sınıfsız, özel mülkiyetsiz ve her anlamda eşit bir toplum oluşturmak için yıkmayı amaçlamışlardır”¹⁰⁹. Uluslararası alanda etkili olan bu ideoloji Türkiye’de de çeşitli terör gruplarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Komünist ideoloji çerçevesinde silahlı eylemlere yönelmeyen

¹⁰⁴ Çitlioğlu, E. (2008). *Gri Tehdit Terörizm*, Ankara: Destek Yayınları, 96.

¹⁰⁵ Çitlioğlu, a.g.e., 165.

¹⁰⁶ Martin, G. (2017). *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*. (Çev. İhsan Çapcıoğlu, Bahadır Metin). Ankara: Adres Yayınları, 57.

¹⁰⁷ Caşın, a.g.e., 584.

¹⁰⁸ Wilkinson, P. (2011). *Terrorism versus Democracy: The Liberal State Response*, 3rd Edition, Routledge, New York, 26.

¹⁰⁹ Caşın, a.g.e., 584.

grupların yanı sıra mevcut rejimi değiştirmek için şiddet eylemlerine başvuran terör grupları da ortaya çıkmıştır.

Bu örgütler; İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları tarafından kurulan Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist (TKP/ML), Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından kurulan Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesi (THKP/C) ve Deniz Gezmiş ve arkadaşları tarafından kurulan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO)'dur¹¹⁰. Bu örgütlerden doğan komünist ideolojiyi takip eden terör örgütlerinden bazıları mevcut rejimi yıkmak adına yıllardır eylemlerine devam etmektedir. Bu üç örgütten yaşanan bölünmeler nedeniyle irili ufaklı birçok farklı sol fraksiyonun ortaya çıktığı, halen bir kısmının günümüzde dahi faaliyetlerine devam ettiği bilinmektedir.

Komünizmin insanın doğasını yaşaması ve sosyal sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması teorisi, terör örgütlerinin ve ideolojinin pratiklerinin kuralları çerçevesinde yok olmuştur. Bu terör örgütlerinde mevcut rejimin yıkılmasını hedefleyen eylemlerin sürdürülebilmesi için sert hiyerarşik parti ve örgüt yapılanmaları oluşturulmuştur. Bu örgütler en çok acıyı kurtarıcıları olduklarını iddia ettikleri köylü ve işçi sınıfı başta olmak üzere toplumun her kesimine yaşatmıştır.

1.3.1.2. Mevcut Yönetimi Değiştirmek ve Ele Geçirmek

Devlet yönetimi içine uzun bir süreçte sinsice kamufle yöntemleri ile sızarak, ele geçirmeye çalışan FETÖ bunun en güncel örneğidir. Örgüt 2016 yılında gerçekleştirdiği başarısız kalkışma girişimiyle önemli bir bölümü eyleme karşı duran emniyet güçleri olmak üzere 251 vatandaşı şehit etmiş ve 2331 kişiyi yaralamıştır. Örgüt bu eylemi kamu gruplarına özellikle de TSK içine sızdırdığı mensupları eliyle ve kendilerine iç ve dış tehditlere karşı kamu güvenliğini korumak maksadıyla tevdi edilen savaş uçakları, helikopter, tank, zırhlı araç vb. ağır silahlar ile gerçekleştirmiştir.

Terör örgütü lideri pek çok kez talimatlarında yenilediği gibi kuvvetlenmeden şiddet kullanımına karşı çıkmaktadır. Örgüt lideri 'zorun tarihteki rolü'ne işaret ederek güce ulaşılmadan hareket edilmemesi gerektiğine vurgu yapmaktadır¹¹¹. Örgüt güç

¹¹⁰ Aykol, H. (2010). *Türkiye'de Sol Örgütler: Bölüne Bölüne Büyümek*, Ankara: Phoneix, 36-38.

¹¹¹ Bulut, F. (2016). *Kim Bu Fethullah Gülen? Dünü-Bugünü-Hedefi*. (4. Baskı). İstanbul: Berfin Yayınları, 116-117.

maksimizasyonuna ulaşana kadar aleni şiddet eylemine yönelmemeyi stratejik manada hayati olarak görmektedir.

Örgüt ve örgüt lideri uzun yıllar boyunca uluslararası kamuoyunda ılımlı dini bakış açısına sahip olarak kabul edilmiştir. Örgüt bu saklanma yöntemini her alanda uygulamıştır. Örneğin, örgüt lideri hakkında açılan davalar nedeniyle 1999 yılında kaçtığı ABD’de 11 Eylül saldırılarının ertesi günü Washington Post gazetesine eylemle ilgili ilan vermiştir. İlanda Müslümanlara ilerlemeci, hoşgörülü ve Batıyla birlikte diyalog içerisinde olunması çağrısını yapmıştır¹¹².

Ancak terör örgütü lideri Fetullah Gülen, M. Abdülfettah Şahin kod adıyla yazdığı kitapta; “Amerikalılar bizim iyiliğimizi ister mi? Gidin bir Amerikalının ruhunun analizini yapın ve Müslümanlar hakkındaki kanaatini öğrenmeye çalışın. Karşılaşacağınız tablo şaşırtıcı olacak ve hiç de bizler hakkında iyimser olmadıklarını göreceksiniz...” ve “Batının ve Batılının bize bakışı hiçbir zaman değişmemiştir. Değişen isimler ve devletlerdir”¹¹³ şeklinde ifadelerle mensuplarını gizli gündemi doğrultusunda yönlendirmektedir. Örgüt liderinin aynı konuda farklı zamanlarda ve konjonktürde birbirine taban tabana zıt iki ayrı söylemde bulunması örgütün gizli hedeflerine ulaşmak için her yolu mübah gördüğüne iyi bir örnek olacaktır.

Örgütün ve liderinin genel karakteristiği sürekli yalan, asıl niyet ve amacın gizlenmesi üzerine kurulmuştur. Örgüt kendine ait yayın kuruluşları ve topluma görünen yüzüyle eğitim sevdalısı ve diğer din mensuplarına ılımlı diyalog mesajı verirken devletin kritik birimlerine sızarak¹¹⁴ içeriden devlet yönetimini ele geçirmeyi uzun soluklu bir strateji olarak uygulamıştır. Örgüt, devletin yönetimi ele geçirme planını uygulayabilmek için devletin gördüğü, duyduğu, karar verdiği mekanizmalara mensuplarını yerleştirmiş ya da bu kurumlarda çalışan personeli değişik zaaflarından faydalananak kadrolarına katmış veya kullanmıştır.

Örgüt bu özelliklere sahip olan emniyet, yargı, MİT ve TSK’ya yerleştirdiği mensuplarını özenle seçmiş, onlarla iletişimini ve yönetimini ‘mahrem’ diye adlandırdıkları örgüte bağlı yetiştirilmiş mensuplarınca gerçekleştirmiştir. Mahrem yapı da denilen ‘Özel Hizmet Birimi’ni yönetenler örgüt lideriyle direkt irtibat kurmakta ve talimatlarını ondan

¹¹² Ebaugh, H. R. (2011). *Gülen Hareketi: İnanç-Tabanlı Bir Sivil Toplumsal Hareketin Sosyolojik Analizi*. (çev. Ömer Baldık). (35. Baskı). İstanbul: Doğan Kitap, 18.

¹¹³ Şahin, A. M. (1991). *Asrın Getirdiği Tereddütler-4*, İzmir: Türk Öğretmenler Vakfı Yayınevi, 202; 200.

¹¹⁴ Senem, N. (2011). *Devletin Fethullah Arşivi-2: Emniyet İstihbaratının Fethullah Raporları*. (2. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları, 17-19.

almaktadır. Bu örgüt mensupları gizliliğe azami özen göstermekte, görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmektedir¹¹⁵.

Bu kurumlara yerleştirilen örgüt mensupları da genellikle çocukluğundan itibaren örgüte bağlılığından sağlık durumuna, zekâ seviyesine kadar pek çok husus göz önünde bulundurularak seçilmektedir. Ayrıca örgütün yönetimi ele geçirme takviminden kopmamak adına bu öğrencilere kurumlara sızan örgüt mensuplarından elde edilen sınav soruları ezberletilmektedir¹¹⁶.

Örgüt bu şekilde sıkı bir hiyerarşi ve gizlilik içerisinde yetiştirdiği kadrolarını 15 Temmuz 2016 günü gerçekleştirdiği kalkışma girişiminde kullanmıştır. Yıllarca sevgi, saygı, hoşgörü, iyilik gibi insanlara hoş gelen değerlerden bahseden örgüt, diğer terör örgütleri gibi kalkışma girişimi esnasında masumları, silahsız kişileri ve kamu görevlilerini saldırı helikopterleri, tanklar, savaş uçakları ve diğer ağır silahları kullanarak katletmiştir. Amacına ulaşmak için her türlü insani değeri hiçe saymıştır.

1.3.1.3. Yönetmel ve Coğrafi Bağımsızlık Elde Etmek

Coğrafi bağımsızlık elde etmeye çalışan terör örgütleri literatürde separatist/ayrılıkçı terör örgütleri olarak kabul edilmektedir. Bu örgütler haklarını elde etmeye çabaladığı ve onlar adına konuştuğunu iddia ettiği etnik grubu, hedefleri doğrultusunda homojenleştirmek için yoğun şiddet eylemlerine başvurmaktadır. Bu şekilde mevcut yönetimin baskısı ve dayatmaları nedeniyle vazgeçtikleri öz benlik ve kültürlerini yaşamak için terör örgütünün büyük hedefi etrafında toplanabilecektir. Bu sürecin esas amacı ise hedefe ulaşılmasında ciddi sıkıntılara neden olabilecek etnik grup içerisindeki örgüt ve eylem karşıtlığının önüne geçebilmektir¹¹⁷.

Bu örgütler eylem ve propagandalarıyla etnik grubun önemli bir kısmını etrafına toplayıp amacını ulusal ve uluslararası alanda duyurduktan sonra etnik grup içerisinde ve dışarıda olumsuz tepkilerin oluşmaması için yoğun eylem döneminden daha kontrollü eylem dönemine geçiş yapmaktadır. Çünkü eylemlerle duyurdukları amaçlarına ulaşabilmek için mücadeleyi siyasi alana taşımaları stratejik bir gerekliliktir. Bu süreçte örgüt, ulusal ve

¹¹⁵ Şener, N. (2018). *“Kahraman” Hainler: Türk Silahlı Kuvvetleri’nde FETÖ’nün Kriptoları*. (8. Baskı). İstanbul: Destek Yayınları, 337-338.

¹¹⁶ Şener, a.g.e., 343.

¹¹⁷ Çitlioğlu, E. (2011). *İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak*. İstanbul: Destek Yayınevi, 56-57.

uluslararası konjonktürü gözeterek eylemlerini siyasal faaliyetlerinin destekçisi ve itici gücü olarak kullanmak zorundadır¹¹⁸.

“Bu minvalde İspanya’da ETA’nın, İngiltere’de IRA’nın ve Türkiye’de PKK’nın eylem ve propagandalarla kitlesel desteğe sahip olduğu ve bu desteği legal alanda ortaya koymak adına partileşme (Batasuna, Sinn Fein ve BDP) sürecine yöneldikleri görülmektedir”¹¹⁹. Türkiye ve PKK örneğinde bu sadece partileşmeyle kalmamış; dernek, vakıf ve sivil toplum örgütleri şeklinde bölücü terör örgütü PKK’nın amaçları doğrultusunda faaliyette bulunmuşlardır. Hatta PKK güdümünde siyaset yaptığı herkes tarafından bilinen ve terör örgütü desteği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan siyasi partilerin yerine, kapatma kararı öncesinden yedek bir siyasi parti kurularak diğer parti kapatıldığında aynı amaçlar doğrultusunda terör örgütü güdümünde faaliyette bulunmaya devam etmişlerdir.

İspanya’nın belli bir coğrafi bölgesini bölerek Basklara ait bir yönetim oluşturma amacında olduğunu ileri süren ETA terör örgütünün eylemleri neticesinde son 50 yılda 1000’e yakın kişi ölmüştür. Örgüt İspanya’nın, Fransa ile yaptığı anlaşma çerçevesinde geri cephesini kaybetmiş ve silahlı faaliyetlerini durdurmuştur. Günümüzde şiddet eylemlerine başvurmamakla birlikte ayrılma hedefini siyasal olarak sürdürmektedir.

Kuruluşunda Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen, daha sonra konjonktürel olarak ideolojisinde değişiklik gösteren PKK terör örgütü, Türkiye, Irak, Suriye ve İran topraklarının bir bölümünde bağımsız bir Kürt devleti kurma amacındaydı. Bu amacında da siyasal ideolojisi gibi zamanla değişimler yaşanmıştır. Tezin diğer bölümlerinde ayrıntılı olarak irdelenecek bu örgüt kurulduğu andan itibaren Türkiye, Irak, Suriye ve İran’da yaşayan herkesin zarar gördüğü terör saldırılarında bulunmuş olup tezin hazırlandığı süreçte de terörist faaliyetlerine devam etmektedir.

1.3.2. İnanç İstismarına Yönelik/Kozmik Amaçlar

Modern dönemlerdeki seküler ideolojilerden çok daha önceleri dini inançların insanlar üzerindeki tesirini bilen ideologlar, dini emir ve metinleri terörizm stratejisinin gerekleri doğrultusunda tekrar yorumlamışlardır¹²⁰. “Dini motifli terör örgütlerinde kitle imha silahı kullanma eğilimi, seküler ideolojileri takip eden örgütlere göre daha yüksektir. Bu örgütler

¹¹⁸ Çitlioğlu, a.g.e., 58.

¹¹⁹ Çitlioğlu, a.g.e., 59.

¹²⁰ Şen O. (2011). *Din, Terörizm ve El-Kaide*. Ankara: Sarkaç Yayınları, 32.

eylemleri neticesinde daha fazla ölüm ve yıkımı hedeflemektedir”¹²¹. Milattan öncelere dayanan bu istismar yöntemi günümüzde Aum Shirinkyou, Tanrının Direniş Ordusu, Hagana, El-Kaide, DAEŞ ve FETÖ gibi pek çok örgüt tarafından tekrar diriltilmiş ve günlük yaşamı küresel çapta tehdit eder hale gelmiştir. Terör örgütlerinin inanç istismarına yönelik/kozmik amaçları; Tanrıyı kıyamete zorlamak, dinsel bir rejim kurmak ve kozmik bir güce ibadet etmek şeklindeki alt başlıklar altında tasnif edilerek irdelenecektir.

1.3.2.1. Tanrıyı Kıyamete Zorlamak

Pek çok dini takip eden fundamentalist gruplar, dünyanın kendilerinden farklı nüfusunun daha doğrusu şeytanlaştırdıkları kâfirlerin yok olduğu, kendilerine inananların dünyada ya da başka bir boyuttaki cennete son kurtarıcıyla birlikte gitmelerinden önceki son savaşa inanmaktadır. Bu inanç doğrultusunda yapılacak son savaşın -Armagedon- dünyanın sonunu getireceğini ileri sürmektedirler. Bu savaşın tarihsel gelişmelere göre şekillendiği ve günümüzde nükleer silahların kullanılacağı ve orduların seçilmiş ya da indirilmiş kozmik güçlerin gönderdiği bir kişi tarafından yönetileceği kabul edilmektedir¹²². Kıyametçi Apocalyptic- anlayışa sahip terör örgütlerinde zamanın sonunun geldiği ve kıyametin kopmasının çok yakın olduğu düşünülmektedir¹²³. Beklemeden, anında cenneti vaat eden bu kadar güçlü bir anlayışı, terörizm stratejisini kendilerine göre kurgulayan ideologlar göz ardı etmemiştir. 1990’larla birlikte Aum Shirinkyou ve DAEŞ gibi terör örgütleri bu tezlere dayanarak silahlı ve vahşet yöntemleri kullanan bir propaganda yöntemi yürütmüşlerdir.

“Aum Shirinkyou, yüksek gerçeklik anlamına gelmektedir ve görme engelli Chizuo Né Matsumoto tarafından 1987 yılında kurulmuştur. Matsumoto, Budist inancına göre kurtuluşa erdiğini ilan etmiş Hristiyan dinindeki Mesih ve armagedon motiflerini kullanarak kendini Mesih ilan etmiştir”¹²⁴. Örgüt, 20 Mart 1995’te Tokyo Metrosu’nda masum insanlara yönelik gerçekleştirdiği sarin gazlı vahşet eylemiyle adını duyurmuştur¹²⁵. Eylemi gerçekleştiren örgüt

¹²¹ Gunning, J. and Jackson R. (2011). “What’s so ‘Religious’ about ‘Religious Terrorism’?”, *Critical Studies on Terrorism*, 4(3), 372.

¹²² Hallsell, G. (2003). *Tanrı’yı Kıyamete Zorlamak*, (Çev. Mustafa Acar, Hüsnü Özmen). (2. Baskı). Ankara: Kim Yayınları, 32-33.

¹²³ Saiya, N. (2018). “Confronting Apocalyptic Terrorism: Lessons from France and Japan”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2.

¹²⁴ Wojcik, D. (1996). “Embracing Doomsday: Faith, Fatalism, and Apocalyptic Beliefs in the Nuclear Age”, *Western Folklore*, Vol. 55, No. 4, 300.

¹²⁵ Madden, T. L. (1997). “The Dissolution of Aum Shinri Kyô as a Religious Corporation”, *Pacific Rim Law & Policy Journal*, Vol.6, No.2, 327.

mensupları iyi eğitimli insanlardır. Bu insanları eyleme yönlendiren şey, Matsumoto'nun beyin yıkama yöntemleri ile oluşturduğu güçlü inanç ve motivasyondur.

Matsumoto, kendisinin seçilmiş kişi olduğu ve takipçilerinin dünyayı yıkıma götürecektir kitle imha silahlarının kullanılacağı Üçüncü Dünya Savaşı'ndan kurtulacağı ve dünya cennetinde yaşayacağı fikrini takipçilerine aşılamıştır. Örgüt, Matsumoto önderliğinde Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkmasını tetikleyecek kitle imha silahları bulma ve üretme arayışına girmiştir. Örgüt, laboratuvarında ürettiği sarin gazını metro saldırısında kullanmıştır. Sarin gazına ek olarak soruşturma sürecinde örgüte ait laboratuvarında kimyasal silah olarak kullanılan gazlar bulunmuştur¹²⁶. Metro eylemi sonucunda 12 kişi hayatını kaybetmiş binlerce kişi de yaralanmıştır¹²⁷. Matsumoto'nun fikirlerini eğitimli insanların dahi takip etmesinin altında atom bombalarının kullanıldığı tek yer olan Japonya'da toplumda oluşan tarihsel travmanın yattığı düşünülmektedir. Kıyametçi -Apocalyptic- amaçları olan terörizmde en kuvvetli mihenk taşlarından birisi de örgütün ideolojisini kabul etmeyenlerin şeytanlaştırılmasıdır¹²⁸. Bu şekilde örgüt, mensuplarını zorlanmadan vahşi eylemlerine yönlendirebilmektedir.

DAEŞ terör örgütü de kıyametçi amaçlara ulaşmaya çalışmaktadır. Örgüt takipçilerine Melhame-i Kübra¹²⁹ (Armagedon)'a hazırlanmaları için çağrı yapmaktadır. Örgüt kendilerinin seçilmiş kişinin ordusu olduğuna vurgu yapmak adına siyah bayrak simgesini kullanmaktadır¹³⁰. Örgüt kâfirlerle son savaşın Dabıq ya da Amaq'da olacağını iddia etmektedir. Bu savaşı erkene çekmek ve 'Tanrıyı Kıyamete Zorlamak' amacıyla vahşetin her türlüünü icra etmiş ve tüm dünyaya bu vahşi eylemleri internetin ve sosyal medyanın sunduğu imkânlardan faydalanarak en ince ayrıntısına kadar yayınlamıştır.

Örgüt bu kuvvetli argümanla terör örgütlerine göre kısa sayılacak bir sürede Irak ve Suriye'nin topraklarının önemli bir bölümünü ele geçirmiştir. Koalisyon güçlerince yapılan operasyonların şiddetinin artmasına kadar bu toprakları elinde bulundurmıştır. Örgüt savunucusu olduğunu söylediği İslam dinine inananlardan kendi pratiklerine uymadıklarını düşündükleri kişileri bile tağut ve kâfir ilan etmiş ve infaz edilmesinin gerektiği yönünde fetvalar yayınlamıştır. Bu gerekçeyle Müslüman ya da Müslüman olmayan binlerce insan örgüt

¹²⁶ Madden, **a.g.m.**, 336.

¹²⁷ Flannery, F. L. 2016, *Understanding Apocalyptic Terrorism: Countering the Radical Mindset*, Routledge, New York, 216.

¹²⁸ Flannery, **a.g.e.**, 67.

¹²⁹ DEAŞ, (2015). "Ve Allah: Tuzak Kuranların En Hayırlısıdır.", *Dabıq*, Sayı 9, 59.

¹³⁰ Segrest, S.P. (2016), "ISIS's Will to Apocalypse", *Politics, Religion & Ideology*, 17:4, 352.

tarafından vahşice katledilmiştir. DAESH terör örgütü operasyonlar neticesinde gücünün önemli bir bölümünü kaybetse de dünyanın birçok yerinde halen terör faaliyetlerine devam etmektedir.

1.3.2.2. Dinsel Bir Rejim Kurmak

Terör örgütleri ideolojileri kapsamında bir devlet yönetimi ve rejim kurmayı hedeflemektedir. Benzer şekilde inanç istismarına dayanan terör örgütleri de ideolojileri doğrultusunda bir rejim kurmayı amaçlamaktadır. Bu örgütler kendi amaçları doğrultusunda çarpıttıkları dini metin ve olguları kullanarak yeni rejimi dinsel bir adla tanımlamaktadır.

El Kaide terör örgütü kurucusu Usame Bin Ladin, Abdullah Azzam tarafından oluşturulan ideoloji kapsamında dinsel/ideolojik bir devletin kurulabilmesi için mevcut yönetimlerin yıkılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ladin, bu amaca ulaşılabilmesi için şiddet eylemlerine başvurulması gerektiğine işaret etmiştir¹³¹. Örgütün düzenlediği eylemler neticesinde Irak ve Afganistan, ABD tarafından işgal edilmiştir. Ladin ve pek çok örgüt yöneticisi örgütle yapılan mücadelede ölü olarak ele geçirilmiştir.

Örgütün hedefleri arasında Türkiye de yer almaktadır. Örgüt mensupları 15-20 Kasım 2003 tarihlerinde gerçekleştirdikleri bombalı araçlarla düzenlenen intihar eylemleriyle Neva Şalom Sinagogu, Beth İsrail Sinagogu, İngiltere Başkonsolosluğu ve HSBC Bankası Genel Müdürlüğü'nü hedef almıştır. Eylemler neticesinde 58 kişi ölmüş ve yüzlerce kişi de yaralanmıştır.

Örgüt ezildiklerini ve zulme uğradıklarını iddia ettiği sadece Türkiye'ye değil aynı zamanda Müslümanların yoğun olarak yaşadığı tüm coğrafyalara kan, gözyaşı ve ölüm getirmiştir. Örgütün ideolojisini takip ettiği Azzam'ın fikirlerinden etkilenip Afganistan Savaşına ve diğer çatışma bölgelerindeki çatışmalara katılanlar ülkelerine döndüklerinde ideolojileri doğrultusunda rejim değişikliği yapma arzusuna kapılmış ve bunlardan bir kısmı şiddet eylemlerine yönelmiştir¹³².

Bu tecrübeyi yaşayıp aynı arzuları taşıyanlardan biri de Ebu Musab Zerkavi kod adıyla ünlenen Ahmed Fadıl el Haleyle'dir. Zerkavi, Afganistan Savaşı akabinde tekrar Ürdün'e dönmüş ve ideolojisi doğrultusunda bir rejim oluşturmak adına örgütlenme faaliyetlerine yöneldiği esnada güvenlik güçleri tarafından yakalanmıştır. Ürdün Kralı Hüseyin'in ölümü

¹³¹ Kepel, G. (2006). *Fitne: İslam'ın Merkezinde Savaş*, (Çev. Mahmut Özışık). İstanbul: Doğan Kitap, 13.

¹³² Şen, a.g.e., 111.

akabinde serbest kalan Zerkavi ve arkadaşları güvenlik güçlerinin baskısı dolayısıyla tekrar Afganistan'a gitmiştir. Irak'ın işgaliyle birlikte Irak'a geçen Zerkavi ve arkadaşları modern dünyanın gördüğü en kanlı terör eylemlerine imza atmıştır¹³³.

Zerkavi'nin önderliğinde başlayan bu terör oluşumu Irak ve Suriye topraklarının bir kısmında DAESH terör örgütünün yerleşmesine en önemli etken olmuştur. DAESH, bu topraklarda kendisini Müslümanların halifesi ilan eden Ebu Bekir El Bağdadi önderliğinde Irak Şam İslam Devleti adı altında kısa süreliğine hâkimiyet kurmuştur. Irak ve Suriye topraklarındaki karmaşık durum bu örgütün bölgede yerleşmesine katkı sağlamıştır. El Kaide kökenli örgütlerden kopan birçok terör örgütü mensubu ile dünyanın değişik yerlerindeki selefi düşüncüyü benimseyen binlerce kişinin katılımıyla kısa sürede geniş bir desteğe kavuşmuştur. Örgüte katılan selefi düşüncüyü benimseyenlerin dışında batı ülkelerinden binlerce maceraperest de bölgeye gelerek örgüte katılmıştır. İnternet ve sosyal medyanın sunduğu imkanları kullanarak dünyaya her geçen gün artan nispette vahşet görüntüleri servis eden DAESH, korku ve kaos yaratarak propaganda yapma gayreti içerisinde olmuştur.

Türkiye'de sadece El Kaide terör örgütü bağlantılı şahıslar ideolojileri ekseninde bir rejim oluşturmaya çalışmamış aynı zamanda Hüseyin Velioğlu ve arkadaşları tarafından 1980'lerde temeli atılan ve 90'lı yıllarla birlikte eylemsel faaliyetlere yönelen Hizbullah terör örgütü de ideolojisi kapsamında bir yönetim oluşturmaya ana amacı olarak kabul etmiştir¹³⁴. Hizbullah terör örgütü amacına ulaşmak için ideolojisiyle çatışan fikirlere sahip yazar Konca Kuriş gibi pek çok insanı domuz bağı gibi vahşi işkencelerle sorgulamış ve öldürmüştür¹³⁵. Örgüt rejim değişikliği için şiddet eylemlerini tek yol olarak görmektedir¹³⁶.

Hizbullah'a ek olarak Hizb-ut Tahrir, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA/C), Malatyalılar Değişim Şafak, Vasat, Selam Tevhid/Kudüs Ordusu, Birleşik İslam Akvam Devleti (BİAD), İslami Cemiyet ve Cemiyetler Birliği/Anadolu Federe İslam Devleti (İCCB/AFİD), Cihad Hareketi, Beyiat El İmam (İmamlar Birliği), Ceyşullah, Tekfir¹³⁷ ve Kürdistan İslami Devrim Hareketi (KİDH) Türkiye'deki rejimi değiştirerek kendi dini motifli ideolojilerine dayanan bir rejim oluşturmaya ana amaç olarak belirlemişlerdir.

¹³³ Taştekin, F. (2016). *Karanlık Çöktüğünde İŞİD: Din Adına Şiddetin Dünü ve Bugünü*. İstanbul: Doğan Kitap, 82-84.

¹³⁴ Çiçek, H. (2000). *Hangi Hizbullah*. (2. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları, 131-133.

¹³⁵ Çakır, R. (2001). *Derin Hizbullah: İslamcı Şiddetin Geleceği*, (3. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, 70.

¹³⁶ Çakır, a.g.e., 104.

¹³⁷ Demirel, E. (2005). *Türkiye'de Radikal İslami Hareketler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 4-6.

Bu örgütlere El Kaide ideolojisi takip eden Hurras El Din, Heyet Tahrir El Şam (El Nusra/ HTŞ) ve Ensar El İslam/Irak El Kaidesi/DAEŞ eklediğimizde önemli miktarda örgüt mensubu rejim değişikliği için çaba harcamıştır. İslami motifli terör örgütlerinin geniş taban bulmasında batıda Müslümanlara karşı uygulanan ayrımcılık, Şubat 1979 İran İslam Devrimi ve Aralık 1979'da Sovyetlerin Afganistan'ı işgaline karşı verilen mücadele sonucunda ortaya çıkan yapılanmalar ve bunların Müslüman toplumlarda gösterdiği etkiler önemlidir.

1.3.2.3. Kozmik Bir Güce İbadet Etmek

Tanrı ya da Kozmik bir güç adına şiddet uygulayarak cennete ulaşma fikri dini motifleri ideolojilerinde kullanan örgütlerin en önemli motivasyonu olmuştur. Geçmişten günümüze pek çok terör örgütü ibadet ettiğini ileri sürerek masumları katletmiştir. Bu örgütlerin amacı şiddeti artırarak kurban sayısını maksimuma çıkarmaktır. “İdeologlar, bu şekilde cennetin kapılarının kendilerine daha fazla açılacağını ileri sürmektedir. Eylemler bir ayin tarzında gerçekleştirilmekte, dualar, yakarışlar, ritüeller eşliğinde bu örgütlere mensup olanlar sinir gazlarını metroya salmakta, kurbanlarının başını kesmekte ve vücutlarına bağladıkları patlayıcıları infilak ettirmektedirler”¹³⁸. Kendileri gibi düşünmeyen, onlara karşı olan herkes bu örgütler için katledilmesi gereken şeytanın işbirlikçileridir. Hatta onlardan olmayanlar katledildiklerinde kendi inançlarına göre büyük bir iyilik ve sevap kazanacaklarına inanırlar.

Kozmik bir güce ibadet ettiğini düşünerek terör eylemleri gerçekleştiren ilk örgütlerden biri Thug'lardır. Thug kelimesi Hinduca'da hilekâr anlamına gelmektedir. Thuglar gezginleri seyahat esnasında roomal diye adlandırdıkları beyaz bir mendille boğarak öldürmektedir. Bu eylemleri Tanrıça Kali'nin bir şekli olan Bhavânî'ye ibadet için yapmaktadır. Tanrıçalarını kurbanlarını bu özel yöntemle öldürerek onurlandırdıklarına inanmaktadırlar¹³⁹.

Hıristiyanlığa ait metinleri istismar edenlerden etkilenen Timothy McVeigh, Oklahoma'da bulunan Alfred P. Murrah Federal Binasına 19 Nisan 1995 tarihinde bombalı eylem düzenlemiştir. Eylem neticesinde 168 kişi ölmüş, altı yaş altında 19 çocuğun aralarında bulunduğu yaklaşık 680 kişi yaralanmıştır¹⁴⁰. McVeigh, Tanrı adına günahsız çocukları katletmiştir.

¹³⁸ Arıboğan, D. Ü. (2007). *Terör Korku Hali*. (4. Baskı). İstanbul: Profil Yayıncılık, 114-115.

¹³⁹ Şen, a.g.e., 26.

¹⁴⁰ Flannery, a.g.e., 75.

İsrail eski Başbakanı İzak Rabin'i düzenlediği eylemle öldüren Yigal Amir, eylemi 'Tanrı'nın emri' doğrultusunda gerçekleştirdiğini ifade etmiştir¹⁴¹. "Amir'in eylemini, ibadet amaçlı yaptığını düşündüğü değerlendirilmektedir. Bu şekliyle kutsallaşan eylem cinayet suçunu işleyen fail için vicdan azabına neden olmamaktadır. Amir gibi Yahudiliğe ait metin ve olguları istismar eden Baruch Goldstein'in, 1994 yılında Hz. İbrahim Camii'nde ibadet eden Müslümanlara yönelik düzenlediği eylemde 29 kişi ölmüştür"¹⁴². Goldstein, büyük bir ironi olarak Tanrı'ya ibadet etmek için Tanrı'ya ibadet edenleri katletmiştir.

Bir başka vahşet DAEŞ terör örgütü mensuplarının Hazreti İbrahim'in oğlu İsmail'i kurban etmesin diye ibadet ettiklerini ileri sürerek mezbahada et kancalarına taktıkları insanları kurbanlık hayvanlar gibi boğazlayarak katletmeleridir¹⁴³. Hastalıklı bir bakış açısına dayanan bu kanlı eylemler iyiliği ve düzeni dünyada oluşturmaya çalışan din ve kozmik güçler adına gerçekleştirilmektedir.

1.4. Terör Örgütlerinin Kullandıkları Yöntemler

Son 20-30 yıldan beri giderek dozunu artırarak değişik amaç ve yöntemlerle gerçekleştirilen terör hareketleri tüm dünya kamuoyunu tedirgin etmektedir. Terörizmin, terör düşmanı olduğu kabul edilen/olması gereken bazı kurumların desteğine ihtiyacı vardır. Terörist en büyük desteği kitle iletişim araçlarından bekler. Gazetelerde sık sık manşetlere çıkmak, çeşitli yakıştırmalar ve yüceltmelerle edebi eserlerin kahramanı olmak teröristin en büyük rüyasıdır¹⁴⁴. Bu rüya çoğu zaman tüm insanlığı kapsayacak şekilde genişletilmeye çalışılmaktadır. "İnsanlık adına ortak bir rüya belirleme yetkisini kendilerinde görenler çalışmalarına kesintisiz devam etmektedirler. Son yirmi yılın en büyük rüyası ise küresel bir ekonomik sistem oluşturmaktır. Bu rüyaya yönelik sürdürülen çalışmalar sonucunda sermaye, küresel ölçekte rahat dolaşım olanağı bulmuş ve bu durum birçok insanı yeni yüzyılı refah çağı ilan ettirecek kadar umutlandırmıştır. Ancak küreselleşmenin dünyanın bir bölümü için

¹⁴¹ Schmid, A. P. (2004). "Frameworks for Conceptualising Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, 16:2, 211.

¹⁴² Perliger, A. (2012). "How Democracies Respond to Terrorism: Regime Characteristics, Symbolic Power and Counterterrorism", *Security Studies*, 21:3, 513.

¹⁴³ İnternet: "İŞİD'den Korkunç İnfaz: Et Askılarına Taktılar", (2016). <https://www.haberler.com/isid-den-korkunc-infaz-videosu-8775383-haberi/>, Yayın Tarihi: 13 Eylül 2016.

¹⁴⁴ Avşar, Z. (1992). *Kitle İletişim Araçları ve Terör*. İstanbul: Kamer Yayınları, 53.

yarattığı ekonomik refahın, beraberinde küresel terörü de getirdiği çok geçmeden acı deneyimlerle anlaşılmış, dolayısıyla bu rüyanın da kâbusa dönüşümü fazla gecikmemiştir”¹⁴⁵.

Bu yüzden, kimi yazarlarca dile getirilen “terörizm bir tiyatrodur, teröristler eylem anında birer aktör gibi davranırlar. Kitle iletişim araçları da genellikle bu aktörleri bekledikleri ilgiden mahrum bırakmazlar”¹⁴⁶ yargısına hak vermemek mümkün değildir. Bu olguları Foucault’nun (1999,1980) söylem kavramına başvurarak yorumlamak gerekirse şunları söylemek mümkündür: Müslüman dünyasını şablonlaşmış genellemelerle, kalıp yargılarla tanımlayıp dışlayan Batı, bu söylemler dolayısıyla bir antogonizma üretmektedir. Diğer bir deyişle bu dışlamanın kendisi, Müslüman dünyasında marjinal konumda olan İslami yorumları paylaşanları antogonistik bir konuma itmektedir. Bunun da bizatihi kendisi ‘teröre’ hizmet eden bir süreçtir. Ancak bu dışlamanın ve marjinalleştirmenin bir sonucu da tüm dünyanın Irak müdahalesini masaya yatırıp fazlaca sorgulamaması olmuştur¹⁴⁷.

Örgüt ideolojisi ve örgüt iradesi burada çok önemlidir. Hatta kişisel irade her zaman aşağılanır ve kötü karşılanırken örgüt iradesinin kutsal olduğu addedilir ve bu sayede ciddi bir bağlılık oluşturulur. Terör örgütlerinin eylem yapma amaçları aslında onların kendilerine taraftar sağlama isteğini içeren algı oluşturma yöntemlerine dayanmaktadır.

1.4.1. Algı Oluşturma

Terörle mücadele ve teröristle mücadele iki ayrı şeydir. Türkiye’nin birçok terör örgütüyle, teröristle mücadele perspektifinde dönem dönem çok başarılı olduğu görülmektedir. Terörle mücadele ise operasyonel mücadelenin yanı sıra topyekûn algıyı yönetmek, kamuoyuna doğru mesaj vermek, örgütlere insan kaynağı desteği sağlayacak şartları ortadan kaldırmak, ulusal ve uluslararası destek kazanarak mücadeleyi meşru kılmak, gerçekleştirilen mücadelenin gerekliliğini ve doğru bir şekilde yapıldığını ortaya koymak vb. eylemlerin tümünün birleşmesinden oluşmaktadır. Toplumun tüm kesimlerine mücadelenin haklı ve doğru yöntemlerle yapıldığını anlatmak yani mücadeleye meşruiyet kazandırmak son derece

¹⁴⁵ Biber, A. (2005). “Felsefe ve Edebiyatta Küresel Düşler, Küresel Kabuslar”, Filiz Başkan (Hazırlayan), **Küreselleşmenin Yüzleri**, İstanbul: Everest Yayınları, 61.

¹⁴⁶ Alexander, Y. (1980). **Çağdaş Terörizm, Stratejik Boyutlar**. Uluslararası NATO Semineri Tebliği, İstanbul, 53.

¹⁴⁷ Avşar, Z. (2009). “Terörizmle Küresel Mücadele Stratejisi içinde Medyanın Yeri Ne Olmalı?”, M. Şeker ve N.T. Şeker. (Editörler). *Terör ve Haber Söylemi*, İstanbul: Literatürk, Nüve Kültür Merkezi, 20.

önemlidir. Örneğin, Türkiye’de bölücü terörle mücadele edilirken tüm etnik grupların hassasiyetlerini göz önünde bulundurmak ve hem yasalara göre hem de vicdanlarda kabul gören yöntemlerle, projelerle mücadeleyi sürdürmek ve şartlar ne olursa olsun bundan vazgeçmemek kalıcı bir sonucun en önemli unsurudur. Elbette bu şekilde yapılan mücadele sadece belli bir zaman periyodu içinde değil, sürekli olmalıdır. Terörle mücadele çift yönlü, planlı, sürekli, sistematik ve gelecekte karşılaşılabilecek risklere yönelik tedbir ve mücadele alanını temsil etmektedir.

Terörle daha etkili biçimde mücadele edebilmek için toplumda algı oluşturma ve algıyı yönetmenin önemi açıktır. Bu nedenle algı kavramına açıklık getirmek faydalı olacaktır. Sosyal bir varlık olan insan toplumsal yaşamda varlığını ortaya koyarken sosyal davranışları ile kendine özgüllüğünü ifade etmiştir. Birey bu kendini ifade etme sürecinde sosyal algı düzeyi ile sosyalleşme kültürünü oluşturmuştur¹⁴⁸.

Bireyin, içinde yaşadığı toplumun etkisi ile kişi, nesne ya da durumları algılayıp tutumlar oluşturmaya sosyal algı denir¹⁴⁹. Belirli herhangi bir nesne, fikir ya da kişiye karşı bir tutum, bilişsel ve duygusal öğeleri bulunan ve davranışsal bir eğilim içeren oldukça kalıcı bir sistemdir. Bilişsel öğe, tutum nesnesine ilişkin inançlardan oluşur; duygusal öğe, inançlara bağlanmış duygulardan oluşur ve davranışsal eğilim, belirli bir yönde tepki göstermeye hazırlıktır. Bilgiler ve tutumlar birbirinden farklıdır. Tutumların ayırt edici ana özellikleri değerlendirme ya da duygu ögesi içermeleridir ve bir kez geliştikten sonra tutumların değişmesi çok zordur.

Davranışlardan önce gelen tutumlar eylemlere rehberlik etmekte¹⁵⁰ ve bir bireyin herhangi bir objeye karşı düşünce, duygu ve davranışlarının oluşumunu sağlayan eğilim olarak tanımlanmaktadır¹⁵¹. İnceoğlu’na göre, tutumların meydana gelmesinde duygu, düşünce ve davranış en önemli etkenlerdir¹⁵². Örgüt elemanlarına istenen yönde tutum kazandırılabilme ve örgüt adına eylemlere yönlendirebilmek için örgütün ihtiyaç duyduğu bilgiler örgütün geleneksel medya ve sosyal medya üzerindeki yayın organlarından elde edilmekte ve örgütün

¹⁴⁸ Atalay, A., Akbulut, K., Yücel, A. S. (2013). “Bireylerin Sosyal Algı ve Sosyalleşme Düzeylerinin Gelişiminde Rekreatif Uygulamaların Önemi”. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 19. 18-29.

¹⁴⁹ Yetim, A. (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbacılık, 35.

¹⁵⁰ Arkonaç, S. A. (1998). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Yayınları, 169.

¹⁵¹ Usal, A. ve Kuşluyan, Z. (2000). *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji*, İzmir: Barış Yayınları, 125.

¹⁵² İnceoğlu, M. (2000). *Algı ve İletişim*. Ankara: İmaj Yayınları, 9.

doğru işler yaptığı anlatılarak istenen algının oluşup yerleşmesi sağ lanmaktadır. Bu sayede örgüt üyeleri, istenen tutumlar doğrultusunda yetişmekte ve ideolojilerini benimseyen kişilerin hedeflenen eylemleri gerçekleştirmelerini sağlamaktadır¹⁵³.

Medyanın temel misyonu, kişilerin doğru ve tarafsız haber alma ihtiyacını karşılamaktır. Ancak bunu yaparken son derece hassas ve dikkatli olmalıdır. Medyanın sorumlu yayıncılık ilkeleri kapsamında hareket ederek terör örgütlerinin propaganda hedeflerine hizmet edecek şekilde yayın yapmaktan kaçınması önemlidir. Medya, terör örgütlerine bilmeden ve istemeden de olsa destek vermekten kaçınmalıdır¹⁵⁴. Örneğin, DAESH küresel dünyanın gelişen iletişim olanaklarını en iyi şekilde kullanan ve teknolojik gelişmelerden en çok yararlanan terör örgütleri arasında yer almakta hatta bu örgütlerin başında gelmektedir. DAESH terör örgütünün üst düzey komuta yetkililerin önemli bir çoğunluğu Irak'ta Saddam rejiminin yıkılmasının hemen ardından dağılan ordunun profesyonel askerlerinden meydana gelmektedir. Bu durum ise örgüte yönelik istenen algıların oluşmasında ve propaganda yapılmasında önemli bir avantaj yaratmaktadır¹⁵⁵. DAESH terör örgütü bölgesel ve küresel ideolojilerini gerçekleştirebilmek amacıyla algı yönetimi çalışmalarına ağırlık vermekte ve bu amaçla geleneksel ve sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanmaktadır. Söz konusu terör örgütü, vahşet içeren görüntüleri özellikle sosyal medyadan paylaşarak tüm dünyada propagandasını yapmakta, hedeflenen algıların oluşmasını kolaylaştırmakta ve böylece bilinçli bir şekilde girilen algı çalışmaları örgütün sürekli gündemde kalmasına neden olmaktadır. Sosyal medya, kendi doğası ve kullanım özellikleri dolayısıyla terör örgütleri açısından da oldukça cazip bir mecra ve bu nedenle terör örgütleri tarafından tercih edilmektedir. DAESH, özellikle algı yönetimi teknikleri ve propaganda yöntemleri ile dini motifli bir terör örgütü görüntüsünden daha çok küresel bir reklam ve pazarlama ajansı gibi stratejik iletişim çalışmaları gerçekleştirmektedir. Küresel dünyanın bir uzantısı olan sosyal ağlarda eş zamanlı varlık gösteren binlerce hesap üzerinden algı yönetimi ve propagandanın temel işlevlerini üstlenip yerine getirmektedir¹⁵⁶.

¹⁵³ Şenol, D., Erdem, S. ve Erdem, E. (2016). "İŞİD Terör Örgütünün İletişim ve Propaganda Teknikleri", **II. Uluslararası Ortadoğu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, 197.

¹⁵⁴ Kartal, A. B. (2018). "Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye'de DAESH ve YPG Örneği". *Güvenlik Stratejileri*, 14(27), 42.

¹⁵⁵ Şenol vd., **a.g.e.**, 194.

¹⁵⁶ Ayhan, B. ve Çifçi, M. E. (2018). "İŞİD, Propaganda ve İslamofobi". *MEDİAD-Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 18.

DAEŞ'in aktif terör örgütleri arasında en fazla ses getiren ve dünya gündemini meşgul eden bir terör örgütü olmasında profesyonelce ve iletişim stratejilerine bağlı olarak yürütülen algı çalışmaları önemli bir etkiye sahiptir. Örgütün bu çalışmaları 'Medya Divanına' bağlıdır ve bu divan içerisinde birçok medya organizasyonu bulunmaktadır. Örneğin, Al-Hayat Medya Merkezi tüm dünyada büyük yankı uyandıran videolar hazırlamakta ve beş farklı dergi 10 farklı dilde yayımlanmaktadır. Bunların dışında örgüt, El-Amak isimli haber ajansına, Suriye ve Irak'ta El-Beyan ismiyle yayın yapan bir radyoya ve iletişim faaliyetleri kapsamında çeşitli bildiriler, broşürler ve kitaplar yayınlayan El-Himme yayınevine de sahiptir¹⁵⁷. DAEŞ, medyayı bir savaş alanı ve algı yönetimi aracı olarak aktif bir şekilde kullanmaktadır. Özellikle sosyal medyada yer alan insan zihninin sınırlarını zorlayacak kadar vahşet içeren kanlı görüntüler sürekli olarak korku üretmekte ve kamu gündemini belirlemektedir.

Teröristler ve terör örgütleri medya sayesinde amaçlarına ulaşabildikleri için terör eylemlerinin medyadaki sunumu büyük hassasiyet gerektirmektedir. Terör haberlerinin medyada sunulma şekli Türkiye'de olduğu kadar gelişmiş Batı ülkelerinde de uzun süredir tartışılmaktadır. Bugün çağdaş ve gelişmiş demokrasiye sahip olan ülkelere dahi terör kamuoyunu etkileyen en temel sorunlardan biridir. Amerika, İngiltere, Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya gibi gelişmiş demokrasilerde bile terör, gündemi meşgul edebilmektedir. Örneğin, ABD'de meydana gelen 11 Eylül saldırıları veya Fransa'daki mizah dergisi Charlie Hebdo'ya 2015 yılında yapılan saldırı, bu ülkelerin dünya gündeminde terör ile birlikte anılmasına yol açmıştır¹⁵⁸. Terör eylemlerinin ve şiddet mesajlarının medya üzerinden sunumu ile kamuoyunun ilgisinin ve dikkatinin çekildiğine yönelik saptamalar yeni değildir. Ancak günümüzde terör haberlerinin medyada sorumlu habercilik anlayışıyla yer alması gerektiği düşüncesi güçlü bir şekilde savunulmaktadır. Çünkü terör eylemlerine yönelik haberlerin denetimsiz biçimde yayınlanması toplum üzerinde birçok olumsuz etkiye neden olabilmektedir¹⁵⁹. Dünya genelinde medya ve terör ilişkisinin nasıl olması gerektiğine dair ortak bir görüş halen saptanamamış olsa da medyanın terörü özendiren ve toplumda infial yaratacak görüntülerden kaçınması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

¹⁵⁷ Salihi, E. ve Göksun, Y. (2018). **DEAŞ'ın Medya Stratejisi**. Ankara: SETA Yayınları, 21-22.

¹⁵⁸ Özdemir, Z. (2016). "Rehine Krizi ve Ana Akım Medyanın Terör Eylemlerine Yaklaşımı", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(23), 239.

¹⁵⁹ Işık, M. (2006). *Terör Örgütlerinin Söylem Stratejileri ve Eylemlerini Meşrulaştırma Yöntemleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 66.

Algı yönetimi açısından bir diğer önemli husus da haber dili ve haber sunumudur. Özellikle haber sunumunda terör eylemlerinde bulunan örgütün ya da teröristin kimliğinin açıklanmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü birçok terör eylemi örgütün veya teröristlerin gücünü duyurmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Terör eyleminin meydana getirdiği sonuçlarda da haber dilinin gözetilmesi ve haberlerde terör örgütlerini veya teröristleri haklı çıkaran bir söylemin geliştirilmemesi gerekmektedir¹⁶⁰. Batı ülkelerinin birçoğunda medyanın sorumlu habercilik anlayışı çerçevesinde gelişen otokontrol sistemi, meydana gelen birçok kanlı terör olayında kendini göstermiştir. Örneğin, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında Amerikan medyası, ABD’yi aciz gösterecek ya da halkta infial yaratacak her türlü görseli yayımlamama konusunda örnek bir davranış sergilemiştir. Bunun gibi İngiltere, Fransa, Almanya, Belçika, Kanada gibi ülkelerde de medyanın terör haberleri konusunda benzer şekilde sorumlu habercilik yaptığı gözlemlenmiştir. Türkiye’de ise medyanın aynı şekilde sorumlu habercilik anlayışından bahsedilemez. Hem bu durum hem de medya içindeki otokontrolün gerek haber kaygısı gerekse ideolojik nedenlerden ötürü istenilen ölçüde yerleşmemiş olması birçok terör olayında örgütün tam istediği şekilde propagandasını yaparcasına haber, yayın ve görüntülerin kamuoyuna ulaştırıldığı bir gerçektir. Bu yüzden birçok terör olayı sonrası adli makamlarca yayın yasağı tedbirine başvurulmaktadır.

Terör eylemleri, terörist örgütün davasını ilgi çekici hale getirir, hükümeti misilleme yapmaya teşvik eder ve bu sayede kamuoyu da radikalleşir. Bireylere haklılığını kanıtlamaya çalışırken terör eylemlerinin sonucu konusunda halkın popüler tutumunu yeniden şekillendirir¹⁶¹. Böylece terör örgütleri, gerçekleştirdikleri eylemler ile kamuoyunun algısını yönlendirip yönetmeyi amaçlar ve bunu da medya haberleri aracılığıyla başarır¹⁶². Bu konuda ‘şüyuu vukuundan beter’ şeklinde bilinen bir Türk deyişi vardır. Bu deyişten anlaşılan, bazen bir olay, kişi ya da örgütün kamuoyuna yansıtılması, onun toplumdaki etkisi ve algılanması, bu olay, kişi ya da örgütün gerçek halinin çok üstünde olabilmektedir. Bu noktada çoğunlukla bilinçli ve planlı olarak örgütler, kendilerini olduklarından çok daha büyük ve önemli göstermek isterler. Terör örgütlerinin asıl amacı da toplumda baskı, korku ve şiddet algısı

¹⁶⁰ Fidan, M. (2006). “Terör ve Medya”, G. Orhan ve D. Uğur. (Editörler). *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Konya: Çizgi Kitabevi, 72.

¹⁶¹ Bakken, N. W. (2007). “The Anatomy of Suicide Terrorism: A Durkheimian Analysis”, *International Foundation for Protection Officers*, 1.

¹⁶² Efeğil, E. (2019). *Terörizm ve Terörle Mücadele Yöntemleri (Ders Notları)*, (1. Baskı). İstanbul: Gündoğan Yayınları, 23.

yaratmak olduğundan genellikle bazı iletişim yöntemlerini kullanarak kendileri ile ilgili böyle bir kanı oluşturmaya çalışırlar.

1.4.2. Propaganda

Propaganda kelimesinin kökeni Latince ‘propagare’ sözcüğüne dayanır. ‘Propagare’ sözcüğü bitki filizlerinin yeni bir bitki elde etmek için toprağa dikilmesi anlamına gelir. Bu kapsamda propaganda sözcüğü, belirli bir fikir ve düşüncüyü yaymak ve yerleştirmek manası için kullanılan bir kavramdır¹⁶³. Günümüzde yalan haber ya da çarpıtma gibi olumsuz bir çağrışıma ve anlama sahip olan propaganda, belirli bir hedef kitlenin duygularını, düşüncelerini, tutumlarını ve davranışlarını istenen şekilde ve belirlenen amaçlar doğrultusunda etkilemek veya değiştirmek için hazırlanan bilinçli mesajların, uygun ve doğru iletişim kanallarıyla hedef kitlelere iletilmesidir¹⁶⁴. Buna göre propagandayı, kamuoyunu belli bir ideolojiye yönleltmek, bu ideolojiyi benimsetip taraftar toplamak ve meşruiyet kazandırmak için düşünce ve davranışları etkilemek amacıyla planlanan mesajlar bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Terör eylemleri ve propaganda arasında değişmez bir ilişki vardır. Terör ve propaganda kavramlarının bir araya gelmesine yol açan temel faktör, terörün kendisinin ses getirmek amacıyla girişilen bir propaganda faaliyeti olmasıdır. Bireyler veya örgütler tarafından gerçekleştirilen herhangi bir terör eyleminin kamuoyunda yer almasıyla propaganda süreci de başlamaktadır¹⁶⁵. Türkiye’ de faaliyette bulunmuş özellikle aşırı sol terör örgütlerinin silahlı eylemlerini yapan birimlerinin adı örgütleri tarafından ‘Silahlı Propaganda Birliği’ (SPB) olarak verilmiştir. Terörist örgütler seslerini geniş hedef kitlelerine duyurabilmek için her türlü terör eylemlerinden propaganda yöntemi olarak yararlanmaktadırlar.

Terör örgütleri, mevcut üyelerinin desteğini sürdürmenin yanı sıra potansiyel üyelere ve yeni destekçilere ulaşmak için de çeşitli araçlardan, yöntemlerden ve taktiklerden yararlanmaktadırlar. Bunun sonucu olarak gençler dünya çapında faaliyet gösteren ve bilinen terör örgütlerinin saflarına çekilmeye devam etmektedirler. Terör örgütleri, ekonomik destekten

¹⁶³ Atabek, N. (2003). “Propaganda ve Toplumsal Kontrol”. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(2), 5.

¹⁶⁴ Orallı, L. E. (2014). “Propaganda Olgusu ve Algı Yönetimi”. B. Karabulut (Editörler), *Algı Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 228.

¹⁶⁵ Taşdemir, E. (2017). “Sosyal Medyada Terör Propagandası: DEAŞ Örneği”, *e-GİFDER*, 5(2), 732.

ailesel bağlara kadar her çeşit farklı bağlamı kullanıp örgüt üyeliğini cazip hale getirmeye çalışmakta ve bunun için de çeşitli teşviklerden yararlanarak gençlerin hassasiyetlerini suistimal etmektedirler. Örneğin, birçok terör örgütü interneti ve gelişen teknolojiyi gençleri kendi saflarına çekmek ve örgüte yeni üyeler kazandırmak için etkili bir araç olarak görmektedir. Bazı terör örgütleri de çevrimiçi platformlar, oyun siteleri ve bloglar gibi yeni teknoloji araçlarını gençler arasında popüler olan yeni içerikleri üretmek ve yaymak maksadıyla kullanmaktadırlar¹⁶⁶. Terör örgütleri, gerçekleştirdikleri eylemlerin geniş kitleler tarafından duyulmasını sağlamak ve örgüte ekonomik destek elde etmenin yanı sıra örgütün eylemlerine meşruiyet kazandırmak için de kitle iletişim araçlarından ve yeni teknolojilerin olanaklarından yararlanmaktadırlar. Terör örgütlerinin bu amaçlara ulaşabilmek için interneti ve internet teknolojilerini propaganda aracı olarak oldukça etkin bir şekilde kullandıkları bilinmektedir¹⁶⁷.

Ancak terör örgütlerinin çevrimiçi platformlarda yer almaları ve bu platformları etkin bir şekilde kullanmaları yeni değildir. Özellikle 11 Eylül sonrası artan terör karşıtı eylemler sonucunda birçok terör örgütü denetimin az, maliyetin düşük olduğu internete yönelerek mesajlarını kısa sürede tüm dünyaya aktarmıştır. Bu sitelerin istihbarat ve kolluk kuvvetleri tarafından takip edilerek müdahaleye açık hale gelmesi, terör örgütlerini alternatif mecra arayışına yöneltmiş ve böylece terör örgütlerinin sosyal medyada aktif bir şekilde yer almasına neden olmuştur¹⁶⁸.

Sosyal medya ile birlikte anılmaya başlayan DAESH terör örgütünün çalışmalarına bakıldığında sosyal medyada resmî ve gayri resmî sayfalar kullandıkları görülmektedir. Örneğin, bu sayfalarda DAESH'in 'cihad' kelimesini vurguladığı ve sosyal medyanın cihad çağrısı amacıyla kullanıldığı anlaşılmaktadır. Facebook, Twitter, YouTube, sohbet odaları, bloglar, mesajlaşma sistemleri ve daha birçok sosyal medya platformunda, DAESH'in gerçekleştirdiği vahşet içeren görüntüler sergilenmektedir¹⁶⁹. Böylece DAESH gerçekleştirdiği

¹⁶⁶ İnternet: Bott, C., Dickens, R., Lark, R., and Thompson, G. (2017). "The Internet as a Terrorist Tool For Recruitment & Radicalization of Youth", http://barakaconsult.com/uploads/reports%20on%20internet_radicalization.pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2019, 1.

¹⁶⁷ İnternet: Purdy, W., "Radicalization: Social Media and the Rise of Terrorism", (2017). Homeland Security Digital Library, <https://www.hsdl.org/?view&did=789039>, 12-16., Erişim Tarihi: 11.02.2019, 7.

¹⁶⁸ Weimann, G. (2014). *New Terrorism and New Media*, Washington DC: Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2.

¹⁶⁹ Purdy, a.g.m., 7.

terör eylemlerinin yayılmasını sağlayarak ve düşmanlarına uyguladığı şiddet içerikli görüntüleri ile korku propagandası yapmakta ve tüm dünyada gündem yaratmaktadır¹⁷⁰.

Herhangi bir terör eylemini övmek veya terör eyleminin propagandasını yapmak da suçtur. TCK m. 220/8'e göre terör örgütünün propagandasını yapmak fiili, suç işlemek için terör örgütü kurmak ve yönetmek suçlarından ayrılmış ve bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Maddenin içeriği 'terör örgütünün şiddet, cebir veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişinin, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması ve bu suçun basın-yayın aracılığıyla işlenmesi halinde ise, verilecek cezanın yarı oranında artırılmasını' kapsamaktadır¹⁷¹. Yargıtay 9. CD, 27.02.2013, 2013/22 E., 2013/2924 K. no.lu kararında ise; sosyal paylaşım sitesinde silahlı terör örgütünün propagandasını yapan bir kişiye verilen cezada, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7/2. maddesi uyarınca artırım yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Buna göre herhangi bir terör örgütünün şiddet, cebir veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapan bir kişinin, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasına ve bu suçun basın-yayın aracılığıyla işlenmesi halinde ise, suçun nitelik kazanması ile verilecek cezanın yarı oranda artırılması karara bağlanmıştır¹⁷².

Örneğin, savcılık makamı Facebook gibi sosyal ağlar üzerinden terör örgütü PKK/KCK ile uzantısı olan diğer terör örgütlerinin simgelerine, görüntülerine, görsellerine ve fotoğraflarına yer vermek ve örgütün elebaşı Öcalan'ın poster ve görsellerinin paylaşılıp beğenilmesi ile benzer dokümanların bulundurulması suretiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri uyarınca kişilerin 'terör örgütü propagandası yapmak' suçundan cezalandırılması talebinde bulunmuştur¹⁷³.

Terör örgütlerinin her türlü sosyo-politik mesajlarının yayılmasında ve terör eylemlerinin amaçlarına ulaşmasında medya, örgütler tarafından önemli bir araç olarak

¹⁷⁰ Friedland, F. E. (2015). **The Islamic State Clarion Project Raporu.**

¹⁷¹ Yurtlu, F. (2016). "Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(3), 404.

¹⁷² Doğu, A. H. (2016). *Sosyal Medya Paylaşımlarının Hukuki Yönü*, Türkiye Bilişim Derneği 33. Ulusal Bilişim Kurultayı Bildiri Kitabı, 8-9 Aralık 2016, Ankara: TBD Yayını, 96.

¹⁷³ İnternet: Oktay, Ş., "Sosyal Medyada Terör Örgütü Propagandasına Hapis Cezası", (2017). <http://aa.com.tr/tr/turkiye/sosyal-medyada-terror-orgutupropagandasina-hapis-cezasi/780973>, Erişim Tarihi: 11.02.2019.

görülmektedir¹⁷⁴. Bir terör eyleminin etkili olma ölçüsü, medyanın dikkatini ne kadar çektiği ile ilgilidir. Herhangi bir ideolojiden hareket eden bir terör eylemi üç aşamada değerlendirilmektedir: İlk olarak taktik amaç doğrultusunda uygun hedefe ya da hedeflere saldırı düzenlenir, ardından eylemin stratejik amacını gerçekleştiren medya aracılığıyla örgütün ideolojik mesajı aktarılıp yaygınlaştırılır ve en son olarak da hedeflenen etkinin oluşması ve sürmesi beklenir¹⁷⁵. Türkiye’de ve dünyada gerçekleşen tüm terör eylemlerinde, terör örgütleri amaçlarına ulaşabilmek için özellikle ekranlardan yararlanmaya çalışmaktadır. Aslında terör eylemi örgüt için etkili bir reklam ve propaganda aracıdır. Çünkü bir kez yapılan bir eylem, ekranlarda defalarca yer alır ve bir eylemin birden çok gösterilmesi, binlerce kez eylem yapılmış hissini yaratır¹⁷⁶. Bu durum terör örgütleri açısından propagandanın gücünü göstermesi noktasında önem taşımaktadır. Çünkü çoğunlukla yapıldığı üzere medyada yer alan haberlerde ve bu haberlerin sunumunda bilinçsiz hareket edilirse terör örgütlerinin propaganda amacına hizmet edilmiş olur. Terör örgütleri, amaçlarına ulaşmak için eyleme geçerler ve bunu aslında hedef kitleye mesaj vermek ve toplumda korku ve kaos oluşturup infial yaratmak için yaparlar.

1.4.3. Narko-Terör ve Terörün Diğer Finans Yöntemleri

Askeri malzemelerin kaçak yollardan temini, örgüt mensuplarının saklanması ve barınması gibi normaline göre çok yüksek maliyeti olan bu giderler, terör örgütleri açısından finansmanı günümüzde önemli bir yere getirmektedir. Terör örgütleri bu giderleri finanse edebilmek için; uyuşturucu ticareti, her türlü kaçakçılık, yağma, hırsızlık, fidye ve haraç alma, sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık, hedef kitleden zorla toplanan paralar¹⁷⁷, aidat ve bağışlar, kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması, örgütsel yayınlardan elde edilen gelirler, dış destekler, ticari faaliyetler ve konserler gibi sosyal etkinliklerden yararlanabilmektedir¹⁷⁸. Uluslararası terör örgütleri kapsamlı faaliyetlerde bulunmak, modern silah ve mühimmat ile araçları kullanmak, barınma, sağlık, iletişim, giyinme vb. ihtiyaçlarını karşılamak için finansal kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. T.C. Maliye Bakanlığı (2014) bu kaynakları şöyle

¹⁷⁴ Yarar, E. (1996). *Türk Medyasının Asıl Düşmanı Kavramı Kargaşasıdır*, Yeni Türkiye Derneği, Medya Özel Sayısı, 1196/12. 64.

¹⁷⁵ Yarar, a.g.e., 65.

¹⁷⁶ Fendoğlu, H. T. (2012). “Terör ve Medya”. *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, 2.

¹⁷⁷ Altunok, T. ve Denizer O. (2009). “Terörizmin Yasal Olmayan Finans Kaynakları”. H. Çakmak ve T. Altunok (Editörler). *Terörizmin Finansman ve Ekonomisi*, Ankara: Barış platin Kitabevi, 97.

¹⁷⁸ Çakmak, H. ve Ünsal Z. (2009). “Terörizmin Yasal Finans Kaynakları”, Çakmak, H. ve Altunok T. (Editörler) *Terörizmin Finansman ve Ekonomisi*, Ankara: Barış Patin Kitabevi, 120.

sıralamıştır¹⁷⁹: 1) aidat ve bağışlar, 2) kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması, 3) örgütsel yayınlardan elde edilen gelirler, 4) dış destekler, 5) ticari faaliyetler, 6) sosyal etkinlikler, 7) uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, 8) fidye alma, 9) haraç toplama, 10) sahtecilik. Bunların dışında terörün finansmanı yasadışı kaynaklardan sağlanabileceği gibi yasal sayılan kaynaklardan da sağlanabilmektedir. Terör örgütlerinin kitap, dergi satışı, örgüt adına ticari faaliyette bulunma gibi yasal olarak nitelendirilebilecek yöntemleri de kullandıkları bilinmektedir.

Terör eylemlerinin gerçekleştirilebilmesi için yönetim, planlama, finansal kaynak, silah ve malzeme temini, eleman temini gibi unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Ancak örgütler bu unsurlar bir araya geldikten sonra eylem yapabilir duruma gelirler. Bazı uluslararası kuruluşlar ve fonlar aracılığıyla terör örgütlerine legal görünümlü dernek, siyasi parti ve vakıf gibi kuruluşlar eliyle kaynak aktarılıp finansal destek sağlandığı bilinen bir gerçektir. Terör örgütleri mutlaka finansal bir kaynağa ihtiyaç duyarlar.

Terör örgütlerinin en önemli finansal kaynaklarının başında kaçakçılık faaliyetleri, özellikle de uyuşturucu kaçakçılığı gelmektedir. Türkiye özelinde PKK terör örgütü, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı yöntemini kendisine finansal kaynak sağlamada çok etkin bir şekilde kullanagelmıştır. PKK'nın uyuşturucunun taşınması, kaçakçılardan vergi alınması, hatta dağıtılmasını bizzat yönettiği ve bundan önemli finansal destek aldığı bilinmektedir. Örneğin, 1994 yılında öldürülen iki PKK'lı uyuşturucu kaçakçısı Savaş Buldan ve Behçet Cantürk'ün büyük miktarlarda uyuşturucu ticaretini kontrol ettikleri, buradan elde ettikleri gelirleri PKK'ya aktardıkları, hatta PKK'ya ait olduğu belirtilen ve ele geçirilen 600 kilo uyuşturucuyla bağlantılı oldukları belirlenmiştir¹⁸⁰. EUROPOL tarafından 2011 yılında yayımlanan Avrupa Terörizm ve Trendleri Başlıklı raporunda terör örgütlerinin finansman kaynakları şu şekilde belirtilmiştir¹⁸¹:

PKK ve LTTE (Sri Lanka'da ayrılıkçı terör örgütü) gibi ayrılıkçı terör örgütleri, finansman sağlamak amacıyla uyuşturucu ve insan kaçakçılığı suçlarıyla uğraşmaktadır. Kürt

¹⁷⁹ Semercioğlu, H. (2016). "Uluslararası Terörizmde Küresel İş Birliği: Bir Ütopya". *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(2), 108.

¹⁸⁰ İnternet: Milliyet Gazetesi, "Karışık İnfaz". (Ocak, 1994). gazetearsivi.milliyet.com.tr/Behcet%20Canturk/, Yayımlanma Tarihi: 17.01.1994, Erişim Tarihi: 24.02.2019 ve Cumhuriyet Gazetesi, "Uyuşturucuda Kilit İsim", gazetearsivi.milliyet.com.tr/Savas%20Buldan/, (Yayımlanma Tarihi: 05.06.1994), (Erişim Tarihi: 24.02.2019).

¹⁸¹ İnternet: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europoltsat.pdf>.

diasporasının yerleştiği birçok Avrupa Birliği ülkesi, PKK terör örgütünün organize suç faaliyetlerinden (özellikle uyuşturucu kaçakçılığından) finansal kaynak elde etmesine karşı mücadele etmektedir' ifadeleri yer almaktadır. Aynı raporda; PKK terör örgütünün üyelerinden 'bağış' ve 'üyelik ücreti' adı altında para topladığı, ancak bunun gerçekte haraç ve yasadışı vergi toplama olduğu, organize haraç kampanyalarına ek olarak, PKK terör örgütünün karapara aklama, yasa dışı uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığı ile Avrupa Birliği içerisinde ve dışında yasadışı göç suçlarına aktif olarak karıştığını gösteren bulguların mevcut olduğu, Mart 2010'da Belçika, Fransa, Hollanda ve Türkiye'de PKK terör örgütüne karşı eş zamanlı ve ortak bir operasyon düzenlendiği, PKK hakkında İtalya, Romanya ve Slovakya'da da soruşturmalar yürütüldüğü, PKK terör örgütünün faaliyetlerine karşı yürütülen bu soruşturmaların örgüte eleman kazandırma, finansman, lojistik destek, propaganda ve eğitim kamplarına yönelik olarak düzenlendiği bilgileri yer almıştır.

ABD ve bazı Avrupa ülkeleri PKK'yı terör örgütü olarak kabul etseler de hem örgütle mücadele noktasında hem de örgütün finansal kaynaklarının ortaya çıkarılıp engellenmesinde maalesef yeterince samimi davranmamaktadırlar. Terör örgütleriyle mücadelede finansal kaynakların ortadan kaldırılması en önemli unsurlardan biridir. Hiç şüphesiz terör örgütleri ve onların finansal kaynak sağlamalarına karşı başarı elde etmenin en önemli şartı, uluslararası güçlü iş birliğinin olmasıdır.

Terörün finansman desteğine duyduğu ihtiyaç temelde terör eylemleri için maliyetlerin doğrudan karşılanması ve örgütün propagandası için ihtiyaç duyulan giderlere dayanmaktadır. Terör örgütlerinin geliştirdikleri finansman kaynağının ve tekniklerinin birçok çeşidi bulunmaktadır. Dünya genelinde ele alındığında birçok terör örgütünün yasal ve yasa dışı yollardan sağladıkları kaynaklarla örgütün devamlılığını sağladıkları görülmüştür¹⁸². Terörizmin finanse edilmesinde yasal ve yasa dışı yollar birlikte kullanılmaktadır. Terör finansmanı, yasal ve yasa dışı yollarla elde edilen gelirlerin terör örgütlerine ya da teröristlere aktarılmasını ifade etmektedir. Terörizmin finansmanı ile karapara aklamak yakından ilişkilidir ve bu ilişkiyi ortaya çıkaran bağıntı, karapara aklama tekniklerinin de terör finansmanı içinde yer almasıdır¹⁸³. Bu nedenle terör örgütleri için finansman kaynakları elde etmek var olmaya eşdeğerdir. Literatürdeki birçok çalışmaya göre terör örgütlerine katılım ile fakirlik arasında

¹⁸²İnternet: FATF (2008). "Terrorist Financing Report", <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf>, s. 7-8, Yayın Tarihi: 29.02.2008, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

¹⁸³Schott, P. A. (2006). Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, USA: The World Bank, 6.

doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Ancak Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde süregelen ayrılıkçı terör üzerine Güre¹⁸⁴ tarafından yapılan bir araştırma Türkiye'de ayrılıkçı PKK terör örgütüne katılım ile gelir seviyesi arasında doğrudan bir ilişki ortaya koymamıştır. Hukuka aykırı davranma ve suç işleme niyeti tüm terör örgütlerinin ortak özellikleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda terörizmin yasal ve yasa dışı finans kaynakları şöyle sıralanabilmektedir¹⁸⁵:

Terörün yasa dışı finans kaynakları; silah ve uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, sigara ve alkolün kaçak yollarla sağlanması, gasp, korsan ürün ticareti, akaryakıt kaçakçılığı ticareti, adam kaçırma, fidye, haraç toplama, soygun yapma ve sahte para basımı gibi suç unsurlarını kapsamaktadır. Terörün yasal görünümlü finans kaynakları ise, özellikle para aklamanın kolay olduğu vakıflar, dernekler, sivil toplum kuruluşları gibi tüzel kişiliklerde görülmektedir. Hukuka uygun bir şekilde gerçekleştirilen bağış ve yardımların kolaylıkla yasal nitelik kazandığı 'kâr amacı gütmeyen' kuruluşlar, ekonomik getirisi yüksek olan nakliye, inşaat ve madencilik gibi sektörler ile diğer devletlerden elde edilen mali kaynaklar (çünkü terör örgütleri, eylemlerini gerçekleştirdikleri devletin sınırları dışında lojistik ve ekonomik desteği olmadan faaliyetlerini sürdüremez) hem terörün finansmanını hem de aklanma yollarını oluşturmaktadır. Terör örgütlerinin hukuk çerçevesinde gerçekleştirdikleri yasal faaliyetler sonucu ellerine geçen temiz paranın yine terörün finanse edilmesinde kullanılarak kirletilmesi, literatürde 'kara aklama' olarak ifade edilmektedir.

Bu noktada FETÖ'nün 'kara aklama' yönteminden yararlandığı söylenebilmektedir. Terör eylemleri gerçekleştiren örgütler veya kişiler hukuki zeminde faaliyet göstererek ticari kazanç gibi unsurlardan finansman elde ederek gelir sağlamak yerine, suç teşkil eden mali hareketlerle ihtiyaçlarını karşılama yolunu tercih etmektedirler. Bu noktada terörün mali suçlar ekseninde ele alınması gerekmektedir¹⁸⁶. Tarihsel süreç içerisinde terör örgütlerinin finansman sağlama ihtiyaçlarını çeşitli kaynaklardan elde ettiklerini ve ilk başlarda devlet destekli fonlar tercih ettiklerini, daha sonra zamanla ekonomilerini özelleştirme yoluna giderek kendi özerk yapılarını kurduklarını ve küreselleşme nedeniyle ekonomik faaliyetlerini uluslararası boyuta taşıdıklarını söylemek mümkündür. Böylece uluslararası terörizmin giderek yayılması ile küresel ölçekli bir terör ekonomisi yarattıkları ifade edilebilmektedir. Terör ekonomisi olarak

¹⁸⁴ Güre, P. D. (2011). "Seperatist Terrorism and the Economic Conditions in South-Eastern Turkey". *Defence and Peace Economics*, 22(4), 394.

¹⁸⁵ FATF, a.g.e., 8.

¹⁸⁶ FATF, a.g.e., 8.

adlandırılan bu ekonomi o kadar büyümüştür ki, dünyada bazı ülkelerin milli gelirleriyle kıyaslanır hale gelmiştir¹⁸⁷.

Terör örgütlerinin sosyo-kültürel ve toplumsal görünen faaliyetleri, basın-yayın ve reklam gibi propaganda amaçlı medyatik etkinlikler aracılığıyla yasal zeminde terör finansmanını sağladıkları da unutulmaması gereken diğer bir noktadır. Terör örgütlerinin basın-yayın aracılığıyla ideolojilerini yaydıkları ve buradan da önemli bir gelir elde ettikleri bilinmektedir. Ancak terör örgütlerinin finansmanının yasal zemine indirgenmesi aynı zamanda bu hareketlerin aklanmasında ve aklamanın ispatında da çeşitli zorluklar meydana getirmektedir. Bunun bir nedeni, yasal zeminde hareket eden finansal işlemlerin aklanmasına duyulan ihtiyacın, yasa dışı yollardan sağlanan finans kaynaklarının aklanma ihtiyacından daha az olmasıdır. Ayrıca, bu faaliyetlerin takibi ve denetimi de daha zor olmaktadır¹⁸⁸. Birçok mali kuruluş tarafından aklamayla mücadele kapsamında geliştirilen yöntemlerin ve taktiklerin, yasadışı yollardan sağlanan gelirlerin teröre aktarılması ile mücadelede etkin kullanıldığı ancak, yasal yollardan ve hukuk çerçevesinde ulaşılan gelirlerin teröre aktarılmasında bu yöntem ve taktiklerin yetersiz kalabildiği görülmektedir¹⁸⁹. Terör örgütleri, finansal kaynaklarını artırmak için çekinmeden her türlü yola başvurmaktadırlar. Hatta yasalar çerçevesinde görünen bazı faaliyetlerde bulunurken bile vergi kaçırma, sigorta primlerinin ödenmemesi, naylon fatura kullanma gibi yöntemleri kullanırlar. Çünkü kendileri zaten yasa dışı olan terör örgütlerinin mali konularda da yasalar çerçevesinde ve etik davranışları beklenemez. Bu örgütler yıkmak, rejimini değiştirmek istedikleri devletlere karşı ister şiddet yoluyla olsun isterse mali yöntemlerle olsun mutlaka zarar vermek isterler.

1.4.4. Toplumda Korku ve Baskı Oluşturmak

Terör örgütlerinin temel amaçlarından biri de toplumda korku ve baskı oluşturmaktır. Toplumı korkutup dehşete düşürmek ve kamuoyunda baskı oluşturmakla terör örgütleri kendi davaları için kendilerine destek veren kişileri eyleme geçirmeye yönlendirmekte ve böylece

¹⁸⁷ Yücel, H. S. (2015). *Uluslararası Terörizmin Finansmanının Engellenmesinde Tercih Edilen Yöntemlerin Hukuka ve İnsan Haklarına Uygunluğu Açısından Örnek Bir Dava: Yasin El-Kadı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 12.

¹⁸⁸ Çomaklı, Ş. E. ve Turan, D. (2017). *FETÖ ve PKK Bağlamında Terör Amaçlı Kullanılan Kamusal Mal ve Hizmetler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları Rapor No: 6, 27.

¹⁸⁹ Turan, D. ve Uzun, M. (2017). Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörizmin Finansmanı ve Kara Para Aklama Üzerindeki Rolü, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(3), 32-33.

büyük gruplarla ortak bir hareket geliştirerek toplumu daha çok korkutmaktadırlar¹⁹⁰. Terör örgütlerinin mevcut ve potansiyel destekçilerini güçlendirmeye ve devletin otoritesini ve gücünü zayıflatmaya çalışmaları toplumda korku ve baskıyı artırmaktadır. Günümüzde terör haberlerinin söylemi ve aktarımı sonucunda toplumun büyük çoğunluğu yaşamlarını korku ve tehdit altında sürdürmektedir¹⁹¹. Terör örgütleri toplumda baskı ve korku oluşturmak için intihar eylemlerinden de yararlanmaktadır. İntihar eylemleri diğer terör eylemlerine göre daha ölümcüldür ve radikalleri daha çok etkilemektedir. İntihar eylemleri neticesinde dini motifli terör örgütleri daha çok destek ve eleman temin edebilmektedir¹⁹². PKK gibi ayrılıkçı etnik terör örgütleri, tedbirlerin çok sıkı olduğu süreçte, eylemsizlik dar boğazını aşmak için intihar eylemlerine yönelirken örgüt içi huzursuzluk oluşmaması ve devletin aşırı sert tedbirlere başvurmaması için intihar eylemlerinin sayısının fazla olmamasına dikkat etmektedir¹⁹³. Terör örgütlerinin eylem yapmasının amacı toplumda korku, baskı ve kaos oluşturmaktır. Korku, kargaşa ve infial oluşturan eylemlerinin başında da kendilerinin ‘feda eylemi’ olarak adlandırdıkları intihar saldırıları gelmektedir.

Başta çatışma ve kargaşa bölgeleri olmak üzere birçok farklı coğrafyada meydana gelen intihar saldırıları, siyasi amaç taşıyan örgütlerin en fazla kullandıkları yöntemlerden biridir¹⁹⁴. İntihar bombacıları ve saldırganları yalnızca Orta Doğu’daki aşırı İslami gruplarda değil, Orta Doğu dışında da görülebilmektedir. İkinci Dünya Savaşı esnasındaki Japon Kamikaze pilotları ve Sri Lanka’nın Tamil Kaplanları intihar eylemcilerine örnek gösterilebilir¹⁹⁵. Örgütsel eylemler olan intihar saldırılarının, sadece hedef kişi ve kurumlara değil, sivillere ve hükümet dışı kurumlara yönelik gerçekleştirilebilmesi de dikkat çekicidir¹⁹⁶:

İntihar saldırılarında ironik olan, siyasi amaçlar doğrultusunda yapılıyor olmalarına rağmen, siyasi kişi ve kurumlardan daha fazla masum vatandaşların kurban seçilmesidir. Özellikle siyasi amaçlar için mücadele öden örgütler, intihar saldırılarını amaçlarına ulaşmada bir taktik olarak kullanmaktadırlar. Saldırıları örgütler tarafından önceden planlanmakta, saldırıyı

¹⁹⁰ Jones, Seth G. and Libicki, Martin C. (1986). “How Terrorist Groups End”, S. G. Jones ve M. C. Libicki, (Eds.), *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qaida*, 10.

¹⁹¹ Şeker ve Şeker, **a.g.e.**, 24.

¹⁹² Rosendorff, B.P. and Sandler, T. (2010). “Suicide Terrorism and The Backlash Effect”. *Defence and Peace Economics*, 21:5-6, 444.

¹⁹³ Rosendorff ve Sandler, **a.g.m.**, 451.

¹⁹⁴ Açıkgöz, R. (2013). “İntihar Saldırıları: Terör mü Özgürlük Arayışı mı?”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 305-306.

¹⁹⁵ Volkan, V. D. (2010). *İntihar Bombacıları*, (Çev. S. Çevik). Akademik Orta Doğu, 4(2), 1-4.

¹⁹⁶ Açıkgöz, **a.g.m.**, 305-306.

yapacak kişiler özel olarak eğitilmekte, muhtemel sonuçlar ayrıntılı olarak hesaplanmakta, verilecek mesajlar önceden belirlenmekte ve eylemi meşrulaştıracak dini ve ideolojik değer/sembollere başvurulmaktadır. Sonuçta intihar saldırıları örgütlerin kendilerince haklı taleplerini dünyaya duyurmanın bir aracı haline gelmiştir ve bu örgütlere göre, intihar eylemlerinin terör eylemleri olarak görülmesi, kendilerinin de terörist örgüt olarak ilan edilmesi fazla bir anlam ifade etmemekte; aksine, haklı olarak gördükleri talepleri için meşru olarak inandıkları yollara başvurarak ölme ve öldürmeyi doğru bulmaktadırlar. Ancak, ölen ve öldürülenlerin çoğunun sivil vatandaşlardan oluşması, haklılık ve meşruluk noktalarında, intihar saldırılarını ciddi şekilde sorgulamayı gerektirmektedir.

Terör örgütleri günlük yaşamı sekteye uğratarak sıradan insanlar arasında güvensizlik oluşturmayı, halk arasında korku yaymayı ve toplumda belirsizliği hâkim kılmayı öncelikli amaç olarak hedeflemektedir¹⁹⁷. Burada hedef, aşırı korku yoluyla halkın devlete baskı yapması ve terör örgütlerinin siyasal ve toplumsal amaçlarına ulaşmasıdır. Bu amacın altında yatan gerçek neden, bir hükümetten, ya da kamuoyunun genelinden taviz koparmak, çeşitli makamları, mevkileri ve mercileri istenen şekilde davranmaya ya da en azından kendi görüşlerine saygı duymaya zorlamaktır¹⁹⁸. Terör örgütleri, propagandalarını yapmak, sempatizan sayısını ve desteklerini artırmak için her türlü yöntemi kullanmakta kararlıdırlar. Bu yöntemlerin yasa dışı olmasının örgütler açısından herhangi bir sakıncası yoktur. Toplumda korku, endişe ve kargaşa yaratan eylemler ne kadar büyük olursa kamuoyunun ne kadar çok gündeminde kalırsa örgütler için o kadar başarılı demektir.

1.4.5. Kamu Düzenini Bozmak

Tarihsel sürece bakıldığında bireylerin ortak ihtiyaçlarını karşılamak ve birbirleri ile çatışmalarını önlemek amacıyla oluşturulan devlet mekanizması toplum huzurunun ve güvenliğinin sağlanması yoluyla kamu düzenini korumayı esas almaktadır. Devletin herkese eşit bir şekilde sağladığı eğitim, sağlık, adalet, savunma, diplomasi ve maliye gibi kamusal nitelikli ürün ve hizmetlerin sürdürülebilirliği kamu düzeninin oluşturulup korunmasının yanı sıra terör örgütlerinin gerekçelerini de yok edici bir etki ortaya çıkarmaktadır. Sözü edilen etkileri şu şekilde açıklamak mümkündür¹⁹⁹:

¹⁹⁷ Shughart, W. F. (2006). "An Analytical History of Terrorism 1945-2000". *Public Choice*, 128(1), 7.

¹⁹⁸ Öktem, **a.g.e.**, 139.

¹⁹⁹ Çomaklı ve Turan, **a.g.e.**, 23.

Güvenlik kapsamında kolluk kuvvetlerinin sağlayıp sunduğu hizmetler tam kamusal mal özelliğindedir ve beklenen faydalarından toplumun her kesiminin dışlanmadan yararlanmasi söz konusudur. Bu noktada savunma hizmetlerinin terör örgütü üyeleri için olumsuz bir anlama sahip olduklarını söylemek mümkündür. Terör örgütleri ile birçok mücadeleden söz edilebilir ve bu konuda silahlı mücadeleye ek olarak terör örgütlerine katılımın önlenmesi ve terörle mücadelede gereken bilincin aşılabilmesi için eğitim hizmeti de büyük önem taşımaktadır. Çünkü terör örgütlerinin yasadışı faaliyetlerinde ve eylemlerinde kullanacakları elemanları genellikle eğitim seviyesi düşük ve kolay kandırılabilen bireyler arasından seçtikleri bilinmektedir. Vatandaşlarının yararını gözetken ve kamu düzeni doğrultusunda hareket etmelerini sağlayacak düzeye gelmeleri amacıyla temel eğitim hizmetleri devlet tarafından ücretsiz sunulmaktadır. Günümüzde devletler toplumların sosyal adaletini sağlayacak faaliyetlere de ağırlık vermektedirler. Çünkü sosyal adaletin sağlanmadığı koşullar, terör örgütlerine yaramaktadır. Bu kapsamda ele alınan sosyal sigortalar, işsizlik yardımları, erken yaşta ölüm ve malullük yardımları, dul ve yetim aylığı hizmetleri, aşevleri, huzurevleri, yoksul ve korunmaya muhtaç çocukların bakımı gibi hizmetler, devletin şefkatli yüzünü göstermekte ve vatandaşları devlet lehine ikna ederek terör örgütleri ile bağ kurmasını engellemektedir.

Bunlara ek olarak terör örgütlerinin en zayıf oldukları kamusal hizmetlerden biri olan adalet ve yargı sistemini uzun yıllar boyunca etki altına alabilmelerine karşın günümüzde yeni yöntemlerle yargıya sızdıklarını söylemek mümkündür. Özellikle FETÖ bu duruma yeni bir boyut kazandırmıştır²⁰⁰.

FETÖ birçok kurum gibi yargıya da sızarak adaleti kendi çıkarlarına uygun olacak şekilde istediği gibi tesis edebilmek amacıyla çok uzun yıllar gizli çalışmalar yürütmüş ve örgüt üyelerini de ‘cemaat’e ‘hizmet’ eden kişiler olarak adalet sistemi içine yerleştirmiştir. FETÖ üyeleri zabıt kâatibi, savcı veya hâkim olarak çalıştıkları adalet sistemine uyum sağlayarak örgüt lehine terörist faaliyetler yürütmüşlerdir. Bu durum, 1534 tarihinde İsa’nın Askerleri olarak bilinen “Cizvit” tarikatının uyguladığı yöntemleri akla getirmektedir. Sonuç olarak daha önce de bahsedildiği üzere tam kamusal bir hizmet olan adaleti ve yargıyı teröre alet ederek devleti zayıflatıp yıkmaya ve toplumu da koruyucu önlemler almaya zorlamışlardır. Kamusal hizmetler, genel olarak toplumda huzur ve güvenlik ortamı inşa etmeye yöneliktir ve bu nedenle terörün önlenmesinde olumlu katkı sunmaktadır. Ancak, devlet içerisine sızan bu terör örgütü mensupları, kamusal hizmetleri terörden yana kullanmışlardır. Bu durum kamusal hizmetlerin eksikliklerinin düzeltilmesini ve yeniden düzenlenmesini beraberinde getirmiştir.

²⁰⁰ Çomaklı ve Turan, a.g.e., 24.

Bu çalışmanın başlangıcındaki terör tanımı içerisinde en önemli unsurlardan biri de terörün kamu düzenini bozmayı amaçlaması olarak belirtilmiştir. Terör örgütleri hiçbir zaman düzenli, sorunsuz işleyen bir devlet organizasyonu istemezler. Bilakis devleti itibarsız göstermek için eylemler gerçekleştirirler. Kamu düzenine yönelik bilinçli eylemler gerçekleştirerek hem kendi müzahir kesimlerini islim üzerinde tutmak isterler hem de toplumun geri kalanında baskı ve korku oluşturmayı amaçlarlar. Terörle mücadele eden güvenlik kuvvetlerini de yıldırmayı ve mücadele azimlerini kırmayı isterler. Kamu düzeni ne kadar çok bozulursa terör örgütleri propaganda amaçlarına o kadar çok ulaşmış olurlar.

1.4.6. Mevcut Yönetimi İtibarsızlaştırmak

Terör örgütleri devletin güçlü olmasını, halkın bilinçli ve sağduyulu olmasını istemezler. Çünkü huzur ve güven ortamının tesis edildiği yerlerde örgütler kendilerine zemin bulamazlar. Ergil'e göre terörizmin en çok sözü edilen amaç ve işlevleri şunlardır: Halkı veya hedef bir topluluğu korkutmak, dehşete düşürmek ve yerleşik otoriteyi tahrip etmek; onun, terörist ile masum kitle arasında ayrım yapmadan baskı yöntemlerine başvurmasını sağlamak; otoriteye veya düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek; yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek, işlemez kılmak; kamuoyunu olumlu (kendi lehinde) veya olumsuz (düzene karşı) yönde etkilemek, yönlendirmek; siyasal güç odaklarını ele geçirmek veya var olan yönetimi devirmek²⁰¹. Kuşkusuz bu amaçların hepsi, nihayetinde mevcut yönetimin imajına zarar vermeyi ve mevcut yönetimi itibarsızlaştırmayı hedeflemektedir.

Terör örgütlerinin amaçları genellikle dört sınıfta değerlendirilebilir: Bunlar; rejim değişikliği, ayrılıkçı amaçlar, politika değişikliği ve diğer terör örgütleri ile mücadele olarak sınıflandırılabilir. Bazı terör örgütleri mücadele ettikleri devletin rejimini değiştirmek isterler. 1917 Bolşevik Devrimi'nden sonra dünyada birçok Marksist ve Leninist örgüt, içinde bulundukları devletlerin rejimini değiştirmek için mücadele etmişlerdir. Bunların bir kısmı Çin Halk Cumhuriyeti, Küba, Arnavutluk gibi örneklerde başarılı olmuşlardır. Ancak Türkiye,

²⁰¹ Ergil, a.g.e.,43.

Mısır gibi ülkelerde de çok sayıda Marksist-Leninist, Maoist örgütler kurulmuş, bu örgütler rejim değişikliği maksatlı faaliyetlerde bulunmuşlar, başarılı olamamışlardır.

Bir kısım terör örgütleri de içinde bulundukları devletin toprak bütünlüğüne yönelik faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu örgütler, eylemleri ile destekçilerinin sayısını artırıp içinde bulundukları ülkenin topraklarının bir bölümünü ayırıp burada bağımsız bir devlet kurmak amacındadırlar. Örgütlerin çok büyük bir çoğunluğu farklı bir gruba aittirler. Dünyada Sri Lanka'da Tamil Kaplanları, İspanya'da ETA, İngiltere'de IRA ve Türkiye'de PKK, bu tür terör örgütleri arasında sayılabilir.

Bazı terör örgütleri de hükümetlerin uluslararası ve ulusal alanda uyguladıkları politikaları değiştirmek maksadıyla eylem yaparlar. Aslında bu örgütlerin rejim değişikliği ya da territoryal bölünme gibi hedefleri yoktur. Sadece hükümetlerin kendilerine karşı düşmanca olduklarını değerlendirdikleri ulusal ve uluslararası politikalarında değişiklik yaptırmak isterler. Amerika Birleşik Devletleri'nin, İngiltere'nin, Almanya'nın, Fransa'nın Müslümanlara yönelik politikalarında ya da İsrail ile olan ilişkilerinde değişikliğe zorlamak için selefi tabanlı radikal El-Kaide, Taliban, DAESH gibi örgütler de bu şekilde değerlendirilebilir.

İlk bakışta terör örgütü gibi algılanmasalar da diğer terör örgütlerine karşı şiddet içeren büyük eylemlerde bulunan gruplarla da karşılaşmaktadır. Bu grupların aslında rejimin devamı, toprakların bölünmesini engellemek ya da hükümetlerin var olan politikalarının muhafaza edilmesi gibi siyasal sayılabilecek amaçları vardır. Dünyada Güney Amerika ülkelerinde, Afrika'da ve Doğu Asya'da sıklıkla karşımıza çıkan paramiliter gruplar bu tür örgütlerin içinde sayılabilir.

Türkiye'de terör örgütlerinin mevcut yönetimi itibarsızlaştırmak için el attığı olaylardan biri de İstanbul/Taksim Gezi Parkı'nda başlayan olaylar zinciridir. Başlangıçta parktaki ağaçların kesilip AVM yapılmasına karşı çevreci bir eylem olarak 28 Mayıs 2013 tarihinde başlayan Gezi Parkı Direnişi, daha sonra hükümete karşı tavır sergileyen bütün yasal ve yasa dışı grupların hükümeti istifaya zorlayan muhalif bir harekete dönüşmüştür. İstanbul'da başlayan isyan hareketi kısa zamanda Türkiye'nin birçok şehrine yayılmış ve eşzamanlı olarak görülmüştür. Masum gerekçelerle başlayan Gezi Parkı Direnişi, şiddet eylemleri ile terörize

edilmiştir²⁰². Gezi Parkı Olayları'na yönelik farklı bakış açılarından kaynaklanan yorumlar mevcuttur. Bunlardan biri de Gezi Parkı Direnişi'nin dış mihraklar tarafından ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınmasını istemeyen odakların kışkırttığı bir hareket olmasıdır. Bu bakış açısı dönemin Başbakanı Erdoğan tarafından demeçlerde ve mitinglerde sıklıkla dile getirilmiştir. Gezi Parkı Direnişi, Türkiye'nin özellikle ekonomi alanında yakaladığı istikrarı sönümlendirmek için AK Parti Hükümetini ve dönemin Başbakanı Erdoğan'ı devirmeye yönelik bir hareket olarak değerlendirilmektedir²⁰³. Gezi Parkı eylemlerinde sokaklarda gösteriler, yoğun çatışmalar ve şiddet olayları sıklıkla yaşanmıştır. Bu durum, eylemcilerin hedef gösterdiği AK Parti hükümeti tarafından sert bir tepkiyle karşılanmış ve dönemin Başbakanı Erdoğan, yapılan gösterilerin AK Parti hükümetini yıkma amacı taşıyan ideolojik ve siyasi bir hamle olduğunu ifade etmiştir²⁰⁴. Bu olayların ardından Stratejik Düşünce Enstitüsü tarafından hazırlanan 'Taksim Gezi Parkı Eylemleri'ne ilişkin raporda Gezi Parkı Direnişi 'uluslararası bir komplo' olarak tanımlanmış ve en başından itibaren tek hedefinin sanılanın çok ötesinde bir isyan hareketini örgütlemek olduğu iddia edilmiştir. Söz konusu bu rapor, olayların ortaya çıktığı ilk anlardan ibaren, Batı dünyası başta olmak üzere uluslararası dış çevrelerin medyasının ve diplomatik çevrelerin bu eyleme yönelik tepkilerini incelemektedir. Raporda eyleme ilgi ve merak duyarak destek veren dış ülkelerin uluslararası alanda Türkiye karşıtlığına işaret edilmiş ve bu süreçte yaşanan olayların dış kaynaklı bir provokasyon olduğu dile getirilmiştir²⁰⁵.

Gezi Olayları aslında başlangıçta masum çevre hareketi gibi ortaya çıkan ancak FETÖ tarafından sinsice manipüle edilen bir harekettir. FETÖ bu olayları fırsat bilip o dönemde yönetsel olarak kontrolü altında bulunan polis teşkilatı, bazı medya kuruluşları ve Arap Baharı'nda olduğu gibi sosyal medyayı kullanarak kitleleri eylemlere yönlendirmek için büyük çaba göstermiş ve şiddetin ülke genelinde yaygınlaşarak hükümetin itibar kaybedip ulusal ve uluslararası kamuoyunda zor durumda kalmasını ve sonrasında da devrilmesini amaçlamıştır.

²⁰² Bayhan, V. (2014). "Yeni Toplumsal Hareketler ve Gezi Parkı Direnişi". *Birey ve Toplum*, 4(7), 23.

²⁰³ Polat, F. (2015). "Dünya Sistemik Krizin Bir Parçası Olarak Gezi Parkı Direnişi". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 98.

²⁰⁴ Polat, F. (2015). "Apolitik Eylemcilerin Politik Eylemi: Gezi Parkı Direnişi". *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, 9 (19-20), 178.

²⁰⁵ İnternet: SDE, "Taksim Gezi Parkı Eylemleri", (2013). Stratejik Düşünce Enstitüsü, <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/SDE%20Taksim%20Gezi%20Park%C4%B1%20Raporu%20Haziran%202013.pdf>, s. 23-24, (Yayın Tarihi: 20.06.2013), (Erişim Tarihi: 13.02.2019).

1.5. Türkiye’de Bölücü Terörün Yıllara Göre Değişen Amaçları

1789 Fransız İhtilali ile dünyada, milliyetçilik akımları gelişmeye başlamış ve çok uluslu imparatorluklar üzerinde etkili olmuştur. Bunlardan biri de hiç kuşkusuz birçok inancı ve etnik unsuru içinde barındıran Osmanlı İmparatorluğu’dur. Milliyetçilik akımlarından özellikle etkilenen grupların başında da Rumlar, Ermeniler, Araplar, Balkanlar’daki diğer etnik topluluklar ve Kürtler gelmiştir. Osmanlı’nın yönetsel zaafiyetleri, bilim, teknoloji, askeri, bayındırlık, sanayi, ekonomik ve sosyal alanlardaki yaşadığı sorunlar, milliyetçilik akımlarından diğer devletlere göre daha çok etkilenmesine neden olmuştur. Neredeyse bütün etnik gruplar Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılıp kendi bağımsız devletlerini kurma konusunda örgütlenip faaliyetlerine başlamışlardır. Bu faaliyetlerin birçoğu başka ülkeler ve onların dış temsilcilikleri ile istihbarat servisleri tarafından da takip edilip yönlendirilmiştir. 1789 Fransız İhtilali’nden itibaren sürekli kaşınan etnik ve inanç farklılıklarından kaynaklanan sorunlar, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan önce başlamıştır ve Cumhuriyetin 100. yılına yaklaşlan bugünlerde bile Türkiye’nin mücadele etmek zorunda kaldığı önemli bir sorun olarak karşısında durmaktadır.

Osmanlı Padişahı II. Mahmud döneminde Adem-i Merkeziyetçilikten merkezi yönetimin yetkilerinin artırıldığı bir sisteme geçilmiştir. Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı ve aşiret düzeninin egemen olduğu bölgelerde yönetim sisteminde yapılan bu değişim, sorunların çıkmasına neden olmuştur. Bu memnuniyetsizlik zamanla Kürt aşiretlerinin Osmanlı yönetimine isyan etmelerinin sebeplerinden biri olmuştur. İlk isyan edenlerden biri Bedirhan Aşireti olmuştur. II. Mahmud dönemi isyanlarını tarihsel olarak şöyle sıralayabiliriz²⁰⁶:

- Babanzade Abdurrahman Paşa İsyanı (1806-1808, Süleymaniye)
- Babanzade Ahmet Paşa İsyanı (1812, Süleymaniye)
- Zaza Aşiretleri İsyanı (1818-1820, Dersim)
- Revaduz Yezidi İsyanı (1830-1833, Hakkâri ve çevresi)
- Mir Muhammet İsyanı (1832-1833, Soran)
- Kör Mehmet Paşa İsyanı (1830-1833, Erbil, Musul, Şirvan)

²⁰⁶ İnternet: https://www.academia.edu/32363634/19.20._yy_Kürt_Hareketleri_ve_Şeyh_Said_Nursi_Örnekleri
Erişim Tarihi:04.05.2019.

- Garzan İsyanı (1839, Diyarbakır)

Bu isyanlar birbirine çok yakın bölgelerde ve çok kısa zaman farkları ile ortaya çıkmışlardır. Temelde yönetimi merkezileştirme ve toprak reformunun etkilerinin bu isyanların çıkmasında etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Osmanlı'nın son döneminde meydana gelen diğer önemli isyanlar da şöyle sıralanabilir²⁰⁷:

- Bedirhan Bey İsyanı (1843-1847, Hakkâri bölgesi)
- Ubeydullah İsyanı (1881, Hakkâri bölgesi)
- Şeyh Selim Şahabettin ve Ali İsyanı (1912, Bitlis civarı)
- Ali Batı İsyanı (1919, Midyat, Nusaybin, Savur bölgeleri)
- Cemil Çeto İsyanı (1920, Siirt, Kurtalan)
- Milli Aşireti İsyanı (1920, Viranşehir)
- Koçgiri İsyanı (1920-1921 Sivas, Erzincan bölgeleri)

Bölgedeki isyan hareketlerinin diğer önemli sebeplerinden birisi de 'misyonerlik' faaliyetleridir. İsa'nın havarilerine 'Gidin! Gerçeği onlara anlatınız!' emri misyonerlik faaliyetinin esasını oluşturmuştur²⁰⁸. Türkiye'ye gönderilen ilk Amerikan misyonerleri olarak bilinen Levi Parsons ve Pliny Fisk, 14 Ocak 1820'de İzmir'e çıktı. Atatürk'ün Nutuk'ta Türk gençliğine hatırlattığı 'Türk milleti aleyhine, asırlardan beri hazırlanmış büyük suikast'ın aktörlerinden ikisi işte bu misyonerlerdi²⁰⁹. Bu misyonerler ve daha birçoğu Osmanlı topraklarında ABD ve İngiltere'nin hedeflerini gerçekleştirmek için kendilerine tevdi edilen görevleri yaptılar. Özel ilgi alanları da Osmanlı'nın Türkler dışındaki Müslüman tebaalarıydı. Misyonerlik faaliyetleri Ortadoğu, Afrika ve Asya'daki birçok ülkede halen devam etmektedir.

Özellikle Arap ve Kürt nüfusun yoğun olarak bulunduğu bölgelerde başta Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere olmak üzere birçok ülkeden misyonerler istihbarat servislerinin kontrolünde bölgeye gönderilmiş ve burada dini faaliyetler kisvesinde istihbari çalışmalarda bulunmuşlardır. Bunlardan en popüler olanı Arabistanlı Lawrence olarak bilinen İngiliz ajanıdır. "Osmanlı yönetimine karşı yapılan Haşimi Arap ayaklanmasının başrolünü Arabistan'ın El Aurens'i olarak bilinen Thomas Edward (Ned) Lawrence oynamıştır"²¹⁰.

²⁰⁷ İmrl, M. (2016). "Ulus İnşa Sürecinde Pkk ve Din İlişkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 166.

²⁰⁸ Çay, A. M. (1993). *Her Yönüyle Kürt Dosyası*. Ankara: Boğaziçi Yayınları, 478.

²⁰⁹ Şimşir, B. N. (2011). *Kürtçülük I*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 57.

²¹⁰ İnternet: Sonyel, S. R. (t.y.) "Lawrence, Haşimi Araplarını Osmanlı İmparatorluğu'na Karşı Ayaklanmaları İçin Nasıl Aldattı", <http://www.ttk.gov.tr/tarihveegitim/lawrence-hasimi-araplarini-osmanli-imparatorluguna-karsi-ayaklanmalari-icin-nasil-alhatti-ingiliz-gizli-belgelerine-gore/>, (Erişim Tarihi: 16.05.2019).

Osmanlı'nın Arap tebaası İngilizlerin kışkırtmaları ve bölgeye gönderdiği ajanlarla Osmanlı'ya karşı bağımsızlık hareketleri içine girmişlerdir. Böylece yüzyıllardır Osmanlı topraklarında huzur ve kardeşlik içinde yaşayan Araplar da gayrimüslim diğer tebaa gibi Osmanlı yönetimine bayrak açmışlardır. Batılı ülkelerin ajan faaliyetleri sonucunda Osmanlı'dan ayrılan ve irili ufaklı 10'dan fazla Arap devleti kurulan bu coğrafyanın birçok yerinde yer yer çatışmalar ve savaşlar halen devam etmektedir. O yıllardan günümüze kadar bölgede kalıcı huzur ve barış ortamının sağlanması mümkün olmamıştır. Hatta bölgenin bir kısmı terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği ve dünyaya terörist ihraç eden bir üs haline dönüşmüştür.

1.5.1. Cumhuriyet Öncesi Bölücü Terör Hareketleri

Bazen terör, aynı topraklar üzerinde yaşayan ve aynı kaderi paylaşan, farklı etnik kökene sahip olan unsurların karşı karşıya gelmesi, bir etnik grubun mevcut otoriteye karşı başkaldırması, ülke bütünlüğü ve huzurunun tehdit edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Türklerin Anadolu'ya tam olarak hakim olmasından sonra Anadolu topraklarındaki terör olarak nitelendirilebilecek, en önemli isyan eylemleri 16. yüzyılın sonlarında başlayan ve uzun yıllar bir kaos-kargaşa ortamına neden olan Celali İsyanlarıdır. Ancak Celali İsyanları tam anlamıyla bölücü isyanlar olarak nitelendirmek doğru olmaz. Celali isyanları daha çok mezhepsel farklılıklardan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun birtakım yönetsel kararları ve uygulamaları sonucunda ortaya çıkmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sırasında ve sonrasında Ruslardan da güç alarak Ermeni tebaa, bölgede bulunan diğer etnik gruplara yönelik yoğun bir saldırı ve mezalim hareketlerinde bulunmuştur. II. Abdülhamit tarafından Ermeni mezalimine karşı orada yaşayan diğer etnik unsurları korumak maksadıyla bölgede etkin olan ve Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı Kürt aşiretlerinden meydana gelen Hamidiye Alayları, 1891 yılında oluşturulmuştur. Hamidiye Alayları aslında bölgedeki feodal yapının daha da perçinlenmesine katkı sağlamıştır. Kürt nüfusunun yoğun olarak bulunduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki aşiret düzenine dayanan bu feodal yapı hem Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde hem de genç Türkiye Cumhuriyeti'nin bazı hükümetleri tarafından bölgede kontrolü sağlamak amacıyla bir yönetim enstrümanı olarak kullanılmıştır. Etnik mikro milliyetçilik akımları sonucunda ağa, aşiret lideri, şeyh gibi halk üzerinde etkisi olan kişilerin ve grupların kimi zaman devletin

desteğini de alarak bölge halkı üzerindeki baskıcı tutumlarının yarattığı rahatsızlık ayrılıkçı örgütlerin kendilerine zemin bulmasında en önemli nedenlerden biri olarak gösterilebilir.

Osmanlı döneminde II. Meşrutiyetin ilanından hemen sonra ortaya çıkan ilk Kürtçü-bölücü örgüt, 1908 yılında, İstanbul'da kurulan 'Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti'dir. Bu cemiyetin amacı Kürt bilincini artırmak, Kürtçe gazete çıkartmak, Kürt dilinde okullar açmak ve Kürt dilini geliştirmek olmuştur. Balkan savaşıdan sonra Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti kapatılmıştır. Ancak cemiyet üyeleri faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. İngilizler ile yakın temasta olduklarından İstanbul'un İngilizler tarafından işgalini fırsat bilerek Kürt Teali ve Teavun Cemiyeti ismi ile tekrar örgütlenmişlerdir.

30 Aralık 1918'de Kürdistan Teali Cemiyetini kuran kişiler incelendiğinde İngilizler ile yakın ilişkileri olduğu görülecektir. Tarihsel süreç ve bölgedeki olaylar da değerlendirildiğinde bu cemiyetin kurulmasının ve Osmanlı'ya karşı ayrılıkçı Kürt milliyetçiliğinin kışkırtılmasının kimler tarafından yapıldığı da anlaşılabilecektir. Osmanlı'nın son döneminden günümüze kadar süregelen bölücü hareketlerin ve PKK terör örgütünün temelinde yabancı istihbarat servisleri tarafından kurulan ya da yönlendirilen Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti ve Kürdistan Teali Cemiyeti olduğunu söylemek doğru bir tespit olacaktır.

Fransızlar ve İngilizler özellikle bölgenin zenginliklerinin farkındaydı ve ekonomik kaynakları sömürmek için bölgede sürekli kullanabilecekleri bir aktör arıyorlardı. Bu aktör de etnik farklılıklarından dolayı yönlendirilmeye açık olan Kürtlerdi. 1916 tarihli Sykes Picot Antlaşması ile müttefikler Osmanlı topraklarının paylaşılması konusunda gizlice anlaştılar. Üzerinde anlaşılan konulardan biri de yer altı kaynakları bakımından zengin, Osmanlı Kürt tebaasının yaşadığı bölgenin Osmanlı'dan koparılmasıydı. "Ruslar, Van ve Bitlis'in güneyinde, Muş ve Dicle Nehri'nin akım yoluyla Cezire Amadiye'ye egemen dağların tepeler çizgisi ile Mergevar bölgesi arasındaki yerlerin kendilerine verilmesini önermişlerdir. Fransızlar ise bu öneriyi kabul etmemişlerdir. İngilizler ve Fransızlar arasında geçen mektuplaşmalar sonunda 'Kürdistan'ın bir parçası Fransız bölgesi, bir parçası Rus bölgesi, bir parçası da İngiliz ve Fransızların ortak koruması altında Arap devleti ya da Arap devletleri konfederasyonu içinde kalacak biçimde parçalanmıştır"²¹¹.

²¹¹ Olcay, O. (1981). *Sevr Anlaşmasına Doğru*. Ankara: AÜSBF Yayınları, 57.

Bölücü cemiyetlerde faaliyet gösterenler, taraftar toplamak, Kürt bilincini artırmak için gazete, dergi çıkarmak yöntemlerini de kullandılar. “Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti kurulduktan sonra aynı isimle bir gazete çıkarmaya başlamıştır. Seyit Abdulkadir de ayrıca Hetav-i Kürd (Kürt Güneşi) adlı gazeteyi yayınlamıştır. Bedirhan ailesi tarafından Avrupa’da yayınlanmış olan Kürdistan adlı gazete de İstanbul’a taşınmıştır”²¹².

“Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti ve Kürdistan Teali Cemiyetlerinin yanı sıra 1912’de İstanbul’daki Kürt öğrenciler ‘Hevi Cemiyetini’ kurmuştur. Dernek, Erzurum ve Diyarbakır başta olmak üzere birçok yerde şube açmış, Hevi Cemiyeti üyeleri Süleymaniyeli Abdülkerim Bey’in yönetiminde ‘Rojî Kurd’ adlı bir dergi çıkarmışlardır. Yine bu dönemde 1920 yılına kadar 32’si basılan Jin adlı bir Kürtçe dergi yayınlanmıştır”²¹³. Bütün bu derneklerin ve yayınların amacının dış istihbarat servislerinin yönlendirmesiyle Kürt tebaanın Osmanlı’dan ayrılmasını sağlamak olduğu çok açıktı. Ayrılıkçı fikirlere sahip olan Kürtler de bütün bu süreçten umutlanmış ve bazı yabancı istihbarat servisleri ile her geçen gün daha karmaşık ilişkiler içine girmişlerdir.

“Kürtleri daha da umutlandıran en büyük etken, şüphesiz Wilson’un ortaya attığı ilkelerin 12. maddesiydi. Çünkü burada Osmanlı Devleti’nin Türk kısımlarına güvenli bir hükümlerlik sağlanacağı, fakat halen idaresi altındaki diğer uluslara tereddüt edilmez bir hayat güvenliği ile mutlak dokunulmaz muhtar bir gelişme fırsatı tanınacağı belirtilmekteydi”²¹⁴. “Bununla Başkan Wilson, ‘ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi’ ilkesini ortaya koyuyordu ki, bu Kürt aydını için önemli bir dayanak noktası oluşturmuştur”²¹⁵.

Kürt ayrılıkçıları, Kürt Teali Cemiyeti’nin etkinliğini yitirmesinden sonraki dönemde iyi örgütlenememiştir. Bu durum İngilizlerin değişen Kürt politikasının sonucu olmakla birlikte, Sevr Antlaşması’ndan da kaynaklanmaktaydı. Kürt ayrılıkçılarından kimileri, İngilizlere ayak uydurdukları takdirde, hiç olmazsa Sevr’de belirtilen Kürdistan’ı kurabileceklerini zannetmekteydiler. İngilizler ise, Musul için gerektiğinde kullanabilecekleri düşüncesiyle, Kürtlerle ilişkilerini kesmemişlerdi²¹⁶. Sevr Antlaşması’nın 62. Maddesi

²¹² Şimşir, a.g.e., 254.

²¹³ Ballı, R. (1991). *Kürt Dosyası*. İstanbul: Cem Yayınevi, 53.

²¹⁴ Erol, M. (1972). *Türkiye’de Amerikan Mandası Meselesi*. Giresun: İleri Basımevi, 57.

²¹⁵ Bruinessen, M. V. (1992). *Kürdistan Üzerine Yazılar*. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 143.

²¹⁶ Törel, T. (2015). *PKK Terör Örgütü*. Almanya: Türkiye Alim Kitapları, 33.

“...Fırat’ın doğusunda, Ermenistan’ın güney sınırının güneyinde, Türkiye’nin Suriye ve Mezopotamya (Irak) ile olan sınırının kuzeyinde, çoğunlukla Kürtlerin bulunduğu bölgeler için bir yerel özerklik planı hazırlanacaktır...” demektedir. Türkiye, müttefiklerce yani İngiltere, Fransa ve İtalya tarafından hazırlanacak bu yerel özerklik planını “kabul etmeyi ve yerine getirmeyi baştan yükümleniyor” idi (Madde 63)²¹⁷. Sevr Antlaşması hükümlerinde özellikle İngilizlerin Türkiye’nin güneydoğusu ve Osmanlı’nın Kürt kökenli tebaasının yaşadığı bölgeleri, sadece Musul’u anarak aslında bu bölgelerin tümüyle daha sonraki süreçte kendi kontrolleri altında bir alan gibi planladıkları açıkça görülmektedir.

28 Ocak 1920 tarihinde son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından alınan Misak-ı Milli kararı, Türklerin ve Kürtlerin yaşadığı bölgelerin tamamını milli sınır ilan etmiştir. Bu karar doğrultusunda “İsmet İnönü, Paris Barış Konferansı’nda TBMM hükümeti için, ‘Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir; çünkü Kürtlerin gerçek ve meşru temsilcileri Millet Meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileriyle aynı ölçüde ülkenin hükümetine ve yönetimine katılmaktadır’ demektedir”²¹⁸.

Osmanlı Devleti döneminde coğrafi ve sosyal yapı sebebi ile Doğu bölgelerinde hâkimiyet tam olarak tesis edilememiştir. Merkezi otorite boşluğu uzun dönemler sonunda bu bölgede kendine özgü sosyo-ekonomik ve kültürel bir yapı ortaya çıkarmıştır. Kürtlerde bu durum aşiretçilik içerisinde, ağalıklar olarak görülmüştür. “Bu kültürel yapının dinamiklerini şöyle açıklamak mümkündür: Ağalıktan anlaşılan, toprak mülkiyetinden kaynaklanan zenginliktir. Şeyhlik ise, bölge halkı üzerinde inanç istismarı yaparak kendilerine çıkar sağlayan ‘sözde din âlimliği’ni ifade eder. Aşiretçilikten ise, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde feodal düzende yaşayan toplulukların birlikteliği anlaşılmaktadır”²¹⁹.

Osmanlı’da yenileşme hareketlerinin başlaması ile birlikte devlet yapısı içinde aşiret halindeki bu konar-göçer toplulukların farklı oldukları ortaya çıkmıştır. Devletin zayıf olduğu zamanlarda da devlet otoritesine karşı ayaklanmalar görülmüştür. Bu ayaklanmalar Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda da devam etmiştir ve Genç Türkiye Cumhuriyeti’nin son Osmanlı Mebusan Meclisi’nin aldığı kararla çizilen Misak-ı Milli sınırlarına ulaşmasını

²¹⁷ Şimşir, B. N. (2011). *Kürtçülük II*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 57.

²¹⁸ Meray, L.S. (1973). *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler*. Ankara: AÜSBF Yayınları, C. I, Kitap 1, 348.

²¹⁹ Törel, a.g.e., 22-24.

engellemek isteyen başta İngilizler olmak üzere Batılı bazı devletler tarafından açıkça ya da el altından desteklenmiştir. İngilizlerin, Kürtlerin yaşadıkları bu bölgelere önem vermelerinin birkaç sebebi vardı. “Öncelikle, stratejik bir öneme sahip olan ‘Kürdistan’ toprakları, İran ve Osmanlı toprakları arasında bulunmakta ve gelecek için İngiliz sömürgeciliğinin gelişmesine imkân tanımaktaydı. Bu sebeple İngiliz yöneticiler ve onlara bağlı Doğu Hindistan şirketi, doğudaki etkinliklerini artırarak Kürt aşiretleri arasında propaganda yapmaya ve bölgede taraftar kazanmak amacıyla çalışmaya başladılar”²²⁰. Osmanlı’nın I. Dünya Savaşı’ndan yenik çıkması, kapitülasyonlar ve ekonomik problemler, savaşlarda genç nüfusun büyük bir çoğunluğunun kaybedilmesi, sanayileşme hareketlerine ayak uydurulamaması, modern eğitim sisteminin kurulamaması gibi birçok sorunun yanında Türk tebaa dışındaki dini ve etnik grupların ayrılıkçı faaliyetleri, devleti yönetenlerin yetersizliği ve milli hassasiyetlerle hareket etmemeleri Osmanlı İmparatorluğu açısından işleri içinden çıkılmaz hale getirmiştir.

1.5.2. 1923-1978 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

Cumhuriyetin ilanından itibaren neredeyse isyansız geçen yıl olmamıştır. 1924 ile 1937 yılları arasında, 24 bölgesel isyan meydana gelmiştir. Çıkan isyanların önemli bir kısmı yerel olaylardır. “Bazılarında dini nedenler ön planda iken diğerlerinde ulusal dinamikler daha baskındır. Bu hadiselerin pek çoğunu mevcut uygulamalara karşı bir memnuniyetsizlik olarak okumak daha doğru olacaktır. Bu olayların çoğunun temelinde dini hassasiyetler, vergilerden şikâyetler, askere gitmek istememe veya aşiretin etkinliğini muhafaza etme gibi dinamikler yer almaktadır”²²¹.

Osmanlı’dan miras kalan önemli sorunlardan biri de ayrılıkçı Kürt isyanları olmuştur. “Cumhuriyet döneminde meydana gelen bu hadiselerde isyancıların silahlı gücü kimi zaman 150, kimi zaman 5000 olmuştur. Şeyh Sait İsyanı’na yaklaşık 5000, Ağrı İsyanı’na 800, Dersim İsyanı’na 6000 silahlı kişinin katıldığı ileri sürülmektedir. En uzun olanı 7 ay süren Dersim İsyanı olmuştur”²²². Cumhuriyet dönemindeki başlıca Kürt isyanları şu şekilde aktarılabilir²²³:

1. Nasturi İsyanı (Hakkari-1924)
2. Jilyan İsyanı (Siirt- 1925)
3. Şeyh Sait İsyanı (Bingöl- Muş- Diyarbakır-1925)

²²⁰ Törel, a.g.e., 22-24.

²²¹ Yayman, H. (2011). *Türkiye’nin Kürt Sorunu Hafızası*. İstanbul: Doğan Kitap, 50-51.

²²² Yayman, a.g.e. 53.

²²³ Törel, a.g.e. 39-41.

4. Seyit Taha ve Seyit Abdullah İsyanı (Şemdinli-1925)
5. Reşkotan ve Raman İsyanı (Siirt-Diyarbakır-1925)
6. Eruhlu Yakup Ağa ve Oğulları İsyanı (Pervari-1926)
7. Güyan İsyanı (Siirt-1926)
8. Hoca İsyanı (Nusaybin-1926)
9. Birinci Ağrı İsyanı (1926)
10. Koçuşığı İsyanı (1926)
11. Hakkâri- Beytüşşebap İsyanı (1926)
12. Mutki İsyanı (Bitlis-1927)
13. Bıçar Harekatı (Silvan-1927)
14. İkinci Ağrı İsyanı (1928)
15. Zilanlı Resul Ağa İsyanı (Eruh-1929)
16. Zeylan İsyanı (Van-1930)
17. Tutaklı Ali Can İsyanı (Tutak-Bulanık-Hınıs-1930)
18. Oramar İsyanı (Van-1930)
19. Üçüncü Ağrı Harekâtı (1930)
20. Budan Aşireti İsyanı (Bitlis-1934)
21. Abdurraman İsyanı (Siirt- 1935)
22. Abdulkudus İsyanı (Siirt-1935)
23. Sason İsyanı (Siirt-1935)
24. Dersim İsyanı (Tunceli -1937)

Şeyh Sait İsyanı; başlangıçta dini nedenlere dayanan bu ayaklanma iken Zaza ve Kürt aşiretlerinin katılımı ile bölücü bir ayaklanma haline dönüşmüştür. İngilizler tarafından Arap tebaa üzerinde olduğu gibi Kürtler üzerinde de inanç ve etnik farklılıklar ajite edilip oynanan oyunlar ve istihbarat faaliyetleri sonucunda laik cumhuriyete ve devrimlere karşı gerçekleşen bir ayaklanmadır.

13 Şubat 1925'te başlayıp yaklaşık iki ay kadar süren isyan, Cumhuriyet tarihinin ilk geniş çaplı ayaklanmasıdır. İsyan ilk olarak Ergani ilçesine bağlı Piran köyünde başlamış, birçok il ve ilçeye yayılmıştır. Kısa sürede bölgeye sevk edilen kolluk kuvvetlerinin etkin müdahalesi ile bastırılmıştır. 4 Mart 1925'te çıkan Takrir-i Sükûn Kanunu hükümleri çerçevesinde kurulan İstiklal Mahkemesi kararıyla isyancıların başı Şeyh Sait ve yandaşları idam cezasına çarptırılmış ve 25 Haziran 1925'te Diyarbakır'da idam edilmişlerdir²²⁴.

Bu dönemde görülen diğer bir önemli isyan da Taşnak destekli Hoybun cemiyetinin Ağrı ayaklanması olmuştur. "Hoybun örgütü, Celali Aşiretinden İbrahim Ağa ile 1924 yılında Türk ordusundan firar edip İngilizler tarafına geçmiş olan asi Yüzbaşı İhsan Nuri'ye 'paşalık' unvanları vererek onları Ağrı'ya göndermiştir. İhsan Nuri Ağrı ayaklanmasının başkomutanlığını üstlenmiştir. Ayaklanma bastırılınca yine yakalanamamış ve İran'a

²²⁴ Şur, Ş. (2015). "Atatürk Dönemi Sürgün Politikası ve Uygulamaları (1923-1938)", Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 79-80.

sığınmıştır”²²⁵. Ağrı isyanlarının temelinde siyasi Kürtçülük hareketi ve İngiliz kışkırtması yatmaktadır. “İsyanı yönlendiren ise Kürt-Ermeni dayanışmasını temsil eden Hoybun Cemiyeti’dir. Hoybun Cemiyeti Şeyh Sait İsyanı’nın bastırılmasının ardından Suriye, Irak ve İran ile Türkiye’den kaçan asiler ve Kürt Teali Cemiyeti, Kürt Teşkilatı İçtimaiye Cemiyeti, Kürt Ulusal Birliği ve Kürt Millet Fırkası mensuplarınca kurulmuştur”²²⁶.

Cumhuriyet tarihinin en önemli ayaklanmalarından bir diğeri de 21 Mart 1937’de başlayıp 13 Eylül 1937’de bastırılan Dersim Ayaklanması olmuştur. 2 Ocak 1936’da yürürlüğe giren Tunceli Kanunu bölgedeki aşiretlerin önde gelenleri tarafından kabul görmemiştir. “Abasan aşireti reisi Seyit Rıza liderliğinde başlayan ayaklanmaya bölgedeki Haydaran, Abbas Uşağı, Yusufhanlı, Kureyşanlı ve Bahtiyat aşiretleri de katılmışlardır”²²⁷. Bölgenin coğrafi yapısının zorluğundan ve ayaklanmaya katılan aşiretlerin sayıları ve bölgedeki etkinliğinden kaynaklanan nedenlerle yerel güvenlik güçleri ayaklanmayı ilk etapta bastıramamışlardır. Merkezi yönetimin hava kuvvetlerinin de dâhil olduğu çok sert müdahalede bulunmasıyla ancak yaklaşık 7 ay sonra isyan bastırılabilmiştir. İsyancılar Tunceli Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanmışlar, 15 Kasım 1937’de aralarında elebaşı Abasan aşireti lideri Seyit Rıza’ nın da olduğu 11 isyancı idama, 33 isyancı da hapse mahkûm edilmiştir.

Tarih boyunca ayrılıkçı Kürt hareketleri, inanç, mezhep ve bölgede etkin din adamları ile doğrudan bağlantılı olmuştur. Şeyh Sait İsyanı’na Aleviler destek vermemiş hatta karşı çıkmışlardır. Dersim İsyanı da bölgedeki hiçbir Sünni aşiretten destek almamıştır. “İran ve Irak’ta da Kürt milliyetçiliği, önceleri kitleleri ancak din adamlarının liderliği altında seferber edebilmiş ve bir Sünni hareketine dönüşmüştür. Irak’taki milliyetçi isyanlarda fakir köylüleri ve aşiret mensuplarını İngilizlere ve sonra da kraliyet hükümetine karşı seferber eden Süleymaniyeli Kadiri şeyhi Mahmut Berzenci ve Molla Mustafa’nın ağabeyi Nakşibendi şeyhi Ahmet Barzani’dir”²²⁸. Türkiye’nin dışında Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Irak, İran ve Suriye’de de Türkiye’dekine benzer ayrılıkçı Kürt hareketleri ve siyasi oluşumları görülmüştür. Irak’ta Mahmut Berzenci ve Molla Mustafa Barzani önderliğindeki Kürt hareketleri en önemli isyanlar arasında değerlendirilebilir.

²²⁵ Şimşir, a.g.e., 324.

²²⁶ Çay a.g.e., 401.

²²⁷ Şimşir, a.g.e., 396.

²²⁸ İmıl, a.g.e., 166.

“İrak’taki ayrılıkçı Kürt hareketinin ve Irak Kürdistan Demokrat Partisi (I-KDP)’nin etkisi ile Suriye’de de siyasi ayrılıkçı bir Kürt hareketi şekillenmiştir. “5 Ağustos 1957’de Suriye-Kürdistan Demokrat Partisi illegal bir şekilde kurulmuştur. Bu, Suriye’deki ilk Kürt örgütüdür. Bir yıl sonra adını Kürt Demokrat Partisi olarak değiştiren bu örgüt, sınıf partisi değil, milliyetçi nitelikte bir kuruluştur”²²⁹.

1960’larda Irak’ta Molla Mustafa Barzani ile başlayan Kürt hareketi, kısa zamanda Kürt nüfusunun yoğunlaştığı İran, Suriye ve Türkiye’de de etkisini göstermiştir. “I-KDP’si ile yakın ilişkileri olan Faik Bucak, Sait Elçi, Ömer Turan vs. gibi bazı kişiler, Silopi’de bir KDP Eşgüdüm Komitesi kurmuşlardır. 1965 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi’ni (T-KDP) örgütlemişler, seçimlerde de sosyalist Türkiye İşçi Partisi’ni (TİP) desteklemişlerdir. Devrimci Doğu Kültür Ocakları’nın (DDKO) kurulmasında rol oynamışlardır”²³⁰. “1966 yılında T-KDP genel sekreteri Faik Bucak’ın öldürülmesi ile partinin faaliyetleri zayıflamıştır”²³¹.

1961 Anayasasının getirmiş olduğu, dönemin gereklerine pek de uygun olmayan aşırı özgürlük ortamı ile tüm dünyada yayılan Marksist-Leninist görüşler Türkiye’de ve ayrılıkçı düşünceye sahip Kürtler üzerinde de çok etkili olmuştur. Bu süreçte ayrılıkçı Kürt örgütlerinin neredeyse tamamının Marksist-Leninist düşüncenin etkisi altında kaldığı söylenebilir.

Türkiye’de sol hareketin tarihsel gelişiminden kısaca bahsetmek, Türkiye’deki bölücü hareketin daha iyi anlaşılması açısından faydalı olacaktır. “1920 yılında Mustafa Suphi’nin önderliğinde kurulan Türkiye Komünist Partisi (TKP), ilk örgütlü sol yapıdır”²³². Bütün komünist partilerde olduğu üzere TKP de o dönemde SSCB güdümünde sosyalist bir düşünceyi ve temel amaç olarak da Türkiye’de sosyalist bir devrimin gerçekleşmesini benimsemiştir.

Dünyada hızla yayılan Marksist-Leninist düşünce Türkiye’de tek partili dönemde TKP’nin dışında etkili olamamıştır. “3 Ocak 1956 tarihinde Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde kurulan Fikir Kulübü, daha sonra bütün sol örgütler üzerinde etkili olan 1965 Aralık ayında kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu’nun (FKF) temelini oluşturmuştur. Sadun

²²⁹ Ballı, a.g.e., 555-556.

²³⁰ Ballı, a.g.e., 350-351.

²³¹ Marcus, A. (2015). *Kan ve İnanç Pkk ve Kürt Hareketleri*. İstanbul: İletişim Yayınları, 38.

²³² Bal, a.g.e., 105.

Aren'in başkanlığını yaptığı FKF, özellikle üniversite gençliği içerisinde etkinlik sağlamış ve solun birleşme noktası olmuştur. FKF'de TİP gençliğinin büyük bir etkisi vardır”²³³.

“1961 seçimlerinde TİP'in parlamentoya milletvekili sokarak popülaritesini artırması ile solun gençlik içerisindeki yayılışı da başlamıştır. FKF sol için birleşme noktasıydı. İçerisinde çok farklı grupları da bir arada bulunduruyordu”²³⁴. Bunlardan biri de Mihri Belli'nin teorisyenliğini yaparak ortaya attığı Milli Demokratik Devrim (MDD) stratejisi etrafında toplanan grup olmuştur. Belli ve MDD taraftarları sosyalist devrimin sadece silahlı mücadele ile mümkün olabileceğini savunuyorlardı. “MDD'ciler yavaş yavaş FKF kadrolarını ele geçirmiş, bir MDD taraftarı olan Doğu Perinçek, TİP'liler tarafından, FKF başkanlığından düşürülmüş ve yerine Yusuf Küpeli seçilmiştir. Bu seçimle FKF'den TİP'lilerin tasfiyesi başlamıştır. 1970 yılında yapılan 4. Genel Kurulda FKF'nin, Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'na (TDGF) dönüşmesiyle, DEV-GENÇ kurulmuştur”²³⁵.

DEV-GENÇ'in içinde bulunan farklı gruplar sosyalist devrime ulaşma yolunda farklı düşüncelere sahiptiler. Bir kısmı devrimin burjuvaziden başlayıp proleterya gideceğini savunurken diğer bir kısmı da işçi-köylü sınıfını devrimin başlangıç noktası olarak görüyordu. Bu fikir ayrılıklarından kaynaklı DEV-GENÇ'ten kopmalar olmaya başlamıştır. “İlk kopma Proleter Devrimci Aydınlik (PDA) isimli dergi etrafında toplanan Doğu Perinçek ve taraftarlarınca gerçekleşmiştir. Sonra Mahir Çayan ve arkadaşları THKP/C, daha sonra da Deniz Gezmiş ve arkadaşları THKO örgütlerini kurarak Mihri Belli'nin Aydınlik Sosyalist Dergi (ASD) gubundan ayrılmış ve ülke içerisinde illegal mücadeleye girişmişlerdir. Böylece Türkiye 1970'li yıllara gelindiğinde silahların konuştuğu, bombaların patladığı bir ülke haline gelmiştir”²³⁶.

“DEV-GENÇ içerisinde çıkan THKP/C ile THKO aynı amaçla hareket eden iki farklı illegal örgüttür. THKO, Marksist-Leninist düzeni tesis etmek amacıyla eylemlere girişen bir savaş örgütüdür. İdeolojik, politik, teorik taraflara önem vermemektedir. THKO, Marksist-Leninist düzenin getirilmesi için bir tek ordunun mevcudiyetini yeter görmektedir. THKP/C,

²³³ Karataş, *a.g.e.*, 21-22.

²³⁴ Karataş, *a.g.e.*, 22.

²³⁵ Karataş, *a.g.e.*, 22.

²³⁶ Karataş, *a.g.e.*, 23.

ise ordunun yanı sıra politik liderliği önemsemiştir”²³⁷. DEV-GENÇ içinden çıkan Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş ile kurmuş oldukları THKP/C ve THKO örgütleri Türkiye’de sol hareketlerin ve örgütlerin birçoğunun temelindeki fikirleri ortaya atmış olup halen sol ideoloji ve sol örgütler için son derece önemli yer işgal etmektedirler.

DEV-GENÇ içinden ayrılan Doğu Perinçek, İbrahim Kaypakkaya ve Garbis Altınoğlu’nun önderliğini yaptığı diğer bir grup da işçi-köylü sınıfından başlayan halk savaşını devrimin tek yolu olarak görüyordu. “Bu grup önce Proleter Devrimci Aydınlik Dergisi etrafında toplanmış, sonra 1971 yılında Türkiye İhtilalci İşçi Komünist Partisi’ni (TİİKP) kurmuşlardır. Buradan da İbrahim Kaypakkaya önderliğinde Türkiye Komünist Partisi-Marksist-Leninist (TKP/ML) kurulmuştur”²³⁸. TKP/ML’nin askeri kanadı olarak da Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) ortaya çıkmıştır.

“1969 yılında DEV-GENÇ isimli terör örgütünden ayrılan Kürtçüler tarafından Ankara’da DDKO kurulmuş ve ardından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde birçok il ve ilçe ile İstanbul’da şubeler açılmıştır. DDKO, Kürtleri ilgilendiren sosyal ve kültürel mevzuları ele alma niyetindeydi. Grup o vakitler çok ilgi gören Marksizmi Kürtçülükle harmanlayıp Türkiye’de Kürt siyasal kimliğinin gelişiminde yeni bir döneme damga vurmuştur”²³⁹. 1971 yılındaki askeri muhtıradan sonra DDKO kapatılmış ve birçok örgüt mensubu yakalanıp cezaevine konulmuştur.

12 Mart 1971 askeri müdahalesi ile Türkiye’deki sol örgütler ağır bir darbe yemiş ve birçoğu dağılmıştır. 16 Mart 1971’de THKO örgütü lideri Deniz Gezmiş, Hüseyin İnanc ve Yusuf Aslan güvenlik güçlerince yakalanmış, dönemin Ankara 1 No’lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi tarafından yargılanmış ve 6 Mayıs 1972’de idam edilmişlerdir. THKP/C lideri Mahir Çayan da 30 Mart 1972’de 9 arkadaşı ile birlikte Tokat’ın Niksar ilçesinin Kızıldere Köyü’nde güvenlik güçleri tarafından ölü olarak ele geçirilmiştir.

1974 yılında çıkan genel af ile sol örgütlere mensup birçok kişi cezaevlerinden tahliye edilmiştir. Bütün dünyada hızla yayılan sol hareketler, cezaevinden çıkan örgüt mensuplarının da tekrar bir araya gelmeleri ile Türkiye’de özellikle üniversite gençliği arasında hızla

²³⁷ Karataş, a.g.e., 24.

²³⁸ Bal, a.g.e., 122.

²³⁹ Marcus, a.g.e., 39.

yayılmıştır. Sol hareket içerisinde kariyer çatışmaları, küçük çaplı fikir ayrılıkları sonucunda aslında aynı düşüncüyü benimseyen birçok yeni örgüt ve fraksiyon ortaya çıkmıştır. Her grup ve fraksiyon kendisinin gerçek anlamda solun temsilcisi olduğunu iddia etmiş, bu gerekçe ile gruplar ve fraksiyonlar arasında ciddi sorunlar yaşanmıştır.

İlk gençlik yıllarından itibaren siyasi fikirlerinde sürekli radikal değişiklikler yaşayan Abdullah Öcalan, en çok Marksist-Leninist ideolojiden etkilenmiştir. Fikret Bila'nın 'Hangi PKK' isimli kitabında Öcalan'ın ilkökul çağlarında imamlığa ilgisi, ortaokulda dini ve ülkücü gruplarla bağlantılı olması, daha sonra sol gruplara, THKP/C'ye ve Mahir Çayan'a ilgi duyması ve en son olarak da bölücü Kürtçü düşünceye yönelmesi aslında onun ne kadar karmaşık fikir ve zihin yapısı içinde uç düzeyde çatışmalar yaşadığını göstermektedir. Annenin çok baskın olduğu, babanın güçsüz görüldüğü hatta kendisinin babasını tasvip etmediği ve sorunlar yaşadığı bir ailede yetiştiğini, annesinin kendisini şiddete yönelttiğini, kardeşlerinin çok pasif kaldığını ve böylece onların arasından sıyrıldığını kendi cümleleriyle ifade etmektedir.²⁴⁰

Öcalan'ın kendisi ve ailesiyle ilgili tahlillere bakıldığında bir terör örgütünü kurmasının, binlerce insanın katledilmesinin o yaşlarda ailesiyle olan yaşantısı sonucunda temellendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Öcalan'ın kendi yazdığı 'Devrimin Dili ve Eylemi' isimli kitapta "öyle anlaşılıyor ki, anam benim en iyi öğrendiğim okulmuş. Bu kadın köyde en çok bağırıp çağıran, kavgaya en açık, en isyancı tipti. Halen aklımda ve ben yerin dibine geçerdim. Keşke benim öyle isyancı bir anam olmasaydı derdim. Köyde ele karşı bu nasıl sıkılmıyor, nasıl utanmıyor? Nasıl bu kadar korkunç velveleye boğuyor herkesi, nasıl böyle isyan ediyor? Tabii, çocuk halimle ben yerin dibine batıyordum. Yani nasıl taktikçi olduğumun en önemli nedeni de sanıyorum oraya bağlanabilir"²⁴¹ diyerek çocukluk döneminde yaşadığı bu sıkıntılı süreci özetlemektedir.

Öcalan, ortaokul yıllarında ve Ankara'da 1966-1969 yılları arasında Tapu Kadastro Meslek Lisesi öğrencisi olduğu dönemde dini grupların içinde bulunduğunu, dini sohbetlere katıldığını, ülkücü düşünceye ilgi duyduğunu, komünizmle mücadele derneklerine gittiğini,

²⁴⁰Bila, F. (2004). *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler: Hangi PKK?*. Ankara: Ümit Yayınları, 15-16.

²⁴¹ İnternet: Öcalan, A. (1996). "Devrimin Dili ve Eylemi", <https://docplayer.biz.tr/13437536-Devrimin-dili-ve-eylemi.html>, Erişim Tarihi: 02.05.2019, 29-30.

hatta en büyük idealinin asker olmak olduğunu kendi yazdığı ‘Sümer Rahip Devleti’nden Halk Cumhuriyeti’ne Doğru’ isimli kitabında ayrıntılarıyla anlatmıştır²⁴².

Ankara Tapu-Kadastro Lisesi’ni 1968-1969 yılında bitirmiş, 30 Temmuz 1969’da diplomasını almış, aynı ay içinde genel müdürlükçe Diyarbakır Tapulama Müdürlüğüne atanmıştır. Öcalan’ın Diyarbakır Tapulama Müdürlüğündeki görevi 1970 yılı Ekim ayına kadar sürmüştür. Bakırköy Tapulama Müdürlüğü’nde çalışırken İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne girmiştir. Öcalan, daha sonra yatay geçiş yaparak kaydını Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne yaptırmıştır²⁴³. Lise yıllarından sonra Diyarbakır ve İstanbul’da bulunduğu süreçte Öcalan artık bütün dünyada çok etkin olan sol düşünceye ve onun Türkiye’deki en önemli temsilcisi olarak gösterilen yasa dışı silahlı terör örgütü THKP/C’ye ve bu örgütün kurucusu Mahir Çayan’a ilgi duymaya başlamıştır.

Öcalan 31 Mart 1972 günü Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde (SBF) Ankara Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku asistanı Doğu Perinçek’in liderliğindeki ‘Türkiye İhtilalci Komünist Partisi’ (TİKP) tarafından yayınlanan ‘Şafak Bildirisi’ni SBF’de dağıtmak suçuyla gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır²⁴⁴. Öcalan, Mamak Cezaevinde yaklaşık yedi ay kalmıştır. “1972 yılının Ekim ayında cezaevinden çıkarken ayrı bir örgüt kurma fikrini taşıdığını söylemiştir”²⁴⁵. “Öcalan, 1973 baharında birkaç arkadaşı ile birlikte Ankara’da Çubuk Barajı’na gitmiş ve parti kurup gerilla yöntemleriyle ayaklanma hazırlamak gerektiğini anlatmıştır. Böylece PKK’nın temelleri atılmıştır”²⁴⁶.

Öcalan 1973’te artık siyasal Kürtçülüğe yönelmiştir. 1974’te kurulan Ankara Demokratik Yükseköğrenim Derneği (ADYÖD) adlı bir örgüt içinde yer almakla işe başlamıştır. Öğrenci liderlerinin birçoğu 12 Mart müdahalesiyle cezaevinde olduğu ve henüz genel af çıkmadığı için Öcalan kolayca ön plana çıkmıştır²⁴⁷. 1973-1975 yılları arasında Öcalan ve arkadaşları Ankara’nın Tuzluçayır ve Dikmen semtlerinde bulunan ve çoğunlukla Doğu-Güneydoğu kökenlilerin ikamet ettiği bölgelerdeki birtakım derneklerde örgütlenme çalışmalarını devam ettirmişlerdir. “PKK’nın oluşturulması sürecinde Çubuk toplantısından

²⁴² Bila, a.g.e., 16-17.

²⁴³ Mumcu, U. (1993). *Kürt Dosyası*. İstanbul: Tekin Yayınevi, 16.

²⁴⁴ Mumcu, a.g.e., 17.

²⁴⁵ Bila, a.g.e., 23.

²⁴⁶ Mumcu, a.g.e., 30.

²⁴⁷ Şimşir, a.g.e., 601.

sonra ikinci önemli toplantı, Dikmen Toplantısı olmuştur. Ekim 1975'te yapılan bu toplantıda PKK ile ilgili ilk yazılı metin, Öcalan ve arkadaşı Hayri Durmuş tarafından hazırlanan 68 sayfalık 'Kürdistan Devriminin Yolu' başlıklı broşürdür. 1978 yılına kadar basılmayan bu broşür, bir manifesto niteliğindedir"²⁴⁸.

Aynı toplantıda örgütün bir kısım yönetici ve üyelerinin Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu'suna gitmelerine ve burada örgütsel faaliyetlere başlamalarına karar verilmiştir. Aynı yıl Dikmen'de ikinci bir toplantı daha yapılmış ve Doğu ve Güneydoğu'ya gideceklerin isimleri belirlenmiştir. Bu toplantıya katılanlar; "Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Şahin Dönmez, A. Haydar Kaytan, Musa Erdoğan, Kesire Yıldırım, Turgut Çetineren, İsmet Kılıç, Hasan Askar Gürgöze, Ali Şir Gürgöze, Mustafa Dereli, Mustafa Karasu, İsmail Üngör, Kamer Özkan, Mehmet Hayri Durmuş, Kemal Aygün, Haki Karaer, Baki Karaer, Resul Altınok'tur"²⁴⁹. Toplantıya katılan isimlerin birçoğu daha sonra PKK terör örgütünün yönetiminde yer almışlardır. Bu toplantıya katılanlardan Kesire Yıldırım ile Öcalan 24 Mayıs 1978'de Ankara'da evlenmiştir.

"1974 yılındaki genel af sonucunda kapatılan DDKO'nun mensupları bir araya gelerek 1975 yılında Diyarbakır merkezinde Devrimci Demokratik Kültür Derneği'ni (DDKD) kurmuştur"²⁵⁰. Dernek, Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerlerde ve yükseköğrenim öğrencilerinin yoğun olduğu Ankara, İstanbul ve İzmir'de de şubeler açmıştır. Kürt devleti kurmak amacıyla olan örgüt, devlete karşı kitleler oluşturarak halkı genel isyana sürüklemek istemiştir. Dernek, 1980 darbesinden sonra kapatılmıştır²⁵¹. Kapatılan derneklerin yerine derhal yeni oluşumlar, dernekler kurulmuş, bunlar da seleflerinin mirasına sahip çıkmış ve bölücü amaçlarla örgütlenme faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Komal yayınevi etrafında toplanan bölücü düşünceye sahip Kürtler, legal faaliyetlerle birlikte illegal olarak da faaliyetlere devam edebilmek için yasadışı Rızgari örgütünü 1975 yılında kurarak Kürtçü faaliyetler yürütmüşlerdir²⁵².

²⁴⁸ Bila, a.g.e., 24.

²⁴⁹ Bila, a.g.e., 25.

²⁵⁰ İmset, G. İ., (1993). *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20. Yılı*, Ankara: Turkish Daily News Yayınları, 50.

²⁵¹ Törel, a.g.e., 49.

²⁵² Bal, a.g.e., 157.

Marksist düşüncüyü benimsemeyen nadir bölücü Kürt örgütlerinden biri de Ala Rızgari örgütüdür. “Bağımsız bir Kürdistan Komünist Partisi’nin kurulmasını mücadele için gerekli gören grubun karşısına çıkan ve Komünist Parti olmadan da siyasi mücadelenin demokratik kuruluşlarca üstlenebileceğini ileri süren bir grup Ala Rızgari’yi oluşturmuşlardır”²⁵³.

1976 yılında kurulan bir diğer Kürtçü yapılanma da Kawa adını taşımaktadır. Maoist olan bu grup küçük öğrenci gruplarının dışında fazla etkili olamamıştır²⁵⁴. PKK’dan daha önce faaliyetlerine başlayan Rızgari, Ala Rızgari ve Kawa gibi örgütler, PKK’nın kısa zamanda geniş halk kitleleri üzerinde etkin olması, hızla büyümesi ile marjinalleşmişler ve giderek etkilerini kaybetmişlerdir.

1.5.3.1978-1984 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

DDKO’nun 1971 yılında kapatılmasıyla bu grup içerisinde kendince siyasi politikalar yürüten kişilerce DDKD, Kawa, Rızgari, Ala Rızgari vb. isimler altında çeşitli örgütler kendilerine alan yaratıp taraftar toplamaya çalışmışlardır. Abdullah Öcalan da bu dönemde örgütlenme faaliyetlerine ve toplantılarına hız vermiştir. Henüz o dönemde PKK ismi gündemde değildi. 1961 Anayasası’nın sağladığı aşırı özgürlükçü ortam, Türkiye’de sol örgütlerin gelişimi ile birlikte etnik Kürt milliyetçiliğini ön plana çıkaran örgütler için de bulunmaz bir fırsat ortaya çıkarmıştır.

1976 yılında Öcalan’ın yakın çevresinden Haki Karaer ile başlayan Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerine geçiş devam etmiş ve 1978 yılının Kasım ayına gelindiğinde Öcalan’ın çevresinden birçok kişi, bölgeye ve çoğunlukla da Diyarbakır’a geçmiştir. Çoğunluğu bu kişilerden olan yaklaşık 120 kişinin katılımıyla 27 Kasım 1978’de Diyarbakır Lice ilçesine bağlı Fis Köyü’nde Kürtçenin Kurmanci lehçesinde ‘Kürdistan İşçi Partisi’ anlamına gelen ‘Partiya Karkeran Kurdistan’ın baş harflerinden oluşan PKK terör örgütü kurulmuştur. Abdullah Öcalan da bütün komünist ve sosyalist partilerde olduğu üzere yönetim erkini elinde bulunduran Genel Sekreterlik pozisyonuna getirilmiştir. PKK’nın kuruluşunun yapıldığı bu toplantıyı, örgütün I. Kongresi olarak değerlendirmek doğru olacaktır.

²⁵³ Gürses, *a.g.e.*, 78.

²⁵⁴ Çay, *a.g.e.*, 444.

PKK'nın örgütlenme faaliyetlerine devam ettiği süreçte Şahin Dönmez, Elazığ'da örgütsel çalışmalarını yaptığı sırada yakalanmıştır. Güvenlik güçlerinin PKK terör örgütü ile ilk karşılaşması da bu olay olmuştur. Şahin Dönmez'in yakalanıp tutuklanmasından çekinen Öcalan 1979 yılında Türkiye'den kaçmıştır.

Öcalan, Lübnan'a gitmiş ve burada Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile temasa geçmiştir. Yurtdışına kaçırılmış olduğu veya çıkarttığı bir grubu Lübnan'a getirtip kampa alarak eğitim almalarını sağlamıştır. Amacı, burada eğitilen örgüt mensuplarını eylem yapmak üzere Türkiye'ye yollamaktır²⁵⁵. 12 Eylül 1980'de yapılan TSK darbesi PKK'nın faaliyetlerini etkilemiştir. Darbe sonrası ilan edilen sıkıyönetim döneminde diğer terör örgütleri gibi PKK da büyük zarar görmüş ve birçok örgüt mensubu yakalanarak cezaevine konulmuştur.

15-26 Temmuz 1981 tarihleri arasında PKK, Beyrut'ta 1. Ulusal Konferansını gerçekleştirmiştir. Bu konferansta Viet-Kong modeli ile düzenli gerilla savaşı modelini kabul etmiştir²⁵⁶. Yaklaşık 75-80 kişinin katılımıyla düzenlenen bu konferansta Suriye ile kurulan ilişkilerin geliştirilmesi, PKK'nın ülkeye dönme çalışmasının başlatılması, diğer Kürt örgütlerine yönelik değerlendirmeler ve savaş stratejisinin uygulanması kararları alınmıştır.

1982 Nevruz'unda Mazlum Doğan isimli örgüt mensubu Diyarbakır Cezaevi'nde tutukluluk koşullarını protesto etmek amacıyla kendini yakarak intihar etmiştir. Bu eylem örgütün ilk 'feda eylemi' olarak adlandırılmaktadır.

PKK II. Kongresi 20-25 Ağustos 1982 tarihinde Suriye ile Ürdün sınırında bir askeri kışlada gerçekleştirilmiştir. II. Kongrenin ana gündem maddesini, yurtdışına dayalı olarak sürdürülen yeni dönem hazırlıklarının asgari olarak yeterli görülerek yurtiçine dönüş çalışmalarının vakit geçirilmeden başlatılması oluşturmuştur. Artık silahlı eğitimlerin istenen seviyeye geldiğini, sayının artırıldığını ve Lübnan'da daha fazla kalmanın mümkün olmadığını gerekçe göstererek Türkiye'ye girerek silahlı mücadelenin başlatılması için hazırlıklara başlanması gerektiği, ilk giriş yapılacak bölgenin ise Botan olması kararı alınmıştır²⁵⁷.

²⁵⁵ Törel, a.g.e., 84.

²⁵⁶ Bal, a.g.e., 167.

²⁵⁷ Şehirli, A. (2000). *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*. İstanbul: Burak Yayınları, 271.

Bu süreçte, “Irak’ın güneyden gerçekleştirdiği operasyon ile desteklenen Türk askeri operasyonu, KDP lideri Mesut Barzani’yi tahrik ederek Türkiye’ye yönelik düşmanca tutumlarını açıkça bildirmelerine yol açmıştır. Türk askeri taarruzundan bir ay sonra, Temmuz 1983’te Şam’da Öcalan ile Barzani arasında ‘KDP ile PKK arasında Dayanışma İlkeleri’ üzerine bir anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşma uyarınca, Barzani Faşist bir ülke ve Kürt halkının düşmanı olarak tanımladığı Türkiye’ye karşı PKK’yı desteklediğini bildirmiştir”²⁵⁸. Kuzey Irak’ta bulunan Kürt örgütlerinin liderleri Barzani ve Talabani PKK ile ilişkilerinde Türkiye’ye karşı hiçbir zaman sabit bir tutum sergilememişler, zaman zaman konjonktürel olarak Türkiye’nin politikalarını destekler gibi görünseler de asla samimi olmamışlardır.

1.5.4.1984-1991 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

1984 yılının 15 Ağustos’unda PKK, Siirt’in Erüh ve Hakkâri’nin Şemdinli ilçesine kalabalık örgüt mensuplarınca ağır silahların kullanıldığı terör saldırıları gerçekleştirmiştir. Bu saldırılar PKK terör örgütünün yaptığı ilk silahlı eylemlerdir. O dönemin siyasi iktidarı diğer partiler ve güvenlik kuvvetleri saldırıların doğru bir şekilde analizini yapamamışlardır. Bu saldırıların ardından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde çoğunluğu asker, jandarma, polis gibi güvenlik güçleri; diğer kamu görevlileri, devlete yakın kişiler ve aşiret mensuplarına yönelik birçok terör eylemi gerçekleştirilmiştir. PKK’nın terör eylemlerindeki bu ciddi artışlardan sonra bölgede güvenliğin sağlanmasında kolluk kuvvetlerine destek olmak amacıyla bölge halkından oluşan ‘Geçici Köy Koruculuğu’ sistemi, 1985’te Köy Kanununda yapılan değişiklikle hayata geçirilmiştir.

Lübnan’ın Bekaa vadisi Helve kampında, 1986 yılında yapılan PKK’nın III. Kongresi’nde, geçmişin muhasebesi yapılmış ve yeni dönem için yapılacaklar belirlenmiştir. Temel amaç ise örgüt elemanlarını zor ve baskı ile sindirme, tehdit etme ve APO’nun örgüt üzerinde hakimiyetini pekiştirmek olmuştur²⁵⁹.

Örgüt artık bulunduğu Suriye topraklarından Türkiye’ye gelmek ve eylemleri ile bölgede ve tüm Türkiye’de bir korku ve kaos ortamı oluşturmak niyetindeydi. Bunun en kolay yolu da Kuzey Irak’tan Türkiye’ye girmektir. “Kuzey Irak’ta yönetim boşluğunun olması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleriyle coğrafi yönden bütünlük ve uygunluk arz etmesi, sınır

²⁵⁸ Özdağ, Ü. (1999). *Türkiye, Kuzey Irak ve PKK*. Ankara: ASAM Yayınları, 42.

²⁵⁹ Ersever, A.C. (2009). *Kürtler PKK ve A. Öcalan*. İstanbul: Milenyum Yayınları, 115.

geçişleri açısından elverişli olması bu şekilde karar alınmasına neden olmuştur”²⁶⁰. Bu kararlar doğrultusunda yöntem olarak silahlı propaganda türü sansasyonel eylemleri benimseyen örgüt, eylem hedefleri olarak siyasi parti üyelerini, milletvekillerini, belediye başkanlarını, mülki idare amirlerini, polisleri, askerleri, aşiret ve kabile ileri gelenlerini, toprak ağalarını, ihbarcı olarak ilan ettikleri vatandaşları, jandarma ve polis karakollarını, kamu binalarını, ekonomik açıdan önemi olan yerleri hedef olarak belirlemiştir. Bunun amacının, terörün gerçek hedefi olan yıldırma ve toplumda baskı oluşturmak olduğu açıkça görülmektedir.

“1987 yılında Mardin ili Ömerli ilçesi Pınarcık köyünde çoğu çocuk ve kadınlardan oluşan 30 masum vatandaşın katledilmesi, Mardin ili Midyat ilçesinde çoğunluğu çocuk 31 vatandaşın katledilmesi, Siirt ili Eruh ilçesinde 23 vatandaşın katledilmesi, 1988 yılında Siirt ili Eruh ilçesinde çobanlık yapan 9 vatandaşın boğularak katledilmesi, Hakkâri ili Uludere ilçesinde 6 vatandaşın katledilmesi, Siirt ili Şırnak ilçesi Dereler köyünde 16 vatandaşın katledilmesi ve Mardin ili Nusaybin ilçesi Taşköyü’nde aynı aileden 11 vatandaşın katledilmesi gibi eylemlerden de anlaşılacağı üzere PKK terör örgütü başlatılan silahlı eylemleri giderek artırarak ağırlıklı olarak silahlı propagandayı ön plana çıkarmış ve bu strateji ile silahlı kanadın genişletilmesi hedeflenmiştir”²⁶¹. Görsel 1.1. 1987’de Mardin’in Ömerli ilçesinin Pınarcık Köyü’ne yapılan baskının gazete manşetine yansımalarını göstermektedir.

Görsel 1.1. Hürriyet Gazetesi Manşeti

Kaynak: Hürriyet Gazetesi, Yayın Tarihi: 22 Haziran 1987 Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.

²⁶⁰ Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi, 1997, 2. (Bundan sonra İddianame olarak bahsedilecektir).

²⁶¹ İddianame, 3.

Görsel 1.1’den anlaşılabilceği üzere ailelerin üzerindeki baskının, korkunun ve örgüte karşı olmanın ne kadar ağır faturası olabileceğini göstermek için Mardin Ömerli’de örgüt, belki tarihi boyunca yaptığı en ağır saldırılardan birini gerçekleştirmiş ve aralarında bebeklerin de olduğu 16’sı çocuk olmak üzere toplam 30 kişiyi katletmiştir. PKK baskı, şiddet ve korkuyu artırmak için her türlü yöntemi kullanmıştır.

PKK terör örgütü silahlı eylemlerinin yanı sıra bu süreçte halkı ‘serhildan’ olarak adlandırdığı geniş halk kitlelerini sokaklara dökerek kamu otoritesine bir başkaldırı provası niteliğinde olan eylemlerine de ağırlık vermiştir. Bu eylemlerden en önemlilerinden biri de Görsel 1.2.’de gösterilen Cizre eylemidir.

Görsel 1.2. Cizre Serhildan Eyleminden Bir Kare

Cizre’de binlerin haykırışı: SERHILDAN JİYANE

Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi, Yayın Tarihi: 16 Mart 1990, Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.

Görsel 1.2.’de görüldüğü üzere, bu eylemlerdeki gibi halkı sokağa çıkarmak ve kepenk kapatmak daha sonra uzun yıllar örgüt tarafından en çok başvurulan yöntemlerden biri olmuştur.

Irak yönetimi Irak-İran savaşının bitiminden sonra İran ile iş birliği yaptıkları gerekçesiyle Kuzey Irak bölgesinde yaşayan Kürtlere yönelik operasyonlar yapmaya başlamıştır. Bu operasyonlara bağlı olarak 16 Mart 1988 tarihinde Halepçe kasabasına kimyasal bombaların atılması ve binlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan bir katliam gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen katliam neticesi paniğe kapılan bölge halkı da evlerini ve eşyalarını terk ederek

Türkiye ve İran’a sığınmıştır²⁶². Ağırlıklarını terk ederek panik halinde sınırlara doğru yürüyen halkın birçok yörede önu PKK’lılar tarafından kesilmiş, ellerindeki silahlara el konulmuştur. Türkiye ve İran’a sığınma amacındaki halkın ellerindeki silahlar bu şekilde PKK’nın eline geçmiştir²⁶³.

PKK, dernek ve siyasi parti şeklinde sivil toplum kuruluşlarını kendi illegal faaliyetlerini destekleyen legal kuruluşlar olarak sürekli kullanmıştır. Örgüt, illegal faaliyetlerinin yanı sıra legal alanda da illegal faaliyetleri destekleyen kendisine müzahir kesimin sayısını artırıp özellikle toplumsal eylemler konusunda sürekli faal tutmak ve konsolide etmek için legal faaliyetlerine de devam etmiştir. Legal faaliyetlerin tabii ki en bilinen ve etkin yolu sivil örgütlenmelerdir. “Sivil toplum, Batı’nın aksine Türkiye toplumu için oldukça yeni bir kavramdır. Sivil toplum kavramı, 80’li yıllarda Türkiye’nin günlük hayatına girmiş ve üzerinde tartışılmaya başlanmıştır. Ancak Batı’daki anlamda ve işlevde sivil toplum örgütlerinin oluşumu için gerekli olan sosyo-ekonomik koşullar o dönemde oluşmamıştır”²⁶⁴. Bu alandaki gelişmeler oldukça yavaş olmuştur.

PKK, legal faaliyetlerini koordine etmek için ilk siyasi partisi olan Halkın Emek Partisi’ni (HEP) 1989’da kurmuştur. Son 20 yılda Kürt sorununu çözmek için kurulduğu iddia edilen partilerden birçoğu Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Bu partilerin kronolojik sıralaması ve kapatılma kararları şöyledir²⁶⁵:

1989 yılında Halkın Emek Partisi’nin (HEP) kurulmasıyla başlayan siyasi gelenek ÖZEP, ÖZDEP, DEP, HADEP, DEHAP ve DTP ile devam etti. 7 Haziran 1990’da kurulan Halkın Emek Partisi’nin (HEP) ‘devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozma amacını taşımak ve bu yolda faaliyette bulunmak’ iddiasıyla kapatılması istendi. Anayasa Mahkemesi 11 üyenin oybirliği ile 14 Temmuz 1993’te HEP’in kapatılmasına karar verdi. Özgürlük ve Eşitlik Partisi (ÖZEP) 25 Haziran 1992’de kurulan partinin kurucuları arasında SHP’den istifa eden HEP kökenli 18 milletvekili bulunuyordu. Aynı yıl parti HEP’e katılarak kendini fesh etti. Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP) HEP’in kapatılma ihtimaline karşı 19 Ekim 1992’de kuruldu. Ardından kapatma davası açıldı. ÖZDEP’li yöneticiler davanın sonuçlanmasını beklemeden 30

²⁶² Törel, a.g.e., 125.

²⁶³ Törel, a.g.e., 126.

²⁶⁴ Biber, A. (2006). *Sivil Toplum Örgütlerinde Halkla İlişkiler*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 22.

²⁶⁵ İnternet: “HEP, DEP ve HADEP de Kapatılmıştı”, (Aralık, 2009). https://www.ntv.com.tr/turkiye/hep-dep-ve-hadep-de-kapatilmisti,JR_zt6Uy0Ua_XQdEottLsw?_ref=infinite, (Yayın Tarihi: 08.12.2009), (Erişim Tarihi: 12.02.2019).

Nisan 1993'te fesih kararı aldılarsa da bu karar Anayasa Mahkemesi'ne ulaşmadan partinin kapatılmasına karar verildi. Demokrasi Partisi (DEP) HEP'in kapatma davası sürerken 7 Mayıs 1993'te kuruldu. Ancak kısa süre sonra partinin genel başkanı ve yedi parti yöneticisi tutuklanınca Anayasa Mahkemesi, Demokrasi Partisi hakkında 16 Haziran 1994'te kapatma kararı aldı. Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) 11 Mayıs 1994'te bazı eski DEP'li milletvekilleri tarafından kuruldu. Partinin kongresinde PKK bayrakları ve Öcalan posterleri açılması, Türk bayrağının indirilmesi nedeniyle gözaltına alınan bazı parti yöneticileri tutuklandı ve Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla 13 Mart 2003 tarihinde parti oybirliği ile kapatıldı. Demokratik Halk Partisi (DEHAP) 24 Ekim 1997'de kuruldu. 2002'de Anayasa Mahkemesi tarafından 'örgütlenmesini tamamlamadan seçimlere girdiği' iddiasıyla hakkında kapatma davası açılan DEHAP, 19 Kasım 2005'te kendini feshetti. 9 Kasım 2005 tarihinde kurulan Demokratik Toplum Partisi (DTP), Türkiye'de ilk defa eşbaşkanlık sistemini uygulayan siyasi parti oldu. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 16 Kasım 2007'de DTP hakkında partinin 'devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine eylemlerin odağı haline gelmesi' gerekçesiyle kapatma davası açtı. DTP'nin terör örgütü tarafından kurdurulduğu ve yönetildiğine dair bilgiler, parti üyelerinin açıklamaları ve eylemleri, kesinleşmiş mahkeme kararları ve yerel savcılıkların açtığı soruşturmalar davaya delil olarak gösterildi.

İlk eylemlerin başladığı 1984'ten Çekiş Güç'ün Kuzey Irak'a girdiği 1991 yılına kadar geçen süre PKK terör örgütünün tarihinde çok önemli bir dönüm noktası olmuştur. "1984-1991 yılları arasında bölücü terörün amaçlarını ortaya koymada PKK'nın IV. Kongre'de aldığı kararlar önemli rol oynamaktadır. 1991 Aralık ayında yapılan IV. Kongre'de Sosyalist Blok'un dağılması neticesinde, dünya dengelerinde meydana gelen değişimlere bağlı olarak 'Dünya İnsanlığının Durumu' başlığı altında klasik Marksizmden kaçış sayılabilecek bazı değerlendirmeler yapılmıştır. IV. Kongre'de alınan en önemli karar sözde gerillanın yaygınlaştırılması kararı olmuştur"²⁶⁶.

Bu süreçte örgüt, şiddeti topluma yaygınlaştırmak ve örgüt içinde Öcalan'ın hâkimiyetini sağlamlaştırmak için hiçbir sınır tanımadan eylemlerine devam etmiştir. Örgüte destek olmadıkları gerekçesiyle bölgede çobanlık yapan masum insanlar dâhil birçok kişi örgüt mensuplarınca hunharca katledilmiştir. Güvenlik kuvvetleri ve bölgede örgüte karşı olduğu bilinen önde gelenler, örgütün her zaman öncelikli eylem hedefi olmuştur. Cezaevlerinde örgütün etkisini artırmak, cezaevine giren örgüt sempatizanlarının ileri düzeyde bir örgüt üyesi olarak cezaevinden çıkmalarını sağlamak için ne lazımsa yapılmıştır. Hatta bu dönemde

²⁶⁶ İddianame, 43-44.

cezaevlerindeki terör hükümlü ve tutuklularının bulunduğu koğuşlar birer örgüt okulu haline getirilmiştir.

1.5.5.1991-1995 (Çekiç Güç) Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

Halepçe’de dönemin Irak’taki BAAS yönetiminin kimyasal silahları kullanması, Çekiç Güç’ün bölgeye girme nedeni olarak gösterilmiştir. PKK’ya tarihindeki en büyük katkıyı sağlayan olaylardan biri de budur. Kimyasal silah kullanılması sonrası bölgede yaşayan halk çaresizce Türkiye sınırına yönelmiş, yaklaşık 110 bin kişi Güneydoğu sınırından ülkeye girmiştir. Bu kişiler gelirken ellerinde bulundurdıkları silahlarını Türkiye’ye sokamayacaklarını bildiklerinden PKK’ya teslim etmek zorunda kalmışlardır. Halepçe katliamından sonra Kuzey Irak’ta Birleşmiş Milletler’in (BM) desteğiyle kamplar kurulmuş ve kampların kontrolü PKK’ya geçmiştir. PKK’nın arayıp da bulamayacağı fırsat da hem Halepçe’den kaçanların kendilerine bıraktığı silahlar hem de bölgede kurulan kamplar sayesinde gerçekleşmiştir. Bu kamplardan en bilineni Mahmur Kampı’dır. Çekiç Güç’ün bölgedeki varlığı ve bu nedenle operasyonların yapılamaması PKK’ya önemli bir avantaj sağlamıştır. PKK, Çekiç Güç’ün bölgedeki hâkimiyetini sürdürdüğü süreç içerisinde silah, mühimmat temini ve örgüte katılımlar açısından altın çağını yaşamış ve bunu tam anlamıyla uluslararası bağlantılarını kullanarak fırsata çevirmiştir.

PKK terör örgütü kültürel, ekonomik, sosyolojik, psikolojik olarak kullanabileceği ve lehine çevirebileceği her şeyi kullanmakta asla tereddüt etmemiştir. Bu çerçevede bölge halkındaki İslami hassasiyetleri ve dindarlığı kendi lehine çevirmek ve etkinliğini artırmak için 1991 yılında kendisine yakın din adamlarından oluşan ‘Kürdistan Dindarlar Birliği’ isimli oluşumu faaliyete geçirmiştir. Bu oluşum PKK yönetiminin direktifleri doğrultusunda bölgede yaşayan İslami hassasiyeti olan Kürt kökenli vatandaşlar üzerinde etkili olmuştur. “Kürdistan Dindarlar Birliği, PKK için propaganda yapmıştır. PKK’nın dini propaganda faaliyetlerini Kürdistan İslam Partisi, Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan Yurtsever İmamlar Birliği, ERNK İmamlar Birliği ve Kürdistan Yurtsever Din Âlimleri Birliği aracılığıyla yürüttüğü bilinmektedir”²⁶⁷. Kuruluşundan itibaren aşırı sol ve Marksist-Leninist bir çizgide olan PKK terör örgütünün Kürdistan İmamlar Birliği gibi dindar bir oluşumu faaliyete geçirmesi ve kendi

²⁶⁷ İnternet: “AKP’ye Karşı ‘İmamlar Birliği’ Kozu”, (Mart, 2008). <http://www.haber7.com/guncel/haber/303996-akpye-karsi-imamlar-birligi-kozu>, (Yayın Tarihi: 04.03.2008), (Erişim Tarihi: 16.05.2019).

hedefleri doğrultusunda örgütün hiçbir sınır tanımadan manipüle edebileceği her şeyi sonuna kadar kullanması örgütün tahlil edilebilmesi açısından dikkat çekicidir. Dini hassasiyetleri yüksek olan Kürtleri kendi tarafına çekmek ve onları terör eylemlerine yöneltmek, örgütün 1990'ların sonrasında uyguladığı stratejilerden biri olmuştur.

PKK terör örgütünün kuruluş yıllarından itibaren Marksist-Leninist düşünceleri benimseyip dine ve dindarlığa mesafeli olmasından faydalanan Hizbullah Terör Örgütü Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bazı yerleşim yerlerinde önemli ölçüde PKK karşıtı taraftar kitlesi toplamayı başarmıştır. Hizbullah terör örgütünün etkin olduğu bölgelerde ve dönemde PKK terör örgütü bu yerlerde taraftar bulmakta ve eylem yapmakta güçlük çekmiştir. Bunu fark eden PKK yönetimi, Kürdistan Dindarlar Birliği'ni faaliyete geçirerek başlangıçta Hizbullah'ın etkili olduğu yerlerde sonra da tüm bölgede dini hassasiyeti olan Kürtleri kendi tarafına çekmeye çalışmıştır.

PKK terör örgütü silah, mühimmat ve eleman yönünden gerekli yığınağı yaptığına inandıktan sonra yurt içinde ve sınır ötesinde etkinlik sağlamak amacıyla geniş çaplı eylemler planlamıştır. Bu eylemleri şu şekilde özetlemek mümkündür: “1991 yaz sonlarından itibaren pek çok sınır karakoluna baskınlar düzenlemiştir. Aynı zamanda yurt içinde de silahlı eylemler, kitlesel büyük gösteriler, kepenk ve kontak kapatma eylemleriyle güvenlik güçleri ve halk karşı karşıya getirilmeye çalışılmıştır. Terör örgütü PKK, 1991 yılında gerek yurt içindeki ve gerekse Kuzey Irak'taki faaliyetlerinde mesafe kaydetmesi üzerine 1992 yılında daha ileri adımlar atmaya ve böylece sözde kazançlarını kalıcı hale getirmeyi hedeflemiştir”²⁶⁸.

PKK elebaşı Öcalan, ‘Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz’ isimli 1992 Ocak tarihli broşüründe artık ayaklanmanın zamanının geldiğini, kendi önderliğinde Kürt halkının bir ayaklanma başlatması gerektiğini açıkça ortaya koymuştur²⁶⁹. 1992 Nevruz'unu Öcalan ve örgüt yönetimi ayaklanmayı başlatmak için en uygun zaman olarak görüyordu. Bu maksatla Nevruz öncesi gerilimi artırmak için saldırılar ve eylemler düzenlenmiştir. Bu eylemlerde örgüt, alınan etkin tedbirler sonucunda hedeflediği topyekün ayaklanma amacına ulaşamamıştır. Ancak Şırnak ve Cizre'de çok sayıda kişi kolluk kuvvetlerinin müdahalesi sırasında hayatını kaybetmiştir. Bu süreçte örgüt, kadınları ve çocukları toplumsal eylemlerde

²⁶⁸ İddianame, 45.

²⁶⁹ İddianame, 45.

ön plana çıkararak güvenlik kuvvetlerinin etkin müdahalesini engellemeyi, ulusal ve uluslararası kamuoyunda devleti zor durumda bırakmayı amaçlayan bir strateji belirlemiştir.

1992 Nevruz’unda topyekün ayaklanma hedefini gerçekleştiremeyen PKK terör örgütü 15 Ağustos Şemdinli, Eruh baskınlarının yıldönümünde bu kez Şırnak’ı ele geçirip kurtarılmış bir bölge oluşturmaya çalışmıştır. Alınan sıkı tedbirler ile 15 Ağustos’ta eylem gerçekleştirilememiş ancak üç gün sonra 18 Ağustos 1992’de çok sayıda terör örgütü mensubunun katılımı ve ağır silahlarla Şırnak merkezine, özellikle güvenlik kuvvetlerine yönelik saldırılar gerçekleştirilmiştir. Güvenlik kuvvetlerinin gösterdiği üstün cesaret ve kahramanlıkla terör örgütü çok sayıda zayıat vererek iki gün süren saldırılar sonrası geri çekilmek zorunda kalmıştır. 1992 Şırnak Baskınının Cumhuriyet Gazetesi’nin manşetindeki yansıması Görsel 1.3.’te gösterilmektedir.

Görsel 1.3. 1992 Şırnak Baskını ve Cumhuriyet Gazetesi Manşeti

Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi, 20 Ağustos 1992, Erişim Tarihi: 25 Ocak 2019.

Görsel 1.3.’te yer alan gazete haberinden de anlaşılabileceği üzere terör örgütü eylemlerini en üst seviyeye çıkarmak ve ülkede bir kaos ve korku ortamı oluşturmak için her türlü yola başvurmuştur. Şehirlerde ve kırsal alanda yapılan başarılı operasyonlarda çok sayıda örgüt mensubu etkisiz hale getirilmiş ya da yakalanmıştır. Buna rağmen terör örgütü yönetimi, her geçen gün ülkenin içinde bulunduğu şiddet ortamını artırmak için özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bütün gücüyle yeni eylemler yapmaya çabalamıştır. Ancak operasyonlarda aldığı ağır darbelerle bölgede çok etkili eylemler yapamaz hale gelmiştir.

“PKK başarısız girişimleri ve verdiği kayıplar nedeniyle içinde bulunduğu sıkıntılı durumu aşmak için her yolu denemiştir. Öcalan yakın ilişkisinin olduğu Kuzey Irak Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) lideri Celal Talabanî aracılığıyla tek taraflı bir ateşkes ilan edip

[illegible]

Görsel 1.4.'te görüldüğü gibi masum insanların katledilmesi, bütün ülkede çok ciddi bir üzüntüye ve tepkiye yol açmıştır. Terör örgütünün korku, kaos ve nefret yaratarak hedeflerini gerçekleştirmede ne kadar acımasız olabileceği bu eylemlerde bir kez daha açıkça ortaya çıkmıştır.

²⁷⁰ Iddianame, 47.

başarılamamıştır. Bu plana göre; Gümüşhane, Bayburt, Trabzon, Artvin, Rize, Giresun, Samsun gibi illere açılmak, bölgeyle Gürcistan-Ermenistan hattında bir koridor oluşturmak ve buraları lojistik, silah ve mühimmat ikmalinde kullanmak hedeflenmiştir”²⁷¹.

PKK 1995 yılında yapılan operasyonlarda büyük kayıplar vermiş ve hezimete uğratılmıştır. Bu da örgütte büyük yılgınlık ve ümitsizlik yaratmıştır. PKK, içinde bulunduğu sıkıntılı süreci aşabilmek için kendisine uluslararası destek aramaya başlamıştır. Aslında örgüt kuruluşundan günümüze kadar her zaman uluslararası faaliyetlerde bulunmuş ve Türkiye’yi anti-demokratik hukuk dışı yöntemleri uygulayan bir devlet gibi göstermeye çalışarak uluslararası alanda siyasi, askeri ve ekonomik ilişkilerini sürdürmüştür. Örgütün uluslararası çalışmalarının bir anlamda sonuç verdiği de görülmüştür. Bu süreçte Türkiye, uluslararası alanda hem bazı devletler hem de birtakım uluslararası nitelikteki sivil örgütlenmeler tarafından eleştirilmiş, yaptırımlar tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. ABD ve bazı Avrupa ülkelerinin Türkiye’ye yönelik gizli bir silah ambargosu uyguladığından da bahsedilebilir.

1.5.6. 1995-1999 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

Ocak 1995’te gerçekleştirilen PKK’nın V. Kongre’sinde parti program ve tüzüğünde değişiklikler yapılmıştır. Gelecekteki dönem ordulaşma süreci olarak öngörülmüştür. “Yapılan program değişikliği ile dünyada sosyalist sistemin çöküşüne bağlı olarak, klasik sosyalizm görüşlerinde değişiklik yapılması ve PKK’ya özgü bir sosyalizm teorisinin gerçekleştirilmesi planlanmıştır”²⁷².

Kuruluşundan itibaren uluslararası ilişkilere ve Avrupa ülkeleri ile temasa önem veren PKK için 1995 yılı Avrupa ilişkileri açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Yeni bir strateji ile birlikte PKK, Avrupa’da kendini terörist imajından kurtarıp ‘Kürtlerin Özgürlük Savaşçısı’ konumuna getirmeye çalışmıştır. Bu amaçla eski milletvekilleri, tanınmış aydınlar gibi Kürtler ve yabancıları kullanarak hem hükümetler nezdinde hem de hükümet dışı örgütlerle temaslar kurmaya çalışmıştır. Aynı dönemde Avrupa’da yaşayan Kürtleri, Türkiye aleyhinde eylemler yapmaya zorlamıştır. Kendi kontrolündeki dernek, vakıf gibi kuruluşlar aracılığı ile

²⁷¹ İddianame, 50.

²⁷² İddianame, 53.

de Avrupa’da yaşayan Kürtlerden vergi ve bağış adı altında büyük miktarda finansal destek elde etmiştir.

1980’li yılların sonundan itibaren dünyada iki kutuplu ayrışmanın sonuna yaklaşıldığı yavaş yavaş hissedilmekteydi. SSCB’nin kontrolündeki Varşova Paktı, Polonya’daki Dayanışma Sendikası önderliğinde başlayan halk hareketiyle çatırdamaya başlamıştı. Dünyadaki bu konjonktörel değişimi çok çabuk sezen Öcalan da PKK’yı bu yönde değiştirmede hiç gecikmemiştir. PKK’nın amblemindeki orak-çekiç, bu dönemde kaldırılmış ve yerini sarı-kırmızı-yeşil renkli yıldızlı motife bırakmıştır. Öcalan da komünist partilerde yönetim erkini temsil eden ‘genel sekreterlik’ sıfatını V. Kongre’de terk ederek daha liberal bir statü simgesi olan ‘başkanlık’ sıfatını kullanmaya başlamıştır. Artık çoğunlukla sosyalist söylemlerin kullanılmasından vazgeçilmiş, bunun yerine etnik milliyetçiliği ön plana çıkaran neredeyse şövenist söylemlere yer verilmeye başlanmıştır.

1994-1995 sürecinde güvenlik güçlerinin hem kırsalda hem de şehirlerde gerçekleştirdiği etkili operasyonlarla büyük yara alan ve o dönemdeki hükümetin de demokratik hak kullanımı kisvesi altında legal görünümlü örgüt destekçisi sivil toplum kuruluşları ve siyasi oluşumların toplumsal eylemlerine tavizsiz yaklaşması, örgütün faaliyetlerini her alanda büyük ölçüde engellemiştir. Bu durum, örgüt yönetiminde ve örgüt tabanında rahatsızlık yaratmıştır. Örgüt yönetimi de içinde bulundukları bu sıkıntılı durumu aşmak için legal alanda kontrol ettikleri siyasi parti olan HADEP tarafından Türkiye’de uluslararası tanınırlığı olan örgüt yöneticileri ve Avrupa’da kurmuş oldukları bazı sivil toplum örgütleri eliyle de Avrupa’da ateşkes, barış, savaşa son gibi herkese sevimli gelebilecek ifadelerle ortaya çıkmışlardır. Aslında örgütün daha sonraki süreçte de görülebileceği üzere, ateşkes ya da barış gibi bir amacı ya da kaygısı olmamıştır. Örgütü yönetenler sadece içinde bulundukları sıkışık durumda zaman kazanıp avantaj elde etmeye çalışmışlardır. Nitekim bu konuda bir ölçüde başarı elde ettikleri söylenebilir. PKK, operasyonların nispeten azaldığı bu süreçte yeniden yapılanmaya, örgüte katılımları artırmaya, silah ve mühimmat teminine ağırlık vermiştir. Legal alanda da örgüte müzahir kesime ve tüm kamuoyuna yönelik algıyı yönetme çalışmaları yürütülmüştür.

“8 Ocak 1995 Kuzey Irak Haftanın Kampında yapılan V. Kongreye göre; cezaevlerinde örgütlenmenin talimatı verilmiş; TİKKO, Marksist Leninist Komünist Partisi (MLKP) gibi örgütlerle ittifaklar kurulmuş, sürgünde Kürt parlamentosunun kurulmasına karar verilmiş ve

kurtarılmış alanlar oluşturulması karara bağlanmıştır”²⁷³. PKK içinde bulunduğu sıkışık durumları aşmak için her zaman bir yöntem geliştirmeye çalışmıştır. Kendisine katkı sağlayabileceğini düşündüğü kişi ve örgütlerle temas etmekten ve iş birliği yapmaktan çekinmemiştir. TİKKO ve MLKP gibi örgütlerle de birlikte hareket etmesi bunun bir örneğidir.

PKK IV. Konferansı 01-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarındaki bir örgüt kampında gerçekleştirilmiştir. IV. Konferansta²⁷⁴;

- İl, ilçe, kasaba gibi kalabalık yerleşim birimlerine baskınlar düzenlenmesi,
- Çeşitli bahanelerle serhildanların (kitlese başkaldırmaların) yeniden başlatılması,
- K. Irak'ın kuzey şehirlerinden başlanılarak iktidar organlarının oluşturulması,
- İntihar eylemlerinin geliştirilmesi,
- Her eyalete intihar timleri gönderilebilecek şekilde hazırlık ve altyapı çalışmalarının yapılması, şeklinde kararlar alınmıştır. Böylece bir yandan V. Kongrede alınan kararlar güncelleştirilirken, diğer yandan örgüt açısından hayati önemi gittikçe artan Kuzey Irak'a dikkat çekilmiştir.

1.5.7.1999-2015 Yılları Arasında Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

Öcalan’ın Suriye’den kaçıışı sonrasında Kenya’da yakalanmasına denk gelen PKK’nın VI. Kongresi, Kuzey Irak-İran sınırındaki Kandil Dağı bölgesinde Şubat 1999’da toplanmıştır. İstihbarat birimlerine ulaşan bilgiye göre bölücü terör örgütü VI. Kongresini İran ile Kuzey Irak sınırında İran içinde kalan bir noktada yapmıştır²⁷⁵. Kongre sırasında Öcalan’ın yakalanıp Türkiye’ye iade edilmesi haberi bu kongre kararlarına çok büyük oranda etki etmiştir.

Kongrede, ‘Kürdistan halkının’ serhildan dalgasıyla büyük bir direnişe geçmesi, serhildanların kesintisiz sürdürülerek ‘gerillayla’ birleştirilip düşmanı yenecek bir düzeye yükseltilmesi kararlarını alan örgüt yönetimi, Öcalan’ın yakalanmasından sonra örgüt tabanını

²⁷³ İnternet: Takan, A. (2015). “PKK’nın Kongre Takvimi”. <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/pkknin-kongre-takvimi-33953yy.htm>, Yayın Tarihi: 26.03.2015, Erişim Tarihi: 03.04.2019.

²⁷⁴ İddianame, 56.

²⁷⁵ İnternet: “PKK 6’ncı Kongresi’ni İran Sınırında Yaptı”, (1999). <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/PKK-6-nci-kongresini-iran-sinirinda-yapti-39062713>, 12.02.1999, Erişim Tarihi: 03.04.2019.

ayakta tutmaya ve sürekli eylemler yapma konusunda motive etmeye çalışmıştır²⁷⁶. Aynı kongrede Öcalan, ‘PKK Genel Başkanı’ olarak seçilmiştir.

31 Mayıs 1999 tarihinden itibaren Öcalan’ın Ankara 2 No’lu DGM tarafından İmralı Adası’ndaki yargılanması başlamış, Mahkeme tarafından 29 Haziran 1999 tarihinde idam kararı verilmiştir²⁷⁷. “1994’ten itibaren azalma eğilimi içerisine giren terör eylemlerinin 1995-1999 yılları arasında belirli bir seviyede tutulduğu, 1999 yılında Öcalan’ın yakalanması ile eylemlerin durma noktasına geldiği görülmektedir”²⁷⁸. Öcalan bulunduğu İmralı Cezaevi’nden avukatları aracılığıyla 1 Eylül 1999 tarihinde PKK’nın ‘sözde’ tek taraflı ateşkes ilan ettiğini açıklamıştır.

PKK terör örgütünün VII. Kongresi 02 Ocak 2000 tarihinde Kuzey Irak’ta bulunan Kandil’de gerçekleşmiştir²⁷⁹. Kongrede yeniden yapılanma söz konusu olmuş ve ‘siyasal serhildan’ temel faaliyet biçimi olarak benimsenmiştir. Terör örgütünün askeri/silahlı kanadı ARGK yerine, HPG/Halk Savunma Birlikleri isimli yapının, terör örgütünün siyasi/sivil kanadı ERNK yerine ise YDK/Kürt Demokratik Halk Birlikleri isimli yapının kuruluşu ilan edilmiştir.

PKK, İngiltere tarafından 2001, AB tarafından ise 2002 yılında uluslararası platformda terör listesine alınmıştır.

Nisan 2002’de PKK VIII. Kongresi Dole-Koge isimli örgüt kampında yapılmış ve örgüt kendisini feshettiğini, yerine Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi’nin (KADEK) kurulduğunu ilan etmiştir. “Bu değişimin öngördüğü şey, VII. Kongre’den beri devam etmekte olan partinin geçirdiği yeni oluşum sürecinin yeni bir aşamaya ulaşmış olmasıdır. Bütün eylemleri kendi kontrolünde tutan PKK gibi öncü bir parti yerine, bütün bağlantılı grupları ve örgütleri parti bünyesinde koordine edecek bir kongre yapılanmasına gidilmiştir”²⁸⁰. PKK uluslararası anlamda kirlenen ve terör örgütleri listesine giren adını temizlemek maksadıyla bu kongrede isim değişikliğine giderek uluslararası desteğini devam ettirmek istemiştir. Bu

²⁷⁶ İddianame, 71.

²⁷⁷ İnternet: “Öcalan’ın Türkiye’deki Yargı Kronolojisi”, (2005). <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalanin-turkiyedeki-yargi-kronolojisi-318841>, Yayın Tarihi: 12.05.2005, Erişim Tarihi: 27.05.2019.

²⁷⁸ Cantenar, Ö. F. ve Tümlü, F. (2016). “PKK Terör Örgütünün Eylemlerinin Güvenlik Güçleri Zayılatı Açısından Analizi”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 1, 12.

²⁷⁹ Takan, a.g.e., Erişim Tarihi: 03.04.2019.

²⁸⁰ Akkaya, A. H., Jongerden, J. ve Şimşek, B. (2015). *İsyandan İnşaya- Kürdistan Özgürlük Hareketi*. Ankara: Dipnot Yayınları, 147-149.

kongrede ilk kez Öcalan'ın örgütteki statüsü 'onursal başkan' gibi yetkisiz bir pozisyona getirilmiştir. Daha önce örgütün en etkili hatta tek adamı olan 'genel sekreter', 'genel başkan, başkan' gibi statüleri varken ilk kez VIII. Kongrede bu statüsü değiştirilmiştir.

Silahlı mücadelenin bırakılmasının Türkiye ve diğer bölge ülkelerinin atacakları siyasi adımlara bağlı olduğu kararının da alındığı PKK'nın IX. Kongresi, 27 Ekim 2003 tarihinde yine Kandil'de gerçekleşmiştir²⁸¹. IX. Kongre'de KADEK'in kendisine biçilen misyonu yerine getiremediği için feshedildiği, yerine ise Kürdistan Halk Kongresi'nin (KONGRA-GEL) kurulduğu ilan edilmiştir. PKK terör örgütünün KONGRA-GEL ismi ile faaliyetlerine devam ettiği süreçte, 2005 yılının Mart ayında Koma Komalen Kürdistan/Kürdistan Örgütler Birliği (KKK) kuruluşu ilan edilmiştir. Nisan 2005'te Kuzey Irak'ta gerçekleştirilen 'PKK Yeniden Yapılanma' adı verilen kongrede ise KKK sistemin ideolojik organı olarak PKK'nın yeniden kurulduğunu ilan etmiştir.

Nisan 2006'da KONGRA-GEL'in IV. Genel Kurul Toplantısında örgütün terörist kimliğinden sıyrılarak siyasi bir nitelik kazanması çalışmaları yapılmasının gerekliliği tartışılmıştır. "Bu yeni yaklaşım, PKK'nın örgütsel yapısına da yansımıştır. Örgüt silahlı terör örgütü olarak şekillenen tarihi mirasının aksine kendisini siyasal bir hareket olarak lanse edebilecek yollar aramaya başlamıştır"²⁸². Kongrede örgütün amacının; ayrı bir devlet kurmak olmadığı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde kültürel kimliğin Anayasal düzeyde tanınmış siyaset serbestisi ve kendi kendini yönetme hakkını elde etmiş bir halk olmak istedikleri ileri sürülmüştür. Terör örgütü belirlenen amaçlarına ulaşmak için faaliyet çizgisini silahlı faaliyetler yerine kitle örgütlenme ve kitlesel eylemleri içeren 'siyasal serhildan' olarak belirtmiştir.

Mayıs 2007'de yapılan Kongre-Gel Genel Kurulunda KKK ismi değiştirilerek Koma Ciwaken Kurdistan-Kürdistan Halk Topluluğu (KCK) ismi konulmuştur. "KCK sistemi vergi toplayan, üyelerine KCK vatandaşlığı statüsü veren ve 'İdeolojik Alan, Siyasi Alan, Sosyal Alan, Halk Savunma Alanı ve Mali Alan' olmak üzere beş alanda faaliyet gösteren bir yapıdır... Bir nevi anayasa taklidi şeklinde düzenlenen bu sözleşmeye göre KCK sistemi yasama,

²⁸¹ Takan, **a.g.e.**, Erişim Tarihi: 03.04.2019.

²⁸² Soner, B. A, Aslan, Ö. ve Kıyıcı, H. (2017). "PKK'nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması". **Polis Akademisi Yayınları:27**, Rapor No: 9, 12.

yürütme, yargı erkleri bulunan alternatif bir devlet yapısını öngörmektedir”²⁸³. Bu tarihsel süreç içerisinde PKK terör örgütü PKK/KADEK, PKK/KONGRA-GEL ve PKK/KCK isimleriyle silahlı ve siyasi faaliyetlerine devam etmiş, faaliyetlerinin içeriğine bakıldığında tamamen aynı olduğu ancak ismen bir değişikliğe gittiği, örgütsel amaç ve strateji çizgisini değiştirmedeği, bu değişiklikleri sadece uluslararası platformda desteklerinin devam etmesi maksadıyla yaptığı anlaşılmaktadır. Bu dönem zarfında özellikle silahlı propagandadan vazgeçilmemiş ama süreç gereği zaman zaman azaltılarak devam edilmiş ve serhildan eylemlerine ağırlık verilmiştir. Yürütülen bu serhildan eylemleri ise genel itibariyle yasal zemine oturtulmaya çalışılmış, örgüt hedefleri ve talimatları doğrultusunda faaliyet gösteren çeşitli siyasi parti, sendika, dernek ve/veya sivil toplum kuruluşları üzerinden hak arayışı şeklinde lanse edilmiştir.

2009 yılına gelindiğinde PKK terör örgütüyle mücadele yönteminde değişiklik olmuştur. Bunu ilk olarak dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül açıklamıştır. 12 Mayıs 2009 tarihli Sabah gazetesinin ‘Kürt Açılımı Netleşti’ başlıklı haberinde Cumhurbaşkanı Gül’ün, Prag’a hareket ederken yaptığı açıklamada, iç ve dış politikada bu yılın kaçırılmaması gereken bir fırsat yılı olduğu ve 2009 yılı içerisinde ana sorunlarda adım atılması gerektiğine yönelik açıklamalarına²⁸⁴ yer verilmiştir.

01 Ağustos 2009 tarihinde Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Uluslararası Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Araştırma Merkezi (UTSAM) ve Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) tarafından ‘Kürt Meselesinin Çözümü: Türkiye Modeline Doğru’ isimli çalıştay başlatılmıştır. Dönemin İçişleri Bakanı Beşir Atalay ile gazetecilerin bulunduğu çalıştayda ‘Süreç Kapsamında Yapılması Gerekenler: Yöntem ve Yönetim’ ile ‘Demokratikleşme Paketinde Neler Olmalı’ başlıklı iki oturum düzenlenmiştir²⁸⁵. Çalıştay fikrini ortaya atan ve çalıştayda tartışılacak konuları belirleyen Polis Akademisi mensubu UTSAM’ın başkanı ve 5 öğretim görevlisinin tamamı hakkında 17-25 Aralık 2013 sonrasında

²⁸³ İnternet: Sandıklı, A. (Ekim, 2011). “Terör Örgütünün KCK Yapılanması ve Devletleşme Hedefi”, <http://www.bilgesam.org/incele/1214/-teror-orgutunun-kck-yapilanmasi-ve-devletlesme-hedefi/#.XO0XG4gzZPY>, Yayıml Tarih: 07.10.2011, Erişim Tarih: 02.04.2019.

²⁸⁴ İnternet: “Kürt Açılımı Netleşti”, (Mayıs, 2009). https://www.sabah.com.tr/siyaset/2009/05/12/kurt_acilimi_netlesti (Yayıml Tarih:12.05.2009), (Erişim Tarih: 02.05.2019)

²⁸⁵ İnternet: “Flaş İsimlerle Kürt Açılımı Çalıştayı”, (Ağustos, 2009). <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/flas-isimlerle-kurt-acilimi-calistayi-12196814>, (Yayıml Tarih: 02.08.2009), (Erişim Tarih: 02.05.2019)

FETÖ'ye üye olmaktan soruşturma başlatılmıştır. Bu kişilerin dördü tutuklanmıştır, ikisi ise halen firari durumdadır.

“19 Ekim 2009 tarihinde Öcalan'ın çağrısıyla 34 PKK üyesi Habur Sınır Kapısı'ndan girip teslim olmuştur. Gelenleri karşılamak üzere Şırnak'ın Silopi İlçesi'nde yaklaşık 50 bin kişi toplanmıştır”²⁸⁶. PKK, bu sınırdan geçişleri tabiri caiz ise, kendisi adına bir zafer kutlamasına çevirerek örgüt propagandası amacıyla kullanmıştır. Yıllardır PKK terör örgütünün kanlı eylemlerine maruz kalan Türk halkı için bu görüntüler büyük bir üzüntü ve travma yaratmıştır.

14 Eylül 2011 tarihli Taraf Gazetesi'nin haberine göre dönemin MİT Müsteşarı yardımcıları Hakan Fidan ve Afet Güneş tarafından PKK ve MİT arasında yapılan gizli görüşmenin ses kaydı internete sızdırılmış ve böylece devlet görevlileri ile PKK arasındaki pazarlıklar ilk defa gün yüzüne çıkmıştır. Görüşmelere PKK adına örgütün Kandil'deki yöneticilerinden Sabri Ok ve Mustafa Karasu ile Zübeyir Aydar katılmıştır²⁸⁷.

9 Şubat 2012 tarihinde Zaman Gazetesi'nin haberine göre ise, dönemin MİT Müsteşarı Hakan Fidan, eski Müsteşar Emre Taner ve eski Müsteşar Yardımcısı Afet Güneş, özel yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ifadeye çağırılmıştır²⁸⁸.

24 Eylül 2012 tarihinde BBC haber kanalı KCK Yürütme Konseyi üyesi Zübeyir Aydar ile röportaj yapmıştır. Söz konusu bu haberde Aydar, görüşmelerin gizliliğine riayet ettiklerini belirtmiştir. Bunların açığa çıkmasından savaş yanlısı kesimler ile Fethullah Gülen Cemaati'ni sorumlu tuttuğunu ifade eden Aydar, haberi sızdıranların Kürt sorununun diyalog yoluyla çözümünden yana olmayan kişiler olduğunu ve cemaatin birçok kurumu ele geçirmesine rağmen MİT'i ele geçiremediğini²⁸⁹ vurgulamıştır.

²⁸⁶ İnternet: “Başlangıçtan Bugüne Gün Gün Çözüm Süreci”, (Aralık, 2014).<https://www.cnnturk.com/fotogaleri/turkiye/baslangictan-bugune-gun-gun-cozum-sureci>, Yayın Tarihi: 01.12.2014, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

²⁸⁷ İnternet: “Peki Niye Savaşyorsunuz?”, (Eylül, 2011). https://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php, Yayın Tarihi: 14.09.2011, Erişim Tarihi: 27.03.2019.

²⁸⁸ İnternet: “MİT'in Eski ve Yeni Müsteşarı KCK'dan İfadeye Çağrıldı”, (Şubat, 2012). https://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php, Yayın Tarihi: 09.02.2012, Erişim Tarihi: 27.03.2019.

²⁸⁹ İnternet: Hamsici, M. (Eylül, 2012). “Oslo süreci neden tıkanı”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/09/120924_oslo_pkk.shtml, Yayın Tarihi: 24.09.2012, Erişim Tarihi: 02.05.2019.

‘Açılım Süreci’ fikrini ortaya atan Polis Akademisi’ne bağlı UTSAM başkanının ve akademik kadrosunun FETÖ üyesi olması, Oslo sürecinin Fettullahçı olduğu bilinen medya tarafından kamuoyunu manipüle etmek amacıyla servis edilmesi hep birlikte değerlendirildiğinde ‘Açılım Süreci’nin FETÖ tarafından dönemin hükümetine karşı yapılmış bir kumpas olduğu fikrini güçlendirmektedir.

Demokratik Toplum Kongresinin (DTK) 18-19 Aralık 2010 tarihlerinde Diyarbakır’da yapılan iki günlük çalıştayda yazar, akademisyenler ve siyasetçilerle tartışılan ‘Demokratik Özerk Kürdistan Modeli Taslağı’nda demokratik özerkliğin Kürt halkının mevcut durumda varlığını tehdit eden yönetim altında statüsüz bir halk olarak yaşamak istemediği ifade edilmiştir²⁹⁰.

PKK terör örgütü 2010 yılı Haziran ayından itibaren ‘Topyekûn Savunma Aşaması’ olarak adlandırdığı metotla şiddet eylemlerini artırmıştır. Yine bu dönemde DTK çalıştayında üzerinde durulan ‘Kürt halkının statüsü’ sorununa da bağlı olarak gerek Öcalan gerekse örgütün sözde üst düzey yöneticileri tarafından sıklıkla dile getirilen ‘Devrimci Halk Savaşı’ ve ‘Topyekûn Savunma’ kavramları örgütün kent merkezli stratejisinin temelini oluşturmuştur. Örgüt 2011 yılından itibaren gerçekleştirdiği şiddet eylemlerini devrimci halk savaşı söylemlerine dayandırmıştır.

PKK terör örgütü tarafından 4. stratejik dönem olarak adlandırılan süreçte 2012 yılı, ‘zafer yılı’ ilan edilmiştir. “Final yılı olarak da gördüğü 2012 yılında yaşanan başarısızlık karşısında PKK, sadece kıra dayalı bir sözde savaşın, örgütün ‘kesin zafere’ ulaşmasını engellediğini, demokratik özerkliğe ulaşılabilmesi için şehirlerde daha etkin örgütlenmenin ve ‘şehir savaşının’ zorunlu olduğunu ifade etmeye başlamıştır”²⁹¹. Bu kapsamda ‘Demokratik Özerkliğin zorla elde edilmesi’, Suriye ve Irak’ta yaşanan gelişmeler ile birlikte Türkiye’de de fiili bir durum oluşturma çabaları gündeme gelmiş, ‘Devrimci Halk Savaşı’ stratejisi ile ‘gerilla eylemleri ve serhildanlar yükseltilerek’ Türkiye topraklarında fiili bir özerklik ve çatışma ortamı oluşturulması hedeflenmiştir. Terör örgütü bu süreçte silahlı eylemleri artırmış, başta

²⁹⁰ İnternet: Aslan, F. (Aralık, 2010). “İşte Demokratik Özerklik Taslağı Tam Metni”. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-demokratik-ozerklik-taslagi-tam-metni-16581435>, Yayın Tarihi: 20.12.2010, Erişim Tarihi: 28.03.2019.

²⁹¹ İnternet: Sandıklı, A. (Aralık, 2012). “PKK Terör Örgütünün 2013 Yılı Stratejisi: ‘Kıra Dayalı Şehir Savaşı’”, <http://www.bilgesam.org/incele/615/-pkk-teror-orgutunun-2013-yili-stratejisi---8220-kira-dayali-sehir-savasi--8221-/#.XOvtrYgzZPY>, Yayın Tarihi: 19.12.2012, Erişim Tarihi: 01.04.2019.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde sansasyonel nitelikte eylemler düzenlemiştir. Örgüt birçok eylem düzenlemesine rağmen hedefine ulaşamamış ve ciddi kayıplar vermiştir. Bu eylemlerin başarıya ulaşamamasını Devrimci Halk Savaşı stratejisinin Serhildan ayağının yükseltilememesine bağlayan terör örgütü, bu kapsamda halk desteği sağlamak ve şehirlerde yapılacak eylemlere kitlesel destek sağlanması amacıyla çeşitli yapılanmalar oluşturmuştur.

Bu kapsamda oluşturulan Halk İnisiyatifleri isimli yapı, algı yönetimi uygulayarak kitlesel eylemleri organize etmek, halkı galeyana getirmek, müzahir kitleleri dinamik tutmak amacıyla örgüt hiyerarşisi içerisinde çeşitli kitlesel eylemler düzenlemiş, düzenlenen kitlesel eylemlere öncülük etmiş ve halkı kışkırtmaya yönelik provokatif çağrılarda bulunmuştur.

14 Temmuz 2011 tarihinde DTK eş genel başkanı Aysel Tuğluk tarafından Diyarbakır'da 'Demokratik Özerklik' ilan eden bildiri okunmuştur²⁹².

28 Aralık 2011 tarihinde Şırnak Uludere İlçesi Ortasu Köyü (Ortasu Köyü'nün Kürtçe ismi Roboski'dir) kırsalında Irak sınırından sınır ticareti/kaçakçılık yaptığı iddia edilen 34 kişi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin terör örgütü mensubu olduğu gerekçesiyle gerçekleştirdiği hava operasyonu sonucunda yaşamını yitirmiştir. Bu olay uzun bir süre terör örgütü mensup ve yandaşlarınca devletin etnik kökeninden dolayı bölgedeki Kürt kökenli vatandaşlara soykırım politikaları yürüttüğü, katliam yaptığı iddiası ile gündemde tutularak terör örgütü propagandası amacıyla ulusal ve uluslararası kamuoyunda kullanılmıştır.

Aralık 2012'de PKK terör örgütünün İmralı'da tutuklu bulunan lideri Öcalan ile terör örgütünün faaliyetlerinin durdurulması amacı ile görüşüldüğü kamuoyuna açıklanmıştır. "03 Ocak 2013'te ise, Ahmet Türk ve BDP milletvekili Ayla Akat Ata İmralı'ya giderek Öcalan ile görüşmüştür"²⁹³. Terör örgütünün siyasi uzantısı olan partiye mensup bazı milletvekilleri ile bölücü Kürt siyasi hareketinin bir kısım öne çıkan temsilcisi PKK terör örgütü lideri Öcalan ile İmralı'da başlayan görüşmelere devam etmiştir.

²⁹² İnternet: " 'Demokratik Özerklik' İlan Edildi", (Temmuz, 2011). http://www.ntv.com.tr/turkiye/demokratik-ozerklik-ilan-edildi,1lZNTdZvEkurs3q0lQn0_Q, Yayın Tarihi: 14.07.2011, Erişim Tarihi: 01.04.2019.

²⁹³ İnternet: "Başlangıçtan Bugüne Gün Gün Çözüm Süreci", **a.g.e.**, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

21 Mart 2013'te Diyarbakır'daki Nevruz etkinliklerinde, PKK terör örgütü lideri Öcalan'ın yazdığı bir mektup milletvekilleri tarafından Türkçe ve Kürtçe olarak okunmuştur. Bu mektupta 'silahın değil siyasetin öne çıktığı yeni bir dönemin başladığı' belirtilmiş ve terör örgütüne 'silahlı unsurlarını sınır dışına çekme' çağrısı yapılmıştır. İki gün sonra PKK terör örgütüne ateşkes ilan edildiği duyurulmuştur. 2013 Mayıs ayından itibaren sınır dışına çekilme görüntüsü verilmeye başlanmıştır ancak örgüt gerçek anlamda sınır dışına çekilmemiş bunu bir propaganda ve algı yöntemi olarak kullanmıştır. Ayrıca bu dönemde terör örgütü mensupları nispeten operasyonların azalmasıyla oluşan kendileri için rahat ortamdan faydalanarak yerleşim yerlerine silah, mermi ve patlayıcı yığınakları yapmaya başlamışlardır.

"4 Nisan 2013'te çözüm sürecini topluma mal etmek için Âkil İnsanlar Heyeti kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. 30 Nisan 2013'te ise, Adalet Bakanlığı son iki ayda KCK davasından tutuklu 200 sanığın tahliye edildiğini açıklamıştır"²⁹⁴. Örgüt, 'Çözüm Süreci' olarak adlandırılan dönemde her gün yeni bir etkinlik gerçekleştirmiş ve gerçekleştirilen her etkinlikten sonra Türk kamuoyunda ciddi rahatsızlıklar meydana gelmiştir. "Mayıs 2013'te terör örgütü sempatizanları Şırnak Merkez Balveren beldesi kırsalında 'çözüm çadırı' adı altında örgütün sözde bayrağının ve terörist başının posterinin asıldığı bir çadır kurmuş ve 'barış nöbeti' adı altında bir etkinlik gerçekleştirmiştir. Silahlı terör örgütü mensupları bu etkinliğe katılmışlardır"²⁹⁵.

"15 Haziran 2013'te Diyarbakır'da 'Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansı' yapılmıştır. Konferansta güneydoğu bölgesi için ilk defa 'Kuzey Kürdistan' tabiri kullanılmıştır. Konferansın sonuç bildirgesinde Öcalan'a özgürlük talep edilmiştir. Bildirgede Kürdistan halklarının kendi tercihleriyle özerklik, federasyon veya bağımsızlık gibi statülerini belirleme hakkına sahip oldukları ifade edilmiş ve dünyadaki tüm devletlere ve uluslararası teşkilatlara PKK'yı terör listelerinden çıkarma çağrısı yinelenmiştir. Terör örgütü Şırnak

²⁹⁴ İnternet: Kaplan, H. (Mart, 2015). "Hükümet Ne Yaptı ki?", <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/arsiv?getall=true>, Yayın Tarihi: 13.03.2015, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

²⁹⁵ İnternet: Kaya, E. ve Ünal, B. (Eylül, 2013). "Çözüm Süreci Kronolojisi, 28 Aralık 2012-22 Eylül 2013", <http://www.bilgesam.org/incele/1201/-cozum-sureci-kronolojisi--28-aralik-2012-22-eylul> 2013/#.XOv8w4gzZPY, Yayın Tarihi: 23.09.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

Beytüşşebap ilçesi Kato Dağı bölgesinde bir cenaze töreni gerçekleştirmiştir. Törende örgütün sözde bayrağı ve terörist başının resminin bulunduğu afişler açılmıştır”²⁹⁶.

Yine Haziran 2013’te PKK terör örgütünün Cizre’de YDG-H adıyla örgütlediği genç ve çocuklar ‘asayiş birimi’ adı altında bir tören gerçekleştirmiş ve yol kontrolü yaptıklarına dair görüntüler kamuoyuna yansımıştır. 26 Haziran 2013’te İstanbul’da Akil İnsanlar Heyeti’nin son toplantısı yapılmıştır. Akil İnsanlar’ın, süreç hakkında hazırladıkları raporlar, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’a sunulmuştur. Raporda* bütün taleplerin devletten beklenen uygulamalar olması, terör örgütünün yapması gerekenlere ilişkin bir şey bulunmaması dikkat çekmiştir.

“Şırnak’ın Cizre ilçesinde toplanan yüzleri puşuyla sarılı ve üzerlerinde (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) ‘YDG-H Asayiş ve Öcalan’ın Resmi’ bulunan tişörtler giyen yaklaşık 100 kişilik gurup önce araçları durdurup kimlik kontrolü yapmış, sonra askeri tören düzenleyerek Cizre’de ‘YDG-H Asayiş Birimi’ oluşturduklarını açıklamıştır”²⁹⁷.

Yine “12 Temmuz 2013’te BDP Van Milletvekili Nazmi Gür, 2014’teki yerel seçimler sonrası özerkliği kutlayacaklarını açıklamıştır”²⁹⁸. Bu tarihlerde PKK terör örgütünün mali birimler tesis ettiği ve bölge halkından düzenli biçimde ‘vergi’ toplamaya başladığı basına yansımıştır.

Bu dönemdeki olaylar, ulusal kamuoyuna yansımış ve medyada ön plana çıkmıştır. DAESH ve PKK’nın Suriye’deki uzantısı olan PYD/YPG güçleri arasında Suriye’nin kuzeyinde yer alan Kobani bölgesinde çatışmalar çıkmış ve bu şiddetli çatışmalarda çok sayıda PYD/YPG mensubu DAESH tarafından öldürülmüştür. Kobani DAESH tarafından ele geçirilmiştir. Bu gelişmeler, Türkiye’de örgütün siyasi uzantıları ve sivil toplum örgütleri tarafından protesto edilmiştir. Bu protestolar gün geçtikçe artmış ve PKK’ya müzahir kesim tarafından provokasyon amacıyla kullanılmıştır. 6-7 Ekim 2014 tarihinde ‘Kobani Olayları’ olarak adlandırılan bu olaylarda örgüt mensupları şehirlerde bir ayaklanma provası yapmış, güvenlik

²⁹⁶ Kaya ve Ünal, **a.g.m.**, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

* *Bkz. Akil İnsanlar Heyeti Güneydoğu Raporu*

²⁹⁷ İnternet: Kaplan, B. (Haziran, 2013). “Cizre’de Şok Görüntüler”, <https://www.star.com.tr/dogu/cizrede-sok-goruntuler-haber-765504/>, Yayın Tarihi: 25.06.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

²⁹⁸ İnternet: Dirier, Ü. (Aralık, 2013). “Gün Gün Barış Süreci”, <https://www.sabah.com.tr/galeri/aktuel/gun-gun-baris-sureci>, Yayın Tarihi: 20.12.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

kuvvetlerinin kararlı müdahaleleri sayesinde olaylar daha fazla büyümeden engellenmiştir. Olaylar sonucunda yaklaşık 50 kişi hayatını kaybetmiş, birçok kişi de yaralanmış ve çok miktarda da maddi zarar oluşmuştur.

17-25 Aralık 2013'teki polis ve yargı kalkışması sonrasında özellikle Emniyet Teşkilatı'nda ve yargıda önemli değişiklikler olduğundan bahsetmek de konunun daha iyi değerlendirilmesi açısından faydalı olacaktır. Emniyet Teşkilatı'nda terörle mücadele alanında karar verme ve uygulama makamlarında bulunan adları Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ile birlikte anılan ve günümüzde de bu örgüt üyeliğinden haklarında adli ve idari işlemler yapılmış birçok polis yöneticisi görevden uzaklaştırılmış ve çoğunun yerlerine Fethullahçı örgütlenmeye karşı olan polis yöneticileri göreve getirilmiştir. Bu da mücadele yöntemlerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Görevden uzaklaştırılan polis ve yargı mensuplarının birçoğu ihraç edilmiş, haklarında adli soruşturmalar açılmıştır.

1.5.8.2015 Sonrası Türkiye’de Bölücü Terörün Amaçları

Her ne kadar farklı tarihsel bir bölüm olarak ele alınsa da bu süreç bir önceki süreçte alınan kararların uygulanması ve planlanan stratejinin devamı şeklindedir. Yani PKK terör örgütü 2010 yılı Haziran ayından itibaren ‘Topyekûn Savunma Aşaması’ olarak adlandırdığı metodla şiddet eylemlerini artırmıştır. Yine bu dönemde gerek Öcalan gerekse örgütün sözde üst düzey yöneticileri tarafından sıklıkla dile getirilen ‘Devrimci Halk Savaşı’ ve ‘Topyekûn Savunma’ kavramları terör örgütünün kent merkezli stratejisinin temelini oluşturmuştur. ‘Devrimci Halk Savaşı’ stratejisi ve ‘serhildanlar yükseltilerek’ Türkiye topraklarında fiili bir özerklik ve çatışma ortamı oluşturulması hedeflenmiş ve bu süreç sonrasında ‘Hendek Olayları’nın temelleri atılmıştır. PKK terör örgütü ve terör örgütüyle iltisaklı yayın yapan basın-yayın organlarında 2015 yılı içerisinde sürekli olarak ‘özerklikten başka bir seçenek kalmadığı’ şeklinde yayınlar yapılmıştır.

Terör örgütüncü ilk olarak 12 Ağustos 2015 tarihinden itibaren “Şırnak’ın Silopi ve Cizre, Mardin’in Nusaybin ilçelerinin ardından, Batman, Bitlis ile Hakkâri’nin Yüksekova, Muş’un Varto ve Bulanık, Van’ın Edremit, Ağrı’nın Doğubayazıt ve Diyarbakır’ın Sur, Silvan

ve Lice ilçelerinin dahil olduğu birçok ilçede peş peşe özyönetim açıklamaları”²⁹⁹ yapılmıştır. PKK terör örgütü hâkimiyetini sağladığı veya baskısını yoğun olarak hissettirebildiği yerlerde sokaklara barikatlar ve bombalı tuzaklar kurarak kurtarılmış bölgeler oluşturmaya çalışmıştır. Bu eylemlerle devletin bölgedeki etkinliğinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

PKK terör örgütü çözüm sürecinde samimi bir şekilde çözümün parçası olmak yerine sürekli gerginlik politikasına devam etmiş, bölgede kurtarılmış şehirler, ilçeler ve bölgeler oluşturmaya çalışmış, sürekli toplumsal olaylar ve şiddet içeren eylemlere başvurarak Türkiye kamuoyunda büyük tepkilere ve rahatsızlığa neden olmuştur. Devletin çözüm sürecine yönelik yapmış olduğu tüm girişimler de PKK terör örgütünün bu süreci kendi hedefleri çerçevesinde fırsat bilmesinden dolayı başarısız olmuştur. Terör örgütü bu dönemde toplumsal hareketlilik ve eylemler yapmakla kalmamış, özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin birçok kentinde ve ilçesinde silah ve patlayıcı yığınakları yapmak için süreci fırsat olarak değerlendirmiştir.

20 Temmuz 2015’te Şanlıurfa’nın Suruç ilçesinde Kobani’ye yardım götürmek maksadıyla bir araya gelen ve basın açıklaması yapan gruba yönelik bir intihar saldırısı gerçekleştirilmiş, bu olayda 34 kişi hayatını kaybetmiş ve 100’e yakın kişi de yaralanmıştır. Sonrasında Türkiye’nin birçok yerinde şiddet içeren protesto eylemleri meydana gelmiştir. Bu olaydan iki gün sonra 22 Temmuz 2015’te yine Şanlıurfa Ceylanpınar ilçesinde evlerinde uyuyan iki polis memuru şehit edilmiş ve bu olay da Türk kamuoyunda çok büyük tepkiye neden olmuştur. İki polis memurunun uyurken şehit edilmesinden sonra PKK terör örgütüne yönelik operasyonel çalışmalara hız verilmiştir.

Bölgedeki valiliklerce sokağa çıkma yasakları ilan edilerek ‘Hendek Operasyonları’ adı verilen operasyonlar Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet ve jandarma personeline bölgenin terör örgütü mensuplarından arındırılması, asayiş ve güvenliğinin sağlanması amacıyla Kasım 2015 tarihinde başlamıştır. Bu süreçte, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ilk kez şehir merkezlerinde emniyet birimleriyle müşterek hareket ederek çok sayıda operasyon gerçekleştirmiştir. Operasyonlar kısa sürede sonuç vermiş, terör örgütüne büyük darbe vurulmuştur.

²⁹⁹ İnternet: Kasapoğlu, Ç. (Eylül, 2015). “Özyönetim İlanları Ne Anlama Geliyor?”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150911_ozyonetim_ilan_analiz_cagil_kasapoglu, Yayın Tarihi: 13.09.2015, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

15 Temmuz 2016'da TSK'nın içine yerleşen FETÖ tarafından hükümeti devirmek ve yönetimi ele geçirmek maksadıyla bir kalkışma girişiminde bulunulmuş ancak emniyet güçleri ve TSK'nın içindeki yasa dışı eyleme karşı olan vatansever askerlerin ve en önemlisi de halkın çok büyük bir çoğunluğunun karşı koymasıyla bu yasa dışı kalkışma girişimi bertaraf edilmiştir. Bu süreçte PKK terör örgütü tarafından TSK'ya yönelik eylemlerin bir anda kesilmesi de oldukça manidardır. Bu kalkışma girişiminden sonra TSK içerisindeki FETÖ mensupları büyük oranda temizlenmiş ve terörle mücadele eden TSK yönetim kadrolarına örgütsel bağlantıları olmayan subayların gelmesiyle PKK terör örgütüyle yapılan mücadelede de belirgin bir iyileşme gözlemlenmiştir. 2016 yılının son aylarından itibaren terör örgütü kırsal bölgelerden ziyade şehir merkezlerini hedeflemiştir. Bu şekilde güvenlik güçlerini eylem baskısı altına almaya çalışan örgüt, şehirlerde ve metropollerde de suikast, sabotaj, bombalama türü saldırılarla toplumsal kaos oluşturmayı amaçlamıştır.

11 Aralık 2016 günü İstanbul Beşiktaş'ta toplu şekilde bulunan emniyet görevlilerine yönelik intihar saldırısı meydana gelmiş, çoğu polis memuru olan 44 kişi şehit olmuştur. Ardından 17 Aralık 2016 günü Kayseri ilinde askerlerin bulunduğu araca yönelik intihar saldırısı düzenlenmiş, silahsız ve otobüs bekleyen 14 asker şehit olmuştur.

05 Ocak 2017 tarihinde PKK terör örgütüince İzmir Adliyesi önünde görevli polis ve adliye çalışanlarına yönelik öncelikle bombalı aracın patlatılması ve sonrasında anti-tank roketler, el bombaları ve otomatik tüfekler ile saldırı planlanmıştır. Bombalı araç patladıktan sonra Şehit Polis Memuru Fethi Sekin ve diğer arkadaşlarının üstün görev anlayışı ve kahramanlıkları sayesinde iki terör örgütü mensubu eylem hedeflerine ulaşamadan olay yerinde etkisiz hale getirilmiştir. Böylece çok vahim bir terör saldırısının devamı ve birçok masum insanın zarar görmesi engellenmiştir.

11 Nisan 2017 tarihinde Diyarbakır Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü binasına PKK terör örgütü tarafından tünel kazılarak bombalı bir eylem gerçekleştirilmiştir. Bu eylem, örgütün tünel kazarak yaptığı ilk eylem olması açısından da önemlidir. Bu olayda iki kişi şehit olmuş ve birçok kişi de yaralanmıştır.

Türk güvenlik güçlerince düzenlenen başarılı nokta operasyonları ve savunma sanayisindeki gelişmeler, gerçekleştirilen operasyonlarda birçok terör örgütü mensubunun

yakalanması, istihbari çalışmalarla çok önemli terör eylemlerinin engellenmesi sayesinde PKK terör örgütüne ağır darbeler vurulmuştur. Bu süreçte hem gerçekleştirilen başarılı operasyonlar hem de terörle mücadele politikalarındaki değişiklik ile terör örgütüne katılım 2018 yılında minimum düzeye inmiştir. Terör örgütü 2017 ve 2018 yıllarında yapılan başarılı operasyonlar ve alınan etkili önlemler neticesinde önemli sayılabilecek nitelikte eylemler gerçekleştirmeyi başaramamıştır.

Yaşadığı büyük kayıplar üzerine, bölücü terör örgütü mensuplarınca güvenlik güçlerine yönelik gerçekleştirilmek istenen saldırılarda, hedeflerine görünmeden yaklaşma ya da saldırılardan sonra yine görünmeden kayıpsız uzaklaşma ve kendilerince daha başarılı olmak amacıyla kalabalık gruplar yerine 2-3 kişilik sözde timlerden oluşan ‘hayalet gerilla’ stratejisi benimsenmiştir. 2016 yılından itibaren yapılan başarılı operasyonlar neticesinde ağır kayıplar veren PKK terör örgütü gücünü ve eylem yapabilme kabiliyetini büyük ölçüde kaybetmiş ve neredeyse eylem yapamaz hale gelmiştir. İçinde bulunulan 2019 yılında da PKK terör örgütüne yönelik hem kırsal alanda hem de şehir merkezlerinde hem Türkiye topraklarında hem de sınır ötesinde devam eden başarılı operasyonlar sonucunda terör örgütü giderek etkisini kaybetmiştir.

2. BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUMSAL DUYARLILIK VE FARKINDALIK YARATMADA İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA

2.1. Terörle Mücadelede İletişim Süreci

Zizek'in belirttiği gibi terörle mücadelede kullanılan belli başlı strateji ve yöntemler, belli demokratik kazanımları tehlikeye atmaktadır. Burada yanıtlanması gereken en önemli soru, terörle mücadelede demokrasiden ödün verilmeli midir, sorusudur³⁰⁰. Bunun yanında Hall, esas ideolojik etkinin gerçekleştiği üçüncü bir ideolojik alan daha olduğunu söylemektedir. Bu alanda medya etkilidir. Medya, ideolojilerin yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. “Medyada çalışan insanlar, ideoloji sunumu üretmekte, yeniden üretmekte ve dönüştürmektedir”³⁰¹. Sadece STK’lar değil, toplumun örgütlenmeyen diğer katmanlarında da terörle mücadele konusunda algının yönetilmesi ve doğru kamuoyu oluşturmaya yönelik profesyonel, planlı, sistematik ve sürekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. İletişim uzmanları, sosyolog ve psikologlardan, alanın nitelikli uzmanları ve akademisyenlerinden katkı alınarak planlı, sürdürülebilir ve bilinçli stratejik iletişim faaliyetlerinin yürütülmesi ve hedef kitlelerin ikna edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kitlelerin onayını elde etmek için tarihin belirli dönemlerinde fiziksel güç, zorlama ya da baskı tekniklerinin kullanıldığı bilinse de 21. yüzyılın getirdiği demokratik ve özgürlükçü toplum yapısı içerisinde yaşayan bireylerin onayını, baskı yoluyla ya da zor kullanarak elde etmek pratikte her zaman mümkün değildir. Dolayısıyla yöneten ve yönetilen ilişkisinde doğal bir şekilde gelişen ve yöneten sınıfa nasıl tabi olunacağı sorusunun yanıtı rıza kavramında gizlidir. Böylece kamuoyunda gelişen rıza kavramı, egemen sınıfın erkine ve iktidarına meşruiyet kazandırmaktadır. Toplum tarafından onanan ve kitlelerin rızasını elde eden egemen güç, alacağı karar ve hayata geçirilecek uygulamalarda meşruiyet krizi yaşamamak için hegemonyasını yeniden ve hedef kitlelerin beklentilerine uygun bir şekilde üretmektedir. Dolayısıyla günümüzün modern toplumsal yaşantısında, en etkili ve kalıcı meşruiyetin elde

³⁰⁰ Şeker ve Şeker, a.g.e., 24.

³⁰¹ Stuart, H. (1991). “*Signification, Representation, Ideology: Althusser and the Post- Structuralist Debates*”. Avery, Robert K.; Eason, David (Der.). Critical Perspective on Media and Society. NewYork/ London: The Guilford Press, 40-52.

edilmesi sürecinde, kitlelerin kendi rızalarıyla egemen gücün hegemonyasını içselleştirdikleri söylenebilmektedir. Bu noktada toplumsal rızanın nasıl elde edildiği sorusunu ise hegemonya kavramı çerçevesinde değerlendirmek mümkündür.

Egemen iktidarın kendi yönetimi için, hâkimiyeti altındaki insanların rızalarını kazanmada başvurduğu bütün bir pratik strateji alanını ifade eden hegemonya kavramı³⁰² Marksizme yeni bir perspektif kazandıran Antonio Gramsci tarafından kuramsallaştırılmıştır. Gramsci, hegemonyayı yönetici sınıfın, yani egemen sınıfın karşıt gruplar üzerinde kaçınılmaz olarak uygulayacağı zorlama ya da doğrudan denetimin uygulanması olarak öngörmez, egemen sınıfın hegemonyasının çok daha etkili bir biçimde kitlelerin kendi gönüllülüğü ve rızasıyla sağlandığını ileri sürer ve böylece yönetimin olumlu yönünü geliştirdiğini varsayar³⁰³. Gramsci'nin çalışmaları sayesinde hegemonya günümüzde; siyaset, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, edebiyat, eğitim, sinema ve iletişim gibi toplumun her alanını kapsayan farklı boyutlardaki güç ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir kavram haline gelmiştir. İlk başta siyasal arenada iktidar elde etme mücadelesini tasvir etmek için ortaya atılan hegemonya kavramı, bugün ulusal ve uluslararası konjonktürde yer alan tüm ilişki yapıları içerisindeki diğer grup veya gruplara yönelik baskıyı ya da bu gruplar üzerinde güç elde etme çabasını tanımlayan tartışmalı bir kavram olmuştur.

Hegemonya kavramının; yöneten-yönetilen ilişkisindeki önemini anlamak için, öncelikle onun kitlelere meşru görünen kurumlar, örgütlenmeler ve toplumsal ilişki ağları kurmak yoluyla kitleler üzerinde genel bir rıza yaratabilen ideolojik gücünü anlamak gerekmektedir³⁰⁴ ki, bu nokta bizi hegemonyanın iki temel unsuru olan 'ideoloji' ve 'iktidar' kavramlarına yöneltir. Bireyin, içinde yaşadığı dünyayı ve çevreyi anlamlandırmada, bilinmeyeni tanımlayıp açıklamada pratik bir kavrayış sunan ideoloji, Louis Althusser'e göre "bir insanın ya da toplumsal bir grubun zihninde egemen olan fikirler ve temsiller sistemi"³⁰⁵ olarak kavramsallaştırılmaktadır. Hegemonya kavramının açıklamasında sıklıkla bir arada ideoloji kavramının; gücü elde edip sürdürme amacıyla kullanılması, kavramın en önemli temas

³⁰² Eagleton, Terry (2011). *İdeoloji*, (Çev: M. Özcan). (3. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 158.

³⁰³ Gramsci, A. (1986). *Hapishane Defterleri Seçmeler*. (Çev: K. Somer). İstanbul: Onur Yayınları, 73-74.

³⁰⁴ Kennedy, D. (2007). "Antonio Gramsci ve Hukuk Devleti". (Çev: Kasım Akbaş). *Mülkiye Dergisi*. 31(257), 175.

³⁰⁵ Althusser, L. (2003). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (Çev: A. Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları, 64.

noktalarından birinin ‘iktidar’ olduğuna işaret etmektedir. İktidar kavramının açıklanmasında ise, Fransız düşünür Michel Foucault’nun etkisi oldukça önemlidir ve Foucault’ya göre güç ilişkilerinde üstünlüğü anlatan iktidar; sahip olunan, ele geçirilen ve uygulanmayı bekleyen bir şey değil; pratiği olan, tecrübe edilebilen ve yaşanılan bir şeydir³⁰⁶. Egemen sınıfın diğer sınıflar üzerindeki denetimini kolaylaştıran ve ikna edici yapısıyla egemen erkin yönetme gücünü meşrulaştıran bir mekanizmaya sahip olan iktidar, “bu yönüyle meşrulaştırma sürecine bağlı olarak zor ve baskı uygulayarak bir şeyleri yaptıran değil, aksine otorite tarafından öznenen beklenen davranışların rıza temeline dayanmasını sağlayan mekanizma”³⁰⁷ özelliği taşımaktadır. Bu ifadeden yola çıkılarak iktidar ve hegemonya kavramlarının ortak imgeler üzerine kuruldukları ve sonucunda rızayı inşa ederek rızanın durmaksızın üretilmesine yönelik bir çaba içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Konuya ilişkin önemli çalışmalar yapmış olan Walter Lippman ve Noam Chomsky, rıza kavramına iki farklı açıdan yaklaşmışlardır. Lippman, kitleleri razı etmenin demokrasi pratiğinde bir devrim olduğunu vurgularken; Chomsky, rızanın halkın bilincini yönlendirmek olduğunu savunmaktadır³⁰⁸. Chomsky’ye göre yöneten ve yönetilen arasında gelişen rıza kavramının temel dinamiği, yönetilenlerin itirazlarına rağmen, yönetenler tarafından yapılanların ya da yapılması planlananların iyi olduğuna, yine yönetilenleri inandırmaya ve ikna etmeye dayanmaktadır³⁰⁹. İktidar veya çeşitli güç odakları tarafından ihtiyacı sürekli hissedilen bir kavram olan rızanın toplumsal yapı içinde sürekli üretilmesi gerekmektedir. Rızanın yeniden üretilmesi ise, özneler ve toplumsal gruplara sosyal gerçekliğin başat söylemlerinin yani egemen ideolojinin kabul ettirilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu noktada Chomsky, kitle medyasının gücüne işaret ederek mesajları, sembolleri ve bilgileri kitlelere aktaran bir sistem olarak medyadan aktarılan enformasyonun işlenmesini ve rızanın üretilmesini propaganda yaklaşımı ile açıklamaktadır. Burada amaç ‘halkın siyasal süreç üzerinde anlamsal bir denetime sahip olmasını sağlamak’ değil, daha doğrusu ortaya çıkabilecek böylesi bir tehlikeyi savuşturmaya çalışmaktır. Böylece medyanın gayet seçici mesajları ve geçiştirmeleri aracılığıyla halk tepeden yönetilmiş ve harekete geçirilmiştir.

³⁰⁶ Foucault, M. (2014). *Özne Ve İktidar*. (Çev: I. Ergüden ve O. Akinhay). 4. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 20-21.

³⁰⁷ Giddens, A. (2000). *Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori Toplumsal Düşüncenin Klasik ve Çağdaş Temsilcileriyle Hesaplaşmalar*, (Çev: T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları, 210.

³⁰⁸ Chomsky, N. (1997). *Demokratik İdeallerin Çöküşü*, (Çev: C. Cerit). İstanbul: Pınar Yayınları, 56.

³⁰⁹ Chomsky, N. (2014). *Halk Üzerinden Kazanç Neoliberalizm ve Küresel Düzen*, (Çev: S. Evren). İstanbul: Everest Yayınları, 39.

Medyanın oynadığı bu rol, sistematik bir propagandayı gerektirmektedir³¹⁰. Bir süreç olarak düşünüldüğünde, rıza imalatının üretilerek yayılmasında ve kitlelerin rıza halinin devam ettiğine dair bir yanılsama yaratmada en etkili araç kitle iletişim araçları yani medyadır.

Kitle iletişim araçları, egemen ideoloji çerçevesinde iktidarın çıkarlarına hizmet eden ve onun iktidar olma durumunu devam ettirmesine yardımcı olan ideolojik bir devlet aygıtıdır. Althusser'e göre "ideolojik araçlar; eğitim, din, aile, sendikalar, toplumsal çevre-kültürel mozaik ve medya kurumlarından"³¹¹ oluşmaktadır. Althusser bu ideolojik araçları; "dinsel aygıtlar, öğrenimsel aygıtlar, aile aygıtları, hukuki aygıtlar, siyasal aygıtlar, sendikal aygıtlar, kültürel aygıtlar ve haberleşme aygıtları"³¹² sınıflandırması altında incelemektedir. "Egemen güç, rıza ile toplumsal düşünüş üzerinde hegemonyasını kurmak ve devam ettirmek için ideolojik aygıtlarını kullanır"³¹³. Egemen güç, egemen ideolojinin yansıması olarak aileden başlayarak eğitim, din, siyaset kurumları, hukuki, sendikal ve kültürel yapılar ile medya çatısı altında kitle iletişim araçları olmak üzere yaşamın her alanında ve her anında karşımıza çıkmakta ve bizleri kuşatmaktadır. "Egemen ideolojinin cisimleştiği bu aygıtların rolü aynı zamanda bu ideolojiyi geliştirmek, aşlamak ve yeniden üretmektir, bu da toplumsal iş bölümünün, toplumsal sınıfların ve sınıf egemenliğinin oluşumu ve yeniden üretimi içinde önem taşıyan bir olgudur. Bu, en başta egemen gücün ideolojik araçları olarak gösterilen bazı aygıtların üstlendiği roldür. Bunlar biçimsel olarak devlete ait olabildikleri gibi, 'özel' bir hukuki karaktere de sahip olabilirler: Dinsel aygıt (kilise), okul aygıtı, resmî enformasyon aygıtı (radyo-televizyon vb.), kültürel aygıt (edebiyat, güzel sanatlar, spor vb.) aracılığıyla egemen ideoloji yaşamla her zaman iç içedir"³¹⁴. Özellikle kapitalizmin gelişmesi ve bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim ile egemen gücün ideolojik araçları içerisinde yer alan kitle iletişim araçları dolayısıyla toplumsal ilişkiler çok daha hızlı şekilde yeniden biçimlendirilmekte ve bu nedenle bireylerin yaşam pratikleri içinde önemli rol oynayan bu araçlar, bireylerin egemen ideolojinin istemi yönünde düşünmede başat aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

³¹⁰ Herman, E. S. and Chomsky, N. (2012). *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*, (Çev: E. Abadoğlu). (2. Baskı). İstanbul: bgst Yayınları, 366.

³¹¹ Stevenson, N. (2008). *Medya Kültürleri*. (Çev: G. Orhon ve B. E. Aksoy). Ankara: Ütopya Yayınları, 26.

³¹² Althusser, L. (2003). *a.g.e.*, 168-169.

³¹³ Çoban, S. (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*, İstanbul: Parşömen Yayıncılık, 46.

³¹⁴ Poulantzas, N. (2004). *Devlet, İktidar, Sosyalizm*, Ankara: Epos Yayınları, 31-32.

Kitle iletişim araçları; kitleleri manipüle ederek, egemen gücün sahip olduğu ideolojinin propagandasını yaparak, toplumun oluşturulan kalıplara girmesi ve kendinden beklenen belirli davranışları sergilemesi için içerikler üretmektedir. Bu bağlamda ele alındığında kitle iletişim araçları, egemen gücün ideolojisinin toplumsal düşüncede var olabilmesi ve toplumsal rızanın elde edilmesi sürecinde iktidar gücüne hizmet eden ve onun hegemonyasını kurmasına yardımcı olan kitlesel silahlar olarak değerlendirilebilmektedir. Dünyanın en büyük felsefi ekolü ve eleştirel kuramın günümüzde yaşayan son temsilcilerinden Jürgen Habermas, ‘İletişimsel Eylem Kuramı’ isimli çalışmasında, insanların ancak dilin belirli kurallarıyla iletişimsel eylemlerde bulunduğu ve bu kuralların kabul edilmeksizin dilsel, yani iletişimsel eylemlere katılamayacağına işaret etmektedir. Ancak Habermas, bu kuralların basit dilbilgisi kuralları olmadığına ve modern bireyleri kaçamayacak şekilde çevreleyen egemen sınıfın ideolojisine sahip toplumsal kuralların belirleyiciliğine, dolayısıyla egemen ideolojinin normatif gücüne ve hegemonyasına vurgu yapmaktadır. Böylece Habermas’a göre iletişimsel eylemde bulunanlar, her etkileşim dizisiyle birlikte normatif olarak yapılanmış bir toplum görüşünü yenilerler ve bu anlamda iktidarın gücünün insanlar üzerindeki etkisini yansıtır³¹⁵. Kitle iletişim araçlarının önemli bir görev üstlendiği rızanın yeniden üretilmesi sürecinde, iktidar ve meşruiyeti elde etmek için iletişim bilimine ve iletişim biliminin verilerinden hareket eden bilinçli, sistematik ve planlı iletişim çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Terörle etkin ve etkili mücadelede giderilmesi gereken eksiklik budur.

Bölücü terör örgütünün ilk eylemini yaptığı 1984 yılında doğru stratejiler ile sadece teröristlere yönelik değil terörle mücadele konusunda yukarıda söylenen şekilde adımlar atılabilseydi bugün terörle mücadele alanında çok ciddi bir aşama kaydedilmiş hatta bölücü terör büyük oranda sonlandırılmış olabilirdi. 1984’ten günümüze sadece hükümetlerin değil egemen güçlerin çok sık değişiklik göstermesi, bu mücadelede sürekli yöntem ve strateji değişikliği mücadeleyi önemli ölçüde sekteye uğratmıştır. PKK terör eylemlerinin ilk başladığı 1984 yılında ANAP hükümeti yönetim erkini baskın TSK etkisi ile birlikte kullanmaktaydı. Daha sonraları TSK, yönetimde daha etkin oldu. Kamuya yerleşmiş Fettullahçı örgütlenme o dönemden hatta daha öncesinden başlayarak yönetimde önemli güç sahibi oldu. Teröristlerle mücadelede sadece dönem dönem palyatif denebilecek başarılar elde edildi, ancak bunlar hiçbir zaman istenen nitelikte stratejik ve sonuç odaklı değildi. Ancak 2013 yılının 17 Aralık’ına kadar

³¹⁵ Habermas, J. (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*. (Çev: M. Tüzel). İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 151.

Fettullahçı örgütlenmenin güvenlik alanında ve dolayısıyla da terörle mücadelede çok etkin bir yere sahip olduğu, bugün neredeyse toplumun her kesimi tarafından kabul görmektedir. 17 Aralık 2013 ve özellikle 15 Temmuz 2016'daki kalkışma sonrasında FETÖ'nün devletin kritik kurumlarında ve tabii ki terörle mücadele eden polis, yargı, mülkiye ve silahlı kuvvetlerde ne denli etkin olduğu görülmüştür. Bu durum bölücü terörle yapılan uzun mücadelede yıllardan beri istenilen başarının elde edilemesinin önemli nedenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Terörün tüm topluma zarar veren ve uzun vadede sonuç sağlamayacak bir araç olduğunun, kamuoyuna açık bir şekilde anlatılması ve bu konuda konsensüsün sağlanması iletişim aracılığıyla mümkün olacaktır. Terör sempatanlarının ya da terör eylemleri ile seslerini duyurmak isteyen kitlelerin terörle mücadele kapsamında terör eylemlerinin hak elde etmede doğru bir yol olmadığı konusunda ikna edilmesi de ancak devlet ve hedef kitleler arasında kurulacak çift yönlü, sağlıklı ve sürekli bir iletişim akışı ile sağlanacaktır. Bu nokta, terörle mücadelede stratejik iletişimin rolüne ve önemine de işaret etmektedir.

2.1.1. Terörle Mücadelede Stratejik İletişimin Rolü ve Önemi

Herhangi bir misyonun yerine getirilmesi için net bir şekilde belirlenen enformasyona dayalı, ikna edici, söylemsel ve ilişkisel iletişimin belirli bir amaç ya da amaçlara uygun olarak kullanılması³¹⁶ olarak tanımlanan 'stratejik iletişim'; ortaya konulan veya var olan misyonun hedef kitleler tarafından anlayış ve destek görerek kabul edilmesini amaçlamaktadır³¹⁷. Bugün 'stratejik iletişim yönetimi' çok daha geniş kapsamlı olarak; algılama yönetimi, kamu diplomasisi ve paydaş yönetimi aracılığıyla uygulanabilmektedir. Stratejik iletişimin nihai amacı olan hedef kitlelerde anlayış ve destek oluşturulması ise, kamuoyunda rızanın üretilmesi, ortaya çıkabilecek tepkilerin azaltılıp giderilmesi ve sorunların krize dönüşmeden önce yönetilmesi sonucunda, stratejik iletişimi uygulayan aktör tarafından hegemonyanın inşa edilmesi sürecinde gerçekleşmektedir³¹⁸.

³¹⁶ Hallahan, K., Holtzhausen D., Van Ruler B., Verčič, D. ve Sriramesh K. (2007). "Defining Strategic Communication". *Journal of Strategic Communication*, 1(1), 17.

³¹⁷ Smith, R. (2004). *Strategic Planning for Public Relations*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 3.

³¹⁸ Çınarlı, İ. (2014). "Stratejik İletişim Yönetimi Bağlamında Paydaş Kuramı'nın Eleştirel Bir Değerlendirmesi". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(46), 32.

Terörizm konusunda doğal olarak zaman içinde değişik mücadele yöntemleri geliştirilmiştir. “Bu yöntemler başlıca iki gruba ayrılabilir. Bunlardan ilki teröristlere karşı şiddet uygulamak, diğeri ise siyasal uzlaşma yolunu seçmek ve taviz vermektir”³¹⁹. Terör ile mücadele etmenin bir yolu olarak teröristlere şiddet uygulamak, pratikte tercih edilen bir yöntem olarak görünse de esasen kolaylıkla uygulanamamaktadır. Her şeyden önce günümüzde insan hakları, uluslararası kurum ve kuruluşlarla garanti altına alınmaktadır ve devletlerin imzalayarak kabul ettikleri uluslararası antlaşmalar, teröre çok sayıda kurban veren devletlerin bile elini kolunu bağlayabilmektedir. Terörle mücadelede siyasal uzlaşma ve taviz vermek ise, diğeri bir yol olarak görülmektedir. Byman’a göre, terör ile mücadele etmenin en ideal yollarından biri geniş desteğe sahip etnik grupla iş birliği yoluna giderek bunların desteği ile radikallerin önünü almaya çalışmaktır”³²⁰. Ancak terör eylemini gerçekleştiren örgütle uzlaşma yolunun tercih edilmesi ya da örgüte çeşitli tavizler verilmesi, terör örgütlerinin meşruluğunu sağladığı gibi, hükümetlerin de kamuoyu nazarında imaj ve itibar kaybetmesine yol açabilmekte ve çoğu zaman terörün önlenmesinde istenen etkiyi yaratamamaktadır.

Dünya geneline bakıldığında ve ülkeler bazında değerlendirildiğinde, bugüne kadar terörle mücadelenin çeşitli yasalarla ya da askeri operasyonlarla çerçevelendiği göze çarpmaktadır. Kuşkusuz, terörle mücadelede askeriye ve güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği stratejiler büyük bir role sahiptir. Ancak terörle mücadelede askeri uygulamaları disiplinlerarası bir bilim olan iletişim ile birleştirerek sivil ve siyasi iradeyi bütünleştiren politikalara yer vermek, terörle mücadeleye daha kalıcı bir zeminde sürdürülebilirlik kazandırmaktadır. Askeri yöntemler ve operasyonlarla yapılan aslında terörle mücadeleden daha çok teröristle mücadele boyutunda kalmaktadır. Terörle mücadelenin başarı sağlaması için, hükümet ve ilgili kurumlarının tutarlı bir davranış göstermesi ve teröre karşı el ele bir mücadele içinde bulunması, ulusal ve uluslararası alanda meşruiyetinin sağlanması ve mücadelenin desteklenmesi önem taşımaktadır. Bu durum, ulusal ve uluslararası alanda başarıya ulaştığı ve meşruiyet elde ettiği zaman, bu mücadele terörle etkin mücadele olarak değerlendirilebilir. Böylece iletişim odaklı bütünleştirici çalışmaların gerçekleştirilmesi, bu mücadelenin başarısı açısından bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

³¹⁹ Jack C. P. ve Roy, O. (1988). *The International Relations Dictionary*, 4th Ed., Longman, Santa Barbara.

³²⁰ Byman, a.g.m., 165.

Terörle mücadelede yasalar ve güvenlik kuvvetlerinin yaptığı operasyonlar, mevcut ve anlık terör eylemlerini çözmeye yönelik rol oynamaktadır. Ancak bunlar, terörün kaynağını ve iç dinamiğini yok etmede yetersizdir. Terörizmin önlenmesi ve potansiyel eylemlerin yok edilebilmesi için, ilk önce teröre yönelik algının değişmesi gerekmektedir. Algı değişimi ise, tutum ve davranış değişimini içermektedir. “Bir insanın belli bir yönde eyleme geçebilmesi için ön koşul; o insanın o yönde bir alternatifin varlığını bilmesi ve bu bilgiyi algılamasıdır. Bu nedenle örneğin; bireyin belli bir ürünün tüketicisi, belli bir görüşün yanlısı durumuna getirilebilmesi için, konu ve içeriği hakkında iletilen bilgileri algılayabilmesi gerekir”³²¹.

Teröre karşı olumsuz tavır takınılması ve istenen yönde terör karşıtı davranış pratiklerinin oluşması için, terörün şiddet, korku, baskı, yıldırma, yıkım ve vahşetle özdeşleştirilmesi, demokratik bir hak arama ya da talep etme aracı olamayacağına yönelik bir algı ve ikna sürecinin oluşturulması gerekmektedir. Tutum ve algıların değişmesine yönelik hedef kitlenin ikna edilmesi de iletişim disiplininin temel yapı taşını oluşturmaktadır. İletişimde tutum ve algıların değişmesi yoluyla istenen yönde davranışın ortaya çıkması, bu mücadelenin meşru bir zeminde sürdürülebilirliği açısından kilit rol oynamaktadır. “Algıların yönetilmesinde nihai amaç, hedef kitlelerin zihinlerine ve kalplerine hitap ederek ikna edilmeleri olduğundan onların zihinlerini şekillendirecek bilgilerin toplanıp işlenmesi ve uygun araç ve kanallarla dağıtılması gerekmektedir”³²². Bunun için kitle iletişim araçlarını ortak paydada toplayan medya, günümüzde istenen algıları oluşturup yönetmede en uygun araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya araçlarında kullanılan dil ve söylem ise, toplumsal algıların inşa edilmesinde en önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Birçok etnik ve ayrılıkçı ideolojiye dayalı terör örgütünün seçip kullandıkları simgesel öğeler ve dil farklılıkları örgütün kendini ifade etme biçiminin ve kendine meşruluk kazandırma isteğinin bir parçası olarak değerlendirilebilmektedir. “Örneğin, ‘bijî serok apo’, ‘bijî newroz’ vb. yerel dille üretilen sloganlar özellikle terör örgütlerine yakın basın yayın organlarında kullanılmaktadır. Bu klişeler, bölücü psikolojik savaşın bir parçası olarak yandaşları birleştirip örgütlerken hedef alınan Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı yapılan kitlesel gösterilerde Filistin modeli çerçevesinde, iç ve dış kamuoyunu etkileyecek ortam yaratmayı

³²¹ İnceoğlu, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık, 41.

³²² Güler, R. (2018). *Stratejik İletişim Güvenlik Odaklı Algı Yönetimi Paradigmaları*. Ankara: Karakum Yayınları, 79-80.

amaçlamaktadır. Terör örgütü mensup ve yandaşlarının Güneydoğu Anadolu'daki yer adlarının Türkçedeki karşılıkları yerine Amed, Botan, Dersim, Serhad vb. adların kullanımında özel bir gayret ve titizlik gösterdikleri de gözlemlenmektedir. Bu coğrafi yerleşimlerin Türkçede tescil edilmiş biçiminin dışında bir dille adlandırılması, devletin egemenlik haklarının reddi, ayrılıkçı ve bölücü talepleri gündeme getirme, zamanla bu taleplere meşruiyet kazandırma planının bir parçasıdır³²³. Bebek öldüren, çocukları, kadınları, öğretmenleri, doktorları, hemşireleri, hatta din adamlarını hiçbir kural ve insani gerekçe gözetmeksizin katleden örgüt, algı oluşturup yönetmek adına barış, insan hakları, demokrasi ve emek gibi herkes tarafından kabul gören kavramları sürekli kullanarak bu yönde propaganda yapmıştır. Hatta binlerce insanı katleden terör örgütüne müzahir olarak kurulan tüm partilerde demokrasi, özgürlük, halk ve barış gibi kamuoyunda sempati uyandıracak kelimeler mutlaka kullanılmıştır.

Bölücü terör örgütü PKK'nın medyaya yansıyan sözde barışçıl, demokratik ve iyi niyetli görünen bu söylemleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni insan hakları ve demokrasi açısından suçlamaya ve hem ulusal hem de uluslararası kamuoyunda baskı altına almaya yöneliktir. Medya; aile, eğitim, din, kanaat önderleri gibi kamuoyunu şekillendiren dinamikler arasında yer almakta ve bunlar arasında ayrıcalıklı bir rol oynamaktadır. Medya, gündemi belirlemekte ve kamuoyunu da etkilemektedir. Gündem belirleme yaklaşımındaki, medyanın insanların yalnız ne hakkında düşüneceklerini değil aynı zamanda ne düşünecekleri ve bunu nasıl düşünecekleri konusunda yönlendirdiğine ilişkin atıflar³²⁴ medyanın ayrıcalıklı yerine işaret etmektedir. Ulusal dilin çarpıtılarak terör örgütlerinin jargonuna hizmet eden terimlerin, ifade ve söylemlerin medyada süzülmeden kullanılması ve kamuoyuna aktarılması terör örgütlerinin algı yaratma ve propaganda yapma amaçlarını gerçekleştirmelerine yol açmakta ve terör örgütlerinin meşruiyet kazanmalarına neden olmaktadır. Bu noktada, eşik bekçileri kavramının önemi ortaya çıkmaktadır.

Eşik bekçiliği, iletişim ve özellikle geleneksel kitle iletişim araçlarından aktarılan haberlerin nasıl sunulduğuyla ilgili olarak nitelik belirlemede kullanılan önemli kavramlardan biridir. Eşik bekçiliği kavramı, en çok iletişim ve habercilik alanında yoğun şekilde kullanılmaktadır. Haberler, medyada yer alıp sunulmadan önce ilk elden ya da ikincil

³²³ Eker, S. (2006). "Terör Örgütlerinde Dil Kullanımı ve Terörist Söylemlerin Dil Bilimsel Yöntemlerle Meşrulaştırılması", *I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 9-10.

³²⁴ Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitabevi, 23.

kaynaklardan toplanmakta, bu süreçte yazım ve diğer aşamalardaki editörlük işlemlerinde farklı süzgeçlerden geçmektedir³²⁵. Eşik bekçilerinin süzgü pratikleri ile haberler yeniden üretilmekte ve böylece toplumsal algı inşa edilmektedir. Eşik bekçiliği yöntemi ile farklı aşamalarda birçok süzgeçten geçen haberler, eşik bekçilerinin sahip oldukları bireysel kişilik özelliklerinin ve belirli çıkarlarının yanında; yayınlanacakları kurumun kimliği, yayın politikası, ekonomik ve siyasal çıkar ilişkilerine göre dolayım lanmakta ve her medyanın kendi teknolojik özelliklerine uygun olarak formatlanarak hedef kitlelere sunulmaktadır. Bu dolayım lama, haber kaynağında başlamakta, medya kuruluşuna kadar sürmektedir³²⁶. Medyada eşik bekçiliği kavramı kullanılacak haberin ya da haberlerin seçiminden bunların nasıl gösterildiğine, seçilip sunulan haberlerin ekranda kaç dakika yer aldığına ve ne sıklıkla tekrar ettiğine kadar uzanan teknik bir kontrol sürecini ifade etmektedir. Yazılı basın söz konusu olduğunda da benzer süreçler işlemekte ve hangi haberlerin seçilip nasıl bir dille aktarıldığı, haberin manşetten ya da sürmanşetten verilip verilmediği, haberde kullanılan başlık ve bu başlığın büyüklüğü ya da küçüklüğü, haberin yazılı basın aracında hangi sayfada ve sayfanın neresinde yer aldığı gibi teknik boyutlar söz konusu olmaktadır.

Bölücü terör örgütünün medyada bilinçli bir şekilde kullandığı manipölasyona dayalı söylemlerinin yerleşik ve gündelik dile sirayet etmesi ise, bu söylemlerin ardındaki bölücü ideolojinin dile nüfuz ederek doğal bir hal alması ve toplum tarafından benimsenmesi tehlikesini taşımaktadır. Ulusal ve uluslararası destek alan bölücü terör örgütünün dil üzerinde geliştirdiği algı oyunlarına kanmadan terörle mücadele edilmesi noktasında medyada bu mücadeleye destek veren bir dilin yerleşip kullanılması ulusal ve uluslararası alanda verilen mücadelenin başarısında büyük önem taşımaktadır.

Terörizmle ilgili kavramların kullanılması konusunda uluslararası toplumun nitelendirmeleri birbirinden farklı olmaktadır. Batı basınının haberlerde Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkerên Kurdistan, PKK) terör örgütünden bahsederken çoğunlukla ‘gerillalar’, ‘asiler’ veya ‘savaşçılar’ gibi ifadeler kullanıp ‘teröristler’ dememesi dikkat çekmektedir. Bir diğer örnek, Demokratik Birlik Partisi (PYD) ve YPG’nin (Halk Savunma Birlikleri) Avrupa ve ABD tarafından terör örgütü olarak tanınmamasıdır. Ülkelerin birbiriyle kurduğu ilişkiler hem siyasilerin hem de basının söylemine yansımaktadır. Dağda askerle çatışan PKK’lı

³²⁵ Narmanlıoğlu, H. (2016). “İnternet Haber Sitelerinde Eşik Bekçiliği”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 157.

³²⁶ Mora, N. (2008). “Medya, Toplum ve Haber Kaynağı Olarak Sembolik Seçkinler”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 13.

teröristler için farklı kesimler tarafından farklı sıfatlar kullanılmaktadır. Çoğunluk ‘terörist’ sıfatını kullanırken; PKK kendisine ‘gerilla’ ve ‘savaşçı’ adını vermekte ve Avrupa basını başta olmak üzere dış basın ise ‘özgürlük savaşçısı’, ‘direnişçi’, ‘gerilla’, ‘asiler’, ‘ayrılıkçı güçler’ ve ‘Kürt savaşçılar’ kelimelerini tercih etmektedir³²⁷.

Günümüzde de benzer şekilde terör ile ilgili medyaya yansıyan dilsel öğelerdeki değişim göze çarpmaktadır. Örneğin, daha önceki yıllardaki terörle mücadele haberlerine konu olan ‘öldürüldü’ ya da ‘cansız ele geçirildi’ söyleminin günümüzde ‘etkisiz hale getirildi’ şeklinde değişip dönüştüğü izlenmektedir. 1984 yılında ilk eylemlerine başlayan bölücü terör örgütü PKK’nın gazete haberlerinde ‘terörist’ adıyla değil ‘ayrılıkçı’ adıyla verilmesi de bu konuya verilebilecek bir diğer örnektir.

Bu nedenle ulusal ve uluslararası kamuoyunda çifte standardın önüne geçebilmek için medyada terör örgütünün dilinden ve söylemlerinden hareket etmeyen haber içeriklerinin üretilerek tek tip ifadelerle ulusal ve uluslararası söylem ile dil üzerinde kontrol sağlanması gerekmektedir.

2.1.2. Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Aşamaları

Stratejik iletişim süreci için söylenebilecek genel ve temel unsurlar, terörle mücadelenin stratejik iletişimi açısından da geçerliliğini korumaktadır. Stratejik iletişime yönelik bu temel unsurları dört grupta toplamak mümkündür. Bunlar; *araştırma*, *planlama*, *uygulama* ve başarı kriterlerini saptayabilmek için *ölçme ve değerlendirme* olarak sıralanabilmektedir. Bu unsurlar şu şekilde açıklanabilmektedir:

a-) Araştırma: Stratejik iletişim sürecinin ilk basamağı araştırma ile başlamaktadır. Stratejik iletişimde olduğu gibi terörle mücadelede de sürecin kesintiye uğramadan belirlenen stratejik hedefler doğrultusunda uygulanabilmesi için, araştırma basamağının doğru bir şekilde yapılandırılması özellikle önem taşımaktadır. Terörle mücadelede araştırma, öncelikli bir amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlara sahiptir ve bu amaçlar, araştırma kapsamında durum analizi yapıldıktan sonra belirlenmektedir. Tutarlı ve gerçekçi bir durum analizinin yapılandırılması, konunun belirli bir plan ve program içinde yürütülebilmesini sağlamaktadır. Bölücü terörle mücadele öncesinde var olan durumun tespiti önemlidir. Çünkü durum analizi,

³²⁷ Kazan, H. (2016). “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”. *Güvenlik Stratejileri*, 12(24), 124.

sorunların detaylarıyla anlaşılmasını sağlayacak temel bilgileri içermektedir. Bu nedenle mevcut durum ve ulaşılmak istenen durum arasındaki farklılıkların belirlenmeden terörle mücadelede çözüme yönelik adımların planlanması ve uygulanması mümkün değildir. Durum analizi aşamasında terörle mücadeleye yönelik çıkış noktasının ne olacağı ve stratejik/taktik iletişimsel yapının nasıl kurulacağı gibi önemli bilgilerin göz önüne alınarak kontrol edilmesi gerekmektedir. Stratejik iletişim dahilinde ele alınacak terörle mücadele konusunda öncelikle araştırma ile elde edilen veriler, planlama aşamasının doğru ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi açısından oldukça değerlidir. Bu aşamada geçmişteki ulusal ve uluslararası düzeyde benzer mücadele yöntemlerinin incelenmesi de söz konusu olabilmekte ve böylece araştırmanın başarısı terörle topyekûn mücadelede etkili planlamaların gerçekleştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Terörle mücadelede stratejik iletişim süreci, araştırma ve planlama aşamaları doğrultusunda belirli hedef kitleler öncelikli olmak koşuluyla tüm topluma ulaşmayı ve kamuoyunda konsensüs sağlamayı hedeflemektedir. Stratejik iletişimin temel amacı, kamuoyunun dikkatini terörle mücadele konusuna çekebilmek, bu konuya dair hedef kitlelerde farkındalık, algı ve bilinç yaratmaktır. Bu nedenle terörle mücadelede stratejik iletişim sürecinin iyi yapılandırılmış bir araştırma safhası gerektirdiği ve hedef kitlelerinin de oldukça geniş olduğu söylenebilmektedir.

b-) Planlama: Araştırmadan sonra ikinci aşamada planlama yer almaktadır. Araştırma basamağından sonra gelen planlama aşamasında ise, araştırma verilerinden elde edilen bilgiler yorumlamaya tabi tutulmakta ve saptanan sonuçlara göre stratejik planlamaya yön verilmektedir. Terörle mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için, stratejik iletişim sürecinde birincil ve ikincil hedef kitlelerin belirlenen amaç ve hedeflere uygun bir şekilde özenle seçilmesi ve planlamaya dâhil edilmesi gerekmektedir. İyi tanımlanmamış ve doğru belirlenmemiş hedef kitleler, terörle mücadelenin başarısını olumsuz etkileyebilecektir. Her stratejik iletişim konusunun birincil ve ikincil hedef kitleleri birbirinden farklıdır ve her hedef kitle grubuna ulaşacak iletişim yöntem ve teknikleri de birbirinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle planlama aşamasının dikkatle gerçekleştirilmesi, hangi hedef kitlelere hangi iletişim araçları ile ulaşılabileceğinin bilinmesi açısından da önem taşımaktadır. Terörle mücadelede stratejik iletişimin başarısı, her şeyden önce planlama aşamasının başarısına bağlıdır. Bunun için araştırmadan elde edilen verilerin dikkatle planlamaya dahil edilmesi gerekmektedir. Terörle mücadelede stratejik iletişim sürecinin planlanması, önceden belirlenen hedeflere ulaşabilmek için; neyin, ne zaman ve nasıl yapılacağını ifade etmektedir. Elbette bütün iletişim

alışmalarında planlama çok önemlidir ancak terörle mücadele gibi hassas bir iletişim sürecinde planlama safhasında yapılacak çalışmaların kâr-zarar analizinin dikkatle ele alınması gerekmektedir. Örneğin, bölücü teröre yönelik yapılan operasyonlarla ilgili haberlerin medyada yansıtılma şekli, örgüte müzahir kesimde daha keskinleşmeye ya da örgütten uzaklaşmaya yol açabilmektedir. Bu aşamada analizin iyi yapılması ve planlanan iletişim çalışmasının yapacağı etkinin fayda mı zarar mı getireceğinin hassasiyetle değerlendirilmesi çok önemlidir.

c-) Uygulama: Stratejik iletişim sürecinin üçüncü basamağında yer alan uygulama aşaması, terörle mücadelede stratejik iletişim sürecini tanımlayan bir diğer özelliktir. Bu aşamada belirlenen spesifik hedef kitlelere göre mesaj ve iletişim stratejilerinin belirlenmesi ile birlikte, bölücü terörle mücadele sürecinde hedef kitlelerdeki algının ve farkındalığın değişimini içeren toplumsal etkilerin net bir şekilde gözlemleneceği düşünülmektedir. Ayrıca terörle mücadele sürecinde uygulama basamağındaki faaliyetlerin kesintisiz bir şekilde işleyebilmesi ve başarı elde edilebilmesi için, bu basamaktaki her bir adımın sürdürülebilirlik ilkesi ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Uygulama, belirli bir zaman dilimini kapsayan ve bu zaman diliminde gerçekleştirilecek eylemleri içeren aşama olarak, tek ve güçlü bir mesaj çerçevesinde bir dizi bütünleşik iletişim faaliyetini kapsamaktadır. Uygulama aşamasındaki iletişim faaliyetlerinin kafa karışıklığı yaratmaması için, her iletişim faaliyetinin kendi içinde ve sürecin bütünü ile tutarlı olması gerekmektedir. Bu nedenle mesajlar, terörle mücadeleyi bütünleyecek bir şekilde ve hedef kitleler üzerinde etkililik analizleri gerçekleştirildikten sonra oluşturulmalıdır. Uygulama aşamasında önemli bir diğer faktör, terörle mücadelenin belirli zaman dilimi içerisinde kesintiye uğramadan devam edebilmesi için yeterli bir btye sahip olmasının yanı sıra btenin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Bte açısından yetersiz olan ya da btenin etkin bir şekilde kullanılmadığı stratejik iletişim çalışmalarının sürdürülebilirliği tehlikeye girmektedir ve sürdürülebilirliği olmayan terörle mücadele ise; boş yere harcanan ve israf edilen maddi kaynak, zaman ve insan gücü anlamına gelmektedir. Türkiye bölücü terörle mücadelede uygulamada değişik süreçler yaşamıştır. Bazı süreçlerde uygulamaya siyasal iktidar destekleri çok st seviyeye çıkmış ve bteden en büyük pay terörle mücadeleye ayrılmıştır. Bazı dönemlerde de kısıtlamalara gidilmiştir. Ancak 1984'ten 2019 yılına kadar bölücü terör mücadelesine Türkiye btesinin önemli bir bölümü harcanmış ve halen de harcanmaya devam edilmektedir. Bunun yanı sıra çok önemli ölçüde insan kaynağı ve malzeme terörle mücadele için kullanılmıştır.

d-) Ölçme ve Değerlendirme: Stratejik iletişim sürecinin son basamağında ise ölçme ve değerlendirme aşaması karşımıza çıkmaktadır. Bu son aşama, bölücü terörle mücadele için hazırlanan planların ve gerçekleştirilen uygulamaların tamamlanmasını ifade etmekte ve bu süreçteki başarı hedeflerinin ne kadarına ulaşıldığını belirleyebilmek için ölçme ve değerlendirmenin önemine işaret etmektedir. Terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmalarının başarıya ulaşp ulaşmadığının belirlenebilmesi ve elde edilen çıktıların değerlendirilebilmesi için, ölçümleme konusu ayrıcalıklı bir öneme sahiptir. Stratejik iletişim sürecinde ortaya konan başarı kriterlerinin ne kadarına ulaşıldığı, bir sonraki iletişimsel taktiklere nasıl yön verileceği, terörle mücadelenin eksik ya da varsa hatalı yönlerinin neler olduğunun saptanması ancak ölçme ve değerlendirme ile mümkündür. Terörle mücadelede stratejik iletişim ile elde edilen maddi ve manevi çıktılarının (ülkenin bu alanda uzmanlaşmış insan kaynağına yönelik harcamalar, ülkenin ekonomik öncelikleri, ülkenin ulusal ve uluslararası alanda elde edeceği imaj ve itibar vb.) net bir şekilde belirlenip ortaya konulabilmesi için ölçme ve değerlendirmeyi içeren son aşamada, özet bir rapora yer verilmesi kilit bir role sahiptir. Böyle bir raporda; terörle mücadele sürecinin hangi noktalarının pekiştirilmesine, hangi noktalarının düzeltilip geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunun altının çizilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile bu son aşamadaki özet raporun hazırlanabilmesi, ölçme ve değerlendirme verilerinden gelen bilgiler ile mümkün olmaktadır. Ölçümlenemeyen bir stratejik iletişim süreci bilimsel olarak değerlendirilemeyeceği için, pratikte bir anlam taşımayacaktır. Çünkü stratejik iletişim çalışmalarının değeri, yürütülen terörle mücadelenin sonuçta neyi başardığını ve sürecin en başında belirlenen hangi hedeflere ulaşıldığını tespit etmek için yapılan ölçme ve değerlendirme aşaması ile ortaya çıkacaktır.

Yukarıda belirlenen dört aşamanın tamamlanmasından sonra terörle etkin bir şekilde mücadelenin topluma yayılabilmesi için, hedef kitlelerin algılama düzeyine hitap edecek ve ortak referans alanı yaratacak unsurlarla yönlendirilerek hedef kitlelerin içinde bulundukları kültüre paralel olarak bütünleşik iletişim stratejileri ile tek seslilik ve tutarlılık sağlayacak şekilde planlanıp uygulanması beklenmektedir. Ayrıca terörle mücadeleye dahil edilecek stratejik iletişim çalışmalarının, hedef kitleler hazır olduğunda yapılması mücadelenin başarısını arttıracaktır. Örneğin; terörün bireyler bazında tüm topluma verdiği zararlar hakkında bilgilendirici kamu spotlarından sonra hedef kitlelerin konuya dikkati ve ilgisi çekilmiş olduğundan terörle mücadeleye yönelik stratejik iletişim çalışmalarının başlatılması için hedef kitleler hazır hale gelmiş olacaktır. Bu nedenle terörle mücadelede kullanılacak iletişim

stratejilerini belirlerken araştırma basamağından gelecek verilerin dikkate alınması gerekmektedir.

Bununla beraber terörle mücadelenin temel stratejisi ya da stratejileri açık ve net olmalı, hedef kitlelerin dikkatini çekebilecek ve zihinlerinde kolay yer edici bir nitelikte hazırlanmalıdır. Bu süreçteki iletişim stratejileri, terörle mücadelede kullanılan iletişimin bütünselliğine ters düşmemeli, terörle mücadele sürecinin her aşamasında tutarlılık göstermeli ve önceden belirlenen hedefler ve amaçlar ile de uyumlu olmalıdır. Bunun yanı sıra, terörle mücadele stratejilerinin ulusal ve uluslararası devlet politikaları ile de örtüşmesi gerekmektedir. Ulusal devlet politikalarına ters düşen ya da uluslararası politikalarla uyumlu olmayan eylemlerden uzak durulması da terörle mücadelede stratejik iletişimin başarıya ulaşması açısından önem taşımaktadır. Terörle mücadelede stratejik iletişimin başarısı, hedef kitlelerin istenen ve beklenen yönde harekete geçmesi ile ölçülebilmektedir. Hedef kitlelerin istenen ve beklenen yönde harekete geçmesi demek ise, stratejik iletişim ekseninde terörle mücadele etmeye yönelik bir süreçte terör örgütü sempatizanlarının sayısının veya örgüte katılımının azalması ve tüm hedef kitlelerin terörle mücadeleye destek vermesi gibi hedef kitlelerin konu hakkında tutum ve davranış değişimi sergilemesini ifade etmektedir.

Terörle mücadelede stratejik iletişim sürecinde önemli olan noktalardan birini, oluşturulan mesajın ya da mesajların hangi hedef kitlelere nasıl iletileceğinin ve mesajların istenen etkiyi yaratması için hangi yöntemlerden, araç ve tekniklerden yararlanılacağıının belirlenmesi oluşturmaktadır. Mesajların birbiri ile uyumlu olmasının yanı sıra dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta, mesajların doğru bir biçimde ve hedef kitlelerin özellikleri doğrultusunda yapılandırılmasıdır. “Mesajların hazırlanmasında hedef kitlenin özellikleri; eğitimi, eğilim ve beklentileri, sosyal ve kültürel değerleri, hayat tarzları önemle dikkate alınmalıdır. Mesajların etkili olup olmadığı ön çalışmalarla test edildikten sonra kesinleştirilmelidir”³²⁸. Hedef kitleler günlük yaşamda birçok uyarana karşı karşıya kaldığından mesajların hedef kitlelerin seçici algısına yönelik olarak dikkat çekici, akılda kalıcı, kolay hatırlanacak şekilde açık, net, etkili ve istenen yönde ikna edici nitelikte hazırlanması gerekmektedir.

Terörle mücadele çalışmalarına yön verecek stratejik iletişim sürecinde etkinliği

³²⁸ Budak, G. ve Budak, G. (1998). *Halkla İlişkiler Davranışsal Bir Yaklaşım*. (2. Baskı). İzmir, 140.

sağlayabilmek için kaynak, alıcı ve mesajdan oluşan üç temel unsurun her birinde etkili olabilmek büyük önem taşımaktadır. “Kaynak; konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmalı, alıcının gözünde de güvenilir olmalıdır. Gönderen, mesajı hedef kitlelerin anlayacağı şekilde kodlamalı, mesajı alıcıya ulaştıracak kanalları doğru seçmelidir. Hedef kitlelere ulaşması ve etkileyebilmesi için mesaj alıcının dikkatini çekmeli, duygusal yakınlık taşımalı, alternatifler arasında kalan kişiye uygun seçenekler sunmalı ve alıcıyı motive etmelidir”³²⁹. Buna göre terörle mücadele eden birimler olarak kaynağın inanılabilirliği, güvenilirliği, saygınlığı ve konu hakkındaki uzmanlığı, toplumda benimsenme ve sevilme düzeyi, aktardığı mesajın akla uygunluğu, mesajın anlaşılabilirliği, etkin bir biçimde sunulması ve uygulanabilirlik düzeyi, terörle mücadelede iletişim stratejilerinin başarısına etki eden faktörler arasında yer almaktadır. “Tüm bu özelliklerden hareket eden bir mesaj stratejisinin, hedef kitlelerin sosyo-kültürel özelliklerini dikkate aldığı, hedef kitleler tarafından toplumda kabul edilen davranışlara hassasiyet gösterdiğini veya bunları değiştirip davranışları istenen yöne kanalize etmeyi başardığını söylemek mümkündür”³³⁰. Stratejik iletişim çalışmaları, planlanan terörle mücadele sürecinin hedef kitleler ile bütünleşmesinde ve bu mücadelenin amacına ulaşmasında büyük bir role sahiptir. Bu nedenle hedef kitlelerin doğru analiz edilmesi, beklenti ve isteklerinin dikkate alınması ve mesajların hedef kitlelerin özellikleri doğrultusunda oluşturularak iletişim stratejilerine yön verilmesi ve terörle mücadelenin bir devlet politikası olarak bilinçli, planlı, tutarlı ve sürdürülebilir bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

2.1.3. Türkiye’de Bölücü Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Çalışmaları

Terör, günümüzde tüm dünyayı derinden etkileyen, ülkelerin kendi ulusal gündemlerinde olduğu kadar, uluslararası gündemde de yer bulabilen bir sorundur. Pek çok ülke göz önüne alındığında bugüne kadar, terörle mücadelenin çoğunlukla askeri, operasyonel ve teknik boyutu üzerinde durulduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmaların terörle mücadelede gerekli olmakla birlikte, yeterli olmadığı söylenebilmektedir. Terör gibi tüm dünyayı etkisi altına alan küresel bir tehditle başa çıkmak için, terörle mücadeleye katkı

³²⁹ Peltekoğlu, F. B. (2007). *Halkla İlişkiler Nedir?*, İstanbul: Beta Basım, 182.

³³⁰ Schukies, G. (1998). *Halkla İlişkilerde Müşteri Memnuniyetine Dönük Kalite*. (Çev: İ. Çamlı). İstanbul: Altın Kitap Serisi, Rota Yayınları, 20.

sağlayacak iletişim odaklı alternatif yol ve yöntemler geliştirme fikri son yıllarda yüksek sesle savunulmaya ve tartışılmaya başlanmıştır.

Terörle mücadelenin başarıya ulaşması ve istenen sonuçların alınması, toplumsal arenada bilincin ve farkındalığın arttırılmasından geçmektedir. Terörle mücadele, halkın desteği başta olmak üzere, devletin tüm kurum ve kuruluşlarının ortak akıl, sağduyu ve iş birliği içerisinde tutarlılık sergileyen ve süreklilik taşıyan iletişim çalışmalarıyla kalıcı çözüme ulaşabilecektir. Terörle mücadeleye yönelik stratejik iletişim çalışmaları ile toplumu oluşturan etnik farklılıkları dışlamamak, farklılıkların toplum mozaigini zenginleştiren öğeler olduğuna vurgu yapan düşünce kalıplarını benimsetmek ve farklılıkları kucaklayan birlikte yaşama kültürünü yaratmak, mevcut terör sorununu çözeceği gibi, potansiyel terörün önlenmesinde de etkili olacaktır. Terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmalarından şu noktalarda yararlanılması beklenmektedir³³¹:

- Terörizmin arka planını oluşturan ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitsel tablonun düzelebilmesi için, terör mağduru bölgeler başta olmak üzere ülke genelinde birlik ve beraberliği vurgulayan toplumsal projelerin hazırlanarak hayata geçirilip sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu tür çalışmalarda, ayrımcılık yapılmaması ve ekonomik destek sağlayan toplumsal projelere ağırlık verilmesi, terörle mücadelenin başarısına doğrudan etki edecektir. Örneğin, bu kapsamda terör tehdidiyle yoğrulan ülke ve bölge halklarında özellikle gençlere yönelik iş ve hobi edindirmeye yönelik kurslar düzenlenmeli, terör örgütleri içerisinde yer alan gençleri geri kazanmak ve topluma yeniden entegre edebilmek için özel çalışmalar yürütülmelidir. GAP kapsamında Bölgesel Kalkınma Ajansları, GİDEM (Girişimci Destek Merkezleri), SODES (Sosyal Destek Programı), ÇATOM (Çok Amaçlı Toplum Merkezleri) gibi kurum ve kuruluşlar, başta eğitim, sağlık, gelir getirici ve kadın istihdamını/girişimciliğini destekleyici programlar, okul öncesi eğitim programları, sosyal destek, sosyal sorumluluk programları, kültürel ve sosyal etkinlikler³³² çerçevesinde bölge halkının temel sorunlarına çözüm bulmaya çalışarak, terörle mücadeleye katkı sağlamaktadır. Terörün en önemli beslenme kaynaklarından biri de ekonomik yetersizlik ve bunun manipüle edilmesidir. Bunun için terör bölgelerinde özellikle işsizliğe çare olabilecek yatırımların yapılması ve istihdamın

³³¹ Saran, M. ve Bitirim, S. (2010). “Terörle Mücadelede Sosyal Pazarlama ve İletişim Stratejileri”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 1(2), 100-104.

³³² İnternet: www.gap.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.09.2010.

desteklenmesi terör örgütlerinin ellerindeki en önemli argümanı boşa çıkarmış olacaktır. Ayrıca terörün önlenmesine yönelik olarak bugüne kadar yapılan çalışmalarda süreklilik unsuruna gereken özenin gösterilmemesinin hedef kitlelerin terörle mücadele konusundaki inancının azalmasına ve güven duygusunun yitirilmesine yol açabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Oysa bunun gibi palyatif çözümler günü kurtarmaya bile yetmemiş, hatta projeyi uygulayanların popülist söylemlerinden öteye gidememiştir. Bu nedenle özellikle eğitsel, sosyo-kültürel ve ekonomik politikaların yetersizliği nedeniyle devlete inancını ve güvenini yitiren hedef kitlelerin, terörle mücadele konusunda yeniden ikna edilmesi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla terörle mücadelenin başarıyla gerçekleştirilebilmesi için, tutarlı ve süreklilik gösteren stratejik ve planlı iletişim politikalarına ve çalışmalarına büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

- Hazırlanan proje ve kampanyaların ses getirebilmesi için medyada geniş oranda yer bulması ve hedef kitlelere ulaşacak doğru kamuoyu öncüleriyle (kanaat önderleri) birlikte tasarlanıp uygulanması önem taşımaktadır. Terörle mücadelede en önemli unsurlardan biri de medyadır. Terör örgütleri amaç ve hedeflerine ulaşmak için medyayı etkin şekilde kullanmaya ve kendi propagandalarını yapmaya çalışmaktadırlar. Bu gibi propagandalara izin vermemek için medyada kullanılan dil ve söylemin yeniden gözden geçirilip verilmek istenen mesajlara göre kurgulanması gerekmektedir. Terörle mücadelenin en önemli boyutu toplumsal ikna sürecidir ve bu ikna sürecinde medya kuruluşlarından, sorumlu yayıncılık anlayışı ile terörün nasıl önleneceğine yönelik bilgilendirici ve bilinç düzeyini artırıcı programlara yer vermesi de beklenmektedir.

- Terörle mücadelede en çok göz ardı edilen ama en çok önem taşıyan stratejik noktalardan biri de halkın desteğinin sağlanmasıdır. Terörün tehdit ettiği ülkelerde öncelikle vatandaş denetiminin sağlanması gerekmektedir. Demokratik toplumların terörist bir saldırı karşısında kesin ve doğru bir cevap bulduğunu söylemek mümkün olmamakla birlikte, demokratik toplumların gücü kendi kendini düzeltmesinde yatmaktadır. Demokratik sistemlerdeki krizlerde toplumsal baskıdan doğan aşırı tepkilerin engellenmesine ve devlet önlemlerinin etkinliğinin ölçülmesine yardımcı olan sayısız kurumsal ve yasal fren mekanizmaları mevcuttur. Demokrasinin kendi kendini düzeltme süreçleri orta ve uzun vadede teröre verilecek karşılıklarda önemli bir rol üstlenmektedir. Burada sözü edilen sadece ülkenin siyaseti değil

aynı zamanda, hukuk, vatandaşlık bilinci ve en önemlisi medyadır³³³. Bu süreçlerin sağlıklı bir şekilde işlemesi demokrasi açısından kaçınılmazdır. Demokratik toplumlarda kamusal alanın en önemli denetçilerinin vatandaşlar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle vatandaşların, haklarının bilincinde olan bireyler olarak yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunu gerçekleştirebilmek için, ülkedeki her bir vatandaşa ulaşacak yöntemler ve stratejik iletişim çalışmaları ile terörle neden mücadele edilmesi gerektiği ve bu noktada kendilerinden neler beklendiği açık ve net bir şekilde anlatılmalıdır. Böylece vatandaş ve devlet kurumları arasında kurulması beklenen sürekli ve çift yönlü iletişim ile vatandaşlarda devlete karşı güven duygusunun inşası ve pekiştirilmesi amaçlanmalıdır. Bu amaç, sözü edilen iletişim çalışmalarının halkla ilişkiler disiplini ile kesiştiği noktayı oluşturmaktadır. Halkla ilişkiler “herhangi bir kurum, kuruluş, işletme ya da daha kapsamlı bir ifadeyle örgüt ile çevresi arasında güvene, onaya, rızaya dayalı ilişkiler kurmak ve sürdürmek için yapılan bilinçli, planlı ve sürekliliği olan çalışmalar”³³⁴ olarak tanımlandığında, terörle mücadelede vatandaş ve devlet kurumları arasında olması planlanan çift yönlü iletişimin ve güven duygusunun gelişiminin halkla ilişkiler çalışmalarına bağlı olduğu açıktır.

- Terörle mücadelede güvenlik güçlerinin en önemli mücadeleyi gerçekleştirdiği göz ardı edilmeden, uzman güvenlik birimlerinin oluşturulması tek başına yeterli olmayacaktır. Belki teröristle mücadele büyük bir başarı sağlayabilecektir ancak vatandaşla da etkili bir iletişimin kurulması gerekmektedir. Bu güçlerin vatandaştan tam destek alabilmesi için, vatandaş ve güvenlik birimleri ekseninde sağlıklı bir iletişim kurmanın yolları araştırılmalı, böylece terör eylemlerinin vatandaş desteği ile önlenmesine olanak yaratılmalıdır. Asker, polis ve diğer kamu görevlilerine yönelik olumsuz düşünce yapılarına ve algılara neden olabilecek enformasyonun kamuoyuna ulaşmaması, varsa bu tür olumsuz algıların düzeltilmesi en önemli iletişim görevi haline gelmelidir. Burada ifade edilmek istenen, vatandaşın ülkesine ve kendi güvenliğine yönelik oluşabilecek terörist eylemlere karşı tetikte olması ve bilinçlendirilmesi gerektiğidir. Terörle mücadelede güvenlik güçlerinin operasyonel başarısından daha fazla halkın desteği önem taşımaktadır. Hem güvenlik güçleri hem de devletin diğer kurumları aracılığıyla vatandaşla sağlıklı iletişim kurulamazsa, gerçek anlamda bir terörle mücadeleden söz etmek

³³³ Thorsten, B. and S. Flechtner (2007). “Demokratien und Terrorismus-Erfahrungen mit der Bewältigung und Bekaempfung von Terroranschlaegen”, Friedrich Ebert Stiftung, www.fes.de/internationalepolitik, Erişim Tarihi: 25.09.2009.

³³⁴ Biber, A. (2007). *Halkla İlişkilerde Temel Kavramlar*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 32.

mümkün değildir. Bunun gibi iletişim stratejilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması terörle mücadelede kalıcı başarı için kaçınılmazdır.

- Gençler başta olmak üzere terörden medet umacak hale gelmiş insanların, çağdaş çoğulcu demokrasilerde olduğu üzere ifade özgürlüklerini kullanmalarına ve haklarını hukuk çerçevesinde aramalarına olanak veren düzenlemelerin ivedilikle hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu noktada stratejik iletişim çalışmalarının, lobiciliği de içermesi beklenmektedir. Lobicilik ile siyasi mekanizmalar üzerinde belirleyici rol oynamak ve siyasi aktörleri etkileyip insan haklarıyla çelişmeyen demokratik yasa ve düzenlemelerin yürürlüğe konması mümkün olabilecektir. Lobi faaliyetleri ile bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak gerek ulusal gerekse uluslararası yatırım ve teşviklerin, terör kısılacındaki ülkelere ve özellikle terörün yoğunlaştığı bölgelere yönlendirilmesinin, terörle mücadelede etkin bir rol oynadığı düşünülmektedir ve kamuoyunun beklentisi de bu yöndedir. Kamuoyunun beklentisi, siyasi iktidar önderliğinde bir mücadele ve çözüm stratejisinin oluşturulması ve bu strateji çerçevesinde güvenlik güçlerinin görev alanlarıyla ilgili faaliyetlerde siyasi iktidara karşı sorumlu olacakları bir düzenlemenin hayata geçirilmesidir. Siyasi iradenin inisiyatif alması terörle mücadelede daha etkili bir stratejinin hayata geçirilmesini mümkün kılacaktır³³⁵. Böylece siyasi iradenin sadece terör örgütü ya da örgütlerinin eylemlerini bitirecek şekilde değil, terör tehdidinin daha yoğun yaşandığı bölgelerin sorunlarının çözümüne odaklanan geniş bir vizyon perspektifinde ortaya çıkması söz konusu olabilecektir.

- Terörizmle uluslararası boyutta mücadele etmek her zaman çok kolay değildir, çünkü terör ve terör örgütlerinin kapsamı ülkelere göre farklı şekilde yorumlanabilmektedir. Yine de terörizmin kesin olarak önlenmesi, uluslararası geçerliliği olan terörizm kavramının kabul edilmesi ve uluslararası boyutta terörizm ile mücadele politikalarının oluşturulmasına bağlıdır. Bu nedenle terörle mücadele kapsamının bu yönde geliştirilmesi, terör tehdidini ortadan kaldıracak önemli bir adımdır. Bu noktada devletin, terör suçlarına yönelik uluslararası güvenlik birimleri ve sivil toplum kuruluşları ile dirsek teması içinde çalışması, terörle mücadelenin daha etkin bir yapıya bürünmesini sağlayacaktır. Terörle mücadele ederken teröre karşı kesin bir tavır sergileyen uluslararası kurum ve kuruluşların desteğinin sağlanması, özellikle terörün dış desteğini büyük oranda ortadan kaldıracak ve terör örgütlerinin uluslararası

³³⁵ Taha, Ö. ve Hatem, E. (2008). “Kürt Meselesi Problemler ve Çözüm Önerileri”. **SETA Analiz**, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 13.

kamuoyunda imaj kaybı yaşamalarına yol açacaktır. Diğer devletler ile istihbarat çalışmaları ve terörle mücadelede ortak çabayı ortaya koyan uluslararası iş birliği, terörle etkin şekilde mücadele edilmesine yardımcı olabilecektir. Bu noktada stratejik iletişim çalışmaları aracılığıyla verilen mesajların uluslararası sivil toplum kuruluşlarını da harekete geçirici nitelikte olması beklenmektedir. Konusunda uzman sivil toplum kuruluşları ile terörü önlemeye ilişkin olarak yapılacak iş birliğine dayalı, şeffaf ve demokratik çalışmalara terörle mücadele konusunda büyük gereksinim duyulmaktadır.

- Terörün önlenmesinde siyasi politikaların rolünü ve önemini de unutmamak gerekmektedir. Siyasi gündemde yer bulan sürekli etkin politikalara yer verilmesi ve tüm bölge insanlarını kucaklayıcı bir siyasal yönetim anlayışı, ülkelerin siyasi alt yapısını da güçlendirerek siyasal istikrarı sağlayacak ve terörle mücadelenin kalıcı ve meşru bir zemine inşa edilmesine yardımcı olabilecektir. Terörle mücadelenin meşruiyet çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir. Bunun için meşruiyetin bileşenleri olan kamusal vicdan, temel ahlaki normlar ve evrensel değerler göz ardı edilmemelidir. “Belli bir iktidar alanını işgal etmek veya belirledikleri amaçlara ulaşmak için oluşturulmuş örgütlenmeler, bu amaçlarını hedefledikleri düzeyde gerçekleştirebilmek, farklı bir ifadeyle, örgütsel etkililiği sağlamak için çeşitli plan, politika ve stratejiler benimsemekte ve bunları uygulamaya geçirmektedirler. Bu uygulamalar esnasında örgütsel çıkar-toplumsal yarar dengesi fark edilir şekilde örgüt lehine bozulduğu anda meşruiyet krizi gündeme gelmekte ve örgütün varlık nedeni tartışılır olmaktadır. Bu nedenle farklı güç odaklarının olduğu, farklı çıkarların temsil edildiği çoğulcu nitelik kazanmış toplumlarda örgütler, varlıklarına kabul edilebilir gerekçeler bulmak, kendi çıkarlarının yanı sıra topluma ne sağladıklarını anlatmak durumundadırlar³³⁶. Söz konusu bu bilgi akışı ise bilimsel iletişim stratejilerinden yararlanan halkla ilişkiler çalışmalarıyla mümkündür ve bu noktada siyasi aktörlere düşen rol; insan hayatını, insan hak ve hürriyetlerini önceleyen, cebir, şiddet, baskı, yıldırma gibi terörist yöntemleri tümüyle reddeden siyasalar üzerinde konsensüs oluşmasını sağlamaktır. Oluşturulan siyasalar aracılığıyla terörizmle neden ve nasıl mücadele edilmesi gerektiğinin ortaya konulmasının yanı sıra hem ulusal hem de uluslararası kamuoyu ile karşılıklı desteğin ve iş birliğinin sağlanabilmesinde etkin ve etkili iletişim stratejilerine işlerlik kazandırılması büyük yarar sağlayacaktır. Dolayısıyla terörle mücadelede iletişim disiplininin bilimsel yöntemlerinden yararlanmak önemli bir nokta olarak

³³⁶ Biber, A. (2004). *Halkla İlişkilerde Teorik Bir Çerçeve*. Ankara: Vadi Yayınları, 37.

değerlendirilmelidir. Akademik literatür incelendiğinde dünyada terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmaları ile başarıya ulaşan birçok ülke olduğu görülmektedir. Bir sonraki başlık altında dünyada terörle mücadelede stratejik iletişim yöntemiyle başarılı olan örnekler tartışılıp yorumlanacaktır.

2.1.4. Dünyada Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Örnekleri

Terörle mücadele, sadece silahlı güçler tarafından uygulanan teknik bir eylem değildir. Terörle mücadele, askerî eylemlerin yanı sıra ekonomik, toplumsal, psikolojik ve siyasal boyutları da olan çok yönlü bilimsel, bilinçli, planlı ve stratejik bir mücadeledir. “Terörizmle mücadele stratejileri, kapsamlı uygulamaları ve askeri güçle beraber bunun da ötesinde uzun soluklu geniş vizyonlu bir yaklaşımı öngörmektedir. Askeri gücün yanında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal boyutları da kapsayan milli güç unsurlarının bu sürece katılımı, diğer bir ifadeyle bu güçlerle birlikte geniş kapsamlı çözümlerin üretilmesi terörizmle mücadelenin başarısında ve kalıcılığında oldukça önemlidir”³³⁷. Bu nedenle terörle mücadelede tüm bilim dallarını kesiştiren ortak verilerden yararlanmak gerekmektedir. Sözü edilen bu yeni savaş konsepti Reed (2008) tarafından ‘beşinci nesil harp’ olarak tanımlanmaktadır. Terörist gruplar 21. yüzyılda devletlere ve hükümetlere yönelik asimetrik bir tehdit unsurunun parçalarıdır ve bu nedenle terörizmle mücadelede askerî ve askerî olmayan, ölümcül ve ölümcül olmayan tüm yöntemlerin ve kaynakların terör tehdidi yaratanlara karşı bütüncül, işlevsel, stratejik ve organize biçimde kullanımı gerekmektedir³³⁸. Bu yöntemler arasında stratejik iletişim çalışmalarının yeri ve önemi oldukça büyük rol oynamaktadır.

Terörle mücadelede stratejik iletişim faaliyetleri ile terör örgütlerinin savaşma azimleri ve iradelerinin, diğer bir ifadeyle bu örgütlerin savaşma motivasyonlarının kırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, terörle mücadelede sürecinde askerî ve askerî olmayan güç unsurlarının kullanımı esastır. Bu yaklaşım; terörle mücadelede kullanılabilecek bütün stratejik iletişim uygulamalarını, gerçekleştirilen güvenlik harekâtları ile ayrılmaz bir bütün olarak öne çıkarmaktadır. Böylece terör örgütleri başta olmak üzere hedef kitlelerde istenen yönde bilişsel ve davranış değişikliği oluşturma amacıyla, stratejik iletişimin, askerî ve sivil tüm faaliyetlerin

³³⁷ Masood, T. (2012). “Pakistan’s Fight Against Terrorism”. *Defence Against Terrorism Review*, 4(1), 20.

³³⁸ Reed, D. J. (2008). “Beyond the War on Terror: Into the Fifth Generation of War and Conflict”. *Studies in Conflict & Terrorism*, 31(8), 705-715.

odak noktasına alınması gerektiğini kabul etmektedir³³⁹. Dünya genelinde terörle mücadelede literatüre giren birçok iletişimsel yöntem ve teknikten yararlanılmış ve ülkeler bazında başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bir sonraki başlık altında dünyada terör ile başarılı bir şekilde mücadele etmiş ülkelerin bu mücadelelerinde kullandıkları iletişim stratejileri irdelenmiştir.

2.1.4.1. ABD ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri

ABD tarafından terörist ilan edilen Saddam ve rejimi yıkıldığında Irak'ta demokrasinin yeşereceğine ilişkin inanç ve beklenti pek çok kişi tarafından paylaşılmıştır. 1950'lerde kalmış modernleşme projelerinin sandıktan çıkartılıp ABD askerî harekâtını meşrulaştırmak amacı ile kullanıldığı bu girişim neden sonra sorgulanmaya başlanmıştır. Irak'ta bulunduğu varsayılan kitle imha silahlarının doğurduğu endişeye dayanarak işgali haklılaştıran ABD hükümeti, zaten çok önceleri haberlerin oluşturduğu zihinsel çerçevelerin içinde söylemlerine bir zemin bulmuştur. Bu zihinsel çerçeveler aracılığıyla, Müslümanlar, potansiyel teröristler olarak tanımlanmaktadır³⁴⁰.

11 Eylül eylemlerinin etkileri ise daha büyük olmuştur. Etkinin büyük olmasının nedenlerinden birisi süper gücün evinde vurulmasıyken, bir diğeri de eylem için seçilen hedeflerin imgesel olarak öneminin büyüklüğüdür. Pearl Harbor saldırılarından beri topraklarında bu şekilde büyük bir saldırı altında kalmayan Amerikan halkı uzun süre eylemlerin etkisinden kurtulamamıştır. 11 Eylül 2001 eylemlerinden sonra ABD'de yapılan çalışmalarda psikolojik endişe vakaları görülmüştür. Bu çalışmalardaki gruplar göstermiştir ki, Amerikalıların çoğunluğu eylemler nedeniyle birçok yoldan psikolojik endişe rahatsızlığını hissederken, bunlardan küçük bir kısmında ise klinik boyutta travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon semptomları gözlemlenmiştir. Bu klinik vakaların önemli bir kısmı New York bölgesinde ortaya çıkmıştır³⁴¹.

El Kaide terör örgütü, ABD, İsrail ve Avrupa devletlerine yönelik eylemler düzenlemiştir. Örgütün önceki süreçte eylemleri olmasına rağmen, kendisine karşı ABD'nin savaş ilan etmesine

³³⁹ Güler, R. ve İlhan, R. S. (2016). “Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim ve Politik Psikoloji: Yöntem ve Uygulamalar”. *Merkez Strateji Enstitüsü Dergisi*, 13.

³⁴⁰ İnal, A. (2009). “Haber Medyası Siyaset ve Terör”, M. Şeker ve Şeker, N.T. *Terör ve Haber Söylemi*, (Editörler). İstanbul: Literatürk, Nüve Kültür Merkezi, 20.

³⁴¹ Schlenger, W. E. (2004). Psychological Impact of the September 11, 2001 Terrorist Attacks, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 9:1-2, 106.

yol açan eylemi, 11 Eylül 2001 saldırılarıdır. ABD, incinen onurunu ve imajını onarmak için bütün gücünü devreye sokmuştur. Tüm dünyaya meydan okumuş, dönemin ABD Başkanı George W. Bush dünya devletlerine yönelik “ya bizlesiniz ya da onlarla...” şeklinde basın açıklaması yapmıştır. ABD, dünyanın tek süper gücü olması nedeniyle örgütün yok edilmesinde daha rahat hareket etmektedir. ABD örgüt elemanlarına yönelik tüm dünyaya yayılan operasyon sürecini başlatmıştır³⁴². 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’nin farklı noktalarında aynı gün içinde meydana gelen tarihin en büyük terör eylemlerinin ardından, ABD hükümeti acil ve radikal olarak kişi hak ve hürriyetleri konusunda oldukça tartışmalı tedbirler alma noktasında hızlı bir şekilde çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür³⁴³:

11 Eylül’ün ardından ABD’de birçok reform yapılmıştır. İç Güvenlik Örgütü’nün kurulması (Department of Homeland Security), Patriot Act (Vatanseverlik Kanunu) adlı kanunun yasallaşması ve 2004 İstihbarat Reformu ve Terörizmin Engellenmesi Kanunu’nun kabul edilmesi bu reformlar arasında en önemlileridir. Bunlara ek olarak Terörle Mücadele Kanunu, Amerikalı Kahramanlar Kanunu, Hava Alanlarının Güvenliği Kanunu, Olağanüstü Yetkiler Kanunu ve Pilotları Silahlandırma Kanunu gibi yasal düzenlemeler, birbiri ardına hızlı bir şekilde çıkarılmış ya da yenilenmiştir. Ancak bunlar arasında en önemlisinin, 2001 yılında yürürlüğe giren Provide Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism: Patriot Act (Vatanseverlik Yasası) olduğu söylenebilir. Aslında yasada amaçlanan; istihbarat birimlerinin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmasının önündeki yasal engellerin kaldırılması ve daha geniş yetkilerle donatılmalarını sağlamaktır. Bunda ‘saldırılarından sonra ABD kamuoyunda gündeme gelen husus ise istihbarat birimlerinin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmamaları ve bu birimler arasında düzgün bir istihbarat akışının olmayışı nedeniyle ipuçları verilen 11 Eylül saldırılarının önlenemediği görüşü’ etkili olmuştur.

Vatanseverlik Yasası (Patriot Act) ile terörle mücadeleye katkı sağlayan tüm kurumlara geniş yetkiler verilmiş ve yargının denetimi zayıflatılmıştır. Bu yasada hükümetin politikalarına gözdağı veren ya da hükümet tarafından yürütülen operasyonlara misilleme yapan veya cebren hükümetin kararlarını etkileme kastını taşıyarak gerçekleşen terör suçları belirlenmiştir. Bu bakımdan eylemlere ya da kişilere göre değil, suçun amacına göre terör suçları düzenlenmiştir³⁴⁴. ABD’nin terörle mücadele yöntemleri kapsamında, her türlü iletişim; telefon ve elektronik haberleşmelerin denetimi ve denetim için cihazların yerleştirilmesinin talep edilmesi

³⁴² Şen, a.g.e., 156.

³⁴³ Yaman, D. (2005). “11 Eylül Sonrasında ABD: Algılamalar, Psikolojik Yansımalar ve Yasal Düzenlemeler”, *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 1(1), 137.

³⁴⁴ Paye, J. C. (2009). *Hukuk Devletinin Sonu: Olağanüstü Halden Diktatörlüğe Terörle Mücadele*. (Çev: G. D. Lüküslü). Ankara: İmge Yayınları, 24.

mümkündür. Yargının bu konuda yorumu ya da başka bir karar hakkı söz konusu değildir. Ayrıca, şüpheli kişilerin ülkeye girmesini engelleme veya ülkede iseler gözaltına alma yetkisi başsavcıda bulunmaktadır. 13 Kasım 2001 tarihinde çıkarılan diğer bir kararname ile teröristlerin ve destekçilerinin yargılanması amacıyla özel askeri mahkemeler kurulmuş ve terörist eylemler normal yargının dışına çıkarılmıştır³⁴⁵. Terör suçlarında belirlenen gözaltı süresi ise, 72 saat olarak belirlenmiştir.

2003 yılında hazırlanan PATRIOT-2 Yasası, neredeyse hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacak önemli değişiklikler getirmiştir. Terör suçu tutukluları hakkında bilgi verilmesini kısıtlayan bu yasa, suç kastı olmasına gerek olmaksızın ulusal güvenlik açısından tehlikeli görülen ve ABD Adalet Bakanlığı tarafından ülkedeki yabancıları sınır dışı edebilen yetkiler sunmuştur. Yine adli kontrol olmaksızın gözetleme ve istihbarat yetkileri ile birlikte terör destekçilerini vatandaşlıktan çıkarma gibi yürütmeye verilen yetkiler, yerli ve yabancı vatandaşlar üzerinden ikili bir hukuk sistemi oluşturan düzenlemelere yol açmıştır. Bu yasa ABD tarafından yürütmenin güçlenmesi, adli denetimin zayıflatılması, bireylerin özgürlüklerinin kısıtlanması ve hukuk devletinin askıya alınması gibi sonuçlar doğurmuştur³⁴⁶.

ABD, terörle mücadele ve güvenlik politikalarında, her türlü potansiyel tehlikenin risk olmadan önce durdurulması; gelecek vizyonu olan güncel güvenlik yöntemlerinin dikkate alınması, savunmacı ve reaksiyona dayalı bir mantıktan ziyade önleyici ve proaktif müdahale mantığının geliştirilmesi gibi uygulamalardan yararlanmaktadır. ABD’de terörle mücadele, her şeyden önce bir ‘risk ve güvenlik yönetimi’ olarak kurgulanıp ele alınmaktadır³⁴⁷. 11 Eylül saldırıları sonrasında dünyanın önde gelen demokratik ülkeleri, terörist atakların ve saldırıların gelecekte bir daha bu denli büyük bir yıkım yaratmasını önceden önlemek amacıyla güvenlik kurumlarına oldukça otoriter yetkiler vermiştir. Terör eylemlerinin kişisel, esnek, muğlak, büyük zararlara ve yıkımlara yol açabilecek yeni yüzü karşısında tüm güvenlik kurumları terör örgütleri başta olmak üzere toplumun her kesiminin tutum ve davranışlarının bilgisine sahip olmaya dönük büyük yetkilerle güçlendirilmiştir³⁴⁸. Dönemin ABD başkanı George W. Bush, ‘11 Eylül

³⁴⁵ Paye, a.g.e., 24-25.

³⁴⁶ Paye, a.g.e., 54-59.

³⁴⁷ Van Munster, R. (2004). “The War on Terrorism: When The Exception Becomes The Rules”, *International Journal for the Semiotics of Law*, 17(2), 147.

³⁴⁸ Büsching, S. (2009). *Rechtsstaat und Terrorismus-Untersuchung der Sicherheitspolitischen Reaktionen der USA, Deutschland, Großbritannies auf den internationalen Terrorismus*, Berlin: Peter Lang, 105.

saldırılarından sonra dünya hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak ve dünyanın birinci sorunu terörle mücadele olacak' demiştir.

11 Eylül saldırılarının hemen ardından meydana gelen diğer bir önemli gelişme ise, nefret suçlarında önemli ölçüde görülen artış olmuştur. FBI verilerine göre Arap asıllı ve Müslüman inanca sahip insanlara yönelen şiddet olaylarında, eylemler sonrasında ciddi bir yükselme görülmüştür³⁴⁹. Özellikle adı İslam'la anılan radikal terör eylemleri ve bunların sosyal ve geleneksel medya yoluyla yayılması Batı toplumlarında Müslümanlara, Müslüman ülkelere ve bunların vatandaşlarına karşı aşırı tepkilerin oluşmasına hatta bazen de nefret boyutuna varan saldırı ve tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu radikal ve gerçek İslam'la asla bağdaşmayan örgütlerin ve eylemlerinin günümüzün en önemli iletişim aracı olan geleneksel ve sosyal medya aracılığıyla jet hızıyla yayılması ve tüm dünyaya servis edilmesinin arkasında yatan planların kimler tarafından hangi amaçlarla yapıldığının çok ciddi bir şekilde araştırılması önemli değerlendirilmektedir. Çünkü artık Batı toplumlarının birçoğunda İslam kelimesi terörle birlikte anılmakta ve neredeyse tüm Müslümanlara terörist gözüyle bakılmaktadır.

Bu gelişmeler, İslam dinine karşı geliştirilen olumsuz söylemler ve önyargılar ile birlikte İslamofobi kavramının doğmasına yol açmıştır. İslamofobi ya da "İslamofobia, büyük bir sürecin görünen yüzüdür. İslamofobia, daima uluslararası siyaset ve ekonominin bir parçası olarak bunlar arasındaki çıkar ilişkileri, birbirine üstünlük taslama iddiaları ve küresel boyutta hegemonyaya ulaşma gibi hedefler ile yakından ilgilidir"³⁵⁰. Bu nedenle Batı merkezli sürekli değişen paradigmalarda yeniden üretilen İslamofobi kavramı, genel anlamda İslam'a ve Müslümanlara karşı geliştirilen önyargıları, yersiz nefreti, ırkçılığı ve düşmanlığı ifade etmektedir. "11 Eylül saldırılarının akabinde İslamofobi akımı, başta ABD olmak üzere Batı ülkelerinde yükselişe geçmiştir. Bu saldırılarla birlikte İslam, artık terör ile birlikte anılmaya başlamış ve dünyada oluşan İslam korkusu bir tehdit algısına dönüşmüştür. Bu açıdan bakıldığında aynı zamanda zengin doğal rezervlere ve enerji kaynaklarına sahip İslam ülkelerine yapılacak müdahaleleri meşru göstermek adına İslamofobi kavramı, günümüzde artık bir

³⁴⁹ Byers, D. B. and Jones, A. J. (2007). "The Impact of the Terrorist Attacks of 9/11 on Anti- Islamic Hate Crime", *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 5(1), 44.

³⁵⁰ Görmez, M. (2017). "Korku Endüstrisi: İslamofobia". *Diyanet Dergisi*, Sayı: 317, 8.

meşrulaştırma aracı olarak kullanılmaktadır”³⁵¹. Ancak İslam dinine atfedilen önyargılar yakın tarihe ve yakın tarihteki olaylara ait değildir. Bu önyargıların kökleri çok daha derine uzanmaktadır.

İslam’ın son din olarak tebliğ edilmesi, diğer dinlere mensup olan milletlerle kısa zamanda birçok karşılaşmayı beraberinde getirmiş ve bunun sonucunda İslam tüm dünyaya yayılmış ve o tarihten itibaren tartışılmalıdır. “Müslümanların Batı ile olan ilk karşılaşmaları İspanya’da Endülüs Emevi Devleti’nin kurulmasıyla başlamış, Haçlı Seferleri ile Müslüman dünyaya karşı geliştirilen olumsuz düşünceler ve önyargılar güçlenmiş ve nihayetinde Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşundan itibaren Batı Anadolu’dan başlayarak önce Balkanlara ardından da Avrupa’nın içlerine doğru genişleyen Türk akınlarının yarattığı enerji, Batılı zihin dünyasında çoğu zaman bir barbarlık olarak değerlendirilebilen yorumlamalara sebebiyet vermiştir”³⁵². Böylece geçmişten günümüze dek uzanan tarihsel süreçte İslamofobi kavramı doğup gelişmiş ve ABD başta olmak üzere Avrupa’da Müslümanlara yönelik korkuların İslamofobi altında normalleştirilmesi, Müslüman kesime duyulan nefreti körükleyerek bu düşmanlığı olağanlaştırmıştır. İslam dinini kavramsal açıdan bir fobi olarak korku nesnesi haline getiren İslamofobinin olağan hale gelmesinde medya büyük rol oynamaktadır. Medya aracılığı ile İslam dinine ve dolayısıyla bu dini benimseyen tüm Müslümanlara atfedilen radikal eylemler korku unsuru ile eşleştirilmekte ve Batı kamuoyunda İslam’a yönelik nefret söylemleri geliştirilerek korku propagandası yapılmakta ve korku kültürü yaratılıp sürdürülmektedir. Bu bilinçli, sistematik ve planlı faaliyetler sonucunda vahşet eylemlerinin faili olan teröristler neredeyse tüm Batı toplumunda İslam’ın temsilcileri olarak algılanmakta ve İslamofobi hali hazırda da bütün dünyada her geçen gün endişe verici düzeyde artmaktadır.

Terör örgütü El Kaide’nin sadece Amerika’da değil, Türkiye’ye yönelik de eylemleri olmuştur. Türkiye’de de 15 Kasım 2003 ve 20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul’da bir banka şubesine ve iki Musevi tapınağına yönelik eylemleri bunun en önemlileridir. Ancak terörle mücadeleyi sadece hukuki ve politik zeminde görmek yetersizdir. Terörle mücadele aynı zamanda psikolojik yanı da olan iletişimsel bir faaliyettir.

³⁵¹ Başaran, İ. ve Özbay, H. (2016). *Avrupa’da İslamofobi ve Aşırı Sağ Hareket’in Yükselişi*, Bartın Üniversitesi Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (01-02 Aralık 2016). Bartın Üniversitesi Yayınları: 29, 287.

³⁵² Subaşı, N. (2016). *İslamofobi: Eski ve Yeni Sınırlar*, Bartın Üniversitesi Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (01-02 Aralık 2016). Bartın Üniversitesi Yayınları: 29, 76.

ABD elindeki Hollywood, bilgi iletişim teknolojileri ve dünyanın birçok yerinde yayın yapma imkanı olan yaygın geleneksel medya kuruluşları, küresel ticari işletmeler ve bazı sivil toplum örgütlerini kullanarak bütün dünyada kendisini terörle mücadele eden bir kahraman gibi gösterme çabasında bir ölçüde başarılı olmuştur. Ancak gerçekte durum hiç de öyle değildir. Terörle mücadele eden demokrasi ve insan hakları savunucusu ABD, Uzakdoğu'dan Afrika'ya Orta Doğu'dan Güney Amerika'ya kadar birçok ülkede terör örgütleriyle açık ya da üstü kapalı ilişkiler yürütmüş ve bu örgütlere hem insan kaynağı hem de silah, malzeme ve ekonomik katkı sağlamıştır. Bunun son örneği de Türkiye'nin mücadele ettiği PKK terör örgütünün Suriye ve Irak'taki uzantılarına sağlamış olduğu binlerce tır dolusu silah ve malzeme yardımı yapması olarak görülebilir.

Genel olarak bakıldığında savaşların devletlere ve sivillere vermiş olduğu zarar hayli yüksek görünmektedir. Bu noktadan sonra büyük güçlerin Yeni Dünya Düzeni içinde odaklandığı nokta artık yerel düzeydeki örgüt savaşlarını desteklemek olacaktır.

2.1.4.2. İngiltere ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri

İngilizlerin en uzun süre mücadele ettiği terör örgütü olan IRA 1919'da kurulmuştur. Örgütün asıl amacı; Protestanların çoğunlukta olduğu Kuzey İrlanda'da bulunan altı eyaleti, İrlanda'nın yeniden birleşmesi için bir araya getirmektir. IRA, 1969 ile 2001 arasında yaklaşık bin altı yüz kırk kişiyi öldürmüştür³⁵³.

Modern demokrasinin beşiği sayılan İngiltere, terör eylemlerini en fazla tecrübe eden ülkelerden biridir ve terörle mücadele sürecinde demokrasi ve otoriterlik arasında uzanan mücadele stratejilerine sahne olmuştur. İrlanda'da 1922 yılına kadar İngiltere'nin savaş yasalarının hâkim olduğu olağanüstü bir yönetim biçimi hâkim iken; 1937 yılında Bağımsız İrlanda Cumhuriyeti'nin egemen bir ülke olarak ilan edilmesinin ardından İngiltere farklı bir sorun ile yüz yüze gelmiştir. 1922 yılından itibaren, kendi parlamentosu ve hükümeti ile yönetilen bu bölge aynı zamanda Birleşik Krallık Parlamentosu'nda da temsil hakkına sahiptir. Ancak 30 Mart 1972'de parlamentonun kaldırılmasıyla İngiltere tarafından doğrudan

³⁵³ Sanchez-Cuenca, I. (2007). *The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA*, Terrorism and Political Violence, 19:3, 292.

yönetilmeye başlamıştır. Bu tarihten sonra ise, olağanüstü yönetime geçerek yeni ve farklı bir terörle mücadele şekli uygulanmıştır³⁵⁴. Bu süreçte ortaya çıkan ilk terör eylemlerine İngiliz güçleri oldukça hazırlıksız yakalanmışlar ve bu nedenle birçok konuda yetersizlik yaşamışlardır. Bu yetersizliklerin başında; stratejik yönetim yoksunluğu ve istihbarat zayıflıkları gelmektedir. Dolayısıyla ilk başlarda jenerik operasyonlar yapılmış ve terörle mücadele kapsamında sert tedbirler uygulanmıştır. Bu tedbirler arasında; büyük birliklerle süpürme harekâtları, şüphelileri delil olmaksızın uzun süre gözaltına alma; bütün yetişkinler için kimlik kartı taşıma zorunluluğu, ateşli silahların sıkı denetimi ve bunlara uymayanların sert bir biçimde cezalandırılması gibi yöntemler yer almaktaydı³⁵⁵. Günümüzde de İngiltere'nin terörle mücadele bağlamında aldığı tedbirlerde gözaltı süresine yönelik düzenlemeler de mevcuttur ve terörle mücadele kapsamında belirlenen gözaltı süresi ise, 14 gündür.

İngiltere'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Strateji Belgesi'nde terörizmle mücadele için kapsamlı dört strateji tanımlanmıştır. Bu stratejiler; terör saldırılarını önlemek için 'izleme', insanların terörist olmalarının önüne geçme ve her türlü terörü desteklemelerini engellemek için 'önleme', terör eylemlerine karşı savunmayı güçlendirmek için 'koruma' ve terör eyleminin engellenememesi durumunda ortaya çıkacak etkisini azaltmak için 'hazırlıklı olma'dır³⁵⁶. Göreve Şubat 1952'de tek yetkili olarak başlayan Gerald Templer, 'işin ateş etme kısmı meselenin sadece %25'ini oluşturuyor, geri kalan %75'i bu ülkenin halkını kendi safımıza çekmekte yatıyor' ifadesiyle, mücadelenin farklı boyutlarını işaret etmiştir³⁵⁷.

İngiltere'nin terörle mücadele anlayışı iki İngiliz generalinin düşüncelerine dayanmaktadır. Bunlardan ilki olan Robert Thompson, bu konuda beş ilkenin altını çizmiştir: Birincisi, bağımsızlık ve özgürlük gibi net bir siyasal hedefin olmasıdır. İkincisi, hükümet ne kadar terör baskısı altında olursa olsun yasalar çerçevesinde hareket etmelidir. Üçüncüsü, ayaklanmalarla mücadelede siyasi, ekonomik, idari ve güvenliği de içeren noktaların koordine edildiği çok boyutlu bir planın olmasıdır. Dördüncüsü, ayaklanmalarda öncelik silahlı güçler ile çatışmak değil, terör eyleminin dayandığı siyasi altyapının etkisizleştirilmesidir. Beşinci ve son

³⁵⁴ Doğru, O. (1994). *İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararları ve Avrupa Sözleşmesi: İrlanda- Birleşik Krallık*, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 98.

³⁵⁵ Nagl, J. (2005). *Learning to Eat Soup with a Knife: Counterinsurgency Lessons from Malaya and Vietnam*, Chicago: University of Chicago Press, 6.

³⁵⁶ Özer, Y. (2015). "Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Rolü: Kültürel İstihbarat Konsepti". *İGÜSBD*, 2(1), 57.

³⁵⁷ Boot, M. (2014). *Görünmeyen Ordular: Gerilla Tarihi*. (Çev: Fethi Aytuna). İstanbul: İnkılap Kitabevi, 343.

ilke ise, terörle mücadelede güvenli üs bölgelerinin kurulmasıdır³⁵⁸. Diğer İngiliz General Frank Kitson ise, bu ilkelerin içerisine eğitimi de ekleyerek askerlerin terörle mücadelede başarılı olması için çok farklı ve kapsamlı bilgilere ve yeteneklere sahip olması gerektiğini belirtmiş ve bunu gerçekleştirmek için de öğrenmenin önemine vurgu yapmıştır³⁵⁹.

İngiltere'nin genel olarak terör operasyonlarında başarılı olduğu kabul edilse de bunu her operasyona genellemek mümkün değildir. Çünkü her operasyon kendine özgü koşullara sahiptir. Örneğin, İngiltere'nin IRA tecrübesi ilk başlarda hatalar ve eksikliklerle doludur. Bu hatalardan ve eksikliklerden bazıları; operasyonun başlarında taraf tuttuğu belli olan yerel polis kuvvetlerine güvenilmesi, kanıtsız sadece şüpheye dayalı gözaltına alma ve yargısız infaz, yetersiz ve eksik istihbarat, büyük askeri birliklerle arama ve tarama faaliyetleri olarak sayılabilir³⁶⁰. Ancak silahlı çatışmaların azalmaya başlamasıyla beraber İngiltere'nin de yanlışlarını düzelttiği ve asker ile polis kuvvetlerinin etkin bir şekilde koordinasyona başladığı görülmektedir. Bu değişimden sonra iki güç tarafından gerçekleştirilen ortak operasyonlar planlanmış, rutin uygulamalar terk edilmiş, taktik açıdan değişim ve gelişim sağlanmış, özellikle keşif çalışmalarına, patlayıcılara müdahale etmeye ve kamusal düzeninin sağlanıp geliştirilmesine yönelik uygulamalar daha profesyonel düzeyde yapılmaya başlanmıştır³⁶¹.

İngiltere'de Özel Yetkiler Yasası ile 1972 yılına kadar Kuzey İrlanda'da barışı tesis etmek ve düzeni sağlamak için gerekli her konuda her türlü adımın atılması için özel yetkiler tanıyan çeşitli kararnameler ile düzenlemeler çıkarılmış ve IRA yasaklanmıştır. Yargı kararına gerek duyulmaksızın ulusal güvenliği, toplumsal barışı ve düzeni korumak amacıyla polise kişileri gözaltına alma yetkisi bu kararnameler ve düzenlemelerle tanınmıştır³⁶². Bunun yanında devletin terörle mücadele kapsamında yaptıklarını anlatmak ve halkı etkileyip kendi tarafına çekmek için farklı propaganda tekniklerinden yararlanılmış, halka el broşürleri dağıtılmış, radyo programları yapılmış ve görüntülü medyaya başvurulmuştur. Bu uygulamalarla devlete yardım edenlerin ve devletin yanında olanların güvenli ve rahat bir hayata sahip olacakları düşüncesi kamuoyunda

³⁵⁸ Thompson, R. (1987). *Defeating Communist Insurgency*. Hampshire: Macmillan Press, 50-58.

³⁵⁹ Kitson, F. (1991). *Low Intensity Operations: Subversion, Insurgency, Peace-keeping*, London: Faber and Faber, 165-167.

³⁶⁰ Kiszely, J. (2006). "Learning About Counter-Insurgency". *RUSI Journal*, 18.

³⁶¹ Alderson, A. (2010), "Understanding Counterinsurgency: Doctrine, Operations, and Challenges". (Eds. T. Rid ve T. Keaney, *Britain*). London: Routledge, 38.

³⁶² Doğru, a.g.e., 98.

oluşturulmuş ve böylece teslim olan terörist sayısında ve dolayısıyla istihbaratın niteliğinde artış yaşanmıştır³⁶³.

Bunlara ek olarak İngiltere, terörle mücadelede siber terörizmle de mücadele ederek devletin bilgi teknolojilerini korumuş ve terörün halkla bağlantıya geçebileceği her noktayı yok etmiştir. Ancak polise, ülkeye giren yabancılar hakkında her türlü bilgiyi elde etme ya da ABD'deki gibi kanıta gerek duyulmadan ulusal güvenlik açısından tehdit yarattığı mantıklı şüphelere dayanan ve tehdit unsuru tespit edilen kişilere süresiz tutuklama yetkilerini vererek evrensel yönden hukuksuz bir sistem oluşturmuştur. Örneğin, İçişleri bakanına verilen, bir kişiyi terörist ilan edip tutuklaması yetkisi, Habeas Corpus (keyfi ve haksız tutuklamayı önlemek ve kişi hürriyetini sağlayan Anglo Sakson hukuk ilkesi) ilkesine açıkça aykırıdır³⁶⁴.

Terörle mücadele çok boyutlu bir süreçtir ve bu süreçte 'gönülleri ve zihinleri kazanma' stratejisinden, halka sadece iyi davranmak anlamının çıkmadığı unutulmamalıdır³⁶⁵. Gönül ve zihin kazanma stratejisi, otoriteye vurgu yapar ve gerektiğinde devletin gücünü göstermekten kaçınmaz. Bu stratejinin temelinde önerilen şey, siyasal ve sosyal reformların birlikte uygulanmasıdır. Ayaklanmaların bastırılmasındaki başarı ile halkın çıkarları arasında ilişkinin gösterilmesi sonucunda halkın gönlü kazanılacak; devletin gücünün herkesi koruduğunun ve devletin gücüne direnmenin mantıksızlığının gösterilmesi ile halkın ikna edilmesi de zihinlerin kazanılmasını beraberinde getirecektir³⁶⁶. Dolayısıyla halkın rızasını, saygısını, anlayışını ya da desteğini kazanmak için ödün vermek değil, yasalar çerçevesinde devletin otoritesini ve gücünü hissettirmenin önemli olduğunu ve İngiltere'nin başarısının altında yatanın da bu olduğunu söylemek mümkündür³⁶⁷. Tüm bunlara ek olarak ulusal ve uluslararası iş birliklerinden yararlanmanın da terörle mücadele sürecinde İngiltere'ye başarı getiren en önemli faktörler arasında yer aldığı ifade edilebilmektedir.

³⁶³ Harmon, C. (1992). "Illustrations of 'Learning' in Counterinsurgency", *Comparative Strategy*, 11(1), 36-37.

³⁶⁴ Paye, a.g.e., 76.

³⁶⁵ Strachan, H. (2007). "British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq". *Royal United Services Institute Journal*, 152(6), 8.

³⁶⁶ Dixon, P. (2009). "Hearts and Minds? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq", *The Journal of Strategic Studies*, 32(3), 365.

³⁶⁷ Demir, C. K. (2016). "Ayaklanmalardan Terörizmle Mücadeleye Öğrenen Askeri Örgütler". *Savunma Bilimleri Dergisi*, 15(2), 121.

2.1.4.3.İspanya ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri

1959 yılında Bask Milliyetçi Partisi'nden ayrılan bir grup tarafından 31 Ağustos 1959 tarihinde kurulan ETA, bağımsız bir devlet kurmak hedefi ile silahlı şiddet eylemlerini temel alan faaliyetlerine 1959-1960 yıllarında bildiri dağıtmak, duvarlara yazı yazmak gibi eylemlerle başlamıştır. ETA örgütünün diğer amaçları arasında Bask bölgesinde kendi kaderini belirleme hakkını elde etmek, İspanya güvenlik kuvvetleri ile askeri birliklerinin Bask bölgesinden çekilmelerini sağlamak, Roma istilasından sonra ayrılan Bask'a komşu Navarro eyaletini Bask ile birleştirmek düşünceleri vardır³⁶⁸.

İngiltere gibi ayrılıkçı etnik terörün uzun süre etkilerine maruz kalan İspanya, terör örgütü ETA ile kurulduğu 1959'dan beri mücadele etmektedir. ETA,1959'da kurulmasına rağmen ilk ölümcül eylemi 1968'de gerçekleştirmiştir. Örgüt günümüzde de faaliyetlerini devam ettirmektedir. 2006'da dokuz aylık ateşkesi bozarak iki kişiyi öldürmüştür. ETA'yı kuranlar Bask Ulusal Partisi, PNV'nin gençlik kollarından kopanlardır. ETA, başlangıçta milliyetçi bir örgüt olmasına rağmen ilerleyen süreçte Marksist ya da sosyalist yapıya bürünmüştür³⁶⁹.

Terör uzmanları İspanya'nın terörle mücadelesini üç safhaya ayırarak incelemektedirler. Bu safhalardan ilki Franco dönemi, ikincisi demokrasiye geçiş ve AB süreci, üçüncüsü ise 2004 Madrid terör eylemi sonrası dönemdir. Birinci dönemde, ETA terör örgütü Bask bölgesinin bağımsızlığı için mücadele etmekteydi ve Franco, bu mücadeleye karşı sert ve şiddetli önlemler alarak mücadeleyi yasal ve askeri eksenli bir zemine çekmiştir. Bu dönemdeki aşırı baskıcı ve yıldırıcı politikalar görece olarak geçici başarılar elde edilmesine yaramışsa da kalıcı bir çözüm sağlanamamıştır. İkinci dönemde İspanya, terörle mücadelede demokratik yöntemleri ve yaklaşımları benimsemiştir. Bu süreçte İspanya, terörün arka planını oluşturan ve teröristlere eylem gerekçesi veren nedenleri ortadan kaldırmaya çalışmış, bu kapsamda uluslararası iş birliklerine yönelmiş ve terörle mücadele eden uzmanlardan oluşan profesyonel birimlerden yararlanmıştır. Üçüncü dönem ise, 2004 yılındaki Madrid saldırılarından sonra başlamıştır. Bu süreçte İspanya halkının çabalarıyla ABD politikalarına destek veren hükümet ve yöneticiler değişmiştir. Yine bu dönemde İspanya, terörle mücadeleye farklı bir soluk getirmiş, adaletsizlik ve yoksulluğun görüldüğü tüm bölgelerin teröre destek vermekte aynı ölçüde sorumlu olduğu

³⁶⁸ Acar, Ü. ve Urhal, Ö. (2007). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm*. Ankara: Adalet Yayınları, 32.

³⁶⁹ Sanchez-Cuenca, a.g.m., 290-291.

şeklinde daha detaylı bir bakış açısından hareket etmiştir³⁷⁰. Terörle mücadele kapsamında bugün İspanya’da terör suçlarına yönelik gözaltı süresi de 120 saat olarak belirlenmiştir.

Terörle mücadelede İspanya’nın ETA’ya yönelik uygulamaları ve stratejileri, yukarıda belirtilen dönemlere göre birbirinden farklılık göstermekte ve bu nedenle de oldukça önem arz etmektedir. İspanya’nın terörle mücadelesinde Franco, 1978-1981 döneminde ve 1981-1995 döneminde birbirinden oldukça farklı yöntemler izlemiştir. Franco dikta yönetimi benimsediği için terör örgütü ETA, bu dönemlerde ihtiyaç duyduğu seyirci desteğine ulaşamamış ve üzerindeki baskılar nedeniyle fazla etkinlik gösterememiştir. Ancak bu süreç, gelecek dönemler üzerinde etkiye neden olmuştur. Çünkü Franco ilk terör eylemlerinden sonra çok sert ve şiddetli karşılık vermiş, Bask halkına karşı hiçbir ayırım yapmadan acımasız bir baskı uygulamıştır³⁷¹.

2000’li yıllara gelindiğinde küresel terör İspanya’yı da etkilemiş ve önce 2001 yılında New York’ta, ardından 2004 yılında Madrid’de gerçekleşen intihar eylemlerinin sonucunda ortaya çıkan zararın ve yıkımın kamuoyu üzerindeki psikolojik etkilerinin derinliği anlaşılmıştır. İspanya’da 2004’te gerçekleşen intihar eylemleri sonucunda 192 kişi ölmüş, 1600’den fazla kişi ise yaralanmıştır. İspanya, ETA’nın eylemlerine 30 yıldan fazla maruz kalmasına rağmen genel seçimlerin birkaç gün öncesinde meydana gelen bu intihar eylemlerinin etkisi ile derinden sarsılmıştır³⁷². Yaşanan terör eylemleri, bu seçimlerin sonucuna da etki etmiş ve İspanyol askerlerini Irak’tan çekeceği sözünü veren Zapatero liderliğindeki İspanyol Sosyalist İşçi Partisi seçimleri kazanmıştır³⁷³. İspanya, terörle mücadelede başarılı kabul edilen bir ülkedir ve demokratik uygulamalarla terörle mücadelenin başarıya ulaşabileceğini gösteren bir ülke örneği olması açısından da önem taşımaktadır. Uzun yıllar boyunca ‘ETA’ terör örgütüyle mücadele eden İspanya, bu süreçte ulusal çapta büyük bir deneyim kazanmış ve 11 Mart 2004’te yaşanan Madrid saldırısıyla da elde ettiği bu deneyimini uluslararası bir zemine taşımıştır³⁷⁴.

³⁷⁰ Bilgiç, S. M. (2009). “Terör ve Terörle Mücadele”. *Bilgesam Yayınları Dergisi*, 102-103.

³⁷¹ Olmeda, J. A. (2007). War on Terrorism: The Spanish Experience, 1939-2006, Boven. H. W. Ve Alvarez, J. E (Eds.), *A Military History of Modern Spain: from the Napolenonic Erat o the International War on Terror*, Prager Security International, 163.

³⁷² Brynjar, L. and Hegghammer, T., (2004). *Jihadi Stratetic Studies: The Alleged Al Qaida Policy Study Preceding the Madrid Bombings*, Studies in Conftlict& Terrorism, 27(5), 355.

³⁷³ Dannenbaum, T. (2011). *Bombs, Ballots and Coercion: The Madrid Bombings, Electoral Politics, and Terrorist Strategy*. Security Studies, 20(3), 304.

³⁷⁴ Abdurrahmanlı, E. (2018). “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5(18), 592.

ETA artık günümüzde legal alana çekilip illegal faaliyetlerini oldukça azaltmış bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ETA hala ayrılıkçı terör örgütü olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

2.1.4.4. Fransa ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri

Fransa da uzun yıllar terörle mücadele eden ülkeler arasında yer almıştır. Fransa'nın birbirinden farklı iki terör dönemi olmuştur. Bunlardan ilki, Marksist-Leninist temel üzerine inşa edilen bir terör dönemidir. İkincisi ise, Korsika'nın bağımsızlığı için yaşanan terör dönemidir. Marksist-Leninist düşüncelere dayalı terör eylemlerine 1970'li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde maruz kalan Fransa, bu dönemin şartlarına uygun olan çeşitli önlemlerden yararlanmıştır. 1973'te, Suudi Arabistan'ın Paris Büyükelçiliği'nin teröristler tarafından işgal edilmesi, elemanlarının Jandarma Teşkilatı içinden özel yöntemlerle seçilen güçlü bir Terörle Mücadele Örgütü kurulmasını beraberinde getirmiştir. Bu süreçte Fransa, toplumsal düzeni hedef alan dernekleri kapatmış, siyasal açıdan tarafsız davranmayan tüm yabancıları sınır dışı etmiş, yoğun şekilde kullanılan geniş cadde ve meydanlarda gösterileri yasaklamış, valilere olağanüstü yetkiler tanımıştır. Bunlar içerisinde; toplumsal düzen ve terörle ilgili konuları 48 saat içinde Devlet Güvenlik Mahkemelerine bildirmek koşuluyla her türlü toplantı ve gösterileri yasaklama ile gerekli görülen yerleri kapatma ve ihtiyaç duyulan güvenlik tedbirlerini alma hakkı gibi üniversiteleri de kapsayan kamu binalarının işgal edilerek her türlü kamu hizmetini engelleyen faaliyetler ve eylemler yasaklanmıştır³⁷⁵. Fransa hükümetinin bu önlemleri hem Korsika sorunun çözülmesinde hem de 2005 yılının Kasım ayında kabul edilen terörle mücadele yasasına yön verilmesinde etkili olmuştur.

Akdeniz'de bulunan ve Fransa'ya bağlı olan bir ada ülkesi olan Korsika, Fransa'nın yaşadığı ikinci önemli terör sorununa yol açmış ve Korsika'nın özerkliği üzerine kurulu terör sorunu 20 yılı aşkın bir süre Fransa'nın gündeminde yer almıştır. Korsika'nın özerkliği ve nihai olarak bağımsızlığını amaçlayan Korsika Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLNC) 1976'da kurulmuş ve silahlı mücadelesine başlamıştır. Fransa, Cezayir'de FLNC'le kanlı bir mücadeleye girmiştir. FLNC, kentleri Fransızlara karşı kanlı savaşlarla elinde tutmaya çalışmıştır.

³⁷⁵ Öztürk, Ü. ve Metin, O. (2000). "Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları", (Editörler: Ü. Özdağ ve O. Öztürk), *Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar içinde (143-163)*, Ankara: ASAM Yayınları, 143-144.

FLNC'nin 1956 yılı boyunca devam eden gecekondular üzerindeki kontrolü, 1957 Ocak ayından itibaren Fransa'nın uygulamaya koyduğu anti-terörist uygulamalar neticesinde sona ermiştir. General Massu Paras'ın terörle sistematik mücadele için uyguladığı sistematik işkence dünya çapında protestolara neden olurken, FLNC'ye olan desteği Cezayir'de artırmıştır. FLNC eylemlerini kırsal alana kaydırmış, Fransa, bu mücadelenin ekonomik ve politik maliyetini karşılayamaması nedeniyle Cezayir'den çekilmek zorunda kalmıştır³⁷⁶.

Küresel terörizm ile birlikte terör eylemlerinde yaşanan artış sonucunda Fransa'nın terörle mücadele politikalarını değiştirdiği görülmektedir. 1980'li yıllardan sonra artan terör olaylarının akabinde Fransa'da terörle mücadele yöntemleri kökten değişmiş ve doğrudan devlet başkanına bağlı operasyonel birimler oluşturulmuştur. Terör olaylarında karşı istihbarat edinimine olanak tanıyan uygulamaların yanı sıra profesyonel uzmanlardan oluşan terörle mücadele birimleri de kurulmuştur. 1986'da çıkarılan bir yasa ile teşkilatlar arasında iş birliği başta olmak üzere kaynak ve lojistik destek sağlamak üzere terörle mücadele eden tüm birimler arasında koordinasyonu önceleyen yönetsel ve taktik düzenlemeler yapılmıştır. 2002 yılında İç Güvenlik Konseyi oluşumu ile terörle mücadelede bakanlıklar düzeyinde bir eşgüdüm sağlanmıştır³⁷⁷.

Londra'da gerçekleşen terör saldırılarından sonra Fransa, terörle mücadele konusunda daha sıkı önleyici tedbirler almaya başlamıştır. Bu tedbirler kapsamında 2005'te terörle mücadelede özel ceza hukukuna dayanak olan 'Anti-terörizm Yasası' imzalanmıştır. Bu yasa, ülkedeki telefon görüşmelerinin ve elektronik postaların kontrol edilmesini, internetin izlenmesini ve Avrupa Komisyonu'nun patlayıcı silah kontrolü çalışmalarında yer almasını öngörmekteydi. Bu çerçevede şiddet ve fundamentalizm propagandasında bulunan din adamlarının vatandaşlığa alınmayacağı ve Fransız vatandaşı olmayıp, ülke değerlerine saygı göstermeyen şahısların sınır dışı edileceği belirlenmiştir³⁷⁸. Fransa'nın terörle mücadeledeki temel amacı, radikalleşmeyi engellemektir. Bu nedenle cezaevlerindeki din adamlarının

³⁷⁶ Laqueur, **a.g.m.**, 19.

³⁷⁷ Paye, **a.g.e.**, 103.

³⁷⁸ Paye, **a.e.g.**, 111.

eğitimine büyük bir önem verilmektedir, çünkü radikalleşmenin gerçekleştiği en temel yerler cezaevleridir³⁷⁹.

Fransa, terörle ulusal çapta daha etkili bir şekilde mücadele edebilmek amacıyla mevcut yasal düzenlemelerde bazı değişiklikler gerçekleştirmiş ve bu değişiklikler arasında yer alan yeni ‘Terörle Mücadele Yasası’nın 2008’de yürürlüğe konulmasıyla terör eylemlerinin henüz ortaya çıkmadan önlenmesine yönelik proaktif mücadeleyi amaçlamıştır. 2008 yılındaki yeni ‘Terörle Mücadele Yasası’nın getirileri şu şekilde özetlenebilir³⁸⁰:

Bu yeni yasa ile şahıslarla ilgili istihbarat artırılmış ve bu konuda internet teknolojilerinden de yararlanılmıştır. İnternet ve iletişim hizmeti sağlayan şirketlere tüm irtibat verilerini bir yıl süreyle saklama zorunluluğu getirilmiş, iş yerleri, ibadethaneler ve bankalar gibi daha önce güvenlik kameraları ile izlenmeyen mekanlara kameralar yerleştirilmiş ve şüpheli telefon konuşmalarının izlenip kaydedilmesi ile ilgili makamlara sunulabilmesi sağlanmıştır. Polisin uçaklarda veya araçlarda önlem amaçlı arama yapabilmesi, arabaları arayabilmesi, evleri gizlice arayıp dinleyebilmesi veya görüntü kaydedebilmesi, arabalar ile diğer ulaşım araçlarının ve yolcuların hareketlerini kontrol edebilmesi ve kamuya açık yerleri kamera ile gözetleyebilmesi terörle mücadele kapsamında mümkün hale gelmiştir. Ayrıca yeni yasa çerçevesinde terör suçu ile ilgili şüphelilerin, başkalarıyla irtibatının yasaklanarak hakim karşısına çıkarılmaksızın alıkonulması ve alıkonulduğu süre içerisinde adli nezaret ve hukuki danışmanlık hizmeti verilmemesi gibi yasal düzenlemelere de gidilmiştir. Yabancıların hakları da terörle mücadele adına kısıtlanmıştır. Yeni yasalar, bir kişinin vatandaşlığa kabul edilmeden önce daha uzun bir süre beklemesini gerektirmektedir. Ancak vatandaşlığa kabul edilmiş teröristler hüküm giydiklerinde Fransız vatandaşlığını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Fransa’da yeni yasa çerçevesinde terör suçlarına ve şüphelilerine yönelik belirlenen gözaltı süresi ise, 96 saattir. Ancak bu kadar sıkı ve çağdaş demokrasiyle bağdaşmayan mevzuat değişikliklerine rağmen, Fransa’da büyük çoğunluğu selefi motifli örgütler tarafından gerçekleştirilen çok önemli düzeyde can ve mal kaybına neden olan terör eylemleri yaşanmıştır.

³⁷⁹ Neve, R., Vervoorn, L., Leeuw, F. and Bogaerts, S. (2006). *First Inventory of Policy on Counterterrorism*, Netherlands: WODC Library, 35.

³⁸⁰ Balzacq, T. ve Ensaroğlu, Y. (2008). İnsan Hakları ve Güvenlik: Türkiye, İngiltere ve Fransa. (Çev: A. Özsoy). İstanbul: TESEV Yayınları, 26-28.

2.1.4.5. Almanya ve Terörle Mücadelede İletişim Stratejileri

Almanya terörle mücadele eden ve modern demokrasiye bağlı önemli ülkelerden biridir. Ancak özellikle 1970’li ve 1980’li yıllarda terör örgütleri ile mücadelesi döneminde Almanya’nın demokrasi tarihinde kırılmalar görülmüştür³⁸¹.

Almanya’nın terör ile ilgili literatürü genellikle ‘Baader-Meinhof Çetesi’ olarak adlandırılan ‘Kızıl Ordu Fraksiyonu’ (Rote Armee Fraktion/RAF) ile özdeşleştirilir. 1960’larda siyasal örgüt niteliğini kazanan bu çetenin faaliyetleri, 1970’te Andreas Baader’in cezaevinden salınması ile hız kazanmıştır. 1972’den itibaren başlayan ve 1977’de iki örgüt lideri Andreas Baader ile Ulrike Meinhof’un hücrelerinde ölü bulunmasına kadar artarak devam eden bu dönem, kapsamlı bir yargılamaya konu olmuştur. Kızıl Ordu Fraksiyonu’nun (RAF) kurulma amacı, terörü bir araç haline getirip sınıf mücadelesinin yürütülmesi için örgütlü bir eylem pratiği kazandırmak ve devrimci şiddetle öncelikle kapitalizme ve Amerikan emperyalizmine karşı mücadele etmektir. RAF, terör eylemlerini kentsel yerleşime yönlendirmiş ve kentlere yönelik gerçekleştirmiştir. RAF terör örgütünün üyeleri, toplumsal sistem değişikliği talebini somutlaştıran ve toplumsal ölçüde belli bir düzeyde tanınırlığı olan gençlik mensuplarıydı. 21. yüzyılda yeni bir fenomen olarak doğan El Kaide gibi RAF da 1970’li yıllarda bir fenomendi³⁸².

Almanya’da ortaya çıkan ve cezaevinde oldukça şüpheli bir şekilde ortadan kaldırılan Baader-Meinhoff örgütünün üyelerinin cezaevinde gerçekleştirdikleri açlık grevi gibi eylemler, medyada kendine çok geniş bir yer bulmuş ve zaman içerisinde bu eylem biçimi pek çok ülkede değişik terörist unsurların tercih ettiği ve medyada varlıklarını duyurmak için gerçekleştirdikleri bir eylem biçimi haline gelmiştir³⁸³. Baader-Meinhoff çetesi Almanya’da ‘sosyal adalet için savaşıyan gençler’ olarak tanımlanmıştır. Hatta ünlü bir yazar olan Heinrich Böll, 1972 yılında kaleme aldığı bilimsel bir çalışmada bu çetenin üyelerini Nazi rejimi sırasında suçlananlarla aynı kefeye koymuştur. Bunun daha da ötesinde Almanya’da teröre

³⁸¹ Zafer, H. (1999). *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*. İstanbul: Beta Basım Yayın, 45.

³⁸² İnternet: Treiss, F. (2005). Terrorismusbekämpfung in Deutschland, Sicherheit und/oder Freiheit?, <http://www.trice.de/wpcontent/uploads/2007/05/terrorismusbekaempfung.pdf>, Erişim Tarihi: 27.02.2019, 2-3.

³⁸³ Avşar, a.g.e., 65.

karşı savaşıran medya organlarının bazı medya kuruluşları tarafından ‘faşist’ ve ‘gestapo’ olarak nitelendirmiş ve terör örgütünün bunun sonucunda ortaya çıktığını ileri sürmüştür³⁸⁴.

Almanya terörle mücadele sürecinde demokratik toplum düzenini korumak için olağan hukuk ilkeleri ve kuralları dışında özel ve ayrıcalıklı bir yargılama düzeni benimsemiştir. Bu özel yargılama yönteminden yararlanan Almanya, terör suçlularını diğer suçlulardan ayırıp diğer suçluların sahip olduğu haklardan yoksun bırakan uygulamalar ortaya koymuştur. Örneğin, terör sanıklarının siyasal ve birlikte savunma yapma taleplerini hukuken yasaklamıştır. Ayrıca terör suçluları için cezaevi şartları da tamamen izole edilmiş ve terör mahkumları üzerinde baskı yaratan uygulamalara yer verilmiştir³⁸⁵.

Almanya, terörle mücadelenin ilk döneminde terör tehdidini, geçici ve olağanüstü bir durum olarak görmüştür. Bu nedenle terörle mücadele sürecine getirilen yasal düzenlemeler de olağanüstü nitelik taşımaktadır. Terör örgütü üyelerinin birbiri arasında bilgi edinmelerini önleyen ve yasak bir hale getiren, terörü destekleyen faaliyetlerin ortaya çıkmasını yasaklayan düzenlemeler kural haline getirilmiştir. Almanya’da anti-terörizm kanunları, 1968’de başlamıştır. Sonrasında bu kanunlara bazı yeni eklemeler yapıldığı gibi birçok kanun da yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen bu yasal değişiklikler; yargı kurumu ve parlamentonun onayına gerek duyulmaksızın yöneticilerin güç kullanması, federal sınırlar içindeki sınır muhafızlarının güç ve yetkileri, federasyonun eyalet devletlerine talimatta bulunabilme hakkı, hareket özgürlüğünü sınırlamada yasal yetki gibi önlemleri ve uygulamaları içermekteydi. Bütün bu düzenleme ve uygulamalar, terörle mücadele eden egemen bir gücü ve bu gücün merkezileştirilmesine neden olmuştur³⁸⁶.

Almanya, terörle mücadele sürecinde medyayı da düzenleyerek kamuoyunun terör eylemlerine yönelik duyarlılığını ve farkındalığını geliştirmeyi de sağlamak istemiştir. Terörün toplum üzerindeki politik ve psikolojik etkilerini filtreleyerek bir denetim getirilmesi sağlanmış ve terörle mücadeleye destek veren eşgüdümlü bir medya içeriği düzenlenmiştir. Almanya’nın terörle ilgili yasaları bütüncül ve kapsamlı bir terör hukuku haline getirmesi esasen 1970’li yıllarla beraber başlamıştır. 11 Eylül 2001 saldırıları, bu süreçlerde ve düzenlemelerde köklü

³⁸⁴ Giritli, İ. (1988). *Günümüzde Haberleşme, Olaylar, Sorunlar Gözlemler*. İstanbul: Der Yayınları, 68.

³⁸⁵ Treiss, a.g.m., 4.

³⁸⁶ Bukow, S. (2005). *Internal Security and The Fight Against Terrorism in Germany*. Berlin: Humboldt University, 62.

bir değişim veya dönüşüm yaratmasa da bu saldırıların en önemli etkisi, siyasi ve hukuki düzende yeni bir zemin ortaya çıkarmasıdır. Bu süreçle birlikte yasadışı olan her şey yasal hale gelmiştir. Terörle mücadele, ilk olarak iç hukuk düzenlemelerinde kendini göstermiştir. Bu kapsamda Federal Almanya, 11 Eylül'ün ardından Şubat 2002'de 'Uluslararası Terörle Mücadele Kanunu' şeklinde bağımsız bir kanun çıkarmış ve yine 2002'de Ceza Kanununda yaptığı değişiklikler ile bu yeni terör yasalarını daha sonra terörle mücadeleye yönelik çıkardığı 'karapara' ve 'telekomünikasyon yasaları' ile desteklemiştir. Dolayısıyla Almanya'nın terörle mücadelesinde birinci güvenlik paketinin önleyici bir nitelikte hazırlandığı söylenebilir. Daha sonrasında Dernekler Kanunu'nda da değişiklikler yapılmış ve terörün finansman yolları ile mücadele ve hava limanlarında güvenlik çıtasını artıran birtakım yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir³⁸⁷.

Almanya'nın terörle mücadelede ikinci güvenlik paketi ise, özellikle uluslararası terörle mücadele için ihtiyaç duyulan bir dizi önlemleri kapsayan çeşitli düzenlemeler getirmiştir. Bu önlemler, küresel ölçekte ortaya çıkan yeni terörizme karşılık gelebilecek nitelikte geliştirilmiştir. Bu çerçevede; yabancılar ve mülteciler hukuku, kimlik ve pasaport kanunları, istihbaratın koordinasyonu ve güvenlik güçlerinin yetkilerini daha da genişleten düzenlemeler yapılmıştır³⁸⁸. Bu düzenlemeler kapsamında Almanya'da terör suçlarına ilişkin belirlenen gözaltı süresi ise 48 saattir. Fransa'da olduğu gibi Almanya da son dönemde selefti motifli terör örgütlerinin birçok kere hedefi olmuştur.

Kendisini demokraside dünyanın en üstünde gören ülkelerdeki terörle mücadele mevzuatına bakıldığında Türkiye'nin mevzuatının ne kadar demokratik olduğu açıkça görülebilecektir.

2.2. Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık

Terörizm stratejisinde eylemin oluşturduğu maddi sonuçlar yakın amaçken, eylemin oluşturacağı psikolojik etkiler uzak ve asıl amaçtır. Bu etkilerin minimum seviyeye çekilmesi, terörizmle mücadele stratejilerinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu nedenle demokratik

³⁸⁷ Bukow, a.g.e., 54.

³⁸⁸ Bukow, a.g.e., 56.

toplumlarda iyi ve etkili bir tarzda kamuoyunun bilgilendirilmesi politikası, terörizmle mücadelenin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir³⁸⁹.

Terörle mücadele algısının değişmesi sonrasında, sorunun sadece güç kullanarak çözülemeyeceği, çok boyutlu bir sorun olduğu, güvenlik dışındaki sivil alanların da devreye sokulması gerektiği anlaşılmaya başlanmıştır. Aslında bu mücadelenin zihni planda doğru bir mecraya girişinin de başlangıcı olmuştur. Bu dönüşümden sonra bazı bilimsel araştırmalar yapılmaya başlanmış ancak yapılan araştırmaların çoğu sorunun tespitinden öteye gidememiştir. Bu dönemde daha çok sorunlar konuşulup tespitler yapılmış fakat gerçekçi çözümler üretilenmemiştir. Terörle mücadele kapsamında bugüne kadar elde edilen deneyimler, uluslararası sistemdeki ve PKK terör örgütünün stratejisindeki değişimler dikkate alındığında, ‘ülke içinde birlik ve beraberliği korumak’ maksadıyla, ‘terör örgütünün günlük hayatı etkilemeyecek şekilde marjinal duruma getirilmesini’ hedefleyen terörle mücadele stratejisinin ağırlık merkezi, ‘Kürt kökenli vatandaşların aidiyet duygusunun geliştirilmesi, ayrılıkçı düşünce ve faaliyetlerin entegrasyonu engellemeyecek şekilde zayıflatılması’ olmalıdır. Stratejinin temel esasları; ‘çağcıl demokrasi çerçevesinde etnik kökeni ne olursa olsun tüm vatandaşların özgürlük alanlarının genişletilmesi; insan hakları ve hukukun üstünlüğü esaslarına uygun olarak güvenliğin sağlanması; bölgesel gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkların azaltılması ve refahın yaygınlaştırılması; çağcıl devlet yapısının geliştirilmesidir’. Bu stratejinin dört boyutlu olarak yürütülmesi önem arz etmektedir. Bunlar³⁹⁰:

- *Demokratikleşme boyutu*: Özgürlükler temelinde demokratik değerlerin geliştirilmesi,
- *Sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik boyut*: Terörü besleyen koşulların ortadan kaldırılması ve terörle mücadeleye halk desteğinin sağlanması,
- *Güvenlik boyutu*: Teröristle mücadele ve silahlı terör örgütünün dağıtılması,
- *Uluslararası ilişkiler boyutu*: Teröre sağlanan uluslararası desteğin kesilmesi ve terörle mücadeleye destek sağlanması.

³⁸⁹ Cvrtić, V. and Peresin, A. (2008) The New Anti-Terrorist Strategy as an Answer to Mega Terrorism, Iztok, P (eds). *The Fight Against Terrorism and Crisis Management in the Western Balkans*, IOS Press, Amsterdam, 41.

³⁹⁰ Sandıklı, A. (2011). *Terörle Mücadele Stratejisi-Bilge Adamlar Kurulu Raporu*. İstanbul: Bilgesam Yayınları, 3-4.

Terör örgütlerinin konvansiyonel ordulardan farklı olarak belirgin hedef alınacak fiziksel bir “ağırlık merkezinin” (*center of gravity*) bulunmaması, terör örgütlerinin askerî anlamda kesin yenilgisini oldukça zorlaştırmaktadır³⁹¹. Buradan yola çıkarak terörle etkin mücadele edebilmek için farklı araştırmacılar farklı modeller geliştirmişlerdir.

Merkez Strateji Enstitüsü (MSE) tarafından 2016 yılında hazırlanan Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim ve Politik Psikoloji Yöntem ve Uygulamaları bilgi notu hazırlanmıştır. Stratejik iletişim ve politik psikoloji bağlamında terörle mücadeleyi savunan bu yaklaşım; terörizmle mücadelede kullanılabilecek bütün stratejik iletişim uygulamalarını güvenlik harekâtı ile ayrılmaz bir bütün olarak görmekte ve terör örgütleri başta olmak üzere hedef kitlelerde istenen yönde bilişsel ve davranışsal değişiklik oluşturma amacıyla, stratejik iletişimin, askerî ve sivil tüm faaliyetlerin odak noktasına alınması gerektiğini kabul etmektedir³⁹². Bu çalışmada terör eylemleri hem psikopolitik hem de stratejik bakımdan analiz edilmiştir. Terör eylemlerinin psikopolitik analizinde dikkat çeken hususlar bulunmaktadır. Terör örgütlerine üye olma ve örgüt içindeki eylemleri sürdürmede etkili olan psikolojik faktörler vardır ve bu faktörlerden biri de örgüte üye olunarak kazanılan kimlik duygusudur.

Terörizmin ve terör eylemlerinin devamlılığında, örgütlerin grup dinamiklerinin başka bir ifade ile grup içerisinde oluşturulan psikososyal kimliğin (terörist kimliği) ve onunla iç içe geçen grup kimliğinin sürdürülme zorunluluğunun önemli rolü bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, şiddet eylemleri terör örgütlerinin veya teröristlerin grup kimlikleri ile iç içe geçmiş bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle terör örgütlerinin grup kimliklerini yapılandırmaları, sürdürmeleri, güçlendirmelerinde rol sahibi olan gereksinimlerin/faktörlerin -her örgüte özgü bir biçimde- anlaşılması, terör örgütlerinin silahlı mücadele motivasyonlarının kırılmasında yol gösterici olabilecektir³⁹³. Anık (2011) da Türkiye’deki bölücü terörü anlamak için konunun sosyo kültürel ve sosyo psikolojik boyutunu iyi okumak gerektiğini, her şeyden önce bölgenin pek çok bakımdan birey olma çabası içindeki vatandaşlardan oluştuğunu vurgular. Kısasa kısas, kan davası gibi ilkel toplulukların değer dünyalarından tümüyle arınıp; mertlik, yiğitlik, kabadayılık, bilek gücü gibi tavsiflerini; kişisel erdeme ilişkin, akıl, mantık, zeka, bilinç gibi meziyetlerle henüz ikame edebilmiş değillerdir.

³⁹¹ İlhan, R. S. ve Tuncal, T. (2015). “Etki Odaklı Harekâtlara Grup Dinamikleri Bağlamında Yaklaşım”. *Milli Güvenlik ve Askeri Bilimler Dergisi*, 2 (6), 117.

³⁹² Güler, R. ve İlhan, R. S. *a.g.m.*, 4.

³⁹³ İlhan ve Tuncal, *a.g.m.*, 118.

Dolayısıyla her ne sebeple olursa olsun, ailesinden, soyundan, aşiretinden birisini kaybettiği zaman, bu kaybı kısasa kısasla telafi etmeye, kan davasına dönüştürmeye güçlü bir eğilim duymaktadır. Dahası mert, yiğit, kabadayı, erkek, bileği güçlü gibi sıfatlarla tavsif ederek, bu eğilimini kutsamakta, erdem ölçütü haline getirmekte ve yakınlarına da ayrıca bir baskı olarak aksettirmektedir³⁹⁴.

Eylem yapma gereksinimi, liderlik gereksinimi, hiyerarşik gereksinim, toplumsal destek gereksinimi ve fiziksel gereksinimler, terör örgütlerinin grup bütünlüklerini ve kimliklerini korumaları ve bu anlamda da silahlı mücadele motivasyonlarını sürdürmelerini sağlayan ve her örgüt için farklı derecelerde önem arz eden faktörler olarak ortaya çıkmaktadır³⁹⁵. Burada üzerinde durulacak olan toplumsal destek gereksinimidir. Terör örgütlerine yönelik toplumsal desteğin varlığı terör örgütlerinin grup kimliklerini sürdürmeleri için önemli bir unsurdur. Toplumsal destek terör örgütlerinin fiziksel gereksinimlerinin karşılanmasına imkan vererek operasyonel etkinliğini sürdürebilmesine ve bu açıdan da grup kimliğini devam ettirmesine, örgütün toplum içerisinde kurumsallaşarak grup kimliğini toplum içerisinde yaygınlaştırmasına olanak verebilmektedir. Bunun yanında toplumsal desteğin varlığı ile terör örgütleri grup kimliklerini bir sonraki kuşaklara aktararak grup kimliğinin ve dolayısıyla da savaşma motivasyonunun devamlılığını sağlayabilmektedir. Örneğin ideolojik olarak yeterli bir toplumsal karşılık bulamayan sol ve anarşist terör örgütlerinin birinci grup radikal liderlerinin etkisiz hale getirilmesinden sonra silahlı mücadele ile ilişkili görevi sonraki kuşaklara aktarmakta başarısız olmaları nedeniyle etkisiz hale geldikleri görülmektedir. Baader Meinhof grubu, İkinci Haziran hareketi gibi sol terör örgütleri bu duruma örnek olarak verilebilir³⁹⁶.

Terör örgütlerinin içerisinde faaliyet gösterdiği toplum, örgütün grup kimliğini sürdürmesi için bir hedef olarak da seçilebilmektedir. Terör örgütleri sivil halka yönelik eylemleri ile hedef toplumun devlet otoritesine olan güvenini ve inancını sarsarak, toplum ile devlet arasında psikolojik bir kopuşun ortaya çıkmasına neden olabilmektedirler. Böylelikle terör örgütünün hedef aldığı toplum, kendi güvenliğini sağlayamayan devletin politik argümanlarından çok örgütün alternatif politik programını kabul etmeye daha eğilimli hale

³⁹⁴ Anık C. (2011). “Toplumsal Zihniyet Aracılığı ile Sosyal Kontrol”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2 (1), 101-115.

³⁹⁵ İlhan ve Tuncal, *a.g.m.*, 95-119.

³⁹⁶ Güler ve İlhan, *a.g.m.*, 4-9.

gelmektedir³⁹⁷. Terör örgütünün hedef aldığı güvenlik endişesi içerisindeki toplumun terör örgütünün eylemlerini onaylaması sağlanamasa bile, en azından terör örgütüne karşı bir davranış geliştirmesi engellenmiş olmaktadır. Böylelikle terör örgütleri operasyonel etkinlikleri için gereken pasif ya da aktif toplumsal desteği elde ederek grup kimliklerini sürdürebilme imkanına sahip olabilmektedirler³⁹⁸.

Toplumsal desteğin grup kimliğinin sürdürülmesi başka bir deyişle terör örgütünün bekası için hayati olduğu durumlarda, yukarıda da değinildiği gibi örgütler toplumun desteğini kaybetmemek adına eylemsel faaliyetlerini sınırlandırabilmektedirler. Yapılan şiddet eylemlerinin içerisinde faaliyet gösterdikleri toplum tarafından tepkiyle karşılandığı bir ortamın oluşması, özellikle bekası toplumsal desteğe bağlı olan terör örgütleri için önemli bir varoluşsal tehdit olarak görülmektedir. Bu anlamda terör örgütlerinin grup kimliğinin/ideolojisinin, içerisinde faaliyet gösterdikleri toplumun grup kimliği/sosyal gerçekliği ile uyumsuz hale gelmesine neden olabilecek askeri ve askeri olmayan operasyonların, terör örgütlerine olan toplumsal desteği uzun dönemde azaltabileceği söylenebilir³⁹⁹. Bütün bu anlatılanlardan da anlaşılacağı gibi terörle etkin mücadele edebilmek için toplumun farkındalık kazanması ve duyarlı davranması oldukça önemlidir.

Devletin fiili şiddet uygulama aygıtlarınca tehdit ve denetim altına alınarak bazı suçların önlenmesi ve bertaraf edilmesinin mümkün olduğunu ancak bazı suçların konuları itibariyle, daha farklı yöntemlerle irdelenmesi gerektiğini belirten Anık (2011), hem ulusal hem uluslararası düzeyde ülkemiz açısından zafiyet haline gelmiş bulunan suçların, farklı birtakım önleme ve bertaraf etme yöntemleri gerektirdiğini vurgulamış ve bir model önermiştir. Bu modele göre toplumsal zihniyetin inşa edilmesi aracılığı ile sosyal kontrol sağlanabilir. Bu amaçla sembolik şiddetin kullanılması gerekmektedir. Kamusal işlemlerin, fiili şiddet aygıtlarının yanı sıra sembolik şiddet aygıtlarınca da yetkin bir biçimde ifa edilmesi halinde; ülkemizin birlik ve bütünlüğüne yönelik tehlike ve risklerin tolere edilmesine katkı sağlanacaktır⁴⁰⁰.

Dıştan dayatılan sosyal kontrol mekanizmaları birey tarafından zorlama, baskı olarak algılandığı için yer yer direnç yaratmakta, meşruiyet krizlerine yol açmaktadır. Oysaki, son derece etkin bir ikna yolu olan içsel kontrol mekanizmaları, bireyin kendisini gönüllü olarak

³⁹⁷ İlhan ve Tuncal, **a.g.m.**, 118.

³⁹⁸ İlhan ve Tuncal, **a.g.m.**, 117-118.

³⁹⁹ İlhan ve Tuncal, **a.g.m.**, 117-118.

⁴⁰⁰ Anık, **a.g.m.**, 104.

disipline etmesine vesile olduğu için, özgürlüklerinden ödün vermeden uyum sağladıkları duygusunu kişilere telkin etmekte ve amaca çok daha fazla uygun düşmektedir. Althusser’e ait ‘devletin ideolojik aygıtları’ tabirine yakın bir anlamda, Bourdieu tarafından sorgulama amacıyla üretilmiş “*sembolik şiddet*” kavramını bu bağlamda yeniden anlamlandırarak, Ross’un sosyal kontrol konusuna kazandırdığı bu açılımı, bir miktar daha netleştirmek mümkündür. Kabaca bakıldığında sembolik şiddet, fiili şiddeti kimi zaman takviye kimi zaman ikame eden kamusal bir işlem olarak düşünülebilir. Ancak fiili şiddete maruz kalan kişilerin aksine, tıpkı tanrının mü’min kulu gibi, sembolik şiddete konu olan birey, bir özne olarak inşa edilmekte, böylece, rıza göstermeye zorlanmadan, onun kendiliğinden razı olması temin edilmektedir⁴⁰¹. Devlet dediğimiz “dev” kamusal organizasyon, her bir yurttaşının duyarlılıklarına, tam da bu noktada, ilgi göstermektedir. Bilindiği gibi tüm klasik devlet teorisyenleri ve özellikle Weber’e göre, fiili (ya da fiziksel) şiddet uygulama tekeline, yasal-ussal bir tüzel kişilik olan devlet sahiptir. Yani uyguladığı şiddetin meşruiyet zemini bulunan yegane organizasyon devlettir. Bununla birlikte bu tekele sahip olmasından dolayıdır ki, devletin meşruiyeti en amansız eleştirilere maruz kalmaktadır⁴⁰². Rızanın imalatı sırasında medya önemli yer tutmaktadır.

İnsanlar, algılamaları sayesinde karar verirler. Yani herhangi bir insan hatta hayvanlar ilk önce algılar, daha sonra eyleme geçer. Algılanan şey insanın davranışları üzerinde etkili olur. Etki eden şey zamanla o insanda belirli tutumların oluşmasına sebep olur. Günümüz olanaklarıyla, sınırsız internetle sınırsız mekânda sınırsız bilgiye ulaşmak çok kolaydır. Medyadan gelen enformasyona karşı bireylerin bilgisi yine medyadan öğrendikleriyle sınırlı kalmaktadır ve bu nedenle kitlelerin manipüle edilmesi oldukça kolay olmaktadır. Uygulanan algı yönetimi, bazı kesimlerin işine yararken bazı kesimlerin yapamayacakları işleri yapmalarına ortam hazırlayabilmektedir. İyi bir medya okuryazarı olunmaz ise, etki altında kalmadan düşünmek pek mümkün görünmemektedir⁴⁰³.

2.2.1. Terörle Mücadelede Toplumsal Bilincin Önemi

İletişim insanların birbirlerini etkileme ve birbirlerinden etkilenme yoludur. İletişim sürecinin amacına odaklanarak yapılan bu ve benzeri birçok tanımda, iletişimin temel işlevinin

⁴⁰¹ Anık, **a.g.m.**, 103.

⁴⁰² Anık, **a.g.m.**, 105-108.

⁴⁰³ Baran S. (2017). *Dijital Medya ve Algı Yönetimi*. 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-II, Muş, 9-10.

‘hedef üzerinde belirli bir etki yaratmak’ olduğu vurgulanmaktadır. Diğer bir deyişle, iletişimde varılmak istenen nokta, hedef kitlede kaynağın amacına hizmet edecek bir etki yaratmaktır. Reklam çalışmalarında ürünün satışını artırmak ve hedef kitlede ürünle ilgili tutum değişimi yaratmak için, politikada adayların oy kazanmak için seçmenlerde tutum oluşumu ve değişimi yaratabilmeleri için ve örgütlerde başarılı halkla ilişkiler projeleri yürütebilmek için kullanılan temel araç ‘ikna’dır. Uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi bireysel boyutta olduğu gibi toplumsal açıdan da büyük önem taşıyan sorunlarla baş etmede de etkili ikna tekniklerine gereksinim duyulmaktadır⁴⁰⁴. Terör örgütleri tarafından da hem örgüte eleman kazandırmak hem de terör eylemleri ile istedikleri etkiyi uyandırmak amacıyla farklı ikna tekniklerinin kullanıldığı bilinmektedir. Ancak burada üzerinde durulacak olan nokta terör örgütleri tarafından hangi ikna tekniklerinin kullanıldığı değil, bu tekniklerin nasıl ve ne şekilde istenen sonucu ortaya çıkardığıdır.

Literatüre bakıldığında ikna ile ilgili birçok farklı tanım yapıldığı görülmüş ve bu tanımların ortak noktalarından yola çıkarak Demirtaş (2004) iknayı, kaynak kişi ya da kişilerin, hedefin belirli bir ürün, birey ya da görüşe ilişkin olumlu bir tutum oluşturmalarını ya da var olan tutumunu değiştirmesini sağlama yönündeki çabası olarak tanımlamıştır. İknanın amacının tutum oluşturmaktır ya da değiştirmek olduğu göz önünde bulundurulduğunda ise tutumların oluşumu ve değişikliğinin nasıl gerçekleştiğini anlamak zorunlu hale gelmektedir. Çünkü terörle etkili mücadele edebilmek için bu faktörlerin öncelikle çok iyi anlaşılması ve ardından bu faktörler konusunda farkındalık oluşturarak toplumun daha bilinçli hale getirilmesi gerekmektedir.

Tutumların nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışan temel kuramsal yaklaşımlardan ilki Koşullanma ve Pekiştirmedir. Bu yaklaşım tutumları öğrenilen başka her şey gibi alışkanlıklar olarak görmektedir; öğrenmenin başka biçimleri için geçerli ilkeler tutumların biçimlenmesini de belirler. Özendiriciler ve çatışma yaklaşımına göre, bir kişi kazançlarını en yüksek düzeye çıkaran tutumu benimser. Bir sorunun her yönünü de doğru gösteren nedenler vardır ve bireyin görüşü açısından nedenleri güçlü olan taraf benimsenecektir. Bu yaklaşım kazançların en yüksek düzeye çıkarılması olgusuna dikkati çeker. Koşullanma yaklaşımından farklı olarak kazanç ve kayıpları içermeyen bilişsel öğeler görece önemsizdir. Özendiriciler ve çatışma kuramının değişik bir biçimi olan işlevselcilik, tutumları birey için gördükleri işlev ya da

⁴⁰⁴ Demirtaş, H. A. (2004). “Temel İkna Teknikleri: Tutum Oluşturma ve Tutum Değiştirme Süreçlerindeki Etkilerinin Altında Yatan Nedenler Üzerine Bir Derleme”. *İletişim*, Sayı: 19, 74.

sağladıkları yarar açısından ele alır. Bilişsel tutarlılık kuramı ise insanların bilişleri ile davranışları arasında tutarlı ilişkiler kurmak eğiliminde olduklarını ileri sürer. Var olan tutumlarla tutarlı görüş ve tutumların benimsenme eğilimini vurgular. Bireyler genel bilişsel yapılarına uyan tutumları kabul etmek eğilimindedirler⁴⁰⁵. Terör örgütü üyelerinde tutumların oluşumu bu kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde şöyle örneklendirilebilir; bir terör örgütüne ailede ya da içinde bulunduğu toplumda aşağılanmış bir birey üye olduktan sonra o gruba üye olmanın verdiği güç, birey için özendirici olacak; o grubun üyesi olduğu için diğer insanlar üzerinde yarattığı korku ya da çekinme örgüte duyulan aidiyeti pekiştirecek; tüm bunlar kişiye daha önceden sahip olmadığı özgüveni getirdiği için büyük fayda sağlamış olacak (işlevselcilik) ve sonuçta birey o örgütte kalmayı sürdüreceği için (davranış), bununla tutarlı düşünmek eğiliminde olacak ve örgütün yaptığı her şeyi doğru kabul edecektir (bilişsel tutarlılık). Örgüt içindeki birey, o gruba ait olarak kendini değerli hissedecek ve bu duygu o zamana kadar kendini değersiz hisseden birey için koruma kalkanı işlevi görecektir.

Birbirleriyle tutarsız birçok inanç ve değere sahip olan bir birey bunları daha tutarlı hale getirmeye çalışır. Benzer biçimde, eğer bilişleri tutarlıyken, tutarsızlığa yol açacak yeni bir bilişle karşılaşmışsa tutarsızlığı en aza indirmeye çabalar⁴⁰⁶. Terör örgütü üyesi, bu örgütü ya da örgütün eylemlerini kötöleyen iletiye maruz kaldığında yaşadığı çatışmayı en aza indirmek için ya örgütten ayrılacak ya da gelen iletiyi reddedecek ve bağlılığını sürdürecektir. Bu örnekten de anlaşıldığı gibi kişi, gelen iletiyi hemen kabul etmez. Bütün terör örgütlerinde terör örgütü mensupları tarafından kişisel irade reddedilir ve küçümsenirken örgüt iradesi yüceltilir ve kutsanır. Örgütün değerleri sorgulamadan kabul edilir. Bu nedenle de birey kendisini örgütün içinde hisseder ve örgüt dışına çıkmakta zorlanır. Bu tam olarak örgütün istediği şeydir.

Hedefine ulaşan bir etkileyici iletişimin neden olduğu tutum değişikliğini artıran ya da azaltan özgül etmenlerin neler olduğu da araştırılmış; iletişimci ya da kaynakla ilgili, iletişimin kendisi ile ilgili, iletişimin ve insan ögesinin dışındaki ortamla ilgili ve iletişimin hedefi durumundaki bireyle ilgili etmenler olmak üzere sınıflandırılmıştır⁴⁰⁷. Kaynağa verilen değer yükseldikçe tutum değişikliği artar. Böylece insanlar çelişkili bir iletişimin kaynağını ne kadar olumlu değerlendirirlerse tutumlarını değiştirmeleri olasılığı o kadar artacaktır. Kaynakla ilgili olarak en çok araştırılan boyut inanılabilirliktir. İnanılabilirlik sözcüğü ile amaçlanan şey; temel

⁴⁰⁵ Freedman, J. L., Sears, D. O. and Carlsmith, J. M. (1989). *Sosyal Psikoloji*. (Çev: A.Dönmez). Ankara: İmge Yayınları, 95-129.

⁴⁰⁶ Freedman vd., **a.g.e.**, 95-129.

⁴⁰⁷ Freedman vd., **a.g.e.**, 95-129.

olarak iletişimin ilgili olduğu alanda kaynağın uzmanlık derecesi ve ayrıca dinleyicilerin ona karşı duydukları güvenin derecesidir. Örneğin yeni bir ilaca ilişkin değerlendirmeler, tanınmış bir doktora yüklendiğinde tanınmış bir güldürü ustasına yüklendiği zamankinden daha inandırıcı olacaktır. Uzmanlığı ne olursa olsun, dinleyicinin kaynağın niyetine güvenmesi aşırı ölçüde önemlidir. Eğer kaynak, savunduğu görüşü savunmaktan çıkarı olan ya da o görüşü kişisel başka herhangi bir nedenle savunan biri olarak algılanırsa, tersi durumda olduğundan daha az ikna edici olacaktır. Diğer önemli nokta kaynağın sevilebilirliğidir. İnsanlar sevdikleri insanlarla aynı görüşü paylaşmalarını sağlayacak biçimde tutumlarını değiştirirler⁴⁰⁸. Terör örgütleri toplumda istedikleri yönde bir algı oluşturmak için genellikle medyayı kullanarak mesaj verirler. Bazen gerçekleştirdikleri bir eylemin haklılığını ortaya koymak, bazen devleti kötü göstermek bazen de insanlarda korku uyandırmak amacıyla hareket ederler. Bu noktada istedikleri etkiyi uyandırmak için mesajı veren kişinin yukarıda belirtilen özellikleri (değer, inanılabilirlik vb.) önemlidir. Eğer toplum tarafından sevilen, güvenilen, inanılan biri bu terör örgütünün aslında insanlara zarar vermek istemediğini, sadece kendi hakkını savunduğunu söylese ve bu kişinin bundan bir çıkarı yoksa toplum üzerindeki etkisi bu özelliklere sahip olmayan birinden daha yüksek olacaktır.

Tutum değişikliği sağlamada önemli olan diğer bir yol insanlarda korku uyandırmadır. Eğer bir doktor, hastası sigara içmeye devam ederse onu kurtarmanın mümkün olmadığını ve kısa süre içinde öleceğini söylese hastanın sigarayı bırakma olasılığı yükselecektir. Ancak çok fazla korku kopukluğa yol açabilir. Bir kişinin çok fazla korkmasına neden olmak onu, bir şey yapmasına engel olacak kadar şaşkınlıktırabilir ya da tehlikeyi görmezden gelip reddetmesine neden olacak kadar tehdit edebilir. (Örneğin, sigara bırakma eğitimlerinde gösterilen çok korkunç fotolar) Ancak böylesi durumlar dışında, korku uyandırıcı iletiler tutum değiştirmede korku uyandırmayan ya da çok az korku uyandıranlardan daha etkilidir⁴⁰⁹. Bu durum, terör örgütlerinin toplumda korku uyandırarak amaçlarına ulaşmayı hedefledikleri için önemlidir. Kalabalık ortamlarda bombaların patlatılması ve canlı bombalarla intihar saldırılarının gerçekleştirilmesi ile amaç insanlarda korku uyandırmaktır. Böylece korkan insanlar sokağa çıkamaz, alışveriş merkezine gidemez hale gelmektedir. Devlete duyulan güven azalmakta ve bundan dolayı ticaret, turizm gibi birçok alanda gelir kaybı yaşanmakta, devlet aynı zamanda ekonomik olarak da zayıflatılmaya çalışılmaktadır.

⁴⁰⁸ Freedman vd., **a.g.e.**, 95-129.

⁴⁰⁹ Freedman vd., **a.g.e.**, 95-129.

Terör örgütlerinin medyayı çok iyi kullandıkları ve toplumda istedikleri algıyı oluşturup yöneterek amaçlarına ulaştıkları göz önünde bulundurulduğunda toplumun bu konuda bilinçli olmasının terörle etkin mücadele noktasında önemi açıktır. Bu nedenle toplumda terör örgütlerinin istediği yönde tutum değişikliği olmaması için sözü edilen tutum değişikliğini etkileyen faktörlerin bilincinde olarak hareket edilmeli ve geleneksel medya ve sosyal medya bu yönde daha etkin ve doğru kullanılmalıdır.

2.2.2. Terörle Mücadelede Kamu Diplomasisinin Rolü

Terör sorununu çözebilmek amacıyla ülkeler tarafından çeşitli terörle mücadele faaliyetlerinin yürütüldüğü bilinmektedir. Ülkeler terör tehdidine karşı farklı mücadelede yöntemleri geliştirseler de uygulanan yöntemler genellikle sert güç ve polisiye yöntemler kullanma üzerine kuruludur. Sorunların şiddet dışı yöntemlerle çözülmesine işaret eden diplomasi, farklı türleri ve uygulama alanları bulunmaktadır ki, 20. yüzyılda ABD’de ilk örneklerini veren ve günümüzde de birçok ülke tarafından yaygın olarak kullanılan kamu diplomasisi bunlardan biridir.

Kamu diplomasisi, uluslararası aktör olmak isteyen, yaşanan uluslararası sorunları çözme arzusu taşıyan ya da uluslararası sorunlarla karşı karşıya bulunan tüm ülkeler tarafından başvuru bir yöntemdir. Ülkeler kamu diplomasisi ile kendi kamuoyunda ve dünya kamuoyunda sonuca ulaşabilmek adına iç ve dış kamuoyları arasındaki ilişkileri yürütmektedir⁴¹⁰. Terörle mücadelede kamu diplomasisi, ulusal ve uluslararası sorunların çözülmesi için stratejik iletişim çalışmalarını oluşturup bu çalışmalara yön vermektedir. “Kamu diplomasisi, terörle mücadele bağlamında toplumsal ve siyasal yaşam açısından şiddetsiz taktikler içerir. Terör eylemleri ile terörle mücadele politika ve stratejileri arasındaki iletişimin tasarlanmasında merkezde yer alan kamu diplomasisi, toplumun kontrol edilmesi için geliştirilen fikir savaşının kitle iletişim araçları başta olmak üzere terörle mücadele iletişim merkezleriyle algılanacak şekilde dışa yansıtılmasıdır”⁴¹¹. Ulusal ve uluslararası sorunların çözümü noktasında önemli bir rol üstlenen kamu diplomasisi, sert güç yerine yumuşak güç

⁴¹⁰ Bozkır, V. (2013). “Kamu Diplomasisinin Alanları ve Çerçevesi”, A. Yalçınkaya ve Y. Özgen.(Editörler) *Kamu Diplomasisi*, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 32.

⁴¹¹ Aydemir, E. (2018). “Terörle Mücadele Aracı Olarak Kamu Diplomasisi”. *Ulakbilge*, 6(23), 511.

kullanımını içeren diplomatik bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada sert güç ve yumuşak güç kavramlarına odaklanmak gerekmektedir.

Yumuşak güç, bir ülkenin kültürünün çekiciliği, siyasi idealleri ve politikaları gibi birtakım unsurlarla bağlantılıdır ve kısaca ‘çekici güç’ olarak ifade edilebilmektedir⁴¹². Uluslararası siyasette, yumuşak güç kaynakları büyük ölçüde bir ülke ya da yönetsel kurumlarının kültürel değerlerinden, iç uygulamaları ve politikaları aracılığıyla belirlediği örneklerden ya da başkalarıyla olan ilişki biçimlerinden ortaya çıkmaktadır. Yumuşak güç; kültür, siyasi değerler ve kurumlar gibi maddi olmayan varlıklarla; meşru ya da meşru olarak görülen yönetsel politikalarla ilişkilidir⁴¹³. Buna göre yumuşak güç kullanımında baskı ve tehditlere yer yoktur; çekici unsurlar ön plandadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’nin imajı ve başkaları tarafından çekici olarak algılanması, kültürü, iç ve dış politikası, iletişim yöntemleri ve stratejileri ile ilgilidir. Yıllar içerisinde, bu unsurların yumuşak güç üretmesi sonucunda Amerika, diğer ülkeleri zorlamak yerine onları kendisine çekerek istediği sonuçları elde etmiştir⁴¹⁴. Amerika’nın yumuşak gücüne; Hollywood sineması filmleri, hamburger gibi hazır yiyecekler ve Coca Cola gibi içecekler, Microsoft’un işletim sistemleri örnek olarak verilebilir⁴¹⁵.

Kamu diplomasisini kapsayan yumuşak gücün karşısında ise sert güç yer almaktadır. Nye, sert gücün yani zorlama kabiliyetinin, bir ülkenin askeri ve ekonomik gücüyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda ülkelerin zaman zaman başka ülkelere karşı askeri ve ekonomik yaptırımlarda bulunmaları, sert güç örneği olarak görülebilir⁴¹⁶.

Yıldırım’a göre, askeri ve ekonomik güç, sert gücü ifade ederken; insanları zorlamaya değil, ikna etmeye, iletişim kurmaya ve iş birliğine yönelten çabalar yumuşak güç olarak değerlendirilmektedir⁴¹⁷. Bu noktada yumuşak güç kavramı ile, askeri ve ekonomik güçten ziyade manevi alanda nispeten daha çekici bir anlam taşıyan değerler kastedilmektedir. Bu

⁴¹² Nye, J. S. (2006). “Soft Power and European-American Affairs”, T. L. Ilgen. (Eds). *Hard Power, Soft Power and The Future of Transatlantic Relations*, Burlington, USA: Ashgate Publishing, 26.

⁴¹³ Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs Press, 7.

⁴¹⁴ Nye (2006), a.g.e., 27.

⁴¹⁵ Karadağ, H. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 52-53.

⁴¹⁶ Nye (2006), a.g.e., 26.

⁴¹⁷ Yıldırım, G. (2015). *Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Beta Yayınları, 129.

bağlamda, kamu diplomasisinde en önemli yumuşak güç politikalarından biri olan iletişim stratejileri karşımıza çıkmaktadır. Tuch’a göre kamu diplomasisi, “bir devletin ulusunun fikirleri ve idealleri, kurumları ve kültürü ile ulusal hedefleri ve mevcut politikaları hakkında bilgi vermeye çalışan, yabancı kamuoyuyla iletişim kurma süreci olarak tanımlamaktadır”⁴¹⁸. Dolayısıyla kamu diplomasisinin, yumuşak güç kapsamında iletişim enstrümanlarından yararlandığını söylemek mümkündür.

Klasik diplomasiden farklı olarak, birebir görüşmelerden ziyade yumuşak güç unsurları vasıtasıyla iletişim kurmaya zemin hazırlayan kamu diplomasisi, bu yönüyle terörle mücadelenin etkin araçlarından biridir. “Küreselleşme süreci ile dünyada yeni tehditler ortaya çıkmıştır. Yeni tehditler de terörle mücadele yöntemlerini etkilemiştir”⁴¹⁹. Terörizm ile savaşta sadece askeri yöntemlerin başarılı olamayacağı Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak’a müdahalesi ile görülmüştür. Zamanla güvenliğin inşa edilen bir durum olduğu anlaşılmış, güvenlik ve terörle mücadelenin sert gücün kullanılmasından ziyade toplum ile iletişim kurularak başarılabileceği belirginleşmiştir⁴²⁰. Uluslararası terörle mücadele politikalarında en önemli düşünce, devlet kurumları ve kamular arasındaki iletişimi teşvik etmektir. Çünkü çeşitli uluslararası terörist ağlar dünya çapında gelişmiş iletişimden faydalanmaktadır. Eğer devlet kurumları da terörle mücadeleyi tüm kamulara doğru bir şekilde anlatabilirse terörizmle mücadele etmek daha kolay, işlevsel ve kalıcı hale gelebilir⁴²¹.

Terörle mücadelede kamu diplomasisinin önemi, verilen bu mücadelenin yararlı ve meşru olduğuna toplumun her kesimini ikna etmeye yönelik olmasıdır. Terörle mücadele çeşitlerinden ‘iknaya yönelik terörle mücadele’ siyasal ve sosyal yaşamda terörizmin kullanılmasına zemin hazırlayan fikirlerin anlaşılmasını ve ele alınmasını içermektedir. İkna edici yöntem dini, kültürel, sosyal, politik ve ideolojik yönleri analiz etmektedir⁴²². Bu nedenle kamu diplomasisi, terörle mücadele yöntemi olarak oldukça değerli ve önemli katkılar

⁴¹⁸ Tuch, H. N. (1990). *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St. Martin’s Press, 3.

⁴¹⁹ Karabulut, B. (2015). *Güvenlik “Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek”*. Ankara: Barış Kitap, 133.

⁴²⁰ Bingöl, O. (2016). “Yeni Güvenlik Yaklaşımları ve 21. Yüzyıl Güvenlik Sorunları”. (H. Çomak, C. Sancaktar, S. Demir (Editörler). *Uluslararası Güvenlik, Yeni Politikalar, Stratejiler ve Yaklaşımlar*. İstanbul: Beta Yayınları, 21.

⁴²¹ Bizina, M. and Gray, David H. (2014). “Radicalization of Youth as a Growing Concern for Counter-Terrorism Policy”. *Global Security Studies*, 5(1), 75.

⁴²² Crelinsten, R. (2014). “Perspectives on Counterterrorism: From Stovepipes to a Comprehensive Approach”. *Perspectives on Terrorism*, 8(1), 6.

sunmaktadır. “Nefret ve şiddet yanlılarının mesajlarının etkisini kırmak için karşı bir programlama olan kamu diplomasisi; saygın liderler, ılımlı din adamları, akranlar ve diğerlerini içeren bir toplumsal diyalogun inşa edilmesi yönünde terörle mücadelenin en önemli parçalarından biridir⁴²³. Ayrıca saygın liderler ve ılımlı din adamlarının yanı sıra toplumda ön plana çıkmış bilim, sanat, spor, siyaset, ekonomi ve medya dünyasının önde gelen isimleri, terörle mücadelede tüm kamulara yönelik iletişim mesajlarıyla kamu diplomasisinde etkin rol oynayan aktörlerdir.

Kamu diplomasisi, yumuşak güç politikaları olarak insani yardımlar, kalkınma yardımları, okul ve hastane yapımı gibi barış yatırımları programlarının da uygulanmasını sağlamaktadır⁴²⁴. Kamu diplomasisinin bu çabaları, terörizm karşısında büyük amaçları içinde barındırmaktadır ve terörle mücadelede tek seslilik hayati derecede önemlidir. Bir kuruluşun sesi, hükümetin diğer bölümlerinin sesleri ile uyuşmuyorsa, bölümlerin hareketleri karmaşıksa ya da aktarılan mesajlarla gerçekleştirilen eylemler çelişiyorsa ortaya büyük problemler çıkabilmektedir⁴²⁵. Bu konuya yönelik ortak mesajlar aktarılması önem taşımaktadır. Örneğin, 11 Eylül saldırıları sonrası ABD’de kamu diplomasisinin en görünür örneklerinden biri terörle mücadelede hedef kitlelerin özelliklerine göre bölümlene yapılması ve aktarılan mesajların tespit edilen özelliklere göre tasarlanmasıdır. Şubat 2002’de dönemin Amerikan Başkan Yardımcısı Powell, MTV’de Amerika’nın neyi temsil ettiğine yönelik dünyadaki gençlerle temas kurmak istemiş ve bunun sonucunda MTV dünya çapında 63 ülkede 375 milyon haneye ulaşmıştır⁴²⁶. Böylece terörle mücadelede kamu diplomasisine yer veren bu uygulamalar, toplumsal alanda terörle mücadeleye yönelik rızanın üretilmesini beraberinde getirmektedir. “Walter Lippman’ın ‘rıza imalatı’ adını verdiği süreçte propagandanın özel bir öneme sahip olduğu fikri, kamuoyu, propaganda ve toplumsal düzenin politik koşulları üzerine çalışan yazarlar arasında uzun süreden beri kabul gören bir gerçekliktir”⁴²⁷. Medya, kamu diplomasisi yöntemiyle terörle mücadelede tek sesli ve güçlü mesajlar aktararak bu konuda toplumsal rızanın elde edilip sürdürülmesinde kilit rol oynamaktadır.

⁴²³ Seib, P. (2011). *Public Diplomacy, New Media, and Counterterrorism*. Los Angeles: Figueroa Press, 9.

⁴²⁴ Çevik, B. S. (2015). “Uluslararası Halkla İlişkilerde İnsani Yardımlar: Kamu Diplomasisi Boyutu”. *Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları*, 18.

⁴²⁵ Mastors, E. (2014). *Breaking Al-Qaeda: Psychological and Operational Techniques*, Second Edition, Boca Raton, FL: CRC Press, 28.

⁴²⁶ Epstein, S. B. (2005). *U.S. Public Diplomacy: Background and the 9/11 Commission Recommendations*. Washington: Congressional Research Service Library of Congress, 7-8.

⁴²⁷ Herman and Chomsky, *a.g.e.*, 66.

Terörle mücadelede iletişim stratejilerinin tek bir merkezden güçlü mesajlar çerçevesinde yürütülmesi oldukça önem taşımaktadır. Bunun için bir iletişim merkezinin kurulması yerinde bir adım olacaktır. Bu konuda dünyada terörle mücadele iletişim merkezlerine verilebilecek en iyi örnek ABD'nin Stratejik Terörle Mücadele İletişim Merkezi'dir. (The Center for Strategic Counterterrorism Communications/CSCC). ABD Dışişleri Bakanlığı 2010 yılı Eylül ayında Kamu Diplomasisi ve Kamu İşleri Müsteşarlığı altında Stratejik Terörle Mücadele İletişim Merkezi'ni kurmuştur⁴²⁸. Böylesi bir merkez aracılığıyla ulusal güvenliği tehdit eden terörizmin neden ülkeye zarar verdiği kamuoyuna doğru bir şekilde aktarılabilme, kamuoyunun teröre yönelik düşüncelerinde ortaklık sağlanabilmekte ve böylece kamu diplomasisinden yararlanarak terörle mücadelede iletişimin etkinliği artırılabilir.

2.2.3. Terörle Mücadelede Toplumsal Duyarlılık ve Farkındalık Oluşturma Yolları

Birleşmiş Milletler sadece Güvenlik Konseyi aracılığıyla terörizmle mücadele için çalışmalar yürütmekte aynı zamanda, kurulan komiteler, hazırlanan antlaşmalar, mücadele stratejileri ve diğer organları ile mücadele etmektedir. Bununla birlikte PKK/ KCK terör örgütü gibi daimi üyelerin çıkarlarını gözeterek terör gruplarına karşı alınan Güvenlik Konseyi Kararlarına rağmen DAESH/ DEASH/DAİŞ terör örgütü ile mücadele ediyor gerekçesiyle silah yardımı dahi yapılabilmektedir. Birleşmiş Milletlerin yanı sıra bölgesel organizasyonlar da terörizmle mücadele için iş birliğine yönelirken güncel terörizmle mücadele etmek amacıyla yeni projeler geliştirmeye başlamıştır⁴²⁹.

Irwin Cotler, terörizmle mücadeleyi politika ve hukuk kuralları açısından değerlendirmiş ve ağırlıklı olarak hukuk kuralları bağlamında öneriler sunmuştur⁴³⁰. Cotler, artık teröristlerin, modern iletişim ve ulaşım ağlarını kullandıklarını, küresel finansal fon kaynaklarına sahip olduklarını, uluslararası alanda eğitim ve eylem faaliyetlerini artırdıklarını, modern silah ve patlayıcılar hakkında bilgileri bulunduğunu ve eski terör örgütü üyelerine göre takip ve tespitlerinin daha zor olduğunu belirtmiştir⁴³¹. Cotler, terörizmin bu kompleks haliyle

⁴²⁸ Paul, C. (2011). *Strategic Communication: Origins, Concepts, and Current Debates*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 81.

⁴²⁹ Şen, a.g.e., 223.

⁴³⁰ Şen, a.g.e., 229.

⁴³¹ Cotler, I. (1998). *Towards a Counter- Terrorism Law and Policy*. Terrorism and Political Violence, 10(2), 3.

mücadele edebilmesi için uluslararası toplumun birlikte hareket etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Cotler'e göre terörizm şiddet eylemi suçu değil, insanlığa karşı işlenmiş suçlardandır. Cotler, bu doğrultuda uluslararası toplumun demokratik üye devletlerinin, insanoğlunun masumlarına karşı işlediği bu tür suçların faillerine karşı uluslararası hukukun zorlama görevini yerine getirmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Cotler, uluslararası hukukun terörizm suçunu insanlığa karşı suçlar kapsamında kabul etmesi durumunda teröristlerin kendilerini, insanlığın düşmanı olarak kabul edebileceğini ileri sürmüştür. Cotler'e göre⁴³²;

- Terörizm suçunu düzenleyen uluslararası yasalar buyruk kural (Jus Cogens) kabul edilmeli,
- Terörizm suçu için evrensel yargılama prensibi benimsenmeli, her devlet yargılama alanındaki teröristlere karşı zorlayıcı ceza yasaları oluşturmalı ve uygulamalı,
- Terörizm suçlarında, teröristler suçlarından dolayı yargılanmalı ya da ülkelerine iade edilmeli,
- Uluslararası ve ulusal yasalar teröristleri haklı kılacak biçimde esnek düzenlenmemeli,
- Devletler uluslararası ceza adaleti ve uluslararası insancıl hukuk kuralları bağlamında hareket etmelidir.

Ayrıca Cotler, demokratik toplumlarda terörizmle mücadele politika ve yasalarının meşru olmasının başarı için yeterli olmadığı, toplumsal desteğin sağlanması için sivil toplumdan kastının, işçiler, öğrenciler, akademisyenler, gazeteciler ve STK'lar olduğunu ifade etmiştir⁴³³. Ercan Çitlioğlu ise, terörizmle mücadelenin dört ana hedefi olması gerektiğini belirtmiştir. Çitlioğlu bu hedefleri⁴³⁴;

- Terör örgütünün elimine edilerek/ etkisizleştirilerek terörizmin sonlandırılması,
- Terörizmin neden olduğu fiziki kayıplar ve manevi tahribatının azaltılması, yaşamın normalleştirilmesi,
- Terörizmin tırmanmasını engelleyecek önlemler alınması,
- Terörizmin gündemden tamamen çıkarılması için kalıcı önlemler alınması şeklinde sıralamıştır.

⁴³² Cotler, **a.g.m.**, 5-6.

⁴³³ Cotler, **a.g.m.**, 12.

⁴³⁴ Çitlioğlu, **a.g.e.**, 76.

Tüm çatışma türlerinde mücadeleyi kazanmak ve kazanılan mücadelenin uzun soluklu olması halkın kimin yanında olduğuyla yakından alakalıdır. İnsanların öncelikli ihtiyaçlarından birisi de güvenliğinin sağlanmasıdır. Teröre maruz kalan insanların güvenliğini sağlayamadan desteğini almak neredeyse olanaksızdır⁴³⁵. Tulga Uyar, terörizmle mücadele için ulusal ve uluslararası otoritelerin iş birliği içerisinde hareket etmeleri gerektiğine vurgu yapmıştır. Uyar, terörizmle mücadele etmek amacıyla alınması gereken tedbirleri; iç siyasette, dış siyasette, ekonomik, ceza politikası, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği, toplumun bilinçlendirilmesi ve hukuk devletinden taviz verilmemesi şeklinde yedi başlık altında toplamıştır⁴³⁶. Uyar'ın terörizmle mücadele için önerilerini aşağıda maddeler halinde incelemek mümkündür⁴³⁷:

- İç siyasette hukuk devletinin gereklerinin yapılması ve sistemin iyi şekilde çalışması,
- Dış siyasette uluslararası kamuoyunun desteğinin alınabilmesi için gerekli bilgilendirmenin her alanda yapılması, terör örgütlerinin devletlerce desteklenmesinin engellenmesi ve uluslararası alanda örgütün devletler tarafından terör örgütü olarak kabul edilmesi için girişimlerin yapılması,
- Ekonomi alanında terörün etki alanında ekonomik faaliyetlerin düzgün çalışabilmesi için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması ve ekonomik alanda desteğin sağlanması,
- Ceza politikası alanında, uzman adli merciler tarafından hızlı bir şekilde yargılanması, cezaların caydırıcı olması ve ceza alan örgüt mensuplarının rehabilitasyonu için uzman kişilerin yürüttüğü projeler aracılığıyla topluma kazandırılmalarının sağlanması,
- Terörle mücadelede, sivil toplum kuruluşlarının süreçlere katılımının sağlanması,
- Hukuk devletinden taviz verilmemesi,
- Toplumun teröre karşı bilinçlendirilmesi ve medyanın terör örgütünün propagandasına dönüşen programlar yapmaması için hukuki yönden denetlenmesidir.

Ümit Özdağ, PKK/KCK terör örgütü açısından terörizmle mücadeleyi değerlendirmiş ve önerilerini birkaç başlık altında toplamıştır. Özdağ bürokrasi alanındaki önerileri olarak; bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda çözüm önerileri üretebilecek personelin tayin edilmesi, devletin çözüme yönelik projesi doğrultusunda tayin edilmesi, devletin çözüme yönelik projesi

⁴³⁵ Şen, a.g.e., 233.

⁴³⁶ Uyar T. (2008). *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*. Ankara: Adalet Yayınevi, 241-242.

⁴³⁷ Uyar, a.g.e., 241-242.

doğrultusunda tayin edilen personelin eğitilmesi⁴³⁸, bürokratların halkın içerisine girmesi ve şikâyetlerini dinlemesi hususlarını ifade etmiştir⁴³⁹. Terör örgütleri halk desteği olmadan ve halka rağmen varlıklarını devam ettiremez. Halkın terör örgütünün baskı ve propagandalarına karşı mücadele edebilmesi için devlet görevlilerinin yanlarında olduklarını ve kendilerine değer verdiklerini hissetmesi gerekmektedir. İl Emniyet Müdürü Gaffar Okan'ın Diyarbakır halkıyla kurduğu sağlıklı iletişim, şehit olmasından sonra da devam etmiş, şehadeti sonrasında bölgede çok sayıda çocuğa adı konulmuştur⁴⁴⁰.

Özdağ psikolojik önlemler başlığı altında ise; psikolog, psikiyatrist ve sosyal-psikologların bölgede kapsamlı araştırma yapması ve halkta yerleşen mağduriyet psikolojisini giderici projeler geliştirerek uygulamaya konmasını önermiştir⁴⁴¹. Özdağ örgütle mücadelede, İtalya Başbakanı Aldo Moro'nun öldürülmesi sonucu İtalyan medyasının Kızıl Tugayların haberlerine yer vermemesi neticesinde örgütün dağılmaya sürüklenmesinde önemli bir etken olmasını göz önünde bulundurarak, medyanın mücadeledeki yerinin tespit edilmesi ve buna uygun stratejiler benimsenmesinin önemine değinmiştir⁴⁴². Özdağ, diplomatik önlemler bağlamında; PKK/KCK terör örgütünün dünyaya anlatılması, yurtdışındaki Türk akademisyenlerin değerlendirilmesi, yabancı dillerde bilgilendirici yayınlar yapılması ve BM bünyesinde lobi faaliyeti yürütebilecek anti-terör hukuk grubunun oluşturulması şeklinde önerilerde bulunmuştur⁴⁴³.

Terör örgütlerinin ulusal ve uluslararası kamuoyunda doğru bir şekilde anlatılması ile konuya yönelik toplumsal duyarlılık ve farkındalığın gelişmesi beklenmektedir. Kamuoyunda gelişen duyarlılık ve farkındalık sonucunda ise, kamuların desteği sağlanacak, devlet ve vatandaş arasında güven duygusu pekişecek ve sağlıklı bir çift yönlü iletişim oluşturarak sürdürülebilecektir. Sözü edilen çift yönlü iletişim akışı ile hedef kitlelerde tutum ve davranış değişikliği yaratacak mesajlar, ikna ediciliği de kolaylaştıracaktır. Terörle mücadeleye yönelik stratejik iletişim çalışmalarının başarılı olabilmesi, öncelikle terör nedenlerinin doğru tespit edilmesi ve hedef kitlelerin ihtiyaç ve beklentilerinin dikkate alınmasına bağlıdır. İletişim

⁴³⁸ Özdağ, Ü. (2008). *PKK Neden Bitmedi? Nasıl Biter?*. Ankara: Kripto yayın basım Ltd.Şti., 247.

⁴³⁹ Özdağ, a.g.m., 252.

⁴⁴⁰ Şen, a.g.e., 239.

⁴⁴¹ Özdağ, a.g.e., 257.

⁴⁴² Özdağ, a.g.e., 315.

⁴⁴³ Özdağ, a.g.e., 333-335.

literatüründen konuya yaklaşacak olursak, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi alanlarda istikrarlı bir coğrafya, terörle mücadelede en önemli amaçlardan biridir. Bu nihai amaca ulaşabilmek ise, ancak terör sorununun görece yoğun şekilde yaşandığı bölgelerde ve ülke genelinde terörle mücadele bilincinin oluşturulması ile mümkündür. Terörle mücadele süreci iletişim odaklı ele alındığında, terörün önlenmesinde büyük katkısı olacak somut ve kalıcı çözümlere ulaşılabilecektir.

Toplumu yakından ilgilendiren ve kamularda tartışılan bütün konularda olduğu gibi terörle mücadele konusunda da toplumun her kesiminin doğru bilgiye ulaşması ve grupların manipüle edilmesinin önlenmesi son derece önemlidir. Sadece kolluk kuvvetleri ve hükümet organları değil, sivil toplum örgütleri, siyasi partiler ve özellikle de medyanın insanların can mal güvenliği ve toplumun huzuru konusunda duyarlılık göstermesi terörle mücadelede en önemli husustur. Son yıllarda iletişimin en yaygın ögesi haline gelen sosyal medya da bu duyarlılık politikalarından ayrı düşünülemez.

2.3. Terörle Mücadelede Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişimi, kitle iletişiminde kullanılan teknik araçlar vasıtasıyla enformasyon, düşünce ve tutumların geniş kitlelere iletilmesi sürecini ifade etmektedir⁴⁴⁴. Kitle iletişimi, ilk kez 1940 yılında Laswell tarafından dile getirilmiştir. Laswell, bu süreçte kitle iletişim araçlarının işlevleri üzerine odaklanarak kitle iletişim araçlarının bilgi verme, ikna etme ve toplumsallaştırma özelliklerinin üzerinde durmuştur⁴⁴⁵. Lasswell, I. Dünya Savaşı sırasında propagandanın etkileri üzerine gerçekleştirdiği çalışmalarda, savaşta para ve insan gücü aktarımı kadar bilgi aktarımının, yani iletişimin de önemli olduğunu vurgulamaktadır⁴⁴⁶. Kuram, savaşlarda fikir yönetimini devletin tekelinde olarak kabul etmektedir ve propaganda ile sosyal dayanışma sağlandığını ileri sürmektedir. Böylece izler kitle pasif kabul edilmekte ve kitle iletişim araçları tarafından maruz kalınan her mesaja inanmaktadır⁴⁴⁷. Laswell tarafından 1948 yılında geliştirilen söz konusu model aşağıdaki şekilde görsel olarak açıklanmaktadır.

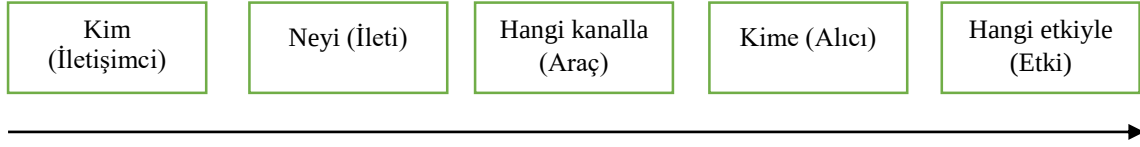
⁴⁴⁴ Yumlu, K. (1994). *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*. (2.Baskı). İzmir: Nam Yayınları, 16.

⁴⁴⁵ Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). “Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi”. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.7.

⁴⁴⁶ Güngör, N. (2011). *İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 75.

⁴⁴⁷ Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları, 57.

Şekil 2.1. Kitle İletişim Modeli

Kaynak: Judith Lazar, **İletişim Bilimi**, (Çev. Cengiz Anık), Ankara: Vadi Yayınları, 2009, s. 95.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere, “Kim” sorusu, kaynağın kişisel özellikleri ve güvenilirliğine, “Neyi” sorusu mesaja ve mesajın içeriğine, “Hangi kanalla” sorusu mesajın iletilmesinde kullanılan aracı niteliğindeki kitle iletişim aracına, “Kime” sorusu, iletişimin kamuları-hedef kitlesine, “Hangi etkiyle” sorusu ise mesaja maruz kalan kitlede meydana gelen gözlemlenebilir ve ölçümlenebilir etkiye atıfta bulunmaktadır.

Yukarıda açıklanan modelden de anlaşılacağı üzere kitle iletişimi savaş ve terör gibi devletlerin silahlı mücadele içinde oldukları durumlarda en az silahlı mücadele kadar önem taşıyan bir unsurdur ve günümüzde önemini halen korumaktadır. Günümüz kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler ve medya sahiplik yapılarında ortaya çıkan değişimler süreci daha farklı bir boyuta taşımaktadır. Bu bağlamda günümüzde terör örgütlerinin kendi kitle iletişim araçlarına sahip olmaları, kendilerine yakın yayın kuruluşlarıyla iş birliği içinde hareket etmeleri, terör faaliyetlerinde bulundukları ülke dışından uydu aracılığıyla TV ve radyo yayınları gerçekleştirmeleri, eşik bekçisi kavramının yer almadığı sosyal medya ve yeni internet teknolojilerinin sunduğu olanaklardan faydalanmaları söz konusudur. Bununla beraber teröristler ve medya arasında simbiyotik bir ilişki bulunmaktadır. İç içe ve karşılıklı olarak birbirine bağlı faydacı anlayış olarak ifade edilen simbiyotik ilişki her iki tarafın yararına işlemektedir⁴⁴⁸. Terör ve medya arasındaki simbiyotik ilişki özellikle DAESH terör örgütünün eylemlerinin dünya medyasında geniş bir biçimde yer almasıyla kendisini göstermiştir. Bu süreçte dünya medyasının DAESH’in vahşi eylemlerini geniş kitlelere servis etmesi ile hem medya kuruluşları tiraj ve reyting artışı sağlamış, hem de örgüt propagandasını küresel çapta yapma fırsatı yakalamıştır⁴⁴⁹. Medya ve terör örgütleri arasında ortaya çıkan bu simbiyotik ilişki neticesinde ne yazık ki teröristler medyada propaganda yapma, kendilerini popülerleştirme fırsatı bulurken medya da arayışta olduğu haber gereksinimini karşılamaktadır. Aşağıdaki

⁴⁴⁸ Kazan, a.g.m., 111.

⁴⁴⁹ Pellerin, C. (2016). Communicating Terror: an Analysis of ISIS Communication Strategy, *Sciences Po Kuwait Program*, 7.

bölümde gelenekselden yeni medya ortamlarına kadar terör örgütlerinin faydalanmaya çalıştığı kitle iletişim araçları ve bu araçlar üzerinden terör ve terör propagandası ile mücadele yöntemleri detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

2.3.1. Basılı Kitle İletişim Araçları ve Terörle Mücadele

Birinci Dünya Savaşı'ndan Sovyet devrimine kadar tüm siyasal ve propaganda içerikli mesajlar basılı materyaller aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve basılı materyallerin egemenliği 20. yüzyılın sonuna kadar sürmüştür⁴⁵⁰. Ancak günümüzde her ne kadar basılı kitle iletişim araçları önemini yitirmiş gibi görünse de özellikle gelişen ve yaygınlaşan basım olanakları, düşük maliyet ve kaynağın gizlenebilme imkânı basılı materyalleri hala terör örgütleri açısından önemli bir propaganda aracı olarak muhafaza etmektedir.

Düşük maliyetli, uygulaması kolay ve hedef kitle üzerinde etkili olan basılı materyallerden birisi olan afiş, tüm dünyada siyasal içerikli legal veya illegal mesajların iletiminde kullanılan et etkili yöntemlerden birisidir. 20. yüzyılın ilk yarısında kendisini gösteren siyasal afişçilik 1917-1920 devrimi dönemi Sovyetler Birliği'nde adeta patlama yaşamıştır. Bu yıllarda Sovyetler Birliği'nde hazırlanan afişlerde işçilerden, askerlerden, köylülerden, gençlerden ve kadınlardan oluşan kalabalıklar resmedilmektedir⁴⁵¹. Sovyet devrimi öncesinde merkezi otoriteye başkaldıran, onu itibarsızlaştırmak ve yeni düzeni kitlelere kabul ettirmek için kullanılan afiş, devrim sonrasında ise yeni sistemin yerini sağlamlaştırmak ve pekiştirmek adına uzunca bir süre propaganda amacıyla kullanılmıştır.

Terör örgütleri açısından ise afişçilik ayrı bir yer tutmaktadır. Örgütler, afişler üzerinden adeta illegal bir siyasal kampanya yürütmekte, hedef kitlelerine yönelik bir görsel ve tutkulu bir slogan ise afişin etkisini arttırmaktadır. Afiş basit bir basılı unsur olarak görülmekle beraber basılı araçların üzerinde kaynak ve hedef kitlesi arasında duygusal bağ oluşturması açısından en önemli araçlardan birisidir⁴⁵². Özellikle PKK terör örgütü ve onun legal görünümlü uzantıları tarafından sıklıkla uygulanan 'yürüyüş, basın açıklaması ve propaganda faaliyetleri' arasında yer alan yürüyüş, korsan gösteri, basın açıklaması, oturma eylemi, yazılama, pankart asma⁴⁵³ gibi eylemler göz önüne alındığında basılı materyaller üzerinden mesaj iletme ve iletişimsel

⁴⁵⁰ Erdoğan ve Alemdar, a.g.e., 298.

⁴⁵¹ Topuz, H. (1991). *Siyasal Reklamcılık. Dünyadan ve Türkiye'den Örneklerle*. Cem Yayınevi, 162.

⁴⁵² Yalın, E. B. (2012). "Görsel 'İktidar' Tasarımı: Afişteki İktidar Ya Da İktidarı Afişe Etmek". *Atatürk İletişim Dergisi*, Sayı.3, 175.

⁴⁵³ Cantenar ve Tümlü, a.g.m., 6

propaganda sürecinde afiş ve benzeri yazılı ve basılı materyallerin kullanımı halen örgütler açısından güncel ve önemli uygulamalar arasındadır.

Terör örgütlerinin afişli propagandalarına karşı kamu kuruluşlarının sessiz kalmaması ve afiş, poster gibi materyaller üzerinden karşı iletişim faaliyetinin hayata geçirilmesi ise son derece önemlidir. Bu bağlamda İngiliz emniyet birimlerinin kamuoyunda farkındalık yaratmak adına her türlü medya ortamlarında olduğu gibi afiş çalışmaları da bulunmaktadır. Bu süreçte özellikle İngiltere metropollerinde National Police Chiefs Concil (Ulusal Polis Şefleri Konseyi)'in sıkça afişlerine rastlamak mümkündür⁴⁵⁴. Bu süreçte terör karşıtı mesaj içeren duygusal içeriklerin yanı sıra kamuoyunu bilgilendirici danışma veya şikâyet birimleri gibi unsurlara ait fonksiyonel içeriğe sahip afişler de kullanılabilir. Aşağıda yer alan Görsel 2.1'de İngiliz emniyet güçlerine bağlı bir kuruluşun terör ihbar hattına ait bir afiş örneği yer almaktadır.

Görsel 2.1. NPCC Anti Terör Afiş Uygulaması

Kaynak: [http://www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/\\$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf](http://www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf), Erişim Tarihi: 26.03.2019.

Afişlerin yanı sıra terör örgütleri illegal olarak dağıtımını yaptığı dergi, gazete gibi daha çok manipülatif haber içeriğine sahip araçlar üzerinden de propaganda yapmaktadır. Ancak ne yazık ki kimi zaman örgütler propagandalarını legal basın ve yayın kuruluşları üzerinden de gerçekleştirebilmektedirler. Bunun ilk nedeni basın veya yayın kuruluşlarının haber gereksinimlerini karşılama isteği nedeniyle yeteri kadar sorumlu davranmamaları, ikinci nedeni ise basın veya yayın kuruluşunun örgüte veya örgüt ideolojisine yakınlığı nedeniyle basın

⁴⁵⁴ İnternet: NPCC, [www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/\\$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf](http://www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf), Erişim Tarihi: 11.1.2019.

özgürlüğü hakkını suistimal etmeleridir. Özellikle etnik ve bölücü terör yapılanmasının yoğun bir biçimde üstlendiği bölgelerde yerel yayın kuruluşlarının tutumu son derece önemlidir. Bu duruma gösterilebilecek en önemli örneklerden birisi İspanya'nın ETA terör örgütü ile mücadelesi sırasında ortaya çıkan medya savaşlarıdır. Bu süreçte ETA'nın güçlü olduğu Bask bölgesinde örgüt yanlısı propaganda yapan yerel gazetelere karşı, bölgedeki tarafsız medya kuruluşları ve İspanyol ulusal basınına İspanyol emniyet birimleri tarafından ETA'nın gerçekleştirmiş olduğu masum sivillerin zarar görmesine neden olan eylemler kanıtlarıyla birlikte servis edilerek örgütün kamuoyu desteğinin azaltılması sağlanmış ve bu konuda epey yol kat edilmiştir⁴⁵⁵.

İspanya'da kamu kuruluşlarının medya kuruluşları üzerinden ETA ile mücadelesi 1980'li yıllara dayanmaktadır. Özellikle 1985 ve 1989 yıllarında yaşanan gazeteci cinayetlerinin ardındaki ETA varlığının tüm kanıtlarıyla medyaya servis edilmesi, ayrılığı destekleyen sol görüşlü İspanyol veya Bask kökenli İspanyol gazetecileri zor duruma düşürmüş ve seslerini kısımıştır. Bu süreçte İspanyol emniyet güçleri tarafından yapılan operasyon ve tutuklamalara karşı söz konusu ETA yanlısı muhalif gazetecilerin sesi kısılmıştır⁴⁵⁶. Söz konusu örneklerde de görüldüğü üzere kamu kuruluşlarının basın birimleri aracılığıyla sergiledikleri reaktif tutum, terör örgütleri ve yandaşlarının kitle iletişim araçları üzerindeki manevra alanlarını son derece daraltmaktadır. Bununla birlikte yoğun bir biçimde akan resmi enformasyon ile örgütlerin halkın tüm kesimlerine vermiş oldukları yıkıcı zarar gözler önüne serilmekte ve örgüt aleyhinde kamuoyu oluşurken örgüte yakın kamuoyunda da çözümler ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda da söz edildiği üzere günümüzde basılı medya ortamları her ne kadar önemini kaybetmiş gibi görünse bu ortamlar özellikle bölgesel terör propagandası açısından kullanışlı araçlar olarak önemini halen muhafaza etmektedir. Terör propagandası yapan elektronik ve internet ortamlarına yönelik teknik engelleme ve kısıtlama imkânlarına karşın basılı materyaller korsan olarak basım ve yayıma devam edebilmektedir. Bu süreçte yukarıdaki örneklerde de

⁴⁵⁵ Gonzalez, J. J.; "Rodriguez, R. ve Castromil, A. R. (2010). A Case of Polarized Pluralism in a Mediterranean country. The Media and Politics in Spain". *GMJ: Mediterranean Edition* 5(1/2), 7-8.

⁴⁵⁶ İnternet: Martinez, Txema Ramirez de la Piscina ve Uria, Imanol Murua (2016). Press Coverage of the Basque Conflict (1975-2016): A compilation of attitudes and vicissitudes, Revista Latina de Comunicación Social # 071, 1007 – 1035, DOI: 10.4185/RLCS-2016-1132en.

görüldüğü üzere emniyet güçleri ile legal medya birimleri arasındaki iş birliği hayati önem taşımaktadır.

2.3.2. Elektronik Kitle İletişim Araçları ve Terörle Mücadele

Elektronik kitle iletişim araçları denildiğinde geniş kitlelere yayın yapma olanağı bulunan radyo ve televizyon ön plana çıkmaktadır. Söz konusu platform; afiş, gazete, dergi gibi basılı materyallere kıyasla daha kesintisiz ve daha ulaşılabilir mesaj iletimi olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte basılı materyallere oranla çok daha geniş izler/dinler kitlelere ulaşma gücüne sahiptir. Günümüzde eğlence ve haber alma aracı olarak kullanılan ve görülen elektronik medya, aynı zamanda önemli bir siyasal iletişim aracı olma niteliği taşımaktadır. Özellikle elektronik kitle iletişim aracı olarak radyo ve televizyon, ilk yıllarında siyasal ve propagandaya yönelik amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır.

Sovyet Rusya'sı ve Hitler dönemi Almanya'sında propaganda aracı olarak yoğun ve başarılı bir biçimde kullanılan radyo⁴⁵⁷, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte tam anlamıyla bir propaganda aracına dönüşerek siyasallaşmıştır. Dönemin yaygın kanısı, radyonun başarılı bir biçimde kullanılması halinde binlerce askeri birliğe bedel olabileceği yönündedir⁴⁵⁸. Söz konusu yaygın kanı kitle iletişim araçlarının etkisinin ve gücünün keşfedildiği ve kanıtlandığı ilk somut örnekler olarak kendisini göstermektedir. Bu süreçte Hitler'in savaşın Almanya lehine olduğu dönemlerde söylediği “*Radyo yayınları olmasa bu savaşı kazanamazdık*” sözü radyonun ne denli güçlü bir propaganda aracı olduğuna dair en önemli örneklerden biridir⁴⁵⁹. Savaş dönemlerinde kamuoyunun savaşa ikna edilmesi ve ihtiyaç duyulan desteğin sağlanması veya seçim dönemlerinde bir siyasi aktör, parti veya ideolojinin propagandasının kitlelere iletiminde önemli bir rol oynayan radyo aynı fırsat ve olanakları terör örgütlerine de sunmaktadır.

Dünya çapında nam salmış Brezilya'lı Marksist terörist ve terör kuramcısı olan Carlos Marighella 1969 yılında yayımlattığı *Minimanual of the Urban Guerrilla* (Şehir Gerillası El Kitabı) isimli kitabında sadece kitle iletişim araçları vasıtasıyla devrimcilerin eylemlerinin duyurulmasının bile önemli bir propaganda ve psikolojik savaş aracı olduğunu belirtmektedir.

⁴⁵⁷ Erdoğan ve Alemdar, **a.g.e.**, 313-314.

⁴⁵⁸ Jeanneney, J. N. *Başlangıcından Günümüze Medya Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 168.

⁴⁵⁹ Aziz, A. (2011). *Siyasal İletişim*. İstanbul: Nobel Yayınları, 160-161.

Carlos'a göre radyo gibi bir kitle iletişim aracının propaganda amacıyla doğrudan kullanılmasına gerek yoktur, bu araç bir haber paylaşımı şeklinde dolaylı olarak kullanılarak istenilen etkiyi ortaya çıkarabilmektedir⁴⁶⁰. Carlos'un ifadesinden de anlaşılacağı üzere terör propagandası yapmak için terör örgütünün radyo veya herhangi bir medya ortamının sahibi olması gerekmemektedir. Bu bağlamda terör propagandası farkında olarak veya olmayarak haber servisi sırasında da gerçekleşebilmektedir. Bilgi edinme hakkı en doğal vatandaşlık hakkıdır ve demokratik ülkelerde bu hakkın tartışmaya açılması dahi söz konusu değildir. Ancak terör gibi hassas noktalarda medyanın haber iletiminde çok daha hassas, sağduyulu ve dikkatli davranması gerekmektedir.

Terör örgütleri için televizyona çıkmak, haber programlarında kapsamlı bir şekilde yer almak son derece önemlidir. Böylece örgütler, gerçekleştirdikleri eylemlerin görüntülerini geniş kitlelere ulaştırma imkânı bulmaktadır. Hatta günümüzde irili ufaklı tüm terör eylemleri televizyon haberleri aracılığıyla propaganda yapma amacı gütmektedir. Bu nedenle birçok terör örgütü bu amaç için belirli özel ve milli günlerde terör eylemlerinde bulunarak televizyon haberlerinde yer alma şanslarını arttırmaya çalışmaktadır. Bu durumda medyanın teröre olan ilgisinin örgütleri daha çok eylem yapmaya teşvik ettiği yönünde tartışmalar ortaya çıkmaktadır⁴⁶¹. Söz konusu tartışmalar ise terör içerikli haberlerin duyurulması hususunda medyaya yönelik yasal düzenleme ve yönetmeliklerden ziyade medya etiği kavramını ve bu kavramın önemini gündeme getirmektedir.

Bazı durumlarda terör örgütleri kendi yayın olanaklarına da sahip olabilmektedir. Bu duruma gösterilebilecek en net örneklerden birisi Beyrut'tan uydu üzerinden yayın yapan Hizbullah terör örgütüne ait radyo ve TV kanallarıdır. Bunun yanı sıra Filistin'den yayın yapan Hamas terör örgütüne ait Al Aksa radyo ve TV kanalları yine uydu üzerinden yayın yapan bir diğer terör kökenli yayın örneği olarak gösterilebilmektedir. Söz konusu uydu yayınları özellikle kendi ülkeleri dışında yaşayan Müslüman diasporayı manipüle etmeyi ve örgüt yanına çekmeyi amaçlamaktadır⁴⁶². Bu tip terör propagandası içerikli yayın yapan kuruluşlar genellikle yayınlarını hedef ülke dışındaki başka bir ülkeden yapmaktadır. Söz konusu duruma Türkiye

⁴⁶⁰ Peresin, A. (2007). *Mass Media and Terrorism*. Medij. Istraz, God. 13, 7.

⁴⁶¹ Jetter, M. (2017). "Terrorism and the Media: The Effect of US Television Coverage on Al-Qaeda Attacks". *IZA Institute of Labour Economics*, April, 5.

⁴⁶² Nacos, L. B. (2006). "Terrorism-A Global Challenge", *Terrorism/Counter Terrorism and Media in the Age of Global Communication*, United Nations University Global Seminar Second Shimame-Yamaguchi Session, 5-8 August, 2.

perspektifinden bakıldığında ise PKK terör örgütünün Avrupa yapılanması kendisini göstermektedir. PKK terör örgütü Avrupa Halk Kongresi çatısı altında iki haber ajansı, üç TV kanalı ve 6 radyo kanalına sahiptir⁴⁶³. Örgüt böylece hem örgütün propaganda faaliyetlerini yönetmekte hem de Türkiye aleyhinde algı oluşturmaya çalışmaktadır. Bu süreçte örgütün yayınlarının mahkeme kararı ile yurt içine ulaşabilmesi teknik olarak engellenebilmektedir. Ancak bu süreçte başvurulacak en sağlıklı yöntem gerek yurt içi gerekse yurt dışında örgüt hedefinde olan kamuoyuna düzenli ve sistematik bir biçimde terör örgütünün gerçek yüzünü göstermeye yönelik enformasyon akışının sağlanmasıdır.

2.3.3. İnternet Teknolojileri ve Terörle Mücadele

İnternet ve internet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler geleneksel medya olarak kabul ettiğimiz, basılı ve elektronik medya ortamlarına karşı yeni bir alternatif ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu gelişmeler internete, yeni bir haber ve eğlence mecrası olma işlevinin yanı sıra, kitle iletişimi ve kişilerarası iletişim aracı olma işlevini de yüklemiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı günümüzde internet ve internet teknolojileri; teknolojik, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik yansımaları sahiptir.

İnternet, özünde dünya genelinde birbirine bağlı birçok bilgisayarın oluşturduğu ve sürekli büyüyen bir iletişim ağını ifade etmektedir. Bu iletişim ağı bireylere bilgisayarları aracılığıyla birbirleri ile etkileşim kurma, enformasyon yayma ve hatta bireylere kendi yayınlarını yapma olanağı sunmaktadır⁴⁶⁴. We are social'ın 2018 raporuna göre dünyada dört milyarın üzerinde aktif internet kullanıcısı bulunmaktadır. Kuzey Avrupa nüfusu %94'e ulaşan internet kullanımı ile dünyada ilk sırada yer alırken, Batı Avrupa %90 internet kullanımı ile ikinci, Kuzey Amerika ise %88 internet kullanımı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'de ise 54,33 milyon aktif internet kullanıcısı bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye nüfusunun %67'sine tekabül etmektedir⁴⁶⁵. Dünyada internet kullanımı ülkelerin gelişmişlik seviyesi ile doğru

⁴⁶³ İnternet: Arat, E. (2010). "Terör Örgütlerinin Medya Siyaseti: PKK Terör Örgütü Örneği", BİLGESAM, <http://www.bilgesam.org/incele/1222/-teror-orgutlerinin-medya-siyaseti--pkk-teror-orgutu-ornegi/#.XHZtCYgzZPY>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

⁴⁶⁴ İnternet: Leiner, B. M. vd. (1997). "Brief History of Internet, Internet Society", https://www.internetsociety.org/wp-content/uploads/2017/09/ISOC-History-of-the-Internet_1997.pdf, Erişim Tarihi: 17.04.2019.

⁴⁶⁵ İnternet: We are social, Global Digital Report 2018, <https://digitalreport.wearesocial.com/>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

orantılıdır. Bir başka deyişle bir ülkenin internet kullanımı oranı ile o ülkenin sosyo-ekonomik durumu hakkında çıkarımda bulunmak mümkündür.

İnternet; birey, toplum ve ülkelere sayısız fayda ve fırsat sunmaktadır. Sunduğu eş zamanlı çift yönlü iletişim olanağı ile kişisel iletişim ve kitle iletişiminde devrim yaratması bunlardan sadece biridir. Video, fotoğraf ve belge depolama olanağı sunması, güncel enformasyon akışı sağlaması ile internet hem bireylere fayda ve fırsat sunmakta hem de kurum ve kuruluşlara ticari fırsat ve avantajlar sağlamaktadır. Tüm bunların yanı sıra geleneksel iletişim ve kitle iletişim araçlarının aksine internet tek bir kişi, kurum ya da ülkenin tekelinde değildir. Bu durumda internet onu kullanan milyonlarca kişi, kurum veya firmanın ortak sahipliğindedir⁴⁶⁶. Ancak internetin son derece modern ve çağdaş olan bu kolektif sahiplik yapısı beraberinde bazı sorunları ve tehditleri de getirmektedir. Bu tehditlerin başında internetin terör propagandası amacıyla da kullanılabilmesi gelmektedir.

Terör propagandası, internet ve internet ortamlarının varlığı ile farklı bir boyuta taşınmıştır. Terör eylemlerine ait fotoğraf ve video gibi görseller geleneksel medyaya göre internet siteleri aracılığıyla çok daha açık ve hızlı bir biçimde yayılmaktadır. Böylece şiddet görüntüleri açık bir biçimde gösterilerek terörün ve terör ürünü olan eylemlerin meşrulaştırılması amaçlanmaktadır. Tüm bunların yanı sıra terör örgütlerine veya destekçilerine ait çeşitli web sitelerinde retorik bir dil kullanılarak propaganda yapılması ve yine terör örgütleri tarafından örgüt propagandası yapan internet tabanlı şiddet içerikli oyunların açık bir biçimde servis edilmesi dünya genelinde terör örgütlerinin kullandığı internet yöntemleri arasında yer almaktadır⁴⁶⁷. Terör örgütleri, internet ortamlarında oluşturdukları ağ hücreleri ve alt gruplar ile hem örgüt içi hem de örgüt dışı iletişim süreçlerini organize edebilmektedir. Bu bağlamda kendi siber alanlarını oluşturan teröristler propaganda, direktif yayma ve talim yapma olanağına sahiptirler⁴⁶⁸. İnternet ve terör ilişkisi denildiğinde akıllara ilk olarak terör propagandası gelmektedir. Ancak internette siber saldırı eylemleri, örgüt içi iletişim, terör finansmanına yönelik çevrimiçi ödeme sistemleri (bağış toplama, ürün satışı vb.

⁴⁶⁶ Solmaz, B. Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). “İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama”. *Selçuk İletişim*, 7(4). 24.

⁴⁶⁷ İnternet: United Nations Office On Drugs And Crime. (2012). The Use of The Internet For Terrorist Purposes, NewYork, 3-4, https://www.unodc.org/documents/frontpage/Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

⁴⁶⁸ Weimann, G. (2006). **Terror on the Internet: The new Arena, the New Challenges**, Washington: United States Institute of Peace Press, 3.

gelir yöntemleri) ve benzeri terör amaçlı uygulamalar olguyu çok daha kritik ve tehlikeli bir boyuta taşımaktadır. Tüm bu sürece karşın dünya genelinde alınabilen tek önlem ise siber suçlar çerçevesinde terör içerikli internet yapılanmaları ile mücadele etmektir. Ancak bu mücadele yöntemlerine karşın terör örgütleri, yeni internet sağlayıcıları ve IP adresleri bularak eylemlerine devam edebilmektedirler⁴⁶⁹. Bu bağlamda internet ve terör ilişkisine karşı alınan önlemlerin palyatif bir boyutta kaldığı ve kalıcı çözümlerin üretilmediği görülmektedir. İnternet var olduğu sürece bu platform üzerinden terör faaliyetleri yürütülmeye devam edilecektir. Bu süreçteki en mantıklı karşı eylem ise internet üzerinden terör karşıtı propaganda faaliyetleri yürüterek özellikle örgütlerin hedef aldığı genç kitlelerle etkileşim kurmaya çalışmaktır⁴⁷⁰. Bu durumda resmî kurum ve kuruluşların da internet ortamlarında en az terör örgütleri kadar aktif ve etkili bir biçimde faaliyet yürütmeleri hayati önem taşımaktadır.

İnternet ve terör ilişkisi sürecinde alınabilecek bir diğer etkili yöntem ise internet ortamları üzerinden kamuoyu desteğinin sağlanmasıdır. Kamuoyu desteği sağlanmadan hiçbir mücadelenin başarıya ulaşamayacağı gibi kamuoyu desteksiz bir sanal mücadelenin de başarıya ulaşması mümkün değildir. Bu süreçte terörle mücadelede halkın internet üzerinden resmî birimlerle irtibata geçebilmesi, şüpheli kişi ya da kimseleri çevrimiçi olarak ihbar edebilmesi aynı şekilde yine çevrimiçi ortamlar üzerinden terör içeriğine sahip olduğu düşünülen web siteleri ve web ortamlarının ihbar edilebilmesine olanak tanıyan kullanıcı dostu resmî web yapılanmaları hayati önem taşımaktadır. Söz konusu platforma; hem internet, hem mobil internet ve mobil uygulamalar üzerinden halkın kullanımına sunulan UK Counter Terrorism Policing (Birleşik Krallık Anti Terörizm Polisliği) alt yapısı örnek gösterilebilmektedir⁴⁷¹. Görsel 2.2. terörle mücadele polisliğini açıklamak üzere kullanılmıştır.

⁴⁶⁹ Countering the Use of the Internet for the Terrorist Purposes-Legal and Technical Aspects. (2011). United Nations Counter-Terrorism Implementation Task Force Working Group Compendium Report, 3-5. http://www.un.org/en/terrorism/ctitf/pdfs/WG_Compendium-Legal_and_Technical_Aspects_2011.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

⁴⁷⁰ Lieberman, A. V. (2017). Terrorism, the Internet, and Propaganda: A Deadly Combination, *Journal of National Security Law & Policy*, Vol.9/95, 123-124.

⁴⁷¹ İnternet: UK Counter Terrorism Policing, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/625594/CT_Awareness_-_Helpful_Advice_Leaflet.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

Görsel 2.2. Terörle Mücadele Polisliği

**COUNTER
TERRORISM
POLICING**

**International Counter
Terrorism Awareness**

Helpful Advice

This document is intended to assist you:

- Identify and respond to Suspicious Behaviour
- Identify and deal with Suspicious Items
- Respond to a Firearms or Weapons attack

For further information visit: Gov.uk/nactso

IDENTIFYING SUSPICIOUS BEHAVIOUR

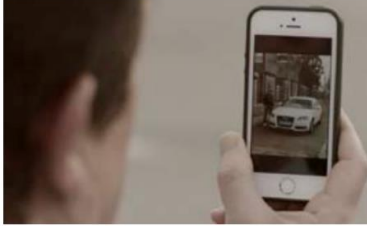
Remember to focus on behaviour not appearance

On foot

- Loitering in restricted or public areas
- Paying significant interest to: entrances, exits, CCTV or security staff, taking photos
- Concealing face / identity
- Asking unusual or security related questions
- Avoiding security staff
- Activity inconsistent with the nature of the building or area

From a vehicle

- Vehicles parked out of place
- Vehicles retracing the same route
- Trust your instincts, if you see anything suspicious take action

REPORTING SUSPICIOUS BEHAVIOUR

- Who did you see, what did they look like, what were they wearing?
- What have you seen, what has happened, what was it that made you suspicious?
- Where did the situation happen and where were you?
- When did it happen – what time?

Don't be afraid and don't worry about over-reacting, have the confidence to act.

Your actions could help avert an attack and save lives.

Kaynak: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/625594/CT_Awareness_-_Helpful_Advice_Leaflet.pdf, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere terörle mücadele sürecinde kamuoyunun sürece daha aktif bir biçimde katılımının sağlanması adına internet üzerinden özel olarak oluşturulmuş çevrimiçi ihbar siteleri ve mobil uygulamaların önemi son derece önemlidir. Söz konusu çevrimiçi çözümler ayrıca fotoğraf, ses kaydı, ekran görüntüsü ve çeşitli belgelerin de ilgili birimlere iletilmesine olanak sağlayarak adeta sivil bireyler tarafından edinilmiş bir kanıt sistemi havuzu oluşmasına da yardımcı olacaktır.

2.4. Sosyal Medya ve Terörle Mücadelede Sosyal Medyanın Önemi

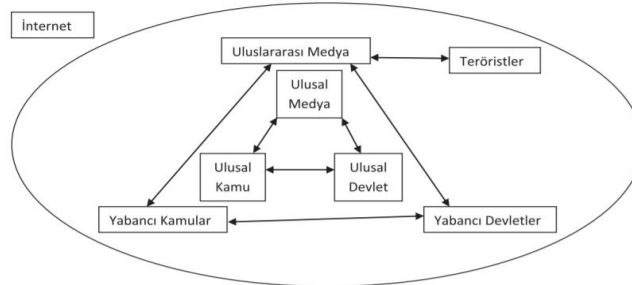
Sosyal medya kavramı insan hayatının tüm süreçlerini ve pratiklerini etkilediği gibi terör propagandasını, örgütlerin iç iletişim süreçlerini ve sanal ortamlar üzerinden gerçekleştirilen terörle mücadele sürecini de etkilemektedir. Bu durumun temelinde sosyal medyanın internet kullanıcılarına kendi içeriklerini oluşturabilme özgürlüğü sunması, sosyal medya kullanıcılarının gerçek kimliklerini gizleyerek sahte kimlikler üzerinden enformasyon yayabilmeleri, bir paylaşımın anında sosyal ağ etkisi oluşturarak bilginin doğruluğu gözetilmeksizin yüzbinlerce kişiye ulaştırılması ve eşik bekçisi kavramının ortadan kalkması gibi onlarca nedenin yattığı söylenebilmektedir. Ancak var olan tek gerçek günümüzde sosyal medyanın giderek geleneksel medyanın yerini aldığı ve sosyal medya kullanımının ülkemiz ve

dünyada her geçen gün arttığıdır. Bu süreçte ise terörle mücadele adına yeni stratejiler geliştirilmesi ve emniyet birimlerinin proaktif bir biçimde sosyal medyada yer almaları hayati önem taşımaktadır. Bu noktadan hareketle sürecin daha iyi kavranabilmesi adına aşağıda sosyal medya kavram ve araçları detaylı bir biçimde açıklanmakta ve ardından sosyal medya üzerinden terörle mücadele stratejilerine değinilmektedir.

2.4.1. Terörle Mücadelede Geleneksel Medyadan Sosyal Medyaya

Tezin önceki bölümlerinde de anlatıldığı üzere terörün kullandığı her tür medya ortamlarının temel amacı propaganda yapmaktır ve geleneksel medyada terör ilişkisini doğuran iki unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi medyanın haber yapma kaygısıyla haberin doğruluğu ve kaynağını sorgulamaması ve kamuoyuna haberi hemen servis ederek bilinçsiz bir şekilde terör örgütü propagandasına katkı sağlanmasıdır. İkinci unsur ise örgüt yanlısı veya direkt olarak örgüt tarafından işletilen medya organlarının yapmış oldukları manipülatif ve propagandaya dayalı programlardır. İkinci unsorda mahkeme kararı ile yayın engelleme veya durdurma gibi önlemler söz konusudur. Ancak ilk unsur, etik, sorumlu ve bilinçli habercilik gibi sosyal konuları içinde barındırmakta çözüm olarak ise eğitim ve yeni habercilik ilkelerinin benimsenmesi ya da dijital medya okuryazarlığı gibi uzun bir sürece dayalı uygulamalar gerekmektedir. Terörle mücadelede sosyal medya söz konusu olduğu zaman ise süreç hem teknik hem de sosyal boyutuyla çok daha karmaşık bir hale dönüşmektedir. Bu süreçte önemli olan bir diğer husus ise sürecin siyasal iletişim bağlamında medya, kamuoyu ve devlet üçgeni üzerinden açıklanmasıdır. Aşağıda yer alan Şekil 2.2., bu süreci özet bir biçimde ifade etmektedir.

Şekil 2.2. Terörizm, Siyasal İletişim Üçgenleri ve İnternet

Kaynak: Avşar, Z. (2017). İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik, **TRT Akademi**, 2(3), 119.

Şekil 2.2’den de anlaşılacağı üzere medya, kamuoyu ve devlet kurumları arasında bir ilişki söz konusudur. Bu süreçte üç sacayağı birbirlerine bağlıdır ve ortak menfaat çerçevesinde hareket etmek durumundadır. Ancak madalyonun uluslararası boyutu da bulunmaktadır. Bu noktada uluslararası medya kuruluşlarının bağlı bulundukları ülkelerin çıkarları neticesinde, başka ülkelerde faaliyet gösteren teröristlerle ilişki içinde olmaları söz konusudur. Bu ilişki neticesinde uluslararası medya-teröristler, yabancı kamuoyu ve yabancı devletler arasında bir üçgen oluşmakta ve terör örgütleri uluslararası medya aracılığıyla uluslararası kamuoyu oluşturup uluslararası destek edinebilmektedir. İnternet ve sosyal medya ise bu üçgenlerin dışında kalarak teröristlere herhangi bir medya kuruluşu desteği olmaksızın propaganda yapma olanağı sunmaktadır.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi’ne göre propaganda “bir düşünceyi yandaş kazanmak için birden fazla kişinin bilgisine duyurmak, iletmek, ulaştırmak amacıyla yayma hareketi” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle propagandayı, belirli bir fikri herhangi bir etik ilkeye bağlı kalmaksızın hedef kitleye ulaştırarak istenilen tutum değişikliğinin oluşması için gerçekleştirilen iletişim faaliyeti olarak tanımlamak mümkündür⁴⁷². Bu süreçte medya aracılığıyla gerçekleştirilen propagandanın amaçları ise aşağıdaki gibi özetlenebilir⁴⁷³:

- Hedefledikleri kitle üzerinde korku uyandırmak,
- Kitleleri amaç ve hedefleri yönünde seferber ederken bu amaçlarını ve hedeflerini tanıtmak,
- Güvenlik güçlerinin bazı uygulamalarının hukuka aykırı olduğunu göstererek onları halkın gözünden düşürmek,
- Sempatî besleyenleri ve destekçilerini artırmak,
- Örgüt elemanlarını davalarına daha fazla çekmek, sadakat yaratmak ve onları cesaretlendirmek,
- Örgüt içerisinde haberleşme sağlamak,
- Uluslararası arenada bilinirlik sağlamak,
- Dış destek sağlamak.

⁴⁷² Taşdemir, E. (2017). “Sosyal Medyada Terör Propagandası: DAEŞ Örneği”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 729.

⁴⁷³ Kartal, a.g.m., 58.

Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere medya ortamları ne olursa olsun terör örgütleri tarafından kullanım amaçları aynıdır. Ancak bu süreçte internet teknolojileri ve sosyal medya ortamları terör örgütlerine çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatlar yasal düzenlemede yer alan boşluklardan, ortamların teknik özelliklerine ve olgunun sosyal boyutuna kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu noktadan hareketle sosyal medyanın terör örgütlerine ve teröristlere sunduğu fırsatlar maddeler halinde aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir⁴⁷⁴:

- Bu kanallara kolay erişim,
- Hükümet kontrolünün, sansürün, düzenlemenin bu mecralar üzerinde az olması veya hiç olmaması,
- Dünya geneline yaygın olması, büyük bir dinleyici ve izleyici kitlesi,
- İletişimin gizliliği,
- Bilginin kullanıcılar arasında hızlı akışı,
- Web varlığının bakımının ve gelişiminin ucuz olması,
- Multimedya ortamı
- İçerik oluşturabilme. Teröristlere ait özel platform,
- Psikolojik savaş,
- Farkındalık yaratma ve propaganda,
- Bilgi ve veri toplama,
- Yardım ve bağış toplama,
- Örgüte eleman temin etme ve seferberlik,
- Ağ oluşturma,
- Gerekğinde bilgi paylaşımı,
- Yapılacak eylemleri planlama ve bu eylemlerin koordinasyonu.

Yeni internet teknolojileri ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu olanaklar sayesinde artık teröristlerin mesajlarını kitlelere ulaştırmaları için geleneksel medya kuruluşlarına ihtiyaçları büyük ölçüde kalmamıştır. Geleneksel medya düzeninin aksine, yeni medya düzeninde sadece devlet kökenli haber aktörleri değil, herkes istediği mesajları internet ortamında paylaşabilir hâle gelmiştir⁴⁷⁵. Bu durum terör örgütleri ve terör yandaşlarına son

⁴⁷⁴ Gabriel W. (2004). “Special Report, How Modern Terrorism Uses the Internet”, *United States Institute of Peace*, Washington, 3.

⁴⁷⁵ Avşar, Z. (2017). İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik, *TRT Akademi*, 2(3), 126.

derece önemli fırsatlar sunmakta ve bu vesile ile her bir terörist kendi kitle iletişim aracına sahip olmaktadır. Böylece teröre destek veren ülkelerin, kesimlerin ve kişilerin eli de güçlenmekte ve terörist örgütlere kendi ülkelerinden açık bir biçimde radyo ve televizyon yayını yaptırmak zorunda kalmadan verdikleri desteği belirli ölçüde gizleyebilmektedirler.

Literatürde, sosyal medya ile ilgili bir tanım karmaşası söz konusudur. Ancak en yalın haliyle sosyal medyanın internet kullanıcılarına kendi içeriklerini oluşturma, paylaşma ve birbirlerine bağlanma olanağı sağlayan yeni nesil internet siteleri olarak tanımlanması mümkündür⁴⁷⁶. Söz konusu yeni internet siteleri; 2004 yılında O'Reilly Media tarafından Web 2.0 olarak tanımlanmıştır⁴⁷⁷. Web 2.0; sosyal ağları, blogları, mikroblogları, video-fotoğraf paylaşım sitelerini, Web tabanlı özgür ansiklopedileri, forumları, podcastleri ve diğer çevrimiçi paylaşıma olanak tanıyan tüm ortamları yani sosyal medyayı ifade etmektedir. Web 2.0 internet kullanıcılarına teknik bilgi ve çaba gerekmeden kendi içeriklerini oluşturabilme ve anında başkalarıyla paylaşabilme imkânı sunmaktadır. Böylece internet kullanıcıları Web tasarımı ve teknikleriyle uğraşmak zorunda kalmadan sahip oldukları video ve fotoğraf gibi materyalleri, anlatmak istedikleri teknik ya da sosyal içerikleri çok sayıda insanla kolaylıkla paylaşabilmektedir⁴⁷⁸. Bununla birlikte internet kullanıcıları bu ortamları interaktif bir kitle iletişim aracı olarak kullanabilmekte ve birbirleri ile kesintisiz bir biçimde iletişim kurabilmektedir. Bu olanaklar, Web 1.0 olarak tanımlanan eski internet teknolojilerinde bulunmamaktadır. Web 1.0'da internet kullanıcıları aynı geleneksel medyada olduğu gibi sadece bir grup profesyonel tarafından oluşturulan içeriği okumak ve izlemekle yetinen pasif birer izleyici konumunda bulunmaktaydılar.

Yukarıda da söz edildiği üzere Web 2.0 siteleri sosyal medya olarak adlandırılmaktadır. Ancak Web 2.0 olguyu teknolojik boyutuyla tanımlarken sosyal medya, olguyu daha çok sosyolojik boyutuyla tanımlamaktadır⁴⁷⁹. Böylece sosyal medyada yer alan içeriğin tamamen internet kullanıcıları tarafından oluşturulan ve paylaşılan farklı medya ortamlarının (video, resim, ses vb.) paylaşımına olanak sağlayan interaktif bir iletişim aracı olduğu ve olgunun hem

⁴⁷⁶ Okmeydan, C. K. (2018). 24 Haziran 2018 Seçimlerinde Seçmenler Tarafından En Çok İlgi Gören Siyasal Reklamlar Üzerine Bir İnceleme, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(30), 4.

⁴⁷⁷ Akar, E. (2011). *Sosyal Medya Pazarlaması, Sosyal Web'te Pazarlama Stratejileri*, Ankara: Efil Yayınevi, 16.

⁴⁷⁸ Alikılıç, Ö. A. (2011). *Halkla İlişkiler 2.0, Sosyal Medyada Yeni Paydaşlar, Yeni Teknikler*. Ankara: Efil Yayınları, 2.

⁴⁷⁹ Akar, a.g.e., 21.

teknik hem de sosyolojik boyutlarıyla geleneksel medyanın ve Web 1.0 olarak adlandırılan eski internet teknolojisinin oldukça önünde olduğu bir gerçektir.

Sosyal medya, sahip olduğu özelliklerle bir iletişim ve kitle iletişim aracı olmanın çok daha ötesindedir. Bu durum sosyal medyayı geleneksel medyadan ve artık geleneksel medya olarak kabul edilebilecek olan Web 1.0'dan son derece kesin çizgiler ile ayırmaktadır. Geleneksel medyada oluşturulan içerik tek yönlü olarak izler kitleye iletilirken, sosyal medyada internet kullanıcılarının kendi içeriklerini birbirleriyle paylaşmaları ve hiçbir zaman ve mekân sınırlaması olmadan bu ortamlar üzerinde iletişim içinde kalmaları, sosyal medyayı çift yönlü iletişime olanak sağlayan interaktif bir platform haline getirmektedir. Böylece geleneksel medyada pasif birer izleyici olan izler kitle artık aktif ve katılımcı bir yapıya bürünmüştür.

2.4.2. Terörle Mücadelede Sosyal Medya Ortam ve Araçları

Daha önce de vurgulandığı üzere her sosyal medya ortamı bir diğer deyişle, her sosyal medya sitesi kendisine has özelliklere sahiptir. Bu bağlamda sosyal medya üzerinden terörle mücadele sürecinde sosyal ağlar, bloglar, mikrobloglar, medya paylaşım siteleri (video/fotoğraf) ve forumlar gibi geniş bir sanal yelpazede mücadele söz konusudur. Aşağıda her bir sosyal medya ortamı terör bağlamında değerlendirilmektedir.

Yukarıda da değinildiği gibi farklı sosyal ağ siteleri bulunsa da hem dünyada hem de Türkiye’de en çok kullanılan ve bilinen sosyal ağ sitesi Facebook olarak karşımıza çıkmaktadır. Facebook’un sahip olduğu kullanıcı sayısı, video, fotoğraf, PDF ve GIF gibi her türlü biçimsel içerik (format) paylaşımına olanak sağlaması ve yaratabileceği devasa sosyal ağ etkisi bu ortamı terör bağlamında da son derece önemli bir noktaya taşımaktadır. Özellikle Facebook’un haber aracı işlevinden yola çıkarak terör örgütleri bu ortamı vatandaş gazeteciliği kisvesi altında provokasyon amacıyla kullanmaktadır. Vatandaş gazeteciliği provokasyona ve yanlış bilgilendirmeye son derece olanak sağlayan bir kavramdır. Örneğin, Gezi Parkı olaylarında İstanbul’da polisin üzerinden tankla geçtiği iddia edilen sırtı yarılmış insan fotoğrafının yıllar önce Filistin’de çekilmiş bir kare olduğu ortaya çıkmıştır. Yine aynı olaylardaki “polis insanların üzerine yayılım ateşi açtı” yalanı hem iç hem de dış basında geniş yankı uyandırmıştır

ama aslı çıkmamıştır⁴⁸⁰. Benzer bir biçimde Arap Baharı olarak adlandırılan ve Mısır, Tunus, Libya gibi birçok Arap ülkesinde yönetimlerin devrilmesiyle sonuçlanan ve iç savaş sürecini başlatan toplumsal olayların da temelinde vatandaş gazeteciliği yöntemi ile servis edilen yoğun görsel destekli dezenformatif haberler bulunmaktadır.

Özellikle tüm toplumu ilgilendiren ve provokasyona müsait olaylardan sonra Facebook başta olmak üzere birçok sosyal medya ortamında manipülatif haberlerin çıkarılması terör örgütlerinden beklenen bir aksiyondur. Özellikle bazı haberlere getirilen yayın yasakları da bu konuda terör örgütlerinin elini ne yazık ki güçlendirmekte, resmî-legal haber araçlarından enformasyon edinemeyen kamuoyunun, kaynağı belirsiz dezenformatif içeriklere yönelip itibar etmesine neden olmaktadır. Bu süreçte atılacak en doğru adım, haber kanallarını açık tutarak kamuoyunun kaynağı belli olmayan içeriklere yönelmesine engel olmaktır. Bu tip durumlarda terör örgütleri Facebook üzerinden oluşturdukları sayfalar ve sahte bireysel hesaplar üzerinden aslı olmayan, provokatif haber paylaşımında bulunurken bir mikroblog sitesi olan Twitter’da ise çok sayıda dezenformatif paylaşım yaparak mesajlarını TT yani Trend Topic yapmaya çalışmaktadırlar. Twitter’da Trend Topic olan bir konu başlığının bir anda görünürlüğü artmakta ve o konuyla ilgili olarak yazılan mesajlar milyonlara ulaşmaktadır⁴⁸¹. Twitter’dan sürekli olarak günceli takip eden habercileri de etkileyebilen Trend Topic⁴⁸² kavramı özellikle tüm toplumu ilgilendiren hassas hadiselerin geleneksel medyada haberleşmesi sürecini de olumsuz bir biçimde etkileyebilmekte ve yurt içindeki veya yurt dışındaki geleneksel medya ortamlarında haberin teröristlerin istediği şekilde yer almasına neden olabilmektedir. Bu süreçte güvenlik birimlerinin hem Facebook hem de Twitter’da güncel olan konu başlığını, başlığın başına veya sonuna hashtag (#) işareti ekleyerek taramaları veya belirlenen anahtar kelime taramaları da sadece o konuyla ilgili paylaşımları görmelerine olanak sağlayarak provokatif paylaşımda bulunan kötü niyetli kişilerin veya örgüt üyelerinin de ortaya çıkmasına ve yakalanmalarına olanak sağlayabilmektedir. Söz konusu durum sosyal medyada monitoring yani izleme yapmanın terör açısından hayati önemine işaret ettiğini göstermektedir.

⁴⁸⁰ Turhan, D. G. (2017). “Dijital Aktivizm”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 26, 33.

⁴⁸¹ İnternet: Sosyal Medya-Güncel Sosyal Medya Gelişmeleri (2014). “Trend Topic Nedir ve Nasıl Yapılır?”, <https://sosyalmedya.nl/twitter-2/trend-topic-nedir-ve-nasil-yapilir.html>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

⁴⁸² Aiello, L., Maria, P., Georgios, D. ve Corney, D. (2013). Sensing Trending Topics in Twitter, *IEEE Transactions on Multimedia*, 15(6):1, 2.

Terör örgütleri tarafından aktif bir biçimde kullanılan bir diğer sosyal medya platformu da medya paylaşım siteleridir. Bu ortamlar aracılığıyla örgütler başka bir kaynaktan edindikleri fotoğraf veya videoları manipülatif bir biçimde kullanabilmekte ve görsellerin geniş kitlelere yayılmasını sağlayabilmektedirler. Medya paylaşım siteleri arasında son derece popüler olan Youtube, Instagram ve Pinterest gibi sosyal medya ortamları geniş kullanıcı kitleleri nedeniyle teröristleri ve terör örgütlerini son derece cezbetmekte ve etkili görseller aracılığıyla onlara propaganda yapma olanağı sunmaktadır⁴⁸³. Metin veya herhangi bir sesli anlatıma gerek kalmadan paylaşılan etkili bir video veya fotoğraf anında sosyal ağ etkisi yaratarak geniş kitlelere ulaşır hatta geleneksel medyada dahi yer alabilmektedir. Bu duruma gösterilebilecek örneklerin başında DAESH terör örgütünün kanlı eylemlerinin medya paylaşım sitelerinde yayınlanmasının ardından görüntülerin doğruluğu kesinleşmeden ve etik unsurlar göz ardı edilerek geleneksel medyada haber olarak yer alması gösterilebilmektedir⁴⁸⁴. Böylece örgütler video paylaşım sitelerinde yayınladıkları görüntüler aracılığıyla geleneksel medyada da yer alma imkânı bulmakta, mesajlarını daha geniş kitlelere ulaştırmakta ve inandırıcılıklarını arttırmaktadırlar. Bu süreçte Facebook ve Twitter’da olduğu gibi anahtar kelime taraması aracılığıyla kimi zaman örgüt yandaşlarının kimliklerine ulaşarak yargı organlarını devreye sokmak veya mahkeme kararı ile görüntülerin silinmesini sağlamak söz konusu olsa da internet teknolojileri yapısı gereği terör örgütleri ve teröristlere sanal alemde kaçış ve gizlenme fırsatı sunmaktadır. İnternetin tek bir sahibinin olmaması, sosyal medya şirketlerinin merkezlerinin yurtdışında olması, uluslararası iş birliğindeki yetersizlikler, VNP ve IP gizleme gibi teknik unsurlar internet ortamlarında kötü niyetli kişi ve yapılanmaların gizlenmesine daima olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte paylaşılan kötü niyetli bir içerik hiçbir zaman tam olarak silinememekte, silinse bile başka bir sanal ortamda tekrar ortaya çıkabilmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü internet ve sosyal medya ortamlarında terörle mücadelede en etkili yöntem, kamuoyuna resmî kanallar aracılığıyla sürekli olarak akan enformasyondur. Bu durumda kamuoyu ve geleneksel medya sosyal medya ortamlarında yayılmaya çalışan kötü niyetli dezenformatif bilgilere itibar etmeyecektir. Bu süreçte bilinçli

⁴⁸³ Weimann, **a.g.m.**, 3.

⁴⁸⁴ Al-Rawi, A. and Groshek, J. (2018). “Jihadist propaganda on social media: An examination of ISIS related content on Twitter”, *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism*, 8(4), 7.

medya kullanımının yanı sıra bilinçli sosyal medya kullanımının da eğitim kurumlarında giderek önem kazanması sanal ortamlar üzerinden teröre vurulan en büyük darbe olacaktır.

Sosyal medya siteleri, sosyal ağlar, bloglar, mikrobloglar, medya paylaşım siteleri, forumlar ve vikiler gibi pek çok farklı ortamlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu ortamları sosyal yapan unsur ise söz konusu ortamların her birinin kullanıcı içerikli ve interaktif olmalarıdır. Bu bağlamda belli başlı sosyal medya siteleri ve özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- **Sosyal ağlar:** Sosyal ağlar, internet kullanıcılarının birbirleri ile sürekli iletişim içinde kalmalarına ve metin, fotoğraf, video, müzik gibi farklı biçimleri paylaşımlarına izin veren ağlardır. Sosyal ağ siteleri internet kullanıcılarına kendi ağlarını oluşturma ve oluşturdukları ağ ile etkileşim kurma olanağı sağlayan web siteleri olarak ortaya çıkmıştır⁴⁸⁵. Kendi ağlarını oluşturan kullanıcılar çevrelerinde var olan arkadaş, akraba gibi yakınlarını ağlarına ekleyip, daha sonra arkadaşlarının arkadaşları, akrabalarının arkadaş ve tanıdıkları gibi dolaylı kişileri de ekleyerek ağlarını genişletme imkânı bulmuşlardır. Günümüzde Web 2.0 özellikleriyle bağlantılı birçok sosyal ağ sitesi bulunmaktadır. Bunlardan en popüler olanları: MySpace, Facebook ve 2011 yılında faaliyete geçen Google Plus'tır. Ayrıca bu sosyal ağların yanında LinkedIn, Xing, Ryze gibi daha çok iş yaşamına dönük profesyonel sosyal ağ siteleri de bulunmaktadır. Sosyal ağ siteleri internet kullanıcılarına kendi aralarında görüşlerini, siyasi fikirlerini, yaratıcılıklarını paylaşma ve yeni sosyal çevre edinme imkânı da sağlamaktadır⁴⁸⁶. Sosyal medya ortam ve araçları içinde en popüler olanlar sosyal ağ siteleri, özel veya resmi birçok kurum ve kuruluşun da ilgisini çekmektedir. Hedef kitleleri ile iletişim kurmak üzere sosyal ağlar üzerinden birçok kurum, kuruluş ve örgüt faaliyet göstermektedir.

- **Bloglar:** Sosyal medya araçları içinde yaygın olarak kullanılan ve artık kişisel Web sitelerinin yerini alan bloglar, web ve log kelimelerinin birleşmesinden türemiştir. Web günlüğünü ifade eden Weblog kavramı zaman içinde yaygınlaşarak blog olarak adlandırılmaya başlanmıştır⁴⁸⁷. Blogu sürdüren ya da yazan kişiye ise blogger denilmektedir. Bloglar, resim ve videolar ile zenginleştirilebilen, kronolojik tarih sırasına göre yeniden eskiye doğru mesajların sıralanabildiği gelişmiş bir Web sitesi türüdür⁴⁸⁸. Türkçe'ye ağ günlükleri olarak geçen bloglar,

⁴⁸⁵ Kahraman, M. (2013). *Sosyal Medya 101-2.0*. İstanbul: Mediacat Yayıncılık, 16.

⁴⁸⁶ Vural, A. Z. B. ve Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3355-3356.

⁴⁸⁷ Kahraman, a.g.e., 27.

⁴⁸⁸ Akar, a.g.e., 49.

hiçbir teknik bilgi gereksinimi olmadan kullanıcıların içerik oluşturabilecekleri bir biçimde tasarlanmıştır. Bloglar resim, video ve ses formatlarının da eklenebilmesi ile günlüğün çok daha ötesindedirler. Bloglar, grafik tasarımcı ve yazılım uzmanına ihtiyaç duymadan birkaç dakika içinde kurulup içeriği girilebilen son derece interaktif sitelerdir. Bu nedenle bloglar, kurumlar için de web siteleri kadar işlevsel ve önemlidir⁴⁸⁹.

- **Mikrobloglar:** Mikrobloglar anlık, karşılıklı ve 140 karakter gibi kısa metin girişi ile geleneksel bloglardan oldukça farklı bir ortamdır⁴⁹⁰. Uygulanış bakımından mikroblogging kavramı, insanların o anda ne yaptıklarıyla ilgili kısa mesajların yayınlanmasına olanak veren anlık mesajlaşma platformudur ve yayınlanan mesajlar 140 ile 200 kelime arasında sınırlandırılmıştır. Mikrobloglar küçük çaptaki gruplara blogging yapma eylemi olarak da tanımlanabilmektedir. Üyelerin akıcı ağında basit ve çok hızlı bir iletişim formu olmasından dolayı, küçük bilgi güncellemeleri ve değişikliklerine ilişkin yeni fırsatlar sunan mikrobloglardan en yaygın ve bilineni Twitter'dır⁴⁹¹. Sadece 140 karakterlik metin yazımına olanak sağlayan bu mikroblogun en önemli özelliği iletilerin ve paylaşımların herkes tarafından görülebilmesidir⁴⁹².

- **Medya paylaşım siteleri:** İnternet kullanıcılarının kendi çektikleri ya da başka kanallardan edindikleri video ve fotoğraf gibi görselleri başkalarıyla paylaşmalarına olanak sağlayan sosyal ortamlardır⁴⁹³. Günümüzde Flickr, Picassa, Instagram en popüler fotoğraf paylaşım; Youtube ve Dailymotion ise en popüler video paylaşım siteleri olarak öne çıkmaktadır. Flickr ve Picassa gibi siteler üye topluluklarına resim yükleme, paylaşma, yorum yapma ve tartışma olanakları sunmaktadır. Youtube ve benzeri siteler ise aynı şeyleri video içerikleri için yapmaktadırlar⁴⁹⁴. Bu tip siteler paylaşılan içeriğin herkese açık durumda kalmasına, sadece içeriğin üyenin arkadaşları tarafından görülebilmesine ya da içeriğin sadece üye tarafından görülebilmesi gibi farklı seçeneklere olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu platformlarda paylaşılan içerikler kullanıcının üye olduğu başka blog ya da sosyal ağlara da eklenebilmektedir.

- **Forumlar:** Özel ilgilere yönelik olarak oluşturulan bilgi ve fikir değişimi amacıyla tasarlanan sitelerdir. Forumlarda çeşitli başlıklar altında farklı ilgi alanlarına sahip kişiler bir

⁴⁸⁹ Sevinç, S. S. (2012). *Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya*, İstanbul: Optimist Yayın ve Dağıtım, 56-57.

⁴⁹⁰ Solmaz, B. ve Görkemli, H. N. (2012). "Use of Social Media as a New Communication Tool: The Case Of Konya Woman Associations". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 185.

⁴⁹¹ Akar, a.g.e., 58-59.

⁴⁹² Sevinç, a.g.e., 102.

⁴⁹³ Akar, a.g.e., 97.

⁴⁹⁴ Akar, a.g.e., 96.

araya gelmektedir. Bu ortamlarda kişiler ilgi alanları doğrultusunda sohbet etmekte ve paylaşımda bulunmaktadır. Forum üyeleri siteye bağlanarak sohbetleri takip edebilmekte, konu başlıklarına yorum yapabilmekte ya da kendileri konu başlıkları açabilmektedirler⁴⁹⁵. Forumların en önemli özelliği aynı ilgi alanına sahip kimselere yönelik içeriklerden oluşmasıdır. Klasik araba, saat, sağlık, spor ve siyaset gibi farklı içerikleri barındıran ve farklı ilgi alanlarına yönelik forumlar, aynı ilgi alanına sahip kimselerin etkileşim kurmaları bakımından son derece işlevsel ortamlardır.

- **Vikiler:** Viki; internet kullanıcıları tarafından içeriği oluşturulan ve düzenlenen kullanıcı içerikli, geniş çaplı dokümantasyonlar oluşturulmasına olanak sağlayan bir diğer sosyal medya ortamıdır. Vikilerde bir kullanıcı, bir diğer kullanıcı tarafından oluşturulan sayfaları dilediği gibi değiştirebilmektedir⁴⁹⁶. Havai dilinde hızlı anlamı taşıyan “Wiki” 1994 yılında “WikiWikiWeb” adıyla Ward Cunningham tarafından geliştirilmiştir⁴⁹⁷. Tüm internet kullanıcılarının içerik yazabildiği dünyanın en geniş kullanıcı içerikli internet ansiklopedisi olan Wikipedia, dünyanın en meşhur vikisidir. Dünyanın farklı yerlerinden birbirlerini tanımayan internet kullanıcıları tarafından içeriği oluşturulan Wikipedia, herkesin istediği yer ve zamanda bilgi girip paylaşabildiği ve güncelleyebildiği bir ortamdır. Bunun yanı sıra bağımsız olmayan ve ticari kuruluşlar tarafından kullanılan vikiler de bulunmaktadır⁴⁹⁸.

Sosyal medya ortamları kendilerine özgü farklı tür ve işlevlere sahip olarak karşımıza çıksalar da en önemli ortak noktaları hiçbir zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın içeriklerinin internet kullanıcıları tarafından herhangi bir teknik bilgi gereksinimi olmadan kolayca oluşturulabilmesi ve bu içeriğin başkalarıyla anında paylaşılabilmesidir. Bu durum, internet kullanıcılarına bilgiyi özgürce paylaşma gücünü veren önemli bir unsurdur. Ancak paylaşılan bilginin doğruluğu, ortaya çıkan bilgi kirliliği, kötü niyetli manüplatif kullanım madalyonun bir diğer yüzünü oluşturmaktadır.

⁴⁹⁵ Alikılıç, a.g.e., 41.

⁴⁹⁶ Kahraman, a.g.e., 22.

⁴⁹⁷ Akar, a.g.e., 72.

⁴⁹⁸ Scott, D. M. (2009). *Pazarlama ve İletişimin Yeni Kuralları*. İstanbul: Mediacat Kitapları, 109.

2.5. Terörle Mücadelede Sosyal Medyanın Sorumluluğu

Ulusal ve küresel terörün başat aktörü olan internetin, terör örgütlerinin propaganda, küresel çapta sesini duyurma, örgüte müzahir kesimlerin desteğini elde etme, toplumda korku yaratma gibi amaçlar doğrultusunda kullanıldığı bilinmektedir. İnternetin dünya çapında büyük bir hızla gelişip yaygınlık kazanması sonucunda zaman ve mekân kavramı bir ölçüde ortadan kalkmış, küresel düzeyde bilgi ve iletişim akışı tek bir tuşa indirgenir hale gelmiştir. Elbette bu teknolojik gelişmelerden toplumların büyük oranda yararlanmaları söz konusudur. Ancak organize suç çeteleri ve terör örgütleri de gelişen teknolojinin olanaklarından yararlanarak kazanç sağlamak ve geleneksel suç türlerine ek olarak yeni suç türlerinin de gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Devletlerin iç güvenliğine yönelik bir tehdit olan ve hiçbir sınır tanımaksızın hedeflerine ulaşmak amacıyla hareket eden terör örgütleri, yeni teknolojilerin yardımıyla tahminlerin de ötesinde hareketlilik göstererek uluslararası suç trafiğinin kapsamını genişletmektedirler. Bu nedenle, bilgisayarlarda ve bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişim ve bunların yaygın bir şekilde kullanımı, toplum hayatını da köklü biçimde değiştirmektedir⁴⁹⁹.

Medyanın terörle mücadeledeki rolü büyüktür. Her şeyden önce medya, baskın söylemler ve hükümetin talepleri doğrultusunda haberleri sunabilir veya hükümet yetkilileri tarafından gerek uluslararası çevrede gerekse terör örgütü üyeleri veya örgüte müzahir kesimde algı yaratmak ve bu hedef kitleleri etkilemek için kullanılabilir⁵⁰⁰. Dolayısıyla insan hayatının ayrılmaz bir parçası olan iletişim, terör örgütleri tarafından da vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir. Terör hedeflerine ulaşmak için mali ve insani kaynaklara büyük ölçüde ihtiyaç duyan terör örgütleri, kendilerine yeni taraftarlar toplayabilmek ve örgüt propagandasını yapabilmek üzere iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Manuel Castells, terör örgütlerinin terör eylemi ve medya kullanımı olmak üzere iki temel taktiği olduğu tespitinden hareketle medyanın, kamu zihni üzerinde bir dönüşüm yarattığını dile getirmektedir. Bu nedenle terör eylemlerinin medyaya uyarlanması ve çarpıcı olması zorunludur. Nitekim terör eylemleri

⁴⁹⁹ İnternet: Keçeci, O. (Mart, 2016). “Siber Suçlar ve Siber Terörizm”, https://www.academia.edu/2333087/Siber_Su%C3%A7lar_ve_Ter%C3%B6rizm, Yayın Tarihi: 29.03.2016, Erişim Tarihi: 05.03.2019.

⁵⁰⁰ Aydemir a.g.m., 517.

günümüzde tıpkı bir Hollywood filmi gibi tüm dünyaya aktarılabilmekte ve dünya tarafından izlenebilmektedir ki, günümüzde zihinlerin bu yolla şekillendirilebildiği ileri sürülmektedir⁵⁰¹.

Terör örgütleri medyadan ve medyanın her türlü olanağından sonuna kadar yararlanmaktadır. Terör örgütleri medya aracılığıyla toplum yararına yaptıklarını iddia ettikleri eylemlerini sunarak söz konusu toplumun meşru temsilcisi olabilme amacını gütmektedirler. Bu noktadan hareketle terör örgütleri eylemlerini medyada uygun şekilde aktarmak için yoğun bir çaba sergilemekte ve medyada ne kadar temsil ediliyorlarsa kendilerini o ölçüde başarılı görmektedirler. Bu bağlamda terör örgütlerinin medyaya ihtiyaç duyduklarını, terör ve medya arasındaki ilişkinin ayrılmaz bir bütün olduğunu ve medyanın bazen bilerek bazen de bilmeden terör örgütlerinin amacına hizmet ettiğini söylemek mümkündür. Bu kapsamda internetin medya mecralarındaki yerine ve önemine yapılacak vurgu anlamlı görülmektedir. Çünkü gerçekleştirdikleri eylemlerle geleneksel medya kanallarının dikkatini çekme ve propaganda yapma amacı güden terör örgütleri, sosyal medya sayesinde birer medya merkezi olarak konumlanarak kendi istedikleri içeriği kendi istedikleri biçimde ve sıklıkta yayınlayıp ulusal ve uluslararası kamuoyu ile paylaşabilmektedirler⁵⁰². Terör örgütlerinin sosyal medya aracılığıyla etki sahalarını genişletmeye çalıştıkları ve toplum nezdinde güçlü ve olumlu bir algı oluşturmaya yöneldikleri, bunun için de tüm medyayı ve özellikle de son süreçte sosyal medyayı propaganda amacıyla etkin bir şekilde kullandıkları söylenebilmektedir.

Terörizm ve terörle mücadele süreci, doğası gereği iletişimsel bir nitelik taşımaktadır. Karşı propaganda, psikolojik savaş, toplumun kalbini ve zihnini kazanma yöntemleri, teröristlerin örgütü terk ederek taleplerini şiddetsiz ve yasal yollar aracılığıyla dile getirme yolları ve farklı hedef kitlelere farklı mesajları iletecek toplumsal projeler iletişimsel bir form olarak terörle mücadele sürecinde de bütünüyle gereklidir. Teröristlerin ideolojilerini inşa ettikleri söylem alanı ve geliştirdikleri propagandalar, terör destekçilerini ve üyelerini alternatif yollara ve seçeneklere kapalı hale getirebilir. Bu nedenle terörle mücadele söylemleri ve terör örgütlerine karşı geliştirilen propaganda çalışmaları, terör tehdidi karşısında siyasileri, vatandaşları, medyayı ve tüm halkı etki altına alabilmektedir⁵⁰³. Bu nedenle terörle mücadelede

⁵⁰¹ Kesinkaya, E. (2015). *Irak ve Şam İslam Devleti'nin Yeni Medya Kullanımı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 23.

⁵⁰² Türkoğlu, E. (2017). "Küresel Bir Terör Örgütü Olarak İŞİD'in Dijital Dergi Kullanımı: Konstantiniyye Üzerine Bir İnceleme". *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 164-165.

⁵⁰³ Crelinsten, a.g.m., 6.

sosyal medyaya yönelik kapsayıcı ve bütünsel çalışmalar ve yaklaşımlar ile özellikle siber terörizmin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Günümüzde internet başta olmak üzere kitle iletişim araçları terör örgütlerinin propagandasını yapsa da doğrudan terörle mücadeleye adanmış ve uzmanlardan oluşan etkili bir siber-suç birimi oluşturmaya her ülkenin ihtiyacı vardır⁵⁰⁴. Terörle mücadelenin başta medya olmak üzere her platformda bilinçli, planlı ve stratejik bir çabaya dönüştürülmesi ile terörle mücadeleye süreklilik kazandırılabilir.

2.5.1. Sosyal Medya ve Siber Suçlar Kapsamında Terörle Mücadele

Son yıllarda iletişim ve özellikle internet teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü hız ve gelişim, bu teknolojilerin hiçbir zaman ve mekan engeline takılmaksızın hemen hemen tüm kurallardan ve denetimlerden bağımsız bir şekilde kullanılabilmesini sağlamaktadır. Birçok faydasına rağmen bu teknolojiler aracılığıyla kişi hak ve hürriyetlerine saldırı, özel hayatın gizliliğinin ihlali ve çocuk istismarı gibi önemli toplumsal suçlar da işlenebilmektedir. Elbette terör örgütleri de internet teknolojilerinin sunduğu bu sonsuz imkânları kullanmakta tereddüt etmemiş ve her geçen gün artan nispette bu örgütler, internet ve elektronik iletişim dünyasının içinde yer almıştır. Terör örgütleri, siber ortamda internetin kendilerine sağladığı kolaylıklardan sonuna kadar faydalanmaktadır. İnternet teröristlere birçok avantaj yaratmaktadır. İnternet ve internet teknolojilerinin merkezi kontrolden uzak olması, bu teknolojilerin sınırlamalarının yok denecek kadar az olması, herkesin ulaşımına açık ve herkes için kullanım kolaylığı sağlaması, bilgilerin hızlı bir şekilde küresel olarak akması, geleneksel iletişim yöntemlerine göre maliyetinin daha düşük olması, multimedya ortamlarının var olması, anonim bir yapı taşıması ve medyada kendine yoğun bir ilgi duyulması sayılabilecek başıca avantajlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla terör örgütlerinin internete ve bu teknolojilere ilgi göstermeleri de gecikmemiştir. Bu ilginin temel sebepleri aşağıdaki gibi sıralanabilir⁵⁰⁵:

- Daha az mali kaynak ve personel ihtiyacı vardır,
- Geleneksel terörist eylemlere göre uygulama yöntemleri daha kolaydır,
- Herkesin rahatlıkla kullanabileceği teknolojilerdir ve ileri teknolojiyi içermez,

⁵⁰⁴ Bizina, a.g.m., 76.

⁵⁰⁵ Çakmak, H. ve Demir, C. K. (2009). “Siber Dünyadaki Tehditler ve Kavramlar”, *Suç Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya*. Ankara: Barış Platin Kitabevi, 37-38.

- Failler anonimdir ve bu nedenle geleneksel yöntemlere göre faillerin tespit edilebilmesi ve özellikle kimliklerinin tanımlanıp ayırt edilebilmesi oldukça güçtür,
- Terör eylemlerine yönelik hedef ve çeşit çoktur,
- Siber terör saldırılarında mesafenin önemi yoktur, bu eylemler uzak mesafelerden bile gerçekleştirilebilir. Bu durum dolayısıyla faillerin tespit edilmeleri ve tanınip yakalanmaları zordur,
- Siber saldırıların ilgi çekici olması nedeniyle teröristler medyada her zaman daha fazla yer alma fırsatına sahip olabilirler.

Bu gelişmeler, McLuhan'a (1962) göre elektromanyetik alanda ve özellikle iletişim teknolojilerinde meydana gelen yeni buluşlar ile birlikte insan ve toplum ilişkilerinde eşzamanlılığı yeniden yaratıp düzenleyerek dünyayı 'küresel bir köy'⁵⁰⁶ haline getirirken, internet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler de sesli ve görüntülü sohbetlerin öncülüğüne, multimedya kullanımına, özel hayatın ihlal edilmesine, alışveriş yapılabilmesine imkan tanımaktadır. Hatta bu alanlarda yaşanan gelişmeler, siber psikoloji olarak tanımlanan ve yeni teknolojilerin insan davranışı üzerindeki etkilerini inceleyen yeni bir bilim dalının doğmasına zemin hazırlamıştır⁵⁰⁷. İnternetin karmaşık yapısı ve dünya çapında kullanımının yaygınlaşmasının ardından önemli ölçüde ciddi problemler görülmeye başlamış ve internetin kötü amaçlar için kullanılması, beraberinde 'siber suçlar' olarak tanımlanan yeni suç türlerini de ortaya çıkarmıştır⁵⁰⁸. Bazı klasik suç çeşitlerinde de siber yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Son süreçte çok gündemde olan internet dolandırıcılığı buna örnek verilebilir.

Siber suçları, akla gelebilecek herhangi bir suçun elektronik ortamda işlenebilmesi ve bu elektronik ortamda gerçekleştirilen bu fiilin hukuka aykırı veya hukuk kuralları açısından suç olarak tanımlanması halinde ortaya çıkan suç olarak tanımlamak mümkündür. Bu doğrultuda siber suçlar da klasik suçlarda olduğu gibi üç grupta sınıflandırılmaktadır. Bunlar; devlete ve kamu düzenine karşı işlenen siber suçlar, mal varlığına karşı işlenen siber suçlar ve

⁵⁰⁶ McLuhan, M. (1962). *Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man*. Canada: University of Toronto Press, 31.

⁵⁰⁷ EUROPOL (2014). "İnternet Organize Suç Tehdidi Değerlendirmesi (İOCTA)". *Avrupa Polis Teşkilatı Yayını*, 62.

⁵⁰⁸ Balcıoğlu, İ. (2014). "İnternet Kullanımı ve Getirip Götürdükleri". *Somuncubaba Dergisi*, 66.

kişilere karşı işlenen siber suçlardır⁵⁰⁹. İnternet ve bilişim teknolojilerinden yararlanarak kamu düzenine karşı işlenen suçlar ise, siber terörizm kavramının doğumuna zemin hazırlamıştır.

Genel anlamda terör eylemlerinin internet teknolojileri aracılığıyla elektronik uzamda yürütülmesini ifade eden siber terörizm, daha kapsamlı bir şekilde yeni yüzyılda terörizmin sınır tanımayan yeni yüzü olarak yansımaktadır. Teröristlerin elektronik bir saldırıyla barajları boşaltabilmeleri, ordunun haberleşme sistemlerini çökertebilmeleri, kentin trafik ışıklarını işlevsiz hale getirip kaos çıkarabilmeleri, telefon ve haberleşme sistemlerini işlemez hale getirebilmeleri, elektrik ve doğalgazı kesebilmeleri ve bilgisayar sistemlerini bozabilmeleri mümkündür⁵¹⁰. Siber terörizm, belirli siyasal ve sosyal amaçlar doğrultusunda bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara zarar vermesiyle hükümeti veya toplumu zor durumda bırakma, yıldırma ya da baskı altında tutmak üzere kullanılmasıdır⁵¹¹. Köknar ise, siber terörizmi klasik anlamda terör faaliyetinin sadece sanal ortam kullanılarak yapılması olarak belirtirken, terörizmin sanal olarak ortaya çıkmadığını, sadece siber ortamın terör eyleminde bir araç olarak kullanıldığını vurgulamaktadır⁵¹². Siber suçların Türk Ceza Kanunu'nda yer almasını ve hukuki alanda tanımlanmasını şu şekilde özetlemek mümkündür⁵¹³:

Siber suçların Türk Ceza Kanunu'nda ilk yer alışı, 6 Haziran 1991 tarihli 3756 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun ile olmuştur. Bu değişikliğin 20. maddesi ile "Bilişim Alanında Suçlar" başlığı altında bir bab eklenmiş ve bir bilgisayardan programların, verilerin veya diğer unsurların hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi veya bunların başkasına zarar vermek üzere kullanılması, nakledilmesi veya çoğaltılması yasayla ceza unsuru olarak kabul edilmiştir. Ardından Eylül 2004'te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile tanım genişletilerek siber suç kavramı da ceza kanununa eklenmiştir. Takiben 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda 2006'da yapılan değişiklikle siber suça terör bağlamında da yer verilmiş ve Türk Ceza Kanunu'nda ilgili birtakım maddeler listelenmiştir. Bu maddeler, 243. ve 244. maddelerde belirtilen bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme maddelerine ek olarak bilgisayar sistemlerini kullanarak işlenebilecek suçların listesini içermektedir. Terörle Mücadele Kanunu'nun ikinci maddesine göre ise, 'terör örgütüne mensup olmasa

⁵⁰⁹ Balcıoğlu, a.g.m., 67.

⁵¹⁰ İnternet: Özcan, M. (2006). "Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu", www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87-292k, (Yayın Tarihi: 05 Ekim 2006), (Erişim Tarihi: 06.03.2019).

⁵¹¹ Özcan, M. (2002). *Siber Terörizm ve Ulusal Güvenlik: İnternet ve Hukuk*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 309.

⁵¹² Köknar, A. M. (2001). "Sanal Ortamda Terörizm". *T.C. Dışişleri Bakanlığı Bilişim ve İnternet Teknolojilerinin Ceza Hukuku Açısından Doğurduğu Yeni Sorunlar Semineri Bildiriler Kitabı*, Bursa, 66.

⁵¹³ Özcan, a.g.m., 5.

dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu' sayılmaktadır. 2011 senesinde yerini Kalkınma Bakanlığı almadan önce Devlet Planlama Teşkilatı 2005 yılında 'Bilişim Toplumu Stratejisi' isimli bir çalışma başlatmış ve 2006-2010 dönemini kapsayan bir strateji belgesi ve eylem planı yayınlamıştır. Eylem planı, siber güvenlik tehditlerini sürekli olarak takip etmesi, uyarılar yayınlaması, alınacak tedbirler konusunda bilgilendirme ve koordinasyon sağlaması amacıyla Bilgisayar Olaylarına Acil Müdahale Merkezi (SOME, İngilizce CERT) kurulacağını belirtmiştir.

Ancak bu gelişmelere ve atılan adımlara karşın, siber ortamda terörle mücadele konusunda yine de çözüm bekleyen belirli sorunlar ve zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorlukları; *siber tehditlerin geniş etkilerinden ve boyutundan kaynaklanan zorluklar, siber ortamın özelliklerinden kaynaklanan zorluklar, yasal ve teknik zorluklar, operasyonel zorluklar ve mağdurların davranışlarından kaynaklanan zorluklar* olmak üzere beş başlık altında gruplamak mümkündür⁵¹⁴:

- *Siber tehditlerin geniş etkilerinden ve boyutundan kaynaklanan zorluklar*: Sanal alemin doğası gereği, siber suçlarla ilgili kesin ve net sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Ancak her ne kadar siber ortamın kendisi sanal olsa da bu ortamda işlenen suçlar gerçektir. Siber tehditlerin suç olarak ortaya çıkmadan önce önlenmesi için öncelikle emniyet birimleri tarafından tespit edilmesi gerekmektedir. Ancak mevcut işleyiş, siber suçlara maruz kalanların başvuruları ve bildirimleri ile emniyet birimlerinin kayıt altına aldığı vakalarla sınırlıdır. Bu nedenle siber tehdit ve suçların etki alanının ve genişliğinin ortaya konabilmesi için, bu tehdit ve suçlara maruz kalanların suç duyurusunda bulunmaları ve emniyet birimlerinin de ilgili işlemleri başlatıp yürütmeleri gerekmektedir. Bu sağlanamadığı sürece, siber tehditler ve suçlara yönelik farkındalık oluşturulamayacak, tehditlerin ve suçların etki alanı ve boyutları tam anlamıyla bilinemeyecek ve mücadele stratejileri geliştirilemeyecektir.

- *Siber ortamın özelliklerinden kaynaklanan zorluklar*: Siber ortamın zaman ve mekan tanımayan yapısı gereği tek bir ülke, hukuk ve kolluk sistemi tarafından soruşturulması ve kovuşturulması imkansızdır. Siber suçlarla ve özellikle de bu alandaki terörist faaliyetlerle mücadele etmek için uluslararası alanda iş birliği olmazsa olmaz şarttır. Siber alanda işlenen suçların çok büyük kitleleri hedef aldığı ve bu suçların soruşturmasının klasik suçlara göre daha zor olduğu, farklı yöntemler gerektirdiği bilinmektedir. Ayrıca bu suçların işlenme oranı,

⁵¹⁴ Bıçakçı, S., Ergun, D. ve Çelikpala, M. (2016). "Türkiye'de Siber Güvenlik", S. Ülgen ve G. Kim. (Editörler), *Türkiye'de Siber Güvenlik ve Nükleer Enerji*, İstanbul: Edam Yayınları, 30-31.

gelişen teknoloji neticesinde her geçen gün klasik suçlara göre artış göstermektedir. Terör örgütleri de siber ortamın kendilerine sağladığı fırsatlardan sonuna kadar faydalanmaktadır.

- *Yasal ve teknik zorluklar:* Siber alandaki suçlarla ilgili soruşturmaları kimlerin ve nasıl yapacağı konusunda da yaşanan tartışmalar siber tehditlerle olan mücadeleyi olumsuz etkilemektedir. Siber saldırılar arttıkça ve çeşitlendikçe, mağdurları ve zanlıları tespit etme, delil toplama gibi temel soruşturma aşamaları değişmese de bu aşamalarda kullanılan usullerin değişmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, elektronik deliller kolaylıkla silinebilmekte, tahrip edilebilmekte ve karartılabilmektedir. Ayrıca, karşılıklı yasal yardım antlaşmaları, çok taraflı sözleşmeler veya yetki verme yazıları gibi diğer ülkelerden suça ait delil talep etmeyi sağlayan yazışmalar ve diğer prosedürler gecikmeye sebep olarak elektronik delillerin suçlular tarafından tamamen yok edilmesine yol açabilmektedir⁵¹⁵.

- *Operasyonel zorluklar:* Siber saldırılara karşı alınacak tedbirler bakımından da güçlükler söz konusudur. Siber saldırıların günün her saatinde ve kolaylıkla gerçekleştirilebilme ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, sürekli görev yapacak uzmanlara duyulan ihtiyaç daha da artmaktadır. Bu suçlar ile mücadele edecek kolluk güçleri çalışma saatleri konusunda çoğu zaman özveri göstermek durumundadır. Üzerinde yoğunlaşılacak bir olayın ne zaman biteceği çoğu zaman belli olmayacaktır. Çalışan personel mesai bitiminde işini bırakıp ayrılma olanağına çoğu zaman sahip olamayacaktır. Bu birimlerde kolluk güçlerinden personel olduğu kadar bilgisayar ve elektronik mühendisleri de olmalıdır. Bunun yanında, kamu kurum ve kuruluşları açısından, özel sektörün bilgi ve iletişim teknolojileri uzmanlarına sunduğu cazip maaş ve sosyal haklar gerekli personelin teminini güçleştirmektedir⁵¹⁶.

- *Mağdurların davranışlarından kaynaklanan zorluklar:* Kullanıcılara mağdur olunmaması için gerekli bilincin aşılması ve tedbirlerin öğretilmesi gereklidir. “Siber tehditlere karşı alınacak tedbirlerde sadece kolluğun veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarda ilgili görevlilerin değil, siber ortamın kullanıcılarının yani bir bakıma potansiyel mağdurların davranışları da çok önemlidir. Mağdurlarla ilgili olarak genellikle karşılaşılan sorun, mağdurların çeşitli nedenlerle uğradıkları siber saldırılarla ilgili, yetkili mercilere bildirim veya şikâyetle bulunmamalarıdır. Günümüzde pek çok terör örgütünün bankalar üzerinden karapara akladığı ve terörist faaliyetlerini finanse ettiği düşünülürse, bu konunun oldukça önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü mağdurların şikâyetle bulunmaması sayesinde örgütler siber

⁵¹⁵ Küresel Siber Güvenlik Gündemi. (2008). **Küresel Stratejik Rapor**. İstanbul Teknik Üniversitesi.

⁵¹⁶ Özcan, a.g.m., 5.

saldırılarına devam edebilirken, görevli birimlerin tedbir geliştirmesine de engel olunmaktadır”⁵¹⁷. Bütün dünyaya tek bir tuşla ulaşma imkânı sağlayan internet teknolojileri aracılığıyla işlenen suçlarla mücadelede bir ülkenin ve onun kolluk kuvvetlerinin tek başına mücadele etmesi imkânsızdır. Çağımızın en önemli suç mecrası haline gelen internet ortamında işlenen terör suçları gibi insan hayatına kast eden ve toplumda büyük travma yaratan suçlarla mücadelede çok samimi uluslararası iş birliklerinin katkı sağlayacağı muhakkaktır.

2.5.2. Terörle Mücadele ve Sosyal Medyada Sorumlu İçerik Oluşturma

Medya, toplumsal yaşamdaki eksik ya da hatalı davranışları etkili bir şekilde sergileyip sunma özelliğinden dolayı demokratik çerçevede hükümetler üzerinde de denetim ve eleştiriye sahiptir⁵¹⁸. Bu nedenle medya çalışanlarının, insanları etkilemenin gücünün farkında olmaları ve dolayısıyla habercilik anlayışında daha fazla hassasiyet göstermeleri bir zorunluluktur. Medyanın özellikle de diğer kişilerin düşüncelerine saygı ve diğerlerine zarar vermeme ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalması gerekmektedir⁵¹⁹.

Dolayısıyla kamuoyu ve hükümetler üzerinde önemli bir etkiye sahip olan medyanın habercilik anlayışında sınırsız bir özgürlükle hareket ederek hukukî ve toplumsal değerlerle uyuşmayan ve yalnızca sermaye sahiplerinin çıkarlarına uygun yayınlar yapması, hiç kuşkusuz, medyaya yönelik baskıları artıracak ve basın-yayın özgürlüğünü de olumsuz etkileyecektir. Bir başka deyişle, basın-yayın özgürlüğü çerçevesinde güçlerin kötüye kullanılması sonucunda devlet otoritesi de boş durmayarak harekete geçecek ve özgürlüğü kısıtlayıcı önlemler alarak bozulan kamu düzenini yeniden tahsis etmeye çalışacaktır⁵²⁰. Bu tür sorunlara sebebiyet vermemek ve potansiyel sorunları önleyebilmek için medyanın sorumlu habercilik anlayışı ile hareket etmesi gerekmektedir.

Terör örgütlerinin gerçekleştirdiği eylemler sonucunda insanlar arasında korku ve kaosun yayılması planlanmaktadır. Korku ve kaosun toplumsal yaşamda hüküm sürmesi ile terör halkın içine yayılma fırsatı bulacaktır. Dolayısıyla terör eylemleri ve tehditlerinin kaos ve panik yaratabilmesi, büyük oranda medya haberlerinde sunulan görüntü ve mesajlara bağlıdır.

⁵¹⁷ Özcan, a.g.m., 5-7.

⁵¹⁸ İçel, K. (2013). *Kitle İletişim Hukuku*. (10. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları, 248-249.

⁵¹⁹ Cohen-Almagor, R. (2002). *İfade, Medya ve Etik*, (Çev. S. N. Şad). Ankara: Phoenix Yayınları, 127.

⁵²⁰ İçel, a.g.e., 249.

Kitlesel medyanın küresel ölçekte ulaşılabilir olması bu etkileri daha yüksek seviyelere çıkarmaktadır⁵²¹. Haber medyası ve habercilik mesleği, izleyicilerin ilgisini ve dikkatini çekmek için çoğu zaman şiddet, skandal ve sansasyon içeren öyküleri kullanarak hatta bu öyküleri kurgulayıp çarpıtarak en yüksek reytingi elde etme mücadelesi olarak tanımlanmaktadır. Bunun en bilinen ve en sık kullanılan yöntemlerinden biri de teröristlerin amaçladıkları şekilde geniş kitlelere ulaşmalarını sağlayan terör haberleridir⁵²².

Türkiye ve Batılı ülkeler arasında terörle mücadele kapsamında geleneksel ve sosyal medyayı kullanma açısından önemli farklar bulunmaktadır. Batılı ülkelerde terör haberlerinin geleneksel ve sosyal medyada belirli ilkelere uygun olarak verilmesi oldukça önemli görülmektedir. Terör haberleri sunulurken uyulması gereken ilkeleri şöyle özetlemek mümkündür⁵²³:

- Haberlerdeki korku ve dehşet dolu görüntüler daha az tekrarlanmalı, özellikle travma yaratacak görüntüler azaltılmalı, daha az sansasyon taşıyan ancak bunun yerine daha fazla doğru bilgi ve sağduyu içeren görüntülere ve sahnelere yer verilmelidir. Haberler spekülasyondan uzak bir şekilde dramatize edilmeden verilmelidir. Sunulan haberler ile kamu düzeni gözetilmeli ve haberin kaynağına itibar kazandırılmalıdır.

- Medya, halkın içindeki belirli etnik veya dini grupları kışkırtmaktan uzak durmalıdır. Diğer bir ifadeyle, haberlerde ‘ötekileştirme’ yapılmamalıdır. Medya dilinde yer verilen ayrımcı ifadeler belirli grupların topluma entegre olmasına engel olmakta, yeni terör eylemlerinin gerçekleşmesine neden olarak toplumda öfke, huzursuzluk ve ümitsizliğin artmasına yol açmaktadır. Böylece potansiyel terör örgütü elemanlarını veya sempatizanlarını, hatta bunların da ötesinde daha ılımlı kişileri kışkırtarak çok kültürlülüğün zedelenmesine ve toplumsal kargaşaya sebep olmaktadır.

- Terör eylemleri, demokratik yönetimin temel dayanaklarından biri olan medyadaki haber alma ile düşünce ve ifade özgürlüğüne olumsuz etkide bulunmamalıdır. Söz konusu özgürlükler, terör eylemlerini de içerecek şekilde tüm toplumu yakından ilgilendiren konularda doğru bilgi edinilmesi hakkı başta olmak üzere devlet veya uluslararası kuruluşların yaşanan

⁵²¹ Eşidir, O. V. ve Bak, G. (2018). “Şiddet Unsuru Olarak Terör Olaylarının Medyada Haberleştirilmesi”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(7), 17-18.

⁵²² Eid, M. (2013). “The New Era of Media and Terrorism”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 36(7), 609.

⁵²³ Eşidir ve Bak, a.g.m., 27-28.

terör eylemlerine ya da tehditlerine karşı verdikleri yanıtları ve tepkileri de bilme hakkını kapsamaktadır.

- Medya görevini ifa ederken terör örgütlerinin çıkarlarına uygun haber yapmamalı, terör eylemlerinin kurbanlarının fotoğraflarını göstermemeli, nefret söylemlerini yaymamalı ve her tür abartıdan kaçınılmalıdır. Terör haberlerinin hassas doğası gereği medya çalışanlarına bilgi ve bilinç artırıcı eğitim kursları düzenlemeli ve mümkün olduğunca terör haberciliği konusunda eğitim almış medya mensupları görevlendirilmelidir. Terör haberlerinin sunumlarında ceset görüntüleri, kan izleri, yakın çekim görüntüleri verilmemelidir. Yayınlarda insan onuruna ve özel hayatların gizliliğine saygı ve hassasiyet gösterilmelidir.

- Terörle ilgili bir habere reyting kaygısı ile yaklaşmamalı, sorumlu yayıncılık ilkesine azami riayet etmelidir. Tartışma programlarında terör konusundan çok yarattığı şiddet konu olarak işlenmekte bu da terör hadisesinin etkisinin artmasına neden olmaktadır. Bu programlar yapılırken terörizmde eylem değil yarattığı etkinin önemli olduğu unutulmamalıdır.

- Terör ve şiddet içerikli görüntüler verilirken ürkütücü, paniğe sevk edici olmamaya dikkat edilmeli, uzaktan çekimle yetinilmelidir. Terör yanlısı kişilerle röportaj yapmadan önce kamu yararı düşünülmeli, terörün propagandası yapılmamalı, terör teşvik edilmemelidir. Terör eylemlerinin halkta korku, panik, yılgınlık duygusunu yarattığı göz önüne alınarak yayınlarda bu unsurları körükleyici görüntü ve üsluptan kaçınılmalıdır.

- Haber ve yorumlar yoluyla terörizme dayalı toplumsal gerilimi şiddetlendirmekten ve özellikle de nefret söyleminin her türünü yaymaktan kaçınılmalıdır. Yayın kuruluşları teröristler için propaganda ortamı yaratmamalı, teröristlerin çıkarlarına uygun hareketlerden kaçınılmalıdır. Yayın kuruluşları, özellikle masum insanların hayatını tehlikeye atmamak için terör eylemlerini canlı olarak yayınlama konusunda kamu yararına hassasiyet göstermelidir.

- Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Anayasanın 133. maddesinin ve 3984 sayılı yasanın kendisine verdiği yetkinin öncelikle “düzenleme” olduğunun bilincinde olmalıdır. RTÜK bu konuda yayımlanacak haberler ile ilgili kriterleri belirlemeli, bu konuda yol gösterici olmalıdır. Ayrıca basın örgütleri basın yayın elemanlarına dönük eğitim seminerleri düzenlemelidir.

- Bu konuda önemli bir görev de devlet kurumlarına düşmekte olup yetkili kişiler olabilecek olan en kısa sürede ve sürekli olarak medyaya bilgi aktarmalı ve böylece bilgi kirliliğinin yaşanmaması için kamu, sürekli olarak medyayı bilgilendirmelidir.

- Medya okuryazarlığının okul müfredatına dâhil edilerek toplumun medya içeriğini bilgili ve eleştirel bir yaklaşımla algılamasının sağlanması, terör eylemlerindeki korku ögesine dair bilinçliliğin artırılması gerekmektedir.

- Terör örgütlerinin birincil amacı propaganda yapmaktır. Aslında örgütler propagandalarını daha iyi yapmak amacıyla eylem yaparlar. Bu konuda kamuoyunun ve medya temsilcilerinin dikkatli olmaları gerekmektedir. Sosyal medya mecralarının da bu konuya dikkat etmeleri ve duyarlı olmaları gerektiği akıldan çıkarılmamalıdır.

2.5.3. Terörle Mücadele Kapsamında Bilinçli Sosyal Medya Kullanımı

Medyanın, kamuoyu bilgilendirme başta olmak üzere toplumsal birlik ve bütünlüğü sağlama, vatandaşların siyasi süreçlere katılımlarını aktifleştirme, demokratik kuralların ve politikaların yerleşip benimsenmesi için bir nevi kamu hizmeti uygulama, farklı görüş, düşünce, ifade ve kültürlerin dile getirilmesine katkıda bulunma gibi işlevlerinin yanında eğitici ve eğlendirici faaliyetlerle toplumsal gelişmeye de öncülük etme gibi işlevleri vardır⁵²⁴.

Medyanın haber yayınlamadaki temel kriterlerinden biri de sansasyonelliktir. Bu anlamda mesajların yayılması ve hem terör örgütlerinin hem de terör eylemlerinin amaçlarına ulaşmasında medya vazgeçilmez bir unsur olmaktadır. Çünkü terör eylemlerinin ilgi ve dikkat çekme ölçüsü, medyanın ilgisini çekmesine ve medyada ne kadar yer verildiğine bağlıdır. Genel olarak dramatize edici olaylar, medyanın daha çok ilgisini ve dikkatini çekmektedir. Terör örgütleri de bu kıstas ölçüsünde eylemlerini gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla terör örgütleri taktik amaçtan hareketle önce doğru ve uygun yerlere saldırı yaparlar, daha sonra eylemin etkili olması ve etkisini artırması için stratejik amaçları doğrultusunda medya aracılığıyla mesajlarını iletirler. Bunun sonucunda hedefledikleri etkinin ortaya çıkmasını beklerler⁵²⁵. Bununla birlikte, terör eylemleri enstrümantal olmaktan ziyade sembolik anlam taşıdıkları için medya aracılığıyla daha çabuk ve etkin olarak izlenme yoluyla ulusal ve uluslararası kamuoyunda etki güçlerini kolaylıkla geniş kitlelere duyurma fırsatına sahiptir. Bu sayede teröristler toplumda derin bir kaos ve korku halinin ortaya çıkmasından sonra, halkın ya da hükümetlerin tutum ve davranışlarına etki ederek bunlar üzerinde kapsamlı bir değişim veya dönüşüm

⁵²⁴ Can, F. (2005). *Bilgi Çağının Gündümlü Silahı Medya*. İstanbul: Alfa Yayınları, 44.

⁵²⁵ Demircan, H. (1998). *Siyasi İçerikli Terör Karşısında Medyanın Tutumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 28.

sağlayabilmektedirler⁵²⁶. Ancak medyada kendine sansasyonel bir şekilde yer bulan terör eylemleri sonucunda medyanın temel görevi olan kamuoyunu bilgilendirmek, kamuoyunu şiddetle eğlendirme görevine dönüşebilmektedir⁵²⁷. Bu süreçte geleneksel ve sosyal medya araçları ise, istemeden de olsa terör örgütlerinin en büyük yardımcıları rolüne bürünebilmektedir.

Kitle iletişim araçları hızla gelişirken bireylerin yaşamındaki önemli ve ayrıcalıklı yerini de korumaktadır ve toplum, kitle iletişim araçlarından gelen mesajları kolaylıkla içselleştirip benimsemektedir. Bu durumun farkında olan terör örgütleri de özellikle internet ve iletişim teknolojilerinin sağladığı kolaylıklardan yoğun bir şekilde faydalanmaktadır⁵²⁸. Medya, her şeyden önce etkin bir ifade aracıdır ve medya gruplarının maddi ve ideolojik çıkarlarının gündem oluşturmadaki etkisini gören gençler, kendilerine düşük maliyetli, oldukça ucuz ve kontrolden uzak erişim olanağı sunan sosyal medyada yeni yollar aramaktadır. Dolayısıyla günümüzde siyasal mücadelenin meydanlardan sosyal medya ortamlarına taşındığı söylenebilmektedir. Sosyal medyanın ortaya çıkması ile farklı platformlarda bir şekilde kendini ifade etmek isteyen, propagandalarını yapmaya çalışan ve kendilerine yeni destekçiler sağlayan terör örgütleri, geleneksel ana akım medyanın kurallarına bağlı kalmaktan kurtulmuştur. Sosyal medyada ortaya çıkan denetimsizlik ve kontrolsüzlük, en çok terör örgütlerine -çoğunlukla anonim bir şekilde ve gerçek kimliklerini gizleyerek- geniş kitlelere ulaşılabilme fırsatını sunmuştur. Bu nedenle geleneksel ve sosyal medyanın bilerek ya da bilmeyerek terörü destekleyen bir araç haline gelmesinin önüne geçilmesi konusunda işlevsel çözüm önerilerine ihtiyaç duyulmaktadır⁵²⁹.

2.5.3.1. Terörle Mücadelede Kamu Kuruluşlarının Sosyal Medya Kullanımı

Kamu politikalarının oluşturulması ve güncellenmesinde bazı önemli nedenler katalizör olarak görülmektedir. Bu nedenler; teknolojik, küresel ve yerel gelişmeler olmak üzere üç grupta ele alınabilir. Öncelikle bu üç grup içerisinde öncelenen kamu politikalarını

⁵²⁶ Wilkinson, P. (1997). “Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji”, C. Güzel (Der.). *Silinen Yüzler Karşısında Terör* (142-163), Ankara: Ayraç Yayınları, 51-64.

⁵²⁷ Caşın, a.g.e., 711.

⁵²⁸ Hobfoll, S. E., Hall, B. J., Canetti- Nisim, D., Galea, S., Johnson, R. J. and Palmieri, P. A. (2007). “Refining Our Understanding of Traumatic Growth in the Face of Terrorism: Moving From Meaning Cognitions to Doing What Is Meaningful”, *Applied Psychology*, 56(3), 348.

⁵²⁹ Çakır, M. F., Aslan, Ö., Kıyıcı, H., Söylemez, H. İ., Öztürk, M., Şahin, Y. ve Demirbaş, M. (2017). *Radikalleşme, Şiddet İçeren Aşırılık ve Terörizm*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 7-8.

oluşturduktan sonra bu politikaları uygulayacak aktörlerin de belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle kamu politikalarını oluşturmak her şeyden önce disiplinlerarası bütünsel bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Kamu politikaları dinamik bir süreç olarak kabul edildiğinden bu sürecin her aşamasında süreçteki kararlar, olaylar, hareketler ve aktörler gibi benzeri unsurları dikkate alınması zorunludur⁵³⁰. Kamu kuruluşları, bir devletin vitrinidir ve vatandaşlarına görünen yüzüdür. Bu kapsamda terörle mücadelenin öncelikle kamu kuruluşları çerçevesinde sosyal medya kullanımını da içerecek bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda öneriler şu şekilde sıralanabilir⁵³¹:

- Terör suçları, mülkiyet, can ve hürriyet güvenliği gibi devletin korumakla yükümlü olduğu değerlere saldırmak suretiyle devletin zayıfladığı, işlerliğini yitirdiği izlenimini yaratmaya ve devlete olan güveni ve saygınlığı sarsmaya yönelir. Terör suçunun davranış ögesi, maddi/manevi zor/şiddet, ‘kaba güç’ ya da ‘şiddet/kaba güç kullanma ya da zor/şiddet tehdidi’dir. Şiddetin biçimi değişebilir. Bu konuda hassasiyet gösterilmeli ve sosyal medyada şiddet içerikleri ya da görüntülerinin paylaşımına kısıtlamalar getirilmeli ve terör haberlerinin aktarılması belirli kurallara bağlanmalıdır. Dünyada birçok demokratik ülkede olmak üzere bu konuyla ilgili düzenlemeler vardır. Ancak burada aslolan düzenlemelere ihtiyaç duyulması değil, medyanın kendisinin toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmesidir.

- Kamu kurumlarının ve hükümetin terörle mücadelede medya ilişkileri ve sosyal medyada terörle mücadele konusunda stratejik, bilinçli, planlı ve sürdürülebilir içerik üretimi yapabilmeleri önemlidir. Bunun için mutlak suretle alanın uzmanları, akademisyenler ve terörle mücadelede yer alan kamu kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla rasyonel çalışmaların planlanıp uygulanması ve sonuçlarının bilimsel olarak ölçülüp değerlendirilmesi günümüz şartlarında yapılan terörle mücadelenin vazgeçilmez unsurudur.

- Terörle mücadele için stratejiler ilgili kamu kurumlarının, hükümet üyelerinin, gerekirse siyasi partilerin, üniversitelerin, sendika ve diğer sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla ortak akıl ile geliştirilmeli ve çalışmalarda ortaya çıkan öneriler ve sonuçlar bir rapor haline dönüştürülmelidir. Bu rapor değerlendirilmek üzere ilgili kamu kuruluşlarına gönderilmelidir. Bu noktada kamu kuruluşlarının terörle mücadelede tek sesliliği sağlayan ortak mesajların

⁵³⁰ Çevik, H. H. ve Demirci, S. (2012). *Kamu Politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme*. Ankara: Seçkin Yayınları, 17.

⁵³¹ Sandıklı, a.g.e., 3-5’ten uyarlanıp geliştirilmiştir.

genel stratejiyle uyumlu bir şekilde sosyal medya dahil tüm iletişim platformlarından aktarılmasına dikkat edilmelidir.

- TBMM’de bütün partilerin katılımıyla oluşturulacak terörle mücadele komisyonu terörle mücadele stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı gibi, destek ve denetim görevlerini de gerçekleştirebilecektir. Sağlanan meclis desteği ve denetimi ile stratejilerin başarı şansı artacak ve gerçekleştirilecek denetim ile icranın çağcıl devlet anlayışına uygun olarak yürütülmesi sağlanacaktır. Sözü edilen denetimin sosyal medyayı da kapsayacak şekilde genişletilmesi önemlidir.

- Kamu kuruluşları terörle mücadele stratejilerini ve bu stratejilerin izleme ve uygulamalarını takip ve koordine edecek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Terörle mücadelede görevli kamu kuruluşları, terörle mücadele konusunda ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, medya ve sivil toplum örgütleriyle doğrudan ilişki kurma yetkisine sahip olmalıdır. Bu birimlerde alınan kararlara göre sosyal medyanın takibi, içerik üretilmesi, kamularla etkileşim kurulması ile sürecin proaktif bir şekilde yürütülmesi ve sosyal medyanın kontrolünü gerçekleştiren uygulamalar hayata geçirilmelidir.

- Teröristle ve terörle mücadele çok boyutlu ve profesyonel unsurlarca yürütülmeli, örgütün finansal kaynakları kesilmeli, mücadele yalnızca güvenlik güçleri ile değil toplumun her kesimiyle beraber, zamanın şartları ve gereklerine göre iş birliği içerisinde yürütülmelidir. Bu noktada halkın desteğini elde edebilmek için kamuoyunda terörle mücadeleye yönelik bir farkındalık ve algının oluşturulması gerekmektedir. Bu amaca ulaşabilmek için sosyal medyanın aktif bir şekilde kullanılması kilit bir rol oynamaktadır.

2.5.3.2. Terörle Mücadelede Kanaat Önderlerinin Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal bilimler alanında ilk defa 1940’ta Lazarsfeld, Guadet ve Berelson tarafından seçmenlerin Amerika’daki oy verme davranışlarına yönelik yapmış oldukları bilimsel bir çalışmada ortaya çıkan ‘kanaat önderi’ kavramı, iletişim disiplininin genişlemesine ve iletişimde iki basamaklı akış teorisinin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Bu teoriye göre; iletiler kitle iletişim araçları ile birlikte toplum üzerinde güçlü bir etkisi olan kişiler yani kanaat önderleri vasıtası ile aktarılacak etki sağlamaktadır⁵³². Kanaat önderleri en genel anlamda ‘toplum içerisinde bir yeri ve ağırlığıyla söz sahibi olan kişilerin, herhangi bir konuya yönelik

⁵³² Erdoğan, İ., İşler, E. K. ve Durmuş, N. (2005). “Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin 57 Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar”. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, Sayı: 21, 9.

görüşlerini, düşüncelerini ve bakış açılarını medya aracılığıyla ortaya koyup kişilere aktaran ve medya aktarımları ile bu kişileri etkileyen kişiler⁵³³ olarak tanımlanabilmektedir.

Halkla ilişkiler mesajlarının iletilmesinde geçmişten günümüze kadar farklı kaynaklar söz sahibi olmuş, özellikle farkındalık ya da tutum ve davranış değişikliği yaratılmak istenen konularda aktarılabilecek mesajların alanında uzman kişiler tarafından dile getirilmesi sağlanarak hedef kitlelerde güven yaratmak amaçlanmıştır. Halkla ilişkiler çalışmalarına göre belirlenen hedef kitlelerin sempatisini ve güvenini kazanmak için başvurulmuş kanaat önderlerinin etkisi, kuramsal olarak iki aşamalı akış teorisinde de kanıtlanmıştır. İki aşamalı akış teorisine göre bireylerin kendi çevrelerinde bulunan kanat önderlerinin görüş ve fikirlerine uygun olarak kişisel görüş ve fikirlerini şekillendirdikleri ve kanaat önderleri ile uyumlu olacak biçimde dönüştürüp değiştirdikleri kabul edilmektedir⁵³⁴. Stratejik iletişim çalışmalarında kamuoyuna iletilmek istenen mesajların kabul edilmesinde ve toplumsal rızanın inşasında kanaat önderleri, mesajların güvenilirliği ve inandırıcılığı bakımından oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Ancak teknolojinin dünyayı değiştirmesiyle hedef kitlelerle etkileşim daha önce hiç olmadığı kadar genişlemiş ve hız kazanmıştır⁵³⁵. İlk olarak geleneksel kitle iletişim araçlarında karşımıza çıkan kanaat önderleri, internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte sosyal medyada da varlık göstermeye başlamışlardır.

Sosyal medyada yer alan kanaat önderleri yeni paydaşlar olarak ‘çevrimiçi etkileyiciler’ olarak da adlandırılmaktadır. “Geleneksel medyanın halkla ilişkilerdeki mesaj yayıcı etkisi devam etmektedir ancak sosyal medya, günümüzde dünya genelinde milyonlarca çevrimiçi kişiyi etkilemektedir. Dünya çapında çevrimiçi toplulukları oluşturan bu kitleler, aslında çevrimiçi ilişkilerden ve çevrimiçi sohbetlerden etkilenen milyonları ifade etmektedir. Bu nedenle çevrimiçi topluluklar, bir bakıma yeni etkileyiciler olarak da adlandırılabilir. Halkla ilişkilerde yeni paydaşlar olarak konumlanan bu çevrimiçi etkileyiciler geleneksel halkla ilişkiler stratejilerinin ve taktiklerinin de yeniden gözden geçirilmesini ifade etmektedir”⁵³⁶.

⁵³³ Sabuncuoğlu, A. ve Gülay, G. (2014). “Sosyal Medyadaki Yeni Kanaat Önderlerinin Birer Reklam Aracı Olarak Kullanımı: Twitter Fenomenleri Üzerine Bir Araştırma”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 38, 4.

⁵³⁴ Karsak, B. ve Sancar, G. A. (2017). “Halkla İlişkilerde Yeni Nesil Kanaat Önderleri Kullanımı: Snapchat Üzerine Niteliksel Bir Araştırma”. *1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı Bildiri Kitabı*, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, 316.

⁵³⁵ Khodarahmi, E. (2009). “Media Relations”. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 18(5), 535.

⁵³⁶ Alikılıç, a.g.e., 14-15.

Kanaat önderleri, bugün her ne kadar geleneksel medya üzerinden mesajlarını aktarmaya devam etseler de sosyal medya platformlarında da etkileri görülmekte ve bu nedenle çevrimiçi etkileyici olarak tanımlanabilmektedirler. Sosyal medyanın yeni kanaat önderleri olan çevrimiçi etkileyiciler, sosyal medyadaki paylaşımlarıyla toplum nezdinde güven kazanmakta ve sosyal medyada edindikleri inanılrlık ve saygınlık ile düşünceler üzerinde yaygın ve geniş bir etki yaratmaktadırlar. Böylece sosyal medyadaki bu yeni etkileyiciler, geleneksel anlamıyla kanaat önderleri olarak işlev kazanmaktadırlar. Türkiye’de siyasi parti liderlerinin, sendika başkanlarının, öne çıkan bazı gazeteci ve akademisyenlerin, bazı sporcuların ve sanatçıların önemli kanaat önderleri arasında yer aldığını söylemek mümkündür.

Terörle mücadelenin başarılı ve sürdürülebilir bir ekseninde konumlanması için kamuoyunun mücadeleye yönelik farkındalığı ve desteği büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle kamuoyuna yansıyan mücadele sürecinde istenen yönde düşünce ve davranış sergilenip toplumsal rızanın inşa edilmesinde sosyal medya önemli bir aktarıcı görevi görmektedir. Terörle mücadelede ortak akıl üzerine inşa edilen ve çift yönlü, bilinçli, planlı ve stratejik iletişime dayanan yeni bir eylem süreci planlanmalıdır. Bu eylem süreci içerisinde yer alacak kanaat önderlerinin sosyal medya aracılığıyla kamuoyunu terörle mücadeleye destek verecek şekilde etkilemesi için temel öneriler şöyle sıralanabilmektedir:

- Öncelikli olarak sorunun tespiti noktasında objektif bir çalışma yapılmalı ve etkin bir terörle mücadele stratejisi geliştirilmelidir. Bu kapsamda, katılımcı bir mekanizma inşa edilmeli, tarafların ulusal ve uluslararası aktörler tarafından denetlenebildiği kurumsal bir yapı oluşturulmalıdır. Bu kurumsal yapının aldığı kararlar, her aşamasında şeffaflık ve katılımcılık ilkesinden hareketle sosyal medyada yer almalıdır.

- Muhalefetin ortak akıl ekseninde terörle mücadeleye desteği ve bu sorunun çözümüne etkin katılımı kritik bir öneme sahiptir. İktidar ve muhalefet partilerinin terörle mücadeleye yönelik güçlü ve tek bir mesaj etrafında birleşmesi ve bu mesajların kamuoyuna geleneksel ve özellikle sosyal medya üzerinden aktarıldığı dinamik süreç sağlıklı bir şekilde yürütülmelidir. Böyle bir süreç sonucunda terör örgütlerinin manipüle edip kullandıkları argümanlar büyük ölçüde ortadan kaldırılabilir.

- Kamu kuruluşları ya da onların temsilcileri tarafından terörle mücadele noktasında verilen mesajlar terör örgütlerine müzahir kesimler tarafından tepki ve dirençle karşılanmaktadır. Buna karşın; topluma mal olmuş siyaset, sanat, spor, ekonomi, akademi ve

medya dünyasından kanaat önderlerinin aktaracakları mesajlar toplumun tüm kesimleri tarafından daha fazla kabul görebilmektedir. Yukarıda anlatılan şekilde belirlenen stratejiler çerçevesinde kanaat önderleri eliyle yürütülecek faaliyetlerin terörle mücadeleye katkı sağlayacağı muhakkaktır. Kanaat önderlerinin terörle mücadele kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetler, sosyal medyadan tüm kamuoyu ile paylaşılmalı ve böylece stratejilerin uygulamada sürdürülebilirliği hedeflenmelidir. Terörle mücadelenin kalıcı bir çözüme ulaşabilmesi için kamuoyunda farkındalık ve duyarlılık oluşturulmalıdır.

- Geleneksel ve sosyal medya terörle mücadele sürecinde aktif rol almalıdır. Dilin ve söylemlerin silahsızlandırılmasında ve kamuoyunun inşasında oynadığı başat rol dikkate alındığında geleneksel medyanın olduğu kadar sosyal medyanın da bu süreçte aktif bir rol alması gerekmektedir. Geleneksel medyanın sosyal medya ile desteklenmesi ve özellikle terörle mücadele konusunda kamuoyunun dikkatini çekecek ve kamuoyunu mücadeleye destek açısından yönlendirecek içerikler paylaşılmalıdır.

- Terörle mücadelede kalıcı çözüm için çağdaş çoğulcu demokrasiden ve hukukun üstünlüğü ilkesinden asla taviz verilmemeli ve insan hak ve özgürlükleri ihlal edilmeksizin mücadele yürütülmelidir. Bu mücadelede gençlerin de fikirlerine başvurularak onların da talepleri, beklentileri ve önerileri değerlendirilip sürece aktif bir şekilde katılımları sağlanmalıdır. Gençlerin mücadele sürecine yönelik bilinçli ve sorumlu içerik oluşturmaları terörle mücadele sürecine destek ve katkı veren tüm birimlerin ortak görüşünü temsil eden paylaşımları geliştirmeleri önemlidir.

2.5.4. Sosyal Medyada Terör Yanlısı İçerik Unsurlarının Yayılımı

Terör örgütlerinin eylemlerinde medyadan propaganda amaçlı yararlandıkları bilinen bir gerçektir. Bu gerçeklik ilk kez Gus Martin (2006) tarafından tanımlanmış ve medya merkezli terörizm (media oriented terrorism) kavramı ile dile getirilmiştir. Medya merkezli terörizm, bilinçli bir şekilde medyanın ilgisini ve dikkatini çeken ve medya aracılığıyla kendine yer bulan terör eylemlerini betimlemektedir. Günümüzde çok sayıda uzman, modern terörizmin ‘medya merkezli’ olduğu konusunda görüş birliği içindedir⁵³⁷. Günümüzde ise, medyanın bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve dönüşümlerle birlikte küresel bir nitelik kazandığını söylemek mümkündür. “Özellikle 1980’li yıllarda haberleşme ve bilgi işlem teknolojilerinde

⁵³⁷ Peresin, a.g.m., 6.

yaşanan hızlı gelişmeler, anında haberleşmeye ve verilerin dünya çapında anında iletimine olanak sağlamıştır. Ortaya çıkan küresel iletişim ağı sayesinde ses, görüntü ve yazılardan oluşan multimedya veriler, dijital biçimde dünyanın her noktasına aktarılabilmektedir. Günümüzde kablosuz (wireless) teknolojilerle her geçen gün karşımıza çıkan yenilikler sonucu daha hızlı ve işlevsel hale gelen internet teknolojileri, iletişimin tüm dünyaya küresel ölçekte yayılmasını sağlamıştır”⁵³⁸. Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, terör örgütlerinin iletişim biçimlerini, haber içeriklerinin üretimini ve bu içeriklerin paylaşım şeklini de köklü bir biçimde değiştirmiştir.

Tüm terör örgütlerinde olduğu gibi, PKK terör örgütünde de amaç, medya aracılığıyla örgütün ideolojisini yaymak ve medyada yer alan eylem haberleri ve görüntüleri ile örgütün propagandasını yapmaktır. Bu nedenle terör örgütü PKK’nın da medya merkezli terör eylemlerini tercih eden bir terör örgüt olduğu söylenebilir. Örgütün ilk eyleminde hedef seçilirken ‘haber’ olmasına dikkat edildiği bizzat örgüt yönetimi tarafından açıklanmıştır⁵³⁹. PKK terör örgütü, kendi propagandasını yapabilmek için geçmişten günümüze birçok kurumsal medya kanalına sahip olmuştur. Geleneksel medyadaki bu yayın organlarının kapatılması ya da kontrol edilmesi çoğunlukla daha kolay olmaktadır. Ancak sosyal medyanın doğası gereği merkezi olmayan ve kontrol edilemez yapısı terör örgütü PKK’ya belirli avantajlar sağlamaktadır⁵⁴⁰:

PKK’nın geleneksel medyada kapatılan kurumsal medya organlarının yerini özellikle YouTube, Facebook, Twitter, bloglar ve forumlar gibi popüler sosyal ağlar almakta, üstelik bu ağlar terör örgütüne daha fazla izleyici ve takipçi sağladığı için örgütün propagandasını daha etkili kılmaktadır. İnternetin gündelik yaşamda giderek yaygın bir hale gelmesine koşut olarak internetin denetim ve kontrolden uzak yapısının tüm terör örgütleri gibi PKK’nın da işine yaradığını ve terör örgütünün propagandasını gerçekleştirdiği açıkça görülmektedir. İnternet medyasının PKK açısından önemi, daha önce de belirtildiği gibi, devlet kararlarıyla kapatılan yayın organlarının isim değiştirerek bu platformlarda devam edebilmesinden ileri gelmektedir. Birçok forum, blog, kişisel site ve sosyal medya hesabında PKK ile ilgili haberlere yer verilmesi, örgütün geleneksel medyasına da destek vermektedir.

⁵³⁸ Atasoy, F. (2007). “Kültürler Üzerinde Bilişim Devriminin Etkileri”. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 166.

⁵³⁹ Avşar, Z. (2002). “Terör Haberleri ve Medya”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 24.

⁵⁴⁰ Demir, S. T. (2018). *PKK’nın İletişim Stratejisi Raporu*. İstanbul: SETA Yayınları, 31.

Dolayısıyla sosyal medyada teröristlerin ya da terör örgütlerinin birer içerik üreticisi olarak kendi haberlerine yer verebilmeleri terör örgütlerine daha tehlikeli bir nitelik kazandırırken terörle mücadelenin de daha karmaşık bir hal almasına neden olmaktadır. Dünyada sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanan çok sayıda terör örgütü bulunsa da son yıllarda sosyal medyayı en etkin şekilde kullanan terör örgütlerinin başında DAESH gelmektedir.

Siber-uzayın cihatçı bir örgüt tarafından kullanılması yeni olmasa da DAESH, interneti ve özellikle sosyal medyayı diğer terör örgütlerinden oldukça yoğun biçimde kullanmaktadır. Örgütün teknolojik yeteneklerinin yanı sıra, siber-cihat özelliklerinin DAESH'ı herhangi bir köktendinci örgütten, Batı ve İslam dünyasında küresel bir markaya dönüştürdüğü görülmektedir. Örgütün Orta Doğu'da ve küresel ölçekte etki alanı oluşturma çabalarının bir parçası olarak YouTube, Twitter ve diğer web platformlarında yüksek kalitede görsel yayınlar hazırlamaktadır. Ayrıca örgüt, sosyal ağlardan Twitter, Facebook, Tumblr ve Instagram'ı kendi gereksinimleri ve hedefleri doğrultusunda daha önce görülmeyen bir ölçekte kullanmakta ve ABD yetkililerine göre örgütün mensupları ve destekçileri günde ortalama 90,000 tweet atmaktadırlar. Son yapılan araştırmalarda, DAESH destekçilerinin 200-500 kadarı her gün aktif olarak kullanılan toplam 46,000 Twitter hesabına sahip oldukları belirtilmektedir ve örgütün propagandası bu hesaplar aracılığıyla yayılmaktadır⁵⁴¹.

Terör örgütleri, sosyal medyada herhangi bir kontrol ve denetim mekanizması ile karşılaşmadan ya da karşılarına çıkan engelleri yine iletişim teknolojilerinin sunduğu yeni olanaklarla kolayca aşarak eylemlerini ve haberlerini küresel çapta aktarıp yayabilmektedirler. Günümüzde terör örgütleri özellikle internet üzerinde kendi medya organizasyonlarını kurmakta, fikirlerini ve eylemlerini sosyal medyadan paylaşabilmektedir. Yeni medyanın multimedya biçimselliğine sahip yapısı sayesinde örgütlere yönelik metinlerin yanı sıra grafikler, marşlar, kitaplar, görsel-işitsel türlü enformasyon biçimleri geniş izler kitleye anonim biçimde (kimlik gizlenerek) hızlı ve ucuz maliyetli olarak eriştirilebilmektedir. Hipermetin yapılarıyla birlikte teröristlerin sitelerine popüler medya kuruluşlarından linkler verilebilmektedir. Uygunsuz, şiddet/çatışma/nefret söylemi içeren bölümlerin editörler tarafından titizlikle incelenerek haber metinlerinden çıkarıldığı dönemler artık geride kalmıştır. Enformasyon çağında bu tür yayınların takibi gittikçe güçleşmektedir⁵⁴².

⁵⁴¹ Hoffman, A. and Schweitzer, Y. (2015). "Cyber Jihad in the Service of the Islamic State (ISIS). *Strategic Assessment*, 18(1), 73.

⁵⁴² Avşar, a.g.m., 126-127.

Terör örgütleri, yeni iletişim teknolojileri sayesinde siber-uzayda yayın yapan ve oldukça düşük maliyetli televizyon kanallarına da sahip olabilmektedirler. Hizbullah terör örgütü tarafından Lübnan’da kurulan ve internet üzerinden yayın yapan Al-Manar kanalı, bu televizyon kanallarına verilebilecek en iyi örneklerden biridir. Bu kanaldaki yayınlar, ABD başta olmak üzere İspanya, Almanya ve Fransa gibi birçok Avrupa ülkesi tarafından küresel terörün uzantısı olduğu gerekçesiyle 2004 yılında yasaklanmıştır. Orta Doğu’nun en fazla takip edilen beş televizyon kanalı içerisinde yer alan Al-Manar’a, dünyanın her noktasından günde ortalama 10 milyon ziyaretçi ulaşmaktadır⁵⁴³. Her geçen gün kullanıcı sayısı artan sosyal medya sayesinde terör örgütleri adeta birer içerik üreticisi konumuna gelmiş ancak geleneksel medyada işleyen denetim ve kontrol mekanizması sosyal medyada işlevini yitirmiştir. Bu nedenle terör içeriklerinin yayılımı sosyal medya aracılığıyla tek bir tuşa indirgenmiş ve dünya çapında baş döndürücü bir hıza kavuşmuştur. Bu gerçekten hareketle bilgi iletişim teknolojilerinin yeni dinamiklerine ve sosyal medyanın doğasına uygun olarak terörle mücadelede bilinçli, planlı ve stratejik iletişime dayalı çağcıl yöntemlerin geliştirilmesinin önemi açıkça görülmektedir.

Örneğin, 15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda’nın Christchurch şehrindeki Al Noor ve Linwood camilerine Cuma namazı sırasında düzenlenen ve yaklaşık 50 kişinin hayatını kaybetmesi ve çok sayıda kişinin de yaralanması ile sonuçlanan saldırının görüntüleri sosyal medya aracılığıyla canlı yayınlanarak tüm dünyaya çok kısa bir süre içerisinde yayılmıştır. Yaşanan bu olay, bir terör eylemidir ve içerdiği vahşet görüntüleri ile sosyal medyada terör yanlısı içerik unsurlarının neden kısıtlanması gerektiğine bir örnektir. “Yeni Zelanda’daki saldırıların zanlısı Tarrant’ın ideolojisini ve nelerden etkilendiğini, olay sırasında yaptığı canlı yayından da anlamak mümkündür. Sosyal medya siteleri, milyonlarca kişi tarafından izlenip paylaşılan bu videoyu silmek için yoğun bir çaba sarf etmektedir. Saldırının ardından 8chan ve 4chan gibi radikal kişilerin kullandığı forumlarda az da olsa başsağlığı mesajı paylaşılmış ancak ağırlıklı olarak atılan mesajlarda saldırıların sevinçle karşılandığı ve daha fazla saldırının gerçekleştirilmesi çağrısı yapıldığı görülmüştür”⁵⁴⁴. Bu çağrılardan biri de Türkiye’de dijital bir forum olarak işlev gören ‘ekşi sözlük’ medya platformunda karşımıza çıkmış ve yazarlardan

⁵⁴³ Hoffman, B. (2006). **Inside Terrorism (Revised and Expanded Edition)**, New York: Columbia University Press, 224.

⁵⁴⁴ İnternet: Wendling, M. (Mart, 2019). “Yeni Zelanda Cami Saldırıları: Alternatif Sağın Yükselişi Endişe Yaratıyor”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47620117>, Yayın Tarihi: 19.03.2019, Erişim Tarihi: 19.03.2019.

birinin, bu saldırı ile ilgili olarak gerçekleştirdiği yorumunda terörü övmesi nedeniyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından inceleme başlatılmıştır. “İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele ekiplerince yapılan çalışmada, şüphelinin Antalya’nın Alanya ilçesinde olduğu tespit edilmiş ve Alanya Cumhuriyet Başsavcılığı’nın talimatıyla şüpheli gözaltına alınarak emniyetteki işlemlerinin ardından çıkarıldığı mahkemece tutuklanmıştır. Emniyet Müdürlüğü, Yeni Zelanda’daki saldırı sonrası sosyal medyada ‘Türkiye’ye gelip camileri de temizlese diye iç geçirdim’ diyerek yaşanan katliamı ve terörü öven Ekşi Sözlük yazarının tutuklandığını duyurmuştur”⁵⁴⁵. Terör eylemini gerçekleştiren kişinin dikkat çekmek amacıyla saldırıyı sosyal medya üzerinden canlı yayınladığı ve vahşet görüntülerinin tüm dünyaya kısa sürede yayılmasının ardından emniyet güçlerinin siber suçlar ile mücadele birimleri tarafından terör yanlısı içerik unsurlarının ortadan kaldırılmasına yönelik yoğun bir çaba içerisine girdikleri görülmüştür. Sosyal medya ortamlarındaki bu kontrolsüz her türlü içeriğin paylaşımı, bu örnekte de görüldüğü üzere terör örgütlerine ve terörle ilgili kişilere hizmet etmektedir.

2.5.4.1.Sosyal Medyada Terör Örgütlerinin Hesapları

İnternetin geniş kitlelere ulaşma ve bu kitleleri etkilemede gücü, terör örgütleri tarafından önemsenmektedir. Çünkü terör örgütlerinin en büyük motivasyonu gerçekleştirdikleri eylemlerle seslerini geniş kitlelere duyurabilmektir. Bu nedenle aşırılıkçı grupların ve terör örgütlerinin internetteki görünürlüklerinde son yıllarda meydana gelen artış, bu çıkarımı desteklemektedir. Nitekim 1998 yılında terör örgütlerinin çok az bir kısmı herhangi bir web sitesine sahipken, yaklaşık bir yıl sonra bu örgütlerin neredeyse tamamına yakınının profesyonel şekilde hazırlanmış bir web sitesine sahip olduğu görülmüştür. Terör örgütlerinin internet teknolojilerine yönelmelerinin ardındaki sebepler, bu platformun görece düşük maliyetli ve daha zor kontrol edilebilmesi gibi gerekçelere dayanmaktadır. İnternet teknolojileri yasal düzenlemelere ve denetimlere uzak olmakla birlikte; karşılıklı etkileşime, anındalığa ve multimedya özelliğine olanak sağlaması nedeniyle sempatizanların mobilize edilmesinde önemli ölçüde kolaylık ve fırsatlar getirmektedir. İnterneti etkin ve profesyonel biçimde kullanan terör örgütlerinin, Ortadoğu’da bulunan terör örgütleri olması da ayrıca dikkat çekici bir olgudur. Web sayfalarında zengin multimedya biçimli içerikler sunan örneklerle; El Kaide,

⁵⁴⁵ İnternet: Anadolu Ajansı (Mart, 2019). “Son Dakika: Katliamı Öven Ekşi Sözlük Yazarı Tutuklandı”, <https://www.cnnturk.com/turkiye/son-dakika-katliami-oven-eksi-sozluk-yazari-gozaltina-alindi>, Yayın Tarihi: 16.03.2019, Erişim Tarihi: 19.03.2019.

DAEŞ, Hizbullah, Büyük Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları, Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Zapatista Ulusal Özgürlük Ordusu gibi terör örgütleri gösterilebilir⁵⁴⁶.

Örneğin, El Kaide ve DAEŞ gibi terör örgütleri, internet üzerinden yürütülen faaliyetleri ‘elektronik cihat’ olarak adlandırmakta ve böylece internet teknolojilerinin terör örgütleri açısından taşıdığı anlamı ve önemi de doğrudan ortaya koymaktadırlar. Merkezi İstihbarat Teşkilatı’nın (CIA) verilerine göre DAEŞ’in tahmini serveti, 2 milyar dolardır. Bu rakam, 1990’ların ortasına kadar finansal güç açısından 8 milyar ile 14 milyar dolar arasında geliri olan Filistin Kurtuluş Örgütünden (FKÖ) düşük bir görünüş sergilemektedir. Ancak DAEŞ’in etkinlik sahası açısından FKÖ’den daha büyük bir coğrafi alana hükmettiği bilinen bir gerçektir ve DAEŞ, finansal kaynak noktasında FKÖ’nün elde ettiği güce ulaşmasa da diğer cihad taraftarı terör örgütlerinden çeşitli noktalarda ayrılmakta ve daha başarılı bir görünüm sunmaktadır. DAEŞ diğer terör örgütlerinden; askeri hüner, medya manipülasyonu, propaganda ve uluslaşma amacı noktasında ayrılmaktadır ve kullandığı etkili iletişim araç ve yöntemleriyle amaçlarına hizmet ettiği anlaşılmaktadır⁵⁴⁷.

İnternet teknolojileri sunduğu hız ve kontrol imkânıyla, terör örgütlerinin bu teknolojilere ilgi duymalarını sağlamış ve terör eylemlerinin küresel bir nitelik kazanmasında belirleyici bir etmen olmuştur. İdeolojik amaçları doğrultusunda küresel cihat anlayışı taşıyan terör örgütleri, internetten ve sosyal medyadan en etkin şekilde faydalanmakta ve eylemlerine destek kazanmaktadırlar. Terör örgütlerinin oluşturdukları internet içerikleri; sosyal ağlarda oluşturulan hesaplar, bu hesaplarda paylaşılan videolar ve dijital yayınlar olmak üzere üç grupta yoğunlaşmaktadır. Birçok terör örgütünün yararlandığı sosyal medya, özellikle son dönemlerde adını sıklıkla duyuran DAEŞ terör örgütü tarafından da etkin ve profesyonel bir şekilde kullanılmaktadır. Ürettiği içerik miktarı ve niteliğiyle diğer örgütlerden belirgin bir farklılık oluşturan DAEŞ’in Hollywood tarzı propaganda kullandığı belirtilmekte, bu şekilde üretilen videolar ve görsellerin profesyonel içeriğine atıfta bulunmaktadır⁵⁴⁸.

⁵⁴⁶ Dauber, E. C. and Winkler, C. K. (2014). “Radical Visual Propaganda in the Online Environment: An Introduction”, Carol K. Winkler ve Cori E. Dauber (Eds.), *Visual Propaganda and Extremism in the Online Environment* (1-30), USA: Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press, 1-4.

⁵⁴⁷ Napoleoni, L. (2015). *İslam ve Modern Cihat: İslam Devleti ve Orta Doğu’nun Yeniden Çizilmesi*. (Çev. F. Çeçen ve A. F. Çeçen). İstanbul: Altın Bilek Yayınları, 28.

⁵⁴⁸ Türkoğlu, a.g.m., 165.

DAEŞ, varlığını devam ettirmede çeşitli güç kaynaklarından yararlanmakta ve bu kaynaklar ile diğer terör örgütlerinden belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. Bu ayrımın nedeni söz konusu terör örgütünün mevcut kaynaklarının nitelik ve niceliğinin emsallerine göre daha büyük boyutlu olmasından ileri gelmektedir. Diğer bir ifadeyle örgüt, sahip olduğu çeşitli güç kaynaklarıyla ayakta durabilmekte ve ideolojisini yayarken de kendisine yeniden finansman ve insan gücü sağlayabilmektedir. Bu aşamada örgütün güç kaynaklarını ‘insan gücü, ekonomik güç, silah gücü, propaganda ve iletişim gücü’⁵⁴⁹ olarak ifade edebilmek mümkündür.

DAEŞ, teknolojiyi ve özellikle interneti aktif bir şekilde kullanırken örgüte yeni eleman temin etmede ve yabancı savaşçıların da örgüte katılmasını sağlamada sosyal medyanın ve internetin büyük rolü olduğu inancına sahiptir. Terör örgütü bu inanç doğrultusunda örneğin, Mayıs 2014’te internet ortamında gerçekleştirilecek tüm propaganda faaliyetlerini düzenlemek amacıyla ‘El-hayat Medya Merkezi’ni kurarak çok sayıda video ve dijital dergi yayınlamıştır. Terör örgütü, Haziran 2014’te yayınladığı ilk videosunda Batı’da bulunan sempatizanlarına cihat çağrısında bulunmuş ve daha sonra detaylandığı amaçlarıyla gündeme ilişkin düzenli bilgi akışı sağlamak amacıyla ‘Dabıq’ dergisini hayata geçirmiştir. Bu dergi ile anadili İngilizce olan ve reklam alanında eğitim almış yetenekli kişileri kullanan örgüt, dergiye verdiği isimle de kıyamet öncesinde gerçekleşecek büyük Müslüman ve Hristiyan savaşına göndermede bulunmuştur⁵⁵⁰.

DAEŞ terör örgütünün sosyal medyadaki dijital yayınları dışında akıllı telefon uygulamalarını kullanması da dikkat çekmektedir. Örgüt bu programlar aracılığıyla kişisel bilgileri elde etmekte ve organize edilmiş grup faaliyetlerine ilişkin enformasyon akışını da sağlamaktadır. Böylece bir yandan sanal hesaplar üzerinden farklı dillerde sürekli biçimde yayın yaparken bir yandan da örgüt elemanlarının mobilizasyonunu sağlayabilmektedir⁵⁵¹. Görüldüğü üzere terör örgütü DAEŞ, yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı olanaklardan sonuna kadar yararlanmakta ve bu yolla mevcut militanlarına ulaştığı gibi potansiyel militanlarını da etkilemeye çalışmaktadır. Nitekim bu amaçla gerçekleştirilen uygulamalara verilecek en iyi örneklerden biri, DAEŞ’in sözcüsü Ebu Muhammed El Adnani’nin bir konuşmasının; İngilizce, Türkçe, Almanca, Fransızca, Hollandaca, Endonezce ve Rusça olmak

⁵⁴⁹ Erdoğan, Ş. ve Deligöz, E. (2015). “Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği”, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 14(1), 14-17.

⁵⁵⁰ Luizard, J. P. (2016). *İŞİD Tuzağı*. (Çev. Y. Ö. Charles). İstanbul: İletişim Yayınları, 107.

⁵⁵¹ Lister, C. (2014). “Profiling the Islamic State”, *Brookings Doha Center Analysis Paper*, 25.

üzere yedi farklı dile çevrilerek söz konusu mecralardan yayınlanmasıdır⁵⁵². Böylece resmî hesaplarını etkin bir propaganda aracı olarak kullanan terör örgütlerinin sosyal medya kullanımında profesyonel bir yaklaşım benimsedikleri söylenebilmektedir. PKK terör örgütü ve onun legal görünümlü uzantıları ve sempatizanlarının da DAESH kadar etkili yöntemleri olmasa da sosyal medyayı ve internet teknolojilerinin sunduğu imkanları etkin bir şekilde kullandıkları söylenebilmektedir.

2.6. Sosyal Medyada Terör Propagandasının Önlenmesi

Terör örgütlerinin insan kaçırma, öldürme gibi korku ve yıldırma yöntemleri ile propaganda yaparak bu yöntemleri geleneksel medyada yer almak için günümüzde de kullandıkları bilinmektedir. Ancak terör örgütleri artık geleneksel medyanın daha kolay denetlenebilir özelliğinden dolayı propaganda mesajlarını çoğu zaman kontrolün olmadığı ve kolaylıkla gerçekleşemediği sosyal medya üzerinden ileterek etkilerini artırmayı amaçlamaktadırlar⁵⁵³. Sosyal medya, merkezileşmeden uzak yapısı gereği, coğrafi sınırları ve modern dünyanın birey üzerindeki kısıtlamalarını önemli ölçüde aşarak özgür bir paylaşım ve etkileşim üzerinden yaratılan yeni bir alan olarak düşünülebilir⁵⁵⁴. İnternet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve sosyal medyanın etkisiyle günümüzün küresel dünyası içerisindeki terör örgütleri de hedeflerine rahatlıkla ulaşabilmekte, terörle ilgili haberler ve terörist fikirler geçmişe oranla daha kolay, daha hızlı ve geniş bir alana yayılmaktadır⁵⁵⁵. Özellikle internet teknolojileri sayesinde, küresel uydular ve mobil iletişim sistemleri ile büyük devletler haricinde bugün küçük terör örgütleri bile birçok ülkeden daha fazla iletişim, istihbarat, komuta ve kontrol olanaklarına sahiptir⁵⁵⁶. Sosyal medyada terör propagandasına yönelik çok sayıda içerik üretilmekte ve terör örgütleri kendi propagandalarını yapabilmek için sosyal medyadan aktif olarak yararlanmaktadırlar.

Küresel medyada sıklıkla boy gösteren cihat taraftarı terör örgütlerinin siber uzayı kullanmaları yeni bir durum değildir ancak bu durum, DAESH ile birlikte yeni bir boyut

⁵⁵² Kesinkaya, **a.g.e.**, 45.

⁵⁵³ Taşdemir, **a.g.m.**, 733.

⁵⁵⁴ Aydemir, A. T. ve Çelebioğlu, H. (2012). Yeni Medya Arayüzünde Örgütsüzleşme, İktidar ve Dönüşen Direniş Kültürü. Z. T. A. Süalp & B. Çelik. (Haz.). *Devrim Yahut Vasat: Üretim, Deneyim ve Teknoloji içinde* (124-156), Ankara: Bağlam Yayıncılık, 153.

⁵⁵⁵ Pillar, P. (2001). *Terrorism and U.S. Foreign Policy*. Washington: Brookings Institution Presss, 34.

⁵⁵⁶ Reeve, S. (2001). *Yeni Çakal'lar: Remzi Yusuf, Usame Bin Ladin ve Terörizmin Geleceği*. (Çev: G. Koca). İstanbul: Everest Yayınları, 360.

kazanmıştır. DAEŞ, Suriye ve Irak'taki etkinliğinin akabinde internetin ve özellikle de sosyal medyanın geniş kitlelere ulaşma gücünün, düşük maliyetinin ve kontrol edilemez yapısının en az diğer terör örgütleri kadar farkına varmış görünmektedir. Siber uzay üzerinden cihat çağrısı yaparak teröre internet üzerinde küresel ve sistematik bir yapı kazandıran örgütün buradaki temel amacı, isteyen herkesin gönüllü olarak örgüte katılabileceği, organize ve küresel bir bilişim ekibi kurarak DAEŞ'in propagandasını tüm dünyaya aynı anda ulaştırabilmektir⁵⁵⁷.

DAEŞ terör örgütü El-Kaide'den sonra alanı kendi faaliyetleri doğrultusunda en etkin kullanan örgüttür. Bu şekilde DAEŞ terör örgütü küresel manada eleman ve destek temin etmektedir. Örgüt, yabancı terörist savaşçıların örgüte katılımı için hazırladığı rehberle, ülkelerin güvenlik kuvvetlerinin takibini engelleyerek, Suriye'de ve Irak'ta savaşmak üzere eleman temin etmektedir. Örgütün hazırladığı rehber sosyal medya ve bağlantılı siteler üzerinden tüm dünyaya yayılmaktadır. Günümüzde terörizmle mücadelede önemli bir konu da sanal terör kamplarıdır. Örgütler video yüklenebilen Youtube gibi video paylaşım siteleri ve kendilerine ait sürekli uzantısı değişen siteler aracılığıyla; ideolojik ve askeri eğitim verebilmektedir. Bu videoların sürekli seyredilmesi ve uygulanması neticesinde teorik ve pratik olarak operasyonel yeteneklere ulaşılabilmesi değerlendirilmektedir. Bu tehdide ek olarak devletlerin, tüzel ve özel kişilerin varlıklarını gün geçtikçe artan miktarda siber ortama taşıması siber terör eylemlerinin tehdit boyutunu çok ciddi boyutlara ulaştırmaktadır. Bu siber tehditler terörizmle mücadelenin sahasını genişletmekte ve yeni mücadele yapılarının oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü binlerce kilometre uzaklıktan konum bilgilerinin değiştirilmesi suretiyle önemli hedeflere siber eylemlerle zarar verilmesi terör örgütlerinin iştahını kabartmaktadır⁵⁵⁸.

DAEŞ terör örgütü üyeleri, Youtube başta olmak üzere sosyal medyadaki tüm video paylaşım siteleri aracılığıyla dünya çapında milyonlarca kişiye eşzamanlı bir şekilde yüzlerce propaganda videosu sunabilmektedir. Bu videolardaki temalar oldukça değişkendir. Temalar, bazen çatışmaları gösteren kısa bir görüntü, bazen vahşi bir infazın gerçekleştirilme anı, bazen de DAEŞ'in hüküm sürdüğü şehirlerdeki günlük yaşam kareleridir. Söz konusu yayınlar içerisinde yayınlanması uygun olmayan görüntüleri içeren kesitler hızlı bir şekilde siteden silinse de sosyal medyanın eşzamanlılık ve anıdalık özelliği nedeniyle videolar kaldırılmadan

⁵⁵⁷ Hoffman ve Schweitzer, **a.g.m.**, 72- 79.

⁵⁵⁸ Şen, **a.g.e.** 277.

önce sadece birkaç saat içinde bile yüz binlerce kişiye ulaşabilmekte ya da silinen videolar, bunları kaydeden kişiler tarafından tekrar yüklenerek internette var olmaya devam edebilmektedir. Bunlardan daha da önemlisi, özellikle DAESH'in günlük hayat rutinlerini anlatan video, yazı veya röportajların bu mecralarda kolaylıkla yayınlanabiliyor olması ve yayınlanmasının önünde neredeyse hiçbir engel bulunmamasıdır. Örneğin, çoğunlukla bölgedeki insanların günlük yaşamı ile halk röportajlarını içeren 'Mujatweets' adlı kısa videoları Youtube'dan kısa bir arama sonucunda erişilebilmektedir. Youtube kadar büyük ve denetim mekanizması hızlı olmayan ya da çeşitli sebepler nedeniyle şiddet içerikli, sansasyonel videoları yayınlama misyonu güden sitelerde ise bu durum daha da kontrol edilemez bir hâl almaktadır. Google'da yapılacak kısa bir araştırma ile DAESH'in birçoğu kan donduracak derecede vahşi olan propaganda videolarının önünüze serilmesi mümkündür⁵⁵⁹.

DAESH, ideolojisini yaymak propagandasını yapmak amacıyla yazılı yayınlara da oldukça önem vermektedir. "DAESH'in Konstantiniyye dergisi içerisinde kullandığı dil hakkında Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin yaptığı çalışma oldukça önemli verilere dikkat çekmektedir. Söz konusu çalışmaya göre; DAESH terör örgütünün Türkiye'ye yönelik çıkardığı Konstantiniyye dergisinin ilk 7 sayısındaki veriler incelendiğinde; kâfir kelimesinin ortalama 60,42 kez, küfür kelimesinin ortalama 51,71 kez, savaş kelimesinin ise ortalama 110,42 kez; buna karşılık barış kelimesinin ortalama 2, müzakere kelimesinin ortalama 0,57, hoşgörü kelimesinin de ortalama 0,14 kez kullanıldığı görülmektedir"⁵⁶⁰.

Sosyal medya sitelerinde karşılıklı etkileşime dayalı çift yönlü iletişim gerçekleşmesi ve sosyal medyanın tüm dünyada yaygın olarak kullanılmasından dolayı bu sitelere sansür uygulamak oldukça zor olsa da Twitter'ın terör örgütlerinin hesaplarını düzenli olarak kapatmaya ve sansürlemeye çalıştığı söylenebilmektedir⁵⁶¹. Ancak Twitter hesapları düzenli olarak kapatılsa da birçoğunun Twitter'da farklı taktiklerle varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Örneğin, sürekli olarak hesaplardaki isimler ve fotoğraflar değişmekte, yedek hesaplar açılmakta ve her bir hesap bir önceki kapanan hesabın devamı niteliğinde faaliyet göstermektedir. DAESH terör örgütünün sosyal medyadaki bu esnekliği sayesinde tüm

⁵⁵⁹ Karakaş, C. K. (2017). "DAESH Propagandasında Yeni Medya Kullanımı". *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 28, 37.

⁵⁶⁰ Korkmaz, S. C. (2016). "Terörün Propagandası". *DAESH Terör Örgütü ve Konstantiniyye Dergisi*, Ankara: Orsam Yayınları, 16.

⁵⁶¹ Çildan, C., Ertemiz, M., Küçük, E., Tumuçin, H. K. ve Albayrak, D. (2012). "Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü", *Akademik Bilişim Konferansı*, 3- 4.

engellemelere rağmen mesajlarını hedef kitlelere aktarmayı başardıkları söylenebilmektedir. “Çünkü terör örgütleri de hızla değişen küresel rekabetçi ortam içerisinde faaliyetlerini hız kesmeden daha da etkili bir şekilde devam ettirebilmek için gelişen her türlü ortama hızlı bir şekilde adaptasyon sağlamanın ve davranış değişikliği yapmanın gerekli olduğunun bilincindedir”⁵⁶².

DAEŞ terör örgütü, sosyal medya üzerinden toplumsal infial yaratmaya çalışmakta ve bunu yaparken de sosyal medyadaki terör eylemlerini abartarak, çoğu zaman çarpıtıp bilinçli bir manipölasyon malzemesi haline getirerek ve aynı sahneleri farklı açılardan ya da aynı karelerle sürekli tekrar ederek yüksek oranda reyting kazanmaktadır. Facebook gibi sosyal medya ağları üzerinden olaylar ve eylemler dramatikleştirilerek, çoğu zaman gözyaşı, kan, şiddet ve acıyla ajite edilerek verilmekte ve böylece toplumda sürekli bir korku duygusu hâkim kılınmaya çalışılmaktadır⁵⁶³. Terör örgütleri, amaçları doğrultusunda propaganda yapmak ve eylemleriyle toplumda korku ve panik yaratmak için toplumların antropolojik verilerinden de ustaca yararlanmakta ve böylece toplumları istedikleri noktaya yönlendirip amaçlarına uygun olarak ikna etmeye çalışmaktadırlar. Terör örgütüne daha fazla taraftar ve sempatizan toplamak için hazırlanan bir videoda ya da illüstrasyonda her türlü kültürel, dilsel, coğrafi ve simgesel verileri ustaca kullanabilmekte ve rahatlıkla işleyebilmektedirler. Şiddetin çok daha ötesinde barbarlık olarak tanımlanabilecek bir terör eyleminde bile coğrafi özellikleri, farklı milletlerden insanların yaşam alışkanlıklarını, tutumlarını, kültürlerini, dillerini, dinlerini, inanışlarını, eğlence, seyahat ve dinlenme tercihlerini ve hatta oyunlarını profesyonelce analiz ederek propagandalarına alet edebilmektedirler⁵⁶⁴.

DAEŞ terör örgütüne sosyal medyadaki popülerliğini kazandıran en etkili unsur görüntüler ve Hollywood filmlerini aratmayacak düzeyde çekilen profesyonel kalitedeki videolardır. Propaganda amaçlı videolardaki görüntülerin gerçek olduğu izlenimini yaratan yayınlar bir Hollywood filminin sahip olduğu anlatı özelliklerine ve kurgusal dile sahiptir. Bu durum ise bizi, Baudrillard’ın dikkat çektiği ve çağımızın temel hastalığı olarak tanımladığı ‘gerçeğin üretimi ve yeniden üretimi’ne götürmektedir. Aslında sunulan videolar gerçekte de

⁵⁶² Demir, C. K. (2008). “Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK.”. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), 81.

⁵⁶³ Devran, Y. (2015). “Medya ve Terör Sorunsalı”. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 90.

⁵⁶⁴ Darıcı, S. ve İsmayıl, E. K. (2018). “Popüler Kültür, Oyunlar ve Propaganda: Terörizmin Antropolojik Kodları”, *Bilge Strateji*, 10(19), 44.

olan bir savaşa ait görüntüleri içermektedir. Ancak ham malzemeler üzerinde gerçekliğin bozularak epik bir şekilde yeniden üretilmesini gerçekleştiren teknik müdahalelere yer verilmiştir. Örneğin, kafa kesmeye dayanan bir infazın saniyeler gibi kısa zaman dilimi içinde gerçekleştirilmesine karşın, aynı sahne farklı açılardan, esnetilmiş zaman algısıyla ve belli kısımların çıkarıldığı estetik dokunuşlarla belirli efektlerin yardımıyla yeniden kurgulanıp sunulmakta ve tüm dünyaya eş zamanlı bir şekilde servis edilmektedir⁵⁶⁵.

DAEŞ terör örgütünün bu çekimler için kullandıkları özel bilgisayar efektleri ve arka plan müzikleri bulunmaktadır. Bunlara kurgu ve montaj kalitesi de eklenince acımasızca işlenen cinayetlerin sergilendiği videolar, hedeflenen korku ve hayranlığı dünya genelinde yaratarak terör örgütünün propagandasını yapmaktadır.

Günümüzde kullanılan internet teknolojileri multimedya özelliğine sahip bilgi ve görüntünün hızlı bir şekilde dünya çapında yayılmasıyla çoklu kaynak işlevi görmekte ve terör örgütlerinin mesajlarını coğrafi sınırlara takılmaksızın dağınık ve geniş kitlelere her zamankinden daha çabuk biçimde ulaştırabilmelerine olanak sağlamaktadır⁵⁶⁶. İnternet, kullanıcılarına mesajların yayılımında anonimlik sağlayarak terör örgütlerinin hiçbir iz bırakmadan mesajlarını tüm dünyaya yaymalarına neden olmaktadır. Medya mesajlarının sınırlandırılması, çoğu ülkede demokratik bir sorun olarak görüldüğünden, terör örgütleri bu kontrolden ve denetimden uzak sanal alanın her türlü faydasından kolayca yararlanabilmektedirler. Terör örgütlerinin mesajlarını geniş kitlelere duyurmaları için artık geleneksel medya kuruluşlarına ihtiyaçları önemli oranda azalmıştır. Geleneksel medya yapısının aksine, yeni medya yapısında artık herkes istediği mesajları ve içerikleri internet ortamında üretebilir ve paylaşabilir hâle gelmiştir. Bu nedenle günümüzde internet üzerinde yüzlerce terör yanlısı radikal site bulunmaktadır⁵⁶⁷.

Günümüzün modern dünyasında ve çağdaş demokrasilerinde ulusal güvenliğin sadece askerî ve siyasi tedbirlere bağlı olmaması gibi, bu durum sosyal medyada terörle mücadele için de geçerlidir ve terörle mücadelede sadece geleneksel medyayı kontrol etmek de yetersizdir.

⁵⁶⁵ İnternet: Carr, D. (Eylül, 2014). “With Videos of Killings, ISIS Send Medieval Message by Modern Method”, <https://www.nytimes.com/2014/09/08/business/media/with-videos-of-killings-isis-hones-socialmedia-as-a-weapon.html>, Yayın Tarihi: 07.09.2014, Erişim Tarihi: 26.02.2019.

⁵⁶⁶ Amble, J. C. (2012). “Combating Terrorism in the New Media Environment”. *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(5), 341.

⁵⁶⁷ Avşar, a.g.m. 126.

Geleneksel medyanın kontrol edilebilme kolaylığına rağmen, anlık bilgi paylaşımını tek bir tuşa indirgeyen sosyal medyada da sansürcü ve kısıtlayıcı yaklaşımların herhangi bir etkisi yoktur çünkü bunları aşmanın her zaman bir ya da birden çok yolu bulunmaktadır⁵⁶⁸. Bu nedenle sosyal medyanın yapısal dinamiklerine uygun olarak yeni mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Sosyal medyada terörle mücadele için neler yapılabileceği konusunda Amble şu görüşleri aktarmaktadır⁵⁶⁹:

- *Enformasyon toplumunun dijital yerlilerine yönelik yeni medya okuryazarlığı programlarını artırmak*: Enformasyon toplumu içerisindeki bilişim ortamına doğan gençler, ‘dijital yerli’ olarak tanımlanmakta ve geleneksel medya izleyicisi olan ve dijital devrime ayak uydurmaya ve enformasyon toplumuna entegre olmaya çalışan ‘dijital göçmen’lerden daha farklı ve zengin enformasyon içeriklerine maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle sürekli gelişen teknolojilerdeki enformasyon biçimlerini ve aktarılan mesajları doğru ve eleştirel bir gözle alımlayabilen, itibarı olmayan ve yanlış haber paylaşan internet sitelerini ve enformasyon kaynaklarını kolaylıkla tespit edebilen toplumların yetiştirilmesi terörle mücadele açısından da oldukça büyük öneme sahiptir. Ancak toplumun büyük bir çoğunluğu yeni iletişim teknolojilerine hızla entegre olurken, özellikle istihbarat birimlerinde üst düzey pozisyonlarda çalışanların halen geleneksel medyanın ‘dijital göçmen’leri olan yöneticilerden oluşması sorun oluşturmaktadır.

- *Terör odaklarının medya ürünlerini izlemede hedef odaklı bir yaklaşım geliştirmek*: İstihbarat birimlerinin tek tuşla anında ve büyük bir hızla yayılan karmaşık çevrimiçi multimedya ortamını etkin şekilde takip edip gözlemleyecek ve değişimleri fark edebilecek birimler kurmaları gerekmektedir. Böylece hedeflere rafine bir şekilde ulaştıracak yöntemlerin de geliştirilmesi ve uygulanması mümkün olabilecektir. Terörle mücadelede hareket odaklı (kinetik) anlayış yerine, izleme/takip etme (monitoring) anlayışıyla geliştirilen hedefler söz konusudur. Tüm dünyaya yayılan ve karmaşık içeriklerden oluşan çevrimiçi multimedya ortamlarında terör örgütlerinin faaliyetleri de yakından takip edilmelidir.

- *İnsan istihbaratını (Beşerî istihbaratı-Human intelligence/HUMINT) yeni medya ortamına uyacak biçimde dönüştürmek*: Günümüzün sosyal medya ortamındaki terörle mücadele anlayışında artık kişisel istihbarat sadece sinyallere dayalı teknik istihbarattan çok

⁵⁶⁸ Gupta, D. (2016). “Terrorism in the Twenty-First Century: Challenges and Policy Conundrum”, (Eds.) Norma C. N. ve Nadkarni, V.), *Challenge and Change*, New York: Palgrave MacMillan, 220.

⁵⁶⁹ Amble, **a.g.m.**, 349-350.

daha önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla oluşturulacak sanal istihbarat birimlerinin internet üzerinden kişilerarası bağlantılar sağlayarak terörle mücadelede başarı elde edilmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca sosyal medyanın herkese ve her kuruluşa sunduğu teknik olanaklardan devlet kurumlarının da yoğun bir biçimde yararlanması terörle mücadele açısından gerekli unsurlar arasında yer almaktadır. Sosyal medyada manipülasyona ve dezenformasyona dayalı bilgilerin hızla düzeltilmesi ve yok edilmesi gerekmektedir. Medyanın haberlerde kullanımına uygun ve multimedya biçimselliğine sahip yazılı/görsel/işitsel tüm bilgi ve belgelerin internete aktarılması, gazetecilerin ve yurttaşların bu bilgi ve belgelere kolaylıkla ulaşabilmeleri önemlidir. Devlet kurumlarının ve terörle mücadele eden ilgili kurum ve kuruluşların resmî internet siteleri ve sosyal medya adresleri de aktif hale getirilip güncellenmelidir. Sosyal medyayı yalnızca terör örgütlerinin inisiyatifine bırakılmayacak şekilde etkin olarak kullanmak gerekmektedir⁵⁷⁰.

Ancak devletin ilgili kurum ve kuruluşları sosyal medyayı terör örgütleri kadar profesyonel ve etkin bir şekilde kullanamamaktadır. Bu durum ise terör örgütlerinin kendi lehine örgüt propagandasını yapmalarına ve kamuoyunun yanlış bilgilendirilmesine yol açmaktadır. Devletin ilgili kurum ve kuruluşları sosyal medyayı aktif, doğru zamanda ve kamuoyunun güvenini tesis edecek şekilde kullanılmalıdır. Böylelikle terör örgütlerinin manipülasyonuna fırsat verilmemiş olacaktır.

2.6.1. Terörizmde Kullanılan Propaganda Yöntemleri

Terörizm olgusu, propaganda ve dolayısıyla algı yönetimi ile doğrudan ilişkilidir. Propagandada algı yönetimi bir araç olarak kullanılmaktadır ve kitle iletişim araçlarının yönetimini elinde bulunduran seçkinler, sahip oldukları değerlerini bireylere aktarırken toplumun kendi isteği ile eylemde bulunduklarını düşünmelerini amaçlamaktadırlar. Bu sonuç, kitle iletişim araçlarının sistematik bir propaganda yöntemi olarak kullanıldığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda medyaya sahip olan ve medyayı elinde tutan güçler, aslında kendi istedikleri mesajları ve haberleri halka sunmaktadırlar. Nitekim propaganda modeline göre mesajlar ve haberler topluma sunulmadan önce filtrelenmekte ve söylem bazında topluma

⁵⁷⁰ Avşar, **a.g.m.**, 130.

aktarılmaktadır⁵⁷¹. Böylesi yoğun bir iletişim çabasının nihai amacı, toplumu istenen yönde ikna etmektir. Dolayısıyla iletişim teknikleri açısından bakıldığında ortada bir istismar durumu bulunmaktadır. Çünkü bireylerin ya da grupların, başka bireylerin ya da grupların tutumlarını belirlemek, biçimlendirmek ve denetlemek için kitle iletişim araçlarından yararlanmaları ve toplumdaki tepkileri istenen doğrultuda etkileyebilmek amacıyla gerçekleştirilen bilinçli tüm eylemler, aynı zamanda ‘iknanın istismarı’ olarak da ifade edilmektedir⁵⁷². Propaganda yönteminin temel amacı istismar ederek de olsa iknayı sağlamaktır.

Günümüzde yaygınlık kazanan terör eylemleri aracılığıyla propaganda yapmaktaki asıl amaç, bu yöntemi benimseyen terör örgütlerinin kendi varlığını ve ne derece güçlü olduğunu ispat etmeye çalışmasıdır. Terör örgütleri, bu amaçla hem geleneksel hem de sosyal medyanın ciddi desteğini alarak böylesi ses getiren eylemlere girişmekte ve etkinlik gücüyle beraber rüşünü de ispat etmeye çalışmaktadırlar. Bilindiği gibi, sıradan ve rutin bir haberin medyada pek de önemi yoktur. Buna karşın, sansasyonel, dramatik ve korkunç bir olay, medya için her zaman haber değeri yüksek bir malzeme olarak görülmektedir. Bu nedenle geleneksel ve sosyal medya, çoğu zaman farkında olmadan ve bilmeden terör örgütleri tarafından yapılan propagandanın önemli bir aracı haline gelebilmektedir⁵⁷³. Bazı medya organları, sadece terörü destekleme amacıyla görsel ve yazılı materyalleri ve haberleri bilinçli olarak servis etmektedir. Hatta olayların gerçekliğini gözetmeksizin manipüle etme maksadıyla haber yapan medya kuruluşları da bulunmaktadır. Kamuoyunu ikna edebilmek için belirli propaganda türlerinden yararlanılmaktadır. Beyaz, gri ve kara propaganda terörizmde kullanılan propaganda yöntemleri olarak aşağıda incelenmektedir.

2.6.1.1. Terörizmde Beyaz Propaganda ve Sosyal Medya

Beyaz propaganda; kaynağın net olarak bilindiği ve propaganda yapanları tanıtmaktan, bilinir kılmaktan çekinmeden açıkça yürütülen bir propaganda yöntemidir. Dolayısıyla propagandanın konusu, hangi kitlelere yönelik nasıl ve ne şekilde yapılacağı noktasında bilinmezlik yoktur, tam tersine herkes tarafından kolaylıkla bilinebilecek ve anlaşılabilir net ve açık bir yapıya sahiptir⁵⁷⁴. Beyaz propaganda, gizli olmayan, açık bir biçimde yapılan

⁵⁷¹ Chomsky, N. and Herman, E. (2002). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books, 7-35.

⁵⁷² Jowett, G. and O'Donnell, V. (2014). *Propaganda and Persuasion*. USA: Sage Publications, 8-9.

⁵⁷³ Brown, J. A. C. (1992). *Siyasal Propaganda*. İstanbul: Alternatif Üniversite Yayınları, 37-44.

⁵⁷⁴ Tarhan, N. (2006). *Psikolojik Savaş, Gri Propaganda*. İstanbul: Timaş Yayınevi, 37.

propagandadır; kaynağı bellidir ve kendisini tanıtarak güven verir⁵⁷⁵. Bu nedenle beyaz propagandada aktarılan mesajların ve paylaşılan bilgilerin doğru olmasının nedeni de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü beyaz propagandanın en temel amacı, propagandanın kaynağına güven duyulmasını sağlayarak kitleleri güvenilecek ve dayanılacak tek gücün kendisi olduğuna inandırmak ve bu şekilde karşı hedefi zayıflatmaktır⁵⁷⁶. Örneğin, II. Dünya Savaşı'nda İngiltere'ye bağlı çalışan ve beyaz propaganda yaptığı bilinen basın kuruluşu BBC'ye yönelik, Alman devlet adamı Adolf Hitler'in *'bu istediğini söyler ama doğruyu söyler'* diyerek propaganda kaynağı olarak BBC'ye duyduğu güveni ifade ettiği sözleri, propaganda türlerinden beyaz propagandaya örnektir⁵⁷⁷.

Beyaz propagandanın, bir halkla ilişkiler faaliyeti olarak ABD tarafından uzun süre kullanıldığı bilinmektedir. Körfez Savaşı yıllarından bu yana ABD yönetimlerinde açık ve şeffaf bir imaj çizilmeye çalışıldığı için propaganda kelimesi ve kavramından görece olumlu bir anlamı ve görüntüsü olan halkla ilişkiler çalışmaları ile aktarılan mesajların tutarlılığına dikkat edilmiştir. Bu çerçevede ABD-Irak Savaşı'nın sürdüğü yıllarda yaklaşık 600 gazetecinin savaş hattı içerisinde yer almasına izin verilerek düzenli olarak beyaz propaganda mesajlarının aktarılması dönemin en önemli halkla ilişkiler uygulamaları arasında değerlendirilmiştir⁵⁷⁸.

Beyaz propaganda çoğu zaman terör örgütleri tarafından da kullanılmaktadır ve bu örgütlerin çıkardıkları gazeteler, dağıttıkları broşürler/afişler, örgütlerin resmî internet siteleri ya da örgüt mensupları tarafından etkilenmek istenilen hedefle birebir iletişime geçmek şeklinde beyaz propaganda çalışmaları uygulanmaktadır. Terör örgütleri beyaz propaganda yönteminden; yeni üye kazanmak, örgüte maddi kaynak aktarmak ve mevcut örgüt üyelerinin motivasyonlarını artırmak amacıyla yararlanmaktadırlar⁵⁷⁹. Örgüt fikirleri doğrultusunda faaliyet gösteren siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının internet siteleri ve örgütlerin internet siteleri üzerinden yayılan haberler beyaz propagandaya örnektir. Örneğin, PKK'nın MED TV, Roj TV, Sterk TV, Nüçe TV, Newroz TV, Ronahi TV ve MMC TV gibi görsel ve

⁵⁷⁵ Orallı, a.g.e., 243.

⁵⁷⁶ Urlu, M. (2008). "21. Yüzyılda PKK Terör Örgütünün Türkiye'de Kullandığı Propaganda Strateji ve Teknikleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 80.

⁵⁷⁷ Tortop, N. ve Özer, M. A. (2013). *Halkla İlişkiler*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 208.

⁵⁷⁸ Avcı, Ö. (2018). "Propaganda Çeşitleri", M. Karaca ve C. Çakı (Ed.), *İletişim ve Propaganda*, (75-114), Konya: Eğitim Yayınevi, 79.

⁵⁷⁹ İnternet: Taşgetiren, R. B. (t.y.). "Terörizm ve Medya İlişkisi", https://www.academia.edu/36773335/TER%C3%96R%C4%B0ZM_VE_MEDYA_%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0S%C4%B0, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 15.

işitsel basın araçları ile Yeni Ülke, Özgür Gündem, Özgür Ülke, Denge Amed, Yeni Politika, Welat, Revşen, Devrimci Yurtsever Gençlik, Özgür Halk, Alternatif, Yurtsever Eğitimciler, Halay, Serxwebûn gibi yazılı basın araçları ve sayılamayacak kadar çok internet sitesi vardır⁵⁸⁰. Burada yer verilen PKK terör örgütü görüşleri doğrultusunda yayın yapan televizyon, gazete vb. yayın organları belli bir dönemde yayın yapmış ve sonra kapanmış ya da kapatılmıştır. Ancak sonrasında yerlerini yeni yayın organları almıştır. Halen de bu doğrultuda yayın yapan televizyon, radyo, gazete, dergi, internet sitesi vb. mecralarda yayınlar devam etmektedir. Terör örgütü, sözü edilen bu geleneksel ve dijital medya ortamlarında kendi lehine haberlerin yayılmasını sağlayarak örgüte müzahir kesimlerde sempati elde etmeye çalışmaktadır. Son günlerde sosyal medyanın bütün alanlardaki artan etkisi terör örgütlerinin de propaganda yöntemi olarak daha sık proaktif sosyal medya yöntemini benimsemelerine neden olmuştur. PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik değişkenler ile bölgede güvenlik güçlerinin terörle mücadele kapsamında yürüttükleri operasyonlar ile demografik, jeo-demografik ve psikografik değişkenleri manipüle ederek sosyal medyada temel propaganda malzemesi olarak kullanmıştır ve halen de kullanmaya devam etmektedir. PKK terör örgütünün yaptığı bu tür faaliyetler beyaz propaganda çerçevesinde ele alınmaktadır.

2.6.1.2. Terörizmde Gri Propaganda ve Sosyal Medya

Gri propaganda, bulanık bir propagandadır. Bu propaganda türünde kaynak belli değildir, doğruluğu kanıtlanamaz. Yalan veya iftira olduğuna ilişkin kanıtlar da kesin değildir. Nötr bir kaynaktan gelir gibi gözükmemektedir ancak aslında karşı taraftan gelmektedir. Hedefteki düşmanı gülünç ve etkisiz hale getirmek için uygulanır. Gri propagandanın ana malzemesi rivayetlerdir⁵⁸¹. Gri propagandada kullanılan pek çok yöntem vardır. Çünkü otoriter bir yöneticinin adaletsiz uygulamaları ve bir ülkeyi işgal eden yabancı kuvvetlerin etkileri gibi ulusal konuları kapsayan tarihsel hatıralar, anlatılar, efsaneler, mitler, rivayetler gibi unsurlar, terör örgütlerinin ortaya çıkmasında ve devamlı bir yapı sergilemesinde etki göstermektedir. Bu nedenle terörün dayandığı kökenleri daha iyi anlayıp doğru yorumlayabilmek için toplumların tarihsel olaylara karşı geliştirdikleri hassasiyetlerini bilmek oldukça önem taşımaktadır. Terör örgütlerinin sadece bugünkü koşullardan değil, geçmişte yaşanmış olaylardan da ziyadesiyle etkilendikleri unutulmamalıdır. Bu tür tarihsel travmatik olaylar, bir

⁵⁸⁰ Dündar, S. (2009). *Kürtler ve Azınlık Tartışmaları*. İstanbul: Doğan Kitap, 194.

⁵⁸¹ Orallı, a.g.e., 243.

toplumun kültürel değerleri üzerinde gözle görülür düzeyde etkiye sahip olabilir ve bunlar, terörizmle ilgili söylemlerine yansıyabilir⁵⁸². Anlatılar, mitler ve rivayetler özellikle önemlidir çünkü hikâyelerin anlatılması sayesinde tarihte yaşananlar nesilden nesile aktarılmaktadır. Anlatılar, tarihsel olayları sembolleştiren ve onlara özel anlamlar yükleyen güçlü imajlar içermektedir⁵⁸³.

Örneğin, 27 Mayıs 1960 askeri darbesi öncesinde çok sayıda gri propaganda yöntemi uygulanmıştır. Gri propagandacılar, kaynağı belli olmayan, bulanık ve muğlak haberlerin topluma kolaylıkla yayılmasını sağlamışlardır. Buna göre ihtilalin sebeplerinden biri sayılan öğrenci hareketleriyle ilgili olarak İstanbul Üniversitesi'ne yönelik çok sayıda rivayet ortaya atılmıştır. Bir rivayete göre, İstanbul Üniversitesi'nde protesto eylemlerine katılan pek çok öğrenci güvenlik güçleri ve hükümet görevlileri tarafından yakalanıp öldürülmüş, daha sonra ise etleri parçalanıp kıyma olarak çekilmiş ve sokak köpeklerine yedirilmiştir. Bu gri propaganda, toplumda çok üst düzeyde bir infaile yol açmıştır. Bu haberin yaygınlık kazanmasından menfaat uman güçler ise, bu rivayetten hareketle hükümet aleyhine olumsuz bir kanaatin kabul görmesine çalışmışlardır⁵⁸⁴.

Gri propagandanın kaynak açısından bulanıklığını ve belirsizliğini ifade eden Lumley, propagandayı yayan ilk kaynağın bile bir süre sonra unutulabileceğine işaret ederek aynı zamanda propagandada örtülü ve gizli yollarla oluşturulan etkinin önemini de vurgulamıştır⁵⁸⁵. Gri propagandada temel amaç, özünde doğru olan bilgiyi saptırarak gerçeklikten uzak yalan bilgi ve haber üretmektir. Terör örgütleri gri propaganda yöntemini kendileri gizleyerek gerçekleştirmekte ve kaynak olarak kendilerini açığa çıkarmamaktadırlar. Gri propagandada terör örgütleri, özellikle sosyal medyada kaynağı belli olmayan haberler, yazılar, görseller, videolar, broşür ve afişler kullanılmaktadırlar. Bu propaganda türünün, sinsice ve görünmeden yapılması, gri propagandayı gerçekleştiren tarafla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Bu propagandada olaylar çoğu zaman çarpıtılarak sunulmakta ve kaynağın tespit edilip anlaşılmasında hedef kitlelerin bireysel inisiyatifi belirleyici olmaktadır. Ayrıca gri propagandaya konu olan olayların aktarımı da açık ve net bir şekilde değil, gölgelendirilerek

⁵⁸² Moghadam, A. and Eubank, W. L. (2006). *The Roots of Terrorism*. US: Chelsea House Publishers, 96.

⁵⁸³ Efeğil, a.g.e., 70.

⁵⁸⁴ Kumkale, T. T. (2006). *Beynimizi Kimler ve Nasıl Yönetiyorlar?*. İstanbul: Pegasus Yayınları, 121.

⁵⁸⁵ Qualter, T. H. (1980). "Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi", (Çev. Ü. Oskay), *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35(1), 277-278.

sunulmaktadır. Gri propagandada kişilerin ya da grupların değersizleştirilmesi isteniyorsa konu çarpıtılarak kamuoyunun gözünden düşürülmekte, tam tersine bir istek varsa konu abartılıp olumlu anlamda şişirilerek kamuoyuna sunulmaktadır⁵⁸⁶.

Gri propaganda, iletişim uzmanları ve halkla ilişkiler profesyonelleri için sıklıkla olumsuz ve küçümseyici bir anlamda kullanılan ‘spin doctor’ kavramı ile örtüşmektedir ve bu kavram, medya aracılığıyla aktarılan mesajların toplumsal algıyı istenen şekilde oluşturabilmek için manipüle edilmesi ve haberlerdeki gerçek olayların bir kısmının saklanarak bir kısmının da saptırılarak sunulup gerçeğin yeniden üretilmesini ifade etmektedir. Bu işleyiş, spin doctor kavramı ile gri propagandanın ortak yönüne de işaret etmektedir. Örneğin, II. Dünya Savaşı sırasında Sovyet Rusya’ya karşı yoğun bir şekilde gri propaganda uygulanmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında 1946 yılında Churchill’in Fulton’da yaptığı ‘demir perde’ konuşması ile başlayan gri propaganda sürecinde Josef Stalin’in tehlikeli olduğu ima edilerek bu yıllardan 1991 yılına kadar devam edecek olan ideolojik çatışma alanları belirlenmiştir. Böylece gri propaganda yöntemi ve bu süreçte basının da etkin kullanılmasıyla topluma sistematik bir şekilde komünizm tehlikesi benimsetilmiştir⁵⁸⁷. Dünya kamuoyu, pek çok gri propaganda örneğine sahne olmuştur. “Sovyet Rusya’nın Afganistan işgali ve özellikle işgal döneminde Sovyet televizyonlarında yer alan; ‘Afganistan: Bir Devrim Öldürülemez’ konulu belgesel, gri propagandaya verilebilecek bir diğer örnek olarak kendini göstermektedir. Bu belgeselde; ortaya çıkan çatışmanın dış güçlerin kışkırtmasından kaynaklandığı ve CIA’nin Afganistan’daki hain faaliyetlerine karşın Sovyet askerlerinin aslında birer kurtarıcı olarak Afganistan’da bulunduğuna yönelik pek çok asılsız haber, bu dönemde takip edilen gri propaganda yöntemleri arasında yer almıştır”⁵⁸⁸.

Türkiye’de PKK terör örgütü üzerinden değerlendirildiğinde TSK tarafından gerçekleştirilen sınır ötesi operasyonların Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu sınırları içerisinde sivilleri hedef alan operasyonlar olarak terör örgütlerince çarpıtılması ve çarpıtılan bu haberlerin sosyal medyada kısa sürede yayılması terör örgütünün gri propaganda yöntemine örnektir. Ayrıca yapılan operasyonlarda daha önceki ya da başka ülkelerde meydana gelen

⁵⁸⁶ Ekici, K. M. ve Şahin, T. Z. (2013). *Reklamcılık ve Propaganda*. Yargı Yayınevi, 102-103.

⁵⁸⁷ Özçağlayan, M. ve Apak, D. (2017). “Soğuk Savaş Yıllarında Algı Yönetimi, Haber ve Propaganda İlişkisi”. *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 28, 115.

⁵⁸⁸ Bektaş, A. (2002). *Siyasal Propaganda; Tarihsel Evrimi ve Demokratik Toplumdaki Uygulamaları*. Ankara: Bağlam Yayıncılık, 37-38.

özellikle sivil kadın ve çocuklara yönelik vahşet görüntülerinin de yeni olmuş gibi gösterilmesi yine gri propagandaya örnektir. PKK, bu yönetime çok sık başvuran terör örgütlerinden biridir ve sosyal medyanın sunduğu imkânlar kullanılarak müzahir kesime ve çok geniş halk kitlelerine bu tür asılsız haberler, resimler ve görüntüler ulaştırılabilmektedir. FETÖ terör örgütü üyesi oldukları bilinen ve bu konuda haklarında soruşturmalar açılan birçok akademisyen, sivil toplum örgütü temsilcileri ve bu örgütün yurt dışında bulunan üst düzey yöneticileri sosyal medyada özellikle Twitter aracılığıyla hemen hemen her gün bu yönetime başvurmaktadır.

2.6.1.3. Terörizmde Kara Propaganda ve Sosyal Medya

Diğer propaganda türlerinden farklı olarak kara propagandada kaynak resmî olarak belirsiz ve gizli tutulmaktadır. Kara propagandanın öncelikli amacı, hedefi karalamaktır ve bunun için pejoratif anlamda küçümseyici, aşağılayıcı, kötüleyici ve yerici her türlü konuya yer verilmektedir. Bu yüzden propaganda türleri arasında kaynakları bakımından en tehlikelisi ve en dikkat edilmesi gerekenidir. Kara propagandada çoğu zaman kaynak sanki açıkça belliymiş gibi farklı bir hedef gösterilmektedir. Örneğin, savaşlarda kara propaganda sıklıkla başvuru alan yöntemlerden biri olmuştur. Savaş zamanında halk kendisine aktarılan bilgileri dost kaynaklardan edindiklerini sanırken gerçekte, düşman unsurların kara propagandalarına maruz kalmışlardır⁵⁸⁹.

Kara propagandada belirsiz olan kaynak, ‘amaca ulaşmak için her yol mubahtır’ anlayışı gereği ahlak ve etik dışı her tür uygulamaya başvurmaktadır. “Kara propagandanın temel amaçlarından biri, toplumda yerleşmiş ve kanıksanmış inançları yıkmak ve toplumu, genellikle güvendiği kişilere veya kurumlara karşı soğutup şüpheye düşürmek, devlete ve orduya yönelik inançları sarsmak ve halkın kendi içindeki güveni ve dayanışmayı zedelemektir”⁵⁹⁰. Kara propagandada da gri propagandada olduğu gibi kaynak gizlenir. “Çünkü kara propagandanın etkisi, kaynağın belirsizliğinden ve gizliliğinden ileri gelmektedir. Kara propagandada kaynak ortaya çıktığı zaman, propaganda süreci tersine işleyip geri tepmekte ve toplumda kara propaganda yapan kişiye ya da gruba karşı düşmanlık duygularının artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla kara propagandada gerçekleştirilen faaliyetlerde dikkatler başka yöne çekilerek bu

⁵⁸⁹ Avcı, a.g.m., 86.

⁵⁹⁰ Aydın, S. (2015). *Terör Örgütlerinin İnternet Ortamında Yaptığı Çalışmalarda Taban Oluşturma ve Eleman Kazanma Faaliyetleri (PKK Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Kara Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 31.

faaliyetlerin farklı kaynaklardan geldiği izlenimi yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle gerçekleri değiştirmek, inançları sarsmak veya kamu düzenini istenen noktaya yönlendirmek için açıkça kullanılması tepki çekecek yalan, iftira, sahtekarlık ve entrika gibi her türlü yöntemden serbest bir şekilde yararlanılmaktadır”⁵⁹¹. Bu noktada kara propagandayı gri propagandadan ayıran temel faktör şöyle ifade edilebilir: Gri propagandada amaca ulaşmak için dile getirilen söylemler, esasen gerçek olayların değiştirilip çarpıtılmasına dayanırken kara propagandada ise, direkt olarak asılsız yalan haberler ve iftiralar üretilip yayılmaktadır. Terör örgütleri tarafından üretilen ahlak ve etik dışı iftiraya dayalı yalan haberler, sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere kısa zamanda ulaşabilmektedir.

II. Dünya Savaşı’nda yoğun bir şekilde kullanılan propaganda ve özellikle kara propaganda denince akla gelen ilk isim Hitler ise, Hitler’den sonra akla gelen isim, kuşkusuz Nasyonal Sosyalist Almanya Propaganda Bakanı Goebbels olmaktadır. Goebbels’in, kaynak olarak kendini ve Propaganda Bakanlığını gizleyerek tamamen dezenformasyona dayalı yalan haberler ve iftiralar üzerinden yürüttüğü kara propaganda uygulamaları, dünya tarihinde silinmeyen izler bırakmıştır. Benzer şekilde “1990’larda Irak’ın Kuveyt’i işgal etmesi sonucu başlayan krizin, ABD öncülüğünde Körfez Savaşı’na uzanması sürecinde kamuoyuna sunulan temel gerekçelerden biri, medyada sürekli yer verilen petrole bulanmış bir karabatak görüntüsüdür. Söz konusu sembol görüntü ile Saddam Hüseyin’in çevreyi katlettiği, körfez kıyılarını kirlettiği ve hayvanları öldürdüğü gibi izlenimler bilinçli olarak yaratılmış ve kamuoyuna sunulmuştur. Ancak savaş nedeni olarak gösterilen karabatak görüntüsünün, aslında 1980’lerde İskoçya açıklarında batan bir tankerden yayılan petrol sebebiyle ölen bir kuşa ait olduğu anlaşılmıştır. Ancak bu gerçek ortaya çıkana kadar, ABD tarafından sahte haber ve görüntülerle gündem oluşturulmuş ve kara propaganda yönteminden yararlanılmıştır”⁵⁹². Benzer şekilde, I. Körfez Savaşı sırasında da kara propaganda yöntemi kullanılmış ve ABD’nin Kuzey Irak’a saldırıya geçmesinin hemen ardından Saddam Hüseyin’in Irak’ta yaşayan Kürtleri keseceği yönünde spekülatif haberler ortaya atılmıştır. Bu asılsız haberlerin akabinde yaklaşık altı yüz bin insan, adeta yangından kaçarcasına topraklarını terk edip Türkiye sınırlarına dayanmıştır⁵⁹³. PKK terör örgütünün kaynak olarak kendini saklama suretiyle TSK helikopterlerini düşürdüğü ya da askerlerini öldürdüğüne yönelik tamamen asılsız ve yalan

⁵⁹¹ Tarhan, a.g.e., 41.

⁵⁹² İzgören, A. Ş. (2006). *Eşikaltı Büyücüler*. Ankara: Elma Yayınevi, 17-18.

⁵⁹³ Kumkale, a.g.e., 121.

haberleri sosyal medya üzerinden yayması kara propaganda örneklerinden biridir. Kara propaganda PKK terör örgütünün de en sık başvurduğu propaganda yöntemlerinden biridir. PKK gibi Fetullahçı Terör Örgütü de (FETÖ) kara propaganda yöntemine en sık başvuran örgütlerden bir diğeridir. Herkes tarafından Fuat Avni mahlasıyla bilinen ancak birçok örgüt mensubu tarafından ortak kullanılan Twitter profili aracılığıyla yayılan asılsız içerikli haberler de kara propaganda örneklerindendir.

2.6.2. Sosyal Medyada Terör Propagandasına Karşı Hukuki Önlemler

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de siber suçlarla ilgili çalışmaların sayısı artmaktadır. Ancak internet teknolojilerinin gelişim hızı göz önüne alındığında bu çalışmaların oldukça az ve yetersiz kaldığı görülmektedir. Oysa bilişim suçlarıyla mücadelede alınması gereken önlemlerin, ceza hukuku normlarıyla şekillendirilmesi ve bu konuda kamu düzenini ihlal eden eylemlerin de suç olarak tanımlanarak siber terörizmin kapsam ve niteliğinin ayrıntılı bir şekilde açıklanması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Örneğin, okullarda internet teknolojilerinin tehlikelerine dikkat çeken ve bu teknolojilerin zararlarından korunmaya yönelik kapsamlı eğitimlerin verilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca TCK’nın siber suçlarla ilgili tanımlaması olmasına rağmen siber terör konusunda önlemler alınması söz konusu olmamaktadır⁵⁹⁴.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek tüm hukuki düzenlemelerde ve atılacak adımlarda, bilgi toplumunun temel dinamiklerine uygun olarak düşünce ve ifade, haberleşme, bilgiye erişim özgürlüğü ve kişisel verilerin gizliliği ilkelerinden hareket edilmeli ve evrensel insan hakları çerçevesinde bu özgürlükler ve başat ilkelerin korunup güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Dünyanın önde gelen uluslararası aktörleri tarafından ortak akılla geliştirilen ve üzerinde fikir birliği sağlanan küresel yasal düzenlemelere ve sözleşmelere taraf olunması ve bu konudaki çalışmaların sürekli izlenerek mümkün olan katkının sunulması gerekmektedir. Söz konusu bu alanda bugün için en yaygın olan, uygulamada en çok başvuru alan ve etkili olan önlemler ise şöyle sıralanabilmektedir⁵⁹⁵:

⁵⁹⁴ Keçeci, **a.g.m.**, 11.

⁵⁹⁵ Dülger, M. V. (2005). “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen Bilişim Suçları ve Bu Suçlarla Mücadelede Alınması Gereken Önlemler”. *Kazancı Hukuk, İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi*, Sayı: 5, 121.

- *Kişi ve Kurumların Alması Gereken Önlemler:* Bilişim sistemlerinde ‘fire wall’ adı verilen güvenlik duvarı yazılımlarının bulundurulması, güncellenmesi, yetkisiz erişimlerin önlenmesi, güncel anti-virüs yazılımları ile sistem yeni virüslere kapalı hale getirilirken sistemde var olan virüslerin temizlenmesi gerekmektedir.

- *Devletlerin Alması Gereken Önlemler:* Bilişim suçları ile ilgilenen özel birimlerin oluşturulması ve bu birimlerin sürekli eğitilmesi (özellikle polislerin ve savcılarının delil toplamada daha işlevsel olmaları için etkin şekilde eğitilmeleri), sanal terörizm konusunda alınacak önlemlerin belirlenmesi (sanal terörizm eylemlerine karşı ceza hukukunda düzenlemelerin yapılması) ve devletlerin siber uzay gerçeğinin farkında olarak sanal alanı denetlemeleri (ancak denetimin haber alma ve iletişim özgürlüğü gibi demokratik ilkelere zarar vermeden gerçekleştirilmesi) gerekmektedir.

- *Sanal Alanın Düzenlenmesi:* Sanal alanın düzenlenmesinde temelde dört seçenek bulunmaktadır. Bunlar; ‘ulusal alanda yapılan düzenlemeler’, ‘uluslararası anlaşmalarla yapılan düzenlemeler’, ‘uluslararası aktörler tarafından yapılan düzenlemeler’ ve ‘kendi kendine doğal bir şekilde yapılan düzenlemeler’dir. Bu düzenlemelerden ilk üçü, klasik modeller olarak da tanımlanmaktadır. Dördüncü ve son düzenleme ise, klasik ve merkezi olmayan bir modeldir. Dördüncü seçenek, sanal alanda bir araya gelen kullanıcıların etik ilkeleri, kuralları ve davranışları gözetmelerine dayanan bir anlayıştır. Filtreleme yöntemleri, sanal alandaki kullanıcıların ve sistem yöneticilerinin seçimi gibi düzenlemelerin kendi kendine yapılacağı öngörülmektedir.

Türkiye’de 6112 sayılı 15.02.2011 tarihli Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un belirlediği ve terör ile şiddet içerikli yayınları engellemeye yönelik temel yayın ilkeleri ortaya konulmuştur. Terörle ilgili yayın ilkeleri kısaca şöyle belirtilebilir⁵⁹⁶:

1. Medya hizmet sağlayıcıları, yayın hizmetlerini kamusal sorumluluk anlayışıyla sunarlar **(6112/8-1)**.
2. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, ... aykırı olamaz **(6112/8-1-a)**.
3. Irk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturmaz **(6112/8-1-b)**.

⁵⁹⁶ İnternet: Fendoğlu, H. T. (Şubat, 2011). RTÜK, “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf>, 7, Yayın Tarihi: 15.02.2011, Erişim Tarihi: 06.03.2019.

4. Terörü övemez ve teşvik edemez, terör örgütlerini güçlü veya haklı gösteremez, terör örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerini yansıtıcı nitelikte olamaz. Terör eylemini, faillerini ve mağdurlarını terörün amaçlarına hizmet eder şekilde sunamaz (6112/8-1-d).
5. Suç işlemeyi suçluyu ve suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamaz (6112/8-1-g).
6. Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamaz (6112/8-1-ş).

Uygulamaya bakıldığında ise, Türk medyasının bu konuda kimi zaman sınıfta kaldığını söylemek mümkündür. Örneğin, terörist başının yakalanışının yıldönümünde Türkiye'nin sadece 3 ilinde yapılan gösterileri bir televizyon kanalının '*Türkiye savaş alanı gibi*' alt yazısı ile vermesi, vatandaşların haber alma özgürlüğü ile değil, ilgili yasanın 4-y ilkesinin açıkça ihlal edilmesi ile açıklanmaktadır. Çünkü Türkiye'de bulunan 81 ilden yalnızca 3 ilde gösteriler yapılmaktadır ve burada ortaya çıkan '3 il eşittir Türkiye' denklemi yanlıştır⁵⁹⁷. Medyanın sorumlu habercilik anlayışı ile hareket etmemesi ve bir otokontrol mekanizması geliştirememesi, terör örgütlerinin eylem yapmadaki tek amacı olan örgüt propagandasına açıkça hizmet etmektedir. Türkiye'de yazılı ve görsel basında bunun binlerce örneği görülebilecektir. Ayrıca RTÜK tarafından belirlenen radyo ve televizyon yayıncılığı ilkelerinde olduğu gibi, sosyal medyada da terörle mücadele kapsamında temel esaslar ortaya konulmalı ve tüm kullanıcıların bu esaslara uymasını sağlamak için aktif bir denetim mekanizmasına işlerlik kazandırılmalıdır.

Sosyal medya sitelerinde kişi haklarına saldırı, terör örgütlerinin propagandasının yapılması, terör örgütlerinin haberleşme aracı olarak kullanılması, küçüklerin istismar edilmesi vb. birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Örneğin, 2017 yılında sosyal medya üzerinden terör propagandası yapan 3664 kişi ve 2018 yılında ise 1921 kişi gözaltına alınmıştır. Sosyal medya sitelerinin yönetimlerinin yurt dışında bulunması, hukuki yaptırımların uygulanmasında ve içeriklerin kaldırılmasında büyük sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Türkiye'de yukarıda sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalar yapılmakta ve mahkemeler de suç işleyenlere yönelik cezai hükümler kurmaktadır. Bu suçları işleyen kişilere adli cezalar verilmesinin yanı sıra içeriklerin kaldırılmasına karar verilebilmektedir. Ancak suça neden olan içerikler, sosyal medya sitelerinin yönetimlerinin Türkiye'de olmaması ve Türkiye'de verilen mahkeme kararlarının onlar adına bağlayıcı olmaması nedeniyle verilen ceza ve kaldırılma hükümlerine rağmen sanal ortamda herkes tarafından ulaşılmaya hazır olarak beklemektedir.

⁵⁹⁷ Fendoğlu, a.g.m., 7.

Bu durum, suçu işleyenlerin ve kötü niyetli kişilerin eylemlerine devam etmelerinde motivasyon unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece suçtan zarar görenlerin mağduriyeti de sürekli olmaktadır. Dünyada bazı ülkelerde bilinçli sosyal medya kullanımına yönelik dersler ve eğitimler olmasına rağmen Türkiye’de böyle bir ders bulunmamakta ve sadece medya okuryazarlığı dersleri okutulmaktadır.

2.6.3. Sosyal Medyada Terörle Mücadelede Dijital Medya Okuryazarlığı

Bilgi ve zengin enformasyona dayanan modern çağ içerisinde medya kendisine eklenilen yeni boyutlarıyla birlikte her alanda bizleri kuşatmaya devam etmektedir. İnternet ve bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü hız ve gelişmeler, geleneksel medya ortam ve araçlarından kopmalara ve enformasyonun sosyal medya üzerinden hızlı bir şekilde ve doğruluğu hiçbir şekilde teyit edilmeksizin manipülasyon yaratacak şekilde elde edilmesine neden olmuştur. Günümüzde bilgi edinmede geleneksel medya halen geçerliliğini korusa da ağırlığını kaybetmeye başlamıştır. Bu eğilimin, önümüzdeki yıllarda çok daha hızlı bir şekilde yaşanacağı öngörülmektedir. Bu nedenle geleneksel medya ile ilgili olan her kavram ve içerik dönüşerek günümüzde sosyal medyadaki yeni kavramları ve içerikleri oluşturmaktadır.

“Yeni okuryazarlıklar, interneti olduğu kadar sürekli gelişen teknolojik araçları ve dijital olarak çoklu biçimlendirilmiş metinleri kullanmak için gerekli olan okuryazarlık bilgisini, becerilerini ve stratejilerini içermektedir. Bunun yanı sıra yeni okuryazarlıklar, sadece okuma, yazma ve düşünme gibi zihinsel temelli eylemleri değil; iletişim kurma, bilgiyi inşa etme ve bilgiyi paylaşma gibi sosyal ve toplumsal yönü olan eylemleri de kapsamaktadır”⁵⁹⁸. Günümüzün modern bilgi toplumunda öğrenmeyi öğrenmek ve bunu sürekli kılmak esastır. “Bu yanıyla okuryazarlık kavramının anlamı yeni teknolojilere koşut olarak dönüşmüş ve dijital okur-yazarlık, görsel okur-yazarlık, bilgisayar okur-yazarlığı, medya okur-yazarlığı gibi kavramlarla daha da genişlemeye başlamıştır. Diğer bir deyişle teknolojik gelişmeler, günlük yaşantımızın en önemli parçalarından biri haline gelen medyayı toplumsal eğitim sürecine dâhil olmak zorunda bırakmıştır”⁵⁹⁹.

⁵⁹⁸ Destebeşi, F. (2016). “Yeni Okuryazarlıklar: Tanımı, Kapsamı ve Teorik İlkeleri”. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 903.

⁵⁹⁹ Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2010). “Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okur-Yazarlığı Eğitimi Açısından Karşılaştırılması”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 1156.

Medya ile eğitim arasındaki ilişkinin olumlu yönde ve istenen düzeyde gelişebilmesi için medyanın doğru yorumlanması ve bu yorumlama yetisinin kazanılması büyük önem taşımaktadır. “Bu doğrultuda iletişim uzmanları, kitle iletişim araçlarından etkin bir biçimde yararlanabilmek, bu araçların daha bilinçli kullanıldığı yeni biçimleri geliştirebilmek ve özellikle televizyonun tartışılan mevcut ve olası olumsuz etkilerinden korunabilmek için, bu konuya yönelik hazırlanan bir eğitim sürecinin küçük yaşlardan itibaren başlatılmasının önemini ifade etmektedirler”⁶⁰⁰. Medyanın eğitim sürecine dahil olması, medya okuryazarlığı kavramını beraberinde getirmiş ancak sosyal medyanın geleneksel medya karşısında daha fazla önem kazanmaya başlamasıyla sosyal medya okuryazarlığı ya da dijital medya okuryazarlığı kavramının doğumuna zemin hazırlamıştır.

Medya Okuryazarlığı Merkezi’nin (Center for Media Literacy) kurucusu Thoman medya okur-yazarlığı kavramını, bireylerin medyada yalnızca gördükleri ya da okudukları olarak medya ürünlerini değil, aynı zamanda medya ürünlerini ve içeriğini yaratma sürecinde de etkin rol aldıkları aktif hareket olarak yorumlamaktadır⁶⁰¹. İnternet teknolojilerine koşut olarak gelişen dijital okuryazarlık; kavrama, biçimsellik ve yeniden üretim boyutlarından oluşmaktadır. Farklı bilgilere erişip bunları anlamak, kavrama boyutunu; bilgileri değişik formatlara uygun hale getirip işlemek, biçimsellik boyutunu ve elde edilen bilgilerle iletişimi ve iletişim ortamlarını inşa etmek ise, yeniden üretim boyutunu ifade etmektedir⁶⁰². Daha genel bir ifadeyle dijital okuryazarlık perspektifinden ele alındığından medya okuryazarlığı; her türlü dijital kaynak ve içeriklerin belirlendiği, analiz ve sentezlemenin yapılabildiği, yeni verilerin işlenip oluşturulabildiği, yeni medya anlatım yollarının bulunabildiği ve başkaları ile kurulacak iletişimde bilgi iletişim teknolojilerinin etkili kullanılabildiği spesifik becerilere dayanan bir süreç olarak tanımlanabilmektedir. Ancak medya okuryazarlığı bu becerilerin yanında Web 2.0 ve ötesi, sosyal ağlar, yapay tabanlı teknolojiler ve mobil uygulamalar gibi sıkça kullanılan dijital teknolojilerin faydalarının yanı sıra bunların zararları ve olası tehditleri hakkında eleştirel düşünmeyi de içermektedir⁶⁰³. UNESCO’ya göre medya okuryazarlığı açısından uluslararası

⁶⁰⁰ Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin, Medya Okuryazarı Olun*. Ankara: Nobel Yayınları, 47.

⁶⁰¹ Thoman, E. (2008). “Medyayı Sorgulama”, (Ed. T. Jolls ve E. Thoman), *21. Yüzyıl Okuryazarlığı içinde* (16-20), (Çev. C. Elma vd.), Ankara: Ekinoks Yayınevi, 16.

⁶⁰² Livingstone, S., Bober, M. ve Helsper, E. (2005). “Internet Literacy Among Children and Young People: Findings From the Uk Children Go Online Project”, <http://eprints.lse.ac.uk/397/1/UKCGOonlineLiteracy.pdf>.: **LSE Research Online**, 6.

⁶⁰³ Ata, R. ve Yıldırım, K. (2016). “Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında İnternet ve Sosyal Medya Kullanımları”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(2), 583.

içeriğin oluşturulmasında en çok vurgulanan konular; medya kullanıcıları arasında eleştirel düşünceyi, demokrasinin geliştirilmesini ve aktif vatandaşlığı önceleyecek bilgi, beceri, tutum ve davranışları desteklemek amacıyla, okul öncesi dönemden üniversiteye ve yetişkinliğe kadar uzanan eğitim sürecinin her basamağına uygun olan özellikte ve kapsamlı medya eğitim programlarını başlatıp sürdürmektir⁶⁰⁴.

Geleneksel ve dijital medya okuryazarlığı kavramı, tüm bireylerin vatandaş olarak haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olmalarında ve medya içeriklerinin üretilip yorumlanmasında eleştirel düşünme nosyonunu kazanmalarında önemlidir. “Medya okuryazarlığının temel hedefi, bireylerin medya ile olan ilişkilerinde demokratik haklarının farkında olmalarını sağlamak, dikkatlerini toplumsal sorunlara çekmek ve her türlü medya karşısında daha donanımlı ve bilinçli hale getirmektir”⁶⁰⁵.

Medya ve dijital medya okuryazarlığı, medya kullanıcılarını medyanın zararlı içeriklerinden ve etkilerinden korumanın yanı sıra medyayı doğru ve amacına uygun olarak tarafsız haber alma özgürlüğü çerçevesinde etkin bir biçimde kullanan bireyler yetiştirmeye hizmet etmektedir. “Medya okuryazarlığı ile medyada sunulan ve gerçekte var olan olaylar arasındaki farklar kavratılmaya çalışılmaktadır. Bu yaklaşım, toplumdaki herkesin demokrasiye uygun bir şekilde yetiştirilmesi anlamını taşımaktadır. Bireylerde demokrasi bilincinin oluşup içselleşebilmesinin temelinde eleştirel bakış açısının öğretilmesi yer almaktadır. Eleştirel bakış açısı ile gerçeği bulma çabası, diğer okuryazarlık alanlarındaki bilgi ve becerilerin dikkate alınması yardımıyla kazandırılabilir”⁶⁰⁶. Medya okuryazarlığına gereken önemin ve özenin gösterilmesi, toplumsal olayların vatandaşlar tarafından değerlendirilmesinde ve özellikle terör haberlerinin ele alınış ve yorumlanma biçimleri düşünüldüğünde terörle mücadelede önemli ölçüde katkı sunacaktır. Medya okuryazarlığı bireyler özelinde tüm toplumun genelinde haber okuma pratiklerine bilinç kazandıracağı için kamuoyunda terör örgütlerinin bilinçli propaganda faaliyetlerine karşı bir tepki oluşmasında ve dolayısıyla terörle mücadelenin başarısında ve süreklilik taşımasında önemli bir etkiye sahiptir.

⁶⁰⁴ Tanrıverdi, B. (2008). “Media Literacy Education in the Balkan Countries: Greece and Turkey Case”. *10th International Conference on Further Education in The Balkan Countries*, Konya, 4.

⁶⁰⁵ Silverstone, R. (2004). “Regulation, Media Literacy and Media Civics”. *Media Culture & Society*, 26 (3), 440.

⁶⁰⁶ Aytaş, G. ve Kaplan, K. (2017). “Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 306.

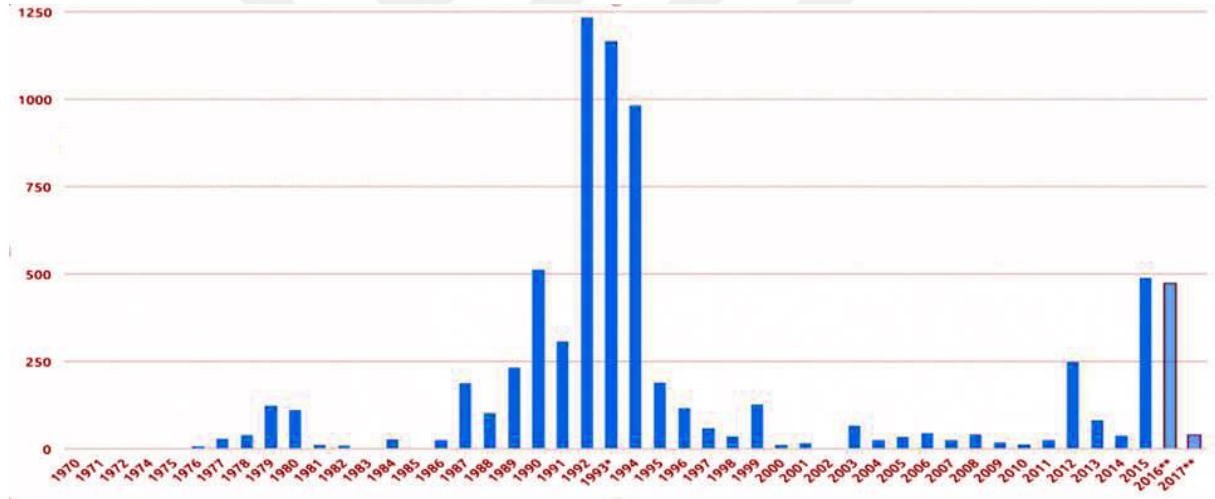
3. BÖLÜM

BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUMSAL DUYARLILIK VE FARKINDALIK BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYA: İZMİR POLİSİ'NİN TERÖRLE MÜCADELEDE SOSYAL MEDYAYA YÖNELİK BAKIŞ AÇISININ İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Ön Değerlendirmesi

Terörizm, siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel şartlara bağlı olarak ortaya çıkmakta ve dünyanın belirli bölgelerinde ve ülkelerinde belirli dönemlerde artış ya da azalma göstermektedir. Şekil 3.1., terör eylemlerinin Türkiye’de yıllara göre dağılımını temsil etmektedir.

Şekil 3.1. Türkiye’de Terör Eylemlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Global Terrorism Database, <https://www.start.umd.edu/gtd>, Erişim Tarihi: 19.11.2018.

Şekil 3.1.’e göre, 1976 yılından günümüze değin uzanan süreçte Türkiye, belirli dönemlerde daha da yoğunlaşmakla birlikte terör eylemlerinde artışlarla karşılaşmış ve buna bağlı olarak da çok sayıda can ve mal kaybı meydana gelmiştir. PKK terör örgütünün ilk eyleminin ortaya çıktığı 1984’ten bu yana belirli dönemlere göre ayrılmış terör olayları istatistikleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 3.1. 1984-1995 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri

1984 İLE 1995 YILLARI ARASI İSTATİSTİK												
Tüm Aylar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL
OLAY SAYISI	53	134	128	247	297	706	601	1112	1919	1336	3523	2201
ŞİDDET EYLEMLERİ	51	134	128	241	260	682	585	1024	1753	1212	3438	2146
PROPAGANDİF EYLEMLER	2	-	-	6	37	24	16	88	166	124	85	55
OPERASYON SAYISI	1	-	-	3	110	240	427	-	1095	16	1799	1130
TESLİM OLAN TERÖRİST	-	-	-	-	25	31	44	-	153	60	429	473

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı

Tablo 3.1.'den de anlaşılacağı üzere 1984 yılında başlayan PKK eylemleri gün geçtikçe artış göstermiş, 1990'ların başından itibaren Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir.

Tablo 3.2. 1996-2010 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri

1996 İLE 2010 YILLARI ARASI İSTATİSTİK															
Tüm Aylar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL
OLAY SAYISI	1976	1454	1215	2053	584	729	757	1501	1029	1310	1027	1295	1476	1138	1571
ŞİDDET EYLEMLERİ	1928	1402	1034	1651	192	132	76	385	490	815	759	909	1006	874	1182
PROPAGANDİF EYLEMLER	48	52	181	402	392	597	681	1116	539	495	268	386	470	264	389
OPERASYON SAYISI	1144	867	807	1934	1817	1479	1286	921	837	895	1131	1212	1192	1085	1340
TESLİM OLAN TERÖRİST	268	228	123	121	99	394	79	307	230	231	232	147	203	210	261

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı

Tablo 3.2.'den de görülebildiği gibi 1996'dan sonra kırsal alanda ve şehirlerde yapılan başarılı operasyonlarla terör eylemlerinde nispi bir gerileme gözlenmiştir. 1999 yılında örgüt lideri Öcalan'ın yakalanmasıyla sokak eylemlerinde artış görülmüştür.

Tablo 3.3. 2011-2017 Yılları Arasındaki Terör Olayları İstatistikleri

2011 İLE 2018 YILLARI ARASI İSTATİSTİK								
Tüm Aylar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL	GENEL
OLAY SAYISI	2567	2556	1532	3544	4661	3375	1200	638
ŞİDDET EYLEMLERİ	2150	2234	1374	3125	4205	3122	1149	616
PROPAGANDİF EYLEMLER	417	322	158	419	456	253	51	22
OPERASYON SAYISI	1341	1128	851	998	3600	6725	7951	5221
TESLİM OLAN TERÖRİST	196	206	246	572	919	454	397	316

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı

Tablo 3.3.'te resmedildiği gibi 2011 sonrasında PKK terör olaylarında önemli sayılabilecek artışlar görülmüş, 2014 Kobani olayları, arkasından da 2015 Kasım'ından itibaren "Hendek Barikat Olayları" olarak adlandırılan süreçte çok ciddi çatışmalar meydana gelmiş, güvenlik kuvvetleri çok sayıda şehit ve gazi vermesine rağmen kararlı bir şekilde operasyonlarına devam etmiş, 15 Temmuz 2016'da meydana gelen Fettullahçı terör örgütü kalkışması sonrası mücadeleye ve operasyonlara devam edilmiş, 2017 başından itibaren hem kırsal alanda hem de kent merkezlerinde meydana gelen olayların sayısında ciddi düşüşler görülmüştür.

İstatistiki verilerin de ortaya koyduğu üzere 1984 yılından günümüze kadar PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemler, Türkiye'ye maddi ve manevi büyük zararlar vermiştir. Dolayısıyla Türkiye açısından bu denli önemli bir sorun olan bölücü terörle kapsamlı mücadelenin yollarının ve stratejilerinin bilimsel bir şekilde ele alınarak akademik çalışmalara konu edilmesinin bu mücadeleyi başarıya ulaştırmada büyük katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

3.2. Araştırmanın Konusu ve Sorunu

Tezin araştırma konusu olarak belirlenen bölücü terörle mücadelede stratejik iletişimin rolü ile toplumsal farkındalık oluşturmada sosyal medyanın önemi üzerine odaklanan bu çalışma; terör ve terörizm kavramlarını, terörün çeşitleri ve amaçlarını, terörle mücadelede stratejik iletişim sürecini, terörle mücadelede toplumsal algı ve duyarlılığın oluşumunda sosyal medyayı ve sosyal medyada terör propagandasının önlenmesini ele almaktadır. Tez çalışmasında bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim sürecinin ve toplumsal algının oluşmasında sosyal medyanın öneminin araştırılmak istenmesinin nedenleri şöyle özetlenebilir:

- ***Terörle mücadelenin toplumun genelini ilgilendiren en önemli konulardan biri olması:***

Terör, içinde yaşadığımız çağın en büyük ve öncelikli sorunlarından biri olarak karşımızda durmaktadır. Dünyanın farklı coğrafyalarında çok değişik motifli terör örgütleri eylemlerine hemen her gün devam etmekte ve her yıl binlerce insan terör mağduru olmakta, hayatını kaybetmektedir. Böyle bir sorun hiç kuşkusuz doğurduğu sonuçlar ve kamuoyunun sürekli gündemde kalmasıyla toplumun her kesimini yakından ilgilendirmektedir. Türkiye örneğinde

1984 yılından beri devam eden bölücü terör eylemleri aralıksız olarak gündemdeki en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

• **Terörle mücadelede temel stratejinin sürdürülebilirliğinde dönemsel sorunların yaşanması:** Terör yöntemleri kullanılarak hiçbir zaman doğru sonuçlara ulaşılamaz. Ancak bazı devletlerin, değişik terör örgütleri ile dönem dönem gizli ya da açık iş birliği içerisinde bulundukları görülebilmektedir. Bu da terörle mücadelenin sürdürülebilirliğinde çok önemli zafiyete neden olmaktadır. Terörün her türlü ve terörle elde edilmek istenen her sonuç, insanlık için tehdit oluşturmakta ve insan hayatına kast edebilmektedir. Tüm terör örgütleriyle etkin bir şekilde mücadele etmek için uluslararası örgütlerin samimiyeti ve etkinliği ayırım yapılmaksızın tüm terör örgütleriyle devletlerin ortak mücadelesi terörle mücadelede sürdürülebilirliğin en önemli şartıdır. Terörle mücadelede devletin politikasının tavizsiz bir biçimde ve sürdürülebilir olması, bu mücadelenin başarısında en kritik unsurdur. Oysa bölücü terörle mücadele noktasında, Türkiye’de egemen gücün değişiklik göstermesine paralel olarak anlayış ve politika farklılıkları görülmüştür. Bu farklılıklar terörle mücadelede sürekli bir devlet politikasının oluşup izlenmesine engel olmuştur.

• **Terörle mücadelede ulusal ve uluslararası iş birliğine ihtiyaç duyulması:** Terörün toplumun tümü açısından zararları herkes tarafından anlaşılması gereken bir gerçekliktir. Siyasi düşünce, dini inanç, etnik farklılık, yaş ve cinsiyet fark etmeksizin toplumda yaşayan herkes terörün tehdidi altındadır. Bu yüzden düşünce, inanç ve etnik farklılıklar olsa bile toplumun her kesiminin teröre karşı olmak noktasında bir araya gelmesi doğru olacaktır. Terörle, şiddetle elde edilebilecek hiçbir meşru kazanım düşünülemez. Başka başka fikirlerin olması, elbette toplumların ve demokrasinin gelişmesi için son derece faydalıdır. Ancak toplumun uzlaşması gereken en önemli sorunlardan birisi terördür. Bütün siyasi partiler ve sivil örgütlenmeler, terörün bir meşru yöntem olmadığı konusunda hemfikir olmalıdırlar. Ulusal alanda olduğu gibi uluslararası alanda da terörle mücadeleye yönelik benzer bir iş birliği bütün dünyada terör örgütleriyle mücadelede büyük bir kazanım olacaktır. PKK bölücü terör örgütünün Türkiye’de bazı siyasi kesimlerden ve sivil toplum örgütlerinden olduğu kadar gizli ve açık olarak uluslararası alandaki desteği de örgütle mücadelede karşılaşılan en ciddi sorunlardan biridir.

• **Terörle mücadelenin ölçülebilir sonuçlarının olması:** Tüm dünyanın en önemli sorunlarından biri olan terörün ve terörle mücadelenin rasyonel verilerden hareket eden akademik çalışmalara konu olması, tarafsız, bilimsel araştırmalarla bu alanda değerlendirmeler yapılması, terörün anlaşılmasına ve mücadele yöntemlerine katkı sağlayacaktır. Terör ve terörle mücadele konusunda Türkiye’deki akademik çalışmaların değişik kaygılarla istenilen düzeye

ulaşamaması önemli bir sorundur. Kuruluşundan beri birçok terör örgütüyle mücadele eden özellikle de 1984'ten beri en önemli gündemi bölücü terör olan Türkiye gibi bir ülkede yeterli akademik çalışma olmaması, teoride önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeterli sayıda akademik çalışma olmadığından ölçülebilir sonuçlar ve değerlendirmeler istenilen düzeyde olmamıştır.

• **Terörle mücadeleye Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer verilmesi ve sadece terörle mücadeleye özgü özel bir yasanın var olması:** Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren terör örgütlerinin ve terör eylemlerinin hedefi olagelmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. maddesinde; “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” şeklinde yer alan ifadeden de anlaşılacağı üzere terörle mücadele Türkiye'nin en üst hukuk normu olan Anayasanın hemen başında yer almıştır. 1984'te başlayan bölücü terör eylemlerindeki artış sonucunda 1991 yılında sadece terörle mücadeleye özgü 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi Türk hukuk sisteminde terörle mücadeleye çok büyük bir önem atfedilmiştir.

Araştırmanın Sorunu: Araştırmaya temel dayanak oluşturan araştırma sorularının, çalışmada taranan akademik yazın ile uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. “Araştırma soruları, araştırmaya temel oluşturan kavramsal çerçeveden derin bir biçimde etkilenir. Genel araştırma problemine göre gerek kuramsal literatür gerekse araştırma literatürü tarandıktan sonra kavramsal çerçeve oluşturulur ve buna göre araştırma soruları ifade edilir”⁶⁰⁷. Ulusal ve uluslararası alanda büyük bir sorun olan bölücü terörle mücadelede stratejik iletişimin rolü ile bu konuya yönelik toplumsal farkındalığın nasıl ortaya çıkacağı araştırma konusunun temel sorununu oluşturmaktadır. Bu çerçevede ikincil araştırma soruları ise şu şekilde sıralanabilir:

- Terörle mücadele çalışmaları ve stratejik iletişim uygulamaları arasında ilişki var mıdır?
- Terörle mücadeleye yönelik kullanılan iletişim stratejilerinin ve sosyal medyanın toplumsal algı ve farkındalık oluşumuna etkisi var mıdır?

⁶⁰⁷ Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 94.

- Terörle mücadelede karşılaşılan temel sorunları aşmak ve toplumsal destek elde etmek için stratejik iletişim ve sosyal medya çerçevesinde neler yapılmıştır?
- Terörle mücadelenin sürdürülebilirliği ile toplumsal algı arasında ilişki var mıdır?
- Terörle mücadele konusuna kamuoyunun yaklaşımı nasıldır?

3.3. Araştırmanın Amacı ve İşlevi

Günümüzde dünyanın hemen her kesiminde terör sorunu değişik oranlarda hissedilmekte ve yaşanmaktadır. Batı toplumlarında inancı istismar eden radikal terör örgütleri büyük bir sorun iken Myanmar’da radikal inanç istismar eden başka bir inanca mensup teröristlerin kanlı terör eylemleriyle karşılaşılabilir. Türkiye özelinde de birçok aşırı sol terör örgütü, yine çok sayıda inanç istismar eden örgütün yanı sıra 1984 yılından bu zamana kadar bölücü terör belki de ülkenin en önemli sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın hemen her yerinde birçok ülkenin önemli sorunları arasında değerlendirilen terör olgusu, ülkelerin uluslararası arenada imajına ve itibarına da gölge düşürmekte ve demokratikleşme çabalarının önündeki en büyük engeller arasında yer almaktadır. Bir ülkenin mevcut ve potansiyel imajını etkileyen en önemli faktörlerin başında ülkenin güvenliği gelmektedir. Ancak terörist eylemler, ülkelerin güvenliğini zedeleyerek uluslararası çapta imaj ve itibar kaybına yol açmakta ve ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Geleneksel medyanın yanı sıra özellikle sosyal medyada terör ve terörizm eylemlerine yönelik ilginin artması, terör konusunda sosyal medyadan aktarılan çelişkili bilgiler, bu bilgi kaynaklarının propagandaya varan dezenformasyona dayalı haberleri, artan terör haberleri ve eylemleri karşısında kamuoyunun sergilediği duyarlılık, terörle mücadelede etkili bir yol olarak sosyal medya faktörüne dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, terörle mücadelede iletişimin rolü ve bu süreçte sosyal medyanın önemi, tartışılması ve incelenmesi gereken konular haline gelmiştir. Bu tespitlerden hareketle çalışmada, terörle mücadelede iletişimin stratejik bir şekilde nasıl kullanılacağını açıklamak, gelenekselden dijitalle giden iletişim sürecinde sosyal medyanın bu mücadeledeki önemini irdelemek, karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olan terörle etkili mücadele edebilmek için toplumsal duyarlılık oluşturmada sosyal medyanın rolünü

incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yanıt aranması gereken sorular ise şöyle ifade edilebilir:

- I. Terörle mücadelede stratejik iletişim yöntem ve teknikleri sosyal medyada nasıl kullanılmıştır?
- II. Terörle mücadele toplumsal algının oluşması ve farkındalığın artması üzerindeki toplumsal etkileri nasıl ortaya çıkarmıştır?
- III. Terörle mücadelede stratejik iletişim uygulamalarına nasıl yön verilmiştir?

Araştırmanın İşlevi: Araştırma konusunun seçimi araştırmanın işlevini de belirlemektedir. Bu konuda pek çok sınıflandırma olduğu bilinmektedir: Çeşitli ölçütlere uygun olarak gerçekleştirilen sınıflandırmalara göre farklı araştırma türleri olduğu bilinmektedir. Örneğin, işlevlerine göre araştırmalar; temel ve uygulamalı araştırmalar ile değerlendirme araştırmaları olarak sınıflandırılmışlardır⁶⁰⁸. Tez çalışması kapsamında belirlenen araştırma konusu bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim ve toplumsal farkındalığın oluşumu açısından sosyal medyanın önemi olduğundan sürece yönelik nitel araştırmanın işlevi de değerlendirme araştırması olarak tanımlanabilmektedir. Çünkü değerlendirme araştırmalarında amaç; toplumu ilgilendiren tartışmalı bir sorun ya da olguyu çözmeye yönelik geliştirilen çeşitli program, proje, çalışma ve uygulamaları her yönüyle incelemek ve bu girişimlerin sorunu çözmede ne kadar başarılı olduğunu ortaya çıkarmaktır. Değerlendirme amaçlı araştırma;

“Bir olgu ve problem ile ilgili ortaya konulan programın, çalışmanın geçmişinin, şu andaki durumunun ve geleceğe dönük önermelerinin objektif bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmalardır... Değerlendirme araştırmaları, çeşitli program, uygulama ve politikaların içinde uygulandıkları organizasyonlar, bu organizasyonların genel amaçları ve geniş toplumsal beklentiler etrafında, sosyal araştırma yöntemleri kullanılarak, sistematik olarak araştırılması, algılanması ve etkinliklerinin toplumu ve programları uygulayan organizasyonları bilimsel veriler ışığında yönlendirecek şekilde ölçülmesini hedefleyen bir araştırma yöntemidir. Değerlendirme araştırma yöntemlerinin temel özellikleri; (1) araştırma yöntemlerinin kullanımı, (2) program ve politikaların etkinliğinin belirlenmesi, (3) değerlendirmelerin politik ve organizasyonel çerçeveye

⁶⁰⁸ McMillan, J. H. and Schumacher, S. (1984). *Research in Education: A Conceptual Introduction*, Boston: Little Brown and Company, 9.

adapte edilmesi, (4) değerlendirmelerin sosyal tepkiyi yönlendirmesi ve sosyal koşulları geliştirmesi, (5) değerlendirmede araştırmacı-kurumsal yönetici ilişkilerinin dengelenmesidir”⁶⁰⁹.

Dolayısıyla bölücü terörle mücadeleye stratejik iletişim açısından yaklaşan bu tezin konusu, araştırmanın işlevi açısından değerlendirme araştırmasını içermektedir. Böylece terörle mücadelenin sürdürülebilirliğinde stratejik iletişimin ne kadar işlevsel olduğunu ve bu mücadelede sosyal medyanın toplumsal algı ve farkındalık üzerindeki rolünü ve önemini ortaya çıkarmada katkı sağlamaktadır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları (Denenceleri)

Bir araştırma her şeyden önce bir ya da birden fazla varsayıma dayanmakta ve araştırmanın doğrulamasına gerek duyulmadan doğru kabul edilen genellemeleri ifade etmektedir. “Varsayım (assumption) araştırmanın başında, doğruluğu sınanmaya elverişli olmayan kanıtlanmasına gerek görülmeden, doğru olarak kabul edilmesi gereken, denenmeyen bir yargı olarak ifade edilebilir. Bu bakımdan varsayım akıl ve mantık yoluyla yapılan bir kabul veya koşul anlamı taşır”⁶¹⁰. Buna göre varsayım, kanıtlanmasına gerek olmayan ve baştan doğru kabul edilen genellenebilir önermeler olarak kavramsallaştırılabilmektedir. “Varsayımsal genelleme ya da kuramsal genelleme, olgu gruplarını açıklamak amacı ile ortaya konan kuramsal kavramlara ya da genellemelere denir”⁶¹¹. Varsayımlar, bu özelliği ile genel yargıları içermektedir. Bu doğrultuda tez araştırmasının temel varsayımı, “bölücü terörle mücadelede iletişimin ayrıcalıklı bir rol oynadığı ve sosyal medyanın konuya yönelik toplumsal farkındalık oluşturmada önemli bir faktör olduğu” şeklinde ifade edilebilir. Bu temel varsayımın çevresinde oluşturulan diğer varsayımlar ise şu şekildedir:

- Terörle mücadelede iletişim önemlidir.
- Terörle mücadelede iletişim disiplininin verilerinden yararlanmak ve iletişim stratejileri geliştirmek kritik bir rol oynamaktadır.
- Terörle mücadelede sosyal medyada dezenformasyona rastlamak mümkündür.

⁶⁰⁹ Böke, K. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Alfa Yayınları, 15, 17.

⁶¹⁰ Baloglu, B. (2006). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. (3. Baskı). İstanbul: Der Yayınları: 203, 23.

⁶¹¹ Armağan, İ. (1983). *Bilimsel Yöntem: Yöntembilim-1*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 27.

- Terörle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için sosyal medyada terör propagandasının önlenmesi önemlidir.
- Terörle mücadele edenlerin geleneksel ve sosyal medyayı planlı ve stratejik bir şekilde kullanıp algıyı yönetmesi mücadelenin başarısı açısından önemlidir.
- Terörle mücadelede toplumsal farkındalık ve duyarlılık oluşturabilmek için siyaset, sanat ve spor dünyasında geniş kitlelere ulaşabilme potansiyeline sahip kanaat önderlerinden (opinion leader) yararlanmak önemlidir.

Araştırmanın Dayandığı Bağımsız Değişkenler: Stratejik iletişim çalışmaları, stratejik iletişim yöntemleri ve teknikleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, dünyada terörle mücadelede kullanılan iletişim stratejileri.

Araştırmanın Dayandığı Bağımlı Değişkenler: Terörün algılanması, teröre destek verme davranışı, terörle mücadeleye yönelik tutum ve davranışlar, terörle mücadelenin sürdürülebilirliğinde toplumsal farkındalık.

Yukarıdaki ayrıma göre bağımlı ve bağımsız değişkenler, neden-sonuç ilişkisini yansıtmaktadır. Bir veya iki değişken üzerinde etkisi incelenen, olası neden değişken, bağımsız değişken olarak ifade edilirken; bağımlı değişken, bağımsız değişkenin etkisi ile değişen, olası sonuç değişken⁶¹² anlamına gelmektedir. Her ne kadar nitel çalışmalarda çoğu zaman bağımlı ve bağımsız değişkenlerin arasındaki sınırı belirlemek zor olsa da bu değişkenlerin araştırma konusuna göre tanımlanması, araştırma konusuna yönelik teorik bir çerçeve oluşturması bakımından anlamlı ve değerli görülmektedir. Çalışma kapsamında bu değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konulmaya çalışılması ve araştırma konusunun teorik bir çerçeve ile sınırlanması konunun olabildiğince net bir şekilde anlaşılmasını olanaklı kılmaktadır.

3.5. Araştırmanın Önemi, Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın Önemi: Literatürde terör üzerine çok sayıda tez veya bilimsel içerikli yayın olduğu görülse de bu konuyu iletişim ve sosyal medya bağlamında ele alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle çalışmanın, çok boyutlu bir alan olan terörle mücadele konusunda

⁶¹² Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi, 64.

bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı, özellikle de bölücü terörle mücadele açısından iletişim ve sosyal medyayı ele alması itibariyle özgün bir nitelik taşıyacağı düşünülmektedir. Bu yönüyle tez çalışmasının, bundan sonra gerçekleştirilecek çalışmalar için de öncülük yapacağı ve ileriki çalışmaların yolunu açacağı ileri srlebilmektedir. Terörle mücadelede iletişim disiplininin ele alınması, sosyal medya ve terör propagandası arasındaki ilişkinin kurulması, buna ek olarak, kamuoyunun teröre karşı bilinçli hale gelmesi ve toplumsal duyarlılığın oluşması için sosyal medya yönetiminin incelenmesi çalışmanın önemini arttırmaktadır. Dolayısıyla gerçekleştirilen araştırma, ilgili literatüre katkı sağlaması bakımından değerli ve önemli görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın neden önemli olduğu şu şekilde maddelenebilir:

- 1- Terörle mücadelede iletişim disiplininin öneminin açıklanması,
- 2- Terörle mücadelede iletişim stratejileri hakkında genel çerçevenin izilmesi,
- 3- Terörle mücadele sürecinde sosyal medyanın rolünün analiz edilmesi,
- 4- Terörle mücadelede toplumsal algının ve farkındalığın incelenmesi,
- 5- Terörle mücadelede terör örgütleri tarafından yapılacak manipülasyonların yanlış kamuoyu oluşturmanın önüne geçilerek toplumsal algının doğru yönetilebilmesi,
- 6- Terörle mücadelede sosyal medyada terör propagandasının önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları: Terörle mücadelenin çok boyutlu ve karmaşık erevesi içerisinde çok sayıda unsurdan bahsetmek mümkündür, ancak bu çalışma özellikle bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim ve sosyal medya kavramlarına odaklanarak sınırlandırılmıştır. Kavramsal ereve açısından yapılan bu sınırlandırma, çalışmanın uygulama aşamasında da yol gösterici olmakta ve araştırmanın kapsamını belirlemektedir.

Bunun yanı sıra, günümüzde terörle mücadele ederken karşı karşıya gelinen pek çok terör eyleminden ve terör çeşidinden bahsedilmektedir. Ancak alışma, Türkiye bağlamında ve özellikle günümüzde de yaygın olarak tartışılan bölücü terör üzerine odaklanarak

sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmanın en önemli sebepleri arasında, bu konunun Türkiye özelinde her dönem önemini koruması, ulusal ve uluslararası kamuoyunu yakından ilgilendirmesi ve terör eylemlerinin önemli bir bölümünün doğrudan ya da dolaylı olarak bölücü amaçlara sahip olması yer almaktadır.

Çalışmanın araştırma aşamasında da çeşitli sınırlandırmalar mevcuttur. Araştırma, İzmir Polisi'nin aktif ve sürekli bir şekilde terörle mücadele eden yedi birimi ile sınırlandırılmıştır. Bu birimler, görüşme sırasıyla; Menemen İlçe Emniyet Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Özel Harekat Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, İstihbarat Şube Müdürlüğü ve Medya-Halkla İlişkiler ve Protokol Şube Müdürlüğü olarak belirlenmiştir. Bu birimlerin seçilmesinin nedenleri arasında ise, söz konusu birimlerin terörle mücadelede bizzat aktif birimler olarak etkin bilgi ile deneyime sahip olmaları ve terörle mücadeleyi geniş halk kitlelerine ulaştıracak önemli sorumluluklar almaları gösterilebilir. Araştırma kapsamında yukarıda belirlenen birimlerdeki yetkililere ulaşılmış ve her birine çalışmanın nitel araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme soruları* yöneltmiştir.

Her araştırmada, kendi konusundan, amacından ve araştırma yönteminden kaynaklanan belirli sınırlılıklar söz konusudur. “Sınırlılıkların çalışmada doğru bir biçimde tartışılması; gelecekteki benzer araştırmalara referans sunması, bilimsel dürüstlüğü sağlaması, okuyucu kitlede eleştirel düşünmeyi yerine getirmesi, okuyucu ile yazar arasındaki güven ilişkisini tesis etmesi ve çalışmanın yayımlanması açısından yararlı görülmektedir. Ayrıca sınırlılıklar, çalışmadaki belirsizliklerin ya da çelişkili durumların da açıklanmasını sağlamaktadır. Tüm bunlar ise çalışmanın bilimselliğini oluşturan önemli parçalardır”⁶¹³. Buna göre gerçekleştirilen nitel araştırma, görüşme yapılan yedi birimdeki katılımcı ve bu katılımcılara yöneltilen soruların yanıtları ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan çıkarılacak sonuçların değerlendirilmesi ise, araştırmacının kendisi ile sınırlıdır ve bu durum nitel araştırmalarda her zaman için, araştırmanın objektiflikten uzaklaşarak öznel bir zemine kayabilme riskine işaret etmektedir.

* Bkz. EKLER, EK 1. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları.

⁶¹³ Özkan, Ö. ve Kaya, Ş. Ş. (2015). “Bilimsel Makalede ‘Sınırlılıklar’ Neden ve Nasıl Yazılır?”, **TAF Preventive Medicine Bulletin**, 14(6), 498.

Araştırmada terörle mücadelede aktif ve sürekli rol alması nedeniyle stratejik önem taşıyan birimlerde görev alan yetkililer, araştırma evreni (gerçekçi evren) içerisindeki örnekleme oluşturmaktadır. Buna göre, bu örneklemin seçilmesinde, terörle mücadele eden yetkililerin bu konudaki bilgi birikimi, bu alanda işlevsel deneyime sahip olmaları ve bilgilendirici çalışmalar düzenleyerek terörle mücadelede toplumsal duyarlılık ve farkındalık kazanılması açısından gösterdikleri çaba önemli sebepler arasında değerlendirilebilmektedir.

3.6. Araştırmanın Yöntemi

Bilimsel araştırma yöntemlerinin, pek çok kaynakta birçok farklı sınıflandırmaya göre ele alındığı görülmektedir. Birçok kuramcı ve yazara göre bilimsel araştırma, “bilginin ve gerçeğin nasıl algılandığına dayalı olarak araştırma hakkındaki genel yaklaşıma göre nitel ve nicel yaklaşım”⁶¹⁴ olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu tez çalışmasında, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Çünkü bu tez kapsamında asıl üzerinde durulmak istenen nokta, terörle mücadelede stratejik iletişim ve sosyal medyanın toplumsal duyarlılık ve farkındalığı ‘nasıl’ ortaya çıkardığı ve bu unsurların terörle mücadelede ‘nasıl’ kullanıldığı ile ilgilidir. Dolayısıyla akademik literatürdeki verilerin işaret ettiği bu kullanımların nasıl gerçekleştiğine yönelik derinlemesine bir inceleme için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve yüz yüze yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerin betimsel analize tabi tutulmasına karar verilmiştir.

Böylece nitel araştırma için yüz yüze görüşme tekniğinin kullanılmasıyla birincil kaynak araştırmasından yararlanılmıştır. “Nitel araştırmalarda; olayları ve/veya olaylar arasındaki ilişkileri tanımlama, betimleme ve açıklama amaçlanmaktadır. Ancak nicel araştırmalardan farklı olarak nitel araştırmalarda, bu betimleme, tanımlama ve açıklamalar istatistikî yollarla ve nicel veriler çerçevesinde değil, nitel veriler ve kavramsal çözümlemeler yoluyla belirlenmeye çalışılır. Bu nedenle daha çok, niçin ve nasıl sorularına yanıt arandığı söylenebilir”⁶¹⁵. Dolayısıyla tez çalışmasının amacı, ‘bölücü terörle mücadelede stratejik iletişimin ve sosyal medyanın toplumsal algıyı ve farkındalığı nasıl oluşturduğunun’

⁶¹⁴ Özdamar, K. vd. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081, 6.

⁶¹⁵ Usta, A. (2012). “Sorunsaldan Sonuçlara Bilimsel Araştırma Süreci: Bir Araştırma Raporu Örneği”. *ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 149.

derinlemesine incelenmesi ve bu konuda izlenen yöntemler ve uygulamalar aracılığıyla terörle mücadelede elde edilen sonuçların ortaya konulmasıdır.

Çalışmada nitel araştırmanın izlenmesi ile araştırma konusunda derinlemesine bilgiye dayalı çıkarımlara ulaşmak amaçlanmaktadır. Bu nedenle seçilen araştırma konusu ve amacı, nitel araştırma yöntem ve tekniklerine odaklanmayı gerektirmektedir. “Metodolojik açıdan görece tek boyutlu görünen nicel araştırmanın aksine günümüz nitel araştırmasının önemli bir özelliği çeşitliliğidir. Nitel araştırma yöntemleri; karmaşık, değişken, tartışmalı -birçok yöntem ve araştırma uygulamalarının olduğu- bir alandır”⁶¹⁶. Araştırmanın amacı ve yukarıda yer verilen araştırma soruları çerçevesinde derinlemesine bir inceleme hedeflendiğinden nitel araştırma yöntem ve tekniklerine odaklanılmıştır.

Gerçekleştirilecek nitel araştırmada kullanılması gereken desen ise tez çalışmasını araştırma konusuna uygunluğu bakımından bütünleyerek doğru ve geçerli bir durum değerlendirmesini mümkün kılacağı düşünülen ‘*olgu bilim (fenomenoloji) deseni*’ olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda olgu bilim, tezin araştırma konusunun yöntemi olan betimsel analiz ile de örtüşmekte ve araştırmanın modelini/desenini ifade ettiği için, araştırma modeli/deseni alt başlığı içerisinde tanımlanmaktadır.

3.6.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örnekleme, evreni temsil edecek potansiyele sahip belli sayıdaki ve nitelikteki kişileri içerecek şekilde belirlenmiştir. “Birincil kaynaklardan veri toplamak; zaman, maliyet ve diğer nedenlerden dolayı zor bir iş olduğundan, anakütlenin tümünü gözlem altına alma veya anakütleyi tam olarak sayma yerine, anakütleyi nitelik ve nicelik yönünden temsil eden bir örneklemin belirlenmesi yoluna gidilir”⁶¹⁷. Bu evrene ulaşabilmek için, bölücü terörle mücadele konusunda aktif olarak çalışan ve bu mücadeleye çeşitli şekillerde destek veren kişiler belirlenip seçilmiştir. Bu kapsamda, araştırma için bu örneklem üzerinde çalışıldığını ve örneklemden elde edilen araştırma bulgularının da tüm evrene genellenebileceğini söylemek

⁶¹⁶ Punch, K. F. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev: D. Bayrak, H. B. Aslan & Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi, 132.

⁶¹⁷ İslamoğlu, A. H. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 143-144.

mümkündür. Terörle mücadele etme noktasında araştırma evrenini en doğru şekilde temsil edebilecek belli kişiler tespit edilerek bu kişilere ulaşılmıştır.

Bu amaçla tezin örneği olan İzmir Polisi'ne yönelik yapılandırılan araştırmada; Menemen İlçe Emniyet Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Özel Harekat Şube Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü, İstihbarat Şube Müdürlüğü ve Medya-Halkla İlişkiler ve Protokol Şube Müdürlüğü birimlerinden birer kişi olmak üzere terörle mücadeleye çeşitli şekillerde katkı sağlayan yedi kişi görüşülmek üzere seçilmiştir. Araştırma etiği çerçevesinde görüşmecilerin isimleri gizli tutulmuş ve Katılımcı 1... Katılımcı 7 olarak kodlanmıştır. “Nitel araştırmacı çalışma grubunu belirli kriterlere göre seçer ve çalışma grubunu konunun içeriği belirler”⁶¹⁸. Nitel araştırmada kullanılacak örnekleme modeli olarak ise araştırma konusuna en uygun olduğu düşünülen olasılıklı olmayan (tesadüfi olmayan) örnekleme yöntemlerinden biri olan ‘amaçlı örneklem’ modeli tercih edilmiştir.

“Olasılık kuramına dayalı olarak geliştirilmiş olan nicel örneklem yaklaşımlarının aksine amaçlı örneklem modelinde temel amaç, araştırmanın konusunu oluşturan kişi, olay ya da durum hakkında ve belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine bilgi toplamaktır”⁶¹⁹. Tezin araştırma konusu bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim ve sosyal medyanın toplumsal farkındalık oluşturmadaki önemi olarak belirlendiğinden, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla bu örneklem modelinin seçilmesi anlamlı görülmektedir. Çünkü bu yöntem “çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların (information-rich cases) seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışır”⁶²⁰. Kendi içerisinde altı gruba ayrılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden, çalışmanın konusu için en elverişli olan alt başlık ise ‘ölçüt örnekleme’ olarak karşımıza çıkmaktadır.

⁶¹⁸ Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (Cilt I-II)*, (Çev: S. Özge) İstanbul: Yayın Odası, 320.

⁶¹⁹ Özdemir, M. (2010). “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 327.

⁶²⁰ Büyüköztürk vd., a.g.e., 78.

Ölçüt örnekleme, araştırma konusu hakkında bilgi sahibi olan ve istenen özellikleri taşıyan kişilerden oluşmaktadır ve “örnekleme seçilen kişilerin ya da objelerin, araştırmacının amaçlarına en uygun yanıt verebilecek birey ve objeler arasından seçilmesidir”⁶²¹. Bu nedenle araştırmada amaçlı örnekleme ve alt dalı olan ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Dolayısıyla nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan amaçlı örnekleme yönteminin mantığı ve gücü, derinlikli çalışmalar için bilgi açısından zengin durumlar seçilmesini sağlamasından ileri gelmektedir⁶²². Creswell (2007) fenomenolojik araştırmalarda, katılımcıların belirlenmesinde bilgi kaynağı açısından zenginlik sunan ölçüt örnekleme yöntemini önermektedir. Buna göre örnekleme; terörle mücadele ile doğrudan ilgili olan, sorulara yanıt verebilecek, derinlemesine bilgi alınabilecek kişiler arasından seçilerek ‘ölçüt örnekleme modeli’ne uygun hareket edilmiştir.

Niteliksel araştırmalar, sayısal olarak örneklem büyüklüğü için belirlenmiş bir kuralın olmadığı, araştırma soruları ve amacı kapsamında örneklem büyüklüğüne karar verilen, esnek yapıya sahip bir araştırma tasarımıdır⁶²³. Dolayısıyla nitel araştırmalarda, örneklem sayısının belirlenmesinde temel ölçüt veri doygunluğuna ulaşılmasıdır. Veri doygunluğunda örneklemin büyüklüğünden ziyade verinin zenginliği ve yoğunluğu düşünülmelidir. Zengin veri niteliği, yoğun veri ise niceliği belirtir. Önemli olan, zengin ve yoğun veri elde etmektir⁶²⁴. Araştırma sürecinde verilerin kendini tekrar etmeye başlaması ve yeni verilerin ortaya çıkmaması, örneklem grubunu oluşturan yedi katılımcı ile veri doygunluğuna ulaşıldığını göstermiştir

3.6.2. Araştırma Modeli/Deseni

Tezin konusu ve amacı, araştırma modelini/desenini de belirlemektedir. “Araştırma modeline göre araştırmalar, tarama-betimleme ve deneysel olmak üzere iki grupta toplanmıştır”⁶²⁵. Bu tezin konusu ve amacı ise tarama-betimleme araştırmasını gerektirmektedir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli

⁶²¹ Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 49.

⁶²² Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (2. Baskı). (Çev: A. Ersoy ve P. Yalçınoglu), Ankara: Anı Yayıncılık, 60.

⁶²³ Sönmez, B. ve Yıldırım, A. (2014). “Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Yenilikçi Davranışları ve Yenilikçi Davranışlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi: Niteliksel Bir Çalışma”. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 50.

⁶²⁴ Fusch, P. I. and Ness, L. R. (2015). “Are We There Yet? Data Saturation in Qualitative Research”. *The Qualitative Report*, 20(9), 1409.

⁶²⁵ Balcı, A. (1989). “Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 412.

ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır”⁶²⁶. Buna göre tarama çalışmalarındaki temel amaç, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin saptanmasıdır. Nitel araştırmalarda, ele alınan bir konunun var olan mevcut durumu araştırılıp tanımlanmaktadır.

Tezin araştırması kapsamında bölücü terörle mücadele üzerine çalışan katılımcılar ile yüz yüze yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek veri toplanmış ve böylece söz konusu katılımcıların deneyimlerinden yararlanılarak bölücü terörle mücadelede stratejik iletişime ilişkin algıları ve görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenle, çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmış ve bu desene uygun olarak veriler betimsel analiz ile sunularak ortaya çıkan bulgular, temalar çerçevesinde yorumlanıp değerlendirilmiştir.

Araştırmaya uygun olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgu bilim) desenden/tasarımdan yararlanılmıştır. “Fenomenolojik tasarımda, kişilerin günlük hayatındaki öznel tecrübeleri ve yorumlamaları ele alınır. Kişilerin günlük yaşamındaki bu tecrübeler ve yorumlamalar, niteliksel olarak tanımlayıcı şekilde değerlendirilir ve böylece konunun katılımcılar tarafından nasıl görüldüğü anlaşılmasına çalışılır”⁶²⁷. Diğer bir ifade ile fenomenolojik yaklaşım, “bireysel evrenin araştırılmasıdır ve temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı, katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte ve bireyin algılamaları ile olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir”⁶²⁸. Araştırmada yer alan yedi katılımcının terörle mücadeleyi içeren çalışma alanları doğrultusunda bireysel tecrübelerine ve görüşlerine odaklanıldığından bu yöntem tercih edilmiştir. Fenomenoloji, belirli özellikleri itibarıyla diğer araştırma yöntemlerinden farklılaşmaktadır. Bu özellikler aşağıdaki gibi özetlenebilir⁶²⁹:

Fenomenoloji, tanımlayıcı filozofik bir yöntemdir. Fenomenoloji, keşfedici ya da tahmin edici değil, tanımlayıcı bir araştırmadır. Fenomenolojik araştırmada olguların önemini ve doğasını anlamak için yaşanmış tecrübelerin yapısı ve esasları tanımlanmaktadır. Fenomenolojik araştırmada mutlaka genelleme yapmak gereksizdir. Araştırmacı objektif, sübjektif ya da bilinçli olarak gelişen olgulara ilişkin bir tanımlama yapmaktadır. Bilinçli olgularla kastedilmek istenen,

⁶²⁶ Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 77.

⁶²⁷ Erdoğan, İ. (2007). *Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum*. (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Erk Yayınları, 135.

⁶²⁸ Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Güncellenmiş 2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 84.

⁶²⁹ Baş ve Akturan, a.g.e., 88-89.

olguların tecrübelerle şekillendiğidir. Fenomenolojide tecrübe, doğrudan ilk (birincil) kaynaktan araştırılmaktadır. Yani tecrübeyi yaşamış ya da yaşayan kişilerden veri toplanmaktadır. Fenomenolojik araştırmada yaşanmış tecrübelerin ifade edilişinin veya dışı vuruluşunun anlamları tanımlanmaktadır.

Tezin araştırma konusu olarak belirlenen bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim ile sosyal medyadan kamuoyunun nasıl etkilendiği ve bu mücadelenin sürdürülebilirliğinde toplumsal algının ve duyarlılığın rolü, örneklem olarak belirlenen yedi katılımcı üzerinden olgu bilim deseni ekseninde açıklanarak tez konusu kapsamında en uygun araştırma modeli/deseni kullanılmıştır. “Fenomenolojik araştırmada kimin araştırılacağı belirlenmesi oldukça önemlidir. Zira fenomenolojide başlangıç noktası kişisel tecrübeler olduğundan bu tecrübeleri yaşamış ya da yaşamakta olan kişiler, araştırmanın örneklemine oluşturmaktadır. Örnekleme sürecinde araştırmacının unutmaması gereken nokta, örneklem hacminin büyük olmasının daha fazla bilgi elde etmeyi sağlamadığıdır. Yani daha fazla kişiyle görüşmek daha fazla bilgiye ulaşılabileceği anlamına gelmemektedir. Kişi sayısı az olsa da elde edilecek bilgilerin kalitesi önem taşımaktadır”⁶³⁰. Bölücü terörle mücadele sürecini stratejik iletişim açısından ele alan bu tezde, nitel araştırmada kullanılan başlıca yöntemlerden biri olan olgu bilim deseninin kullanılmasının, elde edilen verilerin betimsel analize göre değerlendirilip yorumlanması açısından elverişli olduğu görülmektedir. Çünkü tezde seçilen araştırmanın amacı, terörle mücadeleyi her yönüyle ve çok boyutlu inceleyerek detaylı betimlemelere ulaşmak ve konuyu var olan haliyle tüm noktaları göz önünde bulundurarak analiz etmektir. Bu nedenle fenomenolojik araştırmalarda katılımcılarla yüz yüze derinlemesine yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmalı ve çözümlenmelidir. Burada katılımcıların tecrübelerine odaklanmaları ve yaşadıkları tecrübeleri detaylı bir şekilde aktarmaları önemlidir. Bu bağlamda katılımcılardan beklenenler şu şekilde sıralanabilir⁶³¹:

Katılımcı, konu hakkında yaşadığı tecrübeleri mümkün olan tüm nedensel ilişkileri, genellemeleri ve kuramsal yorumlamaları içerecek şekilde aktarmalıdır. Katılımcılar, tecrübelerini tanımlayıp aktarırken hislerini, duygularını ve ruh hallerini de belirtmelidir. Katılımcılar, tecrübelerine ilişkin belirli örnekler üzerinde yoğunlaşmalıdır. Tecrübeler, sanki ilk kez

⁶³⁰ Sanders, P. (1982). “Phenomenology: A New Way of Viewing Organizational Research”, *Academy of Management Review*, 7(3), 356.

⁶³¹ Palmisano, V. B. (2007). *A Phenomenological Exploration of Crisis Intervention Counseling As Experienced by School Counselor*, USA: Unpublished PhD Thesis, University of New York at Buffalo, 45.

yaşanıyormuş gibi aktarılmalıdır. Katılımcı, süslemeler ve benzetmeler gibi şiirsel bir anlatımdan kaçınılmalıdır.

Dolayısıyla seçilen olgu bilim deseninin, bir durumun ya da özel bir konunun alanında uzman kişilerin görüşleri ve düşünceleri çerçevesinde derinlemesine incelemeye olanak vermesi, bu tezin araştırma konusu için en uygun desen/model olduğuna işaret etmektedir.

3.6.3. Veri Toplama Aracı, Yöntemi ve Süreci

Tezin araştırma konusu kapsamında nitel araştırma ve nitel araştırma desenlerinden de olgu bilimin (fenomenoloji) tercih edilmesi, ilgili literatür doğrultusunda bu alt yapıya en uygun veri toplama aracının görüşme yöntemi olduğunu göstermektedir. “Nitel araştırma, bireylerin yaşamlarındaki rutin ve problematik alanları ve anlamları tanımlayan çalışmaları ve çeşitli ampirik materyal setini-vaka incelemesi, kişisel deneyim, içebakış, yaşam öyküsü, görüşme, gözlemsel, tarihsel ve görsel metinler içermektedir. Nitel araştırmalarda yaygın kullanıma sahip teknikler, katılımlı gözlem ve görüşmedir”⁶³². Nitel araştırma kapsamında veri toplama yöntemi olarak yüz yüze derinlemesine görüşmelerden yararlanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler, doğrudan ve yüz yüze yapılan, tek katılımcılı bir araştırma tekniğidir. Amaç; katılımcı ile görüşme yapılırken belirli bir konuya ilişkin tutum ve duyguları açığa çıkarmak, konuyla ilgili uzman görüşüne yer vermek ve konuyu derinlemesine anlamaktır”⁶³³. Böylece tezin nitel araştırmasını; olgu bilim desenine uygun olacak şekilde gerçekleştirmek üzere, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme modeli ile belirlenen örneklem grubuna, daha önceden hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme soruları, yüz yüze görüşme (birebir/kişisel görüşme) yöntemi ile uygulanmıştır.

Ayrıca yüz yüze görüşmelerin gözlem yapmayı kolaylaştıran doğası ve katılımcıları kendi doğal ortamında gözleyerek sorulara karşı sergiledikleri duygusal tavır ve tepkilerinin elde edilecek verilerin yorumlanmasına katkıda bulunması nedeniyle de bu yöntemin seçilmesi doğru görülmektedir. “Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar

⁶³² Kuş, E. (2003). *Nicel- Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?*. Ankara: Anı Yayıncılık, 77.

⁶³³ Kurtuluş, K. (2010). *Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 45.

ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız⁶³⁴. Bu noktadan hareket edildiğinde; tezin araştırma konusunu, yöntemini ve seçilen modeli bütünleyecek veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi içerisinde yer alan yüz yüze görüşme tekniği kullanılmış ve betimsel araştırma çatısına uygun hareket edilmiştir. “Betimsel araştırmalar iki şekilde gerçekleştirilmektedir: Özaktarım araştırmaları ve gözlem araştırmaları. Özaktarım araştırmalarının verileri, örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alınarak toplanır. Katılımcılardan anketler aracılığıyla yazılı olarak bilgi alınabileceği gibi, görüşmeler yoluyla sözlü olarak da bilgi toplanabilir”⁶³⁵. Daha önce de belirtildiği gibi tezin araştırma konusu, terörle mücadele alanında aktif olarak çalışan kişilerin görüş ve düşüncelerini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı; bölücü terörle mücadeleyi her yönüyle betimleyecek derinlemesine bilgilere ulaşmak ve bu mücadelenin mevcut durumunu olabildiğince detaylı bir şekilde analiz etmektir.

Yüz yüze görüşmelerin, görüşme yapılan kişilerden bir konu hakkında derinlemesine bilgi almak amacıyla, bu kişilere konuya ilişkin çeşitli soruların yönetilmesi ile gerçekleştirildiği bilinmektedir. “Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir... Görüşmeci tarafından yapılan görüşme sırasındaki tüm durumların birbiriyle ilişkilerinin nasıl olduğuna, çelişkilere ve tutarlılıklara bakılır. Görüşmeci, görüşmenin kapsamını ve ne söylemek istediğini anlatan büyük resmin ne olduğuna ve her bireysel durumun bu büyük resimle nasıl bağlantıları olduğuna bakar. Görüşme bir ‘bütünsel yorumlama’ yöntemidir”⁶³⁶. Bu nokta, yüz yüze görüşme yönteminin; nitel araştırma kapsamında ele alınan bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim sürecinin her yönüyle derinlemesine analiz edilmesini ve konunun betimlenip yorumlanmasını olanaklı kılan araştırma modeli olarak olgu bilim desenini de tamamladığına işaret etmektedir.

⁶³⁴ Yıldırım ve Şimşek, **a.g.e.**, 120.

⁶³⁵ İftar, G. K. (1999). “Bilim ve Araştırma”. (Ed. A. A. Bir). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları Eskişehir, No: 1081, 7.

⁶³⁶ Büyüköztürk vd., **a.g.e.**, 232.

Yüz yüze görüşmeler, örneklem grubu içinde seçilen kişilere yarı-yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla uygulanmıştır. “Yarı-yapılandırılmış görüşmede amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralellliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgiler sunmasıdır”⁶³⁷. Dolayısıyla bu görüşmelerde açık-uçlu yarı-yapılandırılmış soruların seçilmesinin nedeni; herkese aynı soruların sorulması yoluyla öznel yorumlara düşmeden, veriler arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmeye ve bölücü terörle mücadelenin iletişim açısından eksik veya en iyi yönlerini ortaya çıkarıp uygulamadaki genel görüntüsüne bütüncül şekilde odaklanarak bu süreci her açıdan betimleyip yorumlamaya daha iyi olanak vereceğinin düşünülmesidir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde kullanılan açık-uçlu soruların amacı, daha detaylı ve zengin bilgiye ulaşmaktır. Her ne kadar açık-uçlu sorularda alınan cevapları sınıflandırmak güç olsa da bu durum, nitel araştırmalarda önemli bir sorun değildir, çünkü nitel araştırmalar genellikle az kişiyle yapılır ve amaç genelleme yapmak değil, tarif etmektir⁶³⁸. Yüz yüze görüşmelerde, katılımcıların ele alınan çalışma konusunu derinlemesine anlatmasına olanak tanıyan ve açık-uçlu hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme sorularının, bu tezin araştırma konusu açısından da oldukça değerli görülen önemli avantajları şu şekilde sıralanabilir⁶³⁹:

Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik kazandırır. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden

⁶³⁷ Yıldırım ve Şimşek, a.g.e., 120.

⁶³⁸ Maxfield, M. G. and Babbie, E. R. (2005). *Research Methods for Criminal Justice and Criminology*. 4th Ed., Wadsworth: Thomson Learning, 275.

⁶³⁹ Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık, 62.

düzenlenmesine, artırılmasına izin verir. Bu tür görüşmede, araştırılan kişilerin de araştırma üzerinde kontrolleri söz konusudur.

Derinlemesine görüşmeler, yarı-yapılandırılmış soru formu ile gerçekleştirilmiştir. “Yarı-yapılandırılmış görüşme, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş ya da görüşme sırasında ortaya çıkan konulara göre yeni soruların da sorulabildiği bir görüşme yöntemi olarak nitel araştırmalarda yaygın kullanılan bir veri toplama yöntemidir... Genellikle yarı-yapılandırılmış görüşmelerde bir ya da birkaç araştırma sorusu ve bu araştırma sorularını detaylandırıp açıklamaya yönelik olarak ortalama 10-15 görüşme sorusu hazırlanır”⁶⁴⁰. Bu doğrultuda yüz yüze yarı-yapılandırılmış görüşmelerde kullanılan 12 adet görüşme sorusu oluşturulmuştur. Derinlemesine görüşme soruları, daha önceden belirlenen araştırma sorularını kapsayıcı nitelikte hazırlanmış ve daha derinlemesine bilgi alabilmek için ayrıntılı sorular (sonda soruları) ile açılıp desteklenmiştir. Böylece derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılmasıyla birincil kaynak araştırmasından yararlanılmıştır.

Araştırmanın iç geçerliğini (izlenen sürecin çalışılan gerçekliği ortaya çıkarması/inandırıcılık), dış geçerliğini (elde edilen sonuçların diğer çalışmalara aktarılabilmesi/transfer), iç güvenirliğini (aynı verilerle aynı sonuçlara ulaşılması/tutarlık) ve dış güvenirliğini (araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda elde edilebilmesi/teyit edilebilirlik) sağlamak amacıyla literatürde önerilen stratejiler izlenmiştir⁶⁴¹. Ancak Krefting’e (1991) göre geçerlilik ve güvenirlik ifadelerinin nicel araştırmalarda kullanılması ve nitel araştırmalarda ise inanılrlık, doğru sonuçlar ve araştırmacının yetkinliği gibi unsurlardan söz etmek daha doğru bir yaklaşımdır⁶⁴². Nitel araştırmalarda inandırıcılığı artırmada en etkili üç yöntem; katılımcı teyidi, uzman incelemesi ve güvenirlik için çeşitleme/üçgenleme olarak sıralanmakta ve aşağıda açıklanmaktadır⁶⁴³:

Katılımcılara çalışma bulgularının kendi düşüncelerini doğru yansıtıp yansıtmadığını sormaya katılımcı teyidi (member checking) denmektedir... Araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı çeşitli

⁶⁴⁰ Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 113.

⁶⁴¹ Yıldırım ve Şimşek, **a.g.e.**, 289.

⁶⁴² Krefting, L. (1991). “Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness”. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 217.

⁶⁴³ Başkale, H. (2016). “Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 24-25.

boyutlarıyla incelemesinin istenmesi uzman incelemesi (peer debriefing) olarak adlandırılmaktadır... Çeşitleme/üçgenleme (triangulation) ise iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin (örneğin, görüşmeler, gözlemler ve literatür taraması) ya da iki ya da daha fazla veri kaynağının (örneğin, farklı grup üyeleriyle bireysel görüşmeler) sonuçlarının karşılaştırılmasıdır. Bu teknik; veri kaynaklı üçgenleme (çok çeşitli veri kaynaklarının kullanılması), araştırmacı üçgenleme (verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında birden fazla araştırmacının yer alması), teori üçgenleme (diğer araştırmacılardan ya da basılı literatürden çeşitli görüşlerin elde edilmesi) ve yöntem üçgenleme (görüşme, gözlem, literatür taraması gibi pek çok veri toplama yönteminin kullanılması) olmak üzere kendi içerisinde dört gruba ayrılmaktadır.

Bu bağlamda araştırma kapsamında inandırıcılığı ve sonuçların doğruluğunu artırmak için öncelikle katılımcı teyidine başvurulmuştur. Bu nedenle her bir katılımcı ile görüşmeler tamamlandıktan ve yazıya dökülerek bir metin haline getirildikten sonra ikinci bir görüşme yapıp katılımcının aktardığı bilgilerin doğruluğunu kontrol etmesi ve varsa ek görüş ya da önerileri istenmiştir. İkinci olarak uzman incelenmesinden yararlanılmış ve bu doğrultuda sosyal bilimlerde araştırma alt yapısına sahip olan iki öğretim üyesine araştırmanın geneline yönelik bilgi verilerek veri analizinde ve bulguların yorumlanmasında öğretim üyelerinin uzman görüşleri alınmıştır. Verilerin kodlara ve kategorilere dönüştürülmesi süreci de araştırmacı ile iki öğretim üyesi tarafından önce birbirinden bağımsız olarak gerçekleştirilmiş ve sonra bir araya gelerek tartışmalı hususlarda görüş birliğine varılıp ortak kategoriler saptanmıştır. Sunulan görüşler doğrultusunda ortak kararla sorulara son şekli verilmiştir. Böylece soruların araştırma konusuna uygunluğu ve anlaşılabilirliği teyit edildikten sonra görüşmelere başlanmış ve çalışmada, araştırmacı çeşitleme tekniği kullanılmıştır. Son olarak ise çalışmada, yöntem çeşitlemeden/üçgenlemeden yararlanılmıştır. Bu yöntem, Glesne (2013) tarafından ‘analiz çeşitlemesi’ olarak da ifade edilmektedir. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analizde inanılabilirlik ve güvenilirliği artırmak ve araştırma bulgularını sağlamlaştırmak ve inanılabilirliğini pekiştirmek amacıyla kodların ve kategorilerin elde edildiği katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Araştırma konusu ile ilgili ön çalışmalar tamamlandıktan sonra, yüz yüze görüşmelerin daha sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla, tüm katılımcılara aynı soruların aynı sırada sorulmasına olanak veren ve bilimsel yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan 12 adet yarı-yapılandırılmış görüşme sorusunu içeren standart bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşme formundaki sorular belli bir mantık çerçevesi esas alınarak sıralanmıştır. Böylece

hazırlanan sorular ile araştırma konusunun önemli noktalarının belirlenip açığa çıkarılması ve betimsel analize kolaylaştırıcı bir zemin hazırlaması amaçlanmıştır. Bu açıdan, ayrıntılı görüşme formlarının betimsel analiz yönteminde kullanılmak üzere tasarlanan önemli bir araç olduğu söylenebilmektedir.

Yüz yüze görüşmelerden önce her bir katılımcıyla ön görüşme gerçekleştirilerek araştırmanın amacı ve kapsamına yönelik belirli bilgiler aktarılmış ve görüşme için randevu talep edilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların randevu verdikleri gün ve saatler içerisinde çalıştıkları kurumlardaki ofislerinde araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme 30 ile 45 dakika arasında sürmüştür. 18 Mart 2019 tarihinde başlayan görüşmeler, bazı günler iki katılımcı ile görüşme yapılarak 22 Mart 2019 tarihinde tamamlanmıştır. Önceden hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme soruları, tüm katılımcılara aynı sırayla sorulmuştur. Görüşmeleri eksiksiz değerlendirebilmek amacıyla her görüşme, katılımcıların izni doğrultusunda daha sonra deşifre edilmek üzere ses kaydına alınmıştır. Ses kaydıyla birlikte görüşme sırasında ayrıntılı gözlem yapılmış ve görüşülen kişilerin sorular karşısındaki duygusal tavır ve tepkileri (öfke, sinir, heyecan, beğeni, güven vb.), jest ve mimikleri, vurgu ve tonlamaları da gözlemlenerek ayrıca not edilmiştir. Görüşmelerin deşifresi bilgisayar ortamında araştırmacının kendisi tarafından herhangi bir değişiklik olmadan yazıya dökülmüştür.

3.7. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Daha önce de belirtildiği gibi araştırmanın verileri, yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilmiş ve elde edilen verilerin sistematik ve bütünsel bir yaklaşımla çözümlenebilmesi için nitel araştırmada veri analiz yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel analiz; nitel çözümlemelerdeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve dokümanların içeriklerinden doğrudan alıntılar yaparak, tasvir edici bir yaklaşımla verilerin sunumudur. Ayrıca betimsel analiz, nitel çözümlemelerde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılması olarak da

tanımlanabilir”⁶⁴⁴. Daha ayrıntılı bir şekilde ise betimsel analizi şöyle tanımlamak mümkündür⁶⁴⁵:

Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir.

Nitel araştırmada betimsel analiz yönteminden yararlanarak araştırma soruları kapsamında elde edilen verilerin tanımlanması, kategorize edilmesi, açıklanması ve son olarak yorumlanmasıyla bilimsel sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler, Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesi kapsamında ele alınmış ve araştırma soruları çerçevesinde saptanan dört temaya göre yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan bu temalar aşağıdaki gibidir:

Tema 1: Terörle Mücadelenin Kapsamı

Tema 2: Terörle Mücadele Sürecinde Stratejik İletişim

Tema 3: Terörle Mücadelede Toplumsal Destek ve Sürdürülebilirlik

Tema 4: Terörle Mücadelede Geleneksel ve Sosyal Medya

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, tümevarımsal yaklaşım ile yorumlanmış ve belirlenen temalar kapsamında katılımcıların görüşlerine yer verilerek genel çıkarımlara ulaşılmıştır. Böylece görüşmelerin gerçekleştirildiği birimlerdeki yetkililerin, terörle mücadelede iletişim stratejilerini nasıl kullandıkları ortaya çıkarılarak bu stratejileri nasıl daha

⁶⁴⁴ Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 154.

⁶⁴⁵ Yıldırım ve Şimşek, a.g.e., 224.

işlevsel hale getirebileceklerine yönelik betimsel analizde elde edilecek veriler değerlendirip yorumlanmış ve araştırmanın sonucuna yönelik bulgular paylaşılmıştır. Bulguların analiz edilmesinde katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alınmıştır. Araştırma problemi dışındaki veriler ise kapsam dışı bırakılmıştır.

3.8. Bulgular ve Yorum

Bölücü terörle mücadelede stratejik iletişim çalışmalarına ilişkin betimsel analiz yöntemiyle elde edilen bulgular, dört tema altında toplanarak her biri ayrı bir başlık ile yedi katılımcının aktardığı görüş ve düşünceler ekseninde değerlendirilmiştir.

3.8.1. Terörle Mücadelenin Kapsamı Temasının Analizi

“Terörle Mücadelenin Kapsamı” teması kapsamında görüşülen kişilerin, *“Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?”*, ve *“Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?”* konusundaki görüşleri analiz edilmektedir.

Katılımcı 1, terör kavramının günlük hayat ve dilin içine girdiğine dikkat çekerek terör sözcüğünün, trafik terörü, stadyum terörü, aile içi terör gibi farklı anlamlarda kullanıldığını belirtmektedir. Bu bağlamda Katılımcı 1’e göre hangi toplumsal alanda olursa olsun şiddet içeriğinin terörle özdeşleştiği görülmektedir. Ancak Katılımcı 1 terörü ve bölücü terörü dile yerleşen ve terör olarak adlandırılan tüm diğer terör yakıştırmalarından kesin bir biçimde ayrılmaktadır. Bu bağlamda Katılımcı 1’e göre terör ve bölücü terör tanımı ve arasındaki fark aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Devletin kanun hakimiyetini milli bütünlüğünü bozma ve yerine istenilen kendi istedikleri doğrultusunda bir devlet kurma amacını güden kişi veya teşekküllerin baskı ve panik yaratan yaygın şiddet eylemleri ve psikolojik savaş metotları ile geliştirdikleri tüm faaliyetlerin tamamı terör kapsamına giriyor, bölücü terör olarak adlandırdığımızda ise bu faaliyetler ülke topraklarının bir kısmını veya tamamını parçalayıp yerine kendi ideolojilerine dayalı bağlı bir rejim kurma amacı güdüyor, bu kapsamda yapılan şiddet eylemlerinin tamamı bunu içerir”.

Yukarıda yer alan Katılımcı 1’in açıklamalarından anlaşıldığı üzere bir fiziksel veya psikolojik şiddet eylemlerinin terör kapsamına girebilmesi için ideolojik bir yaklaşımın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda bir şiddet eyleminin terör olarak kabul edilebilmesi

ancak mevcut kamu otoritesinin tanınmayarak yeni bir devlet yapılanması meydana getirilmesi veya devletin topraklarının bir bölümünün parçalanarak yeni bir devlet kurulması gibi ideolojik, hegemonik veya siyasi amaçlara bağlıdır. Bu tanımdan hareketle ortaya çıkan bir diğer önemli unsur ise terör olgusundan söz edebilmek için eylemlerin örgütlü, bilinçli, planlı ve sistematik bir biçimde yürütülmesi gerekliliğidir.

Katılımcı 2, gerçekleştirmiş olduğu terör tanımında olguyu devlet düzeninin değiştirilmesi veya devletten toprak koparılması gibi ideolojik ve hegemonik bir çerçevede değerlendirmektedir. Bu noktadan hareketle Katılımcı 2'ye göre, devletin düzeninin değiştirilmesi veya devletten toprak koparılması adına girişilen her türlü ayrılıkçı ve ayrıştırıcı şiddet eylemleri terör kapsamına girmektedir. Katılımcı 2, olguyu kısaca şu şekilde tanımlamaktadır: *“Terör; cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, devletin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak amacıyla belirli bir ideolojiyi paylaşan kişiler tarafından yapılan eylemlere denir”*. Katılımcı 2, terörün bölücülük niteliği taşıması için ayrıştırıcı ve ayrılıkçı nitelikte olması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Katılımcı 2'ye göre terörle bölücü terörü ayıran farklılıklar ise aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

“Halkı korku ve paniğe sevk eden, devletin yapısını, yönetim şeklini değiştirmek, devletin otoritesini zayıflatmak amacıyla kamu kurumlarına, kolluk kuvvetlerine, askeri tesislere, devlet büyüklerine, adli mercilere ya da halka silahsız halka yapılan saldırılar terör eylemi kapsamına girer. Bahsi geçen terör eylemlerinin yapılmasındaki amacın ayrılıkçı ya da ayrıştırıcı olması durumunda ise yapılan eylem bölücü terör kapsamına girer”.

Katılımcı 3, terörü bir grubun başka bir grubu, siyasal, dinsel, mezhepsel veya ekonomik nedenlerle baskı altına alması ve bu süreçte silahlı eylemlere başvurulması şeklinde tanımlamaktadır. Bu süreci *“etnik veya siyasi nedenlerle bir grubun devleti veya başka bir grubu hedef alarak yıldırma yöntemi ile yapmış olduğu eylemlerin tamamı. Bu süreçte PKK terör örgütünün eylemini, FETÖ terör örgütünün 15 Temmuz'da yapmış olduğu eylemle ve öncesinde yapmış olduğu eylemlerin hepsini sayabiliriz”* şeklinde özetleyen Katılımcı 3'e göre bölücü terör, bir etnik grubun, bir bölgeyi ayırtırmak veya ayırmak amacıyla gerçekleştirdiği eylemler olarak tanımlanmaktadır. Buna ek olarak Katılımcı 3, toprak ayrımının yanı sıra her türlü ayrımcılığı hedefleyen terör yapılanmalarını bölücü terör olarak nitelemektedir. Bu

bağlamda dini ayrıma yönelik terör örgütleri de bölücüdür. *“Mezhepsel ayrılık, din olgusu belli bir bölgeyi ayırıştırma çabası bölücü terör unsurları içine girebilir”* düşüncesi Katılımcı 3’ün konuya ilişkin yorumu olarak ifade edilebilmektedir.

Katılımcı 4’e göre terör, bir siyasi amaç uğruna girişilen eylemleri kapsamaktadır. Bu süreçte korkutma ve yıldırma esastır. Bölücü terör ise bir etnik grubun milliyetçi ve ayrılıkçı düşünceleri üzerine şekillenmektedir. Bu bağlamda Katılımcı 4, bölücü teröre örnek olarak Türkiye’de PKK, İngiltere’de IRA ve İspanya’da faaliyet gösteren bölücü terör örgütü ETA ve eylemlerini örnek göstermektedir.

Katılımcı 5, terörü, bir azınlığın iradesini şiddet kullanarak çoğunluğa kabul ettirme çabası olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak bölücü terörü ise, bir ülkeden pay alarak başka bir devlet kurulması adına girişilen eylemler olarak açıklamaktadır. Bu bağlamda suikastler, bombalı saldırılar, darbe girişimleri, silahlı çatışmalar gibi her türlü şiddet eylemi terör olarak nitelendirilirken eylemlerin ardında ülke topraklarını bölme gayesinin bulunması durumunda bu eylemler bölücü terör eylemleri olarak değerlendirilmektedir. Katılımcı 5, *“bölücü terörden söz edebilmek için öncelikle şiddet eylemi ve bu amacın arkasında bir ideoloji çerçevesinde ülkenin bir bölümünde yeni bir devlet kurmak gayesi gereklidir”* diyerek bu süreci özetlemektedir.

Katılımcı 6, ise terörü silahlı eylem şartına bağlamaktadır. Bu bağlamda terör, toplumda kaos yaratacak her türlü silahlı eylem olarak açıklanmaktadır. Katılımcı 6’ya göre söz konusu eylemler, dil, din ve ırk ayrımı gözeterek toprak koparma amacıyla gerçekleştirildiğinde ise bölücü terör olarak adlandırılmaktadır. Katılımcı 6, bölücü terörü *“dil, din, ırk ayrımı gözeterek bunu bu ayrımı iddia etmek kaydıyla bulunduğu devletin topraklarından bir parça bölmek suretiyle silahlı olarak icra edilmeye çalışılan eylemler”* şeklinde tanımlamaktadır. Ancak bu açıklamalarına ek olarak Katılımcı 6, bölücü örgütlerin amaçlarına ulaşma konusunda güçlük çekmeleri durumunda uluslararası desteği arkalarına alarak, geçici olarak bölünme amacından vazgeçerek federatif veya konfederatif bir yapı arayışı içine girebileceklerine değinmektedir.

Katılımcı 7 de diğer katılımcılarla paralel bir terör tanımında bulunmuştur. Bu bağlamda terör; baskı, şiddet, tehdit gibi korku unsurları aracılığıyla masum insanlara bir ideoloji veya davranışın kabul ettirilmesi olarak açıklanmaktadır. Ancak bazı katılımcıların aksine Katılımcı

7'ye göre bir eylemin terör olabilmesi için silah kullanılması gerekmemektedir. Psikolojik olarak gerçekleştirilen her türlü yıldırma eylemi de terör kapsamına girmektedir. Katılımcı 7, bölücü terörü ise, dil, din, ırk, kültür gibi unsurlar üzerinden ayrımcılık oluşturarak gerçekleştirilen eylemler olarak tanımlamaktadır. Katılımcı 7'ye göre terör ve bölücü terör eylemlerini ayıran unsurlar şu şekildedir: *“İntihar saldırıları, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, zorla kepenk kapattırma ve haraç toplama faaliyetleri, özel teşebbüs yatırımlarının engellenmesi, bölgesel yatırımların engellenmesi terör eylemlerine örnektir. Bölücü terör ise belirtilen terör eylemlerinin dini veya etnik amaç taşıyanlarıdır”*.

Katılımcılara dünyada ve Türkiye’de bölücü terör denildiği zaman akıllarına gelen ilk bölücü örgütler sorulduğunda ise tüm katılımcılardan neredeyse aynı yanıtlar alınmıştır. Bu bağlamda Katılımcı 1, terör kapsamıyla ilgili yaptığı değerlendirmelerde terör örgütü denildiğinde aklına dünyada ilk olarak IRA ve ETA terör örgütlerinin, Türkiye’de ise PKK ve FETÖ terör örgütünün geldiğini belirtmektedir. Ayrıca katılımcı FETÖ terör örgütünü de PKK gibi bölücü örgüt kapsamında değerlendirmekte ve FETÖ terör örgütünün amaçları ve eylemlerinin PKK ile örtüştüğünü ifade etmektedir.

Katılımcı 2, terör örgütleri denildiğinde aklına dünyadan IRA, ETA ve ASG gibi örgütler geldiğini, Türkiye söz konusu olduğunda ise aklına ilk olarak PKK ve ASALA’nın geldiğini belirtmektedir. Katılımcı 2’ye göre Türkiye kuruluşundan buyana birçok terör örgütü ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Türkiye’nin teröre bu kadar çok maruz kalmasının temelinde ise coğrafi konumu yani bulunduğu stratejik noktanın kendini gösterdiğini, buna ek olarak Türkiye’ye komşu Ortadoğu ülkelerinde yaşanan siyasi istikrarsızlıkların, mezhep çatışmalarının ve Batılı ülkelerin Ortadoğu’da uyguladığı jeostratejik politikaların Türkiye’yi terör konusunda olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Katılımcı 3, Dünya ve Türkiye’de bölücü terör denildiğinde İspanya’dan ETA, Britanya’dan IRA, Fransa’dan Korsika ŞABİ gibi örgütlerine, Türkiye’de ise PKK ve FETÖ terör örgütlerine işaret etmektedir.

Katılımcı 4, bölücü teröre Britanya’da IRA, İspanya’da ETA, Afrika’da Moritanya gerillaları, Türkiye’de ise PKK ve FETÖ terör örgütlerini örnek göstermiştir. Katılımcı 5, 6 ve

7 ise dünyada akıllarına ilk gelen bölücü örgütlerinin Britanya’da IRA, İspanya’da ETA, Türkiye’de ise PKK ve FETÖ terör örgütleri olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılar Türkiye’nin terörle mücadele sürecinde göstermiş olduğu başarıları ve eksik yönleri de benzer bir biçimde değerlendirmişlerdir. Bu bağlamda Katılımcı 1, Türkiye’nin teröre karşı her zaman azim ve kararlılıkla mücadele ettiğini vurgulamaktadır. Ancak Katılımcı 1’e göre bölücü terör örgütü PKK’nın ilk 10 yılında düzenli ordu, vur-kaç ve gerilla yöntemi uygulayan teröristlerle mücadelede zorlanmışır. Çünkü o zamana kadar düzenli ordu, tüm plan ve stratejisini başka bir düzenli orduya karşı geliştirmiştir. Katılımcı 1’e göre Türkiye’nin terörle mücadelesinde başarılı denilebilecek asıl unsur PKK terör örgütü başı Abdullah Öcalan’ın yurtdışında yakalanarak Türkiye’ye getirilmesidir. Bunun dışında Türkiye’nin terörle mücadelede esas başarısı çözüm süreci olarak nitelendirilen durgunluk sürecinin ardından ortaya koyulan azimli mücadele sürecine bağlanmaktadır. Tüm bunların yanında Katılımcı 1, Türkiye’nin terörle mücadelede elde ettiği başarıları büyük ölçüde yerli savunma sanayisindeki gelişmelere bağlamaktadır. Katılımcı 1’in bu husustaki değerlendirmeleri şu şekildedir:

“Son dönemde insansız hava araçları SİHA’larımız ve İHA’larımız gibi yerli üretim teknolojilerimizin katkısı çok büyük. Bunların olmadığı dönemin acısını çekenlerden biriyim ben. Bunların eksikliği yüzünden büyük kayıplar verdik. Şehitlerimiz, yaralılarımız oldu. O dönem karanlıkta kör savaşmak gibiydi. Gerçekten Allah o günleri bir daha göstermesin. Şu andaki teknik imkân ve kabiliyetlerimiz çok daha başarılı”.

Katılımcı 2’ye göre Türkiye terörle mücadelede silahlı mücadele bakımından son derece tecrübeli ve başarılıdır. Ancak Katılımcı 2’ye göre terörle mücadelede silahlı süreç tek başına yeterli değil eksiktir. Bu konuyu Katılımcı 2, *“terörle mücadele sadece kolluk tedbirleri ile başarılı olamayacaktır. Bu sorun aynı zamanda ilgili her alanda politik çözümler beklemektedir. Bu nedenle kolektif mücadele çözümlerini içeren politikaların hazırlanması gerekmektedir”* şeklinde özetlemektedir. Türkiye’nin terörle mücadelede en başarılı olduğu dönemi 2015 ve sonrası olarak değerlendiren Katılımcı 2, bu süreçte terörün aktif olduğu bölgelerdeki şehirlerin yeniden yapılandırılmasının ve yeni inşa edilen sınır karakollarının etkisinin büyük olduğunu belirtmektedir. Katılımcı 2, Türkiye’nin terörle mücadelede başarısız olduğu döneme ise DAES’in ilk kurulduğu yılları işaret etmektedir. Katılımcı 2, Türkiye’nin bölücü terörle mücadele sürecinde attığı en başarılı adımları ise silahlı mücadelenin dışında ortaya koyulan demokratik girişimler olarak nitelemektedir. Bu bağlamda terörün aktif olduğu

bölge halkına sağlanan hak ve özgürlükler terörle mücadele konusunda Türkiye'nin elini güçlendirmiş ve bu süreçteki başarısına katkı sağlamıştır. Katılımcı 2'ye göre anadilde eğitim hakkı, Kürtçe ve Arapça televizyon yayınlarının hayata geçirilmesi, şehirlerin yeniden yapılandırılarak halkın refahının artırılması ve yeniden yapılandırılan şehirlerde denetimin daha rahat sağlanması Türkiye'nin bölücü terörle mücadele sürecinde attığı en başarılı adımlar olarak değerlendirilmektedir. Katılımcı 2, Türkiye'nin terörle mücadelede başarısız olduğu noktaları ise silahlı mücadele dışında kalan stratejik eksikler ve bölge halkı ve kamuoyunun terör konusunda yeterince bilgilendirilmemesi olarak göstermektedir.

Katılımcı 3, Türkiye'nin terörle mücadeledeki başarısını inişli çıkışlı olarak değerlendirmektedir. Söz konusu durumu net bir devlet politikasının olmamasına bağlayan Katılımcı 3 Türkiye'nin terörle mücadelenin 2017'den sonra ivme kazandığına işaret etmiştir. Terörle mücadelede en başarısız dönem olarak ise çözüm süreci dönemi olarak nitelendirilmektedir. Katılımcı 3, terör bölgelerinde devletin bölge halkına kendisini ifade edemediğine değinerek devletin bölge halkı ile iletişim kuramadığının buna karşın terör örgütünün bölge halkı ile daha etkili bir biçimde iletişim kurduğunun altını çizmektedir.

Katılımcı 4, Türkiye'nin terörle mücadelesine yönelik olarak yaptığı değerlendirmede asıl somut başarının 1992 sonrası alan hakimiyetinin sağlanması ve sınır ötesi operasyonlar ile kendisini gösterdiğine dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde sahip olduğumuz İHA, SİHA gibi insansız hava araçları ve uydu telefonlarının terörle mücadelede hayati katkılarına işaret edilmektedir. Ancak Katılımcı 4, sürecin her zaman tamamen güvenlik güçleri tarafından yürütülmesinin terörle mücadelede zaafiyete yol açtığını belirtmektedir. Terörle mücadelede en başarısız olunan dönem olarak ise PKK terörünün ilk yıllarına işaret edilmekte ve buna neden olarak o dönemde yaşanan teçhizat eksikliğinin altı çizilmektedir. Katılımcı 4'e göre bölücü terörün ilk yıllarında gece görüş kabiliyetine sahip helikopterlerin var olmaması, zırhlı araç eksikliği gibi sorunlar terörle mücadelenin ilk yıllarının başarısız geçmesine neden olmuştur. Katılımcı 4, terörle mücadelede ekipman ve teknolojinin önemini *“artık İHA'lar ile beraber biz o araziye çıkan gruplarımızı sürekli takip edebiliyoruz, uydu telefonları var gerekiyorsa telsiz ile yönlendirme yapabiliyoruz. Sahayı çok net bir biçimde görebiliyoruz”* şeklinde özetlemektedir.

Katılımcı 5 de Türkiye'nin terörle mücadele sürecinde edindiği başarılarla ilgili benzeri bir yaklaşım ortaya koyarak edinilen başarının 2016 sonrası İHA ve SİHA gibi insansız hava araçlarının katılımıyla gerçekleştiğinin altını çizmektedir. Katılımcı 5'e göre yerli savaş sanayisindeki gelişmeler ve uzman personelin yetiştirilerek görevlendirilmesi son yıllarda Türkiye'nin terörle mücadelesinde elini güçlendirmiştir. Katılımcı 5, terörle mücadelede en başarısız dönem olarak karakol saldırılarının artış gösterdiği 1990'lı yıllara işaret etmektedir. Bu bağlamda Katılımcı 5'e göre terörle mücadeledeki başarı, siyasi kararlılık, teknoloji ve iyi eğitilmiş personele bağlıdır.

Katılımcı 6, Türkiye'nin terörle mücadelesine yönelik değerlendirmesinde uzun dönemli bir strateji eksikliğinin altını çizmektedir. Katılımcı 6'ya göre terörle mücadelede uzun dönemli bir devlet politikası ve bu politikaya uygun bir stratejinin geliştirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde ortaya koyulan mücadele palyatif çözümler üretmekten öteye gidemeyecektir. Katılımcı 6 konuyu şu şekilde ifade etmektedir: *“84 yılından bu yana baktığımızda 35 yıllık zaman dilimi belki bir eleştiri olarak görülebilir. Uzun vadeli planlarla stratejilerle ortaya konulan bir mücadele var dersek kendimizi bir nebze kandırmış sayılırız ama bu demek değildir ki yani bağlı bulunduğumuz dönemler içerisinde mücadele edilmiyor”*. Katılımcı 6'ya göre Türkiye'nin terörle mücadelede en çok başarı elde ettiği dönem ise 2016-2019 yılları arasında işaret etmektedir. En başarısız dönem olarak ise katılımcıların çoğu gibi çözüm süreci dönemine değinmektedir.

Katılımcı 7'nin Türkiye'nin terörle mücadele sürecine yönelik değerlendirmeleri de diğer katılımcılarla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda Katılımcı 7'ye göre Türkiye'nin terörle mücadelede en çok başarılı olduğu dönem PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın yurtdışında yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi sürecidir. Bu süreçte Türk devleti teröre karşı iradesini net bir biçimde göstermiştir. Terörle mücadelede başarılı olunan bir diğer dönem ise çözüm süreci sonrası ortaya çıkan mücadele azmi ve terörün yoğun olduğu şehirlerin tekrar yapılandırılması olarak gösterilmektedir. Bunun yanı sıra Katılımcı 7; İHA, SİHA gibi insansız hava araçlarının ve gelişen yerli savunma sanayisinin terörle mücadeleye önemli katkılar sağladığını belirtmektedir. Katılımcı 7'ye göre Türkiye'nin terörle mücadelede en başarısız olduğu dönem ise, PKK terörünün ilk yılları olarak ortaya çıkmaktadır. Bu duruma neden olarak ise düzenli ordunun gerilla savaşı yapan teröristlerle mücadelede zorluk çekmesi olarak gösterilmektedir. Bunun yanı sıra çözüm sürecinde PKK'nın Güneydoğudaki şehirleri sığınak

olarak kullandığı ve söz konusu dönemin terörle mücadelede en başarısız dönemlerden biri olduğu ileri sürülmektedir. Katılımcı 7, “2011-2017 arası açılım ve çözüm süreciyle terör örgütü PKK’nın şehirleri sığınak olarak kullandığı ve yeniden yapılanmaya gittiği dönem. Bu iki dönemi başarısız olarak düşünmekteyim” diyerek bu süreçte yapılanları şu şekilde özetlemektedir:

“Sorun yaşanan bölgelerde devlet destekli yatırım ve istihdam alanları oluşturuldu. Hemen her meslek grubundan vatandaşlarımız bölge içinde mesleklerini yapabilecekleri alanlar tahsis edildi. Özellikle kız çocuklarının eğitim ve öğretimlerine devam edebilmesi için devlet desteği sağlandı. Kimsesizlik duygusu yok edilip devletin varlığı yapılan yardım ve yatırımlarla hissettirildi. Modern teknoloji ile beraber üretilen silah malzemeleri, İHA ve SİHA’lar ile mücadeleler daha karar halde yapılmaktadır”.

Katılımcı 7’nin terörle mücadeleye yönelik çok boyutlu bir bakış açısına sahip olduğu ve terörle mücadelede her bir boyutun dikkate alınması gerektiğini savunduğu görülmektedir.

Birinci tema olan “terörle mücadelenin kapsamı” ile ilgili olarak görüşülen toplam yedi katılımcının, terör ve bölücü terör konusunda benzer değerlendirmeler ve benzer örneklerden yola çıktıkları görülmektedir. Her katılımcının, terörle mücadelenin kapsamının sadece askeri teknikler ya da sadece kolluk güçlerinin çalışmalarıyla sınırlı kalmaması ve bu mücadelenin devletin en üst biriminden özel sektör ile kamu sektöründeki tüm kurum ve kuruluşlar ile birlikte bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarını da içerecek şekilde toplumun her kesimine yayılması gerektiği noktasında görüş birliğine varmaları dikkat çekmektedir.

3.8.2. Terörle Mücadele Sürecinde Stratejik İletişim Temasının Analizi

“Terörle Mücadele Sürecinde Stratejik İletişim” teması kapsamında görüşülen kişilerin, “Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı?”, “Türkiye’deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir?”, “Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?”, ve “Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?” konusundaki görüşleri analiz edilmektedir.

Katılımcı 1, Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesinde geçmiş yıllarda eksik yönler olduğunu ancak günümüzde bu eksiklerin önemli ölçüde giderildiğini ve bu nedenle PKK terör örgütüne ağır bir darbe vurulduğunu belirtmektedir: “Bizim en büyük hatamız, ekonomik

ayağını ve meşhur ifadeyle dış mihrakların yönlendirmesi dediğimiz şeye engel olamamaktı. Ekonomik olarak öncelikle konuya yaklaşmadık. Hiçbir örgüt kaynaklardan beslenmeden, çeşitli kaynaklardan beslenmeden ayakta duramaz, hiç kimse duramaz. Biz, bunu yaptığımız zaman çok daha başarılı olduk ve bundan sonrada inşallah olacağız” diyerek terörle mücadele konusunda ekonomik öncelikleri dikkate almamanın en önemli eksiklik olduğunun altını çizmektedir. Katılımcı 1, ekonomik önceliklerin yanı sıra eğitim ve medyadaki dezenformatif haberlere müdahale edilmemesini de terörle mücadelede eksiklik olarak gördüğüne işaret etmektedir: “Eğitim konusu, sosyal şartların iyileştirilmesi gibi konular mutlaka var, bunlar da eksik. Son dönemde özellikle teknolojinin ilerlemesiyle dezenformasyon faaliyetleri medyanın aleyhimize kullanılması vesaire gibi şartlar bunları etkiliyor”. Görüşmenin akışı içerisinde Katılımcı 1’in öncelikle konuya yönelik eksiklikleri tanımlayıp örneklendirdiği ve sonrasında tanımladığı bu eksikliklerin nasıl giderileceğine yönelik sistematik bir yaklaşım sunduğu göze çarpmaktadır. Katılımcı 1’in terörle mücadelede eksiklerin nasıl giderileceği konusunda temel olarak katılımcı bir ortak akıl ile hareket edilmesi gerektiğine ve askeri gücün sivil inisiyatifle birleştirilmesi gerektiğine odaklandığı görülmektedir. Katılımcı 1, konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır: “Bizim en başta yaptığımız hata, terörle mücadelenin sadece silahlı devlet güçlerince yapıldığı gibi bir yanlış anlaşılma olmuş. 40 senedir, 45 senedir yaptığımız hep bu ama bence STK’larımızla, üniversitelerimizle akademik olarak çok daha dirsek temasında olmak ve konuya baştan beri böyle yaklaşmak gerek” diyerek geçmiş dönemde kendince eksik olarak değerlendirdiği konuların günümüzde nasıl giderileceğine yönelik saptamalarda bulunmakta ve bundan sonra da terörle mücadelede bu şekilde topyekûn çalışmalar gerçekleştirilirse sonuçların daha kalıcı ve başarılı olacağına dikkat çekmektedir.

Katılımcı 2, terörle mücadelede temel eksiklik olarak strateji yoksunluğunu vurgulamaktadır. Terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı bölgelere ilk kez giden yöneticilerin, bu bölgeleri tanımadığı için terör örgütü ile mücadele ederken zorluklar yaşadığını kendi hayatından örneklerle dile getiren Katılımcı 2, “Şırnak’ta görev yapmış ve aynı zamanda orada askerlik yapmış birisi olarak söylemek istiyorum ki, Doğu illerine ilk sefer işte mecburi hizmet sebebiyle orada görev alan yöneticilerin, yeterince tecrübe sahibi olmadan ve terör örgütü hakkında yeterince bilgi sahibi olmadan gittiklerini düşünüyorum” diyerek terörle mücadelede en büyük eksikliğin bölge hakkında yeterince bilgi sahibi olunmadığına dikkat çekmektedir. Türkiye’nin farklı bölgelerinden gelen yöneticilerin bölgenin özel yapısı hakkında mutlaka bilgi sahibi olması gerektiğinin önemini vurgulayan Katılımcı 2, bu

eksikliğin giderilmesinde devlet stratejisinin önemine işaret etmekte ve “devlet, bu konuda stratejilerini belirleyip, bu doğrultuda halkı ve kamu personelini bilgilendirmelidir. Mülki amirler, hakimler ve savcılar, polisler, jandarma hatta öğretmen ve doktorlar dahil olmak üzere oraya giden tüm kamu mercilerinin bu stratejileri bilip bu doğrultuda hareket etmesi gerekir” şeklinde düşüncelerini özetlemektedir. Katılımcı 2’nin terörle mücadele konusunda belirttiği eksiklikler ve sunduğu çözüm önerilerinde fenomenolojik araştırmanın gereği ve doğal sonucu olarak kendi öznel yaşam deneyimlerinden yola çıktığı görülmektedir.

Katılımcı 3’ün ise, terörle mücadeledeki en önemli eksikliği, şimdiye kadarki çalışmaların terörizmle mücadele etmekten çok yalnızca teröristle mücadele edilmesine dayandığı ve konuya iletişim disiplini de kapsayan bütünsel bir paradigmayla yaklaştığı görülmektedir. Şu ana kadar ağırlıklı olarak terörist ile mücadele edildiği ve zaman zaman girişimler olsa da terörizmle genel anlamda etkin bir mücadele yapılmadığına ve toplumu bu konuda bilgilendirecek çalışmaların yetersizliğine işaret eden Katılımcı 3, bu konuda devletin etkili bir politikasının olması gerektiğini dile getirmektedir. Katılımcı 3’ün konuya yönelik görüşleri şöyledir: “Yaklaşık 40 yıllık mücadelede devletin tek bir politikası olmadı zaman zaman çok sertleşen zaman zaman çok taviz veren politikaları oldu, bunun standart olması gerekir. İkinci bir konu terörizmle mücadeleyi biz yeterince yapamadık. Yani orada yaşayan bölge insanımıza, devletimizi çok iyi anlatamadık. Terör örgütleri kendisini daha iyi anlattığı için birçok insan ona inandı ve onun peşinden gitti”. Terörle mücadele konusunu devletin politika üretmedeki eksikliği ve tutarsızlığı çerçevesinde ele alan Katılımcı 3’e göre, bu konudaki eksikliklerin giderilmesi için son yıllarda terörle başarılı bir şekilde mücadele eden politikaların sürekli hale getirilmesi önemli görülmektedir. Özellikle tüm katılımcılar gibi, Katılımcı 3 de hendek olaylarından sonra geliştirilen etkili devlet politikalarına dikkat çekmektedir: “Aslında hendek olaylarından sonra belediyeler, valiliklerin yapmış olduğu çalışmalarla insanlar yeni parklara, okullara, yollara ulaştılar. Devlet onlara orada olduğunu, güçlü olduğunu, örgütten korkmamaları gerektiğini hissettirdi ve son süreçte de özellikle 2018 yılında örgüte katılım çok azaldı” diyerek konu hakkındaki görüşlerini ifade eden Katılımcı 3, bu çalışmalara devam edilerek bölge insanının devlete olan güveninin perçinlenmesini ve devlet politikalarının sürekli hale gelmesini, terörle mücadelede tamamlanması gereken en büyük eksiklik olarak önemli ve değerli görmektedir.

Katılımcı 4'ün de konu hakkındaki görüşlerinin Katılımcı 2 ile benzer noktalara yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcı 4 de Katılımcı 2 ile benzer şekilde terörle mücadelede en büyük eksiklik olarak bölge ve örgüt hakkında kısıtlı bilgiye sahip olan yöneticileri göstermekte ve bunun tehlikelerine işaret etmektedir. Bu bölgelerde görev alan yöneticilerin hem bölgeyi hem de terör örgütünü çok iyi tanıyan ve bilen kişilerden oluşan nitelikli kadrolar arasından seçilmesi gerektiğinin önemini vurgulayan Katılımcı 4, bu eksikliklerin giderilmesi için bölgenin özel arazi yapısı hakkında mutlaka çok fazla bilgiye sahip olmanın şart olduğunu belirtmektedir. Katılımcı 4, konu hakkındaki ayrıntılı bilgiyi kendi yaşadığı örnekler üzerinden sunmaktadır:

2015-2016 yıllarında hendek savaşları yaptık bu savaşlarda o mücadeleden sonra asker ile birlikte koordineli çalıştık. Ben kendi birimim için söylüyorum; arazi tecrübesi yoktu, yeni komiser çocuklar var, yeni elemanlarımız var sayısı çok. Bunlara okulda her şey öğretebilirsin, kursta her şey öğretebilirsin ama karşında gerçek terörist olduğu zaman bu çok farklı bir şey. Bunlara mesela daha yumuşak yerlere pusu atmaya gece sabaha kadar, sabah hava aydınlanırken onları alandan çekmeyi, önce bu eğitimi verdirdim. Çünkü ben oranın artık uzmanı olmuştum. Arazide çıkacakları patikanın eğimine kadar komiserlere söylüyordum, diyordum şuradan devam ederseniz şu olur.

Yine Katılımcı 2'de olduğu gibi, Katılımcı 4'ün de fenomenolojik araştırma yöntemine uygun olarak kendi yaşam deneyimlerinden yola çıktığı ve kendi öznel düşüncelerinden konuya yaklaştığı saptanmaktadır.

Katılımcı 5, terörle mücadelede son zamanlarda herhangi bir eksiklik görmediğini belirterek terörle mücadelenin her şeyden önce bir iletişim süreci olduğuna vurgu yapmakta ve terör hakkında halkı bilinçlendirmek için bir merkez kurulmasının önemine işaret etmektedir. Kamuoyunu bilinçlendirmeyi terörle mücadelede istenen yönde algı yaratması açısından değerli gören Katılımcı 5, 'terörle mücadele iletişim merkezi' gibi bir kurumun doğru stratejik planlar yaparak terörle mücadeleye katkı sağlayacağını ileri sürmektedir.

Katılımcı 6, devlet otoritesinin eksikliğini terörle mücadelede en büyük sorunlardan biri olarak değerlendirmekte ve bölgenin gelişmemişliğini ve çarpık kentleşmeyi terörle mücadeledeki eksiklikler arasında gördüğünü açıklamaktadır. "Biraz coğrafi olarak

düşündüğümüzde yani bugün işte Batı illerimizde metropol şehirlerimizle kıyasladığımızda gelişmemişlik, o bölgedeki çarpık kentleşme ve buna bağlı olarak devlet otoritesinin tam sağlanamamış olması. Oradaki ortamın da etkisiyle kaçak elektrik kullanımı hat safhada mesela, bu da bir devlet otoritesi olarak düşünülmeli” diyerek konuya yönelik eksiklikleri dile getirmektedir. Katılımcı 6, konuya yönelik çözüm önerilerini ise, kendi belirlediği eksiklikler üzerinden sunmakta ve bölgenin kentsel dönüşüm ile alt yapısının iyileştirmesinin önemini, yine kendi yaşayıp gördüğü örnekler ekseninde açıklamaktadır: *“Bence altyapısal iyileştirmelerle de o bölgenin biraz daha terör etkisinin kırılacağını düşünüyorum. Örneğin, burada da işte Kadifekale PKK/KCK terör örgütü açısından sorunlu bilinen bir mahalledir. 2011-2012 öncesinde çarpık kentleşmenin had safhada olduğu bir yer ve 2011-2012 dönemi ile birlikte kentsel dönüşüme girildi. Bazı yerler yıkıldı, yeşillendirme falan yapıldı. Bunun etkisi ile mesela düşüş oldu, ben kendim birebir o dönemi yaşadığımdan, o düşüşü görmüş oldum. O kentsel dönüşümle yani bu altyapısal değişikliklerin de etki getirebileceğini düşünüyorum terörle mücadelede”*. Katılımcı 6’nın da kendisinden önce görüşülen özellikle Katılımcı 2 ve 4’te olduğu gibi konuya yönelik çerçeve belirlerken kendi öznel yaşam deneyimlerinden hareket etmektedir. Bunun nedeni, daha önce de bahsedildiği üzere fenomenolojik araştırmanın öznel deneyimleri odak almasıdır. Bu noktadan hareketle Katılımcı 6’nın eksiklikleri giderecek çözüm önerilerine kendi paradigması doğrultusunda yaklaştığı saptanmaktadır.

Katılımcı 7 ise, ekonomik sorunlar ile sosyo-kültürel sorunları terörle mücadeledeki en büyük eksiklik olarak ele almaktadır. Ekonomik gelişmenin terörle mücadeleye olumlu katkı sağlayacağını ileri süren Katılımcı 7, aynı zamanda terörle mücadele propagandasının yeterince güçlü yapılamamasına ve bölücü terör örgütünün yuvalandığı bölgelerde devletin gücünü yeterince hissettirememesine odaklanmaktadır. Bunun yanı sıra şimdiye kadar çoğunlukla askeri ve teknik önlemler üzerinde durulduğuna ancak bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarının eksik kaldığına dikkat çeken Katılımcı 7, bu perspektifte eksikliklerin giderilmesi için yapılması gerekenleri ise, şöyle ifade etmektedir: *“Bu konu üzerine çalışan güvenlik güçleri, terör örgütlerinin faaliyetlerini, örgütsel yapılanmalarını, eylemlerini, insan ve mali kaynaklarını, ilişkilerini, silah ve lojistik imkânlarını, legal ve illegal yayınlarını takip etmeli, araştırmalı, değerlendirmeli, kayıt ve istatistiklerini oluşturmali; elde edilen verilerin analizlerine dayalı olarak mücadele prensipleri geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. Ama mutlaka askeri gücün yanında iletişim çalışmaları olmalı, toplumda farkındalık ve duyarlılık oluşturmak için bilinçli ve stratejik çalışmalar yapılmalıdır”*. Katılımcı 7’nin kendi uzmanlık

alanı doğrultusunda terörle mücadeledeki eksikliklerin giderilmesine yönelik kapsamlı çözüm önerilerini iletişimsel boyutta değerlendirdiği görülmektedir.

Tema kapsamında analiz edilen ve ikinci soru olan ‘Türkiye’deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemlerinin neler olduğu’ sorusuna Katılımcı 1, yüz yüze iletişim yönteminin günümüzde aşılmaya başlasa da emniyet güçlerinin istihbaratına karşı koyan en önemli yöntem olduğu için halen geçerliliğini koruduğunu ancak teknolojinin ilerlemesiyle internetin yoğun bir şekilde kullanıldığını ifade etmektedir. Bu kapsamda Siber Suçlarla Mücadele biriminin önemine değinen Katılımcı 1, *“teknolojinin ilerlemesiyle, terör örgütüne mensup şahısların da bunu kendi leyhlerine kullanma çabalarından sonra son yıllarda bizde Siber Suçlarla Mücadele isminde birim de kuruldu. Bizim çoğu arkadaşımızın yeterince konuya vakıf olmamasından dolayı, çok daha teknik bilgi gerektirdiğinden dolayı böyle bir birimimiz kuruldu ve çok daha faydalı oldu”* diyerek konunun önemine dikkat çekmektedir.

Katılımcı 2, konu kapsamındaki yanıtında geleneksel medyadan sosyal medyaya uzanan geniş bir yelpazedeki mecralardan söz etmektedir: *“Yıllardır başta PKK üzerinden konuşursak kullandıkları yurtdışından yayın yapan birkaç tane televizyon var uzun zamandır örgütün propagandasını yapmakta kullandıkları ve ideolojisini yaymaya çalıştıkları başta televizyon var. Son yıllarda internet teknolojisinin kullanımının yaygınlaşması ile birlikte aynı zamanda interneti, internet sayfalarını internet üzerinde yayın yapan kanalları kullanmaya sosyal medyayı video paylaşım sitelerini ve bireysel iletişimi ya da toplu iletişim için anlık mesajlaşma uygulamalarını kullandıklarını biliyoruz”* diyerek görüşlerini dile getiren Katılımcı 2, geleneksel medyanın önem kaybetmediğini bu süreçte sosyal medyanın kullanım kolaylığı dolayısıyla daha fazla öne çıktığının ve dünyadaki güncel gelişmeler ekseninde internet teknolojilerinin yaygınlaştığının altını çizmektedir.

Katılımcı 3, soruya geçmiş ve günümüz odağından yaklaşmakta ve bu bağlamda 1980’li yıllarda kişilerin birbirleri ile değişik yöntemlerle irtibata geçtiklerini ve bu kapsamda televizyonları, gazeteleri, dergileri ve basılı ilanları kullandıklarını belirtmektedir. Ancak Katılımcı 3 de diğer katılımcılarda olduğu gibi son yıllarda internet ve sosyal medyayı terör örgütlerinin kullandıkları en temel iletişim yöntemleri arasında değerlendirmektedir.

Katılımcı 4, terör örgütlerinin günümüzde daha çok internet yoluyla iletişim kurduklarını ancak geleneksel medyada da devletin verdiği yasal çerçevede kendi söylemlerini hedef kitlelere ilettiklerini belirtirken Katılımcı 5 ise küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte artan sosyal medya kullanım oranlarına ve amaçlarına işaret ederek konu kapsamında güncel verilerden yararlanmaktadır. *“Türkiye’de %72 oranında 59 milyon internet kullanıcısı var, 52 milyon sosyal medya kullanıcısı var ve 44 milyon mobil sosyal medya kullanıcısı var bu kadar bu rakam da tabi terör örgütleri için çok açık bir propaganda alanı sosyal medyayı açıkça kullanıyorlar”* görüşünü ileri süren Katılımcı 5, bu süreçte geleneksel medyanın da önemini koruduğu açıklayarak terör örgütlerinin çıkardığı gazete ve dergilere atıfta bulunarak özellikle yurt dışından uydu yayıncılığına da değinmektedir.

Katılımcı 6, terör örgütlerinin en çok kullandıkları iletişim araçlarını basın-yayın organları üzerinden gerçekleştirilen propaganda açısından ele almaktadır. Sosyal medyadan önceki dönemlerde, örgütlerin kendi kurdukları legal kurumlar ve çıkardıkları yayınlara dikkat çeken Katılımcı 6, bu süreçte özellikle son 10 yılda sosyal medya kültürünün ön plana çıktığından söz etmektedir.

Katılımcı 7 ise, terör örgütlerinin en çok kullandıkları iletişim yöntemlerini geleneksel ve sosyal medya olarak ayırıp sınıflandırmaktadır. *“Ciddi biçimde internet ve sosyal medyayı yönetebilecek şekilde çalışmaları, üretilen oyunlar, basılan dergi ve gazeteler, broşürler, afişler örgütün kullandığı etkili temel iletişim yöntemleri bunun dışında ise yüz yüze iletişim ve ikna çabaları var tabi bunlar halen devam ediyor ama ağırlık artık sosyal medyaya kaymış durumda”* diyerek sosyal medya dışında internetin ya da iletişim teknolojilerinin sunduğu diğer yöntemleri de kullandıklarını ifade eden Katılımcı 7, internet ve sosyal medyayı en popüler iletişim araçları olarak değerlendirmektedir.

Temanın üçüncü sorusu olan “terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri” kapsamında yanıt veren Katılımcı 1’e göre, emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejilerinin sonuç verebilmesi için öncelikle konunun çok iyi anlaşılıp bilinmesi ve rasyonel bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Konuya yaklaşımını yerli ve milli teknolojilerin gelişmesi çerçevesinde dile getiren Katılımcı 1, *“ilk etapta biz teknolojik olarak uzun bir süre çok uzun bir süre yerimizde saydık. Teknolojik olarak biz takip edemedik, biz onların gerisinden geldik ama son zamanlarda yerli ve milli*

teknolojilerimizin artması, bu tip çalışmaların önünün açılmasıyla bu konuda artık daha önde olabiliyoruz” diyerek emniyet birimlerinin teknolojik açmazları yine teknolojinin yardımı ve desteğiyle aşabildiğine dikkat çekmektedir.

Katılımcı 2, terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin öncelikle bölgesel çalışmalar yaparak vatandaşa ulaşmaya çalıştığına vurgu yapmaktadır. Katılımcı 2’nin konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Bu konuda bölgesel çalışmalar yapılıyor, vatandaşla öncelikle yüz yüze iletişim yolunu seçiyorlar. Okullarda ya da vatandaşla sürekli iletişim halinde olup broşürlerle ya da birebir anlatarak örgütün ideolojisinin doğru olmadığı, başarıya ulaşmasının mümkün olmadığı, örgütün bireylere önem vermediği, örgüt içerisinde çeşitli mağduriyetlere sebep olduğu, istismara ve kötü muameleye uğrattığı yönünde örgütün somut olaylara dayalı olarak emniyet tarafından mesajlar verilmekte ayrıca örgütün yapmış olduğu ilanlar ya da algı yönetmeye yönelik yapılan duyurular karşısında yetkili amirler tarafından sözlü ya da yazılı açıklamalar yapılarak örgütün propagandasının amacına ulaşmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Ancak hala terör örgütüyle mücadele edildiğini ve örgütün azalsa da halktan destek aldığı için bu konuda yeterince başarı sağlanamadığını kaydeden Katılımcı 2, bu konuda kalıcı başarı için uluslararası iş birliğinin önemine işaret etmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren basın-yayın kuruluşlarının denetlenmesinin ve suç unsuru ihtiva eden yayınlar hakkında çeşitli kısıtlayıcı tedbirler uygulanmasının önemli bir yöntem olduğunu belirten Katılımcı 2, “sosyal medyada yapılan veya yapılacak olan propagandaların da önleyici tedbirler kapsamında tespit edilerek ilgili birimlerin bilgilendirilmesi ve yine çeşitli tedbirlerin uygulanması gerekir diye düşünüyorum. Ancak burada uluslararası iş birliği büyük önem arz ediyor çünkü gerek görsel yayın araçları ve gerekse internet sayfaları birçoğunun yurt dışında yayın yapması sebebiyle bu konu iş birliği gerektiriyor diğer ülkelerle” diyerek ülkelerin yalnız değil, birlikte ve ortak çerçevede kararları doğrultusunda hareket etmelerinin önemli olduğunu altını çizmektedir.

Katılımcı 3, terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin çoğunlukla yasaklama yöntemini kullanarak mücadele etmeye çalıştıklarını dile getirerek bu yöntemin yeterli ve etkili olmadığını, internet teknolojileriyle birçok değişik yöntemle irtibatın devam ettiğini ifade etmektedir. Terörle mücadelede iletişimsel propaganda

faaliyetlerine karşı ise, *“öncelikle devletin bir terör eylemi meydana geldiği anda toplumu bilgilendirmesi gerekir ve bu bilginin her zaman net ve doğru bilgiler olması gerekir. İnsanların zamanla devlete ve bu güvenilir, etkili ve hızlı bilgi kaynağına güvenmesi doğru olacaktır”* diyerek insan merkezli ve iletişim odaklı bir yaklaşımın önemini vurgulamakta ve devletin güvenilirliğini ve inandırıcılığını terörle mücadeledeki en önemli adımlar arasında değerlendirmektedir.

Katılımcı 4, terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı internet ve bilişim ile alakalı şubelerin ve bu konularla ilgilenen birimlerin önemine dikkat çekerek sosyal medyada terörle ilintili gruplar üzerinde kontrol sağlanmasının bir yolu olarak terör örgütlerinin oluşturdukları grupların içerisine muhbirlerin yerleştirilmesini gerekli gördüğünü belirtmektedir.

Katılımcı 5 de Katılımcı 4 ile benzer olarak terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı siber suçlar, istihbarat, güvenlik şube ve terör şube birimlerinin çalışmalarının önemli olduğunu vurgulamakta ve *“terör örgütlerinin bilinen sosyal medya hesaplarını veya # hashtag takip ediyoruz. Oluşabilecek eylemleri takip edip veya açıkça görülüyorsa onlara karşı tedbir alıyoruz”* diyerek bu konuda sosyal medyanın denetim zorluğunun önemli bir engel olduğunu belirtmektedir. Sadece güvenlik kuvvetlerinin ya da bir kurumun tedbir almasının zorluğuna da değinen Katılımcı 5, sosyal medyanın sınırlandırılmadığını ve bu nedenle müdahale etmenin kolay olmadığını, geleneksel medya gibi sansüre açık olmadığı için bu konuda bir merkez oluşturulup tek sesli ortak çalışmalar yapmanın yarar sağlayacağı üzerinde durduğu görülmektedir.

Katılımcı 6, terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet güçlerinin karşı hamlelerde bulunduğunu ifade etmekte ve basın-yayın anlamında geleneksel medyada denetimin daha kolay olduğundan söz ederek sosyal medyada denetim ve mücadelede geç kalındığını dile getirmektedir. *“Sosyal medyada biraz ben geç kalındığını düşünüyorum. Hiç mücadele yok denilemez ama son birkaç yılda arttı yani bu mücadelede biraz sosyal medya alanına ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum”* şeklinde düşüncelerini açıklayan Katılımcı 6, emniyet güçleri tarafından terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerinin önüne geçilmesinin önemini savunmaktadır. Bu konudaki önerilerini ise, *“mesela yasaklamak bir nebze etkin oluyor ama işte sosyal medya mecrası geniş çok farklı bir dünya olduğu için bir yasakladığınız*

site ertesi gün farklı bir ad ile tekrar karşınıza çıkıyor. O yüzden yasaklamanın çok etkin olduğunu düşünmüyorum. Yasaklamadan ziyade bu sosyal medyadaki propaganda unsurunu etkin kullananların tespitine yönelik daha etkili çalışmalar yapılmalı” diyerek hangi örgütlerle nasıl mücadele edileceğine yönelik etkili stratejiler oluşturulmasının önemine değinmektedir.

Katılımcı 7 ise, terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet güçlerinin terörle mücadele kapsamında kamu spotları hazırlayıp geleneksel ve sosyal medya üzerinden duyurumunun yapıldığına işaret etmektedir. *“Eğitim kurumlarıyla iş birliği sağlanıp koordineli şekilde öğrencilerin bu konu hakkında bilinçlenip duyarlılık ve farkındalık kazanması amaçlanıyor. Yurt dışı iş birliği programları kapsamında meslekte yetkin kişiler yurt dışına gidip gerekli eğitimlerini alıp var olan projelerini sunup bu şekilde iletişim stratejileri sağlanmaktadır”* şeklinde düşüncelerini açıklayan Katılımcı 7, bu konudaki önerilerini de sınırlarını belirlediği sorunlar çerçevesinde geliştirmekte ve bu konudaki çözüm önerilerini şu şekilde aktarmaktadır: *“Bu faaliyetleri yürütecek vizyona sahip kalifiye personeller yetiştirmeli. Bu personeller ile sistemli ve stratejik planlar yapılmalı ve uygulanmaya geçilmedir. Terör örgütlerinin propaganda amaçları ve yöntemlerine karşı duyarlılık ve bilinçlendirici kampanyalara süreklilik kazandırılmalıdır. Her şeyden önce terörle mücadelenin tüm toplumu doğrudan ilgilendiren en önemli konulardan biri olduğuna dikkat çeken bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmaları hazırlanıp sürdürülmelidir”*. Verilen yanıtta bakıldığında Katılımcı 7’nin kendi uzmanlık alanı doğrultusunda konuya kapsayıcı bir yaklaşım sunduğu ve vatandaşları bilinçlendirmeye yönelik önerilerde stratejik iletişim çalışmalarını oldukça önemli gördüğü tespit edilmektedir.

Tema kapsamında analiz edilen ‘terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir’ sorusuna ise, Katılımcı 1’in terör örgütlerinin kendi ideolojileri doğrultusunda algı yaratmak istedikleri üzerinde durduğu görülmektedir. Terör örgütlerinin propagandasında özellikle dini ve etnik unsurları ön plana çıkaran Katılımcı 1, terör örgütlerinin din ve etnik unsurlar gibi çeşitli kökenlere dayanan olgular üzerinden propaganda yaparak devleti zayıf, kendilerini güçlü ve doğru göstermeye çalıştıklarını ileri sürmektedir. Bu konudaki düşüncelerini örnekler üzerinden açıklayan Katılımcı 1, terör örgütlerinin algıyı ve algı yönetimini devletten daha çok önemsediklerinin altını çizerek *“bu konuda mesela yakın dönemde Zeytindalı operasyonumuzda, operasyonumuza katılan personeli demoralize etmek ve onları dünyada kötü tanıtmak için yapılan bazı görüntüler, bazı fotoğraflar, sosyal paylaşım sitelerinde*

paylaşılanlar vardı. 10 sene önce operasyonlarda çekilmiş fotoğrafları, Hizbullah örgütüne karşı yapılan operasyondaki çekilen fotoğrafları Zeytindalı'nda kullandılar. Bunlar ispatlı” diyerek terör örgütünün algı yönetimi için girişimlerine somut örnekler sunmaktadır. Katılımcı 1'in kendi belirlediği sorunlar çerçevesinde algı yönetiminin nasıl olması gerektiğine yönelik çözüm önerileri getirdiği de görülmektedir. *Öncelikle bu biz görevlilere düşen ilk konu şeffaf, objektif, anlaşılabilir olmak. Şöyle bir örnek vereyim; bizim polislik mesleğinde kullandığımız dilimiz ile vatandaşla anlaştığımız dilimiz arasında bazı farklılıklar oluşuyor. Hem bunu aşmalıyız hem şeffaf olmalıyız. İnsanların ne ile karşı karşıya olduğunu bilmesi lazım. Çünkü insan bilmediği şeylerden korkar. İnsanlar devletten korkmadığında, devlete güvendiğinde, bizim başarı için yolumuz açılacak diye düşünüyorum.* Buna göre Katılımcı 1'in terörle mücadele konusunda da yapılanların ve buradaki amacın doğru aktarılması konusuna odaklandığı görülmektedir.

Katılımcı 2 de terör örgütlerinin oluşturmak istediği algının ne olduğu sorusunu, örgüt ideolojisinin en doğru yol olduğunu göstermek şeklinde yanıtlamaktadır. Terör örgütlerinin halkı korkutup sindirirken kendilerini güçlü, devleti zayıf bir şekilde göstermek istediklerine odaklanan Katılımcı 2, soruyu PKK kapsamında ele almaktadır. Buna göre ayrımcılık veya ayrımcılığa dayanan söylemlerin terör örgütü tarafından kullanıldığına dikkat çekerek devletin kendilerine ayrımcı politikalar oluşturduğuna yönelik yanlış bir algı yaratmak istediklerini belirtmektedir. Örgütün kendi eylemlerini meşru, devletin uygulamalarını ise bölge halkının haklarını gasp eder nitelikte olduğunu göstermeye yönelik bilinçli bir algı politikasını örneklendiren Katılımcı 2, *“mesela askeri tesise karşı yapılan bir saldırı esnasında öldürülen bir terör örgütü mensubu için kendi topraklarını savunan bir halk kahramanı olduğunu, askerin orada istilacı konumda olduğunu böyle bir tablo çizip davalarının meşru olduğu yönünde algı oluşturmaya çalışıyorlar halk üzerinde”* diyerek terör örgütünün Türkiye Cumhuriyeti'ni karalamak için bilinçli algı operasyonu yaptığının altını çizmektedir. Algının en çok sosyal medya üzerinden geliştirilmeye çalışıldığına dikkat çeken Katılımcı 2'nin, terörle mücadelede internet üzerinden gerçekleşen propagandanın önlenebilmesi için bu içeriklere erişimin engellenmesi gibi yasal uygulamaların, kamuoyunun doğru şekilde bilgilendirilmesinin, devletin kendi yöntemlerini ve taktiklerini geliştirerek örgütün yaratmak istediği algıya karşı mücadele edilmesinin önemi üzerinde durduğu söylenebilmektedir.

Katılımcı 3, terör örgütlerinin kendi amaçları ve hedefleri doğrultusunda temsil ettiğini iddia ettiği grubun görüşlerini insanlara hissettirmek istediğini ve bu yolla algı yönetimi yapmaya çalıştığını aktararak bu konuyu “*mesela, PKK üzerinden örnek verirsek biz ezilmiş, kendi başımıza ayrı bir devlet veya özerk bir devlet kuracağız der. Bununla ilgili her eylemine bu yoldaki bir mesafe olarak bildirir ve bunu yaparken de korku, toplum üzerinde bir korku yayarak yapar*” şeklinde örneklendirmektedir. Katılımcı 3’ün sözlerinden bu konuda özellikle internet teknolojileri ve sosyal medya üzerinde durduğu görülmekte ve örgütün eylemlerini kendi internet sitelerinde yayınlarak taraftarlarına etkili bir propaganda halkta ise, büyük bir korku oluşturmayı hedeflediklerine yönelik vurgu anlaşılmaktadır. Teröre karşı toplumsal algı yönetimi konusunda devletin rolünü oldukça önemli değerlendiren Katılımcı 3’e göre, terör örgütü tarafından gerçekleştirilen bir olayda devletin tüm birimlerinin net, hızlı ve doğru bir şekilde halkı bilgilendirmesi gerekmektedir. Katılımcı 3, bilgilendirmenin sosyal medya veya internet üzerinden yapılabileceği gibi televizyonlardan da aynı şekilde yapılabileceğine işaret ederek “*bu durum bir zaman sonra alışkanlık haline gelince toplum üzerinde doğru olanın o olduğu anlaşılıp herkes ona inanmaya başlayacaktır. Terör örgütünün yapmış olduğu kara propaganda veya gri propagandaya kimse inanmayacaktır*” şeklinde düşüncelerini açıklamaktadır. Katılımcı 3’ün terör örgütlerinin propagandasını önlemek için açıklamaların kamu kurumları aracılığıyla yapılmasının ve böylece kamu kurumlarının güvenilirliğini artırmanın önemi üzerine odaklandığı anlaşılmaktadır.

Katılımcı 4, terör örgütlerinin kitlesel bir korku ortamı oluşturmak ve bu şekilde toplumsal düzeni bozarak insanların birbirlerine ve devlete karşı düşmanca bir tavır takınmalarını istediğine işaret etmektedir. “*Aslında canavarca bir hisle kurulmuş, insanları öldürebilen korkutabilen örgütler ama bunları daha sevimli göstermek istiyorlar. Hak arayan basit bir örgüt gibi. Devleti güçsüz göstermek, devletin halkına haksızlık yaptığı, sömürdüğü şeklinde bir algı oluşturmaya çalışıyorlar*” diyerek insanların terör riskleri konusunda devlet tarafından bilinçlendirilmesinin ve muhtemel saldırılarda toplumun uğradığı manevi zararların giderilmesinde devletin koruyucu tedbirler almasının önemi üzerinde duran Katılımcı 4’ün, terör örgütlerinin oluşturmak istediği algıları yıkmak için Katılımcı 3’te olduğu gibi devletin rolüne odaklandığı görülmektedir.

Katılımcı 5, terör örgütlerinin oluşturmak istediği algının kendi varlıklarını topluma ve devlete kabul ettirmek, şiddet eylemleriyle baskı oluşturarak biz burada varız, biz otoriteyiz

algısı olduğunu belirterek örgütlerin bu konuda geleneksel medya ve sosyal medyayı etkin bir şekilde kullandıklarını ifade etmektedir. Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetiminin özellikle yalan bilgilere karşı kurumların tedbir alması doğrultusunda gelişmesi gerektiğini savunan Katılımcı 5'in, *"hemen doğrulayıcı açıklamaların yapılması lazım, bir şekilde dedikoduları önlemeleri lazım, halka doğru bilgileri verip terör örgütünün propagandasını boşa çıkarmaları lazım. Özellikle medyada yer alan terör haberlerinin, terörün verdiği zararlar ve ülkemizdeki olumsuz etkileri doğru anlatılmalı"* diyerek önceki katılımcıların görüşleri ile benzerlik taşıyan düşüncelerini aktardığı görülmektedir.

Katılımcı 6 da kendisinden önceki katılımcılarda olduğu gibi terör örgütlerinin yaptıkları sözde mücadeleyi ulusal ve uluslararası platformlarda ve tüm dünyada haklı gösterecek bir algı oluşturmak istediklerine dikkat çekmektedir. Bu süreçte toplumsal algı yönetimi için öncelikle örgütlerin yaptığı propaganda faaliyetlerine, insanları bilinçlendirecek ve devlet eliyle yürütülecek karşı propaganda faaliyetleriyle yanıt verilmesi gerektiğini belirten Katılımcı 6, *"özellikle basın-yayın ve sosyal medya mecrasında hitap ettikleri kesim eğitim olarak düşündüğümüzde daha çok eğitimsiz veya tam eğitim gelişimini tamamlamamış kitleler olduğu için bilinçlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum devlet eliyle"* diyerek terör örgütlerinin düşük sosyo-ekonomik kesim üzerinde daha etkili bir propaganda gerçekleştirdiğinin ve bu algının yıkılıp yerine istenen düzeyde algının oluşturulması için devlet eliyle çalışmalar yapılması gerektiğinin önemine işaret ettiği ileri sürülebilmektedir.

Katılımcı 7 ise, terör örgütlerinin inandıkları ideolojiyi gerçekleştirmek için en basit şekilde iyi-kötü algısı oluşturmak, kendilerini iyi, devleti ise kötü olarak göstermek istediklerini, kendi ideolojilerinin doğru ve haklı, eylemlerinin ise, doğru ve meşru olduğuna yönelik devletin kötü ve kendi haklarını yiyen korkutucu bir yapı olduğu algısını oluşturmak istediklerine vurgu yapmaktadır. Katılımcı 7'nin, terör haberlerinin doğru ve açık bir şekilde, toplumu ve devleti düşünerek verilmesi gerektiğine yönelik yaklaşımı dikkat çekmektedir. Bu noktada Katılımcı 7'nin, terör haberlerinin belirli söylemler ve haber dili kullanılarak verilmesinin istenen algıyı oluşturmaya hizmet edeceğine yönelik görüş ve düşüncelerinin Katılımcı 2 ve Katılımcı 3 ile benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu durumun da fenomenolojik araştırmaların doğasından kaynaklandığı ve Katılımcı 7'nin kendi uzmanlığı doğrultusundaki yaklaşımının diğer katılımcılar tarafından da kabul gördüğüne yönelik bir gösterge olduğu söylenebilmektedir. Terör örgütlerinin bu süreçte algı yönetimi açısından daha ilgili

davrandıklarına değinen Katılımcı 7, terör örgütlerinin hayalleri doğrultusunda doğru olmayan, çoğu zaman kirli bilgileri tekrar revize edip kamuoyuna verdiklerini ve algı yönetiminin geleneksel medyanın yanı sıra özellikle sosyal medya üzerinden şekillendiğini ifade etmektedir. Algı yönetiminde kendisinden önceki tüm katılımcılarda olduğu üzere devleti bu sürecin en önemli aktörü olarak değerlendiren Katılımcı 7, *“algı yönetimini, tarafsız ve basit şekilde anlatabilmek toplumun devlete olan güven algısını işlemek önemlidir ve bunun yanı sıra hali hazırda var olan yasalar güncel tutulmalı ki istenen algılar daha doğru işleyebilsin”* diyerek devlet ve vatandaşın terör örgütlerinin propaganda yöntemlerinin bilincinde olmasının ve özellikle devletin kendi algısını oluşturmalarının önemi üzerinde durmaktadır.

“Terörle mücadele sürecinde stratejik iletişim” teması kapsamında katılımcıların verdikleri yanıtları incelendiğinde, Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesinde eksik görülen yönler, hemen hemen tüm katılımcılar için benzerlik taşımaktadır. Buna göre, katılımcılar tarafından en sık tekrarlanan eksiklikler, bölgeye ve terör örgütüne yönelik kısıtlı bilgi, devletin politikalarındaki tutarsızlık, bölgenin sosyo-ekonomik yönden taşıdığı dezavantajlar ve kamuoyunda duyarlılığı ve farkındalığı artıracak iletişim stratejilerinin eksikliği olarak sıralanmaktadır. Terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri bağlamında ise, internet ve sosyal medyanın yedi katılımcının tümü için ortak unsurlar olduğu görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeninin, bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişimler ve bu teknolojilerin kendi doğasından kaynaklanan çeşitli avantajlar olduğu söylenebilmektedir. Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri hakkında katılımcıların genellikle vatandaşla yüz yüze iletişim, eğitim kurumlarıyla iş birliği, terör içeriklerinin yasaklanması ve emniyet güçlerinin siber suçlar biriminin sosyal medya takibi konularına odaklandıkları görülmektedir. Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı konusunda ise, yine yedi katılımcının hepsinin örgütün ideolojisi ve inandığı bu ideolojiyi hedef kitleler nezdinde haklı ve meşru göstermek olduğu noktasında birleştiği dikkat çekmektedir.

3.8.3. Terörle Mücadelede Toplumsal Destek ve Sürdürülebilirlik Temasının Analizi

“Terörle Mücadelede Toplumsal Destek ve Sürdürülebilirlik” temasının analizinde *“Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor?”*, *“Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?”* ve *“Terörle*

etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir?” konusuna yönelik görüşler değerlendirilmektedir.

Bölücü terörün insan kaynağına ulaşma konusunda Katılımcı 1, örgütün öncelikle Kürt vatandaşları kendine hedef seçtiğini belirterek eğitim açısından ve ekonomik olarak düşük düzeyde olan kişilerin bu eksiklikleri gidereceklerini dile getirmekte ve onları kandırarak örgüte eleman kazandırma amacı güttüklerini ifade etmektedir. Bu amaca ulaşmak için öncelikle insanları korkutma yolunu tercih ettiklerini ileri süren Katılımcı 1, terör örgütlerinin kişilerin yumuşak karnını hedef aldıklarını *“korku faktörünü önce ailesiyle, işiyle, aşısıyla tehdit etme suretiyle mecbur ve çaresiz bırakıyorlar. Tabii kendilerini de iyi gösteriyorlar. PKK üzerinden hareket edecek olursak özellikle Kürt halkının ezildiği, Kürt gençlerinin ve çocuklarının geleceğinin bu ülkede olamayacağı, Kürdistan devleti kurarak o zaman özgürleşeceklerini ve maddi kaynaklarla çok daha iyi duruma geleceklerini söyleyerek kandırıp bu şekilde gözlerini ruhlarını boyuyor”* sözleriyle açıklamaktadır. Katılımcı 1’in söylemleri doğrultusunda terör örgütlerinin insan kaynağı profili hakkında sosyo-ekonomik olarak düşük düzeydeki bireyler arasından bu kişilerin çaresizliklerini kullanarak tercihte bulundukları anlaşılmaktadır. Terör örgütlerinin insan kaynağına ulaşma konusunda cinsiyet ayrımı gözetmediklerinin altını çizen Katılımcı 1, küçük yaşta örgüte sempati duyulması ve zamanı geldiğinde örgüt için eylemlere katılması amacıyla 8-10 yaşındaki çocuklara yöneldiklerini ve son dönemde internet ve sosyal medyadan yaptıkları paylaşımlarla da daha fazla insana ulaşmaya çalıştıklarını ifade etmektedir.

Katılımcı 2, terör örgütlerinin insan kaynağını kendisiyle ortak ideolojiyi paylaşan, aynı etnik kökenden, dinden, mezhepten gelen kişiler sayesinde sağladıklarına değinmekte, son 10 yıl içerisinde internet ve sosyal medyanın yayılmasıyla bu mecralardan da yararlandıklarını ifade ederek Moldova’da Twitter eylemi, Wall Street’i İşgal Et, Arap Baharı, Londra isyanları ve Taksim Gezi Parkı olayları gibi toplumsal hareketlerin sosyal medya üzerinden örgütlenmede ve gerçek dünyada bir araya gelmesi zor olan nitelik ve nicelikte her kesimden yüz binlerce insanın bir araya gelmesinde ne derece etkili olduğu örneğinden yola çıkarak örgütlerin gerek sokaklara insanları çekme gerekse kendi ideolojilerini yayarak örgüte eleman kazandırmak için sosyal medyayı aktif şekilde kullanma eğiliminde olduklarını dile getirmektedir. Katılımcı 2, terör örgütlerinin manipülasyonla insan kaynağına ulaşmaya çalıştığını belirterek *“genellikle halkın dil, din, etnik köken, mezhep farklılıklarını, sosyal ve*

ekonomik eksikliklerini ön plana çıkartarak, devletin kasıtlı bu farklılıklar nedeniyle kendi vatandaşına kıymet vermediği, örgütün bu nedenle devlete karşı meşru bir mücadele ettiği yönündeki telkinleri sayesinde destek kazanmaya çalışmaktadır. TV kanalları üzerinden yine internet ve sosyal medyayı da kullanarak insan kaynağı desteğini sürdürme gayreti içindedir” şeklinde düşüncelerini açıklamakta ve bu süreçte geleneksel ve sosyal medyanın da yoğun bir biçimde kullanıldığına dikkat çekmektedir. Terör örgütlerinin insan kaynağı elde etme sürecinde kadın-erkek ayrımı yapmadığını vurgulayan Katılımcı 2, genelde genç yaş grubunu, örgüte sempati duyanları, yakınlarını örgüt içerisinde kaybetmiş olanları manipüle ederek özellikle bölge insanlarının sosyo-ekonomik mağduriyetlerini ön plana çıkarıp devletin bu konuda ayrımcılık yaptığının altını çizerek bu konuda destek sağlamaya çalıştıklarını ifade etmektedir.

Katılımcı 3, terör örgütlerinin insan kaynağını birincil olarak aynı etnik yapı içerisindeki kişilerden, çok az bir kısmını da aynı görüşü paylaşan başka etnik gruptan aynı amacı güden insanlardan sağladığını söyleyerek terör örgütünün hedef kitlesi içerisindeki insan kaynağını, devlet tarafından veya diğer gruplar tarafından mağdur edildiği düşüncesi ile örgütün bu halkın haklarını koruyup savunacağına inandırarak karşılandığını vurgulamaktadır. Terör örgütlerinin insanların çeşitli mağduriyetlerini kullanarak dini, etnik, ekonomik vaatlerde bulunduklarını ve farklı görüşleri ve siyasal düşünceleri çarpıtarak insan kaynağına ulaşmayı amaçladığını belirten Katılımcı 3, insan kaynağı profili kapsamında genellikle az okumuş ve maddi olarak daha düşük kimselerin ön planda olduğu, kadın-erkek ayrımının gözetilmediği, lise son ve üniversite çağının başlangıcındaki genç kesimin hedeflendiği saptamalarında bulunmaktadır.

Katılımcı 4, etnik topluluklar ve devlet arasında boşluk kalırsa terör örgütlerinin insan kaynağı temin etmede başarılı olacağına dikkat çekerek güvenliğin ve eğitimin tesis edilmesiyle etnik toplulukları kullanamayacağına işaret etmektedir. Katılımcı 4, terör örgütünün hedeflediği insan kaynağını, *“şu an lise çağındaki çocuklar, kadın-erkek hiç fark etmiyor. Daha çok fakir ailelerin, yani kendilerini devlet veya toplum tarafından haksızlığa uğrayan ekonomik olarak zayıf ailelerin çocukları içinden insan kaynağı sağlanıyor”* şeklinde tanımlamakta ve genel bir profili ifade etmektedir.

Katılımcı 5, terör örgütlerinin genelde arkadaşlık, hemşehrlik, akrabalık ilişkileri, sosyal kültürel faaliyetler, etnik köken, din gibi faktörleri kullandığını dile getirerek bu kişilere

ulaşabilmek için karşılıksız yardım sağlayarak, hemşehricilik ya da etnik kökeni kullanarak veya bir arkadaş vasıtasıyla yaklaşıarak bir nevi minnet duygusu yaratıp daha sonra bu kişileri örgüte çektiklerine işaret etmektedir. Bu süreçte terör örgütünün mutlaka kişilerin etnik milliyetçilik duygularını da kullandığını belirten Katılımcı 5, örgütün tercih ettiği insan kaynağı profilini şöyle tanımlamaktadır:

“Genellikle eğitimi düşük olanları seçiyorlar. Cinsiyet bakımından kadınlar yarıdan az olsa da kadın haklarından yola çıkarak onları etkilemeye çalışıyorlar. Genelde bekâr olanları ve işsiz olanları seçiyorlar. Aile içerisinde bir örgüt üyesi varsa onları daha kolay temin edebiliyorlar. Aile içerisinde baskı yaşayanları, zorla evlendirilenleri tercih ediyorlar genellikle ya da duygusal ilişki ile birlikte sevgilisini daha çok çekebilir. Bu konuda devam eden yargılaması olup arananları da bu yargılamadan kaçırarak için çekebilirler kendilerine”.

Yukarıda aktarılanlar doğrultusunda Katılımcı 5’in, insan kaynağına ulaşmak için terör örgütlerinin daha çok sosyo-ekonomik ve duygusal nedenlerden hareket ettikleri saptamalarında bulunduğu görülmektedir.

Katılımcı 6, terör örgütlerinin birincil olarak kendilerini ifade etmek ve kendilerine taban oluşturabilmek için öğrenci hareketi, dernek ya da siyasi parti adı altında legal alan oluşturduklarını ve sonrasında bu legal oluşumlar vasıtası ile gündelik yaşamda gördükleri veya haksız buldukları şeyleri ajite ederek bu legal oluşumlara insan kazanımı sağlamaya çalıştıklarını ifade etmektedir. İkincil olarak günümüzde sosyal medyanın yaygınlaşması ve burada yapılan propaganda faaliyetlerinin en önem verdikleri unsurlar arasında olduğunu belirten Katılımcı 6, özellikle PKK terör örgütü açısından ortamın önemine ve PKK’yı diğer örgütlerden ayıran en büyük etkenin insan kazanımında bölgesel durumların oynadığı role dikkat çekmektedir. Katılımcı 6’nın konuya bölücü terör örgütü PKK özelinde yaklaştığı görülmekte ve iddiaları etnik kökene dayandığı için insan kaynağını da Türk-Kürt ayrımı ve Kürtlerin ezilmişliği iddiası ile sosyal ve ekonomik durumu fazla gelişmemiş alt seviye gruplar arasından sağladıklarını açıklamaktadır. Bu nedenle bazı sol terör örgütlerinin PKK’yı Kürt milliyetçi hareketi olarak nitelediğine işaret eden Katılımcı 6, örgütün ilk olarak Kürt kökenli vatandaşları hedef kitlesi olarak seçtiği, yaş açısından da olgunlaşmamış daha kendi kararlarını sağduyulu bir şekilde veremeyecek kitleler olan genelde 15-20 yaş dilimi arasındaki çocuklar ve gençlere yöneldiği, bu çocuklar ve gençler arasında ise cinsiyet ayrımının yapılmadığı saptamalarında bulunmaktadır.

Katılımcı 7, terör örgütlerinin dünyanın her yerinde ekonomik ve sosyal olarak eksik gördükleri insanları bilinçli ve sistemli bir şekilde örgütlendirerek insan kaynağı sağladığını ve bunu başarmak için de bulunulan bölgede yaşayan aileleri tehdit, korkutma ve kaçırma gibi yöntemlerle zor kullanarak ve bunun yanı sıra global dünyada medya ve sosyal medya aracılığı ile sempatizan kazanma yollarına başvurduğunu ifade etmektedir. Gönüllü olarak da örgütü sevdiği ve örgüte sempati duyduğu için örgütün ideolojisini ve amaçlarını paylaştığı için terör örgütüne katılım olabileceğini dile getiren Katılımcı 7, genelde eğitim seviyesi düşük, geniş aile yapısına sahip, gelir düzeyi ortalamanın altında olan insanların terör örgütüne katılma olasılığının çok daha fazla olduğunu değerlendirmektedir. Katılımcı 7, cinsiyet ve yaş konusunda ise, *“her iki cinsten de örgüte katılımın yoğun olduğunu bilmekteyiz. Gençlerin daha fazla yönelim içerisinde olduğunu, 17-25 yaş arasında daha fazla katılım olduğunu söyleyebilirim”* diyerek insan kaynağı profilini açıklamaktadır.

Terörle mücadelede kamuoyunda farkındalığın ve desteğin sağlanmasına yönelik düşüncelerini açıklayan Katılımcı 1, bu konuda yeterli bir farkındalık ve desteğin olmadığını belirterek bunun daha iyi olması gerektiğini şu şekilde savunmaktadır: *“Terör, toplumun temeline karşı yapılan bir hareket. Yani tüm düzeni bozmaya yönelik bir harekettir. Bu konunun tek muhatabı biz değiliz, bütün toplum ve toplum olarak da bunun önüne geçmek istiyorsak eğer toplum olarak harekete geçmeliyiz. Bu konuda üzerine düşen medya, STK’lar üniversitelerimiz vs. herkes elini taşın altına sokmalı, birlikte hareket edildiği takdirde de yıkamayacağımız herhangi bir örgüt olduğunu düşünmüyorum”*. Katılımcı 1, bu konuda farkındalığı ve desteği sağlamak için yasal düzenlemelerin yapılmasını önemseydiğini, kanunlardaki küçük boşlukların alanda çalışanlara çok büyük zorluklar getirdiğini, öncelikle bunların kapanması için konuya yönelik ciddi akademik çalışmaların yapılması gerektiğini ve bu amaçla Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü gibi Terörle Mücadele Birim Amirliği veya Müdürlüğü kurup tüm mücadele faaliyetleriyle her alanda ilgilenen böyle bir müdürlükle terörle mücadelede farkındalığı ve desteği artırmak için çalışacağını dile getirmektedir.

Katılımcı 2, kamuoyunda önemli ölçüde farkındalık ve desteğin sağlandığını düşünmekte ve terör dolayısıyla yakınlarını kaybeden vatandaşların bu konuyu soğukkanlılıkla karşılamasının farkındalığın ve desteğin arttığı konusunda önemli bir gösterge olduğunu ileri sürmektedir. Devletin kararlı duruşuna zarar vermeden, iyi niyetli kişilerin devletten her hizmeti önyargısız alacağının güvencesiyle sosyal ve kültürel farklılıklardan dolayı ayrı

muameleye tabi olmadığı hissini uyandıracak şekilde vatandaşlara hizmet vermenin önemine değinen Katılımcı 2, bu konudaki önerilerini şu şekilde sıralamaktadır: *“Örgütün amaçlarının, eylemlerinin nihai sonuca ulaşmayacak bir çaba olduğu mutlaka topluma anlatılmalı. Devlet, sosyal ve kültürel farklılıkların vatandaşlar arasında bir ayrıcalık oluşturmadığı hissini tüm vatandaşlarına vererek örgütlerin elindeki en önemli enstrümanlardan birini almalı ve yine devlet tüm kurumları ile ortak bir strateji belirleyerek kararlılıkla bu yolda yürümelidir”*. Katılımcı 2’nin kamu kurumlarındaki yöneticilerin bu konuda bilgi sahibi olmasını ve ortak stratejiler doğrultusunda hareket etmesinin önemine odaklandığı görülmektedir.

Katılımcı 3, toplumda yeterli destek ve farkındalık konusunda bölgesel olarak değerlendirildiğinde yeterli bir desteğin olmadığını, aynı şeylerin aynı hassasiyetle düşünülüp algılanmadığını ve toplumun farklı kesimlerinin bunu farklı şekilde hissettiğini dile getirerek *“terör, çağımızın bir gerçeği. 11 Eylül 2001’den sonra artık terör, tüm dünya gerçeğidir. Çok genç yaşlarda insanlara bunun anlatılması ve bu sorunun sadece kişisel değil, herkesi ilgilendirdiği bilinciyle hassasiyet gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum”* diyerek konu hakkındaki düşüncelerini açıklamaktadır. Katılımcı 3, terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlanabilmesi için toplumun etkin bir şekilde bilgilendirilmesinin yanı sıra kırsaldaki insanlara yanlış yolda olduklarının da öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Katılımcı 4, bu konuya medya tarafından farkındalık yaratıldığını ve devletin de bu konuda destek olduğunu belirterek halkın desteğinin altını çizmekte ve özellikle şehit cenazelerinde kamuoyunun desteğine işaret etmektedir. Terörle mücadele konusunda farkındalığı ve desteği artırmak için kamuoyuna yönelik yapılması gerekenler hakkında *“medya aracılığı ile veya kamu görevlilerimiz aracılığı ile bununla alakalı programlar düzenlenebilir. Ama vatandaşımızı sürekli savaş psikolojisinde tutmamızın da bir anlamı yok, bunu yapan zaten bir birim var, bu iç güvenlik harekâtıdır. Yani topyekûn bir savaş değildir. Onun için bunu biz gerektiğinde çeşitli günlerle, okullarda konferanslarla canlı tutabiliriz ve bununla alakalı yapılan mücadele vatan sevgisidir ve ilkokuldan başlatmamız gerekir”* diyerek bu konuda önemli gördüğü noktaları vurgulamaktadır.

Katılımcı 5, konuya yönelik kamuoyunun farkındalığının ve desteğinin artırılması gerektiğini ifade ederek kamu kurumlarının bu konuda aktif rol oynaması gerektiğine dikkat

çekmektedir. Güvenlik birimlerinin katılımıyla bakanlıklar düzeyindeki her bakanlıktan bütün kurumları kapsayacak şekilde bir çalışmanın önemine değinen Katılımcı 5, *“çünkü terörle ilgili bir açıklama yapılacaksa bütün kurumları ilgilendiren bir konu bu ve bu konuda bilinçli bir açıklama yapılması için de tamamen uzman birimlerin katılımıyla olması lazım”* diyerek kamu kurumlarının tek sesli ve ortak bir strateji doğrultusunda hareket etmesiyle farkındalığın ve desteğin artacağını dile getirmektedir.

Katılımcı 6, terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünmekte ancak bu desteğin sadece Anadolu Ajansı gibi devlet kanallarında veya ana akım medya kuruluşlarında olduğunu belirtmekte, sosyal medya ve diğer mecralarda ise yeterli desteğin bulunmadığına dikkat çekmektedir. Son dönemde terörle ilgili bir veya iki kamu spotuna denk geldiğini dile getiren Katılımcı 6’ya göre bunların çoğaltılması terörle mücadeleye katkı sağlayacaktır. Bu konudaki görüşlerini *“aynı şekilde sosyal sorumluluk içerikli projeler geliştirilebilir sosyal medyayı etkin kullanma anlamında. Facebook, Twitter ve Instagram gibi uygulamalarla güvenilir alanlarda hizmet veren devlet kontrolünde hesaplarla daha fazla kesime ulaşılabilir ve toplum bilinçlendirilebilir”* şeklinde ifade eden Katılımcı 6’nın terörle mücadele konusunda toplumsal eğitimi önemseydiğini vurgulamaktadır. Gerçekleştirilen bir uygulama olarak ergenlik dönemine hitap eden ve gençlere yönelik bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık verilmesinin terörle mücadeleye olumlu yansıyacağına işaret eden Katılımcı 6, özellikle terörle anılan bölgelerde bu eğitimlerin ve bilgilendirmelerin daha detaylı ve titiz bir şekilde yapılmasının önemine odaklanmaktadır.

Katılımcı 7, terörle mücadele konusunda kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin, yapılan haberlerle veya kamu spotları gibi şeylerle sağlanmasının mümkün olmadığını ve bu konuda herkesin üzerine düşeni yaptığı zaman istenen desteğin sağlanabileceğini ifade etmektedir. Bu konudaki görüşlerini *“her şeyden önce bunun bir bilinç olarak sürekli olması gerekiyor. Stratejik ve planlı iletişim çalışmalarının kesintisiz şekilde yürütülmesi ile kamuoyunda farkındalık artacak ve böylece destek de sağlanacaktır”* şeklinde dile getiren Katılımcı 7, bu konuda yapılanların yeterli olmadığını ve daha fazlası için hep birlikte çalışılması gerektiğini ileri sürmektedir. Daha fazla farkındalık ve destek oluşturmak için *“devlet elinde bulundurduğu her alanı terörle mücadele konusunda kullanmalı. Donanımlı insan yetiştirme konusunda eğitim programları geliştirip okullarda veya başka mecralarda yayılmasını sağlamalıdır. Kamuoyunda gösterilen haber, film, dizi ve reklamlarda mutlaka*

terörle mücadelede dayanan eğitici ve bilinçlendirici görüntülere yer verilmeli yazılı, görsel basın ya da internet dünyasında yayılmalı ki istenen destek sağlansın” diyerek bu konudaki görüşlerini aktarmaktadır. Konuya yönelik düşüncelerini örneklendiren Katılımcı 7, İzmir Emniyet Müdürlüğü’nün kendine ait olan sosyal medya hesaplarının ve özellikle Instagram’ın bu konuda çok aktif kullanıldığını, bunun yanı sıra İç İşleri Bakanlığı’nın sayfasına terörle mücadele ile ilgili kamu spotları ve videolar verilip yazılar yayınlandığını belirterek daha başka mecralarda da bununla ilgili projeler hazırlanıp uygulanmasının önemini ifade etmektedir.

Tema kapsamında terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler hakkında görüşleri analiz edilen Katılımcı 1, bu konuda akademik çalışmaların topluma yönelik ve toplumun anlayacağı dilde yapılması ve daha geniş kesimlere dağıtılabilmesi gerektiğini belirterek düşüncelerini *“mesela İzmir merkezde olan bir şeyi Menemen’deki insana anlatmak, Ankara’da gerçekleşen bir şeyi Kars’taki vatandaşımıza anlatmak çok zor. Bunların hepsini entegre edip de insanlarımıza doğru ve düzgün bir şekilde anlattığımız zaman, bizim insanlarımızın aşamayacağı herhangi bir şey olduğunu düşünmüyorum”* şeklinde dile getirmektedir. Terörle mücadelede kalıcı başarıyı sağlamak için toplumsal desteğin önemini temel koşul olarak değerlendiren Katılımcı 1’e göre toplumu arkasına almayan hiçbir konu ve toplumun desteğini almayan hiçbir hareket netice itibarıyla başarılı olamayacaktır. Toplumsal desteği sağlayıp sürdürmede geleneksel ve sosyal medyanın kamu kurumları tarafından kullanılmasının önemli bir katkı olduğunu değerlendiren Katılımcı 1, *“özellikle artık yükselen değer sosyal medya. Sosyal medyada daha etkin mücadele için sosyal medyayı çok daha iyi kullanabilme şartlarımızın araştırılması ve yükseltilmesi gerektiğini düşünüyorum”* diyerek konu ile ilgili bilinçli, planlı ve stratejik çalışmaların gerektiğini, ilçeler ve şubeler bazında alınan tedbirlerin tüm ülke sathına yayılması için bir ana merkezden koordine edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Görüşülen konu ile ilgili Katılımcı 2, terör örgütlerinin insan kaynağının sürekliliği olmadan devam edebilmesinin mümkün olmadığını ve kaynak desteğini sürdürme gayretinin önüne geçmek amacıyla toplumun duyarlılığını artırıp bireylerin örgüte desteğini sona erdirmek gerektiğini belirterek bu konuda devletin samimi olduğunu, bireyin kişisel haklarına saygılı olduğunu, etnik köken, dil, din, mezhep gibi gerekçelerle vatandaşlarını ayırmadığını samimiyetle göstermesinin önemini vurgulamaktadır. Diğer yandan oluşturulan politikaların ülke genelinde aynı şekilde uygulayıcılar bakımından hiçbir fark göstermeden yürürlüğe

konması gerektiğine işaret eden Katılımcı 2, devlet politikalarını uygulayan yöneticiler değişse bile bu konuda belirlenen politikaların aynı amaca uygun olarak yürütülmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin öneminin şart olduğunu ifade eden Katılımcı 2, *“terörle mücadele askeri ve siyasi alanın dışında toplumun da desteği alınarak gerçekleştirilmesi gereken önemli bir konu olduğundan dolayı, kalıcı bir başarı olması için toplumun bu konuda bilinçlenmesi ve destek sağlaması son derece önemlidir. Terörle mücadelede kalıcı başarının sağlanması için en önemli unsurlarından birinin toplumsal destek olduğu çok açıktır. Terör örgütlerinin varlığını sürdürebilmesi adına en önemli unsurun insan kaynağı olduğu da göz önüne alarak örgüt lehine destek veren topluluğun desteğinin devlet lehine yönlendirilmesi son derece önemlidir. Toplumsal destekten yoksun kalan örgütler sadece insan kaynağını kaybetmekle kalmayıp lojistik, istihbari ve psikolojik anlamda da yok olmaya yüz tutacaktır”* diyerek konuya yönelik görüşlerini açıklamaktadır.

Katılımcı 3, konuya yönelik toplumsal farkındalığı ve desteği artırmak için bu eğitimin küçük yaşlardan itibaren insanlara verilmesi gerektiğini dile getirmekte ve bunun sadece terör açısından değil, diğer toplumsal olaylar açısından da önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu konuda iletişimin ve özellikle sosyal medyanın kamu kurumları tarafından nasıl kullanılacağına henüz tam anlamıyla bilinmediğini ifade eden Katılımcı 3’e göre bu süreç zamanla öğrenilebilecektir. Konuya dair neler yapılması gerektiği hakkında *“terör örgütleri temsil ettiği grubun eziliyoruz veya hakkımız yeniyor veya fakiriz şeklinde ve benzeri şekillerde motivasyonla üzerine gitmektedir ve bizim devlet kurumları olarak bu işin böyle olmadığını topluma anlatmamız lazım, toplum buna inandıktan sonra desteğini alırız”* şeklinde düşüncelerini açıklayan Katılımcı 3, günümüz şartlarında istenen desteği oluşturmak için öncelikle yerine giderek, oralarda hizmet ederek ve oradaki kişilere devletin ne olduğunu ve doğrunun ne olduğunu anlatarak başlamak gerektiğine işaret etmektedir. Daha sonrasında da terör örgütleri sosyal medyadan propagandasını yaparken devlet kurumlarının da aynı şekilde sosyal medyadan doğru olanı açık ve hızlı bir şekilde vermesi gerektiğinin altını çizen Katılımcı 3, bunların bir günlük konular değil, bir süreç içerisinde zamanla yapılacak işlemler olduğuna ve terör örgütü eylemin hemen ardından haberi duyururken terör eylemiyle ilgili bir haberin devlet tarafından üç gün sonra yapılmasının samimiyetinden bahsedilemeyeceğine dikkat çekmektedir.

Katılımcı 4, terörle mücadelede toplumsal farkındalığı ve desteği artırmak için silahlı kuvvetler, güvenlik kuvvetleri, polis, jandarma, korucular tarafından gerçekleştirilen eylemlerin medyadan duyurulması ve bunun okullarda eğitim olarak verilmesi gerektiğine işaret ederek bu yapılanların devlet kurumlarında teröre karşı propaganda olarak sunulmasının önemine değinmektedir. Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi hakkında *“bu çok çok önemli çünkü bu toplum buna inanmasaydı 35-40 yıldır bu mücadeleyi biz yapamazdık, toplumun desteği çok önemli”* diyerek görüşlerini özetlemektedir.

Katılımcı 5, terörle mücadelede toplumsal farkındalığı ve desteği artırmaya kamu diplomasisi çerçevesinden yaklaşmakta ve kamu diplomasisinde saygın liderleri, ılımlı din adamlarını, akranları ve diğer kişileri diyalogun kurulması yönünden terörle mücadelenin bir parçası olarak değerlendirmektedir. İknaya yönelik iletişim modeli uygulanmasıyla bu konuda toplumun bilgilendirilip aydınlatılabileceğine ve terör faaliyetlerinin bu şekilde engellenebileceğine dikkat çeken Katılımcı 5, terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemine yönelik düşüncelerini *“toplumsal destek önemli çünkü terör örgütleri desteğini halktan almaktadır. Mutlaka kendi tek başına halkın desteğini almadan terör örgütleri başarılı olamaz. Halkın desteği ve halka ulaşmaları bir şekilde engellenebilirse mutlaka terör faaliyetleri azalacaktır”* şeklinde aktarmaktadır.

Katılımcı 6, terörle mücadelede toplumsal farkındalığı ve desteği artırmada son dönemlerde bazı alanlarda kullanılan kamu spotlarının faydalı olabileceğine değinerek *“mesela bazı yayınlar ve bu tarz kamu spotu şeklinde bilgilendirmeler yapılabilir. İkinci olarak bu alanda uzman ekiplerle her anlamda internet ve sosyal medyada neler yapılabileceğini uzman gözüyle tartacak ekipler oluşturulabilir. Bunlar yapılabilir”* diyerek konuya yönelik çözüm önerilerini sunmaktadır. Terörle mücadelede kalıcı bir başarı elde edebilmek için toplumsal desteğin önemi konusunda ise, toplumun desteğinin şart olduğunu açıklayan Katılımcı 6, ortalama 80 milyon nüfusun çocuk ve yetişkin tüm kesimlerine hitap edilmesi gerektiğini ifade ederek devletin mümkün olduğunca geniş bir kitleye ulaşmasıyla terör örgütlerinin de kandırabilecek ve kendilerine çekebilecek kitlede o anlamda azalma olacağına dikkat çekmektedir. Katılımcı 6, bunlara ek olarak terör örgütünün tabanının kesilmediği sürece sadece silahlı eylemlerin mümkün olduğunca azalacağını ancak toplumun terörle mücadeleye verdiği destek olmaksızın kalıcı bir başarıya ulaşamayacağını vurgulamaktadır.

Katılımcı 7 ise, terörle mücadelede toplumsal farkındalık ve destek konusunda devlet eliyle akademik çalışmalar yapılmasının, STK'lar ile görüşülüp bu konuda neler yapılabileceğine dair topluma bilgi verilmesinin, terörün neden olduğu olumsuz sonuçlar hakkında bilgilendirici kampanyalar gerçekleştirilmesinin ve toplumsal desteğin gerekliliğinin vurgulanıp mutlaka toplumun desteğinin alınmasının önemine odaklanmaktadır. Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi hakkında ise, düşüncelerini *“bu konuda özellikle de mücadelenin kalıcı bir hale gelmesinde ve başarısında toplumsal destek olmazsa olmaz. Devlet, verilen eğitimler ile kalifiye yetiştirdiği personeline sosyal medya ve interneti çok başarılı şekilde kullanarak bu mücadelenin bilinçli ve planlı şekilde topluma aktarılmasına yardımcı olmalıdır. Bizler ne kadar kalifiye çalışırsak topluma veya devletimize bu şekilde yararlı bireyler olarak görevimizi icra edebiliriz”* diyerek dile getirmektedir.

“Terörle mücadelede toplumsal destek ve sürdürülebilirlik” teması kapsamında katılımcıların analiz edilen görüşlerine bakıldığında bölücü terörün ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini sağlamak için tüm katılımcılar tarafından özellikle bölgenin sosyo-ekonomik yapısının manipüle edildiği ortaya çıkmaktadır. Analiz edilen tema çerçevesinde tüm katılımcıların terörle mücadelede kamuoyundaki farkındalığın ve desteğin artırılmasına yönelik ortak görüşleri dikkat çekmektedir. Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler konusunda ise tüm katılımcıların sosyal medyanın kullanılması gerektiğine, devlet kurumlarında ortak bir stratejiyle hareket edilmesinin önemine ve toplumu da mücadele sürecine katacak bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarına yönelik vurguları karşımıza çıkmaktadır.

3.8.4. Terörle Mücadelede Geleneksel ve Sosyal Medya Temasının Analizi

“Terörle Mücadelede Geleneksel ve Sosyal Medya” teması ise *“Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir?”, “Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?”* ve *“Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?”* sorularına verilen yanıtların analizinden oluşmaktadır.

Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi konusunda görüşlerini aktaran Katılımcı 1, günümüzde insanların bilgisayarın başından kalkmadan pek çok şeyi

başarabildiklerine, markete sipariş vermekten hayati ihtiyaçlara kadar her şeyi karşılayabildiklerine ve bilimsel bazda da her şeye ulaşabildiklerine dikkat çekerek artık internetten öğrenilmeyecek bir şeyin olmadığına ve insanlığa bu kadar faydalı olan bir teknolojinin iyi yöne kanalize edilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu yapılamadığı takdirde siber saldırı ve dezenformasyon denen durumların internet üzerinden gerçekleşebileceğini açıklayan Katılımcı 1, bu teknolojilerin terör örgütlerine sunduğu avantajlar hakkında “*esas olan zaten terör örgütlerinin ideolojilerini yansıtmaları ve kendilerini ulaştırılması gereken bir amaca yürüten özgürlük savaşçıları veya eşitlik savaşçıları gibi göstermeleri için kullanılabilecek en güzel yol internet bence*” diyerek konuya yaklaşımını sergilemektedir. Bu noktada özellikle sosyal medyanın saniyeler içerisinde binlerce insana ulaşma bakımından sonu olmayan bir mecra olarak terör örgütleri açısından oynadığı role değinen Katılımcı 1, terör örgütlerinin sosyal medyada sürekli olarak taktik değiştirdiklerine vurgu yapmakta ve terör örgütlerinin takip edildiklerini fark ettiklerinde takip edilemeyen yeni mecralara akabildiklerini ifade ederek bu nedenle devlet kurumlarının bunu örgütten çok daha iyi kullanabilmesinin ve kanundaki bazı boşlukların tamamlanıp kötüye kullanımının durdurulmasının gerekliliğini dile getirmektedir. Katılımcı 1’in konuya yönelik örneği şu şekildedir:

Türkiye’de mesela PKK bunu şöyle kullanıyor dediğim gibi, olmayanı oluyor gibi gösterirken faydalıyor. Eleman toplamak, örgüt mensubu devşirmek için kullanıyor. Anlık bilgi paylaşımıyla dediğim gibi bir saniyede yüz binlerce insana ulaşarak yıllarca başaramadıkları şeyleri anlık dezenformasyonlarla ve paylaşımlarla yapabiliyorlar. Bunun için özellikle son dönemde çok hızlı kullanıldığını düşünüyorum. Siber suçlardan sonra yani şöyle söyleyeyim 2012 yılından sonra 2016’ya kadar bu alanda bir boşluk oluşmuştu. Bunu çok net kullandılar ama şu an itibarıyla siber suçların bu işe ortak olmasıyla bayağı bir gerilediğini düşünüyorum son dönemde, özellikle son sekiz dokuz aylık, bir yıllık dönemde.

Katılımcı 1, PKK üzerinden verdiği bu örneğin DAESH gibi tüm terör örgütlerine genellenebileceğinin mümkün olduğuna dikkat çekerek terör örgütlerinin korkuyla beslendiğini ve bu korkuyu sağlayıp sürdürmek için bütün dünyayı ayağa kaldıracak şekilde ateşle insan yakma, boğazını, kafasını kesme gibi görüntülerin kullanıldığını açıklamaktadır. Ayrıca haberleşme alanında da oyunlar ve oyunlardaki yazışmalar ile takip edilemeyen alanlarda terör örgütlerinin tüm gizli yazışmalarını yapabildiklerine dikkat çeken Katılımcı 1, terör örgütlerinin sosyal medyadan profesyonel şekilde yararlandığını vurgulamaktadır.

Katılımcı 2, terör örgütlerinin son yıllarda internet ve sosyal medyayı yoğun şekilde kullandıklarını ve kendilerinin de bunlarla ilgili tedbirler almaya çalıştıklarını belirtmektedir. Terör örgütlerinin sosyal medyayı iletişimlerinin ve eylemlerinin yayılması bakımından kullanma gayreti içinde olduklarını dile getiren Katılımcı 2, bu konuda “*artık milli güvenliğin askeri ve siyasi tedbirlerle sağlanması mümkün değildir. Geleneksel yöntemlerde edinilen tecrübelerin aynı şekilde internet ve sosyal medya bakımından da uygulanabilir hale gelmesi gerekmektedir. Terör örgütlerinin sosyal medyadaki temel kazanımı olan manipülasyon ve dezenformasyon içeren bilgiler hızla ve yine sanal ortamın işleyiş mantığına uygun bir biçimde düzenlenmelidir. Bizim de buna uygun tedbirler almamız gerekir*” diyerek görüş ve düşüncelerini ifade etmektedir. Katılımcı 2’nin internet teknolojileri ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar hakkındaki düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Görüntüler veya yazılar çok kısa sürede geniş kitlelere yayılabiliyor. Bu sayede toplumsal hareketliliğin sağlanması daha kolay hale geliyor. Öte yandan internetin yapısı sayesinde faillerin tespit edilebilme yöntemleri geleneksel yöntemlerden daha zor, kendilerine bir anonimlik sağlıyor kendi kimliklerini gizleme fırsatı yakalıyorlar. Delillerin toplanması zorlaşıyor, uluslararası iş birliğini gerektiriyor. Ancak henüz uluslararası iş birliğini sağlayacak enstrümanlar uluslararası sözleşmeler ile ilgili çalışmalar devam ediyor, sağlanmış değil. Dolayısıyla bu şartlar altında faillerin tespit edilmesi ya da engellenmesi zorlaşmış oluyor.

Terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı özellikle ideolojilerini yaymak, örgütün propagandasını yapmak, halk desteğini sağlamak ve kendi aralarındaki iletişimi sürdürmek amacıyla çeşitli sitelerde yayınlanan makaleler, haber siteleri, sosyal medya, video paylaşım siteleri, video paylaşımı, anlık iletişim uygulamaları gibi araçlarla kullandıklarını vurgulayan Katılımcı 2, bu siteler ve uygulamalar üzerinden görüntü ve haber paylaşarak örgüt eylemlerinin en kısa sürede duyurulması, görüntüler ile toplumda korku, panik ve infial uyandırılmasının amaçlandığını dile getirmekte, internet ve sosyal medyanın, teröristlerin kendi mesajlarını denetimden, etik ve yasal kodların bağlayıcılığından bağımsız bir biçimde, eşi benzeri görülmemiş bir hızla, doğrudan oluşturmalarına imkân vererek hedef kitleleri çoğu kez örgütlerin beklentilerinin ötesinde genişlettiğini belirtmektedir.

Katılımcı 3, son süreçte terör örgütlerinin interneti çok etkili bir şekilde kullanmalarını DAES örneği üzerinden açıklamaktadır. DAES’in yapmış olduğu yayınlar ve vahşet görüntüleri ile hem toplum üzerinde korku oluşturdıklarına hem de Türkiye’de ve Batı toplumunda korkudan ve şiddetten hoşlanan insanları kendilerine taraftar olarak çekmeyi başardıklarına

değinen Katılımcı 3'e göre internet teknolojisinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar üç başlık altında toplanabilmektedir:

Birincisi, kendi aralarında onları takip ettiğini düşündükleri emniyet birimleri ile diğer güvenlik birimlerine yakalanmadan iletişim kurarlar. İkinci konu, yapmış olduğu eylemi veya yapmış olduğunu iddia ettiği eylemi kamuoyuna sunarak sosyal medya üzerinden propagandasını yaparlar. Üçüncüsü de örgütün genel politikalarını, gelişmiş ve değişen politikalarını da oradan anlatırlar.

Terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullandıklarını ise, PKK terör örgütü örneğinden açıklayan Katılımcı 3, PKK'nın yapmış olduğu eylemi kendi sitesi, Twitter ve Facebook gibi kendi sosyal medyası ve kendi yandaşı olduğu siteler üzerinden anlık olarak duyurduğunu, aynı zamanda karşılıklı yüz yüze veya mesaj olarak iletişim kurulabilen iki kişi veya çok kişi arasındaki gruplarla da haberleşme yöntemi olarak kullandığını dile getirmektedir.

Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi konusunda Katılımcı 4, sosyal medya ve internetin büyük bir kitle tarafından kullanılmasının ve denetim güçlüğüünün terör örgütlerine avantaj sağladığını ifade ederek internet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine kolay bir şekilde gruplar kurmak, internet üzerinden haberleşmelerini sağlamak ve politikalarını daha çok kitlelere duyurmak gibi fırsatlar sunduğunu belirtmekte ve terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı; Whatsapp grubu gibi çeşitli gruplar kurmak, toplumu korku ve dehşete düşürmek ve algı yönetimi yapmak amacıyla kullandıklarına işaret etmektedir.

Katılımcı 5, terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın oldukça önemli olduğunu dile getirerek bu konudaki düşüncelerini “sosyal medya daha geniş kitlelere ulaşma şansı veriyor insanlara ve terör örgütlerine de tabii ki. Bu bağlamda karşı tedbir olarak kamu kurumlarına da aynı imkânları veriyor. Sosyal medyayı gençler daha fazla kullandığı için terör örgütleri gençlere daha rahat ulaşabiliyor bu yöntemle tabii ve devlet de bu yöntemle gençlere daha rahat ulaşabilir” diyerek ifade etmektedir. Terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı özellikle dehşet ve şiddet içeren görüntüleri propaganda aracı olarak yayınlayarak insanlar ve toplum üzerinde bir baskı ve korku oluşturmak, örgüte eleman temin etmek, devletin kontrolünden kaçıp gizli iletişim sağlamak ve kendi aralarındaki bilgileri ve eylemlerini hızlı şekilde yaymak amacıyla kullandıklarına değinen Katılımcı 5, bunu en iyi yapan örgütlere

DAEŞ ve PKK'yı örnek vermekte ve özellikle toplumsal olaylarda kanunsuz bir gösteriye müdahale edildiğinde bunun polis saldırısı olarak yansıtılıp manipüle edildiğine dikkat çekmektedir.

Katılımcı 6, internet ve sosyal medyanın terör örgütleri tarafından propaganda amacıyla had safhada kullanıldığını dile getirmekte, internet ve sosyal medyanın çok riskli ve kontrol edilmesi zor bir alan oluşturduğuna vurgu yapmaktadır. Terör örgütlerinin internet ve sosyal medyayı legal alandaki propaganda faaliyetlerinden illegal alandaki kurye haberleşme sistemlerine kadar yoğun bir şekilde kullandıklarını belirten Katılımcı 6, terör örgütlerinin yaptıkları eylemleri internet aracılığıyla korkuyu ve kaosu desteklemek için kullandıklarının altını çizmekte ve internet dışındaki basın yayın organlarının devlet kontrolünde olduğunu, bu kontrolün had safhada olduğunu ve örgüt olarak kendi yaptıkları eylem ve etkinliklerin örtbas edildiğini iddia ederek sosyal medya platformları üzerinden yapmadıkları eylemleri bile yapmış gibi gösterebildiklerine ve böylece kendi propagandalarını yaptıklarına işaret etmektedir. Terör örgütlerine ait olup propaganda veya haberleşme yöntemlerinde kullanılan sitelere yönelik *“kendi kurdukları siteler var, bildiğim Nuçe Civan isminde bir site var, bunlardan çok var”* diyerek görüşlerini ifade eden Katılımcı 6, bu sitelerde propaganda faaliyetlerinin çok ön planda olduğuna vurgu yapmaktadır.

Katılımcı 7 ise, terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemini, doğru bilginin hızlı yayılmasını, terörle mücadeledeki en büyük yardımcı etken olarak görmekte ve var olan ideolojilerini saniyeler içinde yayarak sempatizan kazanmayı internet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar arasında değerlendirmektedir. Bu noktada terör örgütlerinin avantajlı oldukları tek konunun, sosyal medyada bilgilerin hızlı yayılması olduğunu ifade eden Katılımcı 7, bir iletişimci ve bu mesleğin içerisinde biri olarak bunları engellemek için karşı atakta çalışmakta olduklarını dile getirmektedir. Örgütün yaptığı eylemi kocaman bir eylem yaptım, ortalığı yıktım, şu kadar askeri polisi öldürdüm devlete bu kadar zarar verdim gibi şeyler yapmak için sosyal medyayı kullandığını ifade eden Katılımcı 7, terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullandıklarını şu şekilde açıklamaktadır:

İdeolojilerini yaymak için, sempatizan kazanmak için kullanmaktalar. Olmayan yanlış haberi yani asparagas diye nitelendirdiğimiz haberleri yaymak için kullanmaktalar. Hatta bu asparagas yayılan haberlerle halk desteğini sağlamak istemektedirler. Bunun yanı sıra hazırlanan oyunlar, haberlerin alt metinleri bunların

hepsi sosyal medyada sempatican kazanmalarına neden olmakta ve terör örgütlerinin sosyal medyayı kullandıklarını göstermekte.

Katılımcı 7, bunlara ek olarak terör örgütlerinin sosyal medyayı ve interneti hızlı bir şekilde haberleşmek için de kullandıklarını altını çizmektedir.

Medyanın terörle mücadeleyle yönelik yaklaşımı konusunda görüşlerini paylaşan Katılımcı 1, medyanın bu konuya yaklaşımının dönem dönem değiştiğini ancak gerçekten vatanını ve milletini seven, görüşü ve etnik yapısı ne olursa olsun bayrağını seven insanların yalan yanlış haberlerle birbirlerini ya da başkalarını suçlamamaları gerektiğini savunmaktadır. Buna karşı koymak için zaman, enerji ve bazı yerlerde para harcanmasının ve bunun için uğraşılmasının önemli olduğunu ifade eden Katılımcı 1'e göre medya üzerinde kanun kapsamında ve kanun ayarında bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu konuda medyanın yaklaşımının özgürlük sınırları içerisinde olması gerektiğine vurgu yapan Katılımcı 1, özgürlüklerin klasik tanımında olduğu gibi başkasının özgürlüğüne zarar verecek boyuta erdiğinde bunun isminin özgürlük olmadığını dile getirmekte ve medyanın da bu minvalde hareket etmesini önemli gördüğünü açıklamaktadır. Katılımcı 1'in, terör haberlerinin medyada nasıl sunulması gerektiğine yönelik düşünceleri ise şöyledir:

Sadece terör olayı için değil, yazılı veya görsel medyanın sansürcü bir zihniyette değil ama bazı şeylerin de bir yere kadar olduğunu bilmesi lazım. Bazı iğrenç görüntüleri kalkıp da haber deyip insanların önüne koymak sadece terör için değil, bence diğer suçlar, asayiş gibi basit suçlar için bile geçerli. İnsanların canlı canlı kafalarının kesilmesi, canlı canlı yakılması gibi şeyler kesinlikle doğru değil. Her yaştan insanın her an ulaşabildiği bu tip medyatik şeylerin kullanılmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Kesinlikle onları değerlendirecek olan makamlar biziz. Bunlar izlenecekse, değerlendirilecekse, bizler yaparız ya da akademisyenler, psikologlar, sosyologlar yapar ama kesinlikle bu normal düz vatandaşın, 7-8 yaşında çocuğun izleyebileceği şeyler değil. Biz bunları medyayla insanların karşısına bu şekilde koyarsak, kazanan her şekilde yine terör örgütleri olacak.

Katılımcı 1, bu söylemlerine ilaveten, bazı haberlerin hem insanların psikolojik durumunun hem de genel kamu güvenliğinin ve ülke güvenliğinin değerlendirilmeden sunulmasının terör örgütlerinin işine yarayacağına da işaret etmektedir.

Katılımcı 2, medyanın bu konuda bazen kamu menfaatlerini kollamadığı ve bilinçsiz davrandığını düşündüğünü ifade ederek özellikle yurtdışında ve Türkiye'de terör eylemleri sonrası yayılan görüntülerde bunu görebilmenin mümkün olduğunu dile getirmektedir. Terör

örgütünün amacının toplumda infial uyandırmak olduğu göz önünde bulundurulduğunda o zaman medya kuruluşlarının da bu amaca hizmet etmiş olduklarını belirten Katılımcı 2, bu alanda medyanın da farkındalığının artırılması ve kamunun menfaatlerinin korunmasının uygun olacağını vurgulamaktadır. Katılımcı 2, bu süreçte medyanın doğru yaklaşımını şöyle özetlemektedir:

Toplumda korku ve paniğe yol açmayacak biçimde haberler sunulmalı. Olay yerinden görüntülerin sunulması, o panik halde insanların kaçmalı görüntüleri ya da olayın şokunu halen yaşayan bir kişi ile röportaj yapılması gibi durumlar olmamalı ve yer almamalı medyada.

Medyada her şeyden önce kamu menfaatinin korunması gerektiğini savunan Katılımcı 2, insanların terör eylemleri hakkında mutlaka bilgi sahibi olması açısından terör haberlerinin medyada sunulmasının önemli olduğunu ancak haberlerde şiddet ve kan içeren görüntülerin, panik halde insanların yaşadığı şok halinin ve patlama görüntülerinin medyada yer almaması gerektiğini düşünmektedir. Medyada doğru mesajların aktarılmasının önemine değinen Katılımcı 2, medyanın terör örgütünün amacına hizmet etmemesini en kritik nokta olarak değerlendirdiğini açıklamaktadır.

Katılımcı 3, medyanın terör haberlerindeki yaklaşımını çok kötü olarak değerlendirmekte ve özellikle Türkiye’de bir terör olayı meydana geldiğinde ortaya çıkan görüntülerin, kan ve vahşetin, kişilerle yapılan röportajların, bunların hepsinin terör örgütünün propagandasını daha da güçlendirdiğini ifade etmektedir. Bu konuya yönelik görüşlerini “*terör örgütleri zaten propaganda yapmak ister. Bu görüntüler, bu propagandayı kat ve kat büyütmektedir*” diyerek açıklayan Katılımcı 3, medyanın terör örgütlerinin bu amacına bilinçli ya da bilinçsiz olarak destek verdiğini belirtmektedir. Medyada bu konuda bazı kuralların olması gerektiğini savunan Katılımcı 3, medyanın bazı görüntüleri vermemesi ve bazı kelimeleri kullanmaması gerektiğine çünkü bunların toplum üzerinde çok büyük etkiye sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Konu hakkındaki görüşlerini “*medya haberini yaparken özgür olmalı, insanlar da haber alma özgürlüğünü sonuna kadar kullanabilmeli ama bu özgürlüklerin bitme noktası terör örgütünün propagandasının yapılma noktasıdır. Sınırın burada bitmesi gerekir, yapılan haberler propaganda seviyesine girdiği anda yapılmaması gerekir*” şeklinde aktaran Katılımcı 3, medyanın terör haberlerini mutlaka vermesi gerektiğinin altını çizmekte ve Katılımcı 3’e göre bu haberler, şiddet içeren görüntülere girmeden ve terör örgütünün propagandasını yapmadan verilmelidir.

Katılımcı 4, devletin politikasını destekleyen ve yasal çerçevede bu politikaları desteklemeyen medyaya dikkat çekmekte ve terörle mücadele kapsamında yapılanların bir bilgisayar oyunu olmadığını, bir canın daha olmadığını ve ölmenin uyumak olmadığını vurgulamaktadır. Terör haberlerinin medyada kesinlikle örgütün isminin zikredilmeden, görüntülerin sansürlenerek cesetlerin, araçların yakılmış halinin veya patlamış bir bombanın açtığı çukurun hiç gösterilmeden sunulması gerektiğini savunan Katılımcı 4, aksi bir tutumun örgütün propagandasını yapacağını açıklamaktadır.

Katılımcı 5, medya şirketlerinin izleyici ve okuyucu kitlesinin ilgisini çekmek ve bunda da gelir elde etmek amacını güttüğü için en fazla nasıl izlenebiliriz şeklinde haber yaptıklarını ifade ederek bunu terörle mücadeleye zarar vermeden yapmaları gerektiğini ve bu konuda medyada tedbirler alınmasının önemli olduğunu dile getirmektedir. Katılımcı 5'in terör haberlerinin medyada nasıl sunulması gerektiğine yönelik düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Bu haberleri yaparken mesela teröristin, özellikle terör örgütünün ismini çok belirterek bunun toplumca algılanmasını sağlamamalı. Teröristlerin insani yönlerini çok fazla ortaya çıkarıp onları toplum nezdinde hoş görünür hale getirmemeli, özellikle şehit haberleriyle yaralılarla ilgili yapılan haberlerde halkta devlete karşı güvensizlik duygusunu yaratmamalı. Bazen taktik terör uzmanları çıkıp haritalarla açıklamalar yapıyorlar, veyahut teröristlerin eylemlerini yorumluyorlar. Bu yorumları yaparken işte şöyle yapılmalıydı böyle yapılmalıydı diye anlatırken aslında teröristleri biraz da eğitmiş oluyorlar, bu konuda bunlara dikkat edilmeli.

Katılımcı 6, terör haberlerinin sunumunda hassasiyet noktasında medyada bir sıkıntı olduğunu belirtmekte ancak son yıllarda özellikle son 3-4 yıllık süreçte nerdeyse bütün bilinen medya organlarının ve ana akım medya gruplarının terörle mücadelede kolluk kuvvetlerini ön plana çıkararak haklı olduklarını anlatan şekilde insanları bilinçlendirme odaklı yayınlar yaptıklarını düşünmektedir. “Medyada sunulan görüntülere dikkat edilmezse bir nevi kendi elimizle örgütün propagandasını yapabiliriz” diyerek konuya yönelik yaklaşımını dile getiren Katılımcı 6, medyada yapılan eylemin görüntüleri ve sonucundan ziyade örgütün gerçek yüzünü gösterecek yayınlar olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Düşüncelerini “*orada patlamanın etkisini, yaşamını yitiren insanların anlık görüntülerini, yaralananları, oradaki karmaşayı göstermekten ve buna önem vermekten ziyade, bu eylem neden yapıldı, bize, topyekûn vatandaşlara ne gibi zararları oldu, bunları konuşmanın daha etkili olduğunu düşünüyorum*” şeklinde özetleyen Katılımcı 6, bu haberlerin toplumda infial yaratacak şekilde

sunulmaması gerektiğinin altını çizerek mümkün olduğunca örgüte prim kazandıracak görüntülerden ve yayınlardan uzak durulmasının önemini açıklamaktadır.

Katılımcı 7, kamuoyunda şu anda yeterli düzeyde terörle mücadele ile ilgili yayın yapılmadığını vurgulayarak teröre yönelen insanların sempatzanlıktan vazgeçip devletine ve milletine bağlı şekilde çalışmalarını için bu yayınların yapılmasının önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Katılımcı 7'nin terör haberlerinin medyada nasıl sunulması gerektiğine dair görüşleri şöyledir:

Kesinlikle vahşet görüntüleri verilmemeli, toplumsal sağlık düşünölmeli. Toplumun psikolojisini bozmadan, toplumun ve devletin refahı düşünölmek bu haberler verilmeli. Böyle bir olay yaşanmışsa yani ölü veya yaralılar varsa, vahşet görüntüleri içerisinde değil de sadece haber başlığı içerisinde gösterilmeli ki karşı tarafa daha fazla koz verilmesin. Bazı haberlerin irdelenerek kamu ve toplum refahı düşünölmek verilmesi gerekir. Esas doğru ve ilkeli habercilik bu şekilde yapılmalıdır. Şiddet, kan ve vahşet içeren görüntüler asla yer almamalıdır. Korkutucu bir şekilde, devleti güçsüz gösterecek ve terör örgütünün propagandasını yaparcasına verilmemeli bu haberler.

Medyada terör haberlerinin sunumunda en önemli unsuru doğru haber dili olarak değerlendiren Katılımcı 7'ye göre doğru haberin, devleti ya da toplumu tehlikeye düşürmeden infial yaratmadan, korku oluşturmada verilmemesi ve medyada terör örgütlerinin propagandasını yapmayacak şekilde sunulması gerekmektedir.

Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemler hakkında görüşlerini aktaran Katılımcı 1, son dönemde bu konuda oldukça yol kat edildiğini düşünse de bunun kesinlikle yeterli olmadığının altını çizmektedir. Örgütlerden daha ileride olunmadığı takdirde terörle etkili bir şekilde mücadele edilemeyeceğine işaret eden Katılımcı 1, teknolojik olarak ilgili birimlerden destek alınması gerektiğini belirtmektedir. Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınabilecek alternatif yöntemleri örnek üzerinden aktaran Katılımcı 1'in görüş ve önerileri şu şekildedir:

Kısa bir örnek vereyim. Şu an başımda böyle bir konu var. 20 yıl önce Türkiye'den ayrılmış bir vatandaşımız, olmayacak bir konuyla alakalı başka birini itham ediyor. Konu bizim mıntıkamız bile değil, jandarma mıntıkasında gerçekleşiyor. Bizim CİMER aracılığıyla gelen konuyu değerlendirip yazdığımız cevabı beğenmiyor. Ondan sonra bize deniz aşırı sürekli olarak karalama, olmadık şeylerle bizim hem enerjimizi hem de mesaimizi alıp insanı çileden çıkarabiliyorlar. Bunun olmaması için dediğim gibi öncelikle bizim teknolojik olarak

bir eleğimizin olması lazım. Yani herkesin önüne çıkmadan, bu işler elimine edilmeli. Daha sonra tabii ki gerçekliği olan konular değerlendirilip cezası kesinlikle verilmeli ancak gerçekliği yoksa bu da değerlendirilmeli diye düşünüyorum.

Katılımcı 2, bu konuda İzmir’de şube, Türkiye genelinde de daire başkanlığı tarafından yapılan çalışmalara dikkat çekerek bu konuda ilgili birimlerle irtibat kurulduğunu dile getirmektedir. Ancak bu konuda bazı yetersizliklerin olduğunu ifade eden Katılımcı 2, öncelikle faillerin tespit edilmesi ve bu suçların önlenmesi bakımından uluslararası iş birliği gerektiğine, öte yandan teknik alt yapının da buna uygun hale getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Firmaların, özel şirketlerin, Facebook ve Twitter’ın çeşitli hizmetler sunduklarını ve her sundukları hizmette bazı açıkların ve istismar edilebilecek noktaların olduğunu belirten Katılımcı 2’ye göre bu durum, uluslararası iş birliği ve faillerin aydınlatılması bakımından parasal bir durumu ifade etmektedir. IP bilgilerinin saklanması gibi yasal zorunlulukların uygulanması gerektiğini savunan Katılımcı 2, bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir:

Türkiye’de gerçekleşen bir iletişimde eğer yurtdışı kanal kullanıldıysa Facebook gibi, bu durumda Amerika ile irtibata geçmemiz gerekiyor. Bu uluslararası iş birliğini gerektiriyor ve uluslararası sözleşmelere, karşılıklı adli yardımlaşmaya tabi oluyorsunuz. Bu da mücadeleyi zorlaştırıyor. Bu şekilde terör örgütleri de araya bir başka ülkeyi sokuyor. Bu, uluslararası yardımlaşma eksikliğinden kaynaklanan boşluktur. Bu şekilde faydalanmış oluyorlar yine VPN kullanımı diye bir şey var kendi IP’nizi değiştiriyorsunuz. Bunu da kullanarak kendilerini saklamış oluyorlar.

Bu konuda alınabilecek önlemler ve alternatif tedbirler açısından dünyada bütün ülkelerle siber alanda iş birliği yapılmasının önemini vurgulayan Katılımcı 2, “faillerin aydınlatılması bakımından uluslararası siber suç sözleşmesine taraf olmak büyük önem arz ediyor. Henüz yeterince önemli bir seviyeye ulaşmış değil ancak uluslararası iş birliği büyük önem taşıyor. Bu konunun teknik tarafları da var, VPN ya da IP kullanılması ve bir IP’nin çok kullanıcı tarafından mobil cihazlarda kullanılması gibi. Bunlar kolluk olarak işimizi zorlaştıran şeyler ancak en başta teknik alt yapı ve uluslararası iş birliği bu alanda çok önemli” diyerek konuya yaklaşımını özetlemektedir.

Katılımcı 3, alınan önlemlerin yeterli olmadığını ve bu önlemlerin sadece Türkiye ile sınırlı olmadığını, bu programların ve bu sitelerin tamamının servis sağlayıcıları yurt dışında olduğu için iş birlikleri ve birebir sözleşmelerin yapılması gerektiğini ifade etmektedir. İnsan

hayatı ve devlet güvenliği açısından uluslararası alanda herkesin taraf olması gereken bir mutabakat hazırlanmasını ve buna da herkesin sonuna kadar uyması gerektiğini savunan Katılımcı 3, konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır:

Değişik teknolojik alt yapılar var, bir kişi sosyal medyadan hesap açarken terörist gruplar özellikle kendi ismini hiçbir zaman kullanmıyor, sahte isim kullanıyor. Bunun haricinde çok kullanışlı anonim hesaplar kullanılmaktadır. Gerçek kullanıcısı belli olmayan üçüncü bir konu IP dediğimiz sistemin dinamik IP'den ziyade çok kullanımlı IP'ler veya başka yerlerde gösterim sistemleri yapılmaktadır. Güvenlik güçleri olarak bunları daha sonra yakalamakta, bu teknik imkânsızlıklardan dolayı zorluk yaşamaktayız.

Facebook ve Twitter gibi kişilerin gerçek kimliği olmayan hesaplarının kapatılmasının zorunlu bir davranış olduğunu düşünen Katılımcı 3, bu konuda uluslararası bir iş birliğinin önemini ön plana çıkararak tüm ülkelerin ve tüm internet gruplarının içerisinde olduğu ve şirketlerin de bunu kabul edeceği bir mutabakat olmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Katılımcı 4, terör örgütlerine karşı alınan önlemlerin yetersizliğini vurgulayarak “bizim sınırlarımız içerisinde örgütün mesela çekim yaptığı karakol baskınları var. Bu örgütün propagandasını program kırıcılarla Amerika üzerinden veya başka bir ülke üzerinden izleyebiliyorsun, onun için bu program kırıcılara daha dikkat etmemiz gerekiyor” diyerek görüşlerini örneklendirmektedir. Bu konuda alınabilecek alternatif önlemler hakkında sosyal medyada özellikle YouTube’un terör eylemlerini görüntülemeye en çok tercih edilen ortam olduğunu dile getiren Katılımcı 4, burada devlet olarak gerekli sansürlemelerin yapılmasının önemini belirtmekte ve yapılan toplu infazlarla örgütün yaratmak istediği imajın propaganda olarak kullanılmasının önüne geçilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Katılımcı 5, terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemler hakkında Web siteleri üzerinde devletin çok kontrolü olmamasına vurgu yapmakta ve bu konuda 5651 sayılı kanun ile bu içeriklere erişimin engellenebildiğini ifade etmektedir.

Katılımcı 6, terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli bulmadığını belirterek bu hesapların yasaklandığını ancak yasaklamanın da çözüm olmadığını ve yasakladıkça yerini diğerlerinin aldığını vurgulamaktadır. Konu hakkındaki görüşlerini “birini yasaklıyorsun, diğeri çıkıyor. Hatta sayı veriyorlar örneğin, Nuça Ciwan 1, 2, 3, 4, 5 diye gidiyor yasakladıkça” şeklinde ifade eden Katılımcı 6, bu konudaki alternatif

önlemlere yönelik “tespit anlamında o internet sitelerini kimler açıyor, çoğu belki yurt dışında ve bizim hukuk sistemimizde yargılayamayacağımız bir durumda olabilir ama en azından kendi topraklarımızda yaşayıp da buna yeltenenlerin tespiti ve yargılanması noktasında sıkı önlemler alınması gerektiğini düşünüyorum” diyerek düşüncelerini dile getirmektedir.

Katılımcı 7 ise, bu konuda ilerlemenin olduğunu ancak bunun yeterli düzeyde olmadığını belirtmektedir. Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri teknik alt yapının olmaması ve hukuki anlamda yasal düzenlemelerin yeterli olmaması açısından eksik bulan Katılımcı 7’ye göre dünya çapında iş birliği yapılarak yine teknik alt yapının geliştirilmesine yardımcı olacak önlemler alınması gerekmektedir. Birçok internet sitesinin ve sosyal medya servis sağlayıcısının hemen hemen hepsinin yurt dışında olduğunun bilindiğini ifade eden Katılımcı 7, bu konu ile ilgili yapılacak en önemli şeyin, diğer devletlerle terör konusunda iş birliğinin sağlanabilmesi olduğunun altını çizmektedir. Katılımcı 7, sosyal medyanın bu kontrolsüz ortamını terör örgütleri açısından şöyle değerlendirmektedir:

Buradaki en büyük sorunlardan biri, terör örgütlerinin ülkemiz içerisinde IP kullanarak internete girmemeleri. Bundan dolayı herhangi bir müdahalede bulunamıyor. Maalesef yurt dışı kaynaklı internet kullandıklarında biz müdahalede bulunamıyoruz. İnternet ya da sosyal medyada bu konuda gerçekten engelleyemiyoruz ve bizler mağdur olmaktayız. Veyahut Yeni Zelanda’da yaşayan halk şu an tedirgin olmaktadır. Biz bunları gördüğümüz için bizim de başımıza gelebilir mi, diye tedirgin olmaktayız. Bunları aşmak için toplumun en başta bilinçlendirilmesi lazım. Sağlıklı bireylerin yetişebilmesi için de bu tarz yanlış düşüncelere kapılmadan insanların bu şekilde eğitim alması gerekiyor.

Terör örgütlerinin bu konuda mevcut önlemleri kendi IP’lerini değiştirerek ve var olan açıklardan yararlanarak aştıklarını ifade eden Katılımcı 7, bu konuda uluslararası platformda iş birliğinin yanı sıra, teknolojinin mükemmel derecede kullanılması ile alternatif önlemler alınabileceğine dikkat çekmektedir.

“Terörle mücadelede geleneksel ve sosyal medya” teması kapsamında analiz edilen görüşler değerlendirildiğinde katılımcıların, terörle mücadelede geleneksel ve sosyal medyayı önemsedikleri görülmektedir. Ancak katılımcıların geleneksel ve sosyal medyanın terör örgütlerinin propagandasını yapmak amacıyla bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde kullanılmasının tehlikelerine işaret ettikleri de göze çarpmaktadır. Genel olarak medyanın terörle mücadelede gerekli bilince sahip olmadığının altını çizen katılımcıların, medyada sorumlu habercilik

anlayışına uygun olarak yayın yapılması ve toplumda korku ve panik yaratacak görüntülerin sunulmamasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları izlenmektedir. İncelenen tema kapsamında terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yetersiz olarak değerlendiren katılımcılar, bu noktada uluslararası iş birliklerini önemsemekte ve dünya çapında ortak hareket edildiği zaman terörle mücadelenin başarıya ulaşacağına dikkat çekmektedir.

3.9. Araştırmanın Genel Değerlendirmesi

Tezin araştırma konusunu oluşturan bölücü terörle mücadelede iletişim stratejileri kapsamında görüşülen yedi katılımcının da terörle mücadele sürecinin iletişim stratejileri ile birlikte ele alınması konusunda görüş birliğine varmaları dikkat çekici bir nokta olarak göze çarpmaktadır. Terörle mücadeleye iletişim stratejilerinin dahil edilmesi, bu mücadelenin kalıcı bir zemine oturması ve toplumsal açıdan önemli kazanımlar ve faydalar yaratacağı noktasında ayrıca değerli görülmektedir. Bölücü terörün ne olduğu ve dünyada bölücü terör örnekleri konusunda da genel bir fikir birliği içerisinde oldukları görülen katılımcıların görüşleri ve yorumlamaları öznel yaşam tecrübelerine dayanmakta ve araştırmanın yöntemine uygun bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Terörle mücadelenin kapsamı hakkında görüşülen katılımcıların, bölücü terör tanımı ve bölücü teröre verilebilecek örnekler açısından ortak görüşler sergiledikleri göze çarpmaktadır. Görüşülen katılımcıların, terörle mücadele konusunda sahip oldukları deneyimler ve ortak yaşam tecrübeleri bu ortak fikir birliğinin en önemli nedeni olarak gösterilebilmektedir. Özellikle Menemen İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden Katılımcı 1 ve Siber Suçlar Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 2'nin terörle mücadele kapsamında bölücü terörü tanımlamaya yönelik hegemonik ve ideolojik amaçlara odaklanmaları dikkat çekmektedir. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 3'ün, alan uzmanlığı doğrultusunda terörle mücadelenin kapsamını siyasal, dinsel, mezhepsel veya ekonomik nedenlere dayandığı ve diğer katılımcılardan daha bütünsel bir perspektifle konuya yaklaştığı izlenmektedir. Bölücü terörün herhangi bir nedene dayalı olarak ayrıştırıcı politika güttüğü saptamalarında bulunan Katılımcı 3'ün, bu saptamalarında uzun yıllar boyunca edindiği yaşam tecrübelerinin rol oynadığı düşünülebilmektedir. Özel Harekat Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 4, bölücü terörü etnik bir grubun milliyetçi ve ayrılıkçı görüşlerine dayandırmakta ve terörün toplum üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanmaktadır. Katılımcı 4'ün özel harekatçı olarak Türkiye'nin terörle mücadelesi

kapsamında uzun yıllar boyunca bölgede aktif bir şekilde görev almasıyla terörle mücadelede neden-sonuç ilişkisini kurarak konuya yaklaştığı söylenebilmektedir. Güvenlik Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 5'in, terörle mücadelenin kapsamını; suikastler, bombalı saldırılar, darbe girişimleri, silahlı çatışmalar gibi her türlü şiddet eylemi ile genişlettiği izlenmektedir. Katılımcı 5'in de konuyu kendi uzmanlık alanı çerçevesinde değerlendirdiği ve toplumsal güvenlik açısından her bir noktanın dikkate alınması gerektiğini düşündüğü için terörle mücadelenin kapsamını geniş bir yelpazede ele aldığı ileri sürülebilmektedir. İstihbarat Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 6'nın, terörü silahlı eylem şartına bağladığı ve toplumda kaos yaratacak eylemlerin terör kapsamında değerlendirilebileceği fikrini savunduğu görülmektedir. İstihbarat birimi olarak terör eylemlerinin ortaya çıkmadan önlenmesi ve toplumdaki genel huzurun korunması açısından stratejik öneme sahip olan Katılımcı 6'nın, uzmanlığı olan bu alandaki tecrübelerinden hareketle konuya yaklaştığını ifade etmek mümkündür. Medya-Halkla İlişkiler ve Protokol Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 7'nin de saha ve alan uzmanlarıyla ortak bir terör tanımında bulunduğu ancak diğer katılımcılardan farklı olarak terör eyleminde silah kullanılmasının gerekli olmadığını belirterek topluma psikolojik açıdan zarar veren eylemleri de terör kapsamında değerlendirdiği göze çarpmaktadır. Katılımcı 7'nin çalıştığı birim ve kendi uzmanlık alanı doğrultusunda terörle mücadeleyi daha geniş kapsamda ele aldığı net bir şekilde anlaşılmaktadır.

İncelenen bu tema kapsamında tüm katılımcıların örneklerinin ortak sonuca ulaştığı izlenmektedir. Katılımcıların bölücü teröre; Türkiye'den PKK'yı, İngiltere'de IRA'yı ve İspanya'da ise ETA'yı örnek göstermeleri dikkat çekmektedir. Bu örneklerde görüş birliğine varılmasında, söz konusu ülkelerin tarihsel süreç içerisinde teröre yoğun şekilde maruz kalmalarının ve yaşanan terör eylemleri ile tüm dünyada gündem olmalarının etkili olduğu ileri sürülebilmektedir. Katılımcıların, bu noktada terörün küresel bir etkiye yol açtığı fikrini savundukları da söylenebilmektedir. Her katılımcının, Türkiye'nin terörle mücadelesinde en başarılı zamanı iki dönemde ele aldıkları görülmektedir. Katılımcılara göre terörle mücadelede en başarılı dönem, ilk olarak terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi sürecidir. İkinci olarak ise, 2015 ve sonrasında hendek olaylarının ve çözüm/açılım sürecinin ardından terörle mücadeledeki kararlı tutumun ve uygulamaların, tüm katılımcıların ortak görüşü olması dikkat çekmektedir. Öcalan'ın yakalanması ile terör örgütünün dağılma sürecine girdiği ve örgütün psikolojik açıdan büyük bir darbe aldığı söylenebilmektedir. Bu nedenle katılımcıların terörle mücadelede en başarılı süreç olarak bu dönemi işaret etmeleri

anlaşılabilir ve beklenen bir değerlendirme olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci en başarılı dönem olarak üzerinde görüş birliğine varılan zaman diliminin ise, 2015 sonrası dönem olduğu ortaya çıkmaktadır. Çözüm ya da diğer bir ifade ile açılım süreci olarak adlandırılan ve büyük sıkıntıların yaşandığı dönemin ardından şehirlerin yeniden yapılandırılıp alan hakimiyetinin sağlanması ile siyasi iradenin, bazı siyasi partilerin ve terörle mücadelenin içerisinde yer alan tüm kurumların hep birlikte taviz vermeden kararlı politikalar uygulaması, katılımcılar tarafından terörle mücadelede en başarılı dönem olarak belirlenmektedir.

Katılımcılar arasında sık tekrarlanan bir diğer konunun da son yıllarda terörle mücadele kapsamında yerli ve milli savunma sanayindeki gelişmeler olduğu tespit edilmektedir. Özellikle Katılımcı 1, Katılımcı 4, Katılımcı 5 ve Katılımcı 7'nin İHA ve SİHA'ların terörle mücadelede kullanılmasının sürece olumlu yönde katkı sağladığını savundukları izlenmektedir. Özellikle PKK terör örgütünün ilk yıllarında yaşanan silah ve teçhizat eksikliğinin terörle mücadelede sorunlara yol açtığı düşünüldüğünde, katılımcıların işaret ettiği yerli ve milli savunma sanayindeki gelişmelerin önemi daha iyi bir şekilde anlaşılabilir. Terörle mücadelede sahada aktif şekilde çalışan ya da çalışmış olan katılımcılar gibi, tüm katılımcıların bu gelişmeleri önemsemeleri ve terörle mücadelede büyük bir katkı olarak değerlendirmeleri dikkat çekici noktalardan birini oluşturmaktadır.

Yine tüm katılımcıların 15 Temmuz 2016'da Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tarafından planlanan kalkışmayı da bölücü terör kapsamında değerlendirdikleri izlenmektedir. Yaşamlarının bir döneminde ve bir şekilde kendilerinin de FETÖ mağduru olduklarını belirten katılımcıların bu nedenle FETÖ hakkında ortak görüşe vardıkları düşünülebilir.

Terörle Mücadele Sürecinde Stratejik İletişim teması çerçevesinde terörle mücadeledeki en önemli eksiklik konusunda neredeyse tüm katılımcılar tarafından ileri sürülen ortak görüş olarak, şimdiye kadar terörle mücadelenin sadece askeri güçle yapıldığı ve diğer boyutların eksik bırakıldığı ifade edilmektedir. Katılımcı 1, ekonomik, eğitsel ve sosyal koşullar ile medyadaki dezenformatif haberleri; Katılımcı 2, devletin strateji eksikliğini ve bölgedeki yöneticilerin deneyimsizliğini; Katılımcı 3, devletin politikalarında tutarsızlığı ve bölge halkını bilinçlendirici çalışmaların yapılmamasını; Katılımcı 4, bölge ve örgüt hakkında yeterli bilgi ve deneyimi olmayan yönetici kadrolarını; Katılımcı 5, iletişimin eksik kaldığını ve bu nedenle terör hakkında halkı bilinçlendirecek bir merkez olmamasını; Katılımcı 6, devlet otoritesinin

eksikliği ile birlikte bölgenin az gelişmişliğini, çarpık kentleşmeyi ve toplumda farkındalık ve duyarlılık oluşturacak bilinçli ve stratejik çalışmaların eksikliğini; Katılımcı 7 ise, devletin terörle mücadele propagandasını yeterli derece güçlü yapamamasını, askeri ve teknik önlemlerin varlığına karşın bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarının eksik kalmasını ön plana çıkarmaktadır. Bu noktada tüm katılımcıların, terörle mücadeledeki en önemli eksiklik olarak terörizmle mücadele etmekten çok yalnızca teröristle mücadele edilmesine ve konuya iletişim disiplini de kapsayan bütünsel bir paradigmayla yaklaşılmasına üzerinde ortak bir sonuca ulaştıkları izlenmektedir. Bu nedenle terörle mücadelede gördükleri eksiklikler açısından, öncelikle toplumu bilgilendirecek iletişimsel faaliyetlere dikkat çektikleri görülmektedir.

Terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri olarak tüm katılımcıların interneti ve sosyal medyayı dile getirdikleri ancak bu noktada sosyal medyayı ve interneti terör örgütlerinin kamu kurumlarından daha etkin ve profesyonel şekilde kullandıklarını savunmaları dikkat çekmektedir. Ancak katılımcılar, geleneksel medyanın ve yüz yüze iletişimin de halen geçerliliğini koruduğuna işaret etmektedirler. İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın doğasından kaynaklanan iletişim kolaylığı, maliyet düşüklüğü, hız ve takip edilme zorluğu gibi çeşitli avantajları dikkate alındığında katılımcıların sosyal medyayı ve interneti incelemeleri anlaşılabilir bir nitelik taşımaktadır. Ancak günümüzde geleneksel medyanın bitmediğini ve sosyal medyanın geleneksel medyayı tamamlayacak şekilde kullanıldığı düşünüldüğünde katılımcılar, ortak bir görüş olarak terör örgütlerinin de geleneksel medyayı halen aktif şekilde propaganda amaçlı kullandıklarına işaret etmektedirler. Tüm katılımcıların, terör örgütlerinin geleneksel ve sosyal medyayı öncelikle propaganda amaçlı kullandıkları konusunda hemfikir oldukları da dikkat çekmektedir.

Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri konusunda tüm katılımcıların ortak görüş olarak emniyet birimlerinin terör örgütü kadar iyi bir şekilde propaganda yapamadıkları noktasında birleştikleri izlenmektedir. Katılımcıların uzmanlık alanlarının yanı sıra bu konuda toplumu bilgilendirecek çalışmaların önemini kavradıkları da saptanan bir diğer sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm katılımcıların bu konunun bir devlet politikası olarak emniyet güçlerince ve destek verecek kurum ve kuruluşlarla ortak şekilde ele alınması gerektiğine yönelik öne sürdükleri kuvvetli inanç, bu saptamayı doğrulamaktadır. Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 5 ve

Katılımcı 6'nın bu konuda özellikle uluslararası iş birliğinin önemine dikkat çektikleri görülmektedir. Söz konusu katılımcıların kendi uzmanlık alanları doğrultusunda bağlı oldukları birimlerde çalışırken en çok uluslararası iş birliği noktasında çeşitli sıkıntılar yaşamaları nedeniyle konuya bu perspektiften yaklaştıkları düşünülmektedir. Bazı katılımcıların bu konuda da yerli ve milli teknolojik gelişmeleri ön plana çıkardıkları ve böylece terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerine engel olunabildiği inancını paylaştıkları görülmektedir. Katılımcıların, terörle mücadelenin tüm toplumu doğrudan ilgilendiren en önemli konulardan biri olduğuna dikkat çektikleri ve bu nedenle bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmalarının hazırlanıp sürdürülmesi gerektiğine yönelik kapsayıcı bir yaklaşım sergiledikleri tespit edilmektedir.

Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı konusunda ise, yine tüm katılımcıların ortak görüşe sahip oldukları izlenmekte ve terör örgütlerinin devleti güçsüz, kendilerini güçlü ve eylemlerinin de meşru olduğuna yönelik bir algı yaratmak istedikleri noktasında birleştikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konuda terör örgütlerinin istedikleri algıyı yaratmak için haberleri ve görüntüleri bilinçli olarak çarpıttıkları fikrini de ortak bir şekilde savundukları saptanmaktadır. Ancak katılımcıların bu konuda terörle mücadeleden sorumlu kamu kuruluşlarının, terör örgütlerinin gerisinde kaldığını ve eylemlerden sonra doğru bilgilerin verilmemesi ile algı yaratacak ortamın terör örgütlerine bırakılmasını dile getirmeleri ve ilgili kamu kurumlarının bu yaklaşımını eleştirmeleri dikkat çekmektedir. Getirilen bu eleştiriler, özellikle Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 6 ve Katılımcı 7'nin görüşlerinin odak noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle devlet eliyle toplumu bilinçlendirecek ve toplumun konuya yönelik duyarlılığını ve farkındalığını artıracak çalışmaların önemi savunulmakta ve tüm katılımcıların bu görüş etrafında birleştikleri görülmektedir.

Terörle Mücadelede Toplumsal Destek ve Sürdürülebilirlik temasının analizinde tüm katılımcıların ortak olarak toplumsal desteğin önemine işaret ettikleri ve toplum desteği olmaksızın bu mücadelenin başarıya ulaşamayacağını belirtmeleri dikkat çekmektedir. Terör örgütünün ilk eylemini gerçekleştirdiği 1984 yılından bu yana 35 yıllık bir süreçte Türkiye'nin terörle mücadelesinin devam ettiği düşünülecek olursa toplumsal desteğin önemi açık bir şekilde anlaşılabilecektir. Terörle mücadele kapsamında özellikle yurt içindeki ve sınır ötesindeki terör örgütü üyeleriyle girişilen mücadele sırasında güvenlik kuvvetleri de kayıplar verebilmekte, şehit ve gazilerle karşılaşabilmektedir. Şehit cenazelerinde toplumun tüm

kesimlerinin bulunması ve terör örgütlerine karşı çok kuvvetli bir tepkinin gösterilmesi, kamuoyunda birlik ve güçlü mücadele mesajlarının verilmesinin, mücadelenin başarıya ulaşması açısından çok önemli olduğu düşünülmektedir. Tüm katılımcıların görüş ve düşüncelerinde bu desteğin önemine işaret ettikleri ancak toplum genelinde bu desteğin yetersizliğini eleştirdikleri görülmektedir. Yine katılımcıların toplum desteğinin ve terörle mücadelede hükümet politikalarında yakalanan tek sesliliğin sürdürülmesinin şart olduğuna yönelik açıklamalarda da ortak bir görüş birliğine vardıkları saptanmaktadır. Terörle mücadelede hükümet politikaları ne kadar başarılı olursa olsun sürdürülemediği müddetçe kalıcı bir başarıya ulaşılması mümkün olamayacaktır. Katılımcıların ileri sürdükleri görüşleri bu gerçeğin bilincinde olduklarını ve toplum desteği ile bu desteğin sürdürülebilirliğinin önemini kavradıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Bölücü terörün insan kaynağına ulaşma konusunda katılımcıların, terör örgütlerinin hedefinde öncelikle Kürt kökenli vatandaşların olduğuna işaret etmeleri ve sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı kesimlerin terör örgütleri tarafından hedef alındıklarını vurgulamaları dikkat çekmektedir. Tüm katılımcıların terör örgütünün hedeflediği insan profili içerisinde arkadaşlık, duygusal yakınlık, hemşehrilik, akrabalık ilişkileri, sosyal kültürel faaliyetler, etnik köken, din, sorunlu evlilikler, işsizlik ve ekonomik güçsüzlük gibi faktörleri ön plana çıkardıkları, çocukluk çağını kapsayan küçük yaş gruplarına yöneldiklerini ve cinsiyet ayrımı yapılmadığını dile getirdikleri izlenmektedir. Yine neredeyse tüm katılımcıların terör örgütlerinin insan kaynağı sağlamak için sosyal medyayı aktif şekilde kullandıklarını ileri sürdükleri görülmektedir.

Terörle mücadelede kamuoyunda farkındalığın ve desteğin yeterli düzeyde sağlanıp sağlanmadığına ilişkin görüşlerde, Katılımcı 2 ve Katılımcı 4 dışındaki tüm katılımcıların bu konuda kamuoyunda yeterli bir farkındalık ve desteğe ulaşamadığını belirttikleri izlenmektedir. Ancak tüm katılımcıların kamuoyundaki farkındalığın ve desteğin artırılmasına ihtiyaç duyulduğu ve bunun için de STK'lar başta olmak üzere, üniversitelerin ve medyanın üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde oldukları tespit edilmektedir. Toplumun konu hakkındaki farkındalığını ve desteğini artırmak için kamu kurumlarında mutlaka bilgilendirici çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulayan katılımcıların, bu noktada terörle mücadelede iletişimsel çalışmaların önemine yönelik bütünsel bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Tüm katılımcıların kamuoyunda farkındalık ve

desteğin artması için medyanın önemi noktasında da hemfikir oldukları özellikle Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 6 ve Katılımcı 7'nin, kamu kurumlarının sosyal medya hesaplarında konuya yönelik bilgilendirici ve bilinçlendirici çalışmaların önemine değindikleri izlenmektedir.

Terörle etkili ve sürekli mücadele kapsamında toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler hakkında katılımcılar, topluma hitap eden iletişim çalışmalarının uygulanmasının yanı sıra kamu kurumlarında geleneksel ve sosyal medyanın kullanılmasının önemli katkılar sağlayacağını değerlendirmektedirler. Kamuoyunun toplumsal duyarlılığını ve desteğini artırmada terörle mücadeleye yönelik iletişim odaklı çalışmaların yaygınlaştırılması gerektiğini savunan katılımcılardan özellikle Katılımcı 1, Katılımcı 3, Katılımcı 5, Katılımcı 6 ve Katılımcı 7'nin kamuoyunu bilgilendirici çalışmalara sosyal medyanın mutlaka dahil edilmesi gerektiğine işaret ederek çalıştıkları birimlerde yaşadıkları temel sorunlar çerçevesinden konuya yaklaştıkları söylenebilmektedir.

Terörle Mücadelede Geleneksel ve Sosyal Medya temasında ise, tüm katılımcıların terörle mücadelenin dinamik bir süreç olduğuna ve bu süreçte mutlaka geleneksel ve sosyal medyadan yararlanılması gerektiğine yönelik görüşlerinin ortak paydada buluştuğu gözlenmektedir. Terörle mücadelenin tüm toplumu yakından ve doğrudan ilgilendiren en önemli konulardan biri olması dolayısıyla, bu mücadelenin toplumun her kesimine doğru bir şekilde anlatılabilmesi büyük önem taşımaktadır. Terörle mücadeleyi, bu mücadelenin gereğini ve izlenen politikaları tüm topluma en doğru ve en hızlı şekilde aktarabilecek mecranın ise, geleneksel ve sosyal medya olduğunu söylemek mümkündür. Temayı oluşturan görüş ve düşünceler incelendiğinde, tüm katılımcıların bu bilginin önemine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Devlet eliyle yürütülen terörle mücadelenin tüm topluma ulaşabilmesi için geleneksel medyayı tamamlayacak şekilde sosyal medyanın da mutlaka kullanılmasının önemine değinen katılımcıların her biri, terörle mücadele eden sorumlu kurumları genel anlamda medyayı terör örgütleri kadar profesyonel şekilde kullanamadığı için eleştirmekte ve hem geleneksel hem de sosyal medyanın terörle mücadelede ilgili kurumlar tarafından kamuoyu yaratacak şekilde aktif olarak kullanılmasının önemine odaklanmaktadır.

Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın ilgili kamu kurumları tarafından kullanılması tüm katılımcılar tarafından günümüzde temel koşul olarak

değerlendirilmekte ve bu konuda DAESH'in sosyal medya aracılığıyla tüm dünyaya servis ettiği vahşet görüntülerinin profesyonel şekilde propaganda amaçlı kullanıldığına dikkat çekmektedirler. İnternet ve sosyal medyanın önemi konusunda tüm katılımcıların DAESH'in videolarına ve paylaşımlarına yönelik örnekler verdiği göze çarpmaktadır. Terör örgütlerinin internet ve sosyal medya kullanımında Katılımcı 1, hem geleneksel medyadan hem de internetten toplumu korkuya ve paniğe sürükleyecek şiddet ve vahşet görüntülerinin aktarılmasını; Katılımcı 2, terör örgütlerinin sosyal medyada manipülasyon ve dezenformasyon içeren bilgilerin hızla yayılmasını; Katılımcı 3, terör örgütlerinin emniyet birimlerine yakalanmadan iletişim kurmalarını ve propaganda amaçlı örgütün genel politikalarını anlatmalarını; Katılımcı 4, sosyal medyadaki denetim güçlüğü, internet üzerinden haberleşmeyi ve politikalarını daha çok kitlelere duyurduklarını; Katılımcı 5, dehşet ve şiddet içeren görüntülerin propaganda amaçlı yayınlanmasını, toplum üzerinde baskı ve korku oluşturulmasını, örgüte eleman temin edilmesini, devletin kontrolünden kaçıp gizli iletişim sağlanmasını ve kendi aralarındaki bilgilerin ve eylemlerin hızlı şekilde yayılmasını; Katılımcı 6, terör örgütlerinin legal alandaki propaganda faaliyetlerinden illegal alandaki kurye haberleşme sistemlerine kadar yoğun bir şekilde kullanılmasını ve Katılımcı 7 ise, doğruluğu belli olmayan bilgilerin hızla yayılarak örgüte sempatzan kazanılmasını ön plana çıkardıkları saptanmaktadır.

Medyanın terörle mücadeleyle yönelik yaklaşımı konusunda katılımcıların medyanın sorumluluğunun altını çizdikleri ve terör haberlerinin dili ile bu haberlerin sunumunda medyayı eleştirdikleri göze çarpmaktadır. Katılımcı 1, medyanın bu konuda gerekli hassasiyeti göstermemesinin terör örgütlerinin işine yarayacağına; Katılımcı 2, medyanın bilinçsizliğinin kamu çıkarına ters düştüğüne; Katılımcı 3, medyada bilinçsiz haber sunumunun kan, vahşet ve şiddet görüntülerinin terör örgütünün propagandasını yaptığına; Katılımcı 4, terör haberlerinde bilinçli bir yaklaşımın olmamasının terör örgütü lehine propaganda sonucu doğurduğuna; Katılımcı 5, medyanın reyting kaygısının terörle mücadeleye verdiği zarara; Katılımcı 6, örgüte prim kazandıracak ve örgütün propagandasını yapacak görüntülerin yayınlanmasının yol açacağı zararlara ve Katılımcı 7 ise, terörle mücadeleye yönelik yayınların yetersizliğine odaklanmaktadır. Bu noktada katılımcıların, medyada terör haberlerinin sunumunda en önemli unsuru doğru haber dili olarak değerlendirdikleri tespit edilmektedir. Her bir katılımcının medyada terör haberlerinin örgütün propagandasını yapmayacak ve toplumda korku ve panik

yaratmayacak şekilde aktarılması gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde oldukları saptanmaktadır.

Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli düzeyde görmediklerini belirten katılımcıların, bu konuda devletin terör örgütlerinin gerisinde olması dolayısıyla sosyal medya üzerinden verilen mücadelenin eksik kaldığı ancak bunun terörle mücadele sürecinin tamamını olumsuz yönde etkilediği konusunda görüş birliğine vardıkları ifade edilebilmektedir. Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 2'nin kendi uzmanlık alanı ve görev aldığı birim itibarıyla konudaki eksikliklere dikkat çektiği ve bu konuda uluslararası iş birliğinin önemi üzerinde durduğu görülmektedir. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nden Katılımcı 3'ün de Katılımcı 2 ile benzer görüş ve düşüncelere sahip olduğu ve konunun Türkiye ile sınırlı olmadığı için mutlaka uluslararası iş birliğini gerekli kıldığını dile getirdiği izlenmektedir. Katılımcı 5, Katılımcı 6 ve Katılımcı 7'nin de konu hakkında benzer düşünceleri savundukları görülmektedir. Bu noktada Katılımcı 5'in, devlet kararıyla terör içeriklerinin engellenebildiğini; Katılımcı 6'nın bu içeriklerin devlet eliyle yasaklanabileceğini ancak yasaklamanın çözüm olamayacağını; Katılımcı 7'nin ise, teknik alt yapı ve hukuki anlamda yasal düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle dünya çapında iş birliğinin önemini vurguladığı dikkat çekmektedir. Katılımcıların kendi çalıştıkları birimler ve uzmanlıkları haricinde bu konudaki genel sorunlar hakkında da bilgi ve deneyim sahibi oldukları için benzer açıklamalarda bulunduklarını söylemek mümkündür.

Terörle mücadelede geleneksel ve sosyal medya teması kapsamında katılımcıların analiz edilen görüşleri incelendiğinde tüm katılımcıların terörle mücadele sürecinde internetin ve sosyal medyanın önemi konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Ancak interneti ve sosyal medyayı terör örgütlerinin algı yaratmak ve propaganda yapmak amacıyla çok daha yoğun bir şekilde kullandıklarını ifade eden tüm katılımcıların, bu konuda devletin, terör örgütlerinin gerisinde kaldığı noktasında birleşmeleri dikkat çekici bir değerlendirme olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımında ise, yine tüm katılımcıların ortak paydada buluştukları ve medyanın bu konuda daha duyarlı olması gerektiğine ve özellikle şiddet ve vahşet içeren görüntülerin medyada yer almaması gerektiği noktasında görüş birliğine vardıkları söylenebilmektedir. İncelenen bu tema kapsamında terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli bulmadıklarını ifade eden katılımcıların, bu konuda uluslararası iş birliklerinin önemine değindikleri ve tüm

dünyanın bu konuya yönelik ortak bir duruş ve mevzuat belirlemedikleri takdirde terör örgütlerinin başarıya ulaşacakları tehlikesine dikkat çektikleri görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlığın bilinen tarihinden günümüze kadar terör örgütleri ve onların terör eylemleri devam edegelmiştir. Başlangıçta çoğunlukla inanç temelli terör örgütleri ve terör eylemleriyle karşılaşılmaktayken özellikle Sanayi Devrimi sonrası terör örgütleri ve terör eylemleri de farklılık göstermiş; ideolojik ve etnik motifli terör örgütleri de ortaya çıkmıştır. İletişim imkanlarının baş döndürücü bir süratle gelişmesi ve buna bağlı olarak yaşanan küreselleşme sonrası terör örgütleri de kabuk değiştirmiş, dünyanın birçok yerinde örgütlenen ve eylem yapabilen örgütlerle karşılaşmıştır. Hatta bu örgütlerden biri, 11 Eylül 2001’de Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan birçok saldırı ve neticesinde binlerce insanın hayatını kaybetmesine ve yaralanmasına, ABD’nin simge yapılarının ve kurumlarının hedef alınmasıyla o zamana kadar tahmin edilemeyecek büyüklükte bir eylemi gerçekleştirebilmiştir. Bu örgüt, dünyanın teknolojik, ekonomik ve askeri açıdan en güçlü ülkesi olarak gösterilen ABD’nin simgesel yapılarına ve kurumlarına yönelik birçok eylemi aynı günde gerçekleştirerek dünyanın tümünde büyük bir kaygı ve korkuya neden olmuştur. Bu olaylarla birlikte terörle mücadele alanında dünyanın jandarmalığını yaptığını iddia eden bir ülkenin, terör eylemleri karşısında ne kadar çaresiz kaldığının bütün dünya tarafından görülmesi, birçok terör örgütü açısından motive edici olmuştur. 11 Eylül 2001 tarihinden sonra da dünyanın tümünde terörle mücadele neredeyse tüm ülkelerin öncelik sıralamasında birinci sıraya oturmuştur.

Dünyanın farklı yerlerindeki hükümetler zaman zaman terörle mücadele konusunda politika değişiklikleri göstermekte ve maalesef bazı durumlarda terör örgütleri ile birlikte hareket etmekte hatta onlara silah ve finansal destek sağlayabilmektedirler. Bu çalışmanın genelinde de değinildiği üzere terörle elde edilecek hiçbir kazanım meşru ve kalıcı olamaz. Terörle mücadelenin mutlak başarıya ulaşabilmesinde ulusal kamuoyunda ve uluslararası alanda iş birliği yapmak en önemli gereklerdir. Bilinen bazı örneklerde olduğu üzere dönemsel olarak hükümetler tarafından desteklenen terör örgütlerinin olması, en önemli sorunlardan biri olarak karşımızda durmaktadır. Kendilerini çağdaş demokrasinin savunucusu olarak gösteren bazı ülkelerin hükümetleri, gizli ya da açık olarak terör örgütleriyle beraber hareket etmektedir. Ancak bazen açık ve örtülü olarak terörü destekleyen ülkelerin de terörün mağduru olabildiği

ve terörün onların da canını yakabildiği görülmektedir. Bu yüzden terörün her türlüşünün kabul edilemez olduğu, insan hayatına ve insanların huzuruna kast eden terör örgütlerine ve eylemlerine karşı tüm dünyada topyekûn samimi bir mücadelenin gerektiği unutulmamalıdır.

Tarihsel sürece bakıldığında devletlerin, terörle mücadele konusunda silahlı güce dayalı sert ve radikal politikalar izleyerek daha çok kendilerinin devlet olarak bütünsel varlığına yönelen terör içerikli iç ve dış tehditleri veya bu tehdide yol açan terör örgütlerini silahlı mücadele yöntemleriyle ortadan kaldırma anlayışı üzerine kurguladıkları görülmektedir. Ancak bu anlayışın eksik kaldığının ve terörü yaratan tüm koşullarla mücadele edilmeden ve terörle ilgili algının doğru yönetilmeden başarılı olunamayacağının zamanla anlaşılması, bu konuda farklı bir paradigma ile hareket edilmesini beraberinde getirmiştir. Devletin silahlı güçleriyle gerçekleştirilen mücadelenin ‘teröristle mücadele’ olduğu; ancak eğitim, yatırım, sosyal olanakların iyileştirilmesi ve kamuoyunun etkin bilinçlendirilmesi gibi devletin silahlı güçlerinin dışında kalan alanlarda verilecek mücadelenin gerçek anlamda ‘terörle mücadele’nin en önemli parçası olduğu anlaşılmıştır. Bu anlayış üzerine gelişen ve terörle ancak teröre neden olan ekonomik, ideolojik, etnik, siyasi ve sosyo-kültürel sebeplerin de dikkate alınarak mücadele edilmesi gerektiği fikri, terörle mücadelede bütüncül, kapsamlı ve kalıcı başarıya odaklanan yeni bir bakış açısını ortaya çıkarmıştır. Bu yeni bakış açısının kabul görmesi, terörle mücadele kapsamında silahlı mücadelenin yanı sıra birçok alanda çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Kanımızca bu alanların içinde en önemlilerinden biri de disiplinlerarası bir bilim dalı olan iletişimin stratejik bir biçimde uygulanmasıdır.

İçinde yaşanan ve ‘İletişim Çağı’ olarak adlandırılan süreçte iletişim imkanları inanılmaz bir hızda gelişmekte ve değışmektedir. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, zaman ve mekan kavramını ortadan kaldırarak enformasyonun kesintisiz ve sınırsız bir şekilde dünya çapında akmasına imkan sağlamaktadır. Bu olanaklar, herkese açıktır. Elbette kötü niyetli kişiler ve gruplarla birlikte terör örgütleri de internet teknolojilerinin sağladığı olanaklardan yararlanmak için ellerinden gelen çabayı göstermektedirler. Terörle mücadele eden kamu kurumları da mücadelede başarılı olmak, ulusal ve uluslararası alanda destek sağlamak ve algıyı doğru yönetmek için bütün iletişim araçlarıyla birlikte iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri takip etmek ve bunları etkin bir şekilde kullanmak durumundadırlar.

İletişim teknolojilerinin günümüzde en öne çıkan alanı da sosyal medya olarak adlandırdığımız internet teknolojileridir. Sosyal medyanın herkes tarafından alan ve içerik oluşturup bu içerikleri paylaşmaya imkan sağlaması ve interaktif yapısı, bütün terör örgütlerinin ilgisini çekmiştir. Terör örgütleri neredeyse geleneksel iletişim ve medya yöntemlerini kullanmaktan vazgeçmiş, sosyal medyayı çok etkin biçimde kullanmaya başlamışlardır. Türkiye’de kamu kurumları terörle mücadelede çağın çok önemli bir enstrümanı olan sosyal medyayı yeterince etkin kullanmayı başaramamış ve etkili stratejik çalışmalar gerçekleştirememiştir. Oysa sosyal medya, özellikle son 10 yıldır farkına varılan ve bazı ülkeler tarafından terörle mücadele alanında algıyı yönetmekte de stratejik olarak kullanılan bir araçtır.

Dünyada milyarlarca kullanıcıya sahip sosyal medya ortamları, terör örgütlerine çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Bunların başında; kendi örgüt içi iletişimlerinin kolaylıkla sağlanması, örgüt propagandasının yapılması, örgüte eleman temin edilmesi ve finansal kaynak sağlanması gelmektedir. Sosyal medyanın sunduğu bu imkanlar, sadece terör örgütleri için değil, terörle mücadele eden kamu kurumları dahil herkes tarafından kullanıma açıktır. Ancak Türkiye’de terörle mücadele eden kamu kurumları, sosyal medyanın sunduğu imkanları yeterince önemsememekte ve terör örgütleri kadar profesyonel ve etkin bir şekilde kullanamamaktadır. Oysa iletişim imkanlarının ve sosyal medyanın bu kadar geliştiği çağımızda terörle stratejik mücadele açısından olmazsa olmaz unsurlardan biri de algıyı yönetmektir. Bunun en doğru yöntemi de sosyal medyanın sunduğu imkanlardan faydalanmaktır. Türkiye’de terörle mücadele eden bazı kurumlarda medya ve halkla ilişkiler gibi birimlerin varlığı bilinmektedir. Ancak internet teknolojilerinin ve sosyal medyanın stratejik ve planlı bir şekilde kullanılmasına yönelik bir kurum ya da kurumların içinde buna yönelik bir birim bulunmamaktadır. Kurumların sahip oldukları resmî internet siteleri ve sosyal medya hesapları da sadece kurumların faaliyetlerini duyurmak, kurumu tanıtmak maksadıyla kullanılmaktadır. Oysa bu alan, terörle stratejik mücadelenin yapılabilmesi için kullanılabilecek en doğru mecradır. Dünyada ve Türkiye’de gençlerin sosyal medyayı daha yoğun kullandığı bir gerçektir. Ancak gençlerin çoğunluğu, sosyal medyadan edindiği enformasyonu sorgulamadan kabul etmektedir ve sosyal medyada bilgi kirliliği ve çok sayıda dezenformatif içerik bulunmaktadır. Türkiye’de orta öğretimde ve bazı üniversitelerde medya okuryazarlığı konusunda dersler bulunmaktadır. Ancak günümüz şartlarında medya okuryazarlığının yanı sıra hatta ötesinde bilinçli internet ve sosyal medya kullanımına yönelik eğitim verilmesi bu alanda yaşanan sorunların giderilmesine,

örgütlerin sanal ortamlar aracılığıyla elde ettikleri kazanımların ve propaganda yöntemlerinin engellenmesine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Terörle mücadele eden kurumlarda ya da oluşturulacak yeni bir yapılanma içerisinde bu alanda profesyonelleşmiş kişiler tarafından yürütülecek stratejik, planlı ve bilinçli faaliyetler ve bilgilendirmeler, bu mücadeleye çok olumlu katkı sağlayacak ve elde edilecek başarının kalıcı olmasına yardımcı olacaktır. Terör örgütlerinin, sosyal medyayı çok hızlı ve dezenformatif bir araç olarak kullandıkları bilinen bir gerçektir. Kamu kurumları bu ortamları terör örgütlerinin aksine enformatif ve hızlı bir biçimde kullandığında terör örgütlerinin manipülasyon ve propaganda çalışmaları boşa çıkacaktır. Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, terör örgütlerince yapılacak dezenformasyona imkan tanınmaması terör mücadelesinde yanlış algıların önüne geçerek toplumun tümünden mücadeleye destek alınmasında rol oynayacaktır. Bu alanda ulusal ve özellikle uluslararası iş birliği platformlarının oluşturulması ve her ülkenin terörle mücadelede bu platforma samimi olarak destek vermesi, bütün dünyada terörle mücadeleye çok önemli katkı sağlayacaktır.

Unutulmamalıdır ki terörle mücadele sadece silahla yapılan mücadele yöntemine indirgenemez, bu olsa olsa teröristle mücadeledir. Günümüzde internet teknolojileri ve sosyal medyanın stratejik, bilinçli ve etkin şekilde kullanılması, terörle mücadelede silahlı mücadele kadar önemli bir yer tutmaktadır. Böylece toplumsal duyarlılık ve farkındalık yaratılarak terörle mücadele ile elde edilen sonuçların başarılarının kalıcı olması mümkün olabilecektir. Terörle mücadelenin stratejik iletişim çalışmalarıyla birlikte ele alınması sonraki nesillerin terör sorunuyla karşılaşmamasının teminatı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdurrahmanlı, Elvin (2018). “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5(18), 586-605.
- Acar, Ünal ve Urhal, Ömer (2007). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm*. Ankara: Adalet Yayınları.
- Açıkgöz, Reşat (2013). “İntihar Saldırıları: Terör mü Özgürlük Arayışı mı?”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 303-330.
- Aiello, Luca Maria, Petkos, Georgios and Corney David (2013). “Sensing Trending Topics in Twitter”, *IEEE Transactions on Multimedia*, 15(6):1, 1-15.
- Akar, Erkan (2011). *Sosyal Medya Pazarlaması, Sosyal Web'te Pazarlama Stratejileri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Akgün, Birol (2001). “Türkiye ve Terörizm Raporu”. *Türkiye Barolar Birliği (2006)*. Ankara: TBB Yayınları 107.
- Akkaya, A. H., Jongerden, J. ve Şimşek, B. (2015). *İsyandan İnşaya- Kürdistan Özgürlük Hareketi*. Ankara: Dipnot Yayınları, 147-149.
- Aksoy, Yaşar (2019) *Hasan TAHSİN “Yürekler Selanik”*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 210-218.
- Alderson, Alexander (2010), *Understanding Counterinsurgency: Doctrine, Operations, and Challenge*, T. Rid ve T. Keaney (Eds.), Britain, London: Routledge, 28-45.
- Alexander, Yonah (1980). *Çağdaş Terörizm, Stratejik Boyutlar*. Uluslararası NATO Semineri Tebliği, İstanbul.
- Alikılıç, Özlem Aşman (2011). *Halkla İlişkiler 2.0, Sosyal Medyada Yeni Paydaşlar, Yeni Teknikler*. Ankara: Efil Yayınları.
- Al-Rawi, Ahmed and Groshek, Jacob (2018). “Jihadist Propaganda on Social Media: An Examination of ISIS Related Content on Twitter”, *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism*, 8(4), 1-15.
- Althusser, Louis (2003). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Çev: A.Tümertekin), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Altunok, Taner ve Denizler, Olcay (2009). “Terörizmin Yasal Olmayan Finans Kaynakları”, Çakmak, Haydar ve Altunok, Taner (Editörler). *Terörizmin Finansman ve Ekonomisi*, Ankara: Barış Platin Kitabevi.

- Amble, John Curtis (2012). “Combating Terrorism in the New Media Environment”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(5),339-353.
- Anık, Cengiz (2011). “Toplumsal Zihniyet Aracılığı ile Sosyal Kontrol”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2 (1), 101-115.
- Arıboğan, Deniz Ülke (2007). *Terör Korku Hali*. (4. Baskı). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Arkonaç, S. A. (1998). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Yayınları, 169.
- Armağan, İbrahim (1983). *Bilimsel Yöntem: Yöntembilim-1*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 27.
- Arslan, Hüseyin (2011). “Bir Doğrudan Eylem Hareketi Olarak Greenpeace (Yeşil Barış)”. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 23, 247-258.
- Ata, Rıdvan ve Yıldırım, Kasım (2016). “Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersi Kapsamında İnternet ve Sosyal Medya Kullanımları”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(2), 581-602.
- Atabek, Nejdet (2003). “Propaganda ve Toplumsal Kontrol”. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(2), 4-12.
- Atalay, Ahmet, Akbulut, A. Kürşat ve Yücel, Ali Serdar (2013). “Bireylerin Sosyal Algı ve Sosyalleşme Düzeylerinin Gelişiminde Rekreatif Uygulamaların Önemi”, *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(1),18-29.
- Atasoy, Fahri (2007). “Kültürler Üzerinde Bilişim Devriminin Etkileri”. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 163-178.
- Avcı, Özkan (2018) “Propaganda Çeşitleri”, KARACA Mustafa ve ÇAKI Caner (Ed.), *İletişim ve Propaganda*. Konya: Eğitim Yayınevi, 75-114
- Avşar, Zakir (1992). *Kitle İletişim Araçları ve Terör*. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Avşar, Zakir (2002). “Terör Haberleri ve Medya”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 21-44.
- Avşar, Zakir (2009). “Terörizmle Küresel Mücadele Stratejisi İçinde Medyanın Yeri Ne Olmalı?” M. Şeker ve N. T. Şeker (Editörler). *Terör ve Haber Söylemi*, İstanbul: Literatürk Yayınları.
- Avşar, Zakir (2017). İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik. *TRT Akademi*, 2(3), 115-132.

- Aydemir, Aslı Telli ve Çelebioğlu, Hüsniye (2012). “Yeni Medya Arayüzünde Örgütsüzleşme, İktidar ve Dönüşen Direniş Kültürü”. Z. T. A. Süalp & B. Çelik. (Haz.). *Devrim Yahut Vasat: Üretim, Deneyim ve Teknoloji içinde*. Ankara: Bağlam Yayıncılık, 124-156.
- Aydemir, Emrah (2018). “Terörle Mücadele Aracı Olarak Kamu Diplomasisi”. *Ulakbilge*, 6(23), 509-524.
- Aydın, İhsan (1971). *Kültür Kavramı ve Gençlik*. İstanbul: Gün Matbaası.
- Aydın, Sancar (2015). *Terör Örgütlerinin İnternet Ortamında Yaptığı Çalışmalarda Taban Oluşturma ve Eleman Kazanma Faaliyetleri (PKK Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Kara Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 31.
- Ayhan, Bünyamin ve Çifçi, Muhammet Emin (2018). “İŞİD, Propaganda ve İslamofobi”. *MEDİAD-Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-32.
- Aykol, Hüseyin (2010). *Türkiye’de Sol Örgütler: Bölüne Bölüne Büyümek*. Phoneix, Ankara, 36-38.
- Aytaş, Gıyasettin ve Kaplan, Kadir (2017). “Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 291-310.
- Aytepe, Oğuz (2003) “Milli Mücadelede Manda Sorunu ve Mustafa Kemal’in Yaklaşımı”, Ankara Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü, *Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 24, 475-486.
- Aziz, Aysel (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aziz, Aysel (2011). *Siyasal İletişim*. İstanbul: Nobel Yayınları, 160-161.
- Bakken, Nicholas W. (2007). *The Anatomy of Suicide Terrorism: A Durkheimian Analysis*, International Foundation for Protection Officers, 1.
- Bal, Mehmet Ali (2005). *Savaş Stratejilerinde Terör*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 40.
- Balcı, Ali (1989). “Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1).
- Balcıoğlu, İbrahim (2014). “İnternet Kullanımı ve Getirip Götürdükleri”. *Somuncubaba Dergisi*, 64-67.
- Ballı, Rafet (1991). *Kürt Dosyası*, İstanbul: Cem Yayınevi, 441-442.

- Baloğlu, Burhan (2006). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. (3. Baskı). İstanbul: Der Yayınları: 203, 23.
- Balzacq, Thierry ve Ensaroğlu, Yılmaz (2008). *İnsan Hakları ve Güvenlik: Türkiye, İngiltere ve Fransa*, (Çev: A. Özsoy). İstanbul: TESEV Yayınları, 26-28.
- Baran, Sinan (2017). *Dijital Medya ve Algı Yönetimi*. 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-II, Muş, 9-22.
- Baş, Türker ve Akturan, Ulun (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Güncellenmiş 2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, İsmail ve Özbay, Hüseyin (2016). *Avrupa’da İslamofobi ve Aşırı Sağ Hareket’in Yükselişi*. Bartın Üniversitesi Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (01-02 Aralık 2016). Bartın Üniversitesi Yayınları, 29, 287-301.
- Başkale, Hatice (2016). “Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bayhan, Vehbi (2014). “Yeni Toplumsal Hareketler ve Gezi Parkı Direnişi”. *Birey ve Toplum*, 4(7), 23-57.
- Bektaş, Arsev (2002). *Siyasal Propaganda; Tarihsel Evrimi ve Demokratik Toplumdaki Uygulamaları*, Ankara: Bağlam Yayıncılık, 37-38.
- Bıçakçı, Salih, Ergun, Doruk ve Çelikkpala, Mitat (2016). “Türkiye’de Siber Güvenlik”, S. Ülgen ve G. Kim. (Editörler), *Türkiye’de Siber Güvenlik ve Nükleer Enerji*, İstanbul: Edam Yayınları, 30-50.
- Biber, A. (2004). *Halkla İlişkilerde Teorik Bir Çerçeve*. Ankara: Vadi Yayınları, 37.
- Biber, Ayhan (2005). “Felsefe ve Edebiyatda Küresel Düşler, Küresel Kabuslar”, Filiz Başkan (Hazırlayan), *Küreselleşmenin Yüzleri*. İstanbul: Everest Yayınları, 43-62.
- Biber, Ayhan (2006). *Sivil Toplum Örgütlerinde Halkla İlişkiler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Biber, Ayhan (2007). *Halkla İlişkilerde Temel Kavramlar*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bien, David D. (1990). François Furet, the Terror, and 1789, *French Historical Studies*, 16(4). 777-783.

- Bila, Fikret (2004). *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler: Hangi PKK?*. Ankara: Ümit Yayınları.
- Bilgiç, Mehmet Sadi (2009). “Terör ve Terörle Mücadele”. *Bilgesam Yayınları Dergisi*, 92-121.
- Bingöl, Oktay (2016). “Yeni Güvenlik Yaklaşımları ve 21. Yüzyıl Güvenlik Sorunları”, (H. Çomak, C. Sancaktar, S. Demir (Editörler). *Uluslararası Güvenlik, Yeni Politikalar, Stratejiler ve Yaklaşımlar*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Bizina, Margarita and Gray, David H. (2014). “Radicalization of Youth as a Growing Concern for Counter-Terrorism Policy”, *Global Security Studies*, 5(1), 72-79.
- Björge, Tore (2005) “Introduction to Terrorism”, (Ed. Tore Björge), *Root Causes of Terrorism Myths, Reality and Ways Forward*, UK: London, Routhledge, 1-16.
- BM Raporu (2011). *Report of the Secretary-General’s Panel of Inquiry on the 31 May 2010 Flotilla Incident*, Sir Geoffrey Palmer et al, 60-61.
- Boot, Max (2014). *Görünmeyen Ordular: Gerilla Tarihi*. (Çev: Fethi Aytuna). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bozkır, Volkan (2013). “Kamu Diplomasisinin Alanları ve Çerçevesi”, A. Yalçınkaya ve Y. Özgen. (Editörler). *Kamu Diplomasisi*, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Böke, Kaan (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Alfa Yayınları, 15- 17.
- Brown, James Alexander Campbell (1992). *Siyasal Propaganda*. İstanbul: Alternatif Üniversite Yayınları, 37-44.
- Brown, Michael and May, John (1992). *Greenpeace Yeşilbarış’ın Öyküsü*. (Çev. Sabir Yücesoy). İstanbul: Metis Yayınları.
- Brownell, Richard (2011). *American Counterculture of the 1960s*. Lucent Books.
- Bruinessen, Martin van (1992). *Kürdistan Üzerine Yazılar*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Brynjar, Lia and Hegghammer, Thomas (2004). “Jihadi Stratetic Studies: The Alleged Al Qaida Policy Study Preceding the Madrid Bombings”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 27:5.
- Budak, Gönül ve Budak, Gülay (1998). *Halkla İlişkiler Davranışsal Bir Yaklaşım*. (2. Baskı), İzmir.

- Bukow, Sebastian (2005). *Internal Security and The Fight Against Terrorism in Germany*, Berlin: Humboldt University.
- Bulut, Faik (2016). *Kim Bu Fethullah Gülen? Dünü-Bugünü-Hedefi*. (4. Baskı). İstanbul: Berfin Yayınları, 116-117.
- Bulut, Feryat (2011). “68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye’de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı”. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 11(23), 123-149.
- Büsching, Stephan (2009). *Rechtsstaat und Terrorismus-Untersuchung der Sicherheitpolitischen Reaktionen der USA, Deutschland*. Großbritannies auf den internationalen Terrorismus, Berlin: Peter Lang.
- Büyüköztürk, Şener, Çakmak, Ebru Kılıç, Akgün, Özcan E., Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Byers, Bryan D. and Jones, James A. (2007). “The Impact of the Terrorist Attacks of 9/11 on Anti- Islamic Hate Crime”, *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 5(1).
- Byman, Daniel (1998). “The Logic of Ethnic Terrorism”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 21(2), 149-169.
- Can, Faruk (2005). *Bilgi Çağının Gündümlü Silahı Medya*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Cantenar, Ömer Faruk ve Tümlü, Fatih (2016). “PKK Terör Örgütünün Eylemlerinin Güvenlik Güçleri Zayıyatı Açısından Anilizi”. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt. 26, Sayı.1.
- Caşın, Mesut Hakkı (2008), *Uluslararası Terörizm*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Chaliand, Gerard and Blin, Arnaud (2007). “Zealots and Assassins”, Schneider, Edward, Kathryn, Pulver and Browner Jesse (Eds.), *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, California: University of California Press.
- Chomsky, Noam (1997). *Demokratik İdeallerin Çöküşü*, (Çev: C. Cerit), İstanbul: Pınar Yayınları.
- Chomsky, Noam (1999). *Terör Ne? Terörist Kim?*, Ankara: Ütopya Yayınları, 44-58.
- Chomsky, N. (2004). *Korsanlar ve İmparatorlar*. (2.Baskı). Yeni Zaman Yayınları, 8.
- Chomsky, Noam (2014). *Halk Üzerinden Kazanç Neoliberalizm ve Küresel Düzen*. (Çev: S. Evren), İstanbul: Everest Yayınları.

- Chomsky, Noam and Herman Edward S. (2002). ***Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media***. New York: Pantheon Books, 7-35.
- Clausewitz, Carl Von (2007). *Savaş Üzerine*. (Çev. Selma Koçak). İstanbul: Doruk Yayınları, 29-30.
- Cohen-Almagor, Raphael (2002) *İfade, Medya ve Etik*. (Çev.Şad, Süleyman Nihat). Ankara: Phoenix Yayınları.
- Cotler, Irwin (1998). “Towards a Counter- Terrorism Law and Policy”. ***Terrorism and Political Violence***, 10(2).
- Countering the Use of the Internet for the Terrorist Purposes-Legal and Technical Aspects. (2011). United Nations Counter-Terrorism Implementation Task Force Working Group Compendium Report, 3-5. http://www.un.org/en/terrorism/ctitf/pdfs/WG_Compendium-Legal_and_Technical_Aspects_2011.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.
- Crelinsten, Ronald (2014). Perspectives on Counterterrorism: From Stovepipes to a Comprehensive Approach. ***Perspectives on Terrorism***, 8(1), 2-15.
- Crenshaw, Martha (1991). ***How Terrorism Declines, Terrorism and Political Violence***. Vol:3, No: 1, 7075.
- Cvrtila, Vlatko and Peresin, Anita (2008) “The New Anti-Terrorist Strategy as an Answer to Mega Terrorism”, Iztok, P (eds). *The Fight Against Terrorism and Crisis Management in the Western Balkans*, Amsterdam: IOS Press.
- Çakır Muhammed Faruk, Aslan Ömer, Kıyıcı Hakan, Söylemez Hatice, İlbay Öztürk, Müberra Şahin Yakup ve Demirbaş Mehmet (2017). “*Radikalleşme, Şiddet İçeren Aşırılık ve Terörizm*”. **Ankara: Polis Akademisi Yayınları**, 7-8.
- Çakır, Ruşen (2001). ***Derin Hizbullah: İslamcı Şiddetin Geleceği***. (3. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Çakmak, Haydar ve Demir, Cenker Korhan (2009). “Siber Dünyadaki Tehditler ve Kavramlar”. ***Suç Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya***. Ankara: Barış Platin Kitabevi, 37-38.
- Çakmak, Haydar ve Ünsal, Zeynep (2009). “Terörizmin Yasal Finans Kaynakları”. ÇAKMAK Haydar ve ALTUNOK Taner (Editörler) *Terörizmin Finansman ve Ekonomisi*, Ankara: Barış Patin Kitabevi.
- Çalık, Mustafa (1995). ***MHP Hareketi Kaynakları ve Gelişimi***. Ankara: Cedit Yayınları.
- Çay, Abdulhaluk M. (1993). ***Her Yönüyle Kürt Dosyası***. Ankara: Boğaziçi Yayınları.

- Çaycı, Berk (2015). “Yeni Dijital Çağda Toplumsal Hareketlerde Meydana Gelen Dönüşüm”. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC, 5(1), 27-43.
- Çevik, B. Senem (2015). “Uluslararası Halkla İlişkilerde İnsani Yardımlar: Kamu Diplomasisi Boyutu”. *Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları*.
- Çevik, Hasan Hüseyin ve Demirci, Süleyman (2012). *Kamu Politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Çınar, Bekir (2009). *METU Studies in Development*, 36, 93-119.
- Çınarlı, İnci (2014). “Stratejik İletişim Yönetimi Bağlamında Paydaş Kuramı’nın Eleştirel Bir Değerlendirmesi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(46), 23-46.
- Çiçek, Hikmet (2000). *Hangi Hizbullah*. (2. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları, 131-133.
- Çildan, Cihan, Ertemiz, Mustafa, Küçük, Evren, Tumuçin, H. Kaan ve Albayrak, Duygu (2012). *Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü*. Akademik Bilişim Konferansı, 3- 4.
- Çitlioğlu, Ercan (2008). *Gri Tehdit Terörizm*. Ankara: Destek Yayınları.
- Çitlioğlu, Ercan (2011). *İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak*. İstanbul: Destek Yayınevi, 56-57.
- Çoban, Savaş (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Çomaklı, Şafak Ertan ve Turan, Deniz (2017). *FETÖ ve PKK Bağlamında Terör Amaçlı Kullanılan Kamusal Mal ve Hizmetler*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları Rapor No: 6.
- Dannenbaum, Tom (2011). “Bombs, Ballots and Coercion: The Madrid Bombings, Electoral Politics, and Terrorist Strategy”, *Security Studies*, 20:3.
- Darıcı, Sefer ve İsmayıl, Ebru Karadoğan (2018). “Popüler Kültür, Oyunlar ve Propaganda: Terörizmin Antropolojik Kodları”. *Bilge Strateji*, 10(19), 44.
- Dauber, Cori E. and Winkler, Carol K. (2014). “Radical Visual Propaganda in the Online Environment: An Introduction”, CAROL K. Winkler ve CORI E. Dauber (Eds.), *Visual Propaganda and Extremism in the Online Environment* (1-30), USA: Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press, 1-4.

- DEAŞ (2015). “Ve Allah: Tuzak Kuranların En Hayırlısıdır”. *Dabıq*, Sayı 9.
- Demir, Cenker Korhan (2008). “Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK”. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), 57-88.
- Demir, Cenker Korhan (2016). “Ayaklanmalardan Terörizmle Mücadeleye Öğrenen Askeri Örgütler”. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 15(2), 107-136.
- Demir, Sertaç Timur (2018). *PKK’nın İletişim Stratejisi Raporu*. İstanbul: SETA Yayınları, 31.
- Demircan, Hatice (1998). *Siyasi İçerikli Terör Karşısında Medyanın Tutumu*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Emin (2005). *Türkiye’de Radikal İslami Hareketler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 4-6.
- Demirli, Aylin (2011). “Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 66-67.
- Demiroğlu, Elif Topal (2014). “Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması”. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(1), 133-144.
- Demirtaş, Hanife Andaç (2004). “Temel İkna Teknikleri: Tutum Oluşturma ve Tutum Değiştirme Süreçlerindeki Etkilerinin Altında Yatan Nedenler Üzerine Bir Derleme”. *İletişim*, Sayı: 19, 73-90.
- Destebaşı, Fatih (2016). *Yeni Okuryazarlıklar: Tanımı, Kapsamı ve Teorik İlkeleri*. Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 895-910.
- Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi, 1997.
- Devran, Yusuf (2015). Medya ve Terör Sorunsalı. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*.
- Dixon, Paul (2009). “Hearts and Minds? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq”, *The Journal of Strategic Studies*, 32(3), 353-381.
- Doğan, Emrah ve Dönmez, Banu Mustan (2016). “Türkiye’de Altmış Sekiz Kuşağı Dünya Algısının Popüler Müziğe Yansıması”. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 2(1), 45-75.
- Doğru, Osman (1994). *İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararları ve Avrupa Sözleşmesi: İrlanda- Birleşik Krallık*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.

- Doğu, Ali Haydar (2016). Sosyal Medya Paylaşımlarının Hukuki Yönü, **Türkiye Bilişim Derneği 33. Ulusal Bilişim Kurultayı Bildiri Kitabı**, 8-9 Aralık 2016, Ankara: TBD Yayını.
- Domrös, Manfred (1998). “Sri Lanka, Past and Present: Archaeology, Geography”, **Economics: Selected Papers on German Research**.
- DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı (2004). **Amerikan Psikiyatri Birliği**. (Çev. Prof. Dr. Ertuğrul Köroğlu). Hyb Yayıncılık, 152-202.
- Duclos, Jacques (1976). **Anarşizm**. (Çev. Babür Kuzucu). İstanbul: Yöntem Yayınları.
- Dülger, Murat Volkan (2005). “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen Bilişim Suçları ve Bu Suçlarla Mücadelede Alınması Gereken Önlemler”. **Kazancı Hukuk, İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi**, Sayı: 5, 121.
- Dündar, Safiye (2009). **Kürtler ve Azınlık Tartışmaları**. İstanbul: Doğan Kitap.
- Eagleton, Terry (2011). **İdeoloji**. (Çev. M. Özcan). (3. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ebaugh, Helen Rose (2011). **Gülen Hareketi: İnanç-Tabanlı Bir Sivil Toplumsal Hareketin Sosyolojik Analizi**, (Çev. Ömer Baldık), (35. Baskı), İstanbul: Doğan Kitap.
- Efegil, Ertan (2019). **Terörizm ve Terörle Mücadele Yöntemleri (Ders Notları)**. (1. Baskı). İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Eid, Mahmoud (2013). “The New Era of Media and Terrorism. **Studies in Conflict and Terrorism**, 36(7), 609-615.
- Eker, Süer (2006). “Terör Örgütlerinde Dil Kullanımı ve Terörist Söylemlerin Dil Bilimsel Yöntemlerle Meşrulaştırılması”. **I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü**, 1-18.
- Ekici, Kenan Mehmet ve ŞAHİM Tarık Zeki (2013). **Reklamcılık ve Propaganda**. Yargı Yayınevi, 102-103.
- Ekitli, Gizem Beycan ve ÇAM Mahire Olcay (2017). “Bakım Sürecinde Zorlandığımız Alan LGBTİ’ye Yönelik Bir Gözden Geçirme”. **Psikiyatri Hemşireliği Dergisi**, 8(3), 179-187.
- Ekiz, Durmuş (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Epstein, Susan B. (2005). *U.S. Public Diplomacy: Background and the 9/11 Commission Recommendations*, Washington: Congressional Research Service Library of Congress, 7-8.
- Erdoğan, İrfan (2007). *Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum*. (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, İrfan ve Alemdar, Korkmaz (2002). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, İrfan, İşler, Esra Keloğlu ve Durmuş, Nurgül (2005). “Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin 57 Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar”, *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, Sayı: 21, 1-43.
- Erdoğan, Şemsettin ve Deligöz, Ergün (2015). “Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği”, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 14(1), 5-37.
- Ergil, Doğu (1980). *Türkiye’de Terör ve Şiddet- Yapısal ve Kültürel Kaynakları*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Erol, Mine (1972). *Türkiye’de Amerikan Mandası Meselesi*. Giresun: İleri Basımevi.
- Ersever, Ahmet Cem (2009). *Kürtler PKK ve A. Öcalan*. İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Ertürk, Yıldız Dilek ve Gül, Ayşen Akkor (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin, Medya Okuryazarı Olun*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Esposito, John L. (2002). *Kutsal Olmayan Savaş/ İslamcı Terör*. (Çev. N. Yılmaz ve E. Yılmaz). Oğlak Yayıncılık.
- Eşidir, Osman Vedüd ve Bak, Gökhan (2018). “Şiddet Unsuru Olarak Terör Olaylarının Medyada Haberleştirilmesi”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(7), 13-32.
- Europol (Şubat, 2014). “İnternet Organize Suç Tehdidi Değerlendirmesi (İOCTA)”, Avrupa Polis Teşkilatı Yayını, 62.
- Fendoğlu, Hasan Tahsin (2012). “Terör ve Medya”. *Stratejik Düşünce Enstitüsü*, 1-8.
- Fidan, Mehmet (2006). “Terör ve Medya”, G. Orhan ve D. Uğur. (Editörler). *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Flannery, Frances L. (2016). *Understanding Apocalyptic Terrorism: Countering the Radical Mindset*, Routledge, New York.

- Foucault, Michel (2014). *Özne ve İktidar*. (Çev: Işık Ergüden ve Osman Akınhay). (4. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 20-21.
- Freedman, Jonathan L., SEARS David O. and CARLSMITH J. Merrill. (1989). *Sosyal Psikoloji*. (Çev: Ali Dönmez), Ankara: İmge Yayınları, 95-129.
- Friedland, Elliot (2015). *The Islamic State Clarion Project Raporu*.
- Fusch, Patricia I. and Ness, Lawrence R. (2015). “Are We There Yet? Data Saturation in Qualitative Research”, *The Qualitative Report*, 20(9), 1408-1416.
- Gabriel, Weimann (2004). “Special Report, How Modern Terrorism Uses the Internet”, *United States Institute of Peace*, Washington.
- Garrison, Arthur (2003). *Terrorism: The nature of its history*. Criminal Justice Studies, 16(1), 39-52.
- Giddens, Anthony (2000). *Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori Toplumsal Düşüncenin Klasik ve Çağdaş Temsilcileriyle Hesaplaşmalar*. (Çev. T. Birkan), İstanbul: Metis Yayınları.
- Giritli, İsmet (1988). *Günümüzde Haberleşme, Olaylar, Sorunlar Gözlemler*. İstanbul: Der Yayınları.
- Glesne, Corrine (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (2. Baskı). (Çev. A. Ersoy ve P. Yalçınoglu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gonzalez, Juan Jesus, RODRIGUEZ Raquel and CASTROMIL Anton R. (2010). A Case of Polarized Pluralism in a Mediterranean Country. The Media and Politics in Spain, *GMJ: Mediterranean Edition* 5(1/2), 7-8.
- Görmez, Mehmet (2017). “Korku Endüstrisi: İslamofobia”. *Diyanet Dergisi*, Sayı: 317, 8-9.
- Gramsci, Antonio (1986). *Hapishane Defterleri Seçmeler*. (Çev: K. Somer). İstanbul: Onur Yayınları, 73-74.
- Grob, Fritz (1949). “The Relativity of War and Peace. New Haven” *Yale University Press*.
- Gunaratna, Rohan (2005). “Ideology in Terrorism and Counter Terrorism: Lessons from combating Al Qaeda and Al Jemaah Al Islamiyah in Southeast Asia”. *CSRC Discussion Paper*.
- Gunning, Jeroen and Jackson, Richard (2011). “What's so ‘religious’ about ‘religious terrorism’?”. *Critical Studies on Terrorism*, 4(3), 372.

- Gupta, Dipak (2016). "Terrorism in the Twenty-First Century: Challenges and Policy Conundrum", (Eds.) Norma C. N. ve Nadkarni, V.), *Challenge and Change*, New York: Palgrave MacMillan.
- Gurr, Ted R. and Davies, John (2002). *Dynamics and Management of Ethnopolitical Conflicts*.
- Güler, Ahmet, Halıcıoğlu, Mustafa Bülent ve Taşgın, Serkan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güler, Rıza (2018). *Stratejik İletişim Güvenlik Odaklı Algı Yönetimi Paradigmaları*, Ankara: Karakum Yayınları, 79-80.
- Güler, Rıza ve İlhan, Rifat Serav (2016). "Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim ve Politik Psikoloji: Yöntem ve Uygulamalar", *Merkez Strateji Enstitüsü Bilgi Notu*, 1-32.
- Güloğlu, Berna ve Kararımak, Özlem (2013). "Güneydoğu Gazilerinde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Gelişimi". *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 237-244.
- Günay, Tuncer (2001). *Siyasi-Adli-Kriminal ve Psikolojik Yönleriyle; Türkiye’de Terör ve Terörizm*, Ankara: Berikan Yayınları.
- Güngör, Nazife (2011). *İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürakar, Hüseyin Tolga (2012). "Bir Toplumsal Hareketin Anatomisi: İran Yeşil Hareketi", (Ed. Barış Adıbelli), *Doğu- Batı Yol Ayrımında İran İçinde* (1-24), 1718.
- Güre, Pınar Derin (2011). "Seperatist Terrorism and the Economic Conditions in South-Eastern Turkey". *Defence and Peace Economics*, 22(4), 393-407.
- Gürses, Emin (1997). *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/İra-Eta-Pkk*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Habermas, Jurgen (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*. (Çev: M. Tüzel). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Hacıoğlu, Münevver, Gönüllü, Oya, Kamberyan, Kirkor (2002). "Travma Sonrası Stres Bozukluğu Tanısının Gelişimi Üzerine Bir Gözden Geçirme". *Düşünen Adam*, 15(4), 210-214.
- Hallahan, Kirk, Holtzhausen, Derina, Van Ruler, Betteke, Verčič, Dejan and Sriramesh, Krishnamurthy (2007). "Defining Strategic Communication", *Journal of Strategic Communication*, 1(1), 17, 3-35.

- Hallsell, Grace (2003). *Tanrı'yı Kıyamete Zorlamak*. (Çev. Mustafa Acar, Hüsni Özmen). (2. Baskı). Ankara: Kim Yayınları, 32-33.
- Hare, Kenneth M. (2005). *"They Walked to Freedom 1955-1956: The Story of the Montgomery Bus Boycott"*, ABD'de Sivil Haklar Hareketi.
- Harmon, Christopher (1992). "Illustrations of 'Learning' in Counterinsurgency", **Comparative Strategy**, 11(1), 29-48.
- Herman, Edward S. and Chomsky, Noam (2012). *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*, (Çev: E. Abadoğlu). (2. Baskı). İstanbul: BGST Yayınları.
- Herman, Edward S. and O'sullivan, Gerry (1999). *İdeoloji ve Kültür Endüstrisi Olarak Terörizm, Terörizm Efsanesi*. (Çev: B. S. Şener). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Hobfoll, Stevan E., Hall, Brian J., Canetti- Nisim, Daphna, Galea, Sandro, Johnson, Robert J. and Palmieri, Patrick A. (2007). "Refining Our Understanding of Traumatic Growth in the Face of Terrorism: Moving From Meaning Cognitions to Doing What Is Meaningful", **Applied Psychology**, 56(3), 345-66.
- Hodgson, Marshall G. S. (1955). The Order of Assassins: The Struggle of the early Nizari Ismailis Against the Islamic World, Chicago, Moutan&Co., 269-270.
- Hoffman, Adam and Schweitzer, Yoram (2015). "Cyber Jihad in the Service of the Islamic State (ISIS)", **Strategic Assessment**, 18(1), 71-81.
- Hoffman, Bruce (2006). **Inside Terrorism (Revised and Expanded Edition)**. New York: Columbia University Press.
- https://www.academia.edu/36773335/TER%C3%96R%C4%B0ZM_VE_MEDYA_%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0S%C4%B0, Erişim Tarihi:11.03.2019, 15.
- Hüseyin, Asaf (1990). **Ortadoğu'da Devlet ve Terör**. İstanbul: Pınar Yayınevi.
- İmıl, Muhittin (2016). *Ulus İnşa Sürecinde Pkk ve Din İlişkisi*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Işık, Mehmet (2006). *Terör Örgütlerinin Söylem Stratejileri ve Eylemlerini Meşrulaştırma Yöntemleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İçel, Kayıhan (2013). **Kitle İletişim Hukuku**, (10. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları, 248-249.

- İftar, Gönül Kırcaali (1999). “Bilim ve Araştırma”. (Ed. A. A. Bir). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları Eskişehir, No: 1081.
- İlhan, Rifat Serav ve Tuncal, Tolgahan (2015). “Etki Odaklı Harekâtlara Grup Dinamikleri Bağlamında Yaklaşım”. *Milli Güvenlik ve Askeri Bilimler Dergisi*, 2(6), 95-119.
- İnal, Ayşe (2009). “Haber Medyası Siyaset ve Terör”, M. Şeker ve Şeker, N.T. *Terör ve Haber Söylemi*. (Editörler). İstanbul: Literatürk, Nüve Kültür Merkezi.
- İnceoğlu, Metin (1993). *Tutum Algı İletişim*, Ankara: Verso Yayıncılık.
- İnceoğlu, Metin (2000). *Algı ve İletişim*, Ankara: İmaj Yayınları.
- İnternet: “5 Yıl Önce Ne Oldu?”, (2010). <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/5-yil-once-ne-oldu>, Yayın Tarihi: 31.05.2015, Erişim Tarihi: 12.02.2019.
- İnternet: “Başlangıçtan Bugüne Gün Gün Çözüm Süreci”, (Aralık, 2014).<https://www.cnnturk.com/fotogaleri/turkiye/baslangictan-bugune-gun-gun-cozum-sureci>, Yayın Tarihi: 01.12.2014, Erişim Tarihi: 02.04.2019.
- İnternet: “Flaş İsimlerle Kürt Açılımı Çalıştayı” (Ağustos, 2009). <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/flas-isimlerle-kurt-acilimi-calistayi-12196814>, Yayın Tarihi: 02.08.2009, Erişim Tarihi: 02.05.2019
- İnternet: “HDP’den İzmir Açıklaması”, (2017). <https://www.cnnturk.com/turkiye/son-dakika-hdpden-izmir-aciklamasi>, Yayın Tarihi: 05.201.2017, Erişim Tarihi: 25.02.2019.
- İnternet: “HEP, DEP ve HADEP de Kapatılmıştı”, (Aralık, 2009). https://www.ntv.com.tr/turkiye/hep-dep-ve-hadep-de-kapatilmisti,JR_zt6Uy0Ua_XQdEottLsw?_ref=infinite, Yayın Tarihi: 08.12.2009, Erişim Tarihi: 12.02.2019.
- İnternet: “İRA örgütü nedir?”, (2017). <https://www.timeturk.com/ira-orgutu-nedir/haber-800587>, Yayın Tarihi: 10 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 26.02.2019.
- İnternet: “İŞİD'den Korkunç İnfaz: Et Askılarına Taktılar”, (2016). <https://www.haberler.com/isid-den-korkunc-infaz-videosu-8775383-haberi/>, Yayın Tarihi: 13 Eylül 2016.
- İnternet: “MİT’in Eski ve Yeni Müsteşarı KCK’dan İfadeye Çağrıldı”, (Şubat, 2012). https://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php, Yayın Tarihi: 09.02.2012, Erişim Tarihi: 27.03.2019.
- İnternet: “Peki Niye Savaşıyorsunuz?”, (Eylül, 2011). https://gazete.netgazete.com/gazeteler_arsiv.php, Yayın Tarihi: 14.09.2011, Erişim Tarihi: 27.03.2019.

İnternet: Anadolu Ajansı (Mart, 2019). “Son Dakika: Katliamı Öven Ekşi Sözlük Yazarı Tutuklandı”, <https://www.cnnturk.com/turkiye/son-dakika-katliami-oven-eksi-sozluk-yazari-gozaltina-alindi>, Yayın Tarihi: 16.03.2019, Erişim Tarihi: 19.03.2019.

İnternet: Arat, Elif (2010). Terör Örgütlerinin Medya Siyaseti: PKK Terör Örgütü Örneği. **BİLGESAM**, <http://www.bilgesam.org/incele/1222/-teror-orgutlerinin-medyasiyaseti--pkk-teror-orgutu-ornegi/#.XHZtCYgzZPY>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

İnternet: Aslan, Ferit (Aralık, 2010). “İşte Demokratik Özerklik Taslağı Tam Metni”, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-demokratik-ozerklik-taslagi-tam-metni-16581435>, Yayın Tarihi: 20.12.2010, Erişim Tarihi: 28.03.2019.

İnternet: Bott, Catherine, Dickens, Robertson; Lark Rosemary; Thompson George. (2017). “The Internet as a Terrorist Tool For Recruitment & Radicalization of Youth”, http://barakaconsult.com/uploads/reports%20on%20internet_radicalization.pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2019.

İnternet: Carr, David (Eylül, 2014). “With Videos of Killings, ISIS Send Medieval Message by Modern Method”, <https://www.nytimes.com/2014/09/08/business/media/withvideos-of-killings-isis-hones-socialmedia-as-a-weapon.html>, Yayın Tarihi: 07.09.2014, Erişim Tarihi: 26.02.2019.

İnternet: Dirier, Ürün (Aralık, 2013). “Gün Gün Barış Süreci”, <https://www.sabah.com.tr/galeri/aktuel/gun-gun-baris-sureci>, Yayın Tarihi: 20.12.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

İnternet: FATF (2008). “Terrorist Financing Report”, <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf>, s. 7-8, Yayın Tarihi: 29.02.2008, Erişim Tarihi: 10.02.2019.

İnternet: Fendoğlu, Hasan Tahsin (Şubat, 2011). RTÜK, “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf>, s. 7, Yayın Tarihi: 15.02.2011, Erişim Tarihi: 06.03.2019.

İnternet: Gönensin, Okay (2003). “8 Ocak Muhtırası”, m.gazetevatan.com/okay-gonensin-3136-yazar-yazisi-8-ocak-muhtirasi/, Yayın Tarihi: 10 Ocak 2003, Erişim Tarihi: 25.03.2019.

İnternet: Hamsici, Mahmut (Eylül, 2012). “Oslo süreci neden tıkanı”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/09/120924_oslo_pkk.shtml Yayın Tarihi: 24.09.2012, Erişim Tarihi: 02.05.2019

İnternet: <https://www.greenpeace.org/turkey/tr/about/faq>, Erişim Tarihi: 29.01.2019

İnternet: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>, Erişim Tarihi: 17.11.2018.

İnternet: Kaplan, Hilal (Mart, 2015). “Hükümet Ne Yaptı ki?”, <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/arsiv?getall=true>, Yayım Tarihi: 13.03.2015, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

İnternet: Karaağaçlı, Abbas (Aralık, 2009). “Sri Lanka ve Tamil Kaplanları”, Bilgesam, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=528:-srilanka-ve-tamil-kaplanlar-&catid=110:analizler-hindistan&Itemid=138 (Erişim Tarihi: 15.02.2016).

İnternet: Kasapoğlu, Çağıl (Eylül, 2015). “Özyönetim İlanları Ne Anlama Geliyor?”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150911_ozyonetim_ilan_analiz_cagil_kasapoglu, Yayım Tarihi: 13.09.2015, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

İnternet: Kaya, E. ve Ünal, B. (Eylül, 2013). “Çözüm Süreci Kronolojisi, 28 Aralık 2012-22 Eylül 2013”, <http://www.bilgesam.org/incele/1201/-cozum-sureci-kronolojisi--28-aralik-2012-22-eylul-2013/#.XOv8w4gzZPY>, Yayım Tarihi: 23.09.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

İnternet: Keçeci, Orçun (Mart, 2016). “Siber Suçlar ve Siber Terörizm”, https://www.academia.edu/2333087/Siber_Su%C3%A7lar_ve_Ter%C3%B6rizm, Yayım Tarihi: 29.03.2016, Erişim Tarihi: 05.03.2019.

İnternet: Kutluay, Hakan (Kasım, 2016). “Ku Klux Klan Nedir?”, <https://www.makaleler.com/ku-klux-klan>, Yayım Tarihi: 25 Kasım 2016, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2019.

İnternet: Leiner, Barry M., Cerf Vinton G., Clark David D., Kahn Robert E., Lynch Kleinrock Leonard, Postel Jon, Linch Daniel C., Roberts Lawrence G., and Wolff Stephen S. (1997). Brief History of Internet, Internet Society, https://www.internetsociety.org/wp-content/uploads/2017/09/ISOC-History-of-the-Internet_1997.pdf, Erişim Tarihi: 17.04.2019.

İnternet: Livingstone, Sonia, Bober, Magdalena ve Helsper, Ellen (2005). “Internet Literacy Among Children and Young People: Findings From the Uk Children Go Online Project”, <http://eprints.lse.ac.uk/397/1/UKCGOonlineLiteracy.pdf>.: LSE Research Online.

İnternet: Martinez, Txema Ramírez de la Piscina ve Uria, Imanol Murua (2016). Press Coverage of the Basque Conflict (1975-2016): A compilation of attitudes and vicissitudes, Revista Latina de Comunicación Social # 071, 1007 – 1035, DOI: 10.4185/RLCS-2016-1132en.

İnternet: Milliyet Gazetesi, “Karışık İnfaz”, gazetearsivi.milliyet.com.tr/Behcet%20Canturk/, Yayım Tarihi: 17.01.1994, Erişim Tarihi: 24.02.2019 ve Cumhuriyet Gazetesi,

“Uyuşturucuda Kilit İsim”, gazetearsivi.milliyet.com.tr/Savas%20Buldan/, Yayın Tarihi: 05.06.1994, Erişim Tarihi: 24.02.2019.

İnternet: Oktay, Şahin (2017). "Sosyal Medyada Terör Örgütü Propagandasına Hapis Cezası", <http://aa.com.tr/tr/turkiye/sosyal-medyada-terororgutupropagandasina-hapis-cezasi/780973>, Erişim Tarihi: 11.02.2019.

İnternet: Öcalan, Abdullah (1996). “Devrimin Dili ve Eylemi”, <https://docplayer.biz.tr/13437536-Devrimin-dili-ve-eylemi.html>, Erişim Tarihi: 02.05.2019, 29-30.

İnternet: Özcan, Mehmet (2006). “Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu”, www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87-292k, Yayın Tarihi: 05 Ekim 2006, Erişim Tarihi: 06.03.2019.

İnternet: Purdy, Walter (2017). “Radicalization: Social Media and the Rise of Terrorism”, Homeland Security Digital LIBRARY <https://www.hsdl.org/?view&did=789039> 12-16., Erişim Tarihi: 11.02.2019.

İnternet: Sandıklı, Atilla (Ekim, 2011). “Terör Örgütünün KCK Yapılanması ve Devletleşme Hedefi”, <http://www.bilgesam.org/incele/1214/-teror-orgutunun-kck-yapilanmasi-ve-devletlesme-hedefi/#.XO0ZEIgzbiU>, Yayınlanma Tarihi: 07.10.2011, Erişim Tarihi: 02.04.2019.

İnternet: Sandıklı, Atilla (Aralık, 2012). “PKK Terör Örgütünün 2013 Yılı Stratejisi: ‘Kıra Dayalı Şehir Savaşı’ ”, <http://www.bilgesam.org/incele/615/-pkk-teror-orgutunun-2013-yili-stratejisi---8220-kira-dayali-sehir-savasi--8221-/#.XOvtrYgzZPY>, Yayın Tarihi: 19.12.2012, Erişim Tarihi: 01.04.2019.

İnternet: SDE, “Taksim Gezi Parkı Eylemleri”, (2013). Stratejik Düşünce Enstitüsü, <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/SDE%20Taksim%20Gezi%20Park%C4%B1%20Raporu%20Haziran%202013.pdf>, s. 23-24, Yayın Tarihi: 20.06.2013, Erişim Tarihi: 13.02.2019.

İnternet: Sonyel, Salahi R. (t.y.) “Lawrence, Haşimi Araplarını Osmanlı İmparatorluğu’na Karşı Ayaklanmaları İçin Nasıl Aldattı”, <http://www.ttk.gov.tr/tarihveegitim/lawrence-hasimi-araplarini-osmanli-imparatorluguna-karsi-ayaklanmalari-icin-nasil-aldatti-ingiliz-gizli-belgelerine-gore/>, Erişim Tarihi: 16.05.2019.

İnternet: Sosyal Medya-Güncel Sosyal Medya Gelişmeleri (2014). Trend Topic Nedir ve Nasıl Yapılır?. <https://sosyalmedya.nl/twitter-2/trend-topic-nedir-ve-nasilyapilir.html>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

İnternet: Takan, Ahmet Hamdi (2015). “PKK’nın Kongre Takvimi”, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/pkknin-kongre-takvimi-33953yy.htm>, Yayın Tarihi: 26.03.2015, Erişim Tarihi: 03.04.2019.

- İnternet: Taşgetiren, R. B. (t.y.). “Terörizm ve Medya İlişkisi”, https://www.academia.edu/36773335/TER%C3%96R%C4%B0ZM_VE_MEDYA_%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0S%C4%B0, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 15.
- İnternet: Tıǧlı, İbrahim (2012). Afrika'da Neden Askeri Darbeler Oluyor?, <https://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/afrikada-neden-askeri-darbeler-oluyorh205012.html>, Erişim Tarihi: 19.11.2018.
- İnternet: Treiss, Florian (2005). Terrorismusbekämpfung in Deutschland, Sicherheit und/oder Freiheit?, <http://www.trice.de/wpcontent/uploads/2007/05/terrorismusbekaempfung.pdf>, Erişim Tarihi: 27.02.2019, 2-3.
- İnternet: UK Counter Terrorism Policing, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/625594/CT_Awareness_-_Helpful_Advice_Leaflet.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.
- İnternet: United Nations Office On Drugs And Crime. (2012). The Use of The Internet For Terrorist Purposes, New York, s. 3-4, https://www.unodc.org/documents/frontpage/Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019.
- İnternet: Weimann, Gabriel (Mart, 2014). New Terrorism and New Media, Washington DC: Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2.
- İnternet: Wendling, Mike (Mart, 2019). “Yeni Zelanda Cami Saldırıları: Alternatif Sağın Yükselişi Endişe Yaratıyor”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47620117>, Yayın Tarihi: 19.03.2019, Erişim Tarihi: 19.03.2019.
- İnternet: www.gap.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.09.2010.
- İnternet: “Kürt Açılımı Netleşti”, (Mayıs, 2009). https://www.sabah.com.tr/siyaset/2009/05/12/kurt_acilimi_netlesti Yayın Tarihi: 12.05.2009, Erişim Tarihi: 02.05.2019.
- İnternet: “ ‘Demokratik Özerklik’ İlan Edildi”, (Temmuz, 2011). http://www.ntv.com.tr/turkiye/demokratik-ozerklik-ilan-edildi,1lZNTdZvEkurs3q0lQn0_Q, Yayın Tarihi: 14.07.2011, Erişim Tarihi: 01.04.2019.
- İnternet: “AKP’ye Karşı ‘İmamlar Birliği’ Kozu”, (2008). <http://www.haber7.com/guncel/haber/303996-akpye-karsi-imamlar-birligi-kozu>, Yayın Tarihi: 04.03.2008, Erişim Tarihi: 16.05.2019.

- İnternet: “PKK 6’ncı Kongresi’ni İran Sınırında Yaptı”, (1999).
<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/PKK-6-nci-kongresini-iran-sinirinda-yapti-39062713>, 12.02.1999, Erişim Tarihi: 03.04.2019.
- İnternet: “Öcalan’ın Türkiye'deki Yargı Kronolojisi”, (2005).
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalanin-turkiyedeki-yargi-kronolojisi-318841>,
Yayın Tarihi: 12.05.2005, Erişim Tarihi: 27.05.2019.
- İnternet:https://www.academia.edu/32363634/19.20._yy_Kürt_Hareketleri_ve_Şeyh_Said_N_ursi_Örnekleri Erişim Tarihi:04.05.2019.
- İnternet:<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europoltsat.pdf>
- İnternet:<https://www.fbi.gov/aboutus/investigate/terrorism/terrorism-definition>, Erişim Tarihi: 26.11.2018.
- İnternet:NPCC,[www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/\\$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf](http://www.gmp.police.uk/live/nhoodv3.nsf/WebAttachments/D9D5F01ECC00F24D80257F070035A15F/$File/Counter%20Terrorism%20Flyer_Email_v1.pdf), Erişim Tarihi: 11.1.2019.
- İnternet: We are social, Global Digital Report 2018, <https://digitalreport.wearesocial.com/>, Erişim Tarihi: 11.04.2019.
- İmset, G. İ., (1993). *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı*, Ankara: Turkish Daily News Yayınları, 50.
- İslamoğlu, Ahmet Hamdi (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (2. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 143-144.
- İzgören, Ahmet Şerif (2006). *Eşikaltı Büyücüleri*, Ankara: Elma Yayınevi, 17-18.
- Jeanneney, Jean-Noel, *Başlangıcından Günümüze Medya Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Jetter, Michael (2017). Terrorism and the Media: The Effect of US Television Coverage on Al-Qaeda Attacks, *IZA Institute of Labour Economics*, April.
- Jones, Seth G. and LIBICKI Martin C. (1986). “How Terrorist Groups End”, S. G. Jones ve M. C. Libicki, (Eds.), *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qaida*, 9-44.
- Jowett, Garth and O’donnell, Victoria (2014). *Propaganda and Persuasion*. USA: Sage Publications, 8-9.
- Kahraman, Murat (2013). *Sosyal Medya 101-2.0*. İstanbul: Mediacat Yayıncılık.

- Kaplan, Bayram (Haziran, 2013). “Cizre’de Şok Görüntüler”,
<https://www.star.com.tr/dogu/cizrede-sok-goruntuler-haber-765504/>, Yayın Tarihi:
25.06.2013, Erişim Tarihi: 02.04.2019.
- Karabulut, Bilal (2015). **Güvenlik “Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek**.
Ankara: Barış Kitap.
- Karadağ, Haluk (2016). **Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi**. Ankara:
Nobel Akademik Yayıncılık, 52-53.
- Karakaş, Ceyhun Kaan (2017). “DAEŞ Propagandasında Yeni Medya Kullanımı”. **Marmara
İletişim Dergisi**, Sayı: 28, 33-46.
- Karasar, Niyazi (2007). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Halil (2008). **Kelimelerle Terör**. İstanbul: Kilim Matbaası, 21-22.
- Karsak, Banu ve Sancar, Gaye Aslı (2017). “Halkla İlişkilerde Yeni Nesil Kanaat Önderleri
Kullanımı: Snapchat Üzerine Niteliksel Bir Araştırma”, **1. Uluslararası İletişimde
Yeni Yönelimler Konferansı Bildiri Kitabı**. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi
Yayınları, 315-323.
- Kartal, Atahan Birol (2018). “Uluslararası Değişen Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör
Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye’de DAEŞ ve YPG Örneği”. **Güvenlik
Stratejileri**, Sayı: 27, 39-77.
- Kaya, İbrahim (2005). **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**. Ankara: USAK Yayınları,
12-13.
- Kaynar, Mete Kaan (2000). “Marksist- Leninist- İdeoloji Eksenli Örgütler”, 1.Milletlerarası
Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Fırat Üniversitesi
Yayınları, Elazığ.
- Kazan, Hüseyin (2016). “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”. **Güvenlik
Stratejileri Dergisi**, 12(24).
- Kennedy, Duncan (2007). “Antonio Gramsci ve Hukuk Devleti”. (Çev. Kasım Akbaş).
Mülkiye Dergisi. 31(257), 175-180.
- Kepel, Gilles (2006). **Fitne: İslam’ın Merkezinde Savaş**. (Çev. Mahmut Özışık), İstanbul:
Doğan Kitap.
- Keskinkaya, Esmâ (2015). “Irak ve Şam İslam Devleti’nin Yeni Medya Kullanımı”,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü.

- Khodarahmi, Ehsan (2009). "Media Relations", *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 18(5), 535-540.
- Kılınç, Erol (2008). *İhtilal, İhtiras ve İdeal: 68 Kuşağı Hakkında*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 16-17.
- Kışlalı, Ahmet Taner (2006). *Siyasal Sistemler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kiszely, John (2006). "Learning About Counter-Insurgency", *RUSI Journal*, 16-21.
- Kitson, Frank (1991). *Low Intensity Operations: Subversion, Insurgency, Peace-keeping*, London: Faber and Faber, 165-167.
- Kongar, Emre (2016). *Küresel Terör ve Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 73-74.
- Korkmaz, Sertaç Canalp (2016). "Terörün Propagandası", *DAEŞ Terör Örgütü ve Konstantiniye Dergisi*. Ankara: Orsam Yayınları.
- Kökner, Ali Murat (2001). "Sanal Ortamda Terörizm". *T.C. Dışişleri Bakanlığı Bilişim ve İnternet Teknolojilerinin Ceza Hukuku Açısından Doğurduğu Yeni Sorunlar Semineri Bildiriler Kitabı*. Bursa, 66.
- Krefting, Laura (1991). "Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness", *The American Journal of Occupational Therapy*. 45(3), 214-222.
- Kullberg, Anssi ve Jokinen, Christian (2004). "From Terror to Terrorism: The Logic on the Roots of Selective Political Violence", *Research Unit for Conflicts and Terrorism, University of Turku, Finland, The Eurasian Politician*, 2.
- Kumkale, Tahir Tamer (2006). *Beynimizi Kimler ve Nasıl Yönetiyorlar?*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Kurtoğlu, Ayça (2015). "8 Mart Dünya Kadınlar Günü Hakkında Kısa Bir Hikâye". *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 7(1), 79- 85.
- Kurtuluş, Kemal (2010). *Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Kuş, Elif (2003). *Nicel- Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 154.

- Küresel Siber Güvenlik Gündemi (2008). **Küresel Stratejik Rapor**, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Laqueur, Walter (2002). **A History of Terrorism**. (3.baskı). Transaction Publishers, New Brunswick.
- Lawrence, Neuman W. (2012). **Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (Cilt I-II)**. (Çev: S. Özge). İstanbul: Yayın Odası.
- Lawrence, Oglethorpe (2004). International Law, II, 202 (H. Lauterpacht Ed., 7th Ed. 1952) (akt.) Yoram Dinstein, War: Aggression and Self-defense, 3rd Edition, Cambridge University Press, Cambridge.
- Lelandais, Gülçin Erdi (2009). “Sosyal Hareketler Teorileri ve Küreselleşme”. B. Çoban (Ed.), *Yeni Toplumsal Hareketler* (63-90). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Levine, Martin and Leonard, Robin (1984). “Discrimination Against Lesbians in the Work Force”, **Journal of Women in Culture and Society**, 9(4), 700-710.
- Lieberman, Ariel Victoria (2017). “Terrorism, the Internet, and Propaganda: A Deadly Combination”, **Journal of National Security Law & Policy**, Vol.9/95, 95-126.
- Lister, Charles (2014). **Profiling the Islamic State**. Brookings Doha Center Analysis Paper, 1-52.
- Luizard, Pierre-Jean (2016). **İŞİD Tuzağı**. (Çev. Y. Ö. Charles). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Madden, Thomas Leo (1997), “The Dissolution of Aum Shinri Kyó as a Religious Corporation”. **Pacific Rim Law & Policy Journal**, Vol.6, No.2.
- Manalansan, Martin F. (2006). “Queer Intersections: Sexuality and Gender in Migration Studies”. **International Migration Review**, 40(1), 224-249.
- Marcus, Aliza (2015). **Kan ve İnanç Pkk ve Kürt Hareketleri**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Martin, Gus (2017). **Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar**. (çev. İhsan Çapçioğlu, Bahadır Metin). Ankara: Adres Yayınları, 57.
- Masood, Talat (2012). “Pakistan’s Fight Against Terrorism”. **Defence Against Terrorism Review**, 4(1).
- Mastors, Elena (2014). **Breaking Al-Qaeda: Psychological and Operational Techniques**, Second Edition, Boca Raton, FL: CRC Press.

- Maxfield, Michael G. and Babbie, Earl R. (2005). **Research Methods for Criminal Justice and Criminology**, 4th Ed., Wadsworth: Thomson Learning.
- Mcluhan, Marshall (1962). **Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man**, Canada: University of Toronto Press.
- Mcmillan, James H. and Schumacher, Sally (1984). **Research in Education: A Conceptual Introduction**, Boston: Little Brown and Company.
- Meray, Seha L. (1973). **Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler**. Ankara: AÜSBF Yayınları, c.I, Kitap 1.
- Moghadam, Assaf and Eubank, William L. (2006). **The Roots of Terrorism**. US: Chelsea House Publishers.
- Mora, Necla (2008). “Medya, Toplum ve Haber Kaynağı Olarak Sembolik Seçkinler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 5(1), 1-25.
- Mumcu, Uğur (1993). **Kürt Dosyası**, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Nacos, Brigitte L. (2006). “Terrorism-A Global Challenge”, Terrorism/Counter Terrorism and Media in the Age of Global Communication, United Nations University Global Seminar Second Shimame-Yamaguchi Session, 5-8 August, 1- 19.
- Nagl, John (2005). **Learning to Eat Soup with a Knife: Counterinsurgency Lessons from Malaya and Vietnam**. Chicago: University of Chicago Press, 6.
- Napoleoni, Loretta (2015). **İslam ve Modern Cihat: İslam Devleti ve Orta Doğu’nun Yeniden Çizilmesi**, (Çev. F. Çeçen ve A. F. Çeçen). İstanbul: Altın Bilek Yayınları.
- Narmanlıoğlu, Haldun (2016). “İnternet Haber Sitelerinde Eşik Bekçiliği”. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 20(1), 153-168.
- Neve, Rudie, Vervoorn, Lisette, Leeuw, Frans and Bogaerts, Stefan (2006). **First Inventory of Policy on Counterterrorism**, Netherlands: WODC Library.
- Nye, Joseph S. (2004). **Soft Power: The Means to Success in World Politics**. New York: Public Affairs Press.
- Nye, Joseph S. (2006). “Soft Power and European-American Affairs”, T. L. Ilgen. (Eds). **Hard Power, Soft Power and The Future of Transatlantic Relations**, Burlington, USA: Ashgate Publishing.

Okmeydan, Cudi Kaan (2018). 24 Haziran 2018 Seçimlerinde Seçmenler Tarafından En Çok İlgi Gören Siyasal Reklamlar Üzerine Bir İnceleme. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(30), 1-16.

Olçay, Osman (1981). *Sevr Anlaşmasına Doğru*. Ankara: AÜSBF Yayınları.

Olmeda, Jose Antonio (2007). War on Terrorism: The Spanish Experience, 1939-2006, Boven. H. W. ve Alvarez, J. E (Eds.), A Military History of Modern Spain: from the Napolenonic Era to the International War on Terror, Prager Security International.

Orallı, Levent Ersin (2014). “Propaganda Olgusu ve Algı Yönetimi”. B. Karabulut (Editörler), Algı Yönetimi, İstanbul: Alfa Yayınları.

Öktem, Emre (2004). “Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(5), 133-147.

Örnek, Serdar (2015). “ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi”. *KOSBED*, 29, 105-129.

Özcan, Mehmet (2002). *Siber Terörizm ve Ulusal Güvenlik: İnternet ve Hukuk*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özçağlayan, Mehmet ve Apak, Dilhan (2017). “Soğuk Savaş Yıllarında Algı Yönetimi, Haber ve Propaganda İlişkisi”. *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 28, 107-130.

Özdağ, Ümit (1999). *Türkiye, Kuzey Irak ve PKK*. Ankara: ASAM Yayınları.

Özdağ, Ümit (2008). *PKK Neden Bitmedi? Nasıl Biter?*. Ankara: Kripto Yayın Basım Ltd.Şti.

Özdamar, Kazım, Odabaşı, Yavuz, Hoşcan, Yaşar, Bir, Ali Atıf, Kircaali, İftar, Özmen, Gönül, Uzuner, Ahmet Yıldız (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081.

Özdemir, Murat (2010). “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Özdemir, Zafer (2016). “Rehine Krizi ve Ana Akım Medyanın Terör Eylemlerine Yaklaşımı”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(23), 237-254.

Özer, Yusuf (2015). “Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Rolü: Kültürel İstihbarat Konsepti”. *İGÜSBD*, 2(1), 51-80.

- Özkan, Özlem ve Kaya, Şenay Şermet (2015). “Bilimsel Makalede ‘Sınırlılıklar’ Neden ve Nasıl Yazılır?”. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(6), 495-505.
- Öztürk, Ümit ve Metin, Osman (2000). “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”. (Editörler: Ü. Özdağ ve O. Öztürk), *Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar içinde* (143-163). Ankara: ASAM Yayınları, 143-144.
- Palmisano, Victoria Burgess (2007). *A Phenomenological Exploration of Crisis Intervention Counseling As Experienced by School Counselor*, USA: Unpublished PhD Thesis, University of New York at Buffalo.
- Paul, Christopher (2011). *Strategic Communication: Origins, Concepts, and Current Debates*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
- Paye, Jean Claude (2009). *Hukuk Devletinin Sonu: Olağanüstü Halden Diktatörlüğe Terörle Mücadele*. (Çev: G. D. Lüküslü). Ankara: İmge Yayınları.
- Pellerin, Clara (2016). *Communicating Terror: an Analysis of ISIS Communication Strategy. Sciences Po Kuwait Program*.
- Peltekoğlu, Filiz Balta (2007). *Halkla İlişkiler Nedir?*. İstanbul: Beta Basım.
- Peresin, Anita (2007). *Mass Media and Terrorism*. Medij. Istraz, God. 13.
- Perliger, Arie (2012). “How Democracies Respond to Terrorism: Regime Characteristics, Symbolic Power and Counterterrorism”. *Security Studies*, 21:3, 513.
- Pillar, Paul (2001). *Terrorism and U.S. Foreign Policy*. Washington: Brookings Institution Press.
- Plano, Jack C. and Olton, Roy (1988). *The International Relations Dictionary*. 4 Ed., LONGMAN Santa Barbara.
- Polat, Ferihan (2015). “Apolitik Eylemcilerin Politik Eylemi: Gezi Parkı Direnişi”. *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, 9 (19-20), 177-192.
- Polat, Ferihan (2015). “Dünya Sistemik Krizinin Bir Parçası Olarak Gezi Parkı Direnişi”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 97-117.
- Poulantzas, Nicos (2004). *Devlet, İktidar, Sosyalizm*. Ankara: Epos Yayınları, 31-32.
- Punch, Keith F. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev: D. Bayrak, H. B. Aslan & Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Qualter, Terence H. (1980). “Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi”. (Çev. Ü. Oskay), *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35(1), 255-307.
- Reed, Donald J. (2008). “Beyond the War on Terror: Into the Fifth Generation of War and Conflict”. *Studies in Conflict & Terrorism*, 31(8), 684-722.
- Reeve, Simon (2001). *Yeni Çakal’lar: Remzi Yusuf, Usame Bin Ladin ve Terörizmin Geleceği*. (Çev. G. Koca). İstanbul: Everest Yayınları.
- Richardson, Louise (2006), *What Terrorists Want: Understanding the Terrorists Threat*, John Murray: Great Britain.
- Rosendorff, B. Peter and Sandler, Todd (2010). “Suicide Terrorism and The Backlash Effect”. *Defence and Peace Economics*, 21, 5-6.
- Sabuncuoğlu, Ayda ve Gülay, Göker (2014). “Sosyal Medyadaki Yeni Kanaat Önderlerinin Birer Reklam Aracı Olarak Kullanımı: Twitter Fenomenleri Üzerine Bir Araştırma”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 38.
- Saiya, Nilay (2018). “Confronting Apocalyptic Terrorism: Lessons from France and Japan”, *Studies in Conflict & Terrorism*.
- Salihi, Emin ve Göksun, Yenal (2018). *DEAŞ’ın Medya Stratejisi*, Ankara: SETA Yayınları, 21-22.
- Sallan, Songül (1993). “8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve Kamu Hayatında Türk Kadınının Konumu”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 159-168.
- Sanchez-Cuenca, Ignacio (2007). *The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA*. Terrorism and Political Violence, 19:3.
- Sanders, Patricia (1982). “Phenomenology: A New Way of Viewing Organizational Research”, *Academy of Management Review*, 7(3), 353-360.
- Sandıklı, Atilla (2011). *Terörle Mücadele Stratejisi-Bilge Adamlar Kurulu Raporu*. İstanbul: Bilgesam Yayınları, 3-4.
- Saraçlı, Murat (2007). “Uluslararası Hukukta Terörizm”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1-2).
- Saran, Mine ve Bitirim, Selin (2010). Terörle Mücadelede Sosyal Pazarlama ve İletişim Stratejileri. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 1(2), 87-109.

- Schlenger, William E. (2004). Psychological Impact of the September 11,2001 Terrorist Attacks, *Journal of Aggression, Maltreatment& Trauma*, 9:1-2.
- Schmid, Alex P. (2004). “Frameworks for Conceptualising Terrorism”. *Terrorism and Political Violence*, 16:2.
- Schott, Paul Allan (2006). *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, USA: The World Bank.
- Schukies, Gert (1998). *Halkla İlişkilerde Müşteri Memnuniyetine Dönük Kalite*. (Çev: İ. Çamlı). İstanbul: Rota Yayınları, Altın Kitap Serisi.
- Scott, David Meerman (2009). *Pazarlama ve İletişimin Yeni Kuralları*. İstanbul: Mediacat Kitapları.
- Segrest, Scott P. (2016), “ISIS’s Will to Apocalypse”. *Politics, Religion & Ideology*, 17:4.
- Seib, Philip (2011). *Public Diplomacy, New Media, and Counterterrorism*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Semercioğlu, Harun (2016). “Uluslararası Terörizmde Küresel İş Birliği: Bir Ütopya”. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(2), 97-114.
- Senem, Nusret (2011). *Devletin Fethullah Arşivi-2: Emniyet İstihbaratının Fethullah Raporları*. (2. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları, 17-19.
- Sevinç, Salih Seçkin (2012). *Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya*. İstanbul: Optimist Yayın ve Dağıtım, 56-57.
- Shughart, William F. (2006). “An Analytical History of Terrorism 1945-2000”. *Public Choice*, 128(1), 7-39.
- Silva, Elise (2015). “Terror as Theater: Unraveling Spectacle in Post 9/11 Literatures, Liminatics”. *A Journal of Performance Studies*, 11(5), 1-22.
- Silverstone, Roger (2004). “Regulation, Media Literacy and Media Civics”. *Media Culture & Society*, 26 (3), 440-449.
- Smith, Ronald (2004). *Strategic Planning for Public Relations*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 3.
- Solmaz, Başak ve Görkemli, H. Nur (2012). “Use of Social Media as a New Communication Tool: The Case of Konya Woman Associations”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 183-189.

- Solmaz, Başak, Tekin, Gökhan, Herzem, Züleyha ve Demir, Muhammed (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4). 23-32.
- Soner, B. A, Aslan, Ö. ve Kıyıcı, H. (2017). “PKK’nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması”. *Polis Akademisi Yayınları*:27, Rapor No: 9, 12.
- Songar, Ayhan (1984). *Türkiye’de Terör Olaylarının Arkasında Yatan Gerçekler, Ülkemizi 12 Eylül’e Getiren Sebepler ve Türkiye Üzerindeki Oyunlar*. Aydınlar Ocağı, İstanbul.
- Soydan, Ersoy ve Alpaslan, Nuray (2014). Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.7, 55-56.
- Sönmez, Betül ve Yıldırım, Aytolan (2014). “Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Yenilikçi Davranışları ve Yenilikçi Davranışlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi: Niteliksel Bir Çalışma”. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 49-59.
- Stevenson, Nick (2008). *Medya Kültürleri*. (Çev: G. Orhon ve B. E. Aksoy). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Strachan, Hew (2007). “British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq”, *Royal United Services Institute Journal*, 152(6), 8-11.
- Stuart, Hall (1991). “*Signification, Representation, Ideology: Althusser and the Post-Structuralist Debates*”. Avery, Robert K.; Eason, David (Der.). *Critical Perspective on Media and Society*. NewYork/ London: The Guilford Press, 40-52.
- Subaşı, Necdet (2016). *İslamofobi: Eski ve Yeni Sınırlar*. Bartın Üniversitesi Uluslararası İslamofobi ve Terör Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (01-02 Aralık 2016). Bartın Üniversitesi Yayınları: 29, 73-87.
- Şahin, Abdülfettah M. (1991). *Asrın Getirdiği Tereddütler-4*. İzmir: Türk Öğretmenler Vakfı Yayınevi.
- Şehirli, Yücel Atila (2000). *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*. Burak Yayınları: İstanbul.
- Şen, Osman (2011). *Din, Terörizm ve El-Kaide*. Ankara: Sarkaç Yayınları.
- Şen, Osman (2017). *21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele*. Ankara: Alfa Yayınları.
- Şener, Nedim (2018). “*Kahraman” Hainler: Türk Silahlı Kuvvetleri’nde FETÖ’nün Kriptoları*. (8. Baskı). İstanbul: Destek Yayınları.

- Şenol, Dolunay, Sezgin, Erdem ve Erdem, Elif (2016). “İŞİD Terör Örgütünün İletişim ve Propaganda Teknikleri”. II. Uluslararası Ortadoğu Sempozyumu Bildiri Kitabı, 192-202.
- Şimşir, Bilal N. (2011). **Kürtçülük I**. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Şimşir, Bilal N. (2011). **Kürtçülük II**. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Şur, Şükrü (2015). “Atatürk Dönemi Sürgün Politikası ve Uygulamaları (1923-1938)”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Taha, Ö. ve Hatem, E. (2008). “Kürt Meselesi Problemler ve Çözüm Önerileri”. **SETA Analiz**, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 13.
- Tangör, Burak ve Sayın, Sevinç (2012). “Avrupa Birliği’nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı?”. **Ankara Avrupa Araştırmaları Dergisi**, 11(1), 85-118.
- Tanrıverdi, Belgin (2008). “Media Literacy Education in the Balkan Countries: Greece and Turkey Case”, 10th International Conference on Further Education in The Balkan Countries, Konya, 4.
- Tanrıverdi, Belgin ve Apak, Özlem (2010). “Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okur-Yazarlığı Eğitimi Açısından Karşılaştırılması”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 10 (2), 1153-1213.
- Tarhan, Kaşif Nevzat (2006). **Psikolojik Savaş, Gri Propaganda**. İstanbul: Timaş Yayınevi.
- Taşdemir, Erdem (2017). Sosyal Medyada Terör Propagandası: DAES Örneği, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, 5(2), 726-752.
- Taşdemir, E. (2017). “Sosyal Medyada Terör Propagandası: DEAS Örneği”, **e-GİFDER**, 5(2), 732.
- Taştekin, Fehim (2016). **Karanlık Çöktüğünde İŞİD: Din Adına Şiddetin Dünyası ve Bugünü**. İstanbul: Doğan Kitap, 82-84.
- Tatlilioğlu, Kasım, Gözütok, Adnan ve Uysal, Muhammet (2018). “Türkiye’de Askeri Darbelerin Psiko-Sosyal, Ekonomik ve Politik Sonuçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Uluslararası 15 Temmuz ve Darbeler Sempozyumu Tebliğler Kitabı, (3. Cilt), 277-300.
- Thoman, Elizabeth (2008). “Medyayı Sorgulama”, (Ed. T. Jolls ve E. Thoman), *21. Yüzyıl Okuryazarlığı içinde* (s 16-20), (Çev: C. Elma vd.), Ankara: Ekinoks Yayınevi.

- Thompson, Robert (1987). *Defeating Communist Insurgency*, Hampshire: Macmillan Press, 50-58.
- Thorsten, Benner and Flechtner, Stefanie (2007). “Demokratien und Terrorismus-Erfahrungen mit der Bewaeltigung und Bekaempfung von Terroranschlaegen”, Friedrich Ebert Stiftung, www.fes.de/internationalepolitik, Erişim Tarihi: 25.09.2009.
- Topuz, Hıfzı (1991). *Siyasal Reklamcılık. Dünyadan ve Türkiye'den Örneklerle*. Cem Yayınevi.
- Tortop, Nuri ve Özer, Mehmet Akif (2013). *Halkla İlişkiler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Törel, Türkmen (2015). *PKK Terör Örgütü*. Almanya: Türkiye Alim Kitapları.
- Tuch, Hans N. (1990). *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*, New York: St. Martin's Press.
- Turan, Deniz ve Uzun, Murat (2017). Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörizmin Finansmanı ve Kara Para Aklama Üzerindeki Rolü. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(3), 27-43.
- Turhan, Durmuş Gökhan (2017). “Dijital Aktivizm”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 26, 26-44.
- Türkiye Barolar Birliği (2006). *Türkiye ve Terörizm Raporu*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 230-231.
- Türkoğlu, Emir (2017). “Küresel Bir Terör Örgütü Olarak İşİD'in Dijital Dergi Kullanımı: Konstantiniyye Üzerine Bir İnceleme”, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 162-180.
- Urlu, Mustafa (2008). “21. Yüzyılda PKK Terör Örgütünün Türkiye'de Kullandığı Propaganda Strateji ve Teknikleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Usal, Alpaslan ve Kuşlvan, Zeynep (2000). *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji*. İzmir: Barış Yayınları.
- Usta, Aydın (2012). “Sorunsaldan Sonuçlara Bilimsel Araştırma Süreci: Bir Araştırma Raporu Örneği”. *ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 135-161.
- Uyar, Tulga (2008). *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*, Ankara: Adalet Yayınevi, 241-242.
- Ündücü, Cemile Arıkoğlu (2011). “Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki”. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı:1.

- Van Dijk, A. Teun (2003). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”. (Çev. B. Çoban, Z. Özarslan ve N. Ateş), Söylem ve İdeoloji, Mitoloji, Din, İdeoloji, B. Çoban (Ed.), İstanbul: Su Yayınları.
- Van Munster, Rens (2004). “The War on Terrorism: When The Exception Becomes The Rules”, International Journal for the Semiotics of Law, 17(2),141-153.
- Vigari, Macit (2004). *Asya Buhranları*. Tahran: Ebrar Uluslararası Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Volkan, Vamık D. (2010). “İntihar Bombacıları”. (Çev: Çevik S.). *Akademik Orta Doğu*, 4(2), 1-4,1-8.
- Vural, Beril Akıncı ve Bat, Mikail (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3348-3382.
- Weimann, Gabriel (2006). *Terror on the Internet: The new Arena, the New Challenges*, Washington: United States Institute of Peace Press.
- Wilkinson, Paul (1986). *Terrorism and the Liberal State*. (2.Baskı). Hong Kong, Macmillan Press, 56-57.
- Wilkinson, Paul (1997). “Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji”, C. Güzel (Der.), Silinen Yüzler Karşısında Terör. Ankara: Ayraç Yayınları, 142-163.
- Wilkinson, Paul (2000). “The Strategic Implications of Terrorism”, (M. L. Sondhi, Ed.), Terrorism & Political Violence, India: A Sourcebook Indian Council of Social Science Research, Har-Anand Publications.
- Wilkinson, Paul (2011). *Terrorism versus Democracy: The Liberal State Response*, 3rd Edition, Routledge, New York.
- Wojcik, Daniel (1996). “Embracing Doomsday: Faith, Fatalism, and Apocalyptic Beliefs in the Nuclear Age”, *Western Folklore*, Vol. 55, No. 4.
- Woodcock, George (1967). “The Encyclopedia of Philosophy”. (Ed. Paul Edwards). Cilt. 1, New York, 1967.
- Woodcock, George (2001). *Anarşizm: Bir Düşünce ve Hareketin Tarihi*. (Çev. Alev Türker). İstanbul: Kaos Yayınları.

- Yalçın, Emruhan (2016). “Terör ve Terörizmle Mücadelede Bir İç Savaşın Analizi: Sri Lanka ve Tamil Kaplanları Örneği”. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:3 Sayı:5.
- Yalın, Bahar Eroğlu (2012). Görsel “İktidar” Tasarımı: Afişteki İktidar Ya Da İktidarı Afişe Etmek. *Atatürk İletişim Dergisi*, Sayı. 3.
- Yaman, Didem (2005). “11 Eylül Sonrasında ABD: Algılamalar, Psikolojik Yansımalar ve Yasal Düzenlemeler”. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 1(1), 117-142.
- Yarar, Erhan (1996). *Türk Medyasının Asıl Düşmanı Kavramı Kargaşasıdır*. Yeni Türkiye Derneği, Medya Özel Sayısı, 1196/12.
- Yayla, Atilla (1990). “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 45(1/4), 335-387.
- Yayla, Atilla (1990). *Terörizm Üzerine Yazılar*. Ankara: Gündem Yayınları.
- Yayman, Hüseyin (2011). *Türkiye’nin Kürt Sorunu Hafızası*. İstanbul: Doğan Kitap, 50-51.
- Yetim, Ahmet Azmi (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbacılık.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Gonca (2015). *Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Yıldırım, Sevda Gülşah ve YÜRÜDÜR Eren (2017). “Öngöründen Gerçeğe: 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminde Gençlik”. *Turkish Studies*, 12(16), 493-510.
- Yılmaz, M. E. (2007). *Etnik Çatışmalar*. Ankara: Nobel Yayınları, 37-40.
- Yumlu, Konca (1994). *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*. (İkinci Baskı). İzmir: Nam Yayınları.
- Yurtlu, Fatih (2016). “Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(3), 411-435.
- Yücel, Hidayet Selime (2015). *Uluslararası Terörizmin Finansmanının Engellenmesinde Tercih Edilen Yöntemlerin Hukuka ve İnsan Haklarına Uygunluğu Açısından Örnek Bir Dava: Yasin El-Kadı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, Erkan (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Zafer, Hamide (1999). *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*. İstanbul: Beta Basım Yayın.ö

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Aşkın Hüseyin
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 02.08.1967/Kurşunlu
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 542 235 15 17
Faks : -
e-mail : huseyinashkin@gmail.com

Eğitim

Eğitim Birimi

Mezuniyet Tarihi

Yüksek Lisans	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)	2001
Lisans	Polis Akademisi	1990
Lise	Polis Koleji	1986

İş Deneyimi

1982 yılında Polis Koleji öğrencisi olarak emniyet teşkilatına katılmıştır. Polis Koleji ve Polis Akademisi eğitimlerini başarıyla tamamladıktan sonra polis merkezi, asayiş ekipler amirliği, asayiş şubesi suç soruşturma birimleri, terörle mücadele şubesi, bazı idari birimler ve polis eğitim birimleri olmak üzere çeşitli kademelerde yönetici ve eğitmen olarak görev yapmıştır. 2016 yılı Ekim ayından bu yana İzmir İl Emniyet Müdürü olarak görevini sürdürmektedir.

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Kitap okumak, seyahat etmek, basketbol, futbol, tenis, yelken ve klasik otomobiller

EKLER

EK 1. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?

Sonda 1: Sizce hangi eylemler terör ve bölücü terör kapsamına girer?

Sonda 2: Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye’den ve dünyadan hangi örgütler geliyor?

Sonda 3: Bölücü terörün unsurları sizce nelerdir?

2- Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Sonda 1: Bu mücadelede en çok ne zaman başarı elde edildi?

Sonda 2: Bu mücadelenin en başarısız olduğu zaman neydi?

Sonda 3: Bu mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?

3- Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı?

Sonda 1: Sizce bu eksikler nelerdir?

Sonda 2: Bu eksiklerin giderilmesi için sizce neler yapılması gerekir?

4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor?

Sonda 1: Terör örgütleri insan kaynağı elde etme sürecinde ne gibi taktik ve yöntemler kullanıyor?

Sonda 2: Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı profili nedir?

5- Türkiye’deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir?

Sonda 1: Terör örgütleri bu süreçte en çok hangi iletişim araçlarını tercih ediyorlar?

6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?

Sonda 1: Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejiler izlenmeli ve neler yapılmalıdır?

7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?

Sonda 1: Terörle mücadele kamuoyunun desteğini sağlamak adına sizce neler yapılmalıdır?

Sonda 2: Siz bu süreçte ne gibi yöntemler ve taktikler izlediniz?

8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?

Sonda 1: Terör örgütleri bu süreçte algı yönetimini nasıl yapmaktadırlar?

Sonda 2: Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır?

9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir?

Sonda 1: İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar nelerdir?

Sonda 2: Terör örgütleri interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullanıyorlar?

10- Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonda 1: Terörle mücadele sürecine medyanın yaklaşımı sizce nasıl olmalı?

Sonda 2: Terör haberleri medyada sizce nasıl sunulmalı?

11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?

Sonda 1: Bu konuda mevcut önlemleri terör örgütleri nasıl aşıyor?

Sonda 2: Bu konuda alınabilecek alternatif önlemler sizce nelerdir?

12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir?

Sonda 1: Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi sizce nedir?

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
Terörün ortaya çıkış sürecine ilişkin bilgi istenmesi	1	1- Terörle bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terör günümüzde çeşitli anlamlarda kullanılabilen bir kavram kavramsal olarak çeşitli anlamlar olmasına rağmen bizi ilgilendiren kısmı esas bölücü terör kısmı terör olarak stad stadyum terörü aile içi terör işte baba terörü anne terörü gibi şeylerde insanlar kullanabiliyorlar. Bu kavramlardan bölücü terör olarak da söyleyecek olursak siyasi eğilimleri normal olmayan yollardan değiştirme amacıyla içerisinde şiddet veya şiddeti kullanma tehdidi barındıran eylemler bütünü bunun bölücü kısmı da bu terör eylemlerinin bir ülkenin toprak bütünlüğüne karşı kullanarak belli bir kısmında veya tamamında siyasi eğilimleri değiştirmeye dayanıyor.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8		
	9		
	10		
	11		
	12	Hangi eylemler terör ve bölücü terör eylemine biraz daha spesifikleştirirsek, özelleştirirsek hangi eylemler terör ve bölücü terör kapsamına girebilir?	
Terörün kapsadığı alanın öğrenilmek istenmesi	13		
	14		
	15		
SAYFA YORUMU: İncili, terörün ortaya çıkışına ilişkin bilgileri detaylı şekilde anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Devletin kanun hakimiyetini milli bütünlüğünü bozma ve yerine istenilen kendi istedikleri doğrultusunda bir devlet kurma amacını güden kişi veya teşekküllerin baskı ve panik yaratan yaygın şiddet eylemleri ve psikolojik savaş metotları ile geliştirdikleri tüm faaliyetlerin tamamı terör kapsamına giriyor bölücü terör olarak adlandırdığımızda ise bu faaliyetler ülke topraklarının bir kısmını veya tamamını parçalayıp yerine kendi ideolojilerine dayalı bağlı bir rejim kurma amacı güdüyor bu kapsamda yapılan şiddet eylemlerinin tamamı bunu içerir.	
	17		
	18		
	19		
	20		
	21		
	22		
	23		
	24	Sadece ülke topraklarını parçalamasa da ülke topraklarının bir kısmında bir takım yönetsel farklılıklar elde edilmeye çalışsa bu da bölücü terör federatif bir yapıdan ve benzeri bir değişiklikten yönetsel olarak farklılık ortaya koyup talep ederse, bu maksatta söylediğiniz tarzda eylem yaparsa, bu da bölücü terör olur mu?	
	25		
	26		
	27		
	28		
	29	Olur; çünkü üniter yapıya aykırıdır ve böyle bir şeyin kabul edilmesi mümkün değildir bu yüzden terör kapsamında değerlendirilebilir diye düşünüyorum.	
	30		
SAYFA YORUMU: İncili, terör ve bölücü terörü ayrıntılı şekilde tanımlamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	Bölücü terör denilince Türkiye’de aklınıza ya da dünya da aklınıza gelen örgütler var mı?	
	32		
	33		
	34	Bizim başta ilk muhabımız PKK terör örgütü malumunuz. Bununla alakalı olarak da PKK’nın geçmişte ideolojik olarak ilk silahlı eyleminden seksen dörtten önce ki değişik isimlerde ve PKK’nın paralelinde yine aynı bir Kürdistan yapısına götürmek için bölücü örgütlerin çeşitli isimlerde faaliyetleri oldu. Baştaki bence Türkiye’nin en büyük sorunlarından bir tanesi olan terör örgütümüz bu, onun dışında Fethullahçı Terör Örgütünü sayabiliriz yine başımıza çok büyük sorunlar açan.	
	35		
	36		
	37		
	38		
	39		
	40		
	41	Bölücü müdür? Sence de Fethullah bölücü mü?	
	42		
	43	Bence bölücü, çünkü az önce terörün genel tanımlamasını yaparken bir parçasını veya bütünlüğü dediğimiz şeye bu giriyor bence. O yüzden ben aynı şekilde değerlendiriyorum. Onun dışında Hizbullah yine zaman zaman öne çıkan PKK’nın geriye çekildiği dinlendiği, dinlendirildiği zaman öne çıkan bir örgüt. Aynı şekilde dünyada da bu tip İspanya’da BASK, İrlanda’da İRA sayılabilir.	
	44		
	45		
SAYFA YORUMU: İncili, bölücü teröre örnek örgüt isimlerini anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Fransa'da duyduunuz mu böyle bir şey?	
	47		
	48	Fransa'da da var.	
	49		
	50	Kıbrıs'ta var herhalde?	
	51	Evet.	
	52		
	53	2-Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesi hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu mücadele en çok ne zaman başarılı oldu sizce ya da en çok bununla bağlantılı olarak en çok hangi dönemde başarısız oldu ya da üç soru halinde Türkiye'nin terörle mücadelesi hakkında düşüncelerinizi çünkü Türkiye'nin terörle mücadelede dönem olarak baktığımızda ne zamanlar başarı elde etti? Ne zamanlarda başarısız oldu? En son olarak bu değerlendirmeden sonra mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı terör mücadelesinde.	
	54		
	55		
	56		
	57		
	58		
	59		
	60		
SAYFA YORUMU: İncili, Türkiye'de terörle mücadelede en çok ne zaman başarılı olduğunu anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Öne çıkan büyük başarı olarak görünen terör örgütü bölücü başını yurda getirmemiz var. Doksan dokuz yılında bu zamana kadar başarısız diye addedecek olursak işte ilk silahlı eylemleri seksen dörtten sonra doksan dört yılına kadar doksan beş yılına kadar diyebiliriz. O dönemde ciddi kararlılığımız mücadele azmimiz olmasına rağmen karşımızdaki düzensiz gerilla tarzı saldırılara karşı çok fazla başarılı olduğumuz söylenemez. O dönemi ben başarısız addediyorum. Çünkü düzenli bir ordu karşısında ki düzenli bir orduya göre gardını alır biz o zamana kadar işte kaçakçılık faaliyetleri dışında buna dair bir şeyimiz yoktu önlememiz yoktu. O süreci o yüzden başarısız addedebiliriz. Başarı olarak da dediğim gibi bölücü başının yurda getirilişi ve ondan sonra üç dört yıllık dönemde bu eylemsizlik dönemi yaşandığında o dönemde terör yönünden kaybımızın da olmadığını göze alırsak başarılı olarak addedebiliriz. Ama esas başarı bence gerçek bir kararlılık gösterip çözüm sürecinden sonra ortaya koyduğumuz ciddi mücadele azmi daha sonra konjonktöründe kanallize etmesiyle çok daha kendimizi ifade edebildiğimiz işi hendek barikat olaylarından sonraki operasyon sürecine sokup sonra da pek çok yerden söküp kazıdığımız son süreç.	
	62		
	63		
	64		
	65		
	66		
	67		
	68		
	69		
	70		
	71		
	72		
	73		
	74		
	75		
SAYFA YORUMU: İncili, Öcalan'ın yurda getirilişi konusundaki başarıdan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Kaç yıllık mesela bu son yaşadığımız süreç?	
	77		
	78	İki bin on altıdan sonra oluştu, iki bin on altıdan sonra on yedi ve on sekiz	
	79	yılları bizim için iyi geçti bugün içinde hala devam ediyor yani.	
	80		
	81	İki bin on altıdan bugüne kadar ciddi bir mücadele olduğu başarılı	
	82	olduğunu düşünüyorsunuz?	
	83		
	84	Evet öyle	
	85		
	86	Mücadelemizde sizce şimdiye kadar neler yapıldı terör mücadelesi adına? Kriterler dağılımında düşünürsek bin dokuz yüz seksen dört iki eylülünden bu zamana kadar sizce neler yapıldı çok özlü bir şekilde?	Yapılan mücadelenin başlangıç zamanının belirtilmesi.
	87		
	88	Az önce de değindiğim tarzda bir karşı koyma gerillaya karşı koymanın çeşitli	
	89	tarzları var dünyanın her yerinde bunlar yaşandı ve biz bunları çok acı yaşadık	
	90	bizim yapılanmamız özellikle Güneydoğu Doğu Anadolu bölgelerimizde yapılanmamız buna çok fazla imkan vardı.	
SAYFA YORUMU: İncili, tarihsel anlamda terörle mücadeleden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	Bunların değişim süreci ile birlikte bizim gerçekten mücadelemiz başladı	
	92	bundan sonra esas değinebileceğimiz şey yıllar geçtikçe içerden ve dışardan	
	93	destekleriyle onları tarzı değiştikçe bizimde tarzlarımız zaman zaman değişti	
	94	ama en son dediğim gibi en son süreçte biz gerçekten yapmamız gerekeni	
	95	yaptık ve özellikle son dönemde insansız hava araçları SİHA'larımız ve	
	96	İHA'larımız yerli üretim. İHA ve SİHA'larımız ben orada görev yapan ve	
	97	bunların acısını çekenlerden biriyim ihamız olmadığı için bize on gün yirmi	
	98	günde bir sıra geldiği için çok büyük kayıplar verdik. Şehitlerimiz,	
	99	yaralılarımız oldu. Karanlıkta kör savaşmak gibiydi. Onlar olmadan, onların	
	100	faidaları çok büyüktü ve artık gerçekten oradaki görev yapan arkadaşlarımız	
	101	ben yakın bir dönemde geldim hala orda görev yapan arkadaşlarla	
	102	görüştüyorum. Gerçekten Allah o günleri bir daha göstermesin. Şu andaki	
	103	teknik özelliklerimiz imkan ve kabiliyetlerimiz çok daha başarılı.	
	104	Kendi silahlarımızı ve teknik cihazlarımızı kendimiz üretip kullanıyor	
	105	olmamızın teknolojik olarak bunun katkısı olduğunu?	
SAYFA YORUMU: İncili, gelişen teknolojiyle de terör mücadele edildiğini anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Çok büyük katkısı oldu.	
	107		
Eksik görülen yanların öğrenilmesi.	108	3-Türkiye'nin bölücü terörlerle mücadelesinde eksik gördüğünüz yanlar yönler var mı? Neleri çok yapamıyoruz hangileri sizce de samimi olarak düşündüğünüzde yıllardır terörle mücadelenin içinde birisi olarak terörle mücadelede biz neyi daha iyi yapmalıydık neyi eksik yapıyoruz? Neyi hiç yapamıyoruz diye bir şey sorsak?	
	109		
	110		
	111	Yapamıyoruz demeyelim de yapmıyorduk diyelim. Yapmadıklarımızı şu anda uygulamaya başladık ve bunun neler getirdiği şu an ki terör örgütünü ne duruma getirdiği ortada. Bizim en büyük hatamız, ekonomik ayağını ve meşhur ifadeyle dış mihrapların yönlendirmesi desteği dediğimiz şeye engel olamamaktı. Ama bir parça inşallah ilerde daha da iyi olur Bir parça engel olundu. Ekonomik olarak öncelikle konuya yaklaşmadık örgütün hiç bir örgüt kaynaklardan beslenmeden çeşitli kaynaklardan beslenmeden ayakta duramaz hiç kimse duramaz biz bunu yaptığımız zaman çok daha başarılı olduk ve bundan sonrada inşallah olacağız.	
	112		
	113		
	114		
	115		
	116		
	117		
	118		
	119		
	120		
SAYFA YORUMU: İncili, örgütün kendi başına ayakta durmasının mümkün olmadığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Bu gördüğünüz özellikle ekonomik mücadeleden bahsediyorsunuz terörle mücadelede ki ekonomik boyutu ve bazı sosyal boyutta yok mu bunun sosyal olarak da mücadelede sorunlar yaşadık mı peki?	
	122		
	123		
	124		
	125	Sırayla gidecek olursak, eğitim konusu sosyal şartların iyileştirilmesi vs gibi konular mutlaka var, bunlarda etkin. Son dönemde özellikle teknolojinin ilerlemesiyle dezenformasyon faaliyetleri medyanın aleyhimize kullanılması vesaire gibi şartlar bunları etkiliyor. Bunlarla etkin bir mücadele bence çok daha iyi sonuçlar getirecektir.	
	126		
	127		
	128		
	129		
	130		
	131	Bunlar bu tür şeylerin eksikliklerin giderilmesi dezenformasyon ve benzeri aslında silahlı mücadelenin dışındaki yer kastediyorsun. Sosyal iletişimsel bir mücadelenin bağlılık faydalı olacağını düşünüyor musunuz?	
	132		
	133		
	134		
	135		
SAYFA YORUMU: İncili, terörle mücadelede eğitim ve sosyal şartların durumundan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Çok daha faydalı olacaktır. Bizim en başta yaptığımız bir hata, terörle mücadelenin silahlı devlet güçlerince yapıldığı gibi bir yanlış anlaşılmanın arkasından bu ülke takılıp yıllarca gelmiş. Yani kırk senedir, kırk beş senedir yaptığımız hep bu olmuş ama bence işte sosyal toplum kuruluşlarıyla STK'larımızla, üniversitelerimizde akademik olarak çok daha dirsek temasında olmak ve konuya baştan beri böyle yaklaşmak gerekti. Ama gördüğümüz süreçte yaşadığımız süreçte gördüğümüz bunun yavaş yavaş başladığı, böyle topyekûn bir mücadele olursa eğer sonuçlar çok daha güzel olacaktır.	
	137		
	138		
	139		
	140		
	141		
	142		
	143		
	144		
	145	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağını isteğiyle nasıl sağlıyor?	
	146		
	147	Öncelikle terör örgütünün hedeflediği bir kitle var bu kitleyi hedefliyor onlar çünkü hem eğitim hem ekonomik açıdan terör örgütleri insanların eksikliklerini gidereceklerini söyleyerek onları kandırmak gerektiğini güderek özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ve hatta Irak Suriye kuzeyinden örgüte eleman kazandırma faaliyetleri oluyor.	
	148		
	149		
	150		
SAYFA YORUMU: İncili, terörle mücadelede sadece devlet elinin yeterli gelmemesinden STK ve üniversite gibi kuruluşların da iş birliğinden bahsetmektedir.			Terör örgütlerinin belirlediği kitleden bahsedilmektedir

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Hangi etnik yapıyı kullanıyorlar genellikle?	
	152		
	153	Öncelikle Kürt vatandaşlarımızı kendilerine hedef seçiyorlar örgütün temel	
	154	insan kaynağı bu çevreden gelir.	
	155		
	156	Nasıl taktikleri ilerliyorlar örgüt kazandırma sürecinde örgüt kendisine	Örgütün militan kazanmak için
	157	nasıl taktikler nasıl yöntemler ve nasıl taktikler ne hedef kitlesi var hedef	belirlediği taktiklerden
	158	kitlesini anladık söylediklerinizden nasıl yöntemlerle eleman değiştiriyor	bahsedilmektedir.
	159	peki örgüt?	
	160		
	161	Öncelik korkutma. Korku faktörünü çok iyi kullanıyorlar kendisi cesaret	
	162	gösterip de karşı duracak olan insanları herkesin yumuşak karnı öncelikle	
	163	ailesiyle tehdit etme suretiyle işiyle aşıyla tehdit etme suretiyle mecbur	
	164	bırakıyorlar çaresiz bırakıyorlar bu şekilde kalan naçar kalan insanlar eğer bu	
	165	destek dışarıdan bir yerle bundan kurtulamazsa kurtulması kendi imkanlarıyla	
SAYFA YORUMU: İncili, terör örgütünün pençesine düşen insanların dramından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	Başka korkulan başka yöntemleri var mı? Bir propaganda vb. kendilerini iyi gösterme gibi bir çalışmaları var mı?	
	167		
	168		
	169	Tabi ki kendilerini iyi gösterme, spesifik kalarak PKK üzerinden hareket edecek olursak özellikle Kürt halkının ezildiği, ondan sonra Kürt gençlerinin ve çocuklarının geleceğinin bu ülkede olmayacağı, kendilerinin buna ancak bir kanal açıp işte Kürdistan devleti kurarak o zaman özgürleşeceklerini ve maddi kaynakların işte her türlü kaynağın diyelim çok daha iyi duruma geleceğini onlara bu şekilde gözlerini ruhlarını boyuyor.	PKK'nın etnik farklılıktan beslendiğine dikkat çekilmiştir.
	170		
	171		
	172		
	173		
	174		
	175		
	176	Nasıl bir profili hedef alıyorlar peki yani biz bu örgüt adına bize destek olacak örgüt üyesi yapabileceğimiz kişiler dedikleri insan profili açısından nasıl profiller onların daha çok ilgisini çekiyor?	
	177		
	178		
	179	Bu az önce bahsettiğim eğitim ve ekonomi olarak düşük düzeyde olan bireyler ne kadar düşük ise onların o kadar ilgisini çekiyor.	
	180		
SAYFA YORUMU: İncili, PKK'nın kendine hedef kitle olarak Kürt halkından nasıl yararlandığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Çünkü çaresiz, naçar kalan insanı kendilerine çok daha kolay çekebileceklerini düşünüyorlar. Gerçekten de buna baktığımız zaman işte önce mezralardan, sonra köylerden sonra ilçelerden, en son il merkezlerinden gibi bir yapı var. Onlarda bunun yanı sıra son dönemde internet kaynaklı, sosyal paylaşım kaynaklı yaklaşımları da oldu. Bu gibi çevrelerden dönüştürüyorlar.	
	182		
	183		
	184		
	185		
	186		
	187	Mesela kadın erkek gibi belli bir yaş grubu gibi falan daha çok ilgilerini cinsiyet ayrımı yapıyorlar mı yaş grubuna göre şeyleri var mı?	
	188		
	189		
	190	Cinsiyet ayrımı pek yok. Yaş olarak da daha çocuk yaşta zaten sempati kazandırmak suretiyle örgüte zamanı geldiğinde sempati duyacak ve hedef haline gelecek çocukları daha sekiz on yaşlarından itibaren değiştirmeye başlıyorlar. Ondan sonraki dönemde ihtiyaç oldukça böyle alttan alttan beslenme gibi kayıplarının yerine ölen örgüt mensuplarının yerine getirme gibi öyle bir çark dönüyor.	
	191		
	192		
	193		
	194		
	195		
SAYFA YORUMU: İncili, PKK'nın örgüte eleman sağlamak için cinsiyetin önemsiz olduğunu anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	5- Türkiye’de ki ve dünyada ki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir?	
	197		
	198		
	199		
	200	Yüz yüze yöntemi yavaş yavaş aşıyor artık ancak her halde yüzde yüz bitmesi mümkün değil çünkü bizim istihbaratımıza karşı koyma yöntemlerinden bir tanesi yüz yüze görüşmeleri ama bunun yanı sıra teknolojinin de ilerlemesiyle telsiz telefon internet gibi şeylerde kullanılıyor artık.	
	201		
	202		
	203		
	204	Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri sizce nelerdir?	
	205		
	206		
	207	Son dönemde teknolojinin ilerlemesiyle, terör örgütüne mensup şahısların da bunu kendi lehlerine kullanma çabalarından sonra son yıllarda bizde Siber Suçlarla Mücadele isminde birim kuruldu. Bizim çoğu arkadaşımızın yeterince konuya vakıf olmamasından dolayı, çok daha teknik bilgi gerektirdiğinden dolayı böyle bir birimimiz kuruldu ve çok daha faydalı oldu.	
	208		
	209		
	210		
SAYFA YORUMU: İncili, ilerleyen teknoloji ile beraber Türk Polis Teşkilatı’nın yeniliklerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	Biz ilçeler olarak işte diğer şubelerimiz olarak bundan çok fazla destek alıyoruz ve bu mecrada akan terör ve teröre yönelik faaliyetlerin önüne geçmek için çalışmalar düzenliyoruz.	
	212		
	213		
	214		
	215	6- Onların bu faaliyetlerine karşı onların örgütsel çalışmaları işte iletişim faaliyetlerine karşı terörle mücadeleden kurumlar kişiler hükümet vb. onlarında benzer iletişim yöntemlerini kullanmaları işte biraz önce bahsettiğiniz tarzda teknolojinin internetin vb. kullanmaları bunu bununla ilgili düşünceleriniz var mı? Yani bununla stratejik olarak nasıl kullanmalı mücadele anlamında mücadele tarafı karşı taraf?	Son dönemde internetin stratejik olarak kullanılması vurgulanmaktadır.
	216		
	217		
	218		
	219		
	220		
	221		
	222	Bununla mücadele etmek için, bir şeyle mücadele etmek için çok onu çok iyi anlamak bilmek ve değerlendirmek gerekiyor. İlk etapta biz teknolojik olarak uzun bir süre çok uzun bir süre yerimizde saydık. Teknolojik olarak biz takip edemedik, biz onların gerisinden geldik ama son zamanlarda dediğimiz gibi yerli milli teknolojilerimizin artması bu tip çalışmaların önünün açılmasıyla bu konuda artık daha önde olabiliyoruz	
	223		
	224		
	225		
SAYFA YORUMU: İncili, terörle mücadele etmek için son yıllarda teknolojiden fazlası ile yararlanıldığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU				
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1	
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	16	
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	240	
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci			
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ			
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU	
	226	Bunun ileriki dönemde tüm toplum olarak daha ileriye getirmemizde çok daha iyi bir yerde olacağımızı düşünüyorum.		
	227			
	228			
	229	7- Terörle mücadele konusunda kamuoyunda yeterli farkındalığı alıp da destek sağlanabiliyor mu sizce?		
	230			
	231			
	232	Sağlanmıyor. Yani şu anki şu anki durum bence yeterli değil, daha da iyi olmalı. Çünkü terör dediğim gibi terörle mücadele eden insanlara sadece yapılan bir şey değil, toplumun temeline karşı yapılan bir hareket. Yani tüm düzeni bozmaya yönelik bir harekettir. Bu konunun tek muhatabı biz değiliz, bütün toplum ve toplum olarak da bunun önüne geçmek istiyorsak eğer toplum olarak harekete geçmeliyiz. Bu konuda üzerine düşen neredeyse medya diğer STK'larsa STK'lar üniversitelerimiz vs. herkes elini taşın altına sokmalı, birlikte hareket edildiği takdirde de yıkamayacağımız herhangi bir örgüt olduğunu düşünmüyorum.		
	233			
	234			
	235			
	236			
	237			
	238			
	239			
	240			
SAYFA YORUMU: İncili, terörle mücadelenin topyekün bir hareket olarak toplumun temeline yapılması gerektiğinden bahsetmektedir.				

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	Bu konuda karar verici olsaydınız ne yapardınız terörle mücadelede kanun desteğini sağlamak için sizin işte böyle yapacak yetkiniz olsaydı neler yapardınız bu konuda kamuoyu desteğini arttırmak adına neler yapılabilir sizce?	Katılımcının izleyeceği yol öğrenilmek istenmiştir.
	242		
	243		
	244		
	245		
	246	Öncelikle ilgili kanunlarla konuya başladım. Kanunlardaki satır aralarındaki küçük boşluklar alanda çalışan bizlere çok büyük zorluklar getiriyor. Öncelikle onların kapanması bu konuda ciddi akademik çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyorum. Daha sonra bir tık ötesinde de dediğim gibi bir organizasyon kurardım ben olsam. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü gibi Terörle Mücadele Birim Amirliği, Müdürlüğü tüm bu faaliyetleri her alanda ilgilenen bir Daire Başkanlığı değil de Müdürlüğü kurardım.	
	247		
	248		
	249		
	250		
	251		
	252		
	253		
	254	8- Daha geniş yetkiyi daha geniş kapsamlı sadece terörle silahlı mücadeleyi değil bunun yanı sıra terörün propaganda mücadelesine yönelik çalışma üzerine dururdunuz peki terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir peki ne algısı oluşturmaya çalışıyor terör örgütleri?	
	255		
SAYFA YORUMU: İncili, kanunlardaki küçük boşlukların daha sonra büyük sorunlara yol açtığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	18
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	270
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	256	Terör örgütleri bir neticede bir ideolojiden kaynaklanıp bir araya gelip organize olan bir örgütler bu ideolojinin çeşitli şeyleri olabilir. Din kökenli olabilir işte PKK'da ki gibi etnik kökenli olabilir vs. herhangi bir kökeni olabilir onların burada buradaki hareketi onlar iyi değil biz iyiyiz yani basit bir formül üzerinde gidersek onlar iyi değil biz daha iyisini biliyoruz daha iyisini yaparız şeklinde bunun böyle olamayacağı bizim için ne kadar aşıkarsa sıradan bir vatandaşımızın da bunu anlayabileceği kıvama getirip bunu toplumumuza bu şekilde entegre etmemiz gerektiğini düşünüyorum ilk etapta ilk öne geçilmesi gereken şey onların söylediklerinin değil devletin kurum ve kuruluşlarımızın doğru olduğunu bunun içinde şeffaf olması gerektiğini düşünüyorum	
	257		
	258		
	259		
	260		
	261		
	262		
	263		
	264		
	265		
	266		
	267	Şeffaf olması gerektiğini doğru anlatması gerektiğini peki terörün dikkati bu süreçte algı yöntemi nasıl yapmakta algıyı nasıl yönetiyor terör örgütü yönetimini nasıl yapıyorlar?	
	268		
	269		
	270		
SAYFA YORUMU: İncili, devletin terörle mücadelesinin şeffaf şekilde yapılmasının gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	19
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	285
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	271	Algıyı, algı yönetimini onlar bence bizden daha çok düşünüyorlar. Yani çünkü	
	272	onların imkan ve kabiliyetleri bizim kadar yeterli ve başarılı olmayacağı için	
	273	algı yönetimini onlar çok daha önemsiyorlar ve üstüne düşüyorlar. Bu konuda	
	274	mesela yakın dönemde Zeytindalı operasyonumuzda, operasyonumuza katılan	
	275	personeli demoralize etmek ve onların dünya da kötü tanıtmak için yapılan bazı	
	276	görüntüler, ondan sonra ülkeye sokulan bazı fotoğraflar, sosyal paylaşım	
	277	sitelerinde paylaşılanlar vardı. Hani onlar buna çok daha fazla bakıyor çok	
	278	daha fazla bunun üzerinden hareket ediyorlar.	
	279	Bu algı yönetiminde bu tür şeyleri doğru olmayan şeyleri belki dimi böyle	
	280	bir şey yapıyorlar doğru olmayan fotoğraflar görüntüler videolar	
	281	haberleri?	
	282		
	283	Çoğu doğru değil zaten.	
	284		
	285	Bunları yayarak algı yönetmeye?	
SAYFA YORUMU: İncili, terör örgütünün algı yönetimine verdiği önemden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	20
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	300
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	286	On sene önce operasyonlarda çekilmiş fotoğrafları Hizbullah'a, Hizbullah Örgütüne karşı yapılan operasyondaki çekilen fotoğrafları Zeytindalı'nda kullandılar. Bunlar ispatlı.	
	287		
	288		
	289		
	290	İspatı tabi bunlar kamu kurumları bunları ispatladı doğru bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi mücadele edenler açısından değerlendirmek nasıl yapmak nasıl olmalı bunu nasıl yapmalıyız bu algıyı mücadele edenlerin yaptığı nasıl olmalı algı yönetimi konusunda?	
	291		
	292		
	293		
	294		
	295	Öncelikle bu biz görevlilere düşen ilk konu şeffaf olmak, objektif olmak, anlaşılabilir olmak. Şöyle bir örnek vereyim; bizim adliyede kullandığımız dilimiz ile polislik mesleğinde kullandığımız dilimiz ile vatandaşla konuştuğumuz dilimiz arasında bazı farklılıklar oluşuyor. Hem bunu aşmalıyız, hem şeffaf olmalıyız. İnsanların ne ile karşı karşıya olduğunu bilmesi lazım. Çünkü insan bilmediği şeylerden korkar. İnsanlar devletten korkmadığında, devlete güvendiğinde, bizim başarı için yolumuz açılacak diye düşünüyorum.	
	296		
	297		
	298		
	299		
	300		
SAYFA YORUMU: İncili, kullanılan dilin insanlar için ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	21
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	315
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	301	Kendisi bir anlat bakalım kurum olarak korkulan değil gerektiğinde her zaman yanlarında olduğunun hissinin verilmesi belki de terörle mücadele konusunda da yapılanların doğru anlatılması amacının ne olduğunu?	
	302		
	303		
	304	Amacın ne olduğunu iyi anlatmak lazım.	
	305		
	306	9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir sizce?	Terörle mücadelede sanal ortamın önemi sorulmuştur.
	307		
	308		
	309	Günümüzde insanlar bilgisayarın başından kalkmadan pek çok şeyi başarabiliyorlar. İşte markete sipariş verebiliyorlar, kedi kumundan tutunda hayati ihtiyaçlara kadar her şey karşılayabiliyorlar. Aynı şekilde bilimsel bazda her şeye ulaşabiliyorlar. Artık internetten öğrenilmeyecek hiçbir şey yok. Hani böyle faydalı, böyle güzel, böyle insanlığa faydalı bir şey kullanmanın çeşitlerini bulmalı ve iyi yöne de kanalize etmeliyiz diye düşünüyorum. Bunu yapmadığımız takdirde çünkü gerçekten çok yoğun işte siber saldırı dediğimiz dezenformasyon dediğimiz konular internet üzerinden gerçekleştirebilir.	
	310		
	311		
	312		
	313		
	314		
	315		
SAYFA YORUMU: İncili, internetten her bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğunu vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	22
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	330
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	316	İnternet teknolojilerinin sosyal ya da sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar var mıdır sizce varsa bunlar neler terör örgütlerinin bunları nasıl kullanabilir internet teknolojileri ve sosyal medyayı?	Terör örgütlerinin internet teknolojisini kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur.
	317		
	318		
	319		
	320	Esas olan zaten terör örgütlerinin ideolojilerini yansıtmalarının yansıtmaları ve kendilerini ulaştırılması gereken bir noktaya yürüyen bir amaca yürüyen özgürlük savaşçıları işte eşitlik savaşçıları gibi göstermeleri bunun için kullanılabilecek en güzel yolda internet bence.	
	321		
	322		
	323		
	324	Sosyal medya?	
	325		
	326	Sosyal medya özellikle de bir saniyenin içerisinde yüzlerce binlerce insana ulaşabildiğimiz bir mecra sonu olmayan sonsuz bir mecra bunu terör örgütleri kullanıyor. Sürekli olarak da taktik değiştiriyorlar. Takip edilebilen durumları fark ettiklerinde, takip edilemeyen yeni mecralara akabiliyorlar. Bu yüzden de bizim bunu örgütten çok daha iyi kullanabilmemiz ve dediğim gibi kanundaki bazı boşlukların tamamlanıp kötüye kullanımının durdurulmasını amaç edinmemiz gerekiyor.	
	327		
	328		
	329		
	330		
SAYFA YORUMU: İncili, internette yayılan bir bilginin ne kadar hızlı yayıldığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	23
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	345
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	331	Terör örgütleri bildiğiniz terörle mücadelenin içinde biri olarak terör örgütleri interneti ya da sosyal medyayı sizin takip ettiğiniz sizin bildiğiniz dünyada ve ülkemizde nasıl hangi amaçlarla kullanılıyor? Şu anda bugün günümüzde ya da geçtiğimiz yakın geçmişte örgütsel bazı düşünürseniz işte hangi örgütler mücadele edilen örnek birkaç ülkede dünyada?	Sosyal medya alanında mücadele edilen örgütlere örnek istenmiştir.
	332		
	333		
	334		
	335		
	336		
	337	Türkiye Türk örneğinden bahsettik. Mesela PKK bunu şöyle kullanıyor dediğim gibi, olmayanı oluyor gibi gösterirken faydalıyor. Eleman toplamak, örgüt mensubu devşirmek için kullanıyor. Anlık bilgi paylaşımıyla dediğim gibi bir saniyede herkese binlerce yüz binlerce insana ulaşarak anlık yıllarca başaramadıkları şeyleri anlık dezenformasyonlarla ve paylaşımlarla yapabiliyorlar. Bunun için son dönemde özellikle son dönemde çok hızlı kullanıldığını düşünüyorum. Siber suçlardan sonra yani şöyle söyleyeyim 2012 yılından sonra 2016'ya kadar bir bu alanda bir boşluk oluşmuştu. Bunu çok net kullandılar ama şu an itibarıyla siber suçların bu işe ortak olmasıyla bayağı bir gerilediğini düşünüyorum son dönemde son sekiz dokuz aylık bir yıllık dönemde.	
	338		
	339		
	340		
	341		
	342		
	343		
	344		
	345		
SAYFA YORUMU: İncili, siber suçlarla mücadeleden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	360
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	346	Mesela dünyanın çok gündeminde olan DAESH bu şeyi kullanıyor mu kendi amaçları doğrultusunda?	
	347		
	348		
	349	Evet kullanıyor. Yani dediğim gibi korkuyla besleniyor örgütler bu korkuyu sağlamanın işte ateşle insan yakmanın işte boğazını kesmesinin kafasını kesmenin vesairenin çok bütün dünyayı ayağa kaldırdığı hepimizin malumu ve bunu çok iyi kullandılar. Aynı şekilde haberleşme alanında da takip edilemeyen oyunlarla vesaire ile oyundaki yazışmalarla vesaire ile takip edilmeyen alanlarda tüm gizli yazışmalarını yapabiliyorlar.	
	350		
	351		
	352		
	353		
	354		
	355		
	356	Neredeyse profesyonel denilebilecek çok öte bir şekilde en gizli yazışmalarını ya da baskı unsuru oluşturmak için bunu kendi eleman değiştirmek için de söylediği üzere kullanıyordu kullanıyor devam da ediyor sanki bu?	
	357		
	358		
	359		
	360		
SAYFA YORUMU: İncili, terör örgütlerinin takip edilemeyen şekilde çalıştıklarından bahsediyor.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	375
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	361	Evet ediyor sanki.	
	362		
	363	10-Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?	Medyanın terörle mücadeleye yaklaşımına değinilmiştir.
	364		
	365		
	366	Dönem dönem değişen bir şey. Ancak şu var ki gerçekten vatanını milletini	
	367	seven görüşü etnik yapısı ne olursa olsun vatan toprağını seven, bayrağını	
	368	seven insanların kalkıp ta yalan yanlış haberlerle birbirlerini başkasını vesaire	
	369	suçlamaması gerektiğini ben düşünüyorum. Buna maruz kalan insanlardan	
	370	biriyim. Çeşitli vesilelerle az öncede dışarda arkadaşlarla konuştuk, çeşitli	
	371	vesilelerle yalan yanlış olmayan şeylerle üstümüze gelindiği olur. Buna karşı	
	372	koymak için zaman harcamamız, enerji harcamamız, bazı yerlerde para	
	373	harcamamız, yani çamur at izi kalsın hesabı kalkıp ta bunlarla uğraşmamız,	
	374	bizim zamanımızı, enerjimizi tüketirken buna bir kaç kanaldan üzerinize	
		gönderilen şahıslar tarafından çokta zedeleyici yerleri olduğunu biliyoruz.	
	375	Yani kazandığınız davalarda olsa tazminat davaları vs. de olsa bu bunun karşılığı kesinlikle değil. Bize zarar veriyor ve bunun olmaması için medya üzerinde yine kanun kapsamında, kanun ayarında bir düzenleme yapılması gerektiğini ben düşünüyorum.	
SAYFA YORUMU: İncili, kanunların işlevinin artırılmasını gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	25
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	390
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	376	Başka nedir o sadece terörle mücadele sürecinde medyanın yapması gereken kanuni düzenlemeleri kanun kurumları yapmalı işte hükümet bunları sizin söylediğiniz üzere terörle mücadeleyle ilgili peki başka neler olabilir başka ne gibi medya ne yapabilir bu konuda sizce?	
	377		
	378		
	379		
	380		
	381	Az önce anlatmak istediğim şey, bunun aynı zamanda cevabını da bir parça içerir medya daima özgür yapısına her hangi bir diyeceğimiz yok. Tabi ki özgür olmalı ancak özgürlüğün bir sınırı olduğunu, özgürlüklerin klasik tanımında olduğu gibi başkasının özgürlüğüne başkalarının özgürlüğüne zarar verecek boyuta erdiğinde bunun isminin özgürlük olmadığını net olarak ortaya koymak lazım ve onların bu minvalde hareket etmesi lazım diye düşünüyorum.	
	382		
	383		
	384		
	385		
	386		
	387		
	388		
	389	Bu bilinçle hareket etmeleri gerektiğini düşünüyorsun?	
	390		
SAYFA YORUMU: İncili, özgürlük tanımının medya üzerindeki etkisinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	26
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	405
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	391	Evet, kesinlikle bu bilinçle olsun.	
	392		
	393	Terör haberleri sık sık medyada karşılaştığımız haberler sizce bu haberler nasıl sunuluyor ve nasıl sunulmalı yani sunumu şeklinde şu anda nasıl hani görsel medyada yazılı medyada terör haberlerini görüyorsunuz terörle mücadeleden birisi var bu haberler nasıl sunuluyor şu anda ve nasıl sunulması gerektiğini değerlendiriyorsunuz?	
	394		
	395		
	396		
	397		
	398		
	399	Sade terör olayı için değil, yani yazılı veya görsel medyanın yani sansürcü bir zihniyette değil ama bazı şeylerinde bir yere kadar olduğunu bilinmesi lazım. Yani bazı iğrenç görüntüleri kalkıp ta haber deyip insanların önüne koymak sadece terör için değil, bence diğer suçlar asayiş, basit en basit suçlar için bile geçerli. İşte insanların canlı canlı kafalarının kesilmesi, canlı canlı yakılması vesaire gibi şeyler kesinlikle siz ne dersiniz deyin ismi basın hürriyeti olsun, ismi vesaire olsun, bence doğru değil. Her yaştan insanın her an ulaşabildiği bu tip medyatik şeylerde kullanılmasının ben yanlış olduğunu düşünüyorum.	
	400		
	401		
	402		
	403		
	404		
	405		
SAYFA YORUMU: İncili, medyada yer alan haberlerin doğru nitelikte verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	27
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	420
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	406	Kesinlikle onları değerlendirecek olanlar makamlar biziz bunlar izlenecekse, değerlendirilecekse, bizler yaparız ya da akademisyenler yapar, psikologlar yapar, sosyologlar yapar ama kesinlikle bu normal düz vatandaşın yedi yaşında sekiz yaşında çocuğun izleyeceği bir şey kesinlikle değil. Biz onları medyayla insanların karşısına bu şekilde koyarsak, kazanan her şekilde yine terör örgütleri olacak.	
	407		
	408		
	409		
	410		
	411		
	412		
	413	Bazı haberler çıkarken hem insanların psikolojik durumu hem de genel kamu güvenliğinin ülke güvenliğinin etkileri değerlendirilir mi sizce?	
	414		
	415		
	416	Kesinlikle bu değerlendirmeden yapılacak hareket, kesinlikle her şekilde terör örgütüne pozitif dönecektir.	
	417		
	418		
	419	11- Terör için direkt siteleri sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	420		
SAYFA YORUMU: İncili, yayına hazırlanan haberlerin uzmanlar tarafından değerlendirilmesinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	28
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	435
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	421	Son dönemde bu konuda baya bir yol kat ettiğimizi düşünüyorum ancak kesinlikle yeterli değil.	
	422		
	423		
	424	Örgütler bu konuda bir takım mevzuat var yasaklamalar var engelleme var bunları nasıl aşabiliyorlar peki?	
	425		
	426		
	427	O biraz teknik bir konu ama dediğim gibi onlardan bir tık ileride olmadığımız takdirde bu alanlarda kaba tabiriyle gol yememiz muhtemel. O yüzden biz kesinlikle teknolojik olarak, çok teknik anlatmaya benim bilgim yetmez ama teknolojik olarak kesinlikle daha çok bu birimlerden destek almalıyız.	
	428		
	429		
	430		
	431		
	432	Mesela kendi adını gizleyip bir şekilde kamu kurumunu küçültmeye kamu görevlisine yönelik haberler yapabiliyorlarsa ya da bu tür sosyal medyada paylaşımlar oluyor. Bunun önlenmesi konusunda, bazen faili bulunmasında kolluk güçleri sorun yaşayabiliyor ya da bunlar yalan bir haber insanları kışkırtıcı, kötü bir algı oluşturan bir haber sosyal medya aracılığıyla web siteleri aracılığıyla birden çıkıp yayılabiliyor. Bununla ilgili neler yapılabilir sizce?	
	433		
	434		
	435		
SAYFA YORUMU: İncili, terörle mücadele konusunda her zaman devlet olarak önde olmamız gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	29
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	450
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	436	Kısa bir örnek vereyim. Şu an başımda böyle bir konu var. Yirmi yıl önce ülkemizden ayrılmış bir vatandaşımız, olmayacak bir konuyla alakalı başka birini itham ediyor. Bir konuyla konu bizim mıntıkamız bile değil, jandarma mıntıkasında gerçekleşiyor. Bizim CİMER aracılığıyla gelen konuyu bir değerlendirip yazdığımız cevabı beğenmiyor. Ondan sonra bize deniz aşırı sürekli olarak karalama, olmadık şeylerle bizim mevcut dediğim gibi hem enerjimizi hem de mesaimizi alıp insanı çileden çıkarabiliyorlar. Bunun olmaması için dediğim gibi öncelikle bizim teknolojik olarak bizim bir şeyimizin olması lazım, bir eleğimizin olması lazım. Yani herkesin önüne çıkmadan, bu işler elimine edilmeli. Daha sonra tabi ki gerçekliği olan şeyler konular değerlendirilip cezası kesinlikle verilmeli ancak gerçekliği yoksa buda değerlendirilmeli diye düşünüyorum.	
	437		
	438		
	439		
	440		
	441		
	442		
	443		
	444		
	445		
	446		
	447		
	448	12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir sizce?	
	449		
	450		
SAYFA YORUMU: İncili, teknolojik manada üst düzeye gelindiğinde bazı sonuçlara daha kolay ulaşabileceğimizden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	30
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	465
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	451	Bu konuda dediğim gibi akademik çalışmaların biraz daha topluma, toplumun anlayacağı dilde yapılması ve daha geniş satırlarda dağıtılabilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani işte bizim mesela biz İzmir merkezde olan bir şeyi Menemen'deki insana anlatmak, işte Ankara'da gerçekleşen bir şeyi Kars'taki vatandaşımıza anlatmak çok zor. Bunların hepsini entegre edipte insanlarımıza doğru ve düzgün bir şekilde anlattığımız zaman, bizim insanlarımızın aşamayacağı herhangi bir şey olduğunu düşünmüyorum.	
	452		
	453		
	454		
	455		
	456		
	457		
	458	Terörle mücadele de kalıcı başarıyı sağlamak için toplumsal desteğin önemi nedir sizce?	
	459		
	460		
	461	Kesinlikle toplumu, toplumu arkasına ardına almayan kesinlikle hiçbir konuda sadece terör örgütleriyle değil hiç bir örgütle zamanında bunlar yaşandı ülkemizde de yaşandı Amerika gibi bir ülkede bile yaşandı mafya ile dahi mücadele edilemez işte Kolombiya ve Venezuela örnekleri var mafya ile imkan ve kabiliyetleri bu kadar olan insanlarla bile başa çıkamadı, çıkılamadı bunun gerçekliği ortada toplumun desteğini almayan hiç bir hareket netice itibariyle başarılı olamaz diye ben düşünüyorum.	Toplumun desteği olmadan başarı sağlanamayacağı vurgulanmaktadır.
	462		
	463		
	464		
	465		
SAYFA YORUMU: İncili, paylaşılan bilginin tek bir kaynaktan ve doğru şekilde yayılmasından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	1
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	31
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	480
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Hakan İNCİLİ		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	466	Toplumsal desteğini terörle mücadele ya da başka konularda almak için iletişim faaliyetleri geleneksel medya ve sosyal medyayı kamu kurumlarının kullanmasının bir katkı olduğunu ya da günümüzde gelişen teknolojinin bu kadar geliştiği veya imkânların bu kadar geliştiği süreçte bunun önemli olduğunu değerlendiriyor musunuz?	
	467		
	468		
	469		
	470		
	471		
	472	Kesinlikle değerlendiriyorum, özellikle artık yükselen değer sosyal medya sosyal medyada çok daha etkin mücadele sosyal medyayı çok daha iyi kullanabilme şartlarımızın araştırılması ve yükseltilmesi gerektiğini düşünüyorum.	Teknoloji ile beraber gelişen sosyal medyanın öneminden bahsedilmektedir.
	473		
	474		
	475		
	476		
	477	Konu ile ilgili bilinçli ve planlı bir çalışmanın gerektiğini, stratejik bir çalışmanın gerektiğini düşünür müsünüz?	
	478		
	479	Kesinlikle, kesinlikle çünkü bizim ilçeler şubeler iller bazında aldığımız tedbirlerin değil de tüm ülke sathına yayılabilecek bir ana merkezden koordine edilebileceğini düşünüyorum.	
	480		
SAYFA YORUMU: İncili, sorunları çözerken tek bir elden pratiğe dökülmesinden yana olduğunu vurgulamaktadır.			

EK 2., BÖLÜCÜ TERÖRLE MÜCADELE VE TOPLUMSAL DUYARLILIK OLUŞTURMADA SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ: İZMİR POLİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA, SİBER SUÇLAR ŞUBE MÜDÜRÜ BİRKAN UZUN GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMENİN AYRINTILI FORMU

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, devletin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak amacıyla belirli bir ideolojiyi paylaşan kişiler tarafından yapılan eylemlere denir. Bunun bölücü terörün amacı ise bir devletin toprak bütünlüğünü hedef alması durumunda terör eylemlerini bölücü terör eylemi olarak nitelendiriyoruz.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8		
	9		
	10		
	11	Sizce hangi eylemleri biz bölücü terör eylemi olarak görebiliriz bu kapsamda?	
	12		
	13		
	14		
	15		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörün tanımından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Halkın korku ve paniğe sevk eden, devletin yapısını, yönetim şeklini değiştirmek, devletin otoritesini zayıflatmak amacıyla kamu kurumlarına, kolluk kuvvetlerine, askeri tesislere, devlet büyüklerine, adli mercilere ya da halka silahsız halka yapılan saldırılar terör eylemi kapsamına girer. Bahsi geçen terör eylemlerinin yapılmasındaki amacın ayrılıkçı ya da ayrıştırıcı olması durumunda ise yapılan eylem bölücü terör kapsamına girer.	
	17		
	18		
	19		
	20		
	21		
	22		
	23	Bölücü terör deyince aklımıza ülkemize Türkiye'den ve dünyadan hangi örgütler geliyor ilk etapta?	
	24		
	25		
	26	Dünya da daha önce İRA vardı ETA (Euskadi Ta Askatasuna), ASG (EBU SAYYAF Grubu) ayrılıkçı Türkiye de ise daha önce faaliyet gösteren ASALA şuan da hala devam eden PKK terör örgütleri bölücü terör örgütleri olarak niteleyebiliriz.	
	27		
	28		
	29		
	30		
SAYFA YORUMU: İncili, terörün kapsamına giren detaylara vurgu yapmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	2- Türkiye'nin bölücü terörle mücadele hakkında neler düşünüyorsunuz	
	32	Türkiye'nin mücadelesi hakkında siz neler düşünüyorsunuz bölücü	
	33	terörle?	
	34		
	35	Türkiye kuruluşundan bu yana birçok terör örgütü ile mücadele etmiş hala	
	36	mücadele etmeye devam ediyor bunun bence en baştaki sebebi ülkenin coğrafi	
	37	konumudur. Hem stratejik bir noktada bulunması hem de Ortadoğu ülkelerinde	
	38	meydana gelen siyasi istikrarsızlık, mezhepler arası çatışmalar ve batılı ülkeler	
	39	tarafından bölge ülkeleri üzerinde oynanan jeostratejik politikalar sebebiyle	
	40	komşu ülkelerimizin toprakları uzun yıllardır terör örgütlerinin yer edinme	
	41	gayreti içinde olduğu bölgeler haline gelmiştir. Kolluk bakımından Polis ve	
	42	Jandarma'nın terörle mücadele konusunda çok büyük tecrübeye sahip	
	43	olduğunu, gerçekleşen eylemler ve soruşturmalar sayesinde çok tecrübe	
	44	kazandığını düşünüyorum. Öte yandan terörle mücadele sadece kolluk	
	45	tedbirleri ile başarılı olamayacaktır. Bu sorun aynı zamanda ilgili her alanda	
		politik çözümler beklemektedir. Bu nedenle kolektif mücadele çözümlerini	
		içeren politikaların hazırlanması gerekmektedir.	
SAYFA YORUMU: Uzun, Türkiye'nin bulunduğu konum dolayısıyla odak noktası haline geldiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesini düşündüğünüzde en çok ne zaman başarılı oldu Türkiye? Türkiye Cumhuriyeti devleti ya da Türkiye'nin kolluk kuvvetleri terörle mücadelede en çok ne zaman başarılı oldu?	
	47		
	48		
	49		
	50		
	51	Bunu özellikle hani PKK bakımından yaşım gereği bütün tarihsel süreci değerlendirmem doğru olmayacaktır ama kendi tecrübelerime dayanarak bildiğim dönem içerisinde mücadelede en çok hendek olayları sonrasında gerçekleştirilen operasyonlar sırasında başarılı olduğunu düşünüyorum. Devlet bu esnada kendi iradesini kararlı bir biçimde ortaya koymuştur. Şehirlerin yeniden yapılandırılması, sınırlarda kurulan kalekollar, yüksek duvarlar bunlardan bazıları. Bu durum terör örgütü mensuplarına ve örgüte destek verenlere açıkça terörle mücadele etmek amacıyla her ne gerekiyorsa sonuna kadar gidileceği mesajını vermiştir.	
	52		
	53		
	54		
	55		
	56		
	57		
	58		
	59		
	60	2015-2016 sonrasında daha başarılı olduğunu mu değerlendiriyorsun?	
SAYFA YORUMU: Uzun, PKK'ya karşı en büyük başarının hendek operasyonları ile sağlandığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Evet	
	62		
	63	Özellikle hendek barikat operasyonları sonrasında?	
	64		
	65	Evet	
	66		
	67	Bu mücadelenin sizce en başarısız olduğu siz kolluk amiri olarak bu mücadeleyi takip ettiniz en başarısız olduğu dönem sizce hangisiydi? Bölücü terörle mücadele de en başarısız olduğu dönem sizce hangisiydi?	
	68		
	69		
	70		
	71	DAEŞ terör örgütünün ortaya çıkması taktiksel anlamda terör örgütlerine farklı bir boyut getirdi başta DAEŞ ve sonradan PKK da buna benzer yöntemleri seçmesiyle birlikte canice eylemler gerçekleştirilmeye başlandı. 2015-2017 yılları arasında gerçekleşen bu eylemler daha öncesine göre biraz daha farklılık göstermekte bu dönemin sancılı geçtiğini düşünüyorum. Ancak, alınan siyasi kararlar, istihbari ve polisiye bakımdan kısa süre içerisinde gerekli tedbirler alındığını düşünüyorum.	
	72		
	73		
	74		
	75		
SAYFA YORUMU: Uzun, tarihsel anlamda alınan tedbirlerden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Bu mücadelede şimdiye kadar Bölücü terör ile şimdiye kadar neler yapıldı?	
	77		
	78		
	79	Kolluk sürekli yani hem doğu illerinde hem batı illerinde büyükşehirlerde küçük şehirlerde olsun sürekli operasyonlar yapıyor ancak bunun dışında siyasi anlamda çeşitli girişimler ortaya konu bunların en önemlilerinden bir tanesi açılım süreci olmuştur. Anadilde eğitim Kürtçe, Arapça yayın yapan televizyonların faaliyete geçirilmesi önemli bir unsur olduğunu düşünüyorum, hendek operasyonu sonrası şehirler yeni bir yapıya kavuşmuştur bu hem bölge halkı refahı hem de bölgenin denetiminin sağlanması açısından önemli bir unsurdur. Gerçekleşen sınır ötesi operasyonlar ile topraklarımıza karşı sınır dışından kaynaklanan tehditlerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Terör örgütlerine aynı zamanda menfaat sağlamak amacıyla kullanılan kamu kaynaklarının kullanılmasının önüne geçilmiştir. Genel anlamda bu tedbirlerin alındığını söyleyebiliriz.	
	80		
	81		
	82		
	83		
	84		
	85		
	86		
	87		
	88		
	89		
	90	Sadece terörle silahla mücadele değil yanı sıra diğer tedbirlerde olduğunu siz görüyorsunuz?	
SAYFA YORUMU: Uzun, kolluk kuvvetin operasyonları yanı sıra yapılan bazı açılımlardan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	Evet evet	
	92		
	93	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz sizce eksik olduğunu düşündüğünüz yönler konular var mıdır?	
	94		
	95		
	96	Evet.	
	97		
	98	Neler mesela bu eksikler?	
	99		
	100	Ülkemiz 40 yılı aşkın süredir PKK ile mücadele ediyor ancak bu konuda net bir stratejisi olmadığını düşünüyorum. Bunu da hani Şırnak'ta görev yapmış ya da askerlik aynı zamanda orada askerlik yapmış birisi olarak söylemek istiyorum. Doğu illerine giden her kurumdaki yöneticiler genellikle ilk sefer işte mecburi hizmet sebebiyle orda görev alıyorlar ancak gittiklerinde yeterince tecrübe sahibi olmadıklarını terör örgütü hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını düşünüyorum oraya giden yöneticilerin farklı bölgelerden bu konu hakkında bilgi sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	
	101		
	102		
	103		
	104		
	105		
SAYFA YORUMU: Uzun, Doğu illerinde görev yapan kolluk kuvvetinin daha fazla tecrübeli olması gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Bu eksiklerin giderilmesi için bu gördüğünüz saydığınız eksiklikler ya da başka eksikliklerin giderilmesi için yapılması gerekler ne sizce?	
	107		
	108		
	109	Devletin bu konuda stratejilerini belirleyip, bu doğrultuda halkı ve kamu personelini bilgilendirmelidir. Mülki amirler, hakimler ve savcılar, polisler, jandarma hatta öğretmen ve doktor dahil olmak üzere oraya giden tüm kamu mercilerin bu stratejileri bilip bu doğrultuda hareket etmesi gerekir diye düşünüyorum.	Bölgeye giden bütün kamu kurumu görevlilerinin bilinçli olması dile getirilmiştir.
	110		
	111		
	112		
	113		
	114	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl temin ediyor?	
	115		
	116		
	117	Terör örgütleri insan kaynağını paylaştıkları ortak ideolojideki insanlar sayesinde sağlamaktadırlar. Ancak son on yıl içerisinde yayılan internet ve sosyal medya duruma farklı bir boyut kazandırmıştır. Ancak son on yıl içerisinde yayılan internet ve sosyal medya duruma farklı bir boyut kazandırmıştır.	
	118		
	119		
	120		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin gelişen teknoloji ile birlikte daha kolay şekilde sempatzan kazandıklarını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Sosyal medya üzerinden örgütlenmiş ve sosyal medya sayesinde, gerçek dünyada bir araya gelmesi zor olan nitelik ve nicelikte her kesimden yüz binlerce insanın bir araya getirmesinde ne derece etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda örgütler gerek sokaklara insanları çekme, gerekse kendi ideolojilerini yayarak örgüte eleman kazandırmak için sosyal medyayı aktif olarak kullanmakta, yaptıkları eylemleri internet ortamında yayınlarak da aslında kendileri açısından başarısız eylemler üzerinden dahi kazanç sağlama eğilimi göstermektedirler.	
	122		
	123		
	124		
	125		
	126		
	127		
	128		
	129	Nasıl taktik ve yöntemler kullanıyorlar örgütler sizce peki bu tür şey sosyal medyada nasıl taktik veya işte diğer alanda nasıl taktik ve yöntemler kullanıyorlar, örgüt elemanı temin etmek açısından?	
	130		
	131		
	132		
	133	Genellikle halkın dil, din, etnik köken, mezhep farklılıklarını, sosyal ve ekonomik eksikliklerini ön plana çıkartarak, devletin kasıtlı bu farklılıklar nedeniyle kendi vatandaşına kıymet vermediği, örgütün bu nedenle devlete karşı meşru bir mücadele ettiği yönündeki telkinleri sayesinde destek kazanmaya çalışmaktadır.	
	134		
	135		
SAYFA YORUMU: Uzun, sosyal medyanın örgütler tarafından vazgeçilmez bir sempatizan kazandırma metodu olduğundan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Kendi ruh halini en iyi ifade ettiğini düşünen kişilerin örgüt mensuplarının olduğunu düşünmesi aidiyet hissi oluşturmakta ve örgüte yakınlık duymaktadır. Öte yandan özellikle yurtdışında bulunan ülkelerdeki TV kanalları üzerinden propagandasını gerçekleştirerek ideolojisini yayma gayreti içindedir. Yine internet ve sosyal medyayı da kullanarak ideolojisini yayma ve insan kaynağı desteğini sürdürme gayreti içerisinde.	
	137		
	138		
	139		
	140		
	141		
	142	Örgütün kendisine eleman olarak gördüğü hedeflediği elemanı olabileceğini düşündüğü grubun profili nedir hangi ne tür insanlardır bunlar kendisine kaynak olarak gördüğü grubu kişilerin profili nedir?	
	143		
	144		
	145		
	146	Kendisiyle ortak ideolojiyi paylaşan, aynı etnik kökenden, dinden, mezhepten gelen kişiler.	
	147		
	148		
	149	Bölücü terör bağlamında cevaplarsak bunu yani bölücü terör örgütü Türkiye de işte bölücü terör örgütü diye adlandırdığımız PKK'nın hedeflediği kitle nedir?	
	150		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin yurt dışında yayın yapan tv kanalları ile sempatizan kazandıklarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Farklı olduğunu düşünmüyorum. Yine hemşerilik bağı olan, örgüt içindeki iken öldürülen kişilerin yakınları olabilir.	
	152		
	153		
	154	Öncelikle etnik farkındalığı manipüle ediyorlar mı onu ajite ediyorlar mı?	
	155		
	156	Evet evet.	
	157		
	158	Hangi grubu hangi ajite ediyorlar PKK bağlamında Türkiye’de hangi grubu ediyorlar Türkiye’den hani etnik grubu hedefliyorlar?	
	159		
	160		
	161	Kürt grubunu.	
	162		
	163	Kürt, kökeni Kürt olan?	
	164		
	165	Evet	
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin en çok hangi etnik grubu etkilediklerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	İrk olarak etnik olarak Kürt kökenli kendini Kürt hissedenleri?	
	167		
	168	Evet evet.	
	169		
	170	Sonra biraz önce söylediğimiz şekilde işte bunların bir takım öncelikli	
	171	Kürt olacak, sonra işte nelerini profilde işte kadın erkek belli bir yaş	
	172	durumu filan?	
	173		
	174	Genelde genç yaş grubu örgüte sempati duyan yakınları örgütün menfaatleri	
	175	doğrultusunda kaybetmiş olanları manipüle etmeye çalışıyorlar ben biraz daha	
	176	genel bir tarif çizdim sadece PKK ya yönelik değil.	
	177		
	178	Buradaki sorumuz şey PKK bölücü terör örgütüne yönelik bir soru, yani	
	179	bu tür öncelikle etnik olarak belli bir gruba ait olmak. Kadın erkek farkı	
	180	gözetiyorlar mı sence?	
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerine sempati duyan yaş aralığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Gözetmiyorlar.	
	182		
	183	Gözetmiyorlar peki işte sosyoekonomik durum açısından farklılık var mı gözettikleri?	
	184		
	185		
	186	Sanmıyorum ama şu var özellikle bölge insanların mağduriyetleri hani sosyal ekonomik mağduriyetlerini ön plana çıkararak devletin bu konuda art niyetli olarak bir ayrımcılık yaptığının altını çizerek bu konuda destek sağlamaya çalışıyorlar.	Bölge insanının yaşadığı coğrafyanın dezavantajından bahsedilmektedir.
	187		
	188		
	189		
	190		
	191	5- Türkiye'deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir sizce?	
	192		
	193		
	194	Yıllardır başta hani PKK üzerinden konuşursak kullandıkları yurtdışından yayın yapan birkaç tane televizyon var uzun zamandır örgütün propagandasını yapmakta kullandıkları ve ideolojisini yaymaya çalıştıkları başta televizyon var.	
	195		
SAYFA YORUMU: Uzun, yurtdışı menşeli tv kanallarının terör örgütüne yarar sağlayan yayınlar yaptığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	Son yıllarda internet teknolojisinin kullanımının yaygınlaşması ile birlikte aynı zamanda interneti internet sayfalarını internet üzerinde yayın yapan kanalları kullanmaya sosyal medyayı video paylaşım sitelerini ve bireysel iletişimi ya da toplu iletişim için anlık mesajlaşma uygulamalarını kullandıklarını biliyoruz.	
	197		
	198		
	199		
	200		
	201		
	202	Daha çok güncel gelişime paralel olarak ?	
	203		
	204	Evet.	
	205		
	206	Dünyada kullanan nasıl sosyal medya ve internet gelişirse son dönemde bunu tercih ediyorlar diye düşünüyorsunuz?	
	207		
	208		
	209	Evet.	
	210		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin son dönemde internet ve sosyal medyayı iyi kullandıklarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin kamu kurumlarının izlediği iletişim stratejileri nelerdir sizce?	
	212		
	213		
	214		
	215	Bu konuda bölgesel çalışmalar yapılıyor bizde yapmıştık bütün birimlerin yaptığını düşünüyorum vatandaşla öncelikle yüz yüze iletişim yolunu seçiyorlar okullarda ya da vatandaşla sürekli iletişim halinde olup broşürlerle ya da birebir anlatarak örgütün ideolojisinin doğru olmadığı başarıya ulaşmasının mümkün olmadığı örgütün bireylere önem vermediği örgüt içerisinde çeşitli mağduriyetlere sebep olduğu istismara kötü muameleye uğrattığı yönünde örgütün somut olaylara dayalı olarak devlet emniyet tarafından şekilde mesajlar verilmekte ayrıca örgütün yapmış olduğu ilanlar ya da algı yönetmeye yönelik yapılan duyurular karşısında yetkili amirler tarafından sözlü yada yazılı açıklamalar yapılarak örgütün propagandasının amacına ulaşmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.	
	216		
	217		
	218		
	219		
	220		
	221		
	222		
	223		
	224		
	225		
SAYFA YORUMU: Uzun, Türkiye'deki kolluk kuvvetin bölgesel çalışmalarının son hız da ilerlediğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	240
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	226	Yeterince iyi yapabiliyor mu ya da yeterince etkili oluyor mu doğru bir strateji ile bu yöntem bu etkili yöntem kullanabiliyor mu sizce?	
	227		
	228		
	229	Yeterince olduğunu düşünmüyorum eğer hala bununla mücadele ediyoruz hala örgüt bu konuda halktan destek alıyor azalmışta olsa şu anda yeterince olduğunu düşünmüyorum.	Bölge halkının örgüte desteğinin tamamen bitmediği belirtilmiştir.
	230		
	231		
	232		
	233	Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce örgütün yaptığı iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejileri izlememiz gerekir? Kamu kurumları hangi stratejileri izlemeli ve neler yapmalıdırlar?	
	234		
	235		
	236		
	237		
	238	Ülkemizde faaliyet gösteren basın yayın kuruluşlarının denetlenmesi, suç unsuru ihtiva eden yayınlar hakkında çeşitli kısıtlayıcı tedbirler uygulanması önemli bir yöntem. Sosyal medyada yapılan veya yapılacak olan propagandalarında önleyici tedbirler kapsamında tespit edilerek ilgili birimlerin bilgilendirilmesi ve yine çeşitli tedbirlerin uygulanması gerekir diye düşünüyorum.	
	239		
	240		
SAYFA YORUMU: Uzun, denetlenme ve tedbir süreçlerinin daha iyi şekilde yapılması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	16
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	Ancak burada uluslararası işbirliği büyük önem arz ediyor çünkü gerek görsel yayın araçları ve gerekse internet sayfaları birçoğunun yurt dışında yayın yapması sebebiyle bu işbirliği gerektiriyor diğer ülkelerle.	
	242		
	243		
	244		
	245	Uluslararası alanda bu konuda işbirliği yapılmasının önemli olduğunu düşünüyorsunuz?	
	246		
	247		
	248	Evet.	
	249		
	250	7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını Sizce bugünkü şartlarda düşünüyor musunuz?	
	251		
	252		
	253	Ben bunun önemli ölçüde sağlandığını düşünüyorum bunun en önemli göstergesi yakınlarını kaybeden vatandaşların bu konuyu soğukkanlılıkla karşılanmasının buradaki farkındalığın ve desteğin arttığı konusunda önemli bir gösterge olduğunu düşünüyorum.	
	254		
	255		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörle mücadele konusunda bütün ülkelerin iş birliği yapması gerektiğini vurgulamıştır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	270
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	256	Daha başka şeyler yapıla bilinir mi? Kamuoyunda desteğin terörle mücadeleye yönelik kamuoyu desteğini arttırmak bunu daha geliştirmek için sizce daha yapılması gereken şeyler var mı?	
	257		
	258		
	259		
	260	Örgütün amaçlarının, eylemlerinin nihai sonuca ulaşmayacak bir çaba olduğu mutlaka topluma anlatılmalı. Devlet, sosyal ve kültürel farklılıkların vatandaşlar arasında bir ayrıcalık oluşturmadığı hissini tüm vatandaşlarına vererek örgütlerin elindeki en önemli enstrümanlardan birini almalı diye düşünüyorum. Yine az önce belirttiğim gibi tüm kurumları ile ortak bir strateji belirlemeli ve kararlılıkla bu yolda yürümelidir.	
	261		
	262		
	263		
	264		
	265		
	266		
	267	Bu konuda karar mercii siz olsaydınız bu kamuoyu desteğini arttırmak adına yıllarca da terörle mücadelenin içinde bulunmuş birisi olarak kamu görevlisi olarak siz ne yapardınız peki desteği arttırmak için bu süreçte?	
	268		
	269		
	270		
SAYFA YORUMU: Uzun, örgütle mücadelenin topyekün şekilde yapılması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	18
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	285
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	271	Devletin kararlı duruşuna zarar vermeden, iyi niyetli kişilerin devletten her	
	272	hizmeti ön yargısız alacağı, sosyal ve kültürel farklılıklardan dolayı ayrı	
	273	muameleye tabi olmadığı hissini uyandıracak şekilde hizmet vermeye	
	274	çalışırdım verirdim. Az önce belirttiğim gibi kamu kurumlarındaki	
	275	yöneticilerin bu konuda bilgi sahibi olması ve ortak strateji doğrultusunda	
	276	hareket etmesi gerekir diye düşünüyorum. Bölgede ilk defa görev yapan kişiler	
	277	orayı tanıyıp bu konuda doğru stratejiler belirleyene kadar birçoğu çeşitli	
	278	sebeplerle zaten oradaki görev süresini tamamlamış oluyor. Sil baştan aynı	
	279	sarmalı tekrarlıyoruz.	
	280	Yani orda daha nitelikli kamu görevlileri görev yapması mecburi bir	
	281	atama yöntemi ile değil?	
	282		
	283	Evet .	
	284		
	285		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörle mücadelenin ortak strateji belirlenerek hareket edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	19
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	300
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	286	İsteyen insanların ve burada bu işin mücadelenin içinde taraf olacak kişilerin bulunması mı daha samimiyetli onun mu faydalı olacağını değerlendirirsiniz?	
	287		
	288		
	289		
	290	Evet, yani bunu birçok kurumda ilk defa gidiyor orda örgütün stratejilerini tanıyana kadar zaten görev süresi doluyor birçok yerde ya da karar verebilecek kadar bilgi sahibi olamıyor. İyi niyetle bile olsa bu sebeple giden kişilerin örgütün stratejilerini bilmesi yerinde olur diye düşünüyorum.	
	291		
	292		
	293		
	294		
	295	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir sizce?	
	296		
	297	Örgütün ideolojilerinin en doğru yol olduğunu	
	298		
	299	Bütün terör örgütleri açısından bakarsak burada?	
	300		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör bölgesinde görev yapan görevlilerin görev süresi dolduğunda geri döndükleri için iyi verim alınamadığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	20
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	315
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	301	Evet, amaçlarının halkı korkutmak sindirmek olduğunu söylemiştik zaten.	
	302	Kendilerinin güçlü, ideolojilerinin en doğru yol olduğunu, devletin kendilerine	
	303	önem vermediğini, devletin kendilerine karşı uyguladığı ayrımcı politikalar	
	304	karşısında eylem gerçekleştirdikleri ve devletin her zaman en zayıf	
	305	noktalarında en korunaklı noktalarından bile vurabileceklerini göstermeye	
	306	çalışıyorlar.	
	307	Nasıl yapıyorlar bu algı yönetimini terör örgütleri?	
	308		
	309	Örgüt her zaman kendi eylemlerini meşru, devletin uygulamalarının ise halkın	
	310	haklarını gasp eder nitelikte olduğunu göstermeye çalışıyorlar.	
	311		
	312	Ne nasıl neyi kullanıyorlar bunu kullanmak için mesela?	
	313		
	314	İletişim anlamında mı?	
	315		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin uyguladığı algı yönetimini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	21
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	330
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	316	Nasıl gösteriyorlar bunları evet?	
	317		
	318	Mesela askeri tesise karşı yapılan bir saldırı esnasında öldürülen bir terör	
	319	örgütü mensubu için kendi topraklarını savunan bir halk kahramanı askerin	
	320	orda istilacı konumda olduğunu böyle bir tablo çizip davalarının meşru olduğu	
	321	yönünde algı oluşturmaya çalışıyorlar halk üzerinde	
	322		
	323	Nerde hangi mecrada yapıyorlar bunu?	
	324		
	325	Bunu gerek televizyon kanallarında sosyal medyada. Sosyal medya üzerinde	
	326	yapıyorlar kendi kullandıkları internet sitelerinde yapıyorlar.	
	327		
	328	Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır? Yani karşı	
	329	taftan kamu kurumları terörle mücadele edenler hükümet onlar algıyı	
	330	nasıl yönetmelidir burada durum nedir?	
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütünün kendi açılarından ne şekilde yorumlandığını vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	22
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	345
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	331	Terörle mücadelede özellikle internet üzerinden gerçekleşen propaganda malzemeleri hakkında erişime engellenmesi gibi yasal uygulamaların gerekli olduğunu düşünüyorum. Öte yandan kamuoyunun doğru şekilde bilgilendirilmesi önemlidir. Devlet bu konuda örgütün taktiklerine karşı stratejiler oluşturmali ve samimiyeti elden bırakmamalı vatandaşını doğru bilgilendirmelidir. Devlete karşı güvenin kaybedilmesi bu mücadelede derin bir yara verecektir.	
	332		
	333		
	334		
	335		
	336		
	337		
	338		
	339	9- Biraz daha sizin uzmanlık alanlarınıza doğru sorular sorarsak Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemli olduğunu düşünüyor musunuz?	
	340		
	341		
	342		
	343	Önemli son yıllarda İnternet ve sosyal medyayı yoğun şekilde kullanıyorlar. Bizde bunlarla ilgili tedbirler almaya çalışıyoruz. İletişimlerinin eylemlerinin yayılması bakımından kullanma gayreti içindeler. Artık milli güvenliğin askeri siyasi tedbirlerle sağlanması mümkün değildir.	
	344		
	345		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörle mücadele için alınan tedbirlerin daha fazla ve geniş kapsamlı yapılması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	23
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	360
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	346	Geleneksel yöntemlerde edinilen tecrübelerin aynı şekilde internet ve sosyal medya bakımından da uygulanabilir hale gelmesi gerekmektedir. Terör örgütlerinin sosyal medyadaki temel kazanımı olan manipülasyon ve dezenformasyon içeren bilgiler hızla ve yine sanal ortamın işleyiş mantığına uygun bir biçimde düzenlenmelidir buna uygun tedbirler almamız gerekir.	
	347		
	348		
	349		
	350		
	351		
	352	İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar nelerdir?	
	353		
	354		
	355	Görüntüler veya yazılar çok kısa sürede geniş kitlelere yayılabiliyor. Bu sayede toplumsal hareketliliğin sağlanması daha kolay hale geliyor. Öte yandan internetin yapısı sayesinde faillerin tespit edilebilme yöntemleri geleneksel yöntemlerden daha zor, kendilerine bir anonimlik sağlıyor kendi kimliklerini gizleme fırsatı yakalıyorlar. Delillerin toplanması zorlaşıyor, uluslararası işbirliğini gerektiriyor. Ancak henüz uluslararası iş birliğini sağlayacak enstrümanlar uluslararası sözleşmeler ile ilgili çalışmalar devam ediyor sağlanmış değil dolayısıyla bu şartlar altında faillerin tespit edilmesi ya da engellenmesi propagandaların zorlaşmış oluyor.	
	356		
	357		
	358		
	359		
	360		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörle mücadele için geleneksel ve modern yöntemlerin birbirine entegre edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	375
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	361	İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar böyleyse bu konuda terör örgütleri interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanıyorlar daha çok?	
	362		
	363		
	364		
	365	İdeolojilerini yaymak, örgütün propagandasını yapmak, halk desteğini sağlamak ve kendi aralarında iletişimini sürdürmek amacıyla kullanıyorlar. Bunu çeşitli sitelerde yayınlanan makaleler, haber siteleri, sosyal medya, video paylaşım siteleri, video paylaşımı, anlık iletişim uygulamaları gibi araçlarla kullanıyorlar. Bu siteler üzerinden bu siteler ve uygulamalar üzerinden görüntü ve haber paylaşarak örgüt eylemlerinin en kısa sürede duyulması, görüntüler ile toplumda korku, panik ve infial uyandırılması amaçlanmaktadır. İnternet ve sosyal medya, teröristlerin kendi mesajlarını denetimden, etik ve yasal kodların bağlayıcılığından bağımsız bir biçimde, eşi benzeri görülmemiş bir hızla, doğrudan oluşturmalarına imkân vermektedir. Böylece hedef kitleleri çoğu kez örgütlerin kendi beklemedikleri kadar hedeflerini genişletmektedir.	
	366		
	367		
	368		
	369		
	370		
	371		
	372		
	373		
	374		
	375		
SAYFA YORUMU: Uzun, terör örgütlerinin çok çeşitli şekilde sempatzan kazanmak için çalıştıklarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	25
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	390
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	376	Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?	
	377		
	378		
	379	Medya bu konuda bazen kamu menfaatlerini kollamadığı ve bilinçsiz davrandığını düşünüyorum. Özellikle yurtdışında terör eylemleri sonrası ve Türkiye de sonrası yayılan görüntülerde bunu görebilmek mümkün. Terör örgütünün amacının toplumda infial uyandırmak olduğunu göz önünde bulundurursak o zaman medya kuruluşları da bu amaca hizmet etmiş oluyorlar. Dolayısıyla bu alanda da medyanın da farkındalığının artırılması ve buna uygun kamunun menfaatlerinin korunması daha uygun olacaktır.	
	380		
	381		
	382		
	383		
	384		
	385		
	386		
	387	Bu süreçte medyanın doğru yaklaşımı sizce nasıl olmalı? Yani terörle mücadele konusunda medyanın topyekûn bütün medyayı düşündüğümüzde nasıl en doğru yaklaşım sizce nasıl olmalı?	
	388		
	389		
	390		
SAYFA YORUMU: Uzun, medyanın terör örgütleri ile ilgili haberleri yayınlarken farkındalığı artırıcı şekilde davranması gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	26
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	405
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	391	Toplumda korku ve paniğe yol açmayacak biçimde olay sunulmalı olay yerinden görüntülerin sunulması, o panik halde insanların kaçmalı görüntüleri ya da olayın şokunu halen yaşayan bir kişi ile röportaj yapılması gibi durumlar olmamalı yer almamalı medyada.	
	392		
	393		
	394		
	395		
	396	Yani hem toplumda infiale yönelik şeyleri engelleyici yöntemler olmalı böyle bir yaklaşımda olmalılar hem de kamu menfaatini kamu güvenliğini ön planda tutmalılar mı? Böyle bu yönde faaliyetleri olmalı mı? Haber yaparken bunu değerlendirmeleri gereken alanlardan biriside bu olmalı mı sizce? Kamu menfaatini kamu güvenliğini önleyen onu ön plana çıkartan bir habercilik anlayışının gerekli olduğunu düşünüyor musunuz bu süreçte siz?	
	397		
	398		
	399		
	400		
	401		
	402		
	403		
	404	Kamu menfaatinin korunması gerektiğini evet düşünüyorum.	
	405		
SAYFA YORUMU: Uzun, infiale neden olacak görüntülerden medyanın uzak durması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	27
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	420
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	406	Yapılan haberler kamu güvenliğine zarar veriyor mu vermiyor mu gibi bir süzgeçten geçirmeliler mi acaba örgüte faydamı sağlıyor acaba kamu güvenliğine zarar mı veriyor bu tür bir şeye ihtiyaçları var mı denetime?	
	407		
	408		
	409		
	410	Bence topyekün fayda bakımından evet olabilir.	
	411		
	412	Nasıl sunulmalı mesela Terör haberleri? Biraz önce biraz bahsettiniz ama bir terör olayı olduktan sonra bu haber sizce medyada nasıl sunulur işte yurt dışından örnek verdiniz biraz önce ya da bütün dünyanın tamamın da terör haberi nasıl sunulmalı medya da hiç sunulmamalı mı ya da nasıl sunulmalı?	
	413		
	414		
	415		
	416		
	417		
	418	Sunulmalı. İnsanların bu konudan mutlaka bilgisi olması gerekir ancak şiddet içeren kan içeren görüntüler olmamalı. Panik halde insanların yaşadığı şok hali medyada bulunmamalı, patlama görüntüleri bulunmamalı, bu tip şiddet içeren görüntülerin bulunmaması gerektiğini düşünüyorum.	
	419		
	420		
SAYFA YORUMU: Uzun, medyada şiddet içeren görüntülerin yer almaması gerektiğine vurgu yapmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	28
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	435
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	431	Örgütün tamda istediği şekilde haberler onların propagandasını yapıcı onların bu haberler iyi ki de çıktı diye mutlu olacağı değil ama çok kamuoyunu aydınlatıcı belki doğru mesaj verici haber olmalı mı haberlerde? Peki, içerisindeki kamuoyuna doğru mesaj örgütlerin gerçek yüzünü gösterme konusunda böyle bir değerlendirmeniz olur mu?	
	422		
	423		
	424		
	425		
	426		
	427	Böyle bir medyaya böyle bir görev addedilmesi hani devlet tarafından ne derece doğru olur onu bilemiyorum ama doğru mesajlar verilmeli. Terör örgütünün amacına hizmet etmemeli en kritik çizilmesi gereken nokta orası gerektiğini düşünüyorum.	
	428		
	429		
	430		
	431		
	432	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	433		
	434		
	435	Bu konuda ilimizde şubemiz ülke genelinde de daire başkanlığımız çalışmalar yapıyor ilgili birimlerle irtibat kuruyoruz	
SAYFA YORUMU: Uzun, medya tarafından terör örgütüne hizmet eder şekilde haber yapılmaması gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	29
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	450
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	436	Siber Suçlarla Mücadele ve ülke genelinde de siber suçlarla daire	
	437	Başkanlığının bu konuda çalışmalar yapıyor?	
	438		
	439	Ancak bu konuda bazı yetersizliklerin olduğunu düşünüyorum öncelikle	
	440	uluslararası işbirliği gerekiyor faillerin tespit edilmesi ve önlenmesi	
	441	bakımından öte yandan teknik alt yapının buna uygun hale getirilmesi	
	442	gerektiyor. Firmalar, özel şirketler, Facebook olsun Twitter olsun çeşitli hizmet	
	443	sunuyorlar. Her sundukları hizmette bazı açıklar istismar edilebilecek noktalar	
	444	oluyor. Bu sebeple uluslararası işbirliği ve faillerin aydınlatılması bakımından	
	445	bu aynı zamanda parasal bir durumdur. IP bilgilerinin saklanması gibi yasal	
	446	zorunlulukların uygulanması gerektiğini düşünüyorum.	
	447	Bu konuda mevcut önlemleri terör örgütleri nasıl aşıyor sizce? Bir takım	
	448	önlemler var özellikle internet vasıtasıyla sosyal medya hesapları	
	449	vasıtasıyla işlenen suçları bir takım engeller mevzuatta belirlenmiş	
	450	durumlar var örgütler bunları nasıl aşıyor sizce?	
SAYFA YORUMU: Uzun, siber suçlarla mücadele için şube müdürlükleri ve daire başkanlığının daha fazla tedbir alarak çalışması gerektiğini vurgulamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	30
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	465
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	451	Türkiye de gerçekleşen bir iletişimde eğer yurtdışı kanal kullanıldıysa	
	452	Facebook gibi bu durumda Amerika ile irtibata geçmemiz gerekiyor. Bu	
	453	uluslararası işbirliğini gerektiriyor uluslararası sözleşmelere tabi oluyorsunuz.	
	454	Karşılıklı adli yardımlaşmaya tabi oluyorsunuz. Bu mücadeleyi zorlaştırıyor.	
	455	Bu şekilde terör örgütleri de araya bir başka ülkeyi sokarak bu uluslararası	
	456	yardımlaşmayı eksikliğinden kaynaklanan boşluktur. Bu şekilde faydalanmış	
	457	oluyorlar yine VPN kullanımı diye bir şey var kendi IP'nizi değiştiriyorsunuz.	
	458	Bunu da kullanarak faillerin tespiti ve engellenmesi bakımından	
	459	propagandalarının engellenmesi bakımından işleri bu açıklardan faydalanarak	
	460	kendilerini saklamış oluyorlar.	
	461	Bununla ilgili neler yapılabilir başka alternatif önlemler sizce var mı ya	
	462	da bu konuya en vakıf olan kişiler kişi olarak belki İzmir'de sizce	
	463	yapılabilecek başka tedbirler var mı? Alınabilecek önlemler alternatif	
	464	tedbirler var mı sizce?	
	465		
SAYFA YORUMU: Uzun, internet üzerinde gerçekleşen bir olayda ülkelerin birlikte hareket etmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	31
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	480
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	466	Şundan bahsetmek isterim ben bu konuda yüksek lisans yapmış birisi olarak dünyada bütün ülkelerin iş birliği siber alanında iş birliği yapılmadıkça bu konuda saklanacak limanlar vardır şayet bir ülke kaldıysa bu boşluğu değerlendirmek isteyen herkes o ülkeyi kullanacaktır. Faillerin aydınlatılması bakımından uluslararası siber suç sözleşmesine taraf olmak büyük önem arz ediyor. Henüz yeterince önemli bir seviyeye ulaşmış değil ileri ulaşmış değil ancak uluslararası işbirliği büyük önem taşıyor. Bu konuyu teknik tarafları da var işte VPN kullanılması IP kullanılması öte yandan teknolojinin getirmiş olduğu bazı yenilikler var bir IP'nin çok kullanıcı tarafından mobil cihazlarda kullanılması gibi bu kolluk olarak işimizi zorlaştıran şeyler en başta teknik alt yapı ve uluslararası işbirliği bu alanda çok önemli.	
	467		
	468		
	469		
	470		
	471		
	472		
	473		
	474		
	475		
	476		
	477	12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir sizce?	
	478		
	479		
	480		
SAYFA YORUMU: Uzun, bazı teknik konuların ciddi altyapı çalışması ile çözülebileceğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	32
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	495
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	481	Terör örgütlerinin insan kaynağının sürekliliği olmadan devam edilebilmesi mümkün değildir. Kaynak desteğini sürdürme gayretinin önüne geçmek amacıyla mutlaka toplumun duyarlılığını arttırmak ve bireylerin örgüte desteğini sona erdirmek gereklidir. Bu konuda devlet samimi olduğunu, bireyin kişisel haklarına saygılı olduğunu, etnik köken, dil, din, mezhep gibi gerekçelerle vatandaşlarını ayırmadığını samimiyetle göstermesi gerekir diye düşünüyorum. Diğer yandan oluşturulan politikaların ülke genelinde aynı yönde, uygulayıcılar bakımından hiçbir fark göstermeden yürürlüğe konması gerekir. Yani devlet politikalarını uygulayan yöneticilerin aynı amaca uygun olarak hareket etmeleri gereklidir. Bir yönetici bu politikaları çok iyi uygularken yerine gelen yöneticinin tamamen farklı bir yöntem belirlemesinin önüne geçilmeli.	
	482		
	483		
	484		
	485		
	486		
	487		
	488		
	489		
	490		
	491		
	492	Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi nedir sizce?	
	493		
	494		
	495		
SAYFA YORUMU: Uzun, devletin samimi bir politika içinde ayırım yapmadan ilerlemesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	2
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	33
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	510
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Birkan UZUN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	496	Terörle mücadele askeri ve siyasi alanın dışında toplumunda desteği alınarak gerçekleştirilmesi gereken önemli bir konu olduğundan dolayı, kalıcı bir başarı olması için toplumun bu konuda bilinçlenmesi ve destek sağlaması son derece önemlidir.	
	497		
	498		
	499		
	500		
	501		
	502		
	503		
	504		
	505		
	506	Terörle mücadelede kalıcı başarının sağlanması için en önemli unsurlardan birinin toplumsal destek olduğu çok açıktır. Terör örgütlerinin varlığını sürdürebilmesi adına en önemli unsurun insan kaynağı olduğu da göz önüne alarak örgüt lehine destek veren topluluğun desteğinin devlet lehine yönlendirilmesi son derece önemlidir. Toplumsal destekten yoksun kalan örgütler sadece insan kaynağını kaybetmekle kalmayıp lojistik, istihbari ve psikolojik anlamda da yok olmaya yüz tutacaktır.	
	507		
	508		
	509		
	510		
SAYFA YORUMU: Uzun, terörle mücadele için toplum desteğinin en önemli yapı taşı olduğundan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terör kelimesi içerisinde terörizmle birlikte değerlendirildiğinde siyasal dinsel ve ekonomik nedenlerle hedeflerle bir grubun diğer bir hedef grubu baskı ve her türlü silahlı eylemine verilen genel addır bölücü terör etnik bir grubun bir ülke içerisinde bir bölgeyi ayırtırmak amacı ile yapmış olduğu eylemlerin tümüne denir.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8		
	9	Bölücü terörün başı etnik bir muhakkak motivasyonu gerekir diyor. Bölücü terör diyebilmemiz için sizce hangi eylemler terörü bölücü terör kapsamına girebilir?	
	10		
	11		
	12		
	13	PKK terör örgütü Türkiye için diğer ülkelerde de bunun benzer örnekleri var bunların amacı ülkenin bir bölümünü ayırmak amaçlıdır bunlar bölücü terör örgütüne örnek olarak verebiliriz.	
	14		
	15		
SAYFA YORUMU: Tan, terör ve bölücü terörü etnik bir grubun bölgeyi ayırtırmak için yaptığı eylemlerin tamamı olarak adlandırmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Hangi eylemler terör eylemi olabilir?	
	17		
	18	Siyasal bir nedenler veya mezhepsel veya dinsel veya ekonomik nedenlerler	
	19		
	20	Ya da etnik nedenlerle?	
	21		
	22	Etnik nedenlerle bir grubun devleti veya başka bir grubu hedef alarak yıldırma	
	23	yöntemi ile yapmış olduğu eylemlerin tamamı örnek olarak PKK terör	
	24	örgütünün eylemini FETÖ terör örgütünün 15 Temmuzda yapmış olduğu	
	25	eylemle ve öncesinde yapmış olduğu eylemlerin hepsini sayabiliriz.	
	26		
	27	Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye'den ve dünyadan hangi örgütler	
	28	geliyor?	
	29		
	30	Türkiye'de PKK terör örgütü ispanyada ETA İrlanda İRA Fransa'da Korsika.	
SAYFA YORUMU: Tan, terör eylemlerine örnek vermektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	İRA İrlanda'da mı bütün İngiltere'de mi?	
	32		
	33	İngiltere ve özellikle kuzeyinde TAMİL Gerillaları bunları örnek olarak	
	34	verebiliriz.	
	35		
	36	Bölücü terörün unsurlarını nasıl değerlendirirsiniz bir terör eyleminin	
	37	bölücü terör olabilmesi için ne takım ne şekil de unsurlar taşınması gerekir	
	38	hangi unsurları taşınması gerekir?	
	39		
	40	Öncelikle mezhepsel olması gerekir bunu içerisinde kısmen din olgusu	
	41	girebilir her terör örgütünde bulunmaz. Belli bir bölgeyi ayrış gerekebilir.	
	42		
	43	Etnik bir ayrılık da gerekebilir mi?	
	44		
	45	Etnik ayrılık gerekir.	
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerine örnek vermektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Belli bir bölgeyi?	
	47		
	48	Tümünden ayırmak yani ülkeyi ülkenin bir bölümünden ayırmak anlamında	
	49	olması gerekir.	
	50		
	51	2- Türkiye'nin bölücü terör ile mücadelesi hakkında düşünceleriniz	
	52	nelerdir?	
	53		
	54	1984 yılında yapılan ilk eylemden sonra günümüze kadar hala hatta dün	
	55	tarihine kadar örgütle mücadelemiz devam etmektedir zaman zaman çok iyi	
	56	mücadeleler yürütülmekle birlikte zaman zaman çok kötü olmuştur bundaki	
	57	asıl amaç devlet politikasının devamlı olmamasından kaynaklandığını	
	58	düşünüyorum son zamanlarda da etkili bir mücadelemiz vardır.	
	59		
	60		
SAYFA YORUMU: Tan, 1984 yılından günümüze kadar gelinen süreçte devlet politikasının devamlılık arz etmemesinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Bu mücadelede en çok ne zaman başarı elde edildi sizin mücadelenin içinde? Yıllardır çalışan birisi olarak değerlendirmeniz bu 1984 te başladığımı söylediğiniz bölücü terör örgütlerine örgütüne karşı mücadelede başarının en çok olduğu dönem sizce hangisidir?	
	62		
	63		
	64		
	65		
	66	2007 yılının başından itibaren Ocak ayından itibaren sürdürülen mücadele en başarılı süreç olarak değerlendiriyorum günümüze kadar olan süreçte 2017'den günümüze sonrasında ki son iki yıldır.	
	67		
	68		
	69		
	70	Devam eden mücadelenin çok başarılı olduğu peki bu mücadelenin başarısız olarak değerlendirdiğiniz bölümü süreci var mı onlar hangileridir sizce?	
	71		
	72		
	73		
	74	2011 KCK sürecinde başlayıp 2015-2016 yılının başlarına kadarki çözüm süreci en kötü dönem olarak adlandırılabilir.	
	75		
SAYFA YORUMU: Tan, terörle mücadele de en çok başarının Ocak 2007 olmak üzere son dönemde ise 2017 den itibaren olduğuna değinmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Bu mücadelenin şimdiye kadar bu mücadelede şimdiye kadar sizce Terörle Mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?	
	77		
	78		
	79	Şu ana kadar yapılan sadece terörist ile mücadeleydi terörizmle mücadele genel anlamda yapılamadı bunla ilgili zaman zaman girişimler mücadeleler etkinlikler olmakla birlikte toplumu genel bilgilendirme yapılamadığı için bu mücadele de yetersiz kalındı terörizmle mücadelede.	
	80		
	81		
	82		
	83		
	84	Terörist ile mücadelede dediniz onu biraz açabilir misiniz terörist ile mücadele nedir?	
	85		
	86		
	87	Terörist ile mücadele kırsalda veya şehirde eylem yapan teröristlerin öldürülmesi onların etkisiz hale getirilmesi	
	88		
	89		
	90	Operasyonda? Faaliyetleri?	
SAYFA YORUMU: Tan, yapılan mücadelenin sadece teröristle mücadele olmaması terörizmle mücadele olması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	Operasyonlarla birlikte bunların tamamı terörist ile mücadeledir bunun içerisinde kısmen kırsala katılma veya terör örgütünün silahlı kanadına gitmek eğiliminde bulunan insanların engellenmesi de adlandırılabilir ancak genel anlamda bunun bitirilebilmesi terör örgütünün kaynaklarının kurutulabilmesi anlamında topyekûn mücadeleyi yapamıyoruz.	
	92		
	93		
	94		
	95		
	96		
	97	Terörist terörle mücadeleyi terörist ile mücadele operasyon yapmak örgütün eylemlerine karşı faaliyette bulunmak örgüt mensuplarını adli idari adli soruşturmaların içine koymak anladığımız kadarı ile bu terörist ile mücadele, terörle mücadele nasıl?	
	98		
	99		
	100		
	101		
	102	Terörle mücadele de terör örgütünün öncelikle kaynaklarının bitirmemiz lazım. Nedir eleman kaynağı, para kaynağı? Ekonomik kaynaklarının hepsinin bitirilmesi, artı toplumda o olguyu kafadaki düşüncüyü tamamen bitirebilmemiz lazım. Bunun için devletin kararlı bir politikası olması gerekir.	Örgütün kaynaklarının yok edilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.
	103		
	104		
	105		
SAYFA YORUMU: Tan, kolluk kuvvet olarak yapılan mücadelenin yetersizliğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı sizce?	
	107		
	108		
	109	Biraz önceki söylediklerimi toplamak gerekirse yaklaşık 40 yıllık mücadelede devletin tek bir politikası olmadı zaman zaman çok sertleşen zaman zaman çok taviz veren politikaları oldu bunun standart olması gerekir. İkinci bir konu terörizmle mücadeleyi biz yeterince yapamadık. Yani insanlar orda yaşayan bölge insanımızı, devletimizi çok iyi anlatamadık. Terör örgütleri kendisini daha iyi anlattığı için birçok insan ona inandı ve onun peşinden gitti.	
	110		
	111		
	112		
	113		
	114		
	115		
	116	Bu sizin belirttiğiniz eksikliklerin tamamlanması için neler yapılabilir hükümet kamu kurumları bu alanda neler yapabilir?	
	117		
	118		
	119	Aslında son iki yıldır yapılanlar bunların bir başlangıcı olarak adlandırabiliriz. Orada hendek olaylarından sonra Belediyeler, valiliklerin yapmış olduğu çalışmalarla insanlar yeni parklara, okullara, yollara ulaştılar.	
	120		
SAYFA YORUMU: Tan, uygulanan devlet politikalarının çok iyi anlatılmadığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Devlet onlara orada olduğunu güçlü olduğunu, örgütten korkmamaları gerektiğini hissettirdi ve son süreçte de özellikle 2018 yılında örgüte katılım çok fazla azaldı. Bu çalışmaların aynı kararlılıkta devam etmesi ve devlete olan güvenin bölge insanı tarafından perçinlenmesi giderek çoğalması gerekmektedir.	
	122		
	123		
	124		
	125		
	126		
	127	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağını nasıl sağlıyor? Nereden temin ediyor insan kaynağını?	
	128		
	129		
	130	Aynı etnik yapı içerisinde ki kişiler birincil kaynağıdır çok az bir kısmında da aynı görüşü paylaşan başka etnik gruptan aynı amacı güden insanlarda olduğu görülmüştür. İnsan kaynağını buradan karşılamaktadır.	
	131		
	132		
	133		
	134	Örgütler insan kaynağını elde etme sürecinde hangi yöntemleri ve taktikleri kullanıyorlar?	
	135		
SAYFA YORUMU: Tan, devletin varlığını hissedecek bölge halkının terörle mücadele konusunda bilinçli olmalarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Özellikle terör örgütlerinin tümü açısından kullanıyorum burada, bölücü terör açısından değil, örgütler hangi yöntemleri kullanıyorlar?	
	137		
	138		
	139	Terör örgütünün hedef kitlesi içerisindeki insan gruplarının devlet tarafından veya diğer gruplar tarafından mağdur edildiğini kendisinin yani örgütün bu halkın amaç haklarını koruyacağı savunacağını düşüncesi ile genel bir tanım yapabiliriz.	
	140		
	141		
	142		
	143		
	144	En önemli argümanları onlar bunların mağdur olan insanların mağduriyetini	
	145		
	146		
	147	Evet, bu mağduriyetin içerisindeki	
	148		
	149	Bunu vaat ediyor, vaatler dini olabilir.	
	150		
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin hedef kitlesinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Din olabilir bunun içerisinde, etnik kimlik olabilir bunun içerisinde, maddi dengesizlik olabilir. Siyasal düşünceler, farklı görüşler olabilir.	
	152		
	153		
	154	Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı profili nedir sizce?	
	155		
	156		
	157	Genellikle az okumuş ve maddi olarak daha düşük kimseler ön plandadır, birinci sıradadır.	
	158		
	159		
	160	Kadın erkek ayrımına gidiyor mu terör örgütleri?	
	161		
	162	Kadın erkek ayrımına gitmiyor.	
	163		
	164	İstiyorlar erkekleri, peki bir yaş grubu var mı özellikle dikkatinizi çeken?	
	165		
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin hedeflediği insan kaynağına değinmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	Yaş grubu lise son ve üniversite çağının başlangıcı olarak adlandırabiliriz	
	167		
	168	Genellikle genç kesim? -Hani böyle kanları kaynayan?	
	169		
	170	Kaynadığı zamanlarda yeni macera peşinde koşan kişiler olarak	
	171	adlandırabiliriz. Kesinlikle artık onları hedef görüyorlar.	
	172		
	173	5- Türkiye’de ve dünyada bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel	
	174	iletişim yöntemleri nelerdir sizce bölücü terör örgütleri arasında	
	175	Türkiye’de ve dünyada?	
	176		
	177	Son süreçte internet ve sosyal medyadır daha önceki dönemde yani 1980’li	
	178	yıllarda bunlar yokken kişilerin birbiri ile değişik yöntemlerle irtibatları vardır.	
	179		
	180		
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütüne katılan profili anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Bu terör örgütlerinin yayınları işte televizyonları gazeteleri dergileri basılı ilanlar falan kullandıkları da oluyor mu geçmiş dönemde?	
	182		
	183		
	184	Geçmiş dönemde.	
	185		
	186	Günümüzde de oluyor mu?	
	187		
	188	Günümüzde basılı yayından ziyade bu basılı yayınların dijitalde dergi şeklinde dijital dergi şeklinde dijital gazete şeklinde yayınlar olmaktadır. Aynı zamanda televizyon yayınları devam etmektedir ancak en önemli iletişim kaynakları sosyal medya üzerinden olduğu görülmektedir. Çünkü aynı anda çok kişiye ve daha etkili bir şekilde ulaşabildikleri için.	
	189		
	190		
	191		
	192		
	193		
	194	6-Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin kamu kurumlarının izlediği iletişim stratejileri nelerdir, onları biliyor musunuz?	
	195		
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin daha çok dijital medyada var olduklarını anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	Çoğunlukla yasaklama yöntemi ile çeşitli sosyal medya gruplarını zaman zaman dönem içerisinde bunları yasaklama yöntemi ile mücadele ettiğimizi düşünüyoruz yalnız bu yeterli ve etkili bir yöntem değil çünkü internette birçok değişik teknikle irtibat devam eder, ettiği görülmektedir.	
	197		
	198		
	199		
	200		
	201	Bunun için yöntemler geliştiriyor örgütler peki terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı örgütlerin bu propaganda faaliyetlerine karşı iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı mücadele edenler hükümetler, kamu kurumları, emniyet birimleri, onlar neler yapabilir, yapmalıdır sizce?	
	202		
	203		
	204		
	205		
	206		
	207	Neler yapılmalıdır öncelikle devletin bir terör eylemi meydana geldiği anda belki terör örgütüyle veya ondan önce toplumu bilgilendirmesi gerekir ve bu bilginin her zaman net ve doğru bilgiler olması gerekir. İnsanların zamanla devlete ve bu güvenilir, etkili ve hızlı bilgi kaynağına güvenmesi doğru olacaktır.	
	208		
	209		
	210		
SAYFA YORUMU: Tan, devletin terör örgütü propagandasını yasaklama mücadelesinin yetersizliğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?	
	212		
	213		
	214	Toplumda yeterli destek bölgesel olarak değerlendirdiğimizde bence yeterli bir desteğimiz yok aynı şeyleri aynı hassasiyetle düşünmüyoruz ve aynı hassasiyetle algılamıyoruz toplumun farklı kesimleri farklı şekilde bunu hissedebiliyor içerisinde bunun aynı üst seviyede herkes tarafından hissedilmesini de çokta beklemek doğru mudur? Bilmiyorum.	
	215		
	216		
	217		
	218		
	219		
	220	Bununla ilgili böyle bir sorun ortada duruyor yeterli desteği sağlayamıyorsa terörle mücadelede kamuoyunda farkındalığın ve desteğin sağlanmasında eksiklik varsa, bununla ilgili neler yapılabilir sizce neler yapılmalıdır?	
	221		
	222		
	223		
	224	Terör çağımızın belki de bir gerçeği. Yani 11 Eylül 2001'den sonra artık terör, tüm dünya gerçeğidir.	
	225		
SAYFA YORUMU: Tan, terör ve terörizm kavramlarının Eylül 2001 den sonra dünya gerçeği olduğundan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	16
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	240
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	226	Bunu çok genç yaşlarda insanlara bunun anlatılması ve bu sorunun sadece kişisel veya bugün bana değil, herkes tarafından bir gün yaşanabilecek olduğu düşünülmesi ve o hassasiyeti göstermemiz gerekir diye düşünüyorum.	
	227		
	228		
	229		
	230	Daha önceki soruların birinde işte 2018 den itibaren ya da son yıllarda terör örgütüne katılımların çok önemli düzeyde azaldığını söylemişsiniz. Bu süreçte doğru bir çalışmanın neticesi olduğunu mu değerlendiriyorsunuz?	
	231		
	232		
	233		
	234		
	235	Toplumun etkin bir şekilde bilgilendirilmesi artı kırsalda insanların yanlış yolda olduğunu düşüncesi olarak değerlendiriyorum.	
	236		
	237		
	238	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir sizce?	
	239		
	240	Terör örgütleri kendi amaçları hedefleri doğrultusunda temsil ettiğini iddia ettiği grubun görüşünü insanlara hissettirmek ister.	
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin oluşturmak istediği algıdan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	Mesela, PKK üzerinden örnek verirsek biz ezilmiş, kendi başımıza ayrı bir devlet veya özerk bir devlet kuracağız der. Bununla ilgili her eylemine bu yoldaki bir mesafe olarak bildirir ve bunu yaparken de korku, toplum üzerinde bir korku yayarak yapar.	
	242		
	243		
	244		
	245		
	246	Toplunun sadece kendisine müzahir kendisine yakın kesime yönelik bir algısını yoksa diğer kesimleri de içine alır mı?	
	247		
	248		
	249	Diğer kesimleri de içerisine dâhil ettiği bir korku oluşturur.	
	250		
	251	Bir algı oluşturur terör örgütleri bu süreçte. Algı yöntemini nasıl hangi yöntemlerle nasıl yapıyorlar bunun için neler kullanıyorlar?	
	252		
	253		
	254		
	255		
SAYFA YORUMU: Tan, PKK üzerinden örnek vermektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	18
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	270
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	256	Son teknolojinin gelişmesi ile birlikte sosyal medya üzerinden yapmış oldukları veya yapmış olduğunu iddia ettiği eylemleri anlık olarak sosyal medya üzerinden yayarlar daha sonra bunu kendi internet sitelerinde detay olarak verirler bu şekilde kendi taraftarlarına üzerinde etkili bir propaganda yaparken karşı halk üzerinde de bir korku oluşturlar.	
	257		
	258		
	259		
	260		
	261		
	262	Sizce bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimini nasıl yapmalıyız nasıl olmalı terörle mücadele edenler ya da hükümetler devlet bunu nasıl yapmalı sizce?	
	263		
	264		
	265		
	266	Devlet yetkilendirilmiş birimler olarak bir olay meydana geldiğinde bunu net hızlı ve doğru bir şekilde halkı bildirmesi gerekir. Bunu aynı kanaldan sosyal medya üzerinden de yapabildiği gibi internet sitesi üzerinden ve televizyonlardan da aynı şekilde devletin açıklamaları şeklinde yapılması gerekir. Bu bir zaman sonra alışkanlık haline gelince toplum üzerinde doğru olanın o olduğu anlaşılıp herkes ona inanmaya başlayacaktır. Terör örgütünün yapmış olduğu kara propaganda veya gri propagandaya kimse inanmayacaktır.	
	267		
	268		
	269		
	270		
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin yapmış olduğu eylemler ile halk üzerinde sindirme politikası izlediğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	19
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	285
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	271	9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir sizce?	
	272		
	273		
	274	Son süreçte terör örgütleri interneti çok etkili bir şekilde kullanmaktadır. DAESH örneğini verirken yapmış oldukları yayınlar ve vahşet görüntüleri ile hem toplum üzerinde bir korku oluşturlar. Türkiye’de ve batı toplumunda ve bu korkudan şiddetten hoşlanan insanları da kendilerine taraftar olarak çekmeyi başardılar.	
	275		
	276		
	277		
	278		
	279		
	280	İnternet teknolojisinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar nelerdir?	
	281		
	282		
	283	Üç başlıkta toplayabiliriz aslında bunu birincisi kendi aralarında onları takip ettiğini düşündükleri emniyet birimleri diğer güvenlik birimlerine yakalanmadan iletişim kurarlar.	
	284		
	285		
SAYFA YORUMU: Tan, yayınlanan şiddet içerikli görüntülerin yarattığı duygulardan beslenen insanları da kendilerine taraftar olarak çektiklerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	20
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	300
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	286	İkinci konu yapmış olduğu eylemi veya yapmış olduğunu iddia ettiği eylemi	
	287	kamuoyuna sunarak sosyal medya üzerinden propagandasını yaparlar ayrıca	
	288	örgütün genel politikaları gelişmiş ve değişen politikaları da oradan anlatırlar.	
	289		
	290	Üç ana anlamda örgüt teknolojiyi ve sosyal medya interneti kendi	
	291	çıkarları noktasında kullanıyor. Terör örgütleri interneti ve sosyal	
	292	medyayı hangi amaçlarla nasıl kullanıyorlar? Benzer bir şekilde yani şu	
	293	anda ki günümüzdeki durum ne?	
	294		
	295	Bir örnek vererek açıklayabiliriz. PKK terör örgütü kendi sitesi ve kendi	
	296	yandaşı olduğu siteler üzerinden yapmış olduğu eylemi anlık olarak	
	297	duyuruyor. Kendi sosyal medyası, Twitter, Facebook gibi. Alanlarda çok kişi	
	298	aynı anda ulaşarak yapmış olduğu eylemi veya kendi düşüncelerini aktarıyor.	
	299	Bunun yanında karşılıklı yüz yüze veya mesaj olarak iletişim kurulabilen iki	
	300	kişi veya çok kişi arasında ki gruplarla da haberleşme yöntemi olarak kullanılıyor.	
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin internet ve sosyal medyada ne kadar çok baskın olduklarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	21
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	315
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	301	10- Medyanın hem görsel hem yazılı medyanın terörle mücadeleye yönelik hali hazır olan yaklaşımını ya da geçmişteki yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz?	
	302		
	303		
	304		
	305	Çok kötü olarak söyleyebiliriz. Özellikle ülkemizde çünkü bir terör olayı meydana geldiğinde meydana gelen görüntüler, kan, kişilerle yapılan röportajlar, hepsi üst üste koyduğumuzda bunların hepsi terör örgütünün propagandasını daha da çoğaltmaktadır. Terör örgütleri zaten propaganda yapmak ister. Bu görüntüler, bu propagandayı kat ve kat büyötmektedir.	
	306		
	307		
	308		
	309		
	310		
	311	Medyada onların bu amacına bilinçli ya da bilinçsiz olarak hizmet ettiğini düşünüyorsunuz?	
	312		
	313		
	314	Hizmet etmektedir.	
	315		
SAYFA YORUMU: Tan, medyanın şiddetten beslenmemesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	22
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	330
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	316	Medyanın yaklaşımı nasıl olmalı sizce terörle mücadele sürecinde?	
	317		
	318	Medya bu haberi mutlaka vermeli ancak o görüntülere girmeden ve terör	
	319	örgütünün propagandasını yapmadan bu haberleri mutlaka vermelidir.	
	320		
	321	Bir takım medyanın önünde şeyler olmalı mı yani değerlendirmesi	
	322	gereken işte insanların psikolojik durumu ya da terör örgütlerinin	
	323	propagandasından ziyade kamu güvenliği konusunda birtakım şeyler?	
	324		
	325		
	326	Kurallar olmalıdır mutlaka bazı görüntüleri vermemesi bazı kelimeleri	
	327	kullanmaması gerekir medyanın bunlar toplum üzerinde çok büyük etkiye	
	328	sahiptir.	
	329		
	330		
SAYFA YORUMU: Tan, medyanın haber dilinde her zaman dikkatli olmasından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	23
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	345
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	331	Burada bağımsız özgür medyayla kişi hak ve hürriyetleri kamu güvenliği arasında nasıl denge sağlanmalı sizce? Kamuoyunda haber alma özgürlüğü var. Bir taraftan özgür medya, kamuoyu, haber alma özgürlüğü var. Diğer taraftan da kamu güvenliği ve insan hakları konuları var, insanların işte psikolojik etkilenmelerinin değerlendirilmesi var. Bu denge nasıl sağlanmalı?	
	332		
	333		
	334		
	335		
	336		
	337		
	338	Medya haberini yaparken özgür olmalı insanlarda haber alma özgürlüğünü sonuna kadar kullanabilmeli ama bu özgürlüklerin bitme noktası terör örgütünün propagandasının yapılma noktası olarak sınır orda bitmesi gerekir yapılan haberler propaganda seviyesine girdiği anda yapılmaması gerekir.	
	339		
	340		
	341		
	342		
	343	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	344		
	345		
SAYFA YORUMU: Tan, medyanın haber dilinin terör örgütü destekler nitelikte olmamasından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	360
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	346	Bu alınan önlemler yeterli değil ancak bu önlemler bizim ülkemizle sınırlı değil çünkü bu programlar bu sitelerin tamamı ülkemizin dışında olan Serverları olduğu için orayla iş birlikleri ve birebir sözleşmelerin yapılması gerekir bildiğim kadarıyla bunu tamamı yapılmamıştır.	
	347		
	348		
	349		
	350		
	351	Terörle mücadele çerçevesinde terör örgütleri bu konularda işte bu internet siteleri web siteleri sosyal medya hesaplarına karşı bir takım kurallar var. Bunları aşmakta nasıl yöntemler kullanıyorlar? Bu işte kendi amaçları doğrultusunda kullanmakta, bunlarla ilgili yöntemleri neler örgütlerin?	
	352		
	353		
	354		
	355		
	356		
	357	Değişik teknolojik alt yapılar var bir kişi sosyal medyadan hesap açarken terörist gruplar özellikle kendi ismini hiçbir zaman kullanmıyor, sahte isim ku Gerçek kullanıcısı belli olmayan üçüncü bir konu IP dediğimiz sistemin dinamik IP'den ziyade çok kullanımlı IP'ler veya başka yerlerde gösterim sistemleri yapılmaktadır. Bunun haricinde çok kullanışlı anonim hesaplar kullanılmaktadır.	
	358		
	359		
	360		
SAYFA YORUMU: Tan, gelişen teknolojinin terörle mücadele için daha fazla kullanılması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	25
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	375
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	361	Gerçek kimlikle açılmayan hesaplar büyük bir onlara imkân mı sağlıyor?	
	362		
	363	Burada internet sağlayıcısı olan bu ismi olan gruplar Facebook, Twitter gibi	
	364	kişilerin gerçek kimliği olmayan hesapları hemen kapatması aslında zorunlu	
	65	bir davranış olarak olduğunu düşünüyorum.	
	366		
	367	Bir iş birliğinin önemi var mı bu konu ile ilgili?	
	368		
	369	Uluslararası bir işbirliğinin önemi mutlaka var. Tüm ülkelerin içerisinde	
	370	olduğu tüm internet gruplarının içerisinde olduğu ve bu şirketlerinde bunu	
	371	kabul edeceği bir mutabakat olması gerekiyor.	
	372		
	373	12- Terörle mücadelede etkili ve sürekli bir şekilde toplumsal duyarlılığı	
	374	ve desteği artırmak için yapılması gerekenleri nasıl değerlendirirsiniz,	
	375	neler yapılmalıdır?	
SAYFA YORUMU: Tan, terörle mücadelenin uluslararası iş birliğine ihtiyacı olduğundan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	26
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	390
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	376	Biz bu eğitimleri çok küçük yaşlarda insanlarımıza vermeliyiz. Sadece terör açısından değil, diğer toplumsal olaylar açısından da aslında bu çok önemlidir. Yaşanan çeşitli olaylar var, bunlara nasıl cevap vermemiz lazım? İletişimi, sosyal medyayı nasıl kullanmamız gerektiği konusunda biz yeterince eğitilmediğimizi düşünüyorum ama bununda teknoloji çok hızlı büyümesinin yani çok kısa bir sürede bu kadar büyük hızlı bir şekilde büyümesinden kaynaklandığını, zamanla biz bunu kullanarak öğrenebileceğimizi düşünüyorum.	
	377		
	378		
	379		
	380		
	381		
	382		
	383		
	384	Terörle mücadelede kalıcı başarı için toplumsal desteğin çok gerekli olduğu daha önceki soruları cevaplarken söylediniz. Bunun önemi nedir? Bunun için yapılması gereken en doğru şeyler nedir? Toplumsal destek açısından terörle mücadelede kalıcı başarıyı elde etmek için son soru olarak en önemli şeylerden biri elbette toplumsal desteğin sağlanması, bunu nasıl sağlayabiliriz? Kamu kurumları ya da hükümetler, devletler, Türkiye örneğinde ya da dünyanın her yerinde nasıl sağlanabilir? Bununla ilgili ne yapılabilir?	
	385		
	386		
	387		
	388		
	389		
	390		
SAYFA YORUMU: Tan, terörle mücadele için küçük yaşlardan itibaren bu konuda eğitimin verilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	27
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	405
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	391	Terör örgütleri temsil ettiği grubu eziliyoruz veya hakkımız yeniyor veya fakiriz şeklinde ve benzeri şekillerde motivasyonla üzerine gitmektedir biz devlet kurumları olarak bu işin böyle olmadığını topluma anlatmamız lazım toplum buna inandıktan sonra desteğini alırız.	
	392		
	393		
	394		
	395	Bunları hangi yöntemlerle anlatabiliriz? Günümüzün teknolojik gelişmelerini de düşünürsek?	
	396		
	397		
	398	Günümüz şartlarında bunları yerine giderek hizmet ederek kişileri orda devletin ne olduğunu doğrunun ne olduğunu anlatarak başlarız daha sonrasında da terör örgütleri sosyal medyadan propagandasını yaptığını bizde aynı şekilde sosyal medyadan doğrusunu veririz ve bunlar dediğim gibi bir günlük konular değil bir süreç içerisinde zamanla yapılacak işlemler	
	399		
	400		
	401		
	402		
	403		
	404	Sosyal medya, internet son teknolojiler, iletişim teknolojileri?	
	405		
SAYFA YORUMU: Tan, dezavantajlı bölgeler yerinde görülerek hizmet verilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	28
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	420
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	406	Bunların hepsi içerisinde var.	
	407		
	408	Medyada bunların tamamının bu süreçte samimi olarak yer alması mı gerekiyor?	
	409		
	410		
	411	Ve hızlı.	
	412		
	413	Burada tabi sizin bahsettiğiniz şekilde anında, mesela bir şey bir eylemle ilgili üç gün sonra yapılacak bir çalışmanın bir anlamı olmayabilir.	
	414		
	415		
	416	Etkisi olmaz. Çünkü örgüt onu ikinci saniyesinde, ikinci dakikasında duyururken devletin de bununla ilgili bir oluşumu, devletin bir yapılanması var mı sizce?	
	417		
	418		
	419		
	420	Tam bunun karşılığı yok aslına bakarsanız.	
SAYFA YORUMU: Tan, terör örgütlerinin hızlı olduğu kadar, devletin de yaptırımlar konusunda hızlı olması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	3
TARİH:	18.03.2019	SAYFA NO:	29
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	435
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Akın TAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	421	Böyle bir ihtiyaç görüyor musunuz?	
	422		
	423	Böyle bir ihtiyacımız var kesinlikle.	
	424		
	425		
	426		
	427		
	428		
	429		
	430		
	431		
	432		
	433		
	434		
	435		
SAYFA YORUMU:			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terör genellikle siyasal bir dava uğruna girişilen toplumsal korkutmaya dayalı,	
	4	yıldırmaya yönelik her türlü eylem.	
	5		
	6	Bölücü terör nedir sizce?	
	7		
	8	Bölücü terör genellikle ülke bölücülüğünü hedefleyen, bir etnik grubun	
	9	milliyetçi ve ayrılıkçı düşüncelerle giriştikleri terör eylemi.	
	10		
	11	Hangi eylemler bölücü terör kapsamına girer, Hangi eylemlere bölücü	
	12	terör diyebiliriz?	
	13		
	14	Şimdi PKK'nın yaptığı eylemler var bunun dışında, dünya da ETA'nın	
	15	İRA'nın yaptığı eylemler var. Bunlara bölücü eylemler diyebiliriz.	
SAYFA YORUMU: Gölcük, terör ve bölücü terör kavramlarını detaylı şekilde anlatmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye’den ve dünyadan hangi örgütler geliyor? Bölücü terörün unsurları sizce nelerdir?	
	17		
	18		
	19	Türkiye’den PKK. Dünya’dan Kuzey İrlanda ve İngiltere’den İRA, ETA İspanya, daha önceden Afrika’da Moritanya gerillaları vardı. Şimdi bu basit bir eşkıyalık eylemine dayanmıyor, bunun bir ideolojisinin olması gerekiyor. Bir hiyerarşi var örgütlenmiş, birde bu unsurlarda şiddet uyguluyorlar, eylemlerinde amaçlarını gerçekleştirmek için şiddet uygulanıyor. Şimdi ülke bulundukları ülkede bir toprak yani toprak parçası talep ederler bunu talep ederken de yasal yollara ya da demokratik yollara başvuramazlar daha çok şiddete dayalıdır. Korku salmaya dayalıdır. Şimdi bölücü olabilmesi için zaten bunların orada etnik yapıya dayalı olması gerekiyor. O ülke içerisinde PKK gibi.	
	20		
	21		
	22		
	23		
	24		
	25		
	26		
	27		
	28		
	29	2- Türkiye’nin bölücü terörle mücadelesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	
	30		
SAYFA YORUMU: Gölcük, Türkiye ve dünyadan bölücü teröre örnekler vermektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	Bu mücadele de biz yani tek olarak ihaleyi güvenlik kuvvetlerine verdiğimizde olmuyor. Yani çünkü bunun eğitim ayağı var ondan sonra sosyal yönleri var yani bunlara da ağırlık vermemiz gerekiyor. Birde kurumlar mekanikle yönetilmemesi gerekiyor bir dönem sadece bakıyoruz İl Emniyet Müdürleri, Jandarma Komutanları veya Tugay Komutanları asli olarak yönetiliyordu, kimi kurum müdürleri atama yapıyorsunuz rapordur oralara gitmiyordu bir de bizim ülkemizde zaman zaman seni doğuya sürerim kesinlikle böyle bir şey olmaması gerekiyordu, eğer bir yerde bir sorun varsa orda şimdi silahlı mücadeleden önce, nitelikli insan olması gerekiyor. Yani zaten o adamın eğer kamu görevlisi ise devletle bir problemi oluyor sürerim anlayışı bu sefer o'nu oraya gönderdiğinde daha çok zarar veriyor bize, en iyi elemanlarımızı göndermemiz gerekiyor böyle sorunlu bölgelerimize.	
	32		
	33		
	34		
	35		
	36		
	37		
	38		
	39		
	40		
	41		
	42		
	43	Bu mücadelede en çok ne zaman başarı elde edildi?	
	44		
	45	Bunu ben tarih olarak sınırlandırmak istemiyorum.	
SAYFA YORUMU: Gölcük, devletin kendi personeline uyguladığı yaptırımdan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Sadece taktik olarak sınırlandırmak istiyorum. Biz ne zaman alan hakimiyeti	
	47	taktiğine gittik, alan hakimiyeti doksan bir yılına kadar doksan ikiye kadar alan	
	48	hakimiyetimiz yoktu bizim, doksan iki yılına kadar genel de operasyon	
	49	gidiliyordu yapıyordu geri dönülüyordu, yani alanda kalma olayımız yoktu.	
	50	Ondan sonra birliklere ve bizlere değişik bölgeler verildi kardeşim bu alana	
	51	hakim olacaksınız çünkü o alanda terörist unsurlar barındırılmayacak dendi	
	52	alan hakimiyetini biz doksan iki yazından sonra geçilmeye başlandı şuan alan	
	53	hakimiyeti sınır ötesi hareketlarda dahil buna alan hakimiyeti yapıyoruz	
	54	gittiğimiz yerlerde şuan bile yani ben Hakkari bölgesinde çalıştım. Küçük	
	55	kandil diye tabir ettiğimiz Yüksekova'nın üst tarafı yani orda bile üst bölgemiz	
	56	var şuan yani üç bin iki yüz metrede üst bölgemiz var asker ve polislerimiz	
	57	beraber bekliyor orada yani sınır ötesinde de biz çok girdiler çıktılar yaptık.	
	58	Şimdi iki yıllık üç yıllık süreçte çok çok başarılıyız.	
	59		
	60		
SAYFA YORUMU: Gölcük, alan hakimiyeti konusunda gittikçe daha tecrübeli hale geldiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	En başarısız olduğumuz dönem ilk eylemin yapıldıktan sonra ki o yani bunun	
	62	bir bölücü eylem olduğunu algılanması hafızalara yerleştirilmesinde geçen	
	63	süre doksanlı yılların başlarına kadar ki süre oldu. Neden bu süre? O zamana	
	64	kadar bizim teçhizat olarak söyleyim zırhlı aracımız yok, bir sınır karakolu	
	65	veya bir ilçe yolu kesildiği an oraya yardım gönderemiyorsun	
	66	helikopterlerimiz gece uçmuyor, gece görüşlü helikopterimiz yok. Yani	
	67	Çukurca ilçesi basılıyor oradaki personelimiz yani örgütle baş başa, Allah'la	
	68	baş başa diyeyim yani bir takviye kuvvet gönderemiyorsun yaralıyı kaldıracak	
	69	bir zırhlı aracın yok, yaralı var götürüp onu bir sağlık ocağına o zamanlar	
	70	hastane yoktu yani o dönemler çok kötüydü.	
	71	Bu mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?	
	72		
	73	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı? Sizce bu eksikler nelerdir?	
	74		
	75		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terörle mücadelede devletin ilk eylem yapıldıktan sonra yeterince tedbir almamasından dolayı sıkıntıların yaşandığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Yani ben Türkiye'nin terörle mücadelesinde eksik görülen yönler şu an itibariyle, yani personel var, yönetici kadrosu olması gerekiyor. Yönetici kadrosu da çok çok bilgisi olması gerekiyor. Nitelikli yönetici olması gerekiyor.	
	77		
	78		
	79		
	80		
	81	Bu eksiklerin giderilmesi için sizce neler yapılması gerekir?	
	82		
	83	Şimdi bizde ki komiser yardımcılarını hendek operasyonları sırasında komiser yard. yaptık bu savaşlarda o mücadeleden sonra asker ile birlikte koordineli çalıştık. Ben kendi birimim için söylüyorum arazi tecrübesi yoktu, yeni komiser çocuklar var, yeni elemanlarımız var sayısı çok, bunları önce ben yani okulda her şey öğretebilirsin. Kursta her şey öğretebilirsin ama karşında gerçek terörist olduğu zaman bu çok farklı bir şey bunları önce ben daha yumuşak yerlere pusu atmaya gece sabaha kadar, sabah hava aydınlanırken onları alandan çekmeyi bunu, bu eğitimi verdirdim. Araziye göndereceğim zaman bunları ben CAS programı üzerinden yansıyı yapıp çünkü benim çalıştığım bölge ben oranın artık uzmanı olmuştum. Arazi de çıkacakları patikanın meyline kadar komiserlere söylüyordum diyorum şuradan devam ederseniz şu olur ayrıca İHA'lar ile beraber biz o araziye çıkan gruplarımızı İHA'dan sürekli takip ediyoruz uydu telefonları var gerekiyorsa telsiz ile yönlendirme yapabiliyoruz.	
	84		
	85		
	86		
	87		
	88		
	89		
	90		
SAYFA YORUMU: Gölcük, kolluk kuvvetin daha disiplinli ve arazi hakimiyeti konusunda daha iyi şekilde yetiştirilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor? Terör örgütleri insan kaynağı elde etme sürecinde ne gibi taktik ve yöntemler kullanıyor?	
	92		
	93		
	94		
	95	İhtiyaç duyduğu insan kaynağı ve desteğini ben biraz daha farklı söyleyeyim de hani akademik olarak. Şimdi bir yeri boş bırakırsanız orayı mutlaka bir şey dolduruyor. Devlet çekilirse yani örgüt dolduruyor bunu. Onun için şimdi bu insan kaynağını temin ettiği yerlerde biz güvenlik olmayan yerlerde hiçbir şey olmuyor. Güvenlikten sonra eğitim geliyor orada öğretmen de göndersek eğitim bu insanları eğitemezsek ve de güvenliklerini sağlayamazsak şimdi örgütün stratejisi zaten her aileden bir kişiyi dağa götürüp bulaştırmak yani kendi hemşehri çevresi insan kaynaklarını şey yaptı o etnik topluluktan daha akademik bir dil ile söyleyim o etnik topluluktan bunu sağlıyorlar.	
	96		
	97		
	98		
	99		
	100		
	101		
	102		
	103		
	104	Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı profili nedir?	
	105		
SAYFA YORUMU: Gölcük, dezavantajlı bölgeden devlet yatırımını ve hizmetini çekerse terör örgütü için istenilen fırsatın verileceğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Şu an lise çağındaki çocuklar, kadın erkek hiç fark etmiyor. Kadın erkek ayrımı yok şimdi daha çok fakir ailelerin yani kendilerini devlet tarafından veya toplum tarafından haksızlığa uğratılmış yani ekonomik olarak daha bunun yanında bakarsan isim olarak da söyleyeyim: Mustafa Zeydan, Hakkari Milletvekili siz de bilirsiniz. Mustafa Zeydan'ın oğlu Yücel Zeydan, bu aşiret reisinin olmasına rağmen oğlu Yücel öldü dağda iki yaka dağlarında yani bu demek ki hani sadece ekonomik sebep değil dağa çıkmak.	
	107		
	108		
	109		
	110		
	111		
	112		
	113	5- Türkiye'deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir? Terör örgütleri bu süreçte en çok hangi iletişim araçlarını tercih ediyorlar?	
	114		
	115		
	116		
	117	Şu an daha çok internet yoluyla iletişim, medya ama medyada da devletin verdiği yasal çerçevede kendi söylemlerini iletiyorlar hedef kitleye.	
	118		
	119		
	120	6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?	
SAYFA YORUMU: Gölcük, terör örgütüne katılımın zengin fakir ayrımı gözetmediğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Bizim internet ve bilişim ile alakalı şubemiz var bunlar tabi birazda bizim branşımızın dışında bunlarla alakalı mücadeleyi bu şubemiz yapıyor.	
	122		
	123		
	124	Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejiler izlenmeli ve neler yapılmalıdır?	
	125		
	126		
	127	Bunların sosyal medya üzerinde bu Whatsapp'tır veya Facebook'tur yani değişik değişik gruplar var yani bunlarla alakalı bu gruplar ile alakalı kontrol altında yani bu terör ile ilintili grupları kontrol altında tutabilirsek veya açık açıkta söyleyim onların içerisinde muhbirlerimiz olursa daha çok başarı sağlayabiliriz.	
	128		
	129		
	130		
	131		
	132		
	133	7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?	
	134		
	135		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terörle ilintili grupların varlığından haberdar olmak için muhbir yönetiminden yararlanabileceğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Medya olarak tabi bunu işleyen medya organları var işlemeyen medya organları var. Yani bunda şimdi klasik söz işte şehit olursan beş saniye yaralı olursan üç saniye geçer medyada yani bu budur normal hayatın akışı gibi yıllardan beri çok uzun bir süreç bizim mücadelemiz yani çok uzun bir süreç olduğu için yani biz bunu kanıksanmak, kanıksanmış olmaktan çekiniyoruz daha çok. Yani medya tarafından destek oluyor devletimiz tarafından da destek oluyor.	
	137		
	138		
	139		
	140		
	141		
	142		
	143	Terörle mücadelede kamuoyunun desteğini sağlamak adına sizce neler yapılmalıdır?	
	144		
	145		
	146	Halkımızın desteği var. Şehit cenazelerinde kamuoyunun desteği oluyor. Yani daha çok ben burada katılmadığım için, biz hep Doğu'dan şehit gönderdiğimiz için daha çok orada ben burada ki şehit cenazelerine pek katılamadım ama yani ben şimdi basından izlediğim kadarıyla gerçekten bizim bugün hangi köye gitsen bir tane bayrak dikili mezarlıkta.	
	147		
	148		
	149		
	150		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terörle mücadele konusunda kamuoyu desteğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Medya aracılığı ile olabilir veya kamu görevlilerimiz aracılığı ile olabilir yani bununla alakalı programlar düzenlenebilir ama yani vatandaşımızda sürekli savaş psikolojisinde tutmamızın da bir anlamı yok bunu yapan zaten bir birim var bu iç güvenlik harekâtıdır. Yani top yekûn bir savaş değildir. Onun için yani bunu biz gerektiğinde çeşitli günlerle işte okullarda konferanslarla bunu canlı tutabiliriz çünkü yani şimdi bir çocuklarımızı bu ilkokuldan başlayabilir ben yani ortaokul lise seviyesinde veya üniversite seviyesinde ilkokuldan başlatmamız gerekiyor bunu vatan sevgisi ve de bununla alakalı yapılan mücadele.	
	152		
	153		
	154		
	155		
	156		
	157		
	158		
	159		
	160	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?	
	161		
	162	Kitlel bir korku ortamı oluşturmak ve bu şekilde toplumsal düzeni bozarak insanları birbirine ve devlete kurumlara karşı düşmanca bir tavır takınılması isteniyor.	
	163		
	164		
	165		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terör örgütlerinin oluşturmak istediği algıdan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	Terör örgütleri bu süreçte algı yönetimini nasıl yapmaktadırlar?	
	167		
	168	Örgütlerin daha basitmiş gibi aslında bu örgütler canavarca bir hisle kurulmuş	
	169	insanları öldürebilen korkutabilen örgütler ama bunları daha çok yani daha	
	170	sevimli göstermek istiyorlar. İşte çiçektir böcektir çok böyle basit bir örgüt	
	171	devletin güçsüz gösterilmesi, işte halkına haksızlık yapıldığı sömürü yapıldığı	
	172	belli bir kesim tarafından fakirlerin sömürüldüğü yani bu şekilde bir algı	
	173	oluşturuyorlar.	
	174	Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır?	
	175		
	176	İnsanları terör riskleri konusunda uyarmamız gerekiyor. Yani bunu muhtemel	
	177	saldırılarına toplumun uğradığı manevi zararın gidermede tedbirlerin doğru bir	
	178	şekilde uygulanması gerekir devlet tarafından.	
	179		
	180	9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir?	
SAYFA YORUMU: Gölcük, terör örgütlerinin algı yönetimi ile kötüyü iyi gösterdiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Sosyal medya ve internet büyük bir kitle tarafından kullanılması ve denetim güçlüğü terör örgütlerince bu bir avantaj sağlıyor örgütlere.	
	182		
	183		
	184	İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar nelerdir?	
	185		
	186		
	187	Örgütlerin kolay bir şekilde gruplar kurması internet üzerinden haberleşmeleri politikalarını daha çok kitlelere duyurmaları, yani bunlar.	
	188		
	189		
	190	Terör örgütleri interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullanıyorlar?	
	191		
	192		
	193	Whatsapp grubu oluşturmaları çeşitli gruplar kurmaları. Toplumu korku ve dehşeti salmak için kullandıkları oluyor. Algı yönetimi yapıyor.	
	194		
	195		
SAYFA YORUMU: Gölcük, sosyal medya ve interneti korku ve şiddeti yaymak için kullandıklarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	10- Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?	
	197		
	198		
	199	Biraz önce benim söylediğim gibi yani devletin politikasını destekleyen medyamızda var yasal çerçevede desteklemeyende var bunu bilhassa altını çiziyorum yasal çerçevede çünkü yasal çerçevede olmazsa bunlar yasalara uyup kapatılacak şimdi medyamız bunları daha çok işlemesi gerekiyor.	
	200		
	201		
	202		
	203	Terörle mücadele sürecine medyanın yaklaşımı sizce nasıl olmalı?	
	204		
	205	Bunlar sadece biz mesela dizilerde gördüğümüz gibi olmuyor şimdi şu son zamanlarda çok sık böyle dizilerimiz var yani insanlar bu işle mücadele edenlerin yani bu bir bilgisayar oyunu değil bir canımız daha yok ki geri dönüş yapalım yani gerçekten vurulduğumda yani ölmeyi uyumak zannetmesinler. Zaten bu fikir sahibi olmaya hiç gerek yok çünkü yani ben bunu bir haçlı saldırısının bir parçası olarak kabul ediyorum yani bizde gidip bir kiliseye eylem yapalım iş o şeye varmaması gerekiyor yani bunu Cumhurbaşkanımızda açıkladı bu iş o raddeye varmaması gerekiyor.	
	206		
	207		
	208		
	209		
	210		
SAYFA YORUMU: Gölcük, medyanın terörle mücadeleye yaklaşımından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	Terör haberleri medyada sizce nasıl sunulmalı?	
	212		
	213	Kesinlikle örgüt ismi zikredilmemesi gerekiyor yani buradaki tamam son zamanlarda bunlar sansürleniyor işte cesetlerdir işte araçların yakılmış halidir veya patlamış bir bombanın açtığı çukurdur bunların hiç gösterilmesine gerek yok çünkü örgütün propagandasını yapıyoruz biz burada.	
	214		
	215		
	216		
	217		
	218	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	219		
	220		
	221	Bizim sınırlarımızı içerisinde tamam yani bazı şeylerin örgütün mesela çekim yaptığı karakol baskınları var. Bunu program kırıcılarla Amerikan üzerinden veya başka bir ülke üzerinden izleye biliyorsun örgütün propagandasını onun için bu program kırıcı programları daha dikkat etmemiz gerekiyor.	
	222		
	223		
	224		
	225		
SAYFA YORUMU: Gölcük toplumun psikolojisi düşünülerek hareket edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	16
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	240
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	226	Bu konuda mevcut önlemleri terör örgütleri nasıl aşıyor?	
	227		
	228	Var, yani bunlar yani sosyal medya hesaplarından daha çok sığ içerikli ama onlar şeyin aslını biliyorlar birbirlerine verdiklerin mesaj zaten doğru yani ben biraz önce söylemiştim yani aslında bunların olmaması gerekiyor yani kesen de Allahuekber diyor kesilen de Allahuekber diyor yani ne hikmetse.	
	229		
	230		
	231		
	232		
	233	Alınabilecek alternatif önlemler sizce nelerdir?	
	234		
	235	Sosyal medyada en çok Youtube de en çok bunlar var yani bu ülkede bu Youtube yayınlanıyorsa bunları devlet olarak gerekli sansürlemeler yapılabilir çünkü o toplu infazlarda örgüt ve de onun o imajı vermesini istenen güçler onu yayınlattırıyor.	
	236		
	237		
	238		
	239		
	240		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terörle mücadele de devlet olarak daha çok tedbirlerin alınmasından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	4
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Mihri GÖLCÜK		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir?	
	242		
	243		
	244	Bunu daha çok yani bu mücadeleye katılan kurumlar zaten yapıyor yani bunu terörle mücadeleyi kim yapıyor? Ülkemizde birinci öncelik silahlı kuvvetler güvenlik kuvvetleri olarak söyleyeyim işte polis bunun yanında korucularımız var yani silahlı kuvvetler içerisinde jandarma da var. Yani bunlar gerekli propaganda gerekli birimlerimiz tarafından yapılıyor veya medya ile yapılıyor bunlar yapılıyor ama bunun yanında değişik kurumlarda yani sadece medya üzerinden değil yani bunu eğitim olarak da yapabilirler sınıflarda okullarda.	
	245		
	246		
	247		
	248		
	249		
	250		
	251	Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi sizce nedir?	
	252		
	253		
	254	Bu çok çok önemli bu toplum buna inanmasaydı otuz beş yıldır kırk yıldır bu mücadeleyi biz yapamazdık toplumun desteği çok önemli.	
	255		
SAYFA YORUMU: Gölcük, terörle mücadele de toplumsal desteğin öneminden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terörün biraz çok tanımı var aslında da ama bu tanım benim çok benim için ilginç oldu biraz birazının şiddet kullanarak iradesinin çoğunluğun iradesine şiddet kullanarak kabul ettirmeye çalışması olarak bu ilginç bir tanım geldi bana bu biraz kabul edilebilir gibi bu sanki benim için de.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8	Bölücü terör nasıl tanımlanabilir sence?	
	9		
	10	Bölücü terör bir ülkeden bir ülkenin belli bir payının başka bir devlete dönüştürülmesi olarak tanımlanabilir benim için bölücü terör.	
	11		
	12		
	13		
	14		
	15		
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör ve bölücü terörü kavramlarını tanımlamaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Terör eylemleri; kırsal alan eylemleri, şehir eylemleri, sokak eylemleri olarak genelde görüyoruz bu işte suikastlar, darbe, bombalı saldırılar, pusular, yol kesmeler, adam kaçırmalar, korsan gösteriler, Molotof atma, araç yakma, terör elemanı temin etmek için yapılan çalışmalar, yardım yataklık faaliyetleri, basın açıklamaları bunlar genelde terör eylemi olarak.	
	17		
	18		
	19		
	20	Bölücü Terör eylemi olarak hangilerini değerlendirebiliriz? Bölücü terörün olması için bir eylemin ne olması lazım sence?	
	21		
	22		
	23	Bölücü terör olması için öncelikle şiddet eylemi ile birlikte ya genelde bombalı saldırılar bize bir ideoloji çerçevesinde ülkenin bir bölümüne yeni bir devlet kurmak	
	24		
	25		
	26		
	27	Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye’den ve dünyadan hangi örgütler geliyor?	
	28		
	29		
	30	Türkiye’de PKK’yı görüyoruz bölücü terör örgütü olarak. İspanya’da ETA var, işte İrlanda’ da İngiltere’de İRA bizim en çok bildiklerimiz bunlar.	
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör eylemlerine örnekler vererek dünyada ve Türkiye’deki örgüt isimlerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	2- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesi hakkında neler düşünüyorsunuz?	
	32		
	33		
	34	Türkiye'nin bölücü terörle mücadele konusunda son özellikle 2016'dan sonra ciddi bir gelişme kaydedildi özellikle SİHA ve İHA'ların kullanılması yerli teknolojilerin kullanılmasında gerçekten çok büyük bir başarılar elde edildi.Yeni uzman personel kullanılmaya başlandı daha fazla ekipman yerli teknolojiler özellikle bunlarla birlikte başarılar arttı diye düşünüyorum.	
	35		
	36		
	37		
	38		
	39	Bu mücadelede en çok ne zaman başarı elde edildi?	
	40		
	41	2016'dan sonra.	
	42		
	43	Bu mücadelenin en başarısız olduğu zaman neydi?	
	44		
	45	Başarısız dönemler genelde doksanlı yıllar olarak değerlendiriyorum çünkü karakol baskınları çok fazla oldu şehit sayısı çok fazla oldu o dönemde.	
SAYFA YORUMU: Yalçın, SİHA ve İHA gibi yerli üretim araçların kullanılmasının terörle mücadele için başarı elde edildiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Bu mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?	
	47		
	48	1984'ten itibaren o 90'lı yıllarda genelde askeri operasyonlara çok önem verildi ama siyasi otorite çok fazla girmedi. Terörle mücadele konusuna ama son yıllarda baktığımız zaman siyasi otorite bizzat terörle mücadele konusunda daha etkin askeri operasyonlar siyasi otoritenin faaliyetlerine göre şekillendirilerek yapılıyor. Yani kalekollar kuruldu mesela daha önce işte karakollar çok savunmasızdı bu savunmasız olan karakolları kalekollar olarak birleştirerek daha çok güvenli hale getirdiler özellikle teknolojiyi kullanarak SİHA'ları üreterek İHA'lar üreterek teröristlerin bulunduğu yerleri tespit edilmesi daha az şehit haberinin gelmesi bunlar tabi etkiliydi bizim için.	
	49		
	50		
	51		
	52		
	53		
	54		
	55		
	56		
	57	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı?	
	58		
	59		
	60	Eksik gördüğüm nokta son zamanda yok. Açıkçası ama terörler iletişim bir iletişim merkezi olarak halkı bilinçlendirmek için bir merkez kurulabilir bunun için.	
SAYFA YORUMU: Yalçın, yapılan askeri operasyonların siyasi otorite ile desteklenmediğinden dolayı yeterli verimin alınamadığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Böyle bir eksiklik görüyorsunuz. Bir merkez kurulursa terörle mücadele iletişim merkezi doğru stratejik plan iletişim yaparken bunun katkı sağlayacağını düşünür müsünüz?	
	62		
	63		
	64		
	65	Düşünüyorum çünkü kamuoyunu bilinçlendirmek çok önemli bu konuda algı açısından.	
	66		
	67		
	68	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor?	
	69		
	70	Genelde bölücü teröre baktığımız zaman arkadaşlık, hemşerilik, akrabalık ilişkileri, işte sosyal kültürel faaliyetler, etnik köken, din bunları kullandığını görebiliyoruz.	
	71		
	72		
	73		
	74	Terör örgütleri insan kaynağı elde etme sürecinde ne gibi taktik ve yöntemler kullanıyor?	
	75		
SAYFA YORUMU: Yalçın, bölücü terörün insan kaynağını nasıl sağladığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Örgüt bunları yapabilmek için genelde karşılıksız yardım sağlayarak işte ya da hemşericilik etnik köken bunlarla yaklaşarak bir arkadaş vasıtasıyla mutlaka yaklaşıyorlar bununla birlikte ona karşılıksız yardım yaparak bir nevi minnet duygusu yaratıp ta daha sonra onu kendilerine çekiyorlar.	
	77		
	78		
	79		
	80		
	81	Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı profili nedir?	
	82		
	83		
	84	Genellikle eğitimi düşük olanları seçiyorlar. E cinsiyet bakımından kadınlar yarıdan az olsa da işte kadın haklarından yola çıkarak onları etkilemeye çalışıyorlar. Genelde bekâr olanları seçiyorlar işsiz olanları seçiyorlar. İşte aile içerisinde bir örgüt üyesi varsa onları daha kolay temin edebiliyorlar. Aile içerisinde baskı yaşayanları zorla evlendirilenleri tercih ediyorlar genellikle ya da duygusal ilişki ile birlikte işte sevgilisini daha çok çekebilir. Bu konuda ya da devam eden yargılaması olup arananları bu yargılamadan kaçırmak için çekebilirler kendilerine.	
	85		
	86		
	87		
	88		
	89		
	90		
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör örgütlerinin hedeflediği insan profilinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	Bir etnik grubu hedef alıyor mu sence, terör örgütü?	
	92		
	93	Etnik milliyetçilik duygularını kullanıyorlar mutlaka.	
	94		
	95	5- Türkiye'deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir?	
	96		
	97		
	98	Bu küreselleşmeyle birlikte işte teknoloji çok ilerleyince iletişim teknolojileri	
	99	sosyal medya tabi çok fazla kullanılmaya başlandı. Türkiye'de yüzde yetmiş	
	100	iki oranında elli dokuz milyon internet kullanıcı var elli iki milyon sosyal	
	101	medya kullanıcısı var ve kırk dört milyon mobil sosyal medya kullanıcısı var	
	102	bu kadar bu rakamda tabi terör örgütleri için çok açık bir propaganda alanı	
	103	sosyal medyayı açıkça kullanıyorlar.	
	104	Terör örgütleri bu süreçte en çok hangi iletişim araçlarını tercih ediyorlar?	
	105		
SAYFA YORUMU: Yalçın, bölücü terör örgütlerinin kullandığı iletişim yöntemlerinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Gazete, dergi çıkartıyorlar özellikle yurt dışından yayın yapan uydu yayınlarıyla da kullanıyorlar.	
	107		
	108		
	109	6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?	
	110		
	111		
	112	Genelde siber suçlar birimimiz var bu konuda onlar takip ediyor istihbarat birimimizde takip ediyor güvenlik şubede terör şubede takip ediyor genelde sosyal medyaya bilinen sosyal medya hesaplarını veya #hashtag takip ediyoruz bu konuda işte oluşabilecek eylemleri takip edip veya açıkça görülüyorsa onlara karşı tedbir alıyoruz.	
	113		
	114		
	115		
	116	Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejiler izlenmeli ve neler yapılmalıdır?	
	117		
	118		
	119	Bu konuda sadece güvenlik kuvvetlerinin ya da bir kurumun tedbir alması çok zor efendim çünkü sosyal medyayı çok fazla sınırlandıramıyorsunuz müdahale edemiyorsunuz normal medya gibi sansüre açık değil çok fazla o yüzden bununla ilgili işte bir merkez oluşturularak belki bu konuda bir çalışmalar yapılabilir	
	120		
SAYFA YORUMU: Yalçın, terörle mücadele internet üzerinden yapılan propaganda faaliyetlerine değinmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	7- Bir kamu kurumu oluşturulabilir bununla ilgili bu kamu kurumunda kimler katılımcı olmalı mesela?	
	122		
	123		
	124	Güvenlik birimlerinden olmalı bakanlıklar düzeyindeki her bakanlıktan bütün kurumları kapsayacak şekilde çünkü terörle ilgili bir açıklama yapılacaksa bütün kurumları ilgilendiren bir konu olacak bu konuda bilinçli bir açıklama yapılması içinde tamamen uzman birimlerin katılımıyla olması lazım.	
	125		
	126		
	127		
	128		
	129	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?	
	130		
	131	Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı kendi varlıklarını topluma ve devlete kabul ettirmek şiddet eylemleriyle baskı oluşturarak biz burada varız biz otoriteyiz algısını oluşturmaya çalışıyorlar.	
	132		
	133		
	134		
	135	Terör örgütleri bu süreçte algı yönetimini nasıl yapmaktadırlar?	
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör örgütlerinin oluşturmak istediği algıdan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır?	
	137		
	138	Özellikle yalan bilgilere karşı kurumların tedbir alması lazım hemen	
	139	doğrulamayı açıklamaların yapılması lazım bir şekilde dedikoduları önlemeleri	
	140	lazım halka doğru bilgileri verip terör örgütünün propagandasını boşa	
	141	çıkarmaları lazım özellikle medya konusunda yer alan terör haberleri terörün	
	142	verdiği zararlar ülkemizde olumsuz etkileri doğru anlatılmalı.	
	143	9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir?	
	144		
	145	Sosyal medya daha geniş kitlelere ulaşma şansı veriyor insanlara terör	
	146	örgütlerini de tabii ki bu bağlamda karşı tedbir olarak kamu kurumlarına da	
	147	aynı imkânları veriyor. Sosyal medyayı gençler daha fazla kullandığı için terör	
	148	örgütleri gençlere daha rahat ulaşabiliyor bu yöntemle tabii ki gene devlette bu	
	149	yöntemle gençlere daha rahat ulaşabilir.	
	150	Terör örgütleri yaptıkları eylemleri ya da yapmak istedikleri manipülasyonu anlatmak için sosyal medyayı kullanıyorlar mı?	
SAYFA YORUMU: Yalçın, terörle mücadele konusunda toplumun doğru şekilde bilinçlendirilmesinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Çekilen özellikle dehşet ve şiddet görüntülerini propaganda aracı olarak yayınlayarak insanları toplum üzerinde bir baskı korku oluşturuyorlar.	
	152		
	153		
	154	Bunu en iyi yapan örgütler?	
	155		
	156	DAEŞ ve PKK.	
	157		
	158	Örgütlerin eleman temin etmesinde sosyal medyanın bir katkısı var mı?	
	159		
	160	Örgüte eleman bu kanallara çok kolay erişim var herkesin erişebileceği cep telefondan bile rahatlıkla erişebileceği bir sanal ortam olduğu için eleman temininde mutlaka etkili işte devletlerin kontrolü çok mümkün olmuyor üzerinde gizli iletişim sağlanabiliyor bunlar üzerinden bilgiler çok hızlı yayılabiliyor.	
	161		
	162		
	163		
	164		
	165	Yanlış bilgiler yayılabiliyor mu peki buna hiç teşkilatta görevli bulunduğunuz sürece rastladınız mı?	
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör örgütlerinin örgüte eleman katılımı için sosyal medyadan yararlandığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	Rastladık, özellikle toplumsal olaylarda kanunsuz bir gösteriye müdahale edildiğinde polis saldırısı olarak çok yansıtıldı bize bu durum.	
	167		
	168		
	169	Mesela bunun belirgin bir dönemi oldu mu Türkiye’de sosyal medyanın çok kullanılıp işte kamu kuruluşundan?	
	170		
	171		
	172	Gezi olayları oldu.	
	173		
	174	Gezi olayları sürecinde yalan yanlış haberler oldu mu?	
	175		
	176	Kesinlikle oldu oldu buna karşı muhatap alınması lazımdır işte böyle bir kurum olursa bence bu kurum halkı çok rahatlıkla milyonlarca kişiye aynı anda ulaşip güvenilir bilgilerle aslında bu olayların içerisine girmek istemeyenler de ikna edebilir.	
	177		
	178		
	179		
	180		
SAYFA YORUMU: Yalçın, Gezi Olayları sırasında çarpıtılan haberlerin olduğundan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	10- Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz? Topyekûn hem yazılı medya hem görsel medyayı terörle mücadele konusundaki yaklaşımı sizce nasıl olmalı?	
	182		
	183		
	184	Medya şirketleri izleyici ve okuyucu kitlesini ilgisini çekmek ve bu onu da gelir elde etmek amacını güttüğü için tabii ki yani en fazla nasıl izlenebiliriz o şekilde haber yapıyorlar terörle mücadeleye zarar vermeden yapmaları gerekiyor aslında bunu bu konuda medya üzerinde tedbirler alınması gerekir.	
	185		
	186		
	187		
	188		
	189	Terör haberleri medyada sizce nasıl sunulmalı?	
	190		
	191	Bu haberleri yaparken mesela terörü teröristin özellikle terör örgütünün ismini çok belirterek işte bunu toplumca algılanmasını sağlamamalı. Teröristlerin insani yönlerini çok fazla ortaya çıkarıp onları toplum nezdinde daha böyle hoş görünür hale getirmemeli, özellikle şehit haberleriyle yaralılarla ilgili yapılan haberlerde halka devlete karşı güvensizlik duygusunu yaratmamalı, bazen taktik terör uzmanları çıkıp haritalarla açıklamalar yapıyorlar. Veyahut teröristlerin eylemlerini yorumluyorlar bu yorumları yaparken işte şöyle yapılmalıydı böyle yapılmalıydı diye anlatırken aslında terörleri birazda eğitmiş oluyorlar teröristleri bu konuda bunlara dikkat edilme	
	192		
	193		
	194		
	195		
SAYFA YORUMU: Yalçın, terör haberlerinin medyada nasıl yer verilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	197		
	198		
	199	Web siteler üzerinde devletin çok kontrolü olmadığı için efendim erişim sağlayınca belki bu konuda 5651 sayılı kanun olması lazım bu konuda ülkemizde bulunan ya bu kanun kapsamında erişim engellenebiliyor.	
	200		
	201		
	202		
	203	Bu konuda alınabilecek alternatif önlemler sizce nelerdir?	
	204		
	205	İşin açıkçası bu konuda çok bilgim yok.	
	206		
	207	12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir?	
	208		
	209		
	210	Bu konuda kamu diplomasisi diye bir durum var işte saygın liderler, ılımlı din adamları, akranlar, diğer kişiler diyalogun kurulması yönünden terörle mücadelenin bir parçası olabiliyorlar.	
SAYFA YORUMU: Yalçın, terörle etkili ve sürekli mücadele edilmesi için gereken önlemlerden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	5
TARİH:	20.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	18.00	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Metin YALÇIN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	İknaya yönelik işte iletişim modeli uygulanabiliyor az önceki benim söylediğim bir kurum mesela bunları yönetebilir bu konuda toplumu bilgilendirebilir aydınlatabilir terör faaliyetlerini bir şekilde engelleyebilir diye düşünüyorum.	
	212		
	213		
	214		
	215		
	216	Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi nedir?	
	217		
	218		
	219	Toplumsal destek önemli çünkü terör örgütleri desteğini halktan alacak mutlaka kendi tek başına halkın desteğini almadan terör örgütleri başarılı olamaz halkın desteğini halka ulaşımlarını bir şekilde engellenebilirse mutlaka terör faaliyetleri azalacaktır.	
	220		
	221		
	222		
	223		
	224		
	225		
SAYFA YORUMU: Yalçın, terörle mücadele de kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin öneminden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Terör dediğimiz zaman zaten birinci öncelik olarak yani toplumda kaos yaratacak silahlı bir eylem arayışında olması gerekli, bölücü olarak söylediğimiz zaman da ülkemizde zaten bunun örneği olarak PKK terör örgütü direk karşımıza çıkıyor. Burada dil, din, ırk ayrımı gözeterek bunu bu ayrımı iddia etmek kaydıyla bulunduğu devletin topraklarından bir parça bölmek suretiyle bunu silahlı olarak icra etmeye kalkışan yapılara bölücü terör örgütü diyebiliriz. Bunun örneğini de ülkemizde PKK KCK terör örgütü olarak tanımlarız.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8		
	9		
	10	İlla ki bölmek mi gerekiyor yoksa ülkenin yönetsel yani anayasal düzeninde bir farklılıkta yapmak isteyemez mi bölücü terör?	
	11		
	12		
	13	Bölücü terörün farklılık yapma çabası olabilir ama.	
	14		
	15	İlla bölmek mi ister asıl sormak istediğim?	
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin kuruluş amacından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Buradaki birinci amaçları, yani amaç olarak ideal olarak kendi devletlerini oluşturmaktır. Bu anlamda zaten bölme olarak adlandırılıyor. Diğer örgütlere daha çok sol örgütlerde bu karşımıza çıkabiliyor DHKPC MLKP gibi örgütlerde bunlar ise bölmekten ziyade mevcut yaşanan toprak bütünüyle herhangi bir dertleri olmadan anayasal rejimi sistemi değiştirme odaklı bunlarda sol örgütlerde daha çok karşımıza çıkabiliyor.	
	17		
	18		
	19		
	20		
	21		
	22	Yani bölücü terör örgütü Türkiye'nin coğrafi sınırları değişmeksizin federatif bir yapı isteyebilir mi? bu bölücü terör olur mu sence?	
	23		
	24		
	25	Doğuş itibari ile PKK'da yani iddiaları kendi devletlerini kurmak olduğu için zaten bölücü olarak nitelendirilmiş ama dediğiniz gibi bunu başaramadıkça zaman geçtikçe uluslararası aktörler devreye girdikçe böyle bir iddiaları da oluşabilir yani bölünmekten vazgeçip federatif yapıya gitme ya da ikna olabilirler buna şey yapabilirler yani.	
	26		
	27		
	28		
	29		
	30		
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin bölünme veya federatif bir yapı istemelerinin sebebinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	Sizce hangi eylemler terör ve bölücü terör kapsamına girer?	
	32		
	33	Bölücü terör örgütü eylemi kapsamına girmesi için öncelikli olarak amaçlarını yapacakları eylemin kendilerine hem halk nezdinde hem de hitap ettikleri kesim nezdinde bir propaganda unsuru oluşturması gerekir. Yani sadece şiddet eylemi olarak değil propagandayı da ön planda tutacak bir eylem oluşturmaları gerekir. Bunun için de zaten işin içine propaganda girdiği zamanda eylem hedefleri ortaya çıkıyor. Yani devlet daireleri bulundukları ülkemiz itibariyle düşünürsek, Türkiye Cumhuriyeti devletinin, güvenlik güçleri, asker, polis, yargı mensupları adliye aynı şekilde siyasi iktidarın bulunduğu hükümet binaları bunlar tamamen onların eylem hedefi haline geliyor. Buraları gerçekleştirdikleri eylem ile birlikte kendilerini buldukları devlete rakip o devletten şiddet ile uyguladıkları şiddet ile bir şeyler hak elde etme iddiasında bulunuyorlar bu saydığım unsurlar gerekir yani bölücü terör örgütü eylemi olması için.	
	34		
	35		
	36		
	37		
	38		
	39		
	40		
	41		
	42		
	43		
	44		
	45	Yani sadece kamu kurumlarına kolluk güçlerine karşı olmayıp halka karşı eylem yapabilirler mi örnekleri var mıdır?	
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin eylem hedeflerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Yapabilirler ama bunu şöyle yaparlarsa kendilerince sonuçta uluslararası	
	47	boyutta da kendilerine bir haklılık payı oluşturmak istedikleri için sadece işte	
	48	sıradan herhangi bir hedef koymadan amaçsızca sivil kaybını çok göz etmezler	
	49	ama bu saydığım işte asker, polis vb. bina ve eklentilerinin yanındaki sivil	
	50	kaybını da önemsemezler. Bu sivil kaybını gözetebilirler yani olabilir	
	51	görebilirler kendilerince.	
	52	Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye’den ve dünyadan hangi örgütler	
	53	geliyor?	
	54		
	55	Türkiye’de PKK/KCK, Dünyada da ön plana çıkan İRA İrlanda menşeli ve	Türkiye ve Dünya’daki terör
	56	İspanya’da ETA aklıma geliyor. Her ikisi de zamanla zaten etkinliğini yitirmiş	örgütlerinden bahsetmektedir.
	57	ama İRA’nın bildiğim kadarıyla tekrar bir teşebbüsü canlanma durumu var.	
	58		
	59	Türkiye’de başka bölücü örgüt biliyor musunuz?	
	60		
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin sivil kaybına bakış açısından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Yani aklıma gelen yok bölücü olarak görebileceğimiz.	
	62		
	63	2- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	
	64		
	65		
	66		
	67	Seksen dört yılından bu yana baktığımız da otuz beş yıllık zaman dilimi şu belki bir eleştiri olarak görülebilir. Uzun vadeli planlarla stratejilerle ortaya konulan bir mücadele var dersek kendimizi bir nebze kandırmış sayılırız ama bu demek değildir ki yani bağlı bulunduğumuz dönemler içerisinde mücadele edilmiyor. Yani tüm kolluk kuvvetleri burada Asker, Polis, Milli İstihbarat Teşkilatı hiç birini gözetmeksizin bulunduğumuz dönem içerisinde herkes elinden geleni mümkün olduğunca yapıyordur zaten ama uzun vadeli plan ve stratejiler hayata geçirilirse daha etkili daha çözüm odaklı olabileceğini düşünüyorum.	
	68		
	69		
	70		
	71		
	72		
	73		
	74		
	75		
SAYFA YORUMU: Ercan, devletimizin bu zamana kadar terörle mücadelesinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Yani paryatif olarak ya da günü kurtarmak adına doğru mücadele yapılıyor ama stratejik olarak planlı uluslararası destek sağlayacak ülkede kamuoyuna mesaj verecek alanda stratejik bir mücadelenin olmadığını mı düşünüyorsunuz?	
	77		
	78		
	79		
	80		
	81	Öyle düşünüyorum yani önümüzdeki yirmi yılı otuz yılı hesap edecek alt yapısal mücadelenin olmadığını düşünüyorum.	
	82		
	83		
	84	Bu mücadelede en çok ne zaman başarı elde edildi?	
	85		
	86	Yani belki bulunduğum dönem itibari ile olmasından dolayı duygusal da davranabilirim ama iki bin on altı iki bin on dokuz dönemi gerçekten başarılı bir dönem.	
	87		
	88		
	89		
	90	Bu mücadelenin en başarısız olduğu zaman neydi?	
SAYFA YORUMU: Ercan, teröre karşı en etkili mücadele döneminden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	Yani uzun yıllar beraber çalıştığımız arkadaşlardan da duyduğumuz veya görüştüğümüz kadarıyla özellikle bu altı yedi ekim Kobani ve hendek barikat olayları dediğimiz çözüm süreci ve çözüm sürecinin bitiş zamanı başarısız olarak nitelendirebilirim.	
	92		
	93		
	94		
	95		
	96	Bu mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?	
	97		
	98	Yani silahlı mücadele anlamında zaten dönemsel farklılıklar çok yaşanmadı ama sonuçta burada örgüt, yani sadece bölücü terör örgütü anlamında değil. Diğer terör örgütleri anlamında da olaya biraz sosyolojik açıdan da bakılmasında fayda olur. Çünkü hiçbir insan doğar doğmaz örgüt mensubu olarak doğmuyor onların yaşadığı ortam geçirdiği zaman buna itiyor bir şekilde yani böyle olsaydı zaten hiç böyle bir ayrıma gerek yoktu yaşadığı ortamdaki herkes biz kesin kanaatle işte on beş yıl sonra bunlar terörist olacak diyebiliriz ama aralarında çıkmaya da biliyor çok düzgün farklı yerlerde bizi temsil eden insanlar da çıkabiliyor yani sosyal devlet anlayışıyla da bir şeyler yapılması fayda getireceğini düşünüyorum yani sadece silahlı anlamda değil.	
	99		
	100		
	101		
	102		
	103		
	104		
	105		
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadelenin etkisiz kaldığı dönemden ve terör mensuplarının sosyolojik durumundan da söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Yani mücadele sadece silahlı mücadele değil yanı sıra psikolojik sosyal kültürel ekonomik başka şeylerle de desteklenmesi gerektiğini mi düşünüyorsun.	
	107		
	108		
	109		
	110	Kesinlikle bunların bir parçası olması gerektiğini düşünüyorum. Eşgüdümlü bir mücadele.	
	111		
	112		
	113	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı? Sizce bu eksikler nelerdir?	
	114		
	115		
	116	Biraz coğrafi olarak düşündüğümüzde yani bugün işte batı illerimizde metropol şehirlerimizle kıyasladığımızda gelişmemişlik, o bölgedeki çarpık kentleşme devlet otoritesinin buna bağlı olarak devlet otoritesinin tam sağlanamamış olması. Yani burada otoriteden kastım sadece kolluk kuvvetinin otoritesi değil, sonuçta yani bizde burada mesela abes gelmeyen İzmir şartlarında abes gelmeyen işte elektrik, su, doğalgaz, vergisel sistemleri orada yaşayan vatandaşlar mesela gayet rutine bağlamış kimse sorgulamıyor.	
	117		
	118		
	119		
	120		
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadelenin sadece silahla olmamasından ve devletin otoritesini kurmasından bahsediyor.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Hayatlarını bir şekilde idame ettiriyorlar. Bunları kaçığa dönüştürmeyecek	
	122	şekilde işte kaçak elektrik bağlamayım şeklinde ama o tarz bölgelerde bunlar	
	123	tabi duyduklarımızdan yola çıkarak söyleyebiliriz bir anda oradaki ortamın da	
	124	etkisiyle kaçak elektrik kullanımı hat safhada mesela bu da bir devlet otoritesi	
	125	olarak düşünölmeli.	
	126	Bu eksiklerin giderilmesi için sizce neler yapılması gerekir?	
	127		
	128	Bence altyapısal iyileştirmelerle de o bölgenin biraz daha terör etkisinin	
	129	kırılacağını düşünüyorum. Örneğin burada yaşadığımız bir faktör vardı. İşte	
	130	Kadifekale PKK/KCK terör örgütü açısından sorunlu bilinen bir mahalledir.	
	131	2011-2012 öncesinde çarpık kentleşmenin hat safhada olduğu bir yer ve 2011-	
	132	2012 dönemi ile birlikte kentsel dönüşöme girildi. Bazı yerler yıkıldı,	
	133	yeşillendirme falan yapıldı. Bunun etkisi ile mesela düşüş oldu. Hani ben	
	134	kendim birebir o dönemi yaşadığımda, o düşüşü görmüş oldum. O kentsel	
	135	dönüşömlle yani bu altyapısal değişikliklerinde etki getirebileceğini	
		düşünüyorum terörle mücadelede.	
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadelede yaşanan alanın fiziki yapısının etkisinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor? Terör örgütleri insan kaynağı elde etme sürecinde ne gibi taktik ve yöntemler kullanıyor?	
	137		
	138		
	139		
	140	Bu sadece bölücü terör örgütü için değil, bütün örgütler için. Birincil olarak, legal kendilerini yani ifade etmek işte bu tabanı oluşturabilmek için, legal alan oluşturuyorlar kendilerine. Bu işte öğrenci hareketi olabilir, bir dernek olabilir, bir siyasi parti olabilir bunların adı altında illegal oluşuma gidiyorlar. Bu legal oluşumlar vasıtası ile gündelik yaşamda gördükleri veya haksız buldukları şeyleri ajite ederek bu legal oluşumlara insan kazanımı sağlıyorlar. Fakat bu böyle gitmiyor. Bu legal oluşumları insan kaynağı sağlandıktan sonra farklı bir boyut kazanıyor. İdeolojik ve terör örgütünün propagandası devreye giriyor ve bu insanlar birer örgüt adayı, çoğu zamanda örgütçü olup çıkıyorlar karşımıza bu legal oluşumlar birinci öncelikleri oluyor. Günümüz itibarıyla sosyal medyanın yaygınlaşması ve o alanlarda yaptıkları propaganda faaliyetleri ikinci en önem verdikleri unsur diyebilirim. Diğer örgütlerden PKK/KCK'yı ayıran belki en büyük etken insan kazanımında da bölgesel durumlar. Mesela örnek olarak yakalanan bir örgüt mensubunun bir ifadesinde şuan aklıma geldi onu söyleyim.	
	141		
	142		
	143		
	144		
	145		
	146		
	147		
	148		
	149		
	150		
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütünün insan kazanımını nasıl sağladığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Giriş olarak şöyle söylüyor; “Ben Diyarbakır’da bir çocuk yani yetiştiği ortam itibariyle ya hırsız olur, ya uyuşturucu kullanır ya da terör örgütüne gider” bu aslında acı bir gerçek onun söylemi. Ortam öyle çok etkiliyor özellikle PKK terör örgütü açısından.	
	152		
	153		
	154		
	155		
	156	Yani bu terör örgütleri ve bölücü terör örgütü perspektifi tarafından baktığımızda herkesi kendine hedef mi gösteriyor yoksa belli bir profili var mı? Belli bir yaş grubu, belli bir sosyal, ekonomik. Kültürel durum, belli bir cinsiyet grubu, belli bir yöreye ait belli bir etnik gruba ait gibi falan gibi bir profili oluşturduğumuzda işte bu legal yapıların içine ilk başta sokuyor dediniz arkasından da bunu işte daha sonra örgüt mensubu haline getiriyor. Bunu yaparken herkese mi gidiyor işte her etnik gruptan her cinsiyetten her yaştan her profilden herkese mi yoksa bir ayrımı var mı kendi tercihlerine sosyo-ekonomik olarak da aynı şekilde.	
	157		
	158		
	159		
	160		
	161		
	162		
	163		
	164		
	165	Bölücü terör örgütü olarak konuşursak kesinlikle bu ayrıma gidiyor çünkü iddiaları zaten etnik kökene dayanıyor.	
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin insan kazanımında hangi faktörleri dikkate aldığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	Kürtlüğü ön plana çıkarttıkları için o anlamda hitap ettikleri kitle yani onlar mesela Türk – Kürt ayırımından Kürtlerin ezilmişliğinden bahsederek propaganda faaliyeti yaparlarken aslında işin içine biraz girdiğimizde onların daha fazla milliyetçilik yaptığını görüyoruz.	
	167		
	168		
	169		
	170		
	171	Sosyal ve Ekonomik durumları önemsiyorlar mı peki?	
	172		
	173	Sosyal ve Ekonomik durumları da önemsiyorlar, zaten bölgesel olarak seçtikleri tabanlarda baktığımız da sosyal ve ekonomik durumu fazla gelişmemiş alt seviyede gruplar olduğunu görüyoruz.	
	174		
	175		
	176		
	177	Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı profili nedir?	
	178		
	179		
	180		
SAYFA YORUMU: Ercan, PKK terör örgütünün etnik yapıyı, sosyal ve ekonomik durumu kullandığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Mesela Kürt milliyetçiliği dediğimiz bir kavram var onlarda da hatta bazı sol	
	182	terör örgütleri PKK'yı Kürt milliyetçi hareketi olarak niteler hani onların da bu	
	183	milliyetçilik damarının olduğundan bahseder o nedenle kesinlikle birinci	
	84	aşamada Kürt kökenden gelme insanları hedef kitlesi olarak seçiyorlar. İlk	
	185	kazanımda yaş faktörü olarak da bu diğer örgütlerle paralellik gösterebiliyor.	
	186	Yani olgunlaşmamış daha kendi kararlarını sağduyulu bir şekilde veremeyecek	
	187	kitleler olan genelde on beş yirmi yaş dilimi arasındaki çocuklar çoğunlukta	
	188	hedef kitlesi olarak. Cinsiyet ayrımı olduğunu çok fazla düşünmüyorum. Belki	
	189	geçmişte olmuştur ama son dönemde böyle bir ayrım çok fazla yok yani kız o	
	190	yaş grubunda on beş yirmi yaş arasındaki kız çocukları erkek çocukları hepsi	
	191	hedef kitlesi olarak söyleyebilirim. Onlar açısından yine bölgesel olarak da	
	192	PKK'nın en büyük zaten hitap ettiği kesim az öncede saydığım sebeplerden	
	193	dolayı bu bölgesel etkene de önem veriyorlar	
	194		
	195		
SAYFA YORUMU: Ercan, PKK'nın insan kazanımında öncelikle Kürt kökenli olmasının en önemli faktör olduğundan bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	210
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	Basın yayın organları içerisinde birinci yani basın yayın organlarında olmadıkça propagandalarını yeterince gerçekleştiremiyorlar. Son beş yılın, on yılın zaten her alanda zirve yaptığı bir sosyal medya kültürü var. Bu çok ön plana çıkmaya başladı. Sosyal medya yani önceden bundan yirmi yıl önce otuz yıl önce belki işte o kurdukları legal oluşumlar birinci planda iken bu legal oluşumlar basın yayın ve sosyal medyanın ardından üçüncü plana gelmiş diyebiliriz.	
	197		
	198		
	199		
	200		
	201		
	202		
	203	6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?	
	204		
	205		
	206	Basın yayın anlamında karşı hamleler oluyor ama sosyal medya da biraz ben geç kaldığını düşünüyorum. Hani hiç mücadele yok denilemez haksızlık olur ama son birkaç yılda arttı yani bu mücadelede biraz sosyal medya alanına ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani özellikle bu propagandanın önüne geçilebilmesi adına.	
	207		
	208		
	209		
	210		
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin temel iletişim yöntemlerini etkili kullandıklarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejiler izlenmeli ve neler yapılmalıdır?	
	212		
	213		
	214	Mesela tabi yasaklamak bir nebze etkin oluyor ama işte sosyal medya mecrası geniş çok farklı bir dünya olduğu için bir yasakladığınız site ertesi gün farklı bir ad ile tekrar karşınıza çıkıyor. O yüzden yasaklamak çok aman aman etkin olduğunu düşünmüyorum ama yasaklamadan ziyade bu sosyal medyada ki propaganda unsurunu etkin kullananların tespitine yönelik daha etkili çalışmalar yapılırsa, en azından biz o alanda da kimler karşımıza çıkıyor kimlerle mücadele etmemiz gerekiyor bunu biliriz ve ona göre stratejiler oluşturabiliriz.	
	215		
	216		
	217		
	218		
	219		
	220		
	221		
	222	Kolluk kuvvetleri ve kamu kurumları bu alanda mücadele edenler kendisi bu silahı kullanabilirler mi sosyal medyayı işte ya da diğer iletişim yöntemlerini çünkü günümüzde çok ön plana çıkan elektronik iletişim yöntemleri sosyal medyayı kullanıyor mu? Ya da kullanabilirler mi? Kullanılabilir mi?	
	223		
	224		
	225		
SAYFA YORUMU: Ercan, sosyal medyayı kötü niyetli olarak kullananların tespitinin daha etkili olacağından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	16
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	240
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	226	Yani kesin ve doğru söylüyorsunuz bence ağırlık verilse kullanılabilir yani bir karşı hamle karşı mücadele yapılabilir. Tam anlamıyla tam randımanlı yapıldığını düşünmüyorum çünkü çok aklıma da gelmiyor şu yapıldı, bu yapıldı diyemiyorum.	
	227		
	228		
	229		
	230		
	231	7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?	
	232		
	233		
	234	Düşünüyorum, fakat bu desteğin sadece devlet kanallarında veya ana akım medya kuruluşlarında devlet kuruluşlarında, Anadolu Ajansı vb. sağlandığını düşünüyorum. Sosyal medya ve diğer kaynaklarda yeterli desteğin olmadığını düşünüyorum.	
	235		
	236		
	237		
	238		
	239	Terörle mücadelede kamuoyunun desteğini sağlamak adına sizce neler yapılmalıdır?	
	240		
SAYFA YORUMU: Ercan, sosyal medyanın terörle mücadele alanında çok etkili kullanılmadığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	Bilinçlendirme odaklı, kamu spotu gibi reklamlar son dönemde terörle ilgili	
	242	bir veya iki kamu spotuna da denk geldim, bunların çoğaltılması faydalı	
	243	olacaktır. Aynı şekilde sosyal yardım projeleri gibi projeler geliştirilebilir	
	244	sosyal medyayı etkin kullanma anlamında. Facebook, Twitter, Instagram gibi	
	245	uygulamalarla güvenilir alanlarda hizmet veren devlet kontrolünde hesaplarla	
	246	daha fazla kesime ulaşılabilir ve toplum bilinçlendirilebilir.	
	247	Siz bu süreçte ne gibi yöntemler ve taktikler izlediniz?	
	248		
	249	Yapılan bir uygulama var, ergenlik dönemine hitap eden, gençlere yönelik	
	250	uygulamalar yapılıyor ama bunlara daha ağırlık verilebilir. Özellikle terörle	
	251	bilinen bölgelerde bu eğitimler ve bilgilendirmeler daha detaylı ve titiz	
	252	yapılırsa daha faydalı olabilir diye düşünüyorum.	
	253		
	254	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?	
	255		
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadele kapsamında sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	18
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	270
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	256	Birincil öncelik olarak yaptıkları yani kendi çaplarında sözde yaptıkları mücadeleyi haklı gösterecek bir algı oluşturmak istiyorlar. Bu hem kendi ülkemizdeki o etnik gruba dahil olmayan insanlar nezdinde, vatandaşlar nezdinde hem de uluslararası platformdaki Avrupa'da ki burada kıta ayırımına da çok gitmeye gerek yok. Tüm dünyada bir haklılık olgusu oluşturmak istiyorlar. Yani hatta silahlı eylemlerine de bunun yön verdiğini düşünüyorum. Yani bu algı kendilerine haklılık oluşturmak için.	
	257		
	258		
	259		
	260		
	261		
	262		
	263	Bunu propaganda yöntemi olarak mı kullanıyorlar silahlı yöntemi?	
	264		
	265	Propaganda yöntemi olarak kullanıyorlar ve zamanları eylem zamanlarını eylem hedeflerini bile bunu gözettiklerini düşünüyorum ben.	
	266		
	267		
	268	Terör örgütleri bu süreçte algı yönetimini nasıl yapmaktadırlar?	
	269	Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır?	
	270		
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadele kapsamında sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	19
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	285
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	271	Onların yaptığı propaganda faaliyetine bizde insanları bilinçlendirecek şekilde karşı propaganda faaliyetleri yürütmemiz lazım. Özellikle basın yayın ve sosyal medya mecrasında biraz önce de zaten konuşmuştuk bunları olmazsa olmazı olduğunu düşünüyorum ben. Çünkü yani hitap ettikleri kesim eğitim olarak düşündüğümüzde daha çok eğitimsiz veya tam eğitim gelişimini tamamlamamış kitleler olduğu için bilinçlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum devlet eliyle.	
	272		
	273		
	274		
	275		
	276		
	277		
	278	Yani şunu söyleyebilir miyiz çok güvenilir bir kamu kurumu çok güvenilir bir birim oluşturulursa ve halka onun verdiği sosyal medyadan ya da işte diğer elektronik iletişim yöntemlerinden verdiği bilgiler her zaman en doğru bilgidir anlayışı algısı yerleştirilirse, terörle mücadeleye böyle bir şeyin katkısı olur mu sizce?	
	279		
	280		
	281		
	282		
	283	Kesinlikle olur.	
	284		
	285	9- Terörle mücadele süresince internet ve sosyal medyanın önemi nedir sizce?	
SAYFA YORUMU: Ercan, devlet eliyle teröre karşı bilinçlendirme yöntemine gidilmesi gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	20
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	300
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	286	Yani şimdiye kadar internet ve sosyal medyanın propaganda kısmını konuştuk.	
	287	Yani propaganda içeriğinin had safhada kullanıldığını söyledim. Fakat işte	
	288	yani örgütlerin silahlı eylem aşamasında da bu internet uygulamalarının ve	
	289	sosyal medya uygulamalarının, işte kendi silahlı örgüt yani eylemi yapacakla	
	290	bu eylem talimatını verecek şahıs arasındaki iletişim sisteminin olduğunu	
	291	görüyoruz. Mesela bu anlamda bu çok riskli ve kontrol edilmesi zor bir alan	
	292	oluşturuyor bizim için çünkü bir tane uygulama değil, yüzlerce uygulama	
	293	olmuştur. Hani günümüzde bunları kullanmaları büyük risk bizim için.	
	294		
	295	Terör örgütleri bu elektronik iletişimin sağladığı sosyal medyanın	
	296	sağladığı internetin sağladığı fırsatları nasıl kullanıyorlar kendi adlarına	
	297	uygulamacı biri olarak siz bunu cevaplasanız yani ne şekilde kullanıyorlar	
	298	hangi amaçlar için kullanıyorlar?	
	299	Yani legal alandaki propaganda faaliyetlerinden tutun illegal alandaki kurye	
	300	haberleşme sistemleri.	
SAYFA YORUMU: Ercan, sosyal medya iletişim ağlarının terör örgütleri tarafından her türlü haberleşme için kullanıldığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	21
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	315
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	301	Şöyle bir şeyde yapıyorlar mı yani toplumda örgütler hani ilk terörün tanımında kaos oluşturmak, bir tehdit rahatsızlık oluşturmak toplumda bir korku ortamı oluşturmak diye tanımda kullanmıştınız. Yaptıkları eylemleri internet aracılığıyla elektronik iletişim aracılığıyla sosyal medya aracılığıyla duyurmak içinde kullanıyorlar mı infiali bu korkuyu kaosu desteklemek için bu yöntemleri de kullanıyorlar mı?	
	302		
	303		
	304		
	305		
	306		
	307	Kesinlikle kullanıyorlar bunu. Hatta yaparken işte internet dışındaki basın yayın organlarının devlet kontrolünde olduğunu, bu kontrolün had safhada olduğunu ve örgüt olarak kendi yaptıkları eylem etkinliklerin ört pas edildiğini iddia ederek sosyal medya platformları üzerinden işte yapmadıkları eylemleri bile yapmış gibi gösterebiliyorlar. Örneğin ki yaptıkları eylemleri o derece de reklamını propagandasını yapıyorlar.	
	308		
	309		
	310		
	311		
	312		
	313		
	314	Bu böyle yapan siteleri biliyor musunuz mesela örgütlere ait olup işte bu propaganda yöntemlerinde veya haberleşme yöntemlerinde kullanılan siteler var mı?	
	315		
SAYFA YORUMU: Ercan, terör örgütlerinin yalan haberlerini daha hızlı yayabildiği internet ortamını aktif olarak kullandıklarından söz etmektedir,			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	22
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	330
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	316	Yani kendi kurdukları siteler var bildiğim Nuçe Civan isminde bir site var.	
	317	Mesela bu da propaganda faaliyeti çok ön planda, yani çok sayıda vardır bu şekilde.	
	318		
	319		
	320	10- Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz?	
	321		
	322	Hassasiyet noktasında bir medyada bir sıkıntı olduğunu, özellikle son yıllarda	
	323	yani son üç dört yıllık süreçte nerdeyse bütün, yani bilinen medya organlarının	
	324	ana akım medya gruplarının terörle mücadelede yani kolluk kuvvetlerini ön	
	325	planda çıkartarak, yani haklılığı bizlerin daha çok haklı olduğunu ön planda	
	326	çıkartacak şekilde insanları bilinçlendirme odaklı yayınlar yaptığını	
	327	düşünüyorum.	
	328	Peki, şöyle bir şey sorsam size bir örgütün yaptığı eylem sonrasında,	
	329	İstanbul Beşiktaş'taki kırktan fazla kişinin şehit olduğu birçok kamu	
	330	görevlisinin polis olan kırktan fazla kişinin şehit olduğu görüntüleri Ankara'daki Gar Patlamasının Kızılay patlamasının, Merasim Sokak patlamasının görüntülerini hatırlıyor musunuz? Çünkü o zamanda yine terörle mücadelenin içindeydiniz değil mi?	
SAYFA YORUMU: Ercan, son yıllarda çoğu medya grubunun terörle mücadele alanında daha bilinçli çalıştığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	23
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	345
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	331	Hatırlıyorum. Evet.	
	332		
	333	Orda mesela görüntüler vardı işte o görüntüleri hatırlarsanız bir kısmını işte kan işte patlamış araçlar perişan olmuş insanlar yaralılar ölümler bunun örgütün propagandası olduğunu düşünmez misiniz?	
	334		
	335		
	336		
	337	Görüntü anlamında haklısınız doğru söylüyorsunuz bir nevi biz de kendi elimizle örgütün propagandasını yapmış olabiliriz.	
	338		
	339		
	340	Medyanın bu durumda başka bir tutum içinde olması gerekir mi peki?	
	341		
	42	Evet, yani burada yapılan eylemin görüntüleri ve sonucundan ziyade örgütün gerçek yüzünü gösterme anlamında yayınlar olması gerekir yani orda patlamanın etkisini yaşamını yitiren insanların anlık görüntülerini yaralananları oradaki karmaşayı göstermekten ziyade, buna önem vermekten ziyade, bu eylem neden yapıldı? Bize, topyekûn vatandaşlara ne gibi zararları oldu? Bunları konuşmanın daha etkili olduğunu düşünüyorum.	
	343		
	344		
	345		
SAYFA YORUMU: Ercan, medyanın bazen farkında olmadan örgütün lehine yayın yaptığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	360
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	346	Yani şöyle bir medyanın kendi iç denetimi olsa iyi olur mu? Medya işte örgütün propagandasını, hiçbir görüntüyü hiçbir videoyu kullanmazsa örgüte bununla ilgili örgütü bir katkı sağlamış olur mu? Haber bu şey olarak işte haber verme özgürlüğü, işte kamuoyu aydınlatma özgürlüğü, işte çerçevesinde basın basın hakları, basının bağımsızlığı gibi şeylere zarar verir mi?	
	347		
	348		
	349		
	350		
	351		
	352	Toplumda infial yaratacak şekilde sunmadıktan sonra bu yöntemlerde var. Sonuçta görüntüyü servis etmekten ziyade yaşamını yitiren insanların yakınlarının da duyması adına isimleri ya bunları tabi sunum çok önemli yani bir şehit töreni ile insanların vicdanlarına hitap edecek şekilde tabi onlar daha iyi bilirler. Bunun sunumunu bu şekilde servis edilmesi daha etkili olur şeklinde düşünüyorum. Mümkün olduğunca örgüte prim kazandıracak görüntülerden yayınlardan uzak durmak gerekir.	
	353		
	354		
	355		
	356		
	357		
	358		
	359	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı bir takım tedbirler alınıyor mutlaka alınan bu tedbirler sizce yeterli mi?	
	360		
SAYFA YORUMU: Ercan, medyanın görüntüleri servis ederken daha titiz davranması gerektiğinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	25
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	375
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	361	Bence yeterli değil yani yasaklanma noktasında yeterli olabilir ama orası çok farklı bir dünya olduğu için biraz öncede söylemiştim. Yasaklamak tam çözüm olmuyor. Birini yasaklıyorsun, diğeri çıkıyor. Hatta sayı veriyorlar işte örneğin Nuça Ciwan 1,2,3,4,5 diye gidiyor yasakladıkça.	
	362		
	363		
	364		
	365		
	366	Siz istediğiniz kadar yasaklayın onlar bir yenisini böyle yöntemlerle aşıyorlar değil mi?	
	367		
	368		
	369	Aşıyorlar ondan ziyade.	
	370		
	371	Bir de peki şöyle bir şey olur mu yurt dışındaki servis sunuculardan ya da internet özellikle sosyal medya, sosyal medya sitelerinin sosyal medya işte uygulamalarının serverleri, işte yönetimleri, yurt dışında bununda imkânlarından faydalanırlar mı sizce?	
	372		
	373		
	374		
	375	Faydalanıyorlar, ya sadece o alanda değil teknoloji o kadar çok geliştiği için on yaşın altındaki çocuklar bile şuan o alanda bayağı bir meraklılar.	
SAYFA YORUMU: Ercan, internet ve sosyal medyanın denetiminin çok güç olduğundan söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	26
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	390
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	376	Neler yapılabilir peki sosyal medyadan ya da internet siteleri üzerinden yapılan bu tür terörü destekleyecek terör propagandası olabilecek kamuoyunda infial yaratacak haberleri siteleri paylaşımları durdurmak için neler yapılabilir?	
	377		
	378		
	379		
	380		
	381	Yani o alanda çok bilgi sahibi değilim çok ayrıntılı şeyler söyleyemeyeceğim ama yani tespit anlamında o internet sitelerini kimler açıyorlar çoğu hani belki yurt dışında bizim hukuk sistemimizde yargılayamayacağımız durumda olabilir ama en azında kendi topraklarımızda yaşayıp da buna yeltenenlerin tespiti ve yargılanması noktasında sıkı önlemler alınması gerektiğini düşünüyorum.	
	382		
	383		
	384		
	385		
	386		
	387	12- Terörle etkili ve sürekli mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir? Kamu kurumları kolluk kuvvetleri ne gibi çalışmalar yapabilir, toplumsal duyarlılığı artırmak için?	
	388		
	389		
	390		
SAYFA YORUMU: Ercan, internet üzerinden terör propagandası yapanlar için önlemler alınması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	27
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	405
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	391	Son dönemde yine bazı alanlarda kamu spotu olarak özellikle sağlık alanında sağlık sektörünün de bazı şeyler görülür mesela yayınlar bu tarz kamu spotu şeklinde bilgilendirmeler yapılabilir, İkinci olarak bu alanda uzman ekipler oluşturup yani her anlamda internet sosyal medya mecrasında neler yapılabileceğini uzman gözüyle tartacak ekipler oluşturulabilir. Bunlar yapılabilir.	
	392		
	393		
	394		
	395		
	396		
	397	Terörle mücadelede kalıcı bir başarı elde edebilmek için toplumsal desteğin önemi nedir sizce?	
	398		
	399		
	400	Bir defa toplumsal desteği mümkün olduğunca sayısal anlamda yani işte seksen milyon nüfusun elli milyonunu yetişkin nüfus olarak varsayalım. Bu buradan biz mümkün olduğunca ne kadarlık bir kitleye hitap edersek, zaten terör örgütlerinin de kandırabilecek kendilerine çekebilecek kitle o anlamda azalacak demektir. Yani biz ne kadar başarılı olabilirsek, onlar o kadar kendilerine hitap edebilecek insan bulabileceklerdir. O yüzden önemli yani tüm kesimlere hitap etmek lazım.	
	401		
	402		
	403		
	404		
	405		
SAYFA YORUMU: Ercan, terörle mücadelede olabildiğince çok kişiye ulaşıldığı takdirde örgütün ulaşacağı kişi sayısının azalacağından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	6
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	28
SAAT:	17.00	TOPLAM SATIR:	420
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Tayfun ERCAN		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	406	Kolluk çok başarılı operasyonlar yaptı. Sürekli işte teröre yönelik büyük operasyonda teröristler etkisiz hale getirildi. Teröristler yakalandı ama toplumun desteği olmaksızın bunlar sonuca ulaşır mı sizce? Yani toplumun terörle mücadeleye verdiği destek olmaksızın bunlardan bir sonuca ulaşılabilir mi?	
	407		
	408		
	409		
	410		
	411	Bence ulaşmaz yani belki silahlı eylemleri mümkün olduğunca azaltır ama o örgütü örgüt yapan tabanı kesmediğimiz sürece aslında bu biraz havuz problemi gibi işte havuzu dolduracak çeşmeyi açıyoruz. Birde delik bir kısım var, ne kadar doldurursak dolduralım oradan kaçıyor. Yani biz asıl kaynağı tıkamadığımız sürece mümkün olacaktır.	
	412		
	413		
	414		
	415		
	416		
	417		
	418		
	419		
	420		
SAYFA YORUMU: Ercan, toplumun desteğini tamamıyla kazandığımız zaman terörle mücadelenin başarıyla sonuçlanacağından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	1
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	15
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	1	1- Terör ve bölücü terörü nasıl tanımlarsınız?	
	2		
	3	Bir toplumda, insanları korkutmak, yıldırma, mallarını yakıp yıkip yok etmek, sindirme isteği içinde olmak, bulundukları ortamda masum insanlara korku, şiddet gibi ideallerini, düşüncelerini ve davranışlarını benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemlerine terör denir.	
	4		
	5		
	6		
	7		
	8	Silahlı olması şart mıdır?	
	9		
	10	Silahlı olması şart değildir çünkü psikolojik de etki edilirse bu da teröre girer.	
	11		
	12	Bölücü terör deyince ne geliyor aklınıza?	
	13		
	14	Her toplumda yer alan din, dil, ırk ve kültür gibi farklılıkları kullanarak var olan barış ve huzur ortamını bozmak ve bundan çıkar sağlamak için şiddet faaliyetleri düzenleyen ve uygulayan eylemlerin hepsine bölücü terör denir.	
	15		
SAYFA YORUMU: As, terörün tanımını yapmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	2
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	30
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	16	Sizce hangi eylemler terör ve bölücü terör kapsamına girer?	
	17		
	18	İntihar saldırıları, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, zorla kepenk kapatırma ve haraç toplama faaliyetleri, özel teşebbüs yatırımlarının engellenmesi, bölgesel yatırımların engellenmesi terör eylemlerine örnektir. Bölücü terör ise dini gruplar, kadın hareketleri etnik nedenler.	
	19		
	20		
	21		
	22		
	23	Bölücü terör deyince aklınıza Türkiye'den ve dünyadan hangi örgütler geliyor?	
	24		
	25		
	26	Türkiye'de en başta PKK gelmekte daha sonra da FETÖ ilk aklıma gelenler arasında; dünyada ise İngiltere'de İRA İspanya'da ETA bunlar aklıma gelenler.	
	27		
	28		
	29		
	30	Bölücü terörün unsurları sizce nelerdir?	
SAYFA YORUMU: As, terörün kapsamından ve örgütlerden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	3
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	45
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	31	İdeolojisinin olması, korku ve şiddete dayanması, ayrılıkçı olması, devleti zayıflatmaya ya da yıkmaya yönelik olması. Dine de dayanabilir.	
	32		
	33		
	34	2- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	
	35		
	36		
	37	PKK'ya kadar gelen süreçte darbeler neticesi kapatılan dernekler söz konusu iken bölücü terör örgütü PKK ile mücadele 1980 yılından beridir günümüze kadar devam etmektedir. Bu mücadele demokratik hak ve özgürlükler göz önünde bulundurularak sistemli ve stratejik olarak hala daha devam etmektedir.	
	38		
	39		
	40		
	41		
	42	Sizce bu mücadelede kamu kurumlarının, hükümetin, devletin en başarılı olduğu dönemi hangisidir?	
	43		
	44		
	45	Birincisi 99 yılında terörist başı Abdullah Öcalan'ın Türkiye ye getirilmesi bununla beraber devlet iradesinin ne olduğunun farkına varıldı daha sonrasında ise hendek olaylarında şehrin yeniden yapılandırılması ve açılım sonrası alınan önlemler.	
SAYFA YORUMU: As, PKK başta olmak üzere teröre karşı bu zamana kadar verilen mücadelen söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	4
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	60
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	46	Bu mücadelenin en başarısız olduğu zaman neydi?	
	47		
	48	90'lı yıllarda düzenli ordu olmasına rağmen sistematik ve bilinçli şekilde başarı sağlanamamıştır. 2011-2017 arası açılım ve çözüm süreciyle terör örgütü PKK'nın şehirleri sığınak olarak kullandığı ve yeniden yapılanmaya gittiği dönem. Bu iki dönemi başarısız olarak düşünmekteyim.	
	49		
	50		
	51		
	52		
	53	Bu mücadelede şimdiye kadar neler yapıldı?	
	54		
	55	Bunu çok boyutlu olarak düşünmemiz gerekiyor sorun yaşanan bölgelerde devlet destekli yatırım ve istihdam alanları oluşturuldu. Hemen her meslek grubundan vatandaşlarımız bölge içinde mesleklerini yapabilecekleri alanlar tahsis edildi. Özellikle kız çocuklarının eğitim ve öğretimlerine devam edebilmesi için devlet desteği sağlandı. Kimsesizlik duygusu yok edilip devletin varlığı yapılan yardım ve yatırımlarla hissettirildi. Modern teknoloji ile beraber üretilen silah malzemeleri, İHA ve SİHA'lar ile mücadeleler daha karar halde yapılmaktadır.	
	56		
	57		
	58		
	59		
	60		
SAYFA YORUMU: As, PKK ile mücadelede başarısız olunan dönemlerden ve şimdiye kadar da neler yapıldığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	5
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	75
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	61	Bu kadar iyi şey yapıldıysa hala insanlar niye örgütte duruyorlar?	
	62		
	63	Yeterli düzeyde etkili iletişim sağlanamadığından dolayı.	
	64		
	65	3- Türkiye'nin bölücü terörle mücadelesinde eksik gördüğünüz yönler var mı?	
	66		
	67		
	68	Elbette var ekonomik olarak büyümeye başladığımız anda terörle mücadeledeki eksikler de giderilmeye başlanacaktır, bizim temennimiz bitmesi ama giderek azaldığı yönünde de umut ediyoruz.	
	69		
	70		
	71		
	72	Sadece ekonomik mi sosyal, kültürel eğitim boyutu var mı? Terör ile mücadeleda eksik gördüğünüz?	
	73		
	74		
	75	Tabii ki var bunu da şu an yeni son dönem oraya atanan genç öğretmenler sayesinde aşabileceğimizi düşünüyorum yapılan eğitim ile beraber.	
SAYFA YORUMU: As, PKK ile mücadelenin nasıl bitebileceğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	6
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	90
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	76	Sizce bu eksikler nelerdir?	
	77		
	78	Olayın ciddiye alınmaması, bölücü terör örgütüne karşı inceleme ve analiz	
	79	yapılmaması, fazlası ile sivil ve güvenlik gücünden kayıplar verilmesi, ülke	
	80	olarak terörle mücadele propagandasını yeterli derece güçlü yapamamak,	
	81	bölücü terör örgütünün yuvalandığı yerlerde devlet gücünün	
	82	hissettirilmemesidir. Şimdiye kadar askeri ve teknik önlemler üzerinde	
	83	duruldu. Bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmaları eksik kaldı.	
	84	Bu eksiklerin giderilmesi için sizce neler yapılması gerekir?	
	85		
	86	Bu konu üzerine çalışan güvenlik güçleri, terör örgütlerinin faaliyetlerini,	
	87	örgütsel yapılanmalarını, eylemlerini, insan ve mali kaynaklarını, ilişkilerini,	
	88	silah ve lojistik imkânlarını, legal ve illegal yayınlarını takip etmeli,	
	89	araştırmalı, değerlendirmeli, kayıt ve istatistiklerini oluşturmalı; elde edilen	
	90	verilerin analizlerine dayalı olarak mücadele prensipleri geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. Ama mutlaka askeri gücün yanında iletişim çalışmaları olmalı, toplumda farkındalık ve duyarlılık oluşturmak için bilinçli ve stratejik çalışmalar yapılmalı.	
SAYFA YORUMU: As, terörle mücadelede olan eksikliklerimizden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	7
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	105
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	91	4- Bölücü terör ihtiyaç duyduğu insan kaynağı desteğini nasıl sağlıyor?	
	92		
	93	Dünyanın her yerinde ekonomik ve sosyal olarak eksik gördükleri insanları bilinçli ve sistemli şekilde örgütlenirerek insan kaynağını sağlıyor.	
	94		
	95		
	96	Terör örgütleri insan kaynağı elde etme sürecinde ne gibi taktik ve yöntemler kullanıyor?	
	97		
	98		
	99	Bulunulan bölgede yaşayan aileleri tehdit, korkutma ve kaçırma gibi yöntemlerle zor kullanarak insan kaynağı sağlamasının yanı sıra global dünyada medya ve sosyal medya aracılığı ile sempatican kazanma yollarını geliştirmektedir.	
	100		
	101		
	102		
	103		
	104	Sadece zor mu kullanıyor hiç gönüllü olarak bu bölücü örgüte katılan yok mu sizce?	
	105		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin insan gücünü nasıl sağladığı hakkında görüşlerini sunmaktadır.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	8
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	120
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	106	Gönüllü olarak katılan var olduğunu düşünüyorum ben de şöyle hani maddi	
	107	imkânı olmadığından dolayı belki ailesine bakma gereği duyduğundan dolayı	
	108	örgüte katılma ihtiyacı duymuş olabilir.	
	109		
	110	Örgütü sevemez mi örgütün amaçlarını benimseyemez mi, bağımsız bir	
	111	devlet kurma ya da işte Türkiye’de özerk bir yapı oluşturma fikri bazı	
	112	insanlara sevimli ya da sempatik gelemeyebilir mi bunu örgüt kendine eleman	
	113	kazanma yöntemi olarak kullanabilir mi?	
	114		
	115	Tabii ki kullanabilir ama bu onun kendisinin doğru düşündüğü doğru	
	116	düşüncelere sahip olduğu anlamına gelmez	
	117		
	118	Terör örgütlerinin destek sağlamak adına hedeflediği insan kaynağı	
	119	profilidir?	
	120		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerine katılanların hangi sebeple örgüte girdiklerinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	9
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	135
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	121	Eğitim seviyesi düşük, geniş aile yapısına sahip, gelir düzeyi ortalamanın altında olan insanların terör örgütüne katılma olasılığı çok daha fazla. Bunun yanı sıra ben kadın erkek gibi kadın daha fazla erkek daha fazla bir şekilde söyleyemeyeceğim ama her iki cinsten de katılımın yoğun olduğunu bilmekteyiz.	
	122		
	123		
	124		
	125		
	126	Yaş grubu olarak bir şey biliyor musun?	
	127		
	128	Gençlerin daha fazla yönelim içerisinde olduğunu 17-25 yaş arasından daha fazla katılım olduğunu söyleyebilirim.	
	129		
	130		
	131	5- Türkiye'deki ve dünyadaki bölücü terör örgütlerinin kullandığı en temel iletişim yöntemleri nelerdir?	
	132		
	133		
	134	Ciddi biçimde internet ve sosyal medyayı yönetebilecek şekilde çalışmaları, üretilen oyunlar, basılan dergi ve gazeteler, broşürler, afişler örgütün kullandığı en etkili temel iletişim yöntemleri bunun dışında ise yüz yüze iletişim ve ikna çabaları var tabi bunlar halen devam ediyor ama ağırlık artık sosyal medyaya kaymış durumda.	
	135		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerine katılanların profilinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	10
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	150
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	136	Sosyal medya dışında başka elektronik şeylerde kullanıyorlar mı?	
	137		
	138	Kullanıyorlar tabii ki.	
	139		
	140	Sosyal medya dışında internetin ya da iletişim teknolojilerinin sunduğu	
	141	diğer yöntemleri de kullanıyorlar mı?	
	142		
	143	Kullandıklarını düşünüyorum evet.	
	144		
	145	Terör örgütleri bu süreçte en çok hangi iletişim araçlarını tercih ediyorlar?	
	146		
	147		
	148	En popülerleri internet ve sosyal medya olsa gerek.	
	149		
	150	6- Terör örgütlerinin iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı emniyet birimlerinin izlediği iletişim stratejileri nelerdir?	
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin temel iletişim yönlerini kullandıklarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	11
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	165
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	151	Terörle mücadele kapsamında kamu spotları hazırlanıp geleneksel ve sosyal medya üzerinden duyurumu yapılıyor. Eğitim kurumlarıyla iş birliği sağlanıp koordineli şekilde öğrencilerin bu konu hakkında bilinçlenip duyarlılık ve farkındalık kazanması amaçlanıyor. Yurt dışı iş birliği programları kapsamında meslekte yetkin kişiler yurt dışına gidip gerekli eğitimlerini alıp var olan projelerini sunup bu şekilde iletişim stratejileri sağlanmaktadır.	
	152		
	153		
	154		
	155		
	156		
	157	Terörle mücadelede iletişimsel propaganda faaliyetlerine karşı sizce hangi stratejiler izlenmeli ve neler yapılmalıdır?	
	158		
	159		
	160	Bu faaliyetleri yürütecek vizyona sahip kalifiye personeller yetiştirmeli. Bu personeller ile sistemli ve stratejik planlar yapılmalı ve uygulanmaya geçilmedir. Terör örgütlerinin propaganda amaçları ve yöntemlerine karşı duyarlılık ve bilinçlendirici kampanyalara süreklilik kazandırılmalıdır. Her şeyden önce terörle mücadelenin tüm toplumu doğrudan ilgilendiren en önemli konulardan biri olduğuna dikkat çeken bilinçli, planlı ve stratejik iletişim çalışmaları hazırlanıp sürdürülmelidir.	
	161		
	162		
	163		
	164		
	165		
SAYFA YORUMU: As, terörle mücadelede emniyet birimlerimizin izlediği iletişim stratejilerinden bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	12
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	180
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	166	7- Terörle mücadelede kamuoyunda yeterli farkındalığın ve desteğin sağlandığını düşünüyor musunuz?	
	167		
	168		
	169	Yapılan haberler kamu spotları gibi şeylerle sağlanması mümkün değil ve herkes üzerine düşeni yaparsa sağlanabilir. Her şeyden önce bunun bir bilinç olarak sürekli olması gerekiyor. Stratejik ve planlı iletişim çalışmalarının kesintisiz şekilde yürütülmesi ile kamuoyunda farkındalık artacak ve böylece destek de sağlanacaktır.	
	170		
	171		
	172		
	173		
	174	Terörle mücadelede kamuoyunun desteğini sağlamak adına sizce neler yapılmalıdır?	
	175		
	176		
	177	Devlet adına konuşmam gerekirse devlet elinde bulundurduğu her alanı terörle mücadele konusunda kullanmalı. Donanımlı insan yetiştirme konusunda eğitim programları geliştirip okullarda veya başka mecralarda yayılmasını sağlamalıdır. Kamuoyunda gösterilen haber, film, dizi ve reklamlarda mutlaka terörle mücadeleye dayanan eğitici ve bilinçlendirici görüntülere yer verilmeli yazılı, görsel basın ya da internet dünyasında yayılması sağlanmalı ki destek sağlansın.	
	178		
	179		
	180		
SAYFA YORUMU: As, terörle mücadelede devletin geniş çaplı kamuoyuna ulaşmasından ve herkesten destek almasından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	13
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	195
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	181	Siz böyle bir kurumun başına gelseydim sosyal medya alanını sosyal medya ortamını sosyal medya sitelerini bu konu ile ilgili kullanmak için bir gerçekten rasyonel araştırılmış nitelikli bir çalışmanın içinde olur muydunuz?	
	182		
	183		
	184		
	185	Elbette olmak isterim her zaman bunun içinde çalışmayı isterim.	
	186		
	187	Profesyonel bir ekip var mı sizce bu işi yapan Türkiye’de terörle mücadele konusunda sosyal medya konusunda bu çalışmaları yürüten böyle bir şey görüyor musunuz?	
	188		
	189		
	190	Emniyet Müdürlüğümüzün kendine ait olduğu hesaplar var özellikle Instagram’da çok fazla aktif. Bunun yanı sıra iç işleri bakanlığının sayfasına verilen terörle mücadele ile ilgili kamu spotları var videolar verilmekte yazılar yayınlanmakta bunu yanı sıra daha başka mecralarda da bununla ilgili projeler hazırlanıp yapılıp verilmeli.	
	191		
	192		
	193		
	194		
	195	Siz yeterli buluyor musunuz yapılanları bu zamana kadar?	
SAYFA YORUMU: As, terörle mücadelede sosyal medyanın gücünden ve emniyet birimlerimizin de bunu kullandığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	14
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	196	Elbette ki yeterli değil daha fazlası olması için hep birlikte çalışmalıyız.	
	197		
	198	Siz bu süreçte ne gibi yöntemler ve taktikler izlediniz?	
	199		
	200	Eğitim ve öğretim programlarının şeffaf şekilde hazırlanıp kişilere verilmesini sağladım.	
	201		
	202		
	203	8- Terör örgütlerinin oluşturmak istediği algı nedir?	
	204		
	205	İnandıkları ideolojiyi gerçekleştirmek için en basit şekilde iyi kötü algısı oluşturmak, kendilerini iyi devleti kötü olarak göstermektedirler. Kendi ideolojilerinin doğru ve haklı, eylemlerinin doğru ve meşru olduğuna yönelik, devletin kötü, haklarını yiyen korkutucu bir yapı olduğu algısını oluşturmak istiyorlar.	
	206		
	207		
	208		
	209		
	210	Ülkede bir kaos ortamı olduğu devletin çok niteliksiz olduğu terör ile mücadeleyi beceremediği onların işte devletten daha güçlü olduğu gibi falan bir algı oluşturmak isterler mi?	
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin algı yönetiminden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	15
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	225
ODAKLAŞILAN KONUSU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	211	Bu söyledikleriniz iyi kötü algısına örnek olmuş oluyor kaos yaratmak infial yaratmak haksızlığa uğradıklarını düşünmek kendilerince iyi kötü algısıdır.	
	212		
	213		
	214	Neyler yapıyorlar bu algıyı oluşturmak için hangi yöntemleri kullanıyorlar.	
	215		
	216		
	217	Sosyal medya ayağı her zaman şu an için çok daha popüler.	
	218		
	219	Sadece sosyal medya mı?	
	220		
	221	Tabii ki yüz yüze görüşmeler, iknalar vs. bunların hepsi içine girmekte.	
	222		
	223	Klasik medyayı yazılı görsel medyayı kullanıyorlar mı?	
	224	Onlar da dahil.	
	225		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin nasıl algı yönetimi yaptıklarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	16
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	240
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	226	Onlar istemeden bunun parçası haline gelebiliyorlar mı bu algıyı oluşturmanın yani bir televizyon kanalı işte terör örgütünün oysa hiç niyeti o değil. Yani kamu hassasiyetlerini ön planda tuttuğunu, kamu güvenliğini ön planda tuttuğunu iddia eden bir televizyon kanalı bir şekilde bir terör örgütünün algı oluşturmaya hizmet edebilir mi? Ediyor mu ya da?	
	227		
	228		
	229		
	230		
	231		
	232	Hizmet edebilir ediyor dersem yanlış belki cevap vermiş olabilirim yetkinliğim olmayabilir ama istemeden böyle şeylere taraf tutabilir evet.	
	233		
	234		
	235	Şöyle bir terör eylemi oldu, patlama oldu, onlarca insan hayatını kaybetti. Geçmiş dönemde olduğu için söylüyorum. Devlet kurumları çaresiz hale dönmüş, sokakta yatan cesetler kanlar vücut parçaları işte yok olmuş, binalar çökmüş, binalar parçalanmış, araçlar falan bunun algıyı oluşturmaya bir katkı sağladığını düşünür müsünüz?	
	236		
	237		
	238		
	239		
	240	Kötü algıyı oluşturmaya katkı sağlar	
SAYFA YORUMU: As, medyanın algı oluşturmadaki etkisinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	17
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	255
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	241	Burada da işin en önemli kısmı haber dili olmuş oluyor. Haber dilini ne kadar doğru ve tarafsız şekilde verilebilirse, devletin ve toplumun refahı düşünülerek verilmesi lazımdır. Bazı haberlerin sizin söylediğiniz haberler de kesinlikle sansürlemek, kelimesi belki doğru olmayabilir ama toplumu ve devleti düşünerek verilmesi gerekiyor haberler.	
	242		
	243		
	244		
	245		
	246	Örgütün propagandası algı yönetmesine katkı sağlar mı bu tür görüntüler?	
	247		
	248		
	249	Sağlar.	
	250		
	251	Bunu basın yayın organları yazılı ve görsel klasik medya bunu önemsiyor mu?	
	252		
	253		
	254	Önemsiyor burada da yine haber dili ortaya çıkmış oluyor verilen haber eğer köpek adamı ısırды denirse haber olmaz ama adam köpeği ısırды denilirse, bu klasik bir söylemdir. Bütün medyada haber olmuş olur.	
	255		
SAYFA YORUMU: As, medyada terör örgütlerinin propagandası olabilecek tarzda haberlerin yapılmaması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	18
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	270
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	256	Terör örgütleri bu süreçte algı yönetimini nasıl yapmaktadırlar?	
	257		
	258	Önem verip daha çok ilgili davranmaktadırlar. Kendi kafalarında çizdikleri hayalleri, Doğru olmayan çoğu kirli bilgiyi tekrar revize edip kamuoyuna veriyorlar. Algı yönetimi özellikle geleneksel medyanın yanı sıra sosyal medya üzerinden şekillendiriliyor.	
	259		
	260		
	261		
	262	Bu süreçte teröre karşı toplumsal algı yönetimi nasıl olmalıdır?	
	263	Algı yönetimini, tarafsız ve basit şekilde anlatabilmek toplumun devlete olan güven algısını işlemek önemlidir ve bunun yanı sıra hali hazırda var olan yasalar güncel tutulmalı ki algı yönetimi daha doğru işleyebilsin.	
	264		
	265		
	266		
	267	9- Terörle mücadele sürecinde internet ve sosyal medyanın önemi nedir?	
	268		
	269	Doğru bilginin hızlı yayılması, terörle mücadele için en büyük yardımcı etkindir.	
	270		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin algı yönetimini nasıl kullandığından ve buna nasıl karşılık verilmesinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	19
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	285
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	271	Doğru bilgi, bunu kim yapmalı, bu doğru bilgiyi kim yani bir doğru bilgi var. Örgüt mesela tamamen yanlış asparagas toplumda infial yaratacak kendisini iyi gösterecek, kendisini güçlü gösterecek şekilde sosyal medyayı kullanarak sosyal medya mecrasında çalışmalarına başlıyor ve hızla yayılmaya başlıyor ve insanların bir kısmı da buna inanıyor buna karşı olarak birinin yapması gerekiyor mu?	
	272		
	273		
	274		
	275		
	276		
	277	Var olan sunulan kötü bilginin yerine iyi bilginin sunulması için birinin çalışması mı lazım demek istediniz?	
	278		
	279		
	280	Böyle bir kurum böyle bir çalışma görüyor musunuz?	
	281		
	282	Tabii ki eğer asparagas haberler çıkarsa zaten gerekli kurumlardan gerekli düzgün bilgiler alınıp var olan sosyal medya internet veyahut haber mecralarına bunlar iletilmektedir.	
	283		
	284		
	285		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin yaydığı yalan haberler karşısında neler yapıldığından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	20
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	300
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	286	İnternet teknolojilerinin ve sosyal medyanın terör örgütlerine sunduğu fırsatlar nelerdir?	
	287		
	288		
	289	Var olan ideolojilerini saniyeler içinde yaymak sosyal medya ile olmaktadır ve sempatizan kazanmalarına neden olmaktadır. Terör örgütlerinin avantajlı oldukları tek konu hızlı yayılması ve bizde bu konuda şöyle söyleyeyim iletişimci olarak yine bu mesleğin içerisinde olarak bunları engellemek için bizde karşı atakta çalışmaktayız hızlarını kesmek için.	
	290		
	291		
	292		
	293		
	294	Örgüt yaptığı eylemi kocaman bir eylem yaptım, ortalığı yıktım, şu kadar askeri polisi öldürdüm devlete bu kadar zarar verdim gibi şeyler yapmak için sosyal medyayı kullanıyor mu?	
	295		
	296		
	297		
	298	Kullanıyor, doğru.	
	299		
	300	Örgüt içinde örgüt mensupları arasında gizli haberleşme ya da hızlı haberleşme için bunu kullandığını biliyor musunuz?	
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin sosyal medyayı kullanarak nasıl sempatizan kazandıklarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	21
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	315
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	301	Evet, doğrudur. Hızlı haberleşme için özellikle kullandıkları sosyal medya hesapları ve internet ortamı.	
	302		
	303		
	304	Terör örgütleri interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullanıyorlar?	
	305		
	306		
	307	İdeolojilerini yaymak için kullanıyorlar sempatizan kazanmak için kullanmaktalar. Olmayan yanlış haberi yani asparagas diye nitelendirdiğimiz haberleri yaymak için kullanmaktalar. Hatta bu asparagas yayılan haberlerle halk desteğini sağlamak istemektedirler. Bunun yanı sıra hazırlanan oyunlar	
	308	haberlerin alt metinler bunların hepsi sosyal medyada sempatizan	
	309	kazanmalarına neden olmakta ve yani terör örgütlerinin sosyal medyayı kötü	
	310	şekilde kullandıklarını göstermekte.	
	311		
	312		
	313		
	314	10- Medyanın terörle mücadeleye yönelik yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?	
	315		
SAYFA YORUMU: As, terör örgütlerinin sosyal medyayı hangi amaçla kullandıklarından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	22
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	330
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	316	Şu anda yeterli düzeyde kamuoyunda terörle mücadele ile ilgili çok fazla yayın yapılmıyor aslında bunu yapılması için bizler üzerimize düşeni de yapmamız lazım ki teröre yönelen insanlar sempatanlıktan vazgeçip devletine milletine bağlı şekilde çalışmalılar.	
	317		
	318		
	319		
	320	Terörle mücadele sürecine medyanın yaklaşımı sizce nasıl olmalı?	
	321		
	322	Biraz önce haber dilinden bahsetmiştim hatta doğru haber dilinden, doğru haber devleti ya da toplumu tehlikeye düşürmeden infial yaratmadan, korku oluşturmadan verilmeli. Medyanın terör örgütlerinin propagandasını yapmayacak şekilde haber sunması gerekir. En önemlisi budur.	
	323		
	324		
	325		
	326		
	327	Terör haberleri medyada sizce nasıl sunulmalı?	
	328		
	329	Kesinlikle vahşet görüntüleri verilmemeli, toplumsal sağlık düşünülmeli. Çünkü herhangi bir psikolojik psikolojiyi bozabilecek toplumun ve devletin refahı düşünülerek bu haberler verilmeli.	
	330		
SAYFA YORUMU: As, medyanın teröre karşı üzerine düşen görevi yapıp yapmadığından bahsetmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	23
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	345
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	331	Böyle bir olay yaşanmışsa yani ölü veya yaralı sayısı vahşet görüntüleri içerisinde değil de sadece haber başlığı içerisinde gösterilmeli ki karşı tarafa daha fazla koz verilmesin. Bazı haberlerin iş yapmak için değil de irdelenerek kamu ve toplum refahı düşünülerek verilmeli. Esas doğru ve ilkeli habercilik bu şekilde yapılmalıdır. Şiddet, kan ve vahşet içeren görüntüler asla yer almamalıdır. Korkutucu bir şekilde, devleti güçsüz gösterecek ve terör örgütünün propagandasını yaparcasına verilmemeli bu haberler.	
	332		
	333		
	334		
	335		
	336		
	337		
	338	11- Terör içerikli web siteleri ve sosyal medya hesaplarına karşı alınan önlemleri yeterli buluyor musunuz?	
	339		
	340		
	341	İlerleme var ama yeterli değil. Teknik alt yapının olmaması, hukuki anlamda yasal düzenlemelerin yeterli olmaması, dünya çapında iş birliği yapılarak bu tarz yine teknik alt yapının geliştirilmesine yardımcı olarak önlemler alınmalı.	
	342		
	343		
	344		
	345		
SAYFA YORUMU: As, sosyal medyanın terör lehine haberler yapmaması gerektiğinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	24
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	360
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	346	Birçok internet sitesinin servis sağlayıcısı ve sosyal medyanın servis sağlayıcısının hemen hemen hepsinin uluslararası işte ülke dışında olduğunu biliyoruz ve bunlarla ilgili bir çıkan haber işte yanlış bir paylaşım örgütün propagandasını yapacak bir şeyin bir şekilde erişiminin engellenmesinde güçlük var bunun ile ilgili neler yapılabilir?	
	347		
	348		
	349		
	350		
	351	Bunun ile ilgili yapılacak en önemli şey diğer devletlerle terör konusunda iş birliğinin sağlanabilmesi.	
	352		
	353		
	354	Bundan bir hafta önce Yeni Zelanda da bir terör örgütü mensubu çıktı. Birçok insanı, elli kadar insanı katletti. Birçok insanı da yaraladı ve bunu sosyal medyadan canlı olarak yayınladı. Bu vahşet görüntülerine daha sonra işte bu sosyal medyanın erişimine ulaşan kişiler, sosyal medyaya ulaşabilen kişiler, diğer sosyal ağlarla işte iletişim yöntemleri ile dağıttı ve birçok insan milyonlarca belki milyarlarca insan bunu gördüler. Bunu nasıl değerlendirirsin? Sosyal medyanın bu kontrolsüz ortamını örgütler açısından nasıl değerlendirirsiniz?	
	355		
	356		Sosyal medyanın kontrolsüz olarak kullanılması sorulmaktadır.
	357		
	358		
	359		
	360		
SAYFA YORUMU: As, sosyal medyanın küreselleşen dünyada zararlı etkisinden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	25
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	375
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	361	Burada ki en büyük sorunlardan birisi ülkemiz içerisinde IP kullanarak	
	362	internete girmemeleri bundan dolayı herhangi bir müdahalede bulunamıyor.	
	363	Maalesef yurt dışı kaynaklı internet kullandıklarında biz müdahalede	
	364	bulunamıyoruz. İnternet bu konuda ya da sosyal medya bu konuda gerçekten	
	365	kötü diyebilirim hani kötü şeyleri yayınladığından dolayı engelleyemiyoruz	
	366	Bizler mağdur olmaktadır veya Yeni Zelanda'da yaşayan halk şu an	
	367	tedirgin olmaktadır. Biz bunları gördüğümüz için bizim de başımıza gelebilir	
	368	mi, diye tedirgin olmaktadır. Bunları aşmak için toplumun en başta	
	369	bilinçlendirilmesi lazım. Sağlıklı bireylerin yetişebilmesi için de bu tarz yanlış	
	370	düşüncelere kapılmadan insanların bu şekilde eğitim alması gerekiyor.	
	371	Bu konuda mevcut önlemleri terör örgütleri nasıl aşıyor?	
	372	Kendi IP'lerini değiştiren örgütler bu gibi açıklardan yararlanan örgütler.	
	373		
	374	Bu konuda alınabilecek alternatif önlemler sizce nelerdir?	
	375		
SAYFA YORUMU: As, sosyal medyanın kontrolsüz kullanımının zararlarından söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	26
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	390
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	376	Uluslararası platformda iş birliğinin yanı sıra, teknolojinin mükemmel derecede kullanılması ile alternatif önlemler alınabilir.	
	377		
	378		
	379	12- Terörle etkili ve sürekli bir şekilde mücadele edilirken toplumsal duyarlılığı ve desteği artırmak için yapılması gerekenler nelerdir?	
	380		
	381		
	382	Devlet eli ile birlikte akademik çalışmalar yapılmalı STK'lar ile görüşülmeli ve neler yapılabileceğine dair topluma aynı anda bilgi verilmeli. Terörün neden olduğu olumsuz sonuçlar hakkında bilgilendirici kampanyalar yapılmalı. Toplumsal desteğin önemi vurgulanmalı mutlaka ve toplumun desteği alınmaya çalışılmalı.	
	383		
	384		
	385		
	386	Terörle mücadelede kalıcı başarı sağlamak için toplumsal desteğin önemi sizce nedir?	
	387		
	388		
	389	Bu konuda özellikle de mücadelenin kalıcı bir hale gelmesinde ve başarısında toplumsal destek olmazsa olmaz.	
	390		
SAYFA YORUMU: As, terörle mücadelede toplum desteğinin nasıl kazanılacağından ve öneminden söz etmektedir.			

AYRINTILI GÖRÜŞME FORMU			
YER:	İzmir	GÖRÜŞME NO:	7
TARİH:	22.03.2019	SAYFA NO:	27
SAAT:	17.30	TOPLAM SATIR:	405
ODAKLAŞILAN KONU:	Terörle Mücadelede Stratejik İletişim Süreci		
ODAKLAŞILAN KİŞİ:	Firdevs Betül AS		
BETİMSSEL İNDEKS	SATIR	BETİMSSEL VERİ	GÖRÜŞMECİ YORUMU
	391	Devlet verilen eğitimler ile kalifiye yetiştirdiği personelini sosyal medya ve interneti çok başarılı şekilde kullanarak bilinçli ve planlı şekilde topluma aktarılmasına yardımcı olmalıdır. En baştaki destek böyle sağlanabilir eğer bizler ne kadar kalifiye olarak çalışırsak topluma veya devletimize bu şekilde yararlı bireyler olarak görevimizi icra edebiliriz.	
	392		
	393		
	394		
	395		
	396		
	397		
	398		
	399		
	400		
	401		
	402		
	403		
	404		
	405		
SAYFA YORUMU: As, bilinçli yetişen neslin desteğiyle terör sorununun ortadan kalkacağından söz etmektedir.			

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

